

ทฤษฎารุจลล
เตปฏัก
๒๕๔๙
พทุธวสเส

สตุตตนตปฏเก
ขทุทกนิกายลล
ชาตกปาล
[ทุตโย ภาโค]

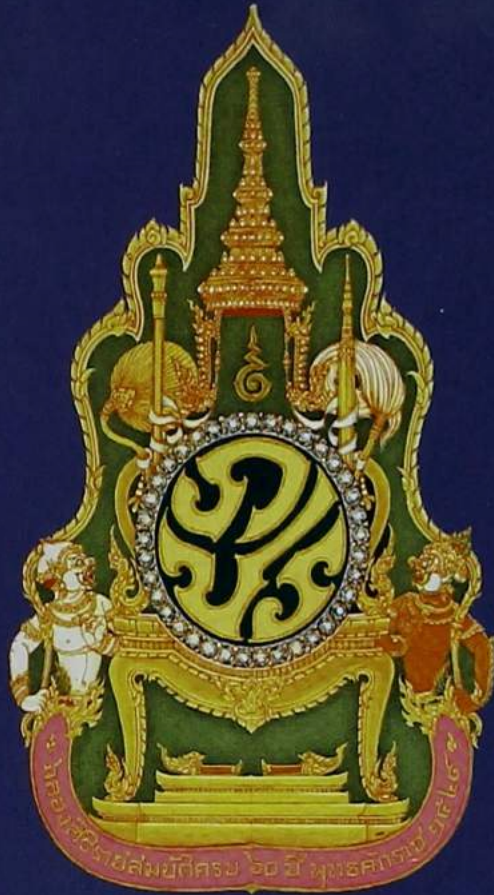
ทฤษฎารุจลล เตปฏัก

๒๕๔๙ พทุธวสเส

ทฤษฎสงฆมหาเถรสมาคเมน มุทุทาปิต

Ra
CRE
2014
632715
V. 28

12/06/2563

๒๕๔๙ พทธวสเส

ทฤษฎีสถิตยศาสตร์สมมาตร มุขทาปัตต์

ก
๖๓๒๗๑๕

TULIB

3 1379 01483901 4

ทฤษฎารฎุจสสุ เตปฎุฎุ

๒๕๔๙ พุทฎุฎุสสุ

สตุตตนตปฎุฎุเก ขุทฎุฎุทกนฎุฎุกายสสุ
ชาตกปาฬุ
[ทฎุฎุติโย ภาโค]
ปาฬุวิส๑อฎุฎุกตฎุฎุเถเรหุ วิส๑อฎุฎุตา

ฎุฎุฎุฎุฎุสสุ ปรมุฎุฎุณทฎุฎุหาราชาวรฎุฎุสสุ
ปฎุฎุฎุฎุฎุณสฎุฎุฎุฎุจฎุฎุสสุ สุฎุ
ทฎุ

ทฎุฎุฎุฎุฎุ 12/06/2566

๒๘

With the Compliments

5-๓.ค. 2558

Ra

CRE

2014

632715

V.28

หมดอายุ 12/06/2566

ไฟล์ภาพ 12/06/2560

สมเด็จพระพุทธอาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙)

หมดอายุ 12/06/2566

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
(๑๑ มกราคม ๒๕๓๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖)

ประวัติ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๘)

๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖

อายุ ๘๕ ปี พรรษา ๖๓

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ นามเดิมว่า เกี่ยว นามสกุล โชคชัย นามฉายา อุปเสโณ บิดา นายเลื่อน โชคชัย มารดา นางยี่ โชคชัย เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ ณ บ้านแขวง ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบรรพชาอุปสมบท

เมื่อยังเยาว์ ได้ศึกษาระดับประถมศึกษา ที่โรงเรียนวัดแขวง จนจบประถมศึกษาปีที่ ๔

เมื่ออายุได้ ๑๒ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดแขวง (วัดสว่างอารมณ์) อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีพระอธิการพัฒน์ ภาณุมนฺนี วัดภูเขาทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ แม้เจตนาจะบวชเพียงแค่ ๗ วัน แต่ด้วยอุปสรรคต่างๆ ทำให้เจ้าประคุณสมเด็จฯ ยังคงมั่นในสมณเพศต่อมา หาได้คิดลาสิกขาไม่ โยมมารดาจึงนำไปฝากไว้กับท่านพระครูอรุณกิจโกศล (หลวงพ่อพริ้ง โกสโล) วัดแจ้ง ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ฝึกฝนในการศึกษา มีวิริยะ อุตสาหะ จนหลวงพ่อพริ้งเห็นอุปนิสัย ได้นำไปฝากไว้กับเจ้าพระคุณสมเด็จฯ พระสังฆราช (อยู่ ญาณเทศมหาเถร) โดยอยู่ในการปกครองของพระธรรมเจดีย์ (เทียบ ธมฺมธโร) ณ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๒ เมื่อมีอายุครบอุปสมบท ก็ได้อุปสมบท ณ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร โดยมีเจ้าพระคุณสมเด็จฯ พระสังฆราช (อยู่ ญาณเทศมหาเถร) ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์

ด้านพระกรรมฐาน

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้เรียนพระกรรมฐานในเบื้องต้น จากหลวงพ่อพริ้ง ซึ่งเป็นพระวิปัสสนาจารย์องค์สำคัญของเกาะสมุย โดยหลวงพ่อพริ้งได้นำเจริญพระกรรมฐานบนหลุมฝังศพขณะมีอายุ ๑๒ ปี ต่อมาได้เรียนพระกรรมฐานจากสมเด็จฯ พระสังฆราช

(อยู่ ญาโณทยมหาเถร) ซึ่งมีความชำนาญในพระกรรมฐานด้านกสิณ และยังได้ให้ความสนใจวิธีการเจริญพระกรรมฐานตามแนวต่างๆ ที่ปฏิบัติในประเทศ จนมีความชำนาญทุกสาย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มวางรากฐานแนวคิงานพระศาสนาเชิงรุกที่สำคัญในด้านต่างๆ ริเริ่มให้พระสงฆ์นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา อนุวัติให้สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่

ได้บริจาคเงินสร้างโรงเรียนและตึกสงฆ์อาพาธในท้องถิ่นชนบทที่อยู่ห่างไกล ความเจริญหลายแห่ง ในนาม “อาคารผู้มีพระคุณ” เพื่อพยาบาลพระภิกษุ สามเณร ผู้อาพาธ และสาธุชนทั่วไป

ในด้านต่างประเทศ

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ริเริ่มการสร้างวัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มให้มีการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปประจำ ณ วัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มสานศาสนสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาสงฆ์โลก นับเป็นพระสงฆ์ไทยรูปแรก ที่ก้าวขึ้นสู่การบริหารองค์กรสงฆ์โลก เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรกเยือนท่าเหียบขาวอย่างเป็นทางการ ตามคำนิมนต์ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรกเยือนนครรัฐวาติกัน กรุงโรม อย่างเป็นทางการ ได้ออกเดินทางไปต่างประเทศทั่วทุกมุมโลก เพื่อหาแนวทางที่จะให้มีวัดเกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ จนเกิดวัดไทยทั่วทุกมุมโลก ในปัจจุบัน

ลำดับสมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๐๑	เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระเมธีสุทธิวงศ์
พ.ศ. ๒๕๐๕	เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชวิสุทธิเมธี
พ.ศ. ๒๕๐๗	เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ พระเทพคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๑๔	เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ พระธรรมคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๑๖	เป็นรองสมเด็จพระราชาคณะที่ พระพรหมคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๓๓	เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ สมเด็จพระพุฒาจารย์
พ.ศ. ๒๕๔๗	เป็นประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม ประธานสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ แม่กองงานพระธรรมทูต เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก และเจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร เป็นพระมหาเถระที่อุทิศตนและเสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา ประเทศชาติ บ้านเมืองมาโดยลำดับ เป็นที่ปรากฏชัดเจน

ดังบทคติธรรมซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้ประทานไว้ในหลายโอกาส ความว่า “**ความเสียสละ เป็นพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพระพุทธรจรรย์ที่ทรงสร้างสมจนถึงวาระแห่งการตรัสรู้ จุดหมายสูงสุดของความเสียสละในพระพุทธศาสนา คือ การเสียสละเพื่อบรรลุพระนิพพาน ความเสียสละจึงก้าวสูงขึ้นไปด้วยลำดับ ความเสียสละทุกระดับล้วนมีความสำคัญ เช่น ความเสียสละเพื่อรักษาแผ่นดิน ถ้าไม่มีผู้เสียสละเพื่อแผ่นดิน ชาติไทยคงไม่มีแล้ว ความเสียสละเพื่อสถาบัน ความเสียสละเพื่อหน้าที่การงาน เป็นต้น ความเสียสละโดยทางหนึ่ง เป็นการลดความเห็นแก่ตัว จนถึงขั้นไม่มีความเห็นแก่ตัว**”

รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดพิมพ์พระไตรปิฎก ฉบับพิมพ์มหาเถรสมาคมชำระและจัดพิมพ์ เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นพระราชกุศล ถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ ซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นผู้ปรารภให้มีการชำระและจัดพิมพ์

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ นั้น

รัฐบาลจึงจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับดังกล่าวโดยเสด็จพระราชกุศล ในพิธีพระราชทานเพลิงศพเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เพื่อบูชาพระคุณ พร้อมอุทิศกุศลน้อมถวายในสัมปรายภพ ตราบจนบรรลุพระนิพพานเป็นที่สุด

คำนำ

มหาเถรสมาคม ได้ปรารภการจัดกิจกรรมร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ แล้วมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความรู้และทรงธรรมวินัยพิจารณาตรวจสอบแก้ไขต้นฉบับให้ถูกต้อง โดยใช้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับ เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระไตรปิฎกในฐานะเป็นพระบรมศาสนาดาทรงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยและประชาชนชาวไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกมาโดยตลอด ดังที่ปรากฏเป็นหลักฐาน เช่น

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้าน ๒ “คนเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยปั้ว ท่วยนาง ลูกเจ้าขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ทั้งผู้หญิงผู้ท่วย มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากرانกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้ว...”

พระบรมสัตยาธิปฏิฐานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ตรัสประกาศแก่เทพดาทั้งปวงว่า “ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตร จะให้บำรุงพระพุทธศาสนา ไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า” พอตกพระโอษฐ์ลง พระพ่ายก็พัดควันอันเป็นหมอกมืดนั้นสว่างไป...

นำพระราชหฤทัยและพระราชดำรัสของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช “พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็นับถือพระพุทธศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เปลี่ยน

[๒]

ศาสนา อย่างนี้เป็นการยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามีจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ?” “จริงอยู่ เมื่อฟอลคอนในเวลาหมอบอยู่ข้างพระบาทเจ้ากรุงสยามได้แปลคำชักชวนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้รับสั่งมากับราชทูตนั้น ฟอลคอนก็กลัวจนตัวสั่น และสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระกรุณาโปรดให้อภัยแก่ฟอลคอน แต่ก็ได้รับสั่งว่า ได้ทรงนับถือศาสนาอันได้นับถือต่อ ๆ กันมาถึง ๒,๒๒๕ ปีแล้ว เพราะฉะนั้น ที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสียนั้น เป็นการที่พระองค์จะทำไม่ได้”

พระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

“อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	ภูชาติ	พระศาสนา
ถวายเป็นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แต่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทธรูป
ให้ยืนยง	คงถาวร	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมณะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายเป็นคัม	รอยบาท	พระศาสดา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตริย์
พระศาสดา	ฝากไว้	ให้คู่กัน”

พระราชปณิธานของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

“ตั้งใจจะอุปถัมภก	ยอยกพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบขันฑสีมา	รักษาประชาชนและมนตรี”

พระราชศรัทธาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย “ศุภมัสดุ ๑๑๗๙ ศก... พระบาทสมเด็จพระบรมธรรมิกมหาราชารามาธิราช บรมนารถบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว... ทรงพระราชศรัทธาจะยกกรือวิสาขบูชามหาโยนิพิธิ อันชาติประเพณีมานั้นให้กลับคืนเจียรฐิติกาล ปราภฏสำหรับแผ่นดินสืบไป จะให้เป็นอรรถตถประโยชน์และปรตถประโยชน์ ทรงพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลก ข้าขอบขัณฑสีมาทั้งปวงจำเรณูอายุและอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้แลชั่วหน้า..”

นำพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว “ด้วยกำลังทรงพระมหากรุณาเมตตากับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นอันมาก ทรงพระกรุณาดำรัสให้จดหมาย (คือ จด) กระแสพระราชโองการปฏิญาณยกพระนามพระรัตนตรัยสรณาคมนั่นอันอุดมเป็นประธานพยานอันยิ่ง ให้เห็นความจริงในพระบรมหฤทัย แล้วทรงพระราชดำรัสยอมอนุญาตให้เจ้าพระยาพระคลังว่าที่สมุหพระกลาโหม พระยาศรีพัฒน์รัตนราชโกษา พระยาราชสุภาวดีกับขุนนางผู้น้อยทั้งปวง จงมีความสโมสรมัคคีรสปรักษาพร้อมกัน เมื่อเห็นว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวิญญูฉะฉานรอบรู้ราชานุวัตร จะเป็นศาสนูปถัมภกยกพระบวรพุทธศาสนา แลจะปกป้องไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์รักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์โดยยิ่ง เป็นที่ยินดีแก่มหาชนทั้งปวงได้ก็สุดแท้แต่จะเห็นดีประนีประนอมพร้อมใจกัน ยกพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์นั้นขึ้นเสวยมไหสวร์ยาธิปัตย์ราชสืบสันตติวงศ์ดำรงราชประเพณีต่อไปเถิด อย่าได้กริ่งเกรงพระราชอัธยาศัยเลย เอาแต่ให้ได้เป็นสุขทั่วหน้าอย่าให้เกิดการรบราฆ่าฟันกันให้ได้ความทุกข์ร้อนแก่ราษฎร...”

พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงประกาศพระราชทานส่วนพระราชกุศลในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ประดับพระอุณาโลมพระพุทธรูปมหาณีนรัตนปฏิมากร “การพระราชบริจาคอันนี้ทรงพระราชดำริ เห็นว่าไม่ขัดขวางเป็นเหตุให้ท่านผู้ใดชุนเคืองขัดใจเลย พระนครนี้เป็น

และพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช “ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตคิดมาสัมผัสพุทธเจ้า และพระธรรมอันใหญ่ใหญ่ อันได้ประพาดตามสายลมเป็นอันขาด จนตราบกว่าสิ่ง

พุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับ
บิดา มารดา และต้นโคตร
นาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจาก
พุทธศาสนาเป็นของไทย
ยี่สิบสองศาสนา ลงแนวค

เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลาย
ซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา
แห่งไตรรงค์ไว้ดังนี้

ไทย...”

ทของพระบาทสมเด็จพระปก
ลวิบัติ พระพุทธศาสนา

เสื่อมทรามระส่ำระสายมาช้านาน... มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระปิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเราจึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในมณฑลนี้ มาโดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักรและอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองสมกับสมัย เป็นต้นว่า ในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลายให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วน คดีโลก ให้พระสงฆ์รับภาระการสั่งสอนส่วนคดียุทธธรรมเป็นอุปการะแก่กัน ดังนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราก็ได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้ตรัสพระปฐมบรมราชโองการซึ่งเป็นพระราชปณิธานแก่ปวงชนชาวไทยใน พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ว่า “เราจะครองแผ่นดิน โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ได้มีพระราชดำรัสตรัส ลาผนวชต่อพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ ว่า “โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา ประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าก็เห็นเป็นศาสนา ที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสัจธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึง เคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่งตาม ราชประเพณี ซึ่งจักเป็นทางสนองพระคุณบูรพการีตามคตินิยมด้วย...” และได้มีพระราชดำรัสในโอกาสพระสันตะปาปา จอห์น พอล ที่ ๒ เข้าเฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ ว่า “คนไทยเป็นศาสนิกที่ดีด้วยกัน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็น ศาสนาประจำชาติ”

การดำเนินงานตรวจสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกให้คงความ บริสุทธิ์แห่งพระบาลีพุทธพจน์ซึ่งเป็นหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องอาศัยความสุขุมคัมภีรภาพด้านความรู้ความชำนาญในภาษาบาลี ของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลาย จึงนับว่าเป็นงานที่มี

[๖]

ความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นกุศลกิจอันยิ่งใหญ่ที่กระทำได้ยาก ดังนั้น การที่พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายมีอิทธิบาทธรรมร่วมกันตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงควรแก่การอนุโมทนาสาธุการของบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย เพราะตราบไต่ที่พระไตรปิฎกยังคงความบริสุทธิ์อยู่ ย่อมเป็นที่มั่นใจได้ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธก็ดำรงอยู่ ก่อให้เกิดสันติสุขแก่มวลมนุษยชาติตราบนั่น

ในนามของมหาเถรสมาคม ขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อคณะกรรมการคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ นับเป็นการเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระบวรราชเจ้า มหาสุรสิงหนาทราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐเนื่องในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ดังกล่าว

ขออานุภาพแห่งมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยซึ่งถือว่าเป็นพระบรมศาสดาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในครั้งนี้ ได้โปรดอภิบาลคุ้มครองรักษาสมเด็จพระบวรราชเจ้า มหาสุรสิงหนาทราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ให้ทรงพระเกษมสำราญ มีพระชนมายุยืนนาน สถิตมั่นเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของเหล่าพสกนิกรชาวไทยสืบไปตลอดจิรัจ्ฐิตกาล เทอญ

สมเด็จพระพุทธมหาราช.

7

(สมเด็จพระพุฒาจารย์)

หมดอายุ 12/06/2566

ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คำปรารภ

ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เดิมทีนั้น เรียกว่า พระธรรมวินัย พระธรรม ได้แก่คำสั่งสอนที่แสดงหลักความจริงที่ควรรู้ และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ พระวินัย ได้แก่ข้อบัญญัติที่ทรงวางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน กาลต่อมา เมื่อพระพุทธรองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระธรรมวินัยที่พระพุทธรองค์ ทรงแสดงไว้ทรงบัญญัติไว้ในกาลโอกาสต่าง ๆ มีความสำคัญยิ่งในฐานะ เป็นพระบรมศาสดาแทนพระพุทธรองค์ โดยมีหลักฐานปรากฏในมหา ปรินิพพานสูตร (ที.ม. ๑๐/๒๑๖) ว่า ขณะที่ทรงพระประชวรจวนจะเสด็จ ดับขันธปรินิพพาน พระพุทธรองค์หาได้ทรงตั้งพระสาวกรูปใดรูปหนึ่งไว้ใน ตำแหน่งพระบรมศาสดาไม่ หากแต่ตรัสกะท่านพระอานนท์พุทธอุปัฏฐากว่า

โย โว อานนท มยา ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต,
โส โว มมจฺจเยน สตุถา.

แปลความว่า “ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”

จากพระพุทธรพจน์นี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำคัญของพระธรรมวินัย ซึ่งได้รับการสังคายนารวบรวมประมวลเป็นบทสวดสำหรับสอบทานความ ถูกต้องมิให้คลาดเคลื่อนไปจากที่พระพุทธรองค์ตรัสสั่งสอนจริงด้วยสังฆานุมัติ พร้อมกันครั้งแรกโดยพระอรหันตเถระ ๕๐๐ รูป ภายหลังพุทธปรินิพพานได้ ๓ เดือน การสังคายนาพระธรรมวินัยในครั้งแรกนั้นได้ยกเอาพระพุทธรพจน์ ที่ทรงแสดงโปรดเวไนยสัตว์ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ขึ้นสู่การพิจารณา สอบทานรับรองความบริสุทธิ์ถูกต้องในท่ามกลางสงฆ์ แล้วประมวลจัด

เป็นหมวด ไว ๓ หมวดใหญ่ เรียกว่า พระไตรปิฎก อันประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก หมวดพระวินัย ว่าด้วยพระพุทธานุญาตที่ทรงวางหลักความประพฤติและมารยาทอันเป็นแบบอย่างเยี่ยงอารยชนของผู้เข้ามาบวช ประพฤติพรหมจรรย์ชั้นสูงในพระพุทธศาสนา เป็นประมวลพระพุทธานุญาตดำรัสตรัสสั่งสอนเกี่ยวกับศีลหรือสิกขาบทตลอดจนพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมของพระสงฆ์ อันเป็นกฎระเบียบที่พระภิกษุและพระภิกษุณีต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด นอกจากนี้ยังได้ประมวลเหตุการณ์พุทธประวัติที่สำคัญๆ นับตั้งแต่แรกตรัสรู้เสวยวิมุตติสุขเป็นต้นไปพร้อมทั้งประวัติการทำสังคายนาไว้ด้วย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ คือ มหาวิภังค์ ภิกขุณีวิภังค์ มหาวรรค จุลวรรค และปรีวาร โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๔ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๔

พระสุตตันตปิฎก หมวดพระสูตร ว่าด้วยประมวลพระธรรมเทศนา ตรัสบรรยายธรรมของพระพุทธองค์ที่ตรัสให้เหมาะแก่บุคคลและโอกาส เป็นประมวลหลักพุทธธรรมที่ทรงแสดงโดยบุคลาธิษฐานหรือทรงใช้สมมติโวหารตลอดจนบทคาถาประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวชั้นเดิมที่แสดงถึงประวัติของพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ เรียกว่า นิกาย ๕ คือ ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย และขุททกนิกาย โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๒๕ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๙ ถึงเล่มที่ ๓๓

พระอภิธรรมปิฎก หมวดพระอภิธรรม ว่าด้วยประมวลพระพุทธานุญาตอันเกี่ยวกับหลักปรมาตมธรรมที่เป็นความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่ง เป็นประมวลคำอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ๆ โดยธรรมาธิษฐาน

คือไม่ยกบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นสมมติบัญญัติเข้ามาประกอบความ มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๗ คัมภีร์ คือ ัมมสังคณี วิภังค์ ธาตุกถา ปุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก และปฏฐาน โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๑๒ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๔ ถึงเล่มที่ ๔๕

พระไตรปิฎก จัดเป็นหนึ่งในพระสัทธรรม ๓ คือปริยัติสัทธรรมที่ประมวลไว้ซึ่งนวัคสัตตฤคาสันทั้งหมต เป็นปัทฐานให้เกิดปฏิบัติสัทธรรม คือศีล สมาธิ ปัญญา และนำไปสู่การบรรลุปฏิเวธสัทธรรม คือมรรค ผล นิพพานในที่สุด ดังนั้น จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในทางพระพุทธศาสนา ดังพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในคราวจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ความว่า

“พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระอรหันตสาวกได้รับการธุระสั่งสอนสืบต่อกันมา เป็นพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา เท่ากับเป็นสัญลักษณ์ของพระบรมศาสดา พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนผู้สนใจพระพุทธศาสนามีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้น คัมภีร์พระไตรปิฎกนี้พระเถรานุเถระแต่ปางก่อนจึงได้ช่วยกันรักษาสืบต่อกันมา ในการสร้างวัดวาอารามสมัยก่อนนั้น จะต้องสร้างหอไตรประจำวัด ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกอันประกอบด้วยคัมภีร์ใบลาน พระภิกษุสามเณรผู้บวชในพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนทายาท ก็จำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่จารึกในคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถาฎีกาโยชนา สัททาวีเสส อันเป็นคัมภีร์ประกอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อความพระไตรปิฎกนั้น พระมหากษัตริย์ทรงนับถือพระพุทธศาสนาในปางก่อน

จึงได้ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในพระไตรปิฎกนั้นๆ ให้แตกฉาน เพื่อนำเอาความรู้มาสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชน สำหรับในประเทศไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะมาตลอดสาย และได้ทรงให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมคือพระไตรปิฎกนี้ สืบต่อกันมา ทรงถือเป็นพระราชกิจสำคัญ มีการสอบพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้แสดงความรู้ที่ได้ศึกษาพระไตรปิฎกนั้นๆ และทรงปูนบำเหน็จความสามารถแก่พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่ได้พระปริยัติธรรม ซึ่งทุกวันนี้ได้ขยายวงกว้างออกมาเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ให้พระภิกษุสามเณรผู้ทรงความรู้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ถือเป็นการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอันยิ่งใหญ่...”

พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้รับการนำสืบๆ กันมา ด้วยภาษามคร หรือภาษาบาลี อันหมายถึงภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ โดยวิธีมุขปาฐะหรือมุขบาล คือวิธีทรงจำนำสืบต่อ ๆ กันด้วยการสาธยายท่องจำกัน สั่งสอนกันจากปากสู่ปาก หรือวิธีบอกเล่ากล่าวสอนจากอาจารย์สู่ศิษย์โดยโวหารต่างๆ เป็นเวลาถึง ๔ พุทธศตวรรษ จึงได้รับการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในใบลานในคราวสังคายนาครั้งที่ ๕ ในประเทศศรีลังกา เมื่อพุทธศักราช ๔๓๓ ตลอดระยะเวลาดังกล่าวนี้ ถ้าในสมัยใดมีความผันเพื่อเลอะเลือนจำกันมาผิด มีข้อบกพร่องผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีคำสอนของลัทธิอื่นเข้ามาปะปนในพระไตรปิฎก อันเป็นเหตุให้พระสงฆ์ประพฤติดิตหลักพระธรรมวินัย บรรดาพระอรหันต์หรือพระมหาเถระในยุคสมัยนั้นๆ ก็จะต้องถือเอาเป็นการธุระดำเนินการประชุมพระสงฆ์ทำสังคายนาเพื่อสอบทานสวดรับรองความถูกต้องพร้อมกันเป็นครั้ง ๆ โดยประวัติการทำสังคายนานั้น สามครั้งแรกทำในประเทศอินเดีย ครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕

ทำในประเทศศรีลังกา ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งที่ ๕ นี้เอง พระเถระ
 สังคิตกัจจาย์ทั้งหลายได้คำนึงถึงว่า “ในอนาคต กุลบุตรคงมีศรัทธาน้อยลง
 และปัญญาที่จะทรงจำพระธรรมวินัยสืบอายุพระพุทธศาสนาคงน้อยลงด้วย
 ควรที่คณะสงฆ์จะสังคายนาพระธรรมวินัยแล้วลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์
 อักษร” เพราะประจักษ์ที่พวกทมิฬไม่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งปกครอง
 ประเทศศรีลังกาแล้วทำให้เกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนา
 เป็นเหตุให้พระภิกษุสาวกทั้งหลายต่างพากันปลีกตนไปอยู่ตามป่าเขาอย่าง
 ลำเค็ญ มีความฝืดเคืองด้วยภิกษาหาร ต้องอดทนอยู่อย่างลำบากถึง ๑๒ ปี
 แต่ท่านเหล่านั้นหาคำนึงถึงความลำบากทางกายของตนไม่ ต่างช่วยกัน
 ทรงจำพระไตรปิฎกท่านละหนึ่งนิกายบ้าง สองนิกายบ้าง ถึงแม้ไม่มีอะไร
 จะฉับเป็นภักดาหาร ก็ฉันไปไม่แทน เพื่อให้ร่างกายมีกำลังทรงอยู่เพียงเพื่อ
 สรรยายท่องบ่นทบทวนพระไตรปิฎกที่ทรงจำไว้นั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้พระไตรปิฎก
 ที่ทรงจำไว้นั้นสูญไปพร้อมกับชีวิตของท่าน เพราะขณะนั้นพระภิกษุสาวกที่
 ทรงจำพระไตรปิฎกได้มีจำนวนน้อยเต็มที บางท่านเกิดเตโชธาตุในท้องกำเริบก็
 ต้องนอนเอาทรายกลบท้อง เพื่อให้ดูดความร้อนจากร่างกายแล้วสรรยาย
 ทบทวนพระไตรปิฎกนั้นมิให้ลืมนั่นสูญหายไป เมื่อได้ประจักษ์ชัดถึงการ
 ทรงจำพระไตรปิฎกด้วยวิธีมุขปาฐะว่าไม่อาจจะรักษาพระไตรปิฎกไว้ได้ต่อไป
 จึงได้มีมติจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยภาษามคธ
 พร้อมทั้งจารึกอรรถกถา (คัมภีร์อธิบายความแห่งพระไตรปิฎก) ด้วยภาษา
 สิงหล แล้วนำสืบเผยแพร่ไปยังประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา และ
 ต่อมาเมื่อวิทยาการด้านการพิมพ์เจริญขึ้น ได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็น
 รูปเล่มหนังสือ โดยใช้อักษรของประเทศนั้น ๆ จึงปรากฏเป็นพระไตรปิฎก
 ฉบับอักษรสิงหล ฉบับอักษรเทวนาครี ฉบับอักษรพม่า ฉบับอักษรขอม
 ฉบับอักษรไทย ฉบับอักษรโรมัน ฉบับอักษรมอญ เป็นต้น และเมื่อจะจัด

พิมพ์หรือจัดสร้างซ้ำแต่ละครั้งเนื่องในโอกาสสำคัญๆ ก็จะมีการสังคายนา ตรวจชำระสอบทานเพื่อคงความบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยการนำคัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับอักษรต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน ตรวจสอบให้ลงกันสมกันเป็นสำคัญ โดยมีการจัดทำเครื่องหมายวรรคตอน จัดทำเชิงอรรถแสดงปาฐะที่ต่างกัน พร้อมทั้งจัดทำดัชนีคือปทานุกรม นามานุกรม คาทานุกรม และอัมมประเภท แสดงลำดับหมวดธรรม เพื่อสะดวกในการสืบค้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ได้นำพระไตรปิฎกจากประเทศศรีลังกามาสืบทอด ศึกษาเล่าเรียนกันโดยลำดับ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการสังคายนาตรวจชำระ สอบทานพระไตรปิฎกในประเทศไทย มีประวัติการดำเนินงานในแต่ละยุค สมัยที่พระบรมพุทธเจ้าทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็น พุทธมามกะ ทรงโปรดฯ รับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังปรากฏตามหลักฐาน ที่บันทึกไว้ ดังนี้

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ ได้มีการสังคายนา พระไตรปิฎกจารึกลงในใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พุทธศักราช ๒๐๒๐ ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายหลังจากที่ทรงกู้เอกราชจัดการบ้านเมืองไทยเสร็จแล้ว ทรงใฝ่พระทัยในการพระพุทธานุศาสนเป็นอย่างยิ่ง ทรงปรารถนาว่าพระไตรปิฎก กระจายกระจายเสียหายไปมาก จึงทรงโปรดฯ ให้อัญเชิญพระไตรปิฎกจาก เมืองนครศรีธรรมราชซึ่งมีความสมบูรณ์มารวบรวมไว้ที่กรุงธนบุรี เมื่อ พุทธศักราช ๒๓๑๓

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ พระบาท สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดฯ ให้รวบรวม คัมภีร์พระไตรปิฎกในส่วนที่กระจายกระจายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วทรงอาราธนา พระเถรานุเถระและเชษฐราชบัณฑิตผู้ทรงความรู้ ให้ทำการสังคายนาตรวจ

ชำระพระไตรปิฎก แล้วทรงโปรดฯ ให้ช่างคัดลอกจำลองพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถาและฎีกาจารึกด้วยอักษรขอมลงในใบลาน จำนวน ๓,๗๘๖ ผูก พร้อมทั้งปิดทองหีบ ปกหน้า ปกหลัง และกรอบ เรียกว่า พระไตรปิฎก ฉบับทอง ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงโปรดฯ ให้มีการซ่อมส่วนคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ชำรุดให้สมบูรณ์ และทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับรดน้ำแดง แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎก ๕ ฉบับ มีฉบับรดน้ำเอก ฉบับเทพชุมนุม เป็นต้น พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้อาราธนาพระมหาเถระเข้าไปถวายพระธรรมเทศนาในพระบรมมหาราชวัง โดยให้เรียบเรียงพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา เป็นสำนวนพระธรรมเทศนา และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ขาดหายไปให้ครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับล่องชาด

พระไตรปิฎกทั้ง ๔ รัชสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ดังกล่าวมานี้ยังเป็นภาษาบาลีอักษรขอม ดังนั้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการสังคายนาชำระพระไตรปิฎกและปริวรรตบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย และทรงโปรดฯ ให้จัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือขึ้นเป็นครั้งแรก จำนวน ๓๙ เล่ม รวม ๑,๐๐๐ ชุด เพื่อฉลองในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระราชประสงค์อุทิศพระราชกุศลถวายแด่พระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระต้นฉบับที่ขาดหายไปเพิ่มอีกจากที่มีอยู่ ๓๙ เล่ม และจัดพิมพ์เป็น ๔๕ เล่ม จบบริบูรณ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ

พุทธกิจ การตรวจชำระพระไตรปิฎกครั้งนี้คณะสงฆ์กระทำอย่างโอฬารยิ่ง โดยปรับปรุงแก้ไขเครื่องหมายวรรคตอน ใช้เครื่องหมายพินทุแทนยามักการ เริ่มจัดทำตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๖๘ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ จึงแล้วเสร็จ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า **สยามรณฺนสฺส เติปิฎก** : **พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ** พิมพ์จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการจัดพิมพ์ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยครบสมบูรณ์ และพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐนี้ได้มีการพิมพ์ซ้ำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พระไตรปิฎกที่ได้รับการตรวจชำระและจัดพิมพ์ทั้งหมด นับแต่สมัยโบราณมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นภาษาบาลีหรือภาษามคธ แม้จะได้มีการแปลเป็นภาษาไทยมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ ก็ยังมีได้มีการแปลอย่างเป็นทางการในนามของคณะสงฆ์ จึงต่อมา ในปี พุทธศักราช ๒๔๔๓ คณะสงฆ์โดยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์จากพระบาท สมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ประชุมกันดำเนินการ แปลพระไตรปิฎกภาษาบาลีเป็นภาษาไทยบริบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก เรียกว่า **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง** โดยแปลตามความในพระไตรปิฎก ภาษาบาลี แล้วพิมพ์เป็นเล่ม ๒,๕๐๐ ชุด ชุดละ ๔๐ เล่ม เพื่อให้เท่ากับ จำนวนพระชนมายุของพระพุทธเจ้าส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งแปลเป็นสำนวน เทศนา โดยถือเอาพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐเป็นต้นฉบับ พิมพ์ ลงในใบลาน ๑,๒๕๐ กัณฑ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระอรหันตสาวกใน ครั้งพุทธกาลที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยมีนัยหมายเพื่อประชุมฟังพระโอวาท ปาติโมกข์ในคราวจาตุรงคสันนิบาต ดิถีเพ็ญแห่งมาฆมาส อนึ่ง การแปล และจัดพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งนี้กระทำเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสที่ พระพุทธศาสนาได้ดำรงมั่นมาครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ อีกส่วนหนึ่งด้วย

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงนี้ คณะสงฆ์ได้ดำเนินการตรวจชำระ จัดพิมพ์สืบต่อมาเนื่องในวโรกาสสำคัญอีก ๓ วาระ รวมเป็น ๔ วาระด้วยกัน

กล่าวคือ วาระที่ ๒ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด ชุดละ ๔๕ เล่ม วาระที่ ๓ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด และวาระที่ ๔ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด เนื่องในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า พระพุทธวจนะอันเรียกว่าพระไตรปิฎกย่อมเป็นหนังสือที่ประมวลพระธรรมวินัยของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งยังบริบูรณ์และตั้งมั่นอยู่ตราบใด ก็ย่อมเป็นหลักของพุทธบริษัทที่จะปฏิบัติให้เป็นสัมมาปฏิบัติ ถึงความงอกงามรุ่งเรืองอยู่ตราบนั้น จึงทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการสังคายนาพระไตรปิฎกถวายตามที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ถวายพระพร เนื่องในมงคลดิถีที่มีพระชนมพรรษาจะบรรจบ ๕ รอบนักษัตร ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ และมีพระบรมราชโองการประกาศขออาราธนาสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระสงฆ์เปรียญธรรม พร้อมด้วยศาสนบัณฑิต เป็นภาระธุระดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อความเจริญรุ่งเรืองสถาพรแห่งพระบวรพุทธศาสนาสืบไป

การสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ นี้ คณะสงฆ์ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศาสนา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับสนองงานคณะสงฆ์ขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยรัฐบาลซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็น

นายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุน และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีพระฤกษ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วได้ดำเนินการสังคายนาตรวจชำระในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการสังคีติการกสงฆ์ คณะกรรมการปาลิวิโสธกะ คณะกรรมการการแห่งสังคีติการกสงฆ์ คณะกรรมการศาสนบัณฑิต ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ และคณะกรรมการดำเนินการและประสานงาน และมีสังฆานุมัติให้ใช้ตำหนักสมเด็จ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นสถานที่ตรวจชำระ โดยนำพระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับหลวงแล้วนั้นมาตรวจสอบให้มีความถูกต้องทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย กล่าวคือ ในส่วนของฉบับภาษาบาลี ได้ใช้ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ เป็นต้นฉบับสอบเทียบกับพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ โดยได้ตั้งข้อ ย่อหน้า ยกหัวข้อสูตรหรือมาติกาให้เห็นชัดเจน และได้อ้างหน้าคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ฉบับฉัฏฐสังคีติ (อักษรพม่า) ฉบับอักษรเทวนาครี และฉบับอักษรโรมัน ในบรรทัดแรกของหน้านั้นๆ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งบอกเลขบรรทัดแต่ละหน้าของพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีนี้ไว้ด้วย สำหรับฉบับภาษาไทย ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง มาเป็นต้นฉบับในการตรวจสอบพิจารณาสำนวนแปล

การดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกตามที่กล่าวมานี้ได้แล้วเสร็จทันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตริ์ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า **ทศยรรณูตสฺส สงฺกิติเตปิฏกํ ๒๕๓๐ พุทธวสุเส** : พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ โดยจัดพิมพ์ฉบับภาษาบาลีจำนวน ๑,๐๐๐ ชุด และจัดพิมพ์ฉบับภาษาไทย จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด

ต่อมา พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยดังกล่าวนี้ได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา

สร้างถวายวัดจนหมดลง โดยเหตุที่พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์ที่มีความสำคัญ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงเตรียมการที่จะจัดพิมพ์ซ้ำ แต่เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีที่ทำกันมา คือก่อนจะจัดพิมพ์พระไตรปิฎกแต่ละครั้ง ต้องมีการประชุมสงฆ์ผู้ทรงความรู้และศาสนบัณฑิตตรวจชำระสอบทานความถูกต้องในเบื้องต้น กอปรกับได้พิจารณาเห็นว่าพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาฯ ในส่วนภาษาบาลีนั้น แม้จะดำเนินการตรวจชำระจากคณะกรรมการสังคีตการกสงฆ์ในครั้งนั้นมาแล้ว แต่ก็ยังมีปาฐะที่บกพร่องผิดพลาดอยู่บ้างในบางเล่ม บางสูตร บางข้อ ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและขั้นตอนการจัดพิมพ์เป็นสำคัญ แม้ในส่วนฉบับภาษาไทยก็ปรากฏว่าสูตรเดียวกันซึ่งมีบทพระบาลีเหมือนกัน หรือข้อความพระบาลีอย่างเดียวกันแต่ปรากฏต่างที่กัน กลับมีข้อความสำนวนแปลที่ไม่ลงกันสมกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเกิดจากคณะกรรมการแปลมีหลายชุดจึงแปลสำนวนต่างกัน แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาสำหรับศึกษาค้นคว้าอ้างอิงของพุทธบริษัท หาใช่เป็นหนังสืออ่านทั่วไปไม่ แม้จะเป็นฉบับภาษาไทยก็ควรที่จะมีเอกภาพในด้านสำนวนคำแปลที่เป็นแบบอย่าง และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบัณฑิตชน ดังนั้น เพื่อให้การจัดพิมพ์พระไตรปิฎกเผยแพร่ในปัจจุบันมีข้อบกพร่องผิดพลาดน้อยที่สุด คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้มีฉันทานุมัติชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ทั้ง ๔๕ เล่ม เป็นอันดับแรก โดยกำหนดแนวทาง คือ ให้สอบทานคำแปลของพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาให้ถูกต้องสมบูรณ์ มิให้ตกหล่นคลาดเคลื่อนจากบทปาฐะในพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา หากพบว่าตกหล่น ก็แปลเพิ่มให้สมบูรณ์ หากพบว่าคลาดเคลื่อน ก็แปลให้ถูกต้องตามนัยอรรถกถา และหากพบว่าสำนวนคำแปลของสูตรใด หรือข้อใดที่ปรากฏหลายที่ทั้งในเล่มเดียวกันหรือ

ต่างเล่มไม่ตรงกัน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับฉบับภาษาบาลีแล้วปรากฏว่ามีข้อความพระบาลีอย่างเดียวกัน ก็ปรับแก้สำนวนให้ตรงกัน เป็นต้น

คณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้เพียรพยายามดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาสำเร็จเพียงขั้นตอนการสอบทานคำแปลมิให้ตกหล่นจากต้นฉบับภาษาบาลี โดยมีได้ปรับแก้สำนวนคำแปลที่คลั่นกันในบางสูตรให้ลงกันสมกัน จึงต่อมา คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้มีมติให้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต) วัดราชโอรสาราม รับเป็นการธุระดำเนินการสานต่อในขั้นตอนที่เหลือให้สำเร็จเรียบร้อย ซึ่งในเบื้องต้น พระธรรมกิตติวงศ์ ได้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ที่คณะกรรมการดังกล่าวได้สอบทานคำแปลกับฉบับภาษาบาลีไว้แล้วนั้นมา ให้คณะศิษย์ดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับแก้สำนวนและการเชื่อมโยงข้อมูลแล้วได้ศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะได้ดำเนินการปรับแก้สำนวนคำแปลในเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง อันเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่ต้องพิมพ์ข้อมูลออกมาเป็นรูปเพื่อตรวจและสั่งแก้ ซึ่งช่วยประหยัดทั้งด้านเวลาและวัสดุประกอบการพิมพ์ พร้อมทั้งได้เตรียมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ ที่พระโบราณจารย์ได้แปลไว้ เช่น พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับอื่นๆ เพื่อจัดหามาเป็นอุปการะสอบทานเทียบเคียงประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปล และที่สำคัญ ได้นำคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่นายพร รัตนสุวรรณ ได้ประชุมศาสนบัณฑิตตรวจชำระและจัดพิมพ์อย่างครบบริบูรณ์มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปลให้ถูกต้องตามพุทธานุญาต นอกจากนี้ยังได้จัดหาซีดีรอมพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำไว้มาสืบค้นข้อความพระบาลีที่ซ้ำกันเพื่อจะได้ปรับสำนวนคำแปลให้เป็นเอกภาพกันอีกด้วย เมื่อเสร็จขั้นตอนการบันทึกข้อมูลดังกล่าวแล้ว จึงได้ดำเนินการ

ปรับแก้ข้อมูลสำนวนคำแปลพระไตรปิฎกภาษาไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์ไปตามลำดับเล่ม จนแล้วเสร็จทั้ง ๔๕ เล่ม พร้อมทั้งจะให้พิสูจน์อักษรก่อนเสนออนุมัติจัดพิมพ์ แต่ได้พิจารณาเห็นว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับสังคายนาที่พระโบราณจารย์ได้แปลและจัดทำไว้นั้น มิได้ทำเชิงอรรถคือคำอธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจไว้ ดังนั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ ในการอ่านพระไตรปิฎกให้เข้าใจสำหรับประชาชนทั่วไปและสามารถเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงที่ถูกต้องอันเหมาะสมแก่ยุคสมัยปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงได้เพิ่มขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถขึ้นโดยกำหนดแนวทางในการจัดทำ คือทำคำอธิบายเฉพาะคำศัพท์วิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกซึ่งแปลทับศัพท์ไว้หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจ โดยตรวจดูคำอธิบายจากคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาฯ ที่อธิบายหรือแยกประเภทศัพท์หรือข้อความแห่งพระบาลีนั้นๆ เป็นเบื้องต้นแล้วแปลสรุปความเป็นภาษาไทยที่กะทัดรัด พร้อมทั้งอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถาเป็นอักษรย่อและบอกเล่มหรือหน้าไว้ในวงเล็บเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นอ้างอิงของผู้ต้องการหลักฐานอ้างอิงหรือต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูง ในกรณีคำแปลภาษาไทยที่ไม่นิยมใช้ซึ่งเกรงว่าคนทั่วไปอ่านแล้วไม่เข้าใจและต้องเสียเวลาเปิดดูความหมายในพจนานุกรม โดยที่คัมภีร์อรรถกถาก็ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ เช่น คำว่า ทิม ซึ่งหมายถึงศาลาแถวหรือห้องแถวสำหรับเป็นที่พักหรือเก็บของ ก็ได้ทำเชิงอรรถไว้โดยอ้างที่มาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรืออธิบายเพิ่มเติมตามสมควร พร้อมทั้งบอกหน้ากำกับไว้เพื่อการสืบค้น เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถพร้อมทั้งจัดหน้าวรรคตอนนี้ได้อาศัยความละเอียดและใช้เวลาในการจัดทำเป็นอย่างมาก

การจัดทำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ เพื่อเสนอจัดพิมพ์ดังกล่าวนี้ ได้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดทำเป็นเวลานาน จึงแล้วเสร็จเป็นข้อมูลต้นฉบับอยู่ในคอมพิวเตอร์ ในส่วนของการจัดทำต้นฉบับ

พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ นั้นยังมิได้มีการตรวจชำระสอบทานแต่อย่างใด จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม พิจารณาเหตุที่พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทรงดำรงอยู่ในฐานะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์อันเกี่ยวเนื่องกับการพระพุทธศาสนานอกจากจะทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ให้สามารถบริหารงานปกครอง งานการศึกษา งานเผยแผ่ งานสาธารณูปการ งานสาธารณสงเคราะห์ และงานการศึกษาสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว พระราชกรณียกิจอันเกี่ยวเนื่องกับการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาอีกส่วนหนึ่ง ก็คือทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระจัดพิมพ์พระไตรปิฎก ซึ่งพระราชกรณียกิจส่วนนี้ได้อำนวยผลให้พระสงฆ์และประชาชนมีหลักในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันก่อให้เกิดความดำรงมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาคู่กับชาติไทยตราบเท่าทุกวันนี้ ดังนั้น ในมหามงคลโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่วันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๙๕ นับเวลาถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ ๖๐ สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารพระองค์ได้เสด็จดำรงสยามรัฐสีมาราชอาณาจักร ทรงประพฤติปฏิบัติพระองค์มั่นคงอยู่ในทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร ประสิทธิ์ประสาทความไพบูลย์รุ่งเรืองวัฒนาสถาพร ทรงพระมหากรุณาแก่พสกนิกรถ้วนหน้า คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม สำนักในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกร ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนา จึงมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อเป็นการเฉลิมพระบุญญาธิการและเฉลิมพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการสืบสานพระไตรปิฎกให้เป็น

หลักสำคัญของพระพุทธศาสนาในการศึกษาสัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัท ซึ่งกิจกรรมส่วนนี้นับเป็นหนึ่งในแปดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ มหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาดัชนีฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วยบรรพชิต ๔๐ รูป คฤหัสถ์ ๔ คน รวม ๔๔ รูป/คน โดยมี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙) วัดสระเกศ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานกรรมการ พระพรหมมุนี (จันท์ พรหมคุดโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร พระพรหมเวที (สนิท ชวนปญโญ ป.ธ. ๙) วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นรองประธานกรรมการ และพระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ. ๙) วัดเทวราชกุญชร เป็นเลขานุการ ซึ่งต่อมา เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการ ฯ นี้ได้ประชุมพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ และได้ข้อสรุปเป็นแนวปฏิบัติว่า ในการดำเนินงานตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาบาลีให้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา พุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับในการตรวจชำระ และให้นำพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ มาเทียบเคียงโดยให้ทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกันได้ ส่วนการตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาไทยให้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ ที่พระธรรมกิตติวงศ์และคณะได้จัดทำไว้แล้วตามมติมหาเถรสมาคม มาตรวจสอบคำแปลและจัดทำหัวข้อให้ตรงกันกับพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ ที่คณะกรรมการตรวจชำระแล้ว ทั้งนี้ประธานคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกองงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เป็น ๓ กอง คือ

๑. คณะทำงานกองงานพระวินัยปิฎก จำนวน ๒๕ รูป/คน มี พระธรรมคุณากรณ์ (เอื้อน หาสมโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดสามพระยา เป็น ประธาน

๒. คณะทำงานกองงานพระสุตตันตปิฎก จำนวน ๑๙ รูป มี พระวิสุทธิวงศาจารย์ (วิเชียร โนนมคฺไณ ป.ธ. ๙, พธ.ด. กิตติมศักดิ์) วัด ปากน้ำ เป็นประธาน

๓. คณะทำงานกองงานพระอภิธรรมปิฎก จำนวน ๒๑ รูป/คน มี พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดพิชยญาติการาม เป็น ประธาน

ในการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาบาลีนั้น ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศมาเทียบเคียง ตรวจสอบทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกัน จำนวน ๗ ฉบับ ประกอบด้วย พระไตรปิฎกบาลี อักษรไทย ๓ ฉบับ คือ (๑) ทวยธรรมาภรณ์ สงคิตติเตปิฎก (๒๕๓๐ พุทธวสเส) (๒) สยามธรรมาภรณ์ เตปิฎก (๒๕๒๕ พุทธวสเส) (๓) มหาจุฬาลงคปิฎก (อนุสรณีย์ ๒๕๐๐ พุทธวสเส) และพระไตรปิฎก บาลีอักษรต่างประเทศ ๔ ฉบับ คือ (๑) ฉนฺทสงคิตติเตปิฎก (พระไตรปิฎก บาลีอักษรพม่า ฉบับฉนฺทสงคิตติเตปิฎก พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๔) (๒) อังคิลสเทปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรโรมัน ฉบับสมาคมบาลีปกรณ์) (๓) สิทฺธิเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรสิงหล) (๔) นาลันทาเทวนาครีปาตีเตปิฎก (พระ ไตรปิฎกบาลีอักษรเทวนาครี ฉบับมหาวิทยาลัยนาลันทา)

คณะทำงานแต่ละกองงานได้เพียรพยายามพิจารณาตรวจต้นฉบับ พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็ม กำลังความสามารถ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นต้นมา จึงทำให้การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี และฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บัดนี้ การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลี และภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ได้บรรลุผลเสร็จสิ้นแล้ว นับว่าสำเร็จได้โดยอาศัยพระบารมีพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริยาธิราช กอปรด้วยความวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาเป็นพุทธบูชาของคณะกรรมการ พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตผู้ดำเนินการพิจารณาตรวจต้นฉบับและความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอานุภาพแห่งกุศลเจตนาในการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ครั้งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตในไอศวรรยราชสมบัติ ทั้งสุขโสมนัสสวัสดิ์จงเกิดมีในที่ทุกสถาน ขอให้รัฐบาล ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงประสบความสำเร็จในการบริหารราชการแผ่นดิน ขออาณัติพระราชมารยาและสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าจงอยู่เย็นเป็นสุข ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เจริญงอกงามในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจิรัจ्ฐิตกาล เทอญ

สทา ทิปฺปตุ สทฺธมฺโม ตถาคตปฺปเวทิต

ทสฺสสฺสโนโต สพฺพโลกสฺส อุมฺมคฺคํ วิสุทฺธิยา.

ขอพระสังฆธรรมที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศไว้ แสดง
ทางตรงเพื่อความบริสุทธิ์แก่โลกทั้งปวง จงรุ่งเรืองทุกเมื่อ เทอญ.

THE PAḬI ALPHABET IN THAI AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

อ = a -า = ā อิ = i -ี = ī อุ = u -ู = ū เ = e โ- = o

CONSONANTS WITH VOWEL “A”

ก = ka	ข = kha	ค = ga	ฌ = gha	ง = ṅa
จ = ca	ฉ = cha	ช = ja	ฌ = jha	ญ = ña
ฎ = ṭa	ฉิ = ṭha	ฌ = ḍa	ฌ = ḍha	ณ = ṇa
ต = ta	ถ = tha	ด = da	ธ = dha	น = na
ป = pa	ผ = pha	บ = ba	ภ = bha	ม = ma

ย = ya ร = ra ล = la ว = va ส = sa ห = ha พ = ḷa ° = ṁ

VOWELS IN COMBINATION

ก = ka กา = kā กิ = ki กี = kī กุ = ku กู = kū เก = ke โก = ko
 ข = kha ขา = khā ขิ = khi ขี = khī ขุ = khu ขู = khū เข = khe โข = kho

FIGURES

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ทฤษฎารุจสุต เตปิฏเก สงเกตวิญญาปนํ

- อ. = อิงคสิสเตปิฏกํ
- จ. = จญฺจสงคีติเตปิฏกํ
- ทย. = ทฤษฎารุจสุต สงคีติเตปิฏกํ (๒๕๓๐ พุทฺธวสุเส)
- เท. = นาลนุทาเทวนาคริปาลิเตปิฏกํ
- โป. = โปราณเตปิฏกํ
- มหา. = มหาจุฬาเตปิฏกํ (อนุสฺสรณียํ ๒๕๐๐ พุทฺธวสุเส)
- สี. = สีหพเตปิฏกํ
- สุยา. = สุยารุจสุต เตปิฏกํ (๒๕๒๕ พุทฺธวสุเส)

สูตรตบทุตปิฏเก ขุททกนิกายสูตร

ชาตกปาติยา

กิตตตบทุต

มาติกา

องเก

๑๘. ปณณาสนิปาโต

๑.	นพินิกาสาตก	๑
๒.	อุมมาทนต์ชาตก	๑๑
๓.	มหาโพธิชาตก	๒๓

๑๙. สญจินิปาโต

๑.	โสณกชาตก	๓๑
๒.	สงกิจจชาตก	๓๘

๒๐. สตุตตินิปาโต

๑.	กุสชาตก	๔๗
๒.	โสณนันทชาตก	๕๘

มัตติกา

องฺเก

๒๑. อสีตนิปาโต

๑.	จุลลหังชาตกั	๖๙
๒.	มหาหังชาตกั	๗๙
๓.	สุธาโกชนชาตกั	๙๐
๔.	กุนาลชาตกั	๑๐๘
๕.	มหาสุตโสเมชาตกั	๑๓๓

๒๒. มหานิปาโต

๑.	เตมียชาตกั	๑๕๖
๒.	มหาชนกชาตกั	๑๖๙
๓.	สุวณฺณสามชาตกั	๑๘๙
๔.	เนมิราชชาตกั	๒๐๒
๕.	มโหสธชาตกั	๒๒๘
๖.	ภุริทตฺตชาตกั	๒๕๑
๗.	จนฺทกุมารชาตกั	๒๗๙
๘.	มหานารทกสฺสปชาตกั	๒๙๙
๙.	วิรุทธชาตกั	๓๒๔
	โทหพกณฺห์	๓๒๔
	มณิกณฺห์	๓๓๓
	อกุขกณฺห์	๓๓๘
	ฉราวาสปญฺหา	๓๔๑

มาติกา

อังกะ

ลักษณะกณฺฑ	๓๔๒
ราชวสดี	๓๔๔
อนฺตรเปยฺยาลํ	๓๕๐
สาธฺนธมฺมกณฺฑ	๓๕๔
กาลาติริกณฺฑ	๓๕๙
๑๐. เวสฺสสนฺตรชาตกํ	๓๗๔
ทสฺวรคาถา	๓๗๔
หิมวณฺฑ	๓๗๖
ทานกณฺฑ	๓๘๕
วนปฺปเวสนํ	๔๐๐
ชฺชกปฺพ	๔๐๕
จุพฺพานวณฺณนา	๔๑๒
มหาวณฺณนา	๔๑๖
ทารกปฺพ	๔๒๕
มทุทปฺพ	๔๓๖
สกุปฺพ	๔๔๕
มหาราชปฺพ	๔๕๐
ฉบตฺตียปฺพ	๔๕๘
นคฺรกณฺฑ	๔๖๑
ปทานุกฺโม	๔๖๗
คาถานํ ปจฺมปาทา	๔๘๒

สุตตนต์ปิฎก ขุททกนิกายสุต ชาตกปาติ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑๘. ปณณาสนินิปาโต^๑

๑. นพินิกาชาตก^๒ (๕๒๖)

[๑] อุทฺทยฺหเต ^๓ ชนฺปโท
เอหิ นพินิเก คจฺฉ	รฏฺฐจฺญาปิ วินสฺสตี
ตํ เม พุราหุมนฺมานย.
[๒] นาหํ ทฺวขกฺขมา ราช
กถํ อหํ คมิสฺสามิ	นาหํ อทฺธานโกวิทา
วณฺํ กุณฺชรเสวิตํ.
[๓] ผีตํ ชนฺปทํ คนฺตฺวา
ทาสฺสงฺฆาญฺยาเนน	หตฺถินา จ รเถน จ
เอวํ คจฺฉ นพินิเก.
[๔] หตฺถิ อสฺสา ธา ^๔ ปตฺตี
ตเวว วณฺณรูปเณ	คจฺฉเวทาทาย ขตฺติเย
วสํ ตมานยิสฺสสิ.
[๕] กทลิตฺทชฺชปญฺญาโน ^๕
เอโส ปทิสฺสตี รมฺโม	อาภุชิปฺริวาริโต
อิสฺสิสงฺคสฺส อสฺสโม.

^๑ จ.,เท. ปณณาสนินิปาต

^๓ ส.,อ. อุทฺทยฺหเต

^๕ จ.,เท. กทลิตฺทชฺชปญฺญาโน

^๒ จ.,เท. นพินิกาชาตก, เอวมุปริปี.

^๔ จ.,เท. หตฺถิอสฺสรเถ

- [๖] เอโส อคฺคิสฺส สงฺขาโต เอโส ฐโม ปทิสฺสติ
 มณฺเฏ โน อคฺคิ หาเปติ อิสฺสิสิงฺโก มหิทฺธิโก.
- [๗] ตณฺจ ทิสฺวาน อายนฺตี อามุตฺตมณฺิกุณฺฑลํ
 อิสฺสิสิงฺโก ปาวิสฺสิ ภิโต อสฺสมํ ปณฺณฉาทนํ.
- [๘] อสฺสมสฺส จ สา ทฺวาเร เคณฺฑูเกนสฺส กิพฺติ
 วิทฺสยนฺตี องฺคานิ คฺยุหํ ปกาสิตานิ จ.
- [๙] ตณฺจ ทิสฺวาน กิพฺนฺตี ปณฺณสาลคโต ชฎี
 อสฺสมา นิทฺขมิตฺวาน อิทํ วจนมพฺรวิ.
- [๑๐] อมฺโห โก นาม โส รุกฺโข ยสฺส เตวํ^๑ คตํ ผลํ
 ทฺูเรปิ ขิตฺตํ ปจฺเจติ น ตํ โอหาย คจฺจติ.
- [๑๑] อสฺสมสฺส มม^๒ พฺรหฺเม สมิเป คนฺธมาทเน
 พฺพวโร^๓ ตาทิสฺสา รุกฺขา ยสฺส เตวํ^๑ คตํ ผลํ
 ทฺูเรปิ ขิตฺตํ ปจฺเจติ น มํ โอหาย คจฺจติ.
- [๑๒] เอตฺถ^๔ ภวํ อสฺสมิมํ อเทตฺถ
 ปชฺชณฺจ ภกฺขณฺจ ปฏฺิจฺฉ ทมฺมิ
 อิทฺมาสนํ อตฺร ภวํ นิสิตฺถ
 อิโต ภวํ มฺูลผลานิ ภูณฺชตฺถ.^๕
- [๑๓] กินฺเต อิทํ อฺฐนมนฺตรสฺมิ
 สฺปิจฺฉิตํ กณฺหริวปฺปกาสติ
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิโต เอตมตฺถํ
 โกเส นฺ เต อุตฺตมมฺกํ ปวิฏฺจ.

^๑ จ.,เท.,อิ. ยสฺส ตํวํคตํ^๒ ส. ม^๓ ส. ปพฺพเต 566^๔ จ.,เท.,อิ. เอตฺถ^๕ ส. ขาทตุ

[๑๔] อหิ วเน มุลผลเสนัน จริ
 อสาทยิ อจัน สุมารรูป
 โส มํ ปติตวา สหสขณปปตโต^๑
 ปนุชช มํ อพพุทฺธิ อุตตมมฺกั.

[๑๕] สวายํ วโณ ขชชติ กณฺฑุวายติ
 สพฺพญจ กาลํ น ลภามิ สาทํ
 ปโห ภวํ กณฺฑุมิมํ วิเนตฺถุ
 กฺขุตํ ภวํ ยาจิโต พฺรหฺมณตฺถุ.

[๑๖] คมฺภีรฺรูป เต วโณ สโลหิโต
 อปฺปติโก ปนฺนคนฺโธ^๒ มหา จ
 กโรมิ เต กิณฺจิกสายนโยคํ
 ยถา ภวํ ปรมสฺสึ ภาเวยฺย.

[๑๗] น มนฺตโยคา น กสายนโยคา
 น โอสธา พฺรหฺมจาริ กมนฺติ
 ฉณฺเฏ มฺหุเกน องฺเคน^๓ วิเนหิ กณฺฑุ^๔
 ยถา อหิ ปรมสฺสึ ภาเวยฺย.

[๑๘] อิโต นุ โภโต กตเมน อสฺสโม
 กจฺจิ ภวํ อภีรมสิ อรณฺเณ
 กจฺจิ นุ เต มุลผลํ ปหฺนตํ
 กจฺจิ ภวนฺตํ น วิหีสนฺติ วาพา.

^๑ น.,เท. สหสขณปปตโต อิ. สหสขณปตโต

^๒ ส. ปกุกคนฺโธ น.,เท. วณคนฺโธ

^๓ ส. ยํ เต มฺหุ เทน น.,เท. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ. ^๔ อิ. ยํ เต มฺหุ เทน วิเนหิ กณฺฑุ

- [๑๙] อิโต อุชฺฐิ อุตฺตรายํ ทิสายํ
 เขมา นที หิมวันตา ปภาติ,^๑
 ตสฺสา ตีเร อสฺสโม มยฺห รมฺโม,
 อโห ภวํ อสฺสมํ มยฺห^๒ ปสฺเส.
- [๒๐] อมฺพา จ สาลา ติลกา จ ชมฺพุโย
 อุทฺทาลกา ปาฏฺฐลิโย จ ผุสฺสา,
 สมนฺตโต กีปฺริสาภิตํ
 อโห ภวํ อสฺสมํ มยฺห^๒ ปสฺเส.
- [๒๑] ตาลา จ มฺฐา จ ผลา จ เมตฺถ
 วณฺณเนน คนฺธเนน อุเปตฺตรูปํ
 ตํ ภูมิกาเคหิ อุเปตฺตรูปํ
 อโห ภวํ อสฺสมํ มยฺห^๒ ปสฺเส.
- [๒๒] ผลา จ มฺฐา จ ปหฺตเมตฺถ
 วณฺณเนน คนฺธเนน รเสนฺนเปตา,
 อายนฺติ จ ลุทฺทกา ตํ ปเทสํ
 มา เม ตโต มฺฐผลํ อหาสุ.^๓
- [๒๓] ปีตา มม มฺฐผลเสนํ คโต
 อิทานิ อากจฺฉติ สายกาเล,
 อุโฆว คจฺฉามเส อสฺสมนฺตํ^๑
 ยาว ปีตา มฺฐผลโต เอตฺต.

^๑ ฉ., เท. ปภาวิ^๒ ฉ., เท., อิ. มยฺห^๓ อิ. อหฺสุ

- [๒๔] อณฺเวย พหุ อิสโย สาธูรฺปา
 ราชิสโย อนุมฺคฺเค วสนฺติ,
 เตเยว ปุจฺเจสิ มมฺสฺสมนฺตํ
 เต ตํ นยิสฺสนฺติ มมํ สกาเส.
- [๒๕] น เต กฏฺจานิ ภินฺนานิ น เต อุทกมาภตํ,
 อคฺคิปี เต น หาปีโต ภินฺนํ มนฺโทว ฌายสิ.
- [๒๖] ภินฺนานิ กฏฺจานิ หุโต จ อคฺคิ
 ตปฺนีปี เต สมิตา พุรฺหมจารี
 ปีจณฺจ มยฺหํ อุทกณฺจ โหติ
 รมสิ ตูวํ พุรฺหมญฺโต ปุรฺตถา.
- [๒๗] อภินฺนกฏฺโจสิ อนาภโตทโก
 อหาสิตคฺคิสี^๑ อสิทฺชโกชโน
 น เม ตูวํ อาลปฺสิ มมฺชช
 นญฺจํ ญํ กิ เจตสิกณฺจ ทุกฺขํ.
- [๒๘] อิธาคมา ชฏฺโฐโล พุรฺหมจารี
 สุทฺสฺสเนยฺโย สุตฺนุ วิเนติ
 เนวาดิทีโฆ น ปนาติริสฺโส
 สุกฺกณฺหกณฺหจฺจนฺเหหิ โภโต.
- [๒๙] อมฺสฺสุชาโต อปุราณวณฺณิ
 อาชารรูปณฺจ ปนฺสฺส กณฺเจะ,
 เทว ยมา^๒ คณฺหา อุเร สุชาตา^๓
 สฺวณฺณตฺติณฺทฺสฺสนฺนิภา^๓ ปภสฺสรา.

[๓๐] มุขญจ ตสฺส ภูสทสฺสเนยฺย
 กณฺเณสุ ลมฺพนฺติ จ กุญฺจิตคฺคา,
 เต โชตเร, จรโต มาณวสุส
 สุตตญฺจ ยํ สํยมานํ ชฏฺฏานํ.^๔

[๓๑] อญฺเฌา จ ตสฺส สํยมานิ จตฺสฺโส
 นีลา ปีตา โลหิตกา จ เสตา,
 ตา สํสเร^๕ จรโต มาณวสุส
 ติริฏฺสิสงฺฆาริว^๖ ปาวุสมฺหิ.

[๓๒] น เมขลฺ^๗ มุญฺชมยํ ชาเรติ
 น สนฺเถเร^๘ โน ปน ปพฺพชฺส
 ตา โชตเร ชงฺฆนฺนตเร^๙ วิลคฺคา
 สเทริตา^{๑๐} วิชฺชฺริวฺนตฺติกฺเข.

[๓๓] อขิลกานิ จ อวณฺณกานิ
 เหฏฺฐจา นภฺยา กฏฺฐโมหิตานิ
 อฆฏฺฐิตา^{๑๑} นิจฺจกัฬิ^{๑๒} กโรนฺติ
 หนฺตาท กิ รุกฺขผลานิ ตานิ.

^๑ สี. เทว ปสฺส อี. ทฺวาสุส

^๓ ฉ.,เท. สุวณฺณตฺติกฺกณิภา อี. โสวณฺณตฺติกฺกณิภา

^๕ ฉ.,เท. ปีสเร

^๗ ฉ.,เท. มิขลํ

^๙ ฉ.,เท. ชงฺฆนฺนตเร อี. ชงฺฆนฺนเว

^{๑๑} อี. อวิฆฏฺฐิตา

^๒ ฉ.,เท. อฺเรสุ ชาตา

^๔ ฉ.,เท. สํยมนํ ชฏฺฏานํ

^๖ สี.,อี. จิริฏฺ

^๘ สี. สนฺตเจ อี. สนฺตจํ

^{๑๐} ฉ.,เท. สเทรตา

^{๑๒} อี. นิจฺจ กัฬิ

- [๓๔] ชฎา จ ตสฺส ภูสทสฺสเนยฺยา
 ปโรสํ เวลฺลิตคฺคา สฺคนฺชา
 เทวชาสิโร สารุวิภตฺตรูป
 อโห นุโฆ มยฺห ตถา ชฎาสฺสุ.
- [๓๕] ยทา จ โส ปกิริติ^๑ ตา ชฎาโย
 วณฺณเนน คนฺเชน อุเปตฺรฺรฺปา
 นีลุปฺปลํ วาตสเมริตํ
 ตเถว สํวายติ^๒ ปนสฺสโม^๓ อยํ.
- [๓๖] ปงฺโก จ ตสฺส ภูสทสฺสเนยฺโย
 เนตาทิสฺส ยาทิสฺส มยฺห กาโย,^๔
 โส วายติ เอริโต มาลฺูเตน
 วนํ ยถา อคฺคคิมฺเห สฺมุลฺลํ.
- [๓๗] นิหนฺติ โส รุกฺขผลํ ปจฺพยา^๕
 สฺจิจิตฺตรูปํ รุจิริ ทสฺสเนยฺยํ
 ขิตฺตญฺจ ตสฺส ปฺนเรติ หตฺถํ,
 หนฺตาท กิ รุกฺขผลํ นุโฆ ตํ.
- [๓๘] ทนฺตา จ ตสฺส ภูสทสฺสเนยฺยา
 สฺกฺธา สฺมา สงฺขวรูปปนฺนา
 มโน ปสาเทนฺติ วิวริยมานา,
 น หิ^๖ นฺน โส สากมฺขาติ เตหิ.

^๑ อี. ปริกติ^๓ อี. วนสฺสโม^๕ ฉ., เท. ปตฺพยา^๒ ฉ., เท. สํวติ อี. สํชาติ^๔ ฉ., เท. มยฺห กาเย^๖ สี., อี. น ห, เอวฺมุปริปี.

- [๓๙] อกกุกสิ^๑ อกคพิต^๒ มุหุ^๓ มุหุ^๓
 อุชฺฐิ^๔ อนุทตฺต^๕ อจปลมสฺส ภาสีต^๖,
 รุทฺธิ^๗ มนุญญ^๘ กรวิกสุสฺสร^๙
 หทยงคัม รมชยเตว เม มโน.
- [๔๐] พินทุสฺสโร นาติวิสสญฺจวากุโย
 น นฺน สชฌมายมตีปฺปยุตฺโต,
 อิจฺฉามิ โข^{๑๐} ตํ ปฺนเทว^{๑๑} ทญฺจ^{๑๒}
 มิตฺตตฺต^{๑๓} เม มาณวาทุ^{๑๔} ปฺรตฺตา.
- [๔๑] สุสฺสณฺธิ สพฺพตฺถ วิมญฺจิมิ วณฺ^{๑๕}
 ปุณฺณ สุชาตํ ขรปตฺตสนฺนิมํ,
 เตเนว มํ อุตฺตริยาน มาณโว
 วิวริย^{๑๖} อูริ ชมเนน ปิพฺพิ.
- [๔๒] ตปฺนฺติ อากฺขนฺติ วิโรจเร จ
 สเตริตา^{๑๗} วิชฺชฺริวณฺตลิกฺเข
 พาหา มุกฺข อณฺชนโลมสทิสสา^{๑๘}
 วิจิตฺรวณฺณงฺคฺลิกสฺส^{๑๙} โสภเร.
- [๔๓] อกกุกสงฺโค น จ ทิฆมโลโม
 นขสฺส^{๒๐} ทิฆมา อปิ โลหิตคฺคา,
 มุกฺขุหิ พาหาหิ ปลิสฺสชฺชนโต
 กลฺยาณรูป รมยํ อฺปญฺจหิ.

^๑ อ. อกพิต^๒ อ. ปฺนเรว^๓ จ., เท. มาณโว หุ^๔ จ., เท. สเตริตา^๕ จ., เท., อ. วิจิตฺรวณฺณงฺคฺลิกสฺส^๖ จ., เท. โภ^๗ จ., เท. มิตฺโต หิ^๘ จ., เท. วิวริต^๙ จ., เท., อ. อณฺชนโลมสทิสสา^{๑๐} จ., เท. นขาสฺส อ. นฆาสฺส

[๔๔] ทุมสฺส ตูลฺลปนิภา ปภสฺสรา
 สุวณฺณกมฺพุตลวณฺณสุจฺฉวี
 หตฺถา มุฑฺดู, เตหิ มํ สํมุสฺสิตฺวา
 อิตฺโต คโต เตน^๑ มํ ทหนฺติ ตาต.

[๔๕] น หนู^๒ โส ขาริวิธํ อหาสิ,
 น หนู โส กณฺฐจานิ สยํ อภณฺชิ,
 น หนู โส หนฺติ ทูเม กุจาริยา,
 นปีสฺส^๓ หตฺถสฺส ชิลานิ^๔ อตฺถิ.

[๔๖] อจฺฉเว^๕ โข ตสฺส วณฺํ อกาสิ,
 โส มํ พุริวิ^๖ สุขิตํ มํ กโรหิ,
 ตาหิ กริ เตน มมาปิ^๗ โสขยํ,
 โส จ พุริวิ^๖ สุขิตสฺสมีติ พุริหฺเม.

[๔๗] อยณฺจ เต มาลฺวปณฺณสนฺถตา
 วิกิณฺณรูปาว มยา จ เตน จ,
 กิลนฺตรูปา อุกเก รमितฺวา
 ปุณฺปปุณฺํ ปณฺณกฺกุณฺตี^๘ วชาม.

[๔๘] น มชฺช มนฺตา ปฏฺวิภนฺติ ตาต
 น อคฺคิหฺตตํ, นปี ยณฺณ ตตฺร,^๙
 น จาปิ เต มฺลผลานิ ภาณฺเช
 ยาว น ปสฺสามิ ตํ พุริหฺมจาริ.

^๑ อ. เต

^๓ ฉ., เท. นีหิสฺส

^๕ ฉ., เท., อ. อจฺฉเว จ

^๗ ฉ., เท. มมาสิ

^๙ ส. ยณฺณตฺนตํ ฉ., เท. ยณฺณตฺนตํ

^๒ ส., อ. น ห หนู

^๔ อ. ชิลานิ

^๖ ฉ., เท. พุริวิ

^๘ อ. จสฺส กุณฺตี

[๔๙] อทุธา ปชานาสิ ตุวัปิ ตาต
 ยสฺสํ ทิสายํ^๑ วสเต พุรหมจารี,
 ตํ มํ ทิสํ ปาปย ตาต ขิปปํ,
 มา เต อหํ อมริมสฺสมมฺหิ.

[๕๐] วิจิตรผลุลณฺหิ^๒ วณํ สุตํ มยา
 ทิจาภิชฺฌญํ ทิชสงฺฆเสวิตํ,
 ตํ มํ วณํ^๓ ปาปย ตาต ขิปปํ,
 ปุรา เต ปาณํ วิชหามิ อสฺสเม.

[๕๑] อิมสฺมาหํ โชติรสเ วณมฺหิ
 คณฺทพฺพเทวจฺจรสงฺฆเสวิตเ
 อิสฺนมาวาเส สนนฺตณฺมฺหิ
 เนตาทิสํ อรตี ปาปฺเณถ.

[๕๒] ภวนฺติ มิตฺตานิ อโธ^๔ น โหนฺติ,
 ฌาตีสุ มิตฺเตสุ กโรหนฺติ เปมํ
 อยญจ ชมฺโม กิสฺส ทิวา^๕ นิวิญฺโจ
 โย เนว ชานาติ กุโตมฺหิ อาคโต.

[๕๓] สํวาเสน หิ มิตฺตานิ สนฺธิยนฺติ^๖ ปุณฺนปฺปุนํ,
 เสวว^๗ มิตฺโต^๗ อสงฺกนฺตุ อํสวาเสน ชีรติ.

^๑ ฉ., เท. ทิสํ

^๓ อ. ทิสํ

^๕ ส. ธีวา ฉ., เท. วา

^{๗-๗} อ. สา จ เมตฺติ

^๒ ส., อ. วิจิตรปฺปฬ

^๔ อ. อถ

^๖ ส., อ. สนฺธิยนฺติ

[๕๔] สเจ ตูวํ ทกขสิ พุรหฺมจารี,
 สเจ ตูวํ สลฺลเป^๑ พุรหฺมจารินา
 สมฺปนฺนสฺสสํว มโหทเคน
 ตโปคุณํ ขิปปมิมํ ปหสฺสสิ.^๒

[๕๕] ปุณฺปิ เจ ทกขสิ พุรหฺมจารี
 ปุณฺปิ เจ สลฺลเป^๑ พุรหฺมจารินา
 สมฺปนฺนสฺสสํว มโหทเคน
 อุตฺตมาคตํ ขิปปมิมํ ปหสฺสสิ.^๒

[๕๖] ภูตานิ เหนตานิ จรณฺติ ตาต
 วิรูปฺปญฺเปน มนุสฺสโลเก,
 น ตานิ เสเวถ นโร สปญฺญเณ,
 อาสขฺชน^๓ นสฺสติ^๔ พุรหฺมจารีติ.

ปฐมํ นพินิกายชาตกัม.

๒. อุมมาทนต์ชาตกัม (๕๒๗)

[๕๗] นิเวสนํ กสฺส นุทํ สุนนท
 ปากาเรน ปณฺฑุมเยน คฺคตํ,
 กา ทิสฺสติ อคฺคิสิขาว ทูเร
 เวหายสฺ^๕ ปพฺพตคฺเคว อจฺจิ.

^๑ อ. สลฺลปิ
 หมดอายุ 12/06/2566

^๓ จ.,เท. อาสขฺชน น

^๕ ส.อ. เวหายส

^๒ จ.,เท. ปหิสฺสสิ

^๔ อ. ตสฺสติ

[๕๘] ธีตา นวายํ กสฺส สุนนฺท โหติ,
 สุนิสสา นวายํ กสฺส อโถปิ ภริยา,
 อกฺขาหิ เม ขิปปมित्रเว ปุณฺณโจ
 อวาวตา ยถิ วา อตฺถิ ภตฺตา.

[๕๙] อหํ หิ ชานามิ ชนินฺท เอตํ
 มตฺยา จ เปตฺยา จ อโถปิ อสฺสา,
 ตเวว โส ปุริโส ภูมิปาล
 รตฺติณฺทิวํ อปฺปมตฺโต ตวตฺถ.

[๖๐] อิทฺธเ จ ฝิโต จ สุวทฺธมฺมิตฺโ จ
 อมจฺโจ จ เต อญฺญตโร ชนินฺท
 ตสฺสเวว सा ภริยา อภิปรากสฺส^๑
 อุมฺมาทนฺตฺติ^๒ นามเชยฺเยน ราช.

[๖๑] อมฺโภ อมฺโภ นามมิตํ อิมิสฺสา
 มตฺยา จ เปตฺยา จ กตํ สุสาธุ,
 ตถาหิ^๓ มยฺหํ อวโลกยณฺตี^๔
 อุมฺมตฺตกํ อุมฺมาทนฺตฺติ อกาสิ.

[๖๒] ยา ปุณฺณมาเส มิคมนฺทโลจนา
 อฺปาวิสี ปุณฺทริกตฺตจฺจํ
 เทว ปุณฺณมาโย ตทหฺ อมณฺณี^๕
 ทิสฺวาน ปาราวณฺณตฺตวาสินี.^๖

^๑ อ. สุพาหุโก

^๒ ส.อ. อภิปรากสฺส ฉ.,เท. ภริยาภิปรากสฺส

^๓ ฉ.,เท. อุมฺมาทนฺตฺติ

^๔ ฉ.,เท. ตทาหิ

^๕ อ. อปโลกยณฺตี

^๖ ฉ.,เท. อมณฺณี

^๗ ฉ.,เท. ปาราวตรตฺตวาสินี อ. ปาราวตรตฺตวาสินี

[๖๓] อพารปมฺเหหิ สุภะหิ วคฺคฺภิ
 ปโลภยนฺตี มํ ยทา อุทิกฺขติ
 วิชฺมหมานา^๑ หฺรเตว เม มโน
 ชาตา วเน กีปฺริสฺสว ปพฺพเต.

[๖๔] ตทา หิ พฺรหฺมตี สามา อามุตฺตมณิกฺกณฺฑลา,
 เอกจฺจวสนา นารี มิตฺตี ภนฺตาวุทิกฺขติ.

[๖๕] กทาสุสุ มํ ตมฺพนฺชา สุโลมา
 พาหามุฑฺดู จนฺทนสารลิตฺตา
 วฏฺฏงฺคฺลีสฺส สนฺนตธีรกฺคฺติยา^๒
 นารี อุปญฺยิสฺสติ สิสฺโสโต สุภา.

[๖๖] กทาสุสุ มํ กายจฺนชาลฺลจฺจทา^๓
 ธิตา ติริฏฺฐิสฺส วิลาภมชฺฌา^๔
 มุฑฺดูหิ พาหาหิ ปฺลิสฺสชิสฺสติ
 พฺรหฺวเน ชาตทุมฺว มาลฺลว.

[๖๗] กทาสุสุ มํ^๕ ลาขารสฺสจฺจจฺจจฺจ
 พินฺทุตฺถนี ปฺนฺทุทริกตฺตจฺจจฺจ,
 มุขํ มุขเน อุปนามยิสฺสติ
 โสณฺโฑว โสณฺทสฺส สุราย ถาลิ.

[๖๘] ยทาทุทลฺล^๖ ตํ ติฏฺฐจฺจตี สพฺพคตฺตํ^๗ มโนรม
 ตโต สกสฺส จิตฺตสฺส นาวโพนามิ กณฺจิ น.^๘

^๑ ฉ., เท. วิชฺมหมานา

^๒ อ. กายจฺนชาลฺลจฺจทา

^๓ หมดอายุ 12/06/2566
^๔ ฉ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๕ ฉ., เท. สพฺพกทฺทำ

^๖ อ. สนฺนตธีรกฺคฺติยา

^๗ ฉ., เท. วิลคฺคมชฺฌา

^๘ อ. ยทาทุทลฺล มํ

^๙ อ. กิณฺจณ

- [๖๙] อุมมาทนต์ตี^๑ มยา ทิฏฐา^๒ อามุตตมณิกุณฑล
 น สุปปามี ทิวารตตี^๓ สหสสว ปราชิต.
- [๗๐] สกโก เจ^๔ เม วรี ทชชา โส จ ลพฺเภถ เม วโร
 เอกรตตี^๕ ทิวารตตี^๖ วา ภเวย^๗ อภิปารโก^๘
 อุมมาทนต์ยา รमितวาน สีวราชา ตโต ลียา.^๙
- [๗๑] ภูตานิ เม ภูตปตี นมสฺสโต
 อาคมม ยกฺโข อิทเมตทพฺรวิ^{๑๐}
 รณโณ มโน อุมมาทนต์ยา นิวิฏฺโจะ,
 ททามิ เต ตํ ปริจายสฺสุ.^{๑๑}
- [๗๒] ปุณฺณา จ ธีเส^{๑๒} อมโร น จมฺหิ,
 ชโน จ เม ปาปมิตฺตจ^{๑๓} ชณฺณา,
 ภุโส จ ตยสฺส^{๑๔} มนโส วิมาโต
 ทตฺวา ปิยํ อุมมาทนต์ตี อทิฏฺฐา.^{๑๕}
- [๗๓] ชนินฺท นาณญตฺร ตยา มยา วา
 สพฺพาปิ กมฺมสฺส กตสฺส ชณฺณา,
 ยนฺเต มยา อุมมาทนต์ตี ปทินฺนา,
 ภุเสหิ ราชา วณฺถํ สชาหิ.

^{๑-๑} ฉ., เท. อุมมาทนต์มห์ ทิฏฐา.

^๓ อ. ทิวารตตี

^๔ อ. อภิปารโก

^๕ อ. อิทเมวมพฺรวิ

^๖ ฉ., เท. ปุณฺณา วิธเส

^๗ อ. ตยาสฺส

^๘ ส., อ. จ

^๙ ฉ., เท., อ. ภเวย

^{๑๐} ฉ., เท. ลีย

^{๑๑} อ. ปริจายสฺสุ

^{๑๒} ส., อ. ปาปมิตฺต

^{๑๓} ฉ., เท. อทิฏฐา, เอมฺพริปิ.

[๗๔] โย ปาปกัม กมฺม กรํ มนุสฺสโส
 สโส มณฺณติ มายิท^๑ มณฺณิสฺส อณฺเณ,
 ปสฺสณฺติ ภูตานิ กโรนฺตเมตํ
 ยุตฺตา จ เย โหณฺติ นรา ปจฺพยา.

[๗๕] อณฺโณ นุ เต โกจิ^๒ นโร ปจฺพยา
 สทฺธะเยย^๓ โลกสฺมิ น เม^๔ ปิยาติ,
 ภุสโส จ ตฺยสฺส มนฺโส วิฉาโต
 ทตฺวา ปิยํ อุมมาทนต์ี^๕ อทิจฺจา.

[๗๖] อทฺธา ปิยา มยฺห ชนินฺท เอสา,
 น सा मम अपिप्या ภูมิपाल
 कञ्चेव त्वं उम्मातन्ती, गतन्ते^๖
 सीहोव सेलสฺส คุหํ อุเปติ.

[๗๗] น ปีพิตา อตฺตทฺกฺเขน ธีรา
 สุขปฺพลํ กมฺม ปริจฺจชณฺติ
 สมฺโมหิตา วาปี สุขเขน มตฺตา
 น ปาปกมฺมญจ^๗ สมาจฺรณฺติ.

[๗๘] ตฺวณฺหิ มาตา จ ปีตา จ มยฺหํ
 ภตฺตา ปตี โปสโก เทวตา จ,
 ทาโส อหํ ตฺยฺห สปฺตตฺทาโร,
 ยถาสฺขํ สีวิ^๘ กโรหิ กามํ.

^๑ ฉ., เท. มายิท อี. มายิต

^๓ สี. สทฺธะเยย, เอมฺปริปิ.

^๕ หมดอายุ 12/06/2566
 ฉ., เท., อี. อุมมาทนต์ี, เอมฺปริปิ.

^๗ อี. ปาปกัม กมฺม

^๒ อี. โกธ

^๔ อี. सा

^๖ ฉ., เท. กาทนเต

^๘ ฉ., เท. สามิ อี. สิพพ

- [๗๙] โย อีสฺสโรมฺหีติ กโรติ ปาป
กตฺวา จ โส นุตฺตปเต^๑ ปเรสฺส,
น เตน โส ชีวติ ทิฆมายุ,^๒
เทวาปิ ปาเปเน สเมกฺขเร น^๓.
- [๘๐] อณฺเฑวาทกํ สามิเกหิ ปทินนํ
ธมฺเม จิตา เย ปฏิจฺจนฺติ ทานํ,
ปฏิจฺจกา ทายกา จาปิ ตตฺถ
สุขปฺพลญฺเฒว กโรนฺติ กมฺมํ.
- [๘๑] อณฺโณ นุ เต โกจิ^๔ นโร ปจฺพยา
สทฺธะเยย โลกสฺมิ น เม^๕ ปิยาติ,
ภุโส จ ตฺยสฺส มนฺโส วิฆาโต
ทตฺวา ปิยํ อุมฺมาทนต์ิ อทิจฺจา.
- [๘๒] อทฺธา ปิยา มยฺห ชนินฺท เอสา
น สา มมํ อปฺปิยา ภูมิปาล,
ยนฺเต มยา อุมฺมาทนต์ิ ปทินฺนา
ภุเสหิ ราชา วณฺถิ สชาหิ.
- [๘๓] โย อตฺตทฺทุกฺเขน ปรสฺส ทฺทุกฺขํ
สุเขน วา อตฺตสฺสํ ทหาติ^๖
ยเถวิทํ มยฺห ตถา ปเรสฺส
โย^๗ เอว ปชานาติ ส เวทิ ธมฺมํ.

^๑ ฉ., เท. นุตตสเสติปิ^๓ อ. น^๕ อ. ส, เอวมุปริปิ.^๗ อ. โส^๒ ฉ., เท., อ. ทิฆมายุ^๔ อ. โกธ, เอวมุปริปิ.^๖ สยา. ทหติ

[๘๔] อญโณ หนู เต โกจิ ปโร^๑ ปจพฺยา^๒
 สทฺธะเยย โลกสฺมิ น เม ปิยาติ,
 ภูโส จ ตฺยสฺส มนโส วิฆาโต
 ทตฺวา ปิยํ อุมมาทนต์ํ อภิฏฺฐา.

[๘๕] ชนินฺท ชานาสิ ปิยา มเมสา,
 น สา มมํ อปฺปิยา ภูมิपाल,
 ปิเยน เต ทมฺมิ ปิยํ ชนินฺท,
 ปิยทายิโน เทว ปิยํ ลภนฺติ.

[๘๖] โส หนูนาหํ วริสฺสามิ อตฺตานํ กามเหตุกํ,
 น หิ ฐมํ อฐมฺเมน อหํ วริตฺตมฺสฺสเห.

[๘๗] สเจ ตฺวํ มยฺห สตี ชนินฺท
 น กามยาสิ นรวิร เสฏฺฐ,^๓
 จชามิ นํ สพฺพชนสฺส มชฺเฌ^๔
 มยา ปมุตํ ตโต อวฺหयेสิ น.

[๘๘] อทฺฐิยญฺเจ อภิปารก ตฺวํ
 จชาสิ กตฺเต อหิตาย ตฺยสฺส,
 มหา จ เต อุปวาโทปิ อสฺส,
 น จาปิ ตฺยสฺส นคฺรมฺหิ ปกฺโข.

^๑ จ.,เท. นโร

^๓ อ. นรวิริยเสฏฺฐ

^๒ จ.,เท. ปถพฺยา, เอวมฺปริปิ.

^๔ ส.,อ. สิพฺพ จ.,เท. สิพฺพยา

- [๘๙] อหิ สหิสฺสํ อุปวาทเมตํ
 นินฺทํ ปสฺสํ ครหณฺจ สพฺพํ,
 มเมตมาคจฺจตุ ภูมิปาล,
 ยถาสุขํ สีวิ^๑ กโรหิ กามํ.
- [๙๐] โย เหนว นินฺทํ น ปุณฺณปสฺสํ^๒
 อาทียติ ครหํ โนปิ ปุชฺชํ,
 สีริ จ ลกฺขี จ อเปติ ตมฺหา
 อาโป สุวฺภูจิว ยถา ถลมหฺมา.
- [๙๑] ยงฺกิญฺจิ ทุกฺขณฺจ สุขณฺจ เอตฺโต
 ธมฺมาตีสารณฺจ มโนวิฆาตํ
 อฺรสา อหิ ปฏฺิจฺฉิสฺสามิ^๓ สพฺพํ
 ปรจี ยถา ถาวรานํ ตสานํ.
- [๙๒] ธมฺมาตีสารณฺจ มโนวิฆาตํ
 ทุกฺขณฺจ นิจฺฉามิ อหิ ปเรสฺส,
 เอโกปิมนํ ทารยิสฺสามิ^๔ ภารํ
 ธมฺเม จิโต กิญฺจิ^๕ อหาปยนฺโต.^๕
- [๙๓] สคฺคูปคํ ปุณฺณกมฺมํ ชนินฺท
 มา เม ตฺวํ อนฺตรายํ อกาสิ,
 ททามิ เต อุมฺมาทนต์ตี ปสนฺโน
 ราชาว ยณฺเณ ธนํ พุราหฺมณานํ.

^๑ ส.อ. สัพพ
 หมดอายุ 12/06/2566

^๓ ฉ.,เท. ปจฺจุตฺตริสฺสามิ อ. ปจฺจุปทิสฺสามิ

^{๕-๕} อ. กิญฺจิ น ตาปยนฺโต

^๒ ฉ.,เท. ปนฺณปสฺสํ

^๔ ฉ.,เท.,อ. ทารยิสฺสามิ

[๙๔] อุทฺธา ตฺวํ กตฺเต หิโตสิ^๑ มยฺหํ,
 สขา มมํ อุมมาทนต์ี ตฺวญฺจ,
 นินฺทเอยฺยํ เทวา ปิตโร จ สพฺเพ
 ปาปญฺจ ปสฺสํ อภิสมฺปรายํ.

[๙๕] น เหนติ ฐมมํ^๒ สีวิราช วชฺชํ
 สเนคมา ชานปทา จ สพฺเพ,
 ยนฺเต มยา อุมมาทนต์ี ปทินฺนา,
 ภุเสหิ ราชา วณฺถํ สชาหิ.

[๙๖] อุทฺธา ตฺวํ กตฺเต หิโตสิ มยฺหํ,
 สขา มมํ อุมมาทนต์ี ตฺวญฺจ,
 สตญฺจ ฐมฺมานิ สุกิตฺติตานิ
 สมฺภูทเวลาว ทฺรจฺจยานิ.

[๙๗] อาหุเนยฺโย^๓ เมสิ หิตานุกมฺปิ
 ชาตา วิชาตา จสิ กามปาโล,
 ตยิ หุตฺตา ราช มหปฺผลา หิ,^๔
 กาเมน เม อุมมาทนต์ี ปฏิจฺจ.

[๙๘] อุทฺธา หิ สพฺพํ อภิปารก ตฺวํ
 ฐมมํ อจารี มม กตฺตฺปตฺต^๕
 อญฺเอย นฺ เต โก อิทฺ โสตฺถิกตฺตา
 ทฺวิปโท^๖ นโร อรุณฺเ ชีวโลเก.

^๑ จ.,เท.,อิ. หิโตสิ, เอวฺมฺปริปิ.

^๓ อ. อาหุณฺนิโย

^๕ อ. กตฺตฺปตฺต

^๒ จ.,เท. น เหนตฺฐมมํ

^๔ อ. เทว มหปฺผลา หิ เม

^๖ อ. ทิปโท

- [๙๙] ตวั หนู เสฏฺโฐ, ตวมนุตฺตโรสสิ,
 ตวั ฌมฺมคฺ^๑ ฌมฺมวิทฺ ทุสมฺเฏ,
 โส ฌมฺมคฺตฺโต จิรเมว ชีว,
 ฌมฺมญจ เม เทสย ฌมฺมปาล.
- [๑๐๐] ตทิงฆ อภิปารก สุโณหิ วจัน มม,
 ฌมฺมนฺเต เทสยิสฺสามิ สํ อเสวิตํ อหิ.
- [๑๐๑] สาธุ ฌมฺมรฺจํ ราชา, สาธุ ปณฺณาวา นโร,
 สาธุ มิตฺตานมทฺทพฺโป ปาปสฺสากรณํ สุขิ.
- [๑๐๒] อกโกชนสฺส วิชิตะ จิตฺตมฺมสฺส ราชนิ
 สุขิ มนุสฺสา อเสถ สีตจฺฉายาย สงฺฆเร.
- [๑๐๓] น จาหเมตฺ^๒ อภิโรจยามิ
 กมฺมํ อสมกฺขกตํ อสารถุ^๓
 เยวาปิ ฌตฺวาน สยํ กโรนฺติ,
 อุปมา อีมา มยฺห ตวั สุโณหิ.
- [๑๐๔] ควญฺเจ ตรมานานํ ชิมฺหิ คจฺฉติ ปุณฺคโว,
 สพฺพา ตา ชิมฺหิ คจฺฉนฺติ, เนตฺเต ชิมฺหิ คเต สติ.
- [๑๐๕] เอวเมว มนุสฺเสสุ โย โหติ เสฏฺฐสมฺมโต,
 โส เจ อธมฺมํ จรติ ปเคว อิตรา ปชา
 สพฺพํ รณฺจํ ทฺกขํ เสติ ราชา เจ โหติ อธมฺมิโก.
- [๑๐๖] ควญฺเจ ตรมานานํ อุทฺธํ คจฺฉติ ปุณฺคโว,
 สพฺพา^๔ ตา อุทฺธํ คจฺฉนฺติ,^๔ เนตฺเต อุทฺธํ คเต สติ.

^๑ ส. ฌมฺมคฺตฺโต^๓ อ. อสารถุ^๒ อ. น วาหเมต^{๔-๔} ฉ., เท. สพฺพา คาวี อุทฺธํ ยนฺติ.

[๑๐๗] เอวเมว มนุสเสสุ โย โหติ เสฏฺฐสมมโต,
 โส เจปิ^๑ ฌมมํ จรติ ปเคว อิตรา ปชา,
 สพฺพํ รฏฺฐจํ สุขํ เสติ ราชา เจ โหติ ฌมฺมิโก.

[๑๐๘] น จาปาหิ อฌมฺเมน อมรตฺตมปิปตฺถเย^๒
 อิมํ วา ปจวี สพฺพํ วิเชตुํ อภิปารก.

[๑๐๙] ยญฺหิ กิญฺจิ มนุสเสสุ รตนํ อิธ วิชฺชติ
 คาโว ทาโส หิรณฺยญฺจ วตฺถิยํ หริจนฺทน.

[๑๑๐] อสฺสิตฺถิโย จ^๓ รตนํ มณิกญฺจ
 ยญฺจาปิเม จนฺทสุริยา^๔ อภิปาลยฺนฺติ
 น ตสฺส เหตุํ วิสมํ จเรยฺย,^๕
 มชฺฌเณ สิวินํ อฺสโมสฺมิ ชาโต.

[๑๑๑] เนตา หิตา^๖ อุกฺคโต รฏฺฐปาโล
 ฌมมํ สิวินํ อปจายมาโน,
 โส ฌมฺมเมวานุวิจินฺตยฺนฺโต
 ตสฺมา สเก จิตฺตวเส น วตฺโต.

[๑๑๒] อทฺธา ตูวํ มหาราช นิจฺจํ อพฺยสนํ สิวํ,
 กริสฺสสิ จิรํ รชฺชํ, ปญฺญา หิ ตว ตาทิสี.

[๑๑๓] เอตฺนฺเต อนฺนโมทาม ยํ ฌมมํ นปฺปมชฺชสิ,
 ฌมมํ ปมชฺช ขตฺติโย รฏฺฐจา^๗ จวติ อิสฺสโร.

^๑ ฉ., เท. สเจ

^๓ ฉ., เท. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๕ หมดอายุ 12/06/2566
 ฉ., เท. จเรยฺย

^๗ ส. จานา

^๒ อ. อมรตฺตมปิ ปตฺถเย

^๔ อ. จนฺทิมสุริยา

^๖ อ. ปิตา

- [๑๑๔] ฐมมญฺจร มหาราช มาตาปีตฺตฺส ขตฺติย,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๑๕] ฐมมญฺจร^๑ มหาราช ปุตฺตทาเรสฺส ขตฺติย,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๑๖] ฐมมญฺจร มหาราช มิตฺตามจฺเจสฺส ขตฺติย,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๑๗] ฐมมญฺจร มหาราช วาหเนสฺส พเลสฺส จ,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๑๘] ฐมมญฺจร มหาราช คาเมสฺส นิคเมสฺส จ,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๑๙] ฐมมญฺจร มหาราช รฏฺเฐสฺส ชนปฺเทสฺส จ,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๒๐] ฐมมญฺจร มหาราช สมณฺเ พุราหุมนฺเสฺส จ,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๒๑] ฐมมญฺจร มหาราช มิคปฏฺฐีสฺส ขตฺติย,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๒๒] ฐมมญฺจร มหาราช ฐมฺโม จิณฺโณ สุขาวโห,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๒๓] ฐมมญฺจร^๒ มหาราช^๒ อินฺทหา^๓ เทวา สพุรฺหมกา
สฺสจฺฉิณฺณน ทิวั ปตฺตา มา ฐมฺมํ ราช ปามโทติ.^๔

ทุตฺติยํ อุมฺมาทนฺตฺติชาตกํ.

^๑ หมายเหตุ 12/06/2566
ฉ.,เท. ฐมฺมํ จเร, เอวมฺปฺริปี.

^๓ ฉ.,เท. สอนฺทหา

^{๒-๒} อ. อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน

^๔ ฉ.,เท. ปมาโทติ

๓. มหาโพธิชาตกัม (๕๒๘)

- [๑๒๔] กิณฺณุ ทณฺฑํ กิมาชินฺ^๑ ก็ จตฺตํ ก็ อุปาหนํ
 ก็ อํกุสณฺจ ปตฺตณฺจ สงฺฆาภฺนิจปิ พุราหุมน
 ตฺรมาณฺฐโป คณฺหาสิ^๒ กิณฺณุ ปตฺถยเส ทิสฺ.
- [๑๒๕] ทฺวาทเสตานิ วสฺसानิ วุสิตานิ ตวณฺติเก,
 นาภิชานามิ โสณฺน ปิงฺคเลนาภิกฺขิตํ.
- [๑๒๖] สุวายํ ทิตฺโตว นทติ สุกฺกทาจํ วิทฺธยํ
 ตว สุตฺวา สภฺริยสฺส วิตสทฺทสฺส มํ ปติ.
- [๑๒๗] อหุ เอส กโต โทโส ยถา ภาสสิ พุราหุมน,
 เอส ภฺยโย ปสฺสีทามิ, วส พุราหุมน มา คมา.
- [๑๒๘] สพฺพเสโต ปุเร อาสิ, ตโตปิ สพฺโโล อหุ,
 สพฺพโลหิตโกทานิ, กาโล ปกฺกมิตุํ มม.
- [๑๒๙] อพฺภนฺตรํ ปุเร อาสิ, ตโต มชฺฌเม, ตโต พหิ,
 ปุรา นิทฺธมฺนา โหติ สยเมว วชามหิ.^๓
- [๑๓๐] วิตสทฺธํ น เสเวยฺย อุทปานํวโนทกํ,
 สเจปิ นํ อนฺุชเณ, วาริกทฺทมคณฺธิกํ.
- [๑๓๑] ปสฺนฺนเมว เสเวยฺย, อปฺปสฺนํ วิวชฺชเย,
 ปสฺนํ ปยฺรุปาเสยฺย รหํวทฺทกตฺติโก.
- [๑๓๒] ภเช ภชฺชํ ปุริสํ, อภชฺชํ น ภชฺชเย,^๔
 อสปฺปฺริสธมฺโม โส โย ภชฺชํ น ภชฺชติ.^๕

^๑ ฉ., เท. กิมาชิน^๓ อ. จชามหิ^๔ อ. ภชช^๒ ฉ., เท. หาสิ^๕ อ. ภชช

- [๑๓๓] โย ภชนฺตํ น ภชติ เสวมานํ น เสวติ
สเว มนุสฺสปาปิฏฺโจ มิโค สาขสฺสิติโต ยถา.
- [๑๓๔] อจฺจาภิกฺขณสํสคฺคา อสโม สรณฺน จ
เอเตน มิตฺตา ชีรณฺติ อกาเล ยาจนาย จ.
- [๑๓๕] ตสฺมา นาภิกฺขณํ คจฺเณ, น จ คจฺเณ จิราจิริ,
กาเลน ยาจํ ยาเจยฺย, เอวํ มิตฺตา น ชีรเร.^๑
- [๑๓๖] อติจิริ นีวาเสน ปิโย ภวติ อปฺปิโย
อามนฺต โข ตํ คจฺฉาม, ปุรา เต โหเม อปฺปิยา.
- [๑๓๗] เอวํ เจ ยาจมานานํ อณฺชลิ นาวพฺุณฺสสิ
ปริจาริกานํ สตฺตานํ,^๒ วจฺนํ น กโรสิ โน,
เอวณฺตํ อภียาจาม, ปุณ กยิราสิ ปริยายํ.
- [๑๓๘] เอวณฺเจ โน วิหฺรตํ อนฺตรายิ น เหสฺสติ
ตฺยฺห วาปี^๓ มหาราช มยฺห^๔ วา รฏฺฐจวทฺธน
อปฺเปว นาม ปสฺสเม อโหฺรตฺตานมจฺเจ.
- [๑๓๙] อุทฺธิรณา เจ สงฺกตฺยา ภาวามนฺวตฺตติ
อกามา อกรณียํ วา กรณียํ วาปี กุรฺพฺพติ^๕
อกามกรณียสฺมี กวิธ ปาเปน ลิมฺปติ.^๖
- [๑๔๐] โส เจ อตฺถิโก จ ฐมฺโม จ กลฺยาโณ น จ ปาปโก,
โกโต เจ วจฺนํ สจฺจํ สุหโต วานโร มยา.

^๑ ฉ., เท. ชีเยเร^๓ ส. ตุมฺหจฺวาปี อ. ตฺยฺหจฺวาปี^๕ ฉ., เท. กุพฺพติ^๒ ฉ., เท. ปริจาริกานํ สตํ^๔ ส. อมฺหํ วา อ. มยฺหจ^๖ ฉ., เท., อ. ลิปฺปติ, เอวมฺปฺริปี.

- [๑๔๑] อตฺตโน เจ หิ วาทสฺส อปราชํ วิชาณีย^๑
 น มํ ตวํ ครเหยฺยาสิ โภโต วาโท หิ ตาทิโส.
- [๑๔๒] อิสฺสโร สพฺพโลกสฺส สเจ กปฺเปติ ชีวิตํ
 อิทฺธิ^๒ พุยฺสนภาวญฺจ กมฺมํ กลฺยาณปาปกํ,
 นิทฺเทสการี ปฺริโส, อิสฺสโร เตน ลิมฺปติ.
- [๑๔๓] โส เจ อตฺถโก จ ฐมฺโม จ กลฺยาโณ น จ ปาปโก,
 โภโต เจ วจฺนํ สจฺจํ สุหโต วานโร มยา.
- [๑๔๔] อตฺตโน เจ หิ วาทสฺส อปราชํ วิชาณีย
 น มํ ตวํ ครเหยฺยาสิ โภโต วาโท หิ ตาทิโส.
- [๑๔๕] สเจ ปุพฺพเพกตเหตุ สุขทฺถุขํ นิคฺคจฺจติ,
 ปฺปราคํ กตํ ปาปํ ตเมโส มุญฺจเต^๓ อิญฺ,
 ปฺปราคกอินฺโหมกฺโข กุวิธ ปาเปน ลิมฺปติ.
- [๑๔๖] โส เจ อตฺถโก จ ฐมฺโม จ กลฺยาโณ น จ ปาปโก
 โภโต เจ วจฺนํ สจฺจํ สุหโต วานโร มยา.
- [๑๔๗] อตฺตโน เจ หิ วาทสฺส อปราชํ วิชาณีย,
 น มํ ตวํ ครเหยฺยาสิ, โภโต วาโท หิ ตาทิโส.
- [๑๔๘] จตฺนุนฺเวยฺวปาทาย รูปี สมฺภอติ ปาณินํ,
 ยโต จ รูปี สมฺภอติ ตตฺถเฏวานุปคจฺจติ.
- [๑๔๙] อิธฺว ชีวติ ชีโว, เปจฺจ เปจฺจ วินสฺสติ
 อฺจุฉิขฺชติ อยํ โลโก, เย พาลา เย จ ปณฺธิตา
 อฺจุฉิขฺชมาเน โลกสฺมี, กุวิธ ปาเปน ลิมฺปติ.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566

^๑ ฉ., เท. วิชาณียา, เอมฺปริปิ.

^๒ อ. อิทธิ

^๓ ฉ., เท., อ. มุจฺจเต

- [๑๕๐] โส เจ อตฺถโก จ ฐมฺโม จ กลฺยาณํ น จ ปาปโก,
โกโต เจ วจันํ สจฺจํ สุหโต วานโร มยา.
- [๑๕๑] อตฺตโน เจ หิ วาทสฺส อปฺราธํ วิชานีย
น มํ ตฺวํ ครเหยฺยาสิ โโกโต วาโท หิ ตาทิโส.
- [๑๕๒] อาหุ ขตฺตวิธา^๑ โลเก, พาลา ปณฺหิตมานิโน
มาตรํ ปิตฺรํ หณฺเณ, อโธ เขฏฺฐํปี ภาตฺรํ,
หเนยฺย ปุตฺตทาเร จ, อตฺถโก เจ ตาทิโส สียา.
- [๑๕๓] ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสํสํเทยฺย สเยยฺย วา
น ตสฺส สาขํ ภาณฺเชยฺย มิตฺตทพฺโป^๒ หิ ปาปโก.
- [๑๕๔] อถ อตฺถเก สมฺบุปฺปนฺเน สมฺมูลมปี อพฺภุเห,^๓
อตฺถโก เม สมฺพเลนาปี,^๔ สุหโต วานโร มยา.^๕
- [๑๕๕] โส เจ อตฺถโก จ ฐมฺโม จ กลฺยาณํ น จ ปาปโก,
โกโต เจ วจันํ สจฺจํ สุหโต วานโร มยา.
- [๑๕๖] อตฺตโน เจ หิ วาทสฺส อปฺราธํ วิชานีย,
น มํ ตฺวํ ครเหยฺยาสิ, โโกโต วาโท หิ ตาทิโส.
- [๑๕๗] อเหตุวาโท ปุริโส โย จ อิสฺสรกุตฺติโก,
ปุพฺพเพกฺขี จ อฺจุเจหิ โย จ ขตฺตวิธो^๖ นโร.
- [๑๕๘] เอเต อสฺสปุริสา โลเก พาลา ปณฺหิตมานิโน,
กเรยฺย ตาทิโส ปาป, อโธ อณฺณมปี การเย,
อสฺสปุริสสํสคฺโค ทุกฺขนฺโต^๗ กฏฺฏกฺทโร.

^๑ ฉ., เท. ขตฺตวิธา^๓ ฉ., เท., อ. อพฺพเห^๕ ส. อโย คายา น ทิสฺสติ.^๗ ส. ทุกฺกโฏ, เอวมฺปริปี.^๒ อ. มิตฺตทพฺโป^๔ อ. สมฺพเลนาติ^๖ ฉ., เท. ขตฺตวิโท

[๑๕๙] อรุणรูปเณ พกาสุ^๑ ปุพเพ
 อสงกิโต อชยุถิ^๒ อุเปติ
 หนตฺวา อูรณี^๓ อชียิ^๔ อชณฺจ
 หนตฺวา สยิตฺวา^๕ เยนกามิ ปเลติ.

[๑๖๐] ตถาวิชเก สมณพราหมณาเส
 จทนํ กตฺวา วณฺจยนฺติ มนุสฺสเส,
 อนาสกา ถณฺทิลเสยฺยกา จ,
 รโฆชลลํ อุกุกฺกุฏิกปฺปธานํ
 ปริยายภตฺตณฺจ อปानกตฺตา^๕
 ปาปาจารา อรหนฺโต วทานา.

[๑๖๑] เอเต อสปฺปฺริสา โลเก พาลา ปณฺทิตมานิโน,
 กเรยฺย ตาทีโส ปาปํ, อโถ อณฺณมฺปิ การเย
 อสปฺปฺริสสํสคฺโค ทุกฺขนฺโต กฏฺฏทฺโรโย.

[๑๖๒] ยมาหุ นตฺถิ วิริยนฺติ เหตุญจ^๖ อปวทฺติ^๖ เย
 ปรการิ อตฺตการณฺจ เย ตฺวจนํ สมวณฺณยฺ.

[๑๖๓] เอเต อสปฺปฺริสา โลเก พาลา ปณฺทิตมานิโน
 กเรยฺย ตาทีโส ปาปํ, อโถ อณฺณมฺปิ การเย
 อสปฺปฺริสสํสคฺโค ทุกฺขนฺโต กฏฺฏทฺโรโย.

[๑๖๔] สเจ หิ วิริยํ นาสส, กมฺมํ กลฺยาณปาปกํ,
 น ภเว วฑฺฒกํ ราชา, นปิ ยนฺตานิ การเย.

^๑ ฉ., เท. วกสฺสุ อี. วกาสุ

^๒ ฉ., เท. อชียิ

^๓ อี. อปานกตฺติ

^๔ อี. อูรณี

^๕ ส., อี. จิตฺราสยิตฺวา ฉ., เท. อุตฺราสยิตฺวา

^{๖-๖} ฉ., เท. อเหตุญจ อปวทฺติ

- [๑๖๕] ยสฺมา จ วิริยํ อตฺถิ กมฺมํ กลฺยาณปาปกํ
ตสฺมา ยนฺตานิ กาเรติ, ราชฯ ภารติ วฑฺฒกิ.
- [๑๖๖] ยถิ วสฺสสํ เทโว น วสฺเส น หิมํ ปเต,
อุจฺฉิขฺเขยฺย อยํ โลโก, วินสฺเสยฺย อยํ ปชา.
- [๑๖๗] ยสฺมา จ วสฺสตี เทโว หิมญฺจานุสฺสียตี^๑
ตสฺมา สสฺसानิ ปจฺจนฺติ รฏฺฐญฺจ ปาลยเต^๒ จิร.
- [๑๖๘] ควญฺเจ ตรมาณานํ ชิมฺหํ คจฺจติ ปุํคโว,
สพฺพา ตา ชิมฺหํ คจฺจนฺติ, เนตฺเต ชิมฺหํ คเต สติ.
- [๑๖๙] เอวเมว มนุสฺเสสุ โย โหติ เสฏฺฐสมฺมโต
โส เจ อธมฺมํ จรติ ปเคว อิตรา ปชา,
สพฺพิ รฏฺฐํ ทุกฺขํ เสติ, ราชฯ เจ โหติ อธมฺมิโก.
- [๑๗๐] ควญฺเจ ตรมาณานํ อุทฺธํ คจฺจติ ปุํคโว,
สพฺพา ตา^๓ อุทฺธํ คจฺจนฺติ,^๔ เนตฺเต อุทฺธํ คเต สติ.
- [๑๗๑] เอวเมว มนุสฺเสสุ โย โหติ เสฏฺฐสมฺมโต
โส เจปิ ธมฺมํ จรติ ปเคว อิตรา ปชา,
สพฺพิ รฏฺฐํ สุขํ เสติ, ราชฯ เจ โหติ ธมฺมิโก.
- [๑๗๒] มหารุกฺขสฺส ผลิโน อามํ จินฺหติ โย ผลํ
รสญฺจสฺส น ชานาติ พีชญฺจสฺส วินสฺสติ.
- [๑๗๓] มหารุกฺขูปมํ รฏฺฐํ อธมฺเมน โย^๕ ปสาสติ
รสญฺจสฺส น ชานาติ รฏฺฐญฺจสฺส วินสฺสติ.

^๑ ฉ.,เท. หิมญฺจานุสฺสียติ^๓ หมดอายุ 12/06/2566

ฉ.,เท. คาวี

^๕ ฉ.,เท. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.^๒ ส.,อิ. ปลฺลเต ฉ.,เท. ปาลิเต^๔ ฉ.,เท. ยนฺติ

- [๑๗๔] มหารุกขสฺส ผลิโน ปกุกัม จินฺทติ โย ผลํ
รสญจสฺส วิชาชาติ พิชญจสฺส น นสฺสติ.
- [๑๗๕] มหารุกขูปมํ รฏฺฐํ ฐมฺเมน โย ปสาสติ
รสญจสฺส วิชาชาติ รฏฺฐญจสฺส น นสฺสติ.
- [๑๗๖] โย จ ราชา ชนปทํ อฐมฺเมน ปสาสติ
สพฺโพสธิภิ โส ราชา วิรุทฺโธ โหติ ขตฺติโย.
- [๑๗๗] ตเถว เนคเม หีสํ เย ยุตฺตา กยวิกุกเย
โอชทานพลีการะ ส โกเสน วิรุฑฺฒติ.
- [๑๗๘] ปหารวรเขตตญฺญ สงฺคามะ กตนิสฺสเม
อุสฺสิตะ หีสยํ ราชา ส พเลน วิรุฑฺฒติ.
- [๑๗๙] ตเถว อีสโย หีสํ สํยเม^๑ พุรหฺมจาริเย^๑
อฐมฺมจาริ ขตฺติโย โส สกฺเคน วิรุฑฺฒติ.
- [๑๘๐] โย จ ราชา อฐมฺมฏฺโฐ ภริยํ หนฺติ อทฺฐกัม^๒
ลฺลทํ ปสวเต จานํ^๓ ปุตฺเตहि จ วิรุฑฺฒติ.
- [๑๘๑] ฐมมํ จเร ชานปเท เนคเมสฺสุ^๔ พเลสุ จ
อิสโย จ น หีเสยฺย ปุตฺตทาเร สมญฺจเร.
- [๑๘๒] ส ตาทิโส ภูมิปติ รฏฺฐปาโล อโกชโน
สามนฺเต^๕ สมฺปกมฺเปติ อินฺโทว อสุราธิปติ.

ตติยํ มหาโพธิชาตก.

^{๑-๑} ส. สํยเม สญฺญเต พุรหฺมจาริโน ฉ., เท. สญฺญเต พุรหฺมจาริโย อ. สญฺญเต พุรหฺมจารโย

^๒ ฉ., เท., อ. อทฺฐกัม

^๓ ส. ปาป

^๔ ส. นิคเมสุ

^๕ ฉ., เท. สฺปตฺเต

ตสสุทฺถาทนํ

สนิพีนิกมวฺหยนํ ปจโม

ทฺติโย ปน สอุมมทนต์วโร,

ตติโย ปน โพธิสสิรวฺหยนํ

กถิตา ปน ตีณิ ชินนํ สุภาติ.

ปญญาสนิปาโต นิฏฺฐิตो.

๑๕. สกฺกนิปาโต

๑. โสณกชาตกัม (๕๒๕)

[๑๘๓] กสฺส^๑ สุตฺวา สตัม ทมฺมิ สหสฺสํ ทิฏฺฐโสณกัม^๒
โก เม โสณกมกฺขชาติ สหายํ ปสฺสกีฬิตัม.

[๑๘๔] อถ พุริว มาณวโก ททโร ปณฺจจุพโก,
มยฺหํ สุตฺวา สตัม เทหิ สหสฺสํ ทิฏฺฐโสณกัม^๒
อหํ เต^๓ โสณกมกฺขิสฺส สหายํ ปสฺสกีฬิตัม.

[๑๘๕] กตรสฺมี โส ชนปเท รฏฺเฐสุ นิคเมสุ จ,
กตถ^๔ โสณกมกฺขทกฺขิ,^๕ ตัม เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตไ.

[๑๘๖] ตเวว เทว วิชิตะ ตเวยฺยยานภูมียา
อุชฺว์สา มหาสาลา นีโลภาสา มโนรมา.

[๑๘๗] ติฏฺฐจฺหนฺติ เมฆสมานา รมฺมา อณฺโณณฺณนิสฺสิตา
เตสํ มุลสฺมิ โสณโก ฌายติ อนฺุปาทินो^๕
อุปาทาเนสุ โลเกสุ ฅยฺหมาเนสุ นิพฺพุโต.

[๑๘๘] ตโต จ ราชา ปายาสิ เสนาย จตฺตฺรํคิยา,
การาเปตฺวา สมํ มคฺคํ อคมา เยน โสณโก.

[๑๘๙] อุยฺยยานภูมึ คณฺตุวาน วิจฺรณฺโต พุรฺหาเวน,
อาสีนํ โสณกํ ทกฺขิ ฅยฺหมาเนสุ นิพฺพุตัม.

^๑ ฉ., เท. ตสฺส

^๓ ส., อ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๕ ฉ., เท. อนฺุปาทโน อ. อนฺุปาทาโน

^๒ ส., อ. ทิฏฺฐโสณกัม, เอวมฺปฺริป.

^{๔-๕} ส., อ. กตถ เต โสณโก ทิฏฺฐ

- [๑๙๐] กปโณ วตาย^๑ ภิกขุ มุณโฑ สงฆาภิปารุโต,
อมาติโก อปีติโก รุกขมูลสุมิ ฌายติ.
- [๑๙๑] อิมं วากุยं นิสาเมตวา โสณโก เอตทพรววิ,
น ราช กปโณ โหติ ฐมมं กาเยน ผสฺสย.
- [๑๙๒] โยธ^๒ ฐมมं นินฺรูกตฺวา อฐมมं อนฺวตฺตติ,
ส ราช กปโณ โหติ ปาโป ปาปปรายโน.
- [๑๙๓] อรินฺทโมติ เม นามं กาสีราชาติ มํ วิทฺฐ
กจฺจิ โภโต สุขเสยฺยา^๓ อิทฺ ปตฺตสฺส โสณก.
- [๑๙๔] สทาปี ภาทรมชนสฺส อนาคารสฺส ภิกขุโน,
น เตสํ โกฏฺเจะ โอบเนติ น^๔ กุมฺภเณ น กโฬปิยา,^๕
ปริณิฏฺฐิตเมสํสาหา เตน ยาเนติ สุพฺพตา.
- [๑๙๕] ทุตฺติยมฺปิ ภาทรมชนสฺส อนาคารสฺส ภิกขุโน
อนวชฺชปีณโฑ^๖ โภตฺตพฺโพ น จ โกจฺอุปโรตฺติ.
- [๑๙๖] ตตฺติยมฺปิ ภาทรมชนสฺส อนาคารสฺส ภิกขุโน
นิพฺพุโต ปีณโฑ โภตฺตพฺโพ น จ โกจฺอุปโรตฺติ.
- [๑๙๗] จตฺตตฺถมฺปิ^๗ ภาทรมชนสฺส อนาคารสฺส ภิกขุโน
มุตฺตสฺส รฏฺเจะ จรโต สงฺโค ยสฺส น วิชฺชติ.
- [๑๙๘] ปญฺจมมฺปิ^๘ ภาทรมชนสฺส อนาคารสฺส ภิกขุโน
นกรรมฺหิ ทายฺหมานมฺหิ นาสฺส กิณฺณจิ อทฺยทฺถ.

^๑ ฉ., เท. วตย^๓ อ. สุขา เสยฺยา^๕ อ. อนวชฺชปีณโฑ^๗ อ. ปญฺจม^๒ ฉ., เท., อ. โย จ^{๔-๕} ฉ., เท. น กุมฺภี น ขโฬปิย^๖ อ. จตฺตตฺถ

- [๑๙๙] ฉณฺณมปิ^๑ ภทฺธมฺชนสฺส อนาการสฺส ภิกฺขุโน,
 รณฺเญ วิลุมฺปมานมฺหิ นาสฺส กณฺจิ อหารถ.^๒
- [๒๐๐] สตฺตมมปิ^๓ ภทฺธมฺชนสฺส อนาการสฺส ภิกฺขุโน,
 โจเรหิ รกฺขิตํ มคฺคํ เย จณฺเณ ปรีปนฺนิกา
 ปตฺตจิวรมาทาย โสตฺถิ คจฺจนฺตี^๔ สุพฺพโต.
- [๒๐๑] อณฺณมมปิ^๕ ภทฺธมฺชนสฺส อนาการสฺส ภิกฺขุโน
 ยํ ยํ ทิสํ ปกฺกมตี อนเปกฺโขว คจฺจนฺตี.
- [๒๐๒] พหุปิ^๖ ภทฺธา เอเตสํ^๗ โย ตวํ ภิกฺขุ ปสฺสสิ
 อหณฺจ คิทฺโธ กาเมสฺสุ กถํ กาหามิ โสณก.
- [๒๐๓] ปิยา เม มานุสฺสา กามา อโถ ทิพฺยาปิ เม ปิยา,
 อถ เกน น วณฺณเณน อุโภ โลเก ลภามเส.
- [๒๐๔] กาเม^๘ คิทฺธา กามรตา กาเมสฺสุ อธิมุจฺจिता
 นรา ปาปานิ กตฺวาน อุปฺปชฺชนฺตี ทฺถคฺคตี.
- [๒๐๕] เย จ กาเม ปหฺนตฺวาน^๙ นิกฺขนฺตา อุกฺโตภยา
 เอโกทิภาวธิตตา น เต คจฺจนฺตี ทฺถคฺคตี.
- [๒๐๖] อุปฺมฺนฺเต กริสฺสามิ ตํ สุโณหิ อรินฺทม,
 อุปฺมาย มิเชกฺจเจ^{๑๐} อตฺถํ ชานนฺตี ปณฺฑิตา.
- [๒๐๗] คงฺคาย กุณฺเป ทิสฺวา วุญฺหมานํ มหณฺณเว
 วายโส สมจินฺเตสิ อปฺปปณฺโณ อเจตโส.

^๑ อ. ฉณฺจ

^๒ ฉ.,เท.,อ. อหิรถ

^๓ อ. สตฺตม

^๔ อ. คจฺจนฺตี

^๕ อ. อณฺณม

^{๖-๖} ส. พหุ นิ สมณภทฺธานิ

^๗ อ. พหุปิ ภทฺธกา เอเต

^๘ ส. กาเมสฺสุ

^๙ ส.,อ. ปหฺนตฺวาน

^{๑๐} ส.,อ. ปิเชกฺจเจ

[๒๐๘] ยานญจ วติทํ ลทฺธํ ภกฺโข จายํ อนปฺปโก,
ตตฺถ รตฺตี ตตฺถ ทิวา ตตฺถเณว นีรโต มโน.

[๒๐๙] ขาทํ นาคสุส มํसानิ ปิวั ภาคีรโสทกํ^๑
สมปฺปสฺสํ วนเจตฺยานิ น ปเลตฺถ วิหงฺคโม.

[๒๑๐] ตณฺจ โอตฺรณิ คงฺคา ปมตฺตํ กุณเป รตฺติ
สมุทฺทํ อชฺฌคากาสิ อคฺติ ยตฺถ ปกฺขินิ.

[๒๑๑] โส จ ภกฺขปริกฺขีโณ อุทฺปตฺวา^๒ วิหงฺคโม
น ปจฺจนโต น ปุโรโต นุตฺตรํ โนปิ ทกฺขินิ.

[๒๑๒] ทิปฺป โส นชฺฌคากณฺณิ^๓ อคฺติ ยตฺถ ปกฺขินิ,
โส จ ตตฺถเณว ปาปตฺถ ยถา ทุพฺพผลโก ตถา.

[๒๑๓] ตณฺจ สามุทฺทิกกา มจฺจนา กุมฺภีลา มกรา สฺสุ
ปสฺสยหการา ขาทิสฺส ผนฺทมานํ วิปกฺขิกํ.^๔

[๒๑๔] เอวเมว ตุวั ราช เย จณฺเณ กามโภคิโน
คิพุธา เจ น วมิสฺสนนฺติ กากปณฺณาย^๕ เต วิทฺฐ.

[๒๑๕] เอสา เต อุปมา ราช อตฺถสฺนทสฺสนิ กตา,
ตฺวณฺจ ปณฺณายเส เตน ยทิ กาสสิ วา น วา.

[๒๑๖] เอกวาจปี ทฺวิวาจ ภณฺเณยฺย อนุกมฺปโก
ตตฺตตฺตริ น ภาเสยฺย ทาสเ^๖ วยฺยสฺส^๖ สนฺติเก.

[๒๑๗] อิทํ วตฺวาน ปกฺกามิ โสณโก อมิตพฺพุทฺธิมา
เวหาเส อนฺตลิกฺขสฺมิ อนุสาสิตฺวาน ขตฺติยิ.

^๑ ฉ., เท. ภาคีรโธทกํ

^๓ ส. น. อชฺฌคณฺณิ อ. น. อชฺฌคจฺฉิ

^๕ ฉ., เท. กากปณฺณาย ว

^๒ ส., อ. อุทฺปตฺติตฺวา อ. อุทฺทาปตฺวา

^๔ ฉ., เท. วิปกฺขิกํ อ. วิปกฺขินิ

^{๖-๖} ส. ทาสเ อยฺยสฺส อ. ทาสเ อยฺยสฺส

- [๒๑๘] โก นุเม ราชกตฺตาโร สุตา^๑ เวยฺยตฺติมากตา,^๑
 รชชํ นิยฺยาทยิสฺสามิ นาหํ รชฺเชน มตฺถิโก.
- [๒๑๙] อชฺเชว ปพฺพชิสฺสามิ, โก ชณฺเฒา มรณํ สุเว,
 นาหํ กาโกว ทุมฺเมโธ กามานํ วสมนฺวคา.^๒
- [๒๒๐] อตฺถิ เต ททโร ปุตฺโต ที่ฆาฏุ รฏฺฐจฺจทฺฒโน,
 ตํ รชฺเช อภิสินฺนจสฺสุ โส โน ราชา ภวิสฺสติ.
- [๒๒๑] ขิปปํ กุมารํ อาเนถ ที่ฆาฏุ รฏฺฐจฺจทฺฒนํ,
 ตํ รชฺเช อภิสินฺนจิสฺสํ โส โว ราชา ภวิสฺสติ.
- [๒๒๒] ตโต กุมารมาเนสุํ ที่ฆาฏุ รฏฺฐจฺจทฺฒนํ,
 ตํ ทิสฺวา อาลปี ราชา เอกปุตฺตํ มโนรม.
- [๒๒๓] สฏฺฐิจิ^๓ คามสทฺสฺसानิ ปริปฺนุณฺณานิ สพฺพโส,
 เต ปุตฺต ปฏฺวิปชฺชสฺสุ รชชํ นิยฺยาทยามิ เต.
- [๒๒๔] อชฺเชว ปพฺพชิสฺสามิ, โก ชณฺเฒา มรณํ สุเว,
 มาหํ กาโกว ทุมฺเมโธ กามานํ วสมนฺวคํ.
- [๒๒๕] สฏฺฐิจิ นาคสทฺสฺसानิ สพฺพาลงฺการภูสิตา
 สุวณฺณกจฺจมาตงฺคา เหมกปฺปนฺวาสสา.
- [๒๒๖] อารุพฺพา คามณฺเฒเยภิ โตมรํกุสฺปาณิภิ
 เต ปุตฺต ปฏฺวิปชฺชสฺสุ, รชชํ นิยฺยาทยามิ เต.
- [๒๒๗] อชฺเชว ปพฺพชิสฺสามิ โก ชณฺเฒา มรณํ สุเว,
 มาหํ กาโกว ทุมฺเมโธ กามานํ วสมนฺวคํ.

^{๑-๑} น.เท. สุกทา เวยฺยตฺติมากตา^๒ น.เท. วสมนฺวคํ, เอวมฺปริปิ.^๓ น.เท.,อิ. สฏฺฐิจิ, เอวมฺปริปิ.

- [๒๒๘] สกฺขิ อสฺสสหฺสฺसानิ สพฺพาลงฺการภฺยสูตา
 อาชาณียา จ^๑ ชาตียา สินฺธฺวา สีมฺวาหฺนา^๒
- [๒๒๙] อารุพฺพา คามณียะภิ อินฺทียาจาปฺচারิภิ^๓
 เต ปฺตฺต ปฏฺปิพฺพชฺชสฺสุ, รชชํ นิยฺยาทยามิ เต.
- [๒๓๐] อชฺเชว ปพฺพชฺชิสฺสามิ โก ชญฺญา มรณํ สุเว,
 มาหํ กาโกว ทุมฺเมโธ กามานํ วสมฺนฺวคํ.
- [๒๓๑] สกฺขิ รตฺสสหฺสฺसानิ สนฺนทฺธา อฺสฺสิตฺตทฺฐา
 ทิปา อโถปิ เวยฺยคฺฆา สพฺพาลงฺการภฺยสูตา.
- [๒๓๒] อารุพฺพา คามณียะภิ จาปฺหตฺเถหิ จมฺมิภิ^๔
 เต ปฺตฺต ปฏฺปิพฺพชฺชสฺสุ รชชํ นิยฺยาทยามิ เต.
- [๒๓๓] อชฺเชว ปพฺพชฺชิสฺสามิ, โก ชญฺญา มรณํ สุเว,
 มาหํ กาโกว ทุมฺเมโธ กามานํ วสมฺนฺวคํ.
- [๒๓๔] สกฺขิ เชนฺสสหฺสฺसानิ, โรหณฺญา ปฺงฺคฺวุสฺสา,
 ตา ปฺตฺต ปฏฺปิพฺพชฺชสฺสุ รชชํ นิยฺยาทยามิ เต.
- [๒๓๕] อชฺเชว ปพฺพชฺชิสฺสามิ, โก ชญฺญา มรณํ สุเว,
 มาหํ กาโกว ทุมฺเมโธ กามานํ วสมฺนฺวคํ.
- [๒๓๖] โสฬสฺสิตฺถิสหฺสฺसानิ,^๕ สพฺพาลงฺการภฺยสูตา
 วิจิตฺตวตฺถาภรณฺา^๖ อามุตฺตมณิกฺกุณฺฑลฺา,
 ตา ปฺตฺต ปฏฺปิพฺพชฺชสฺสุ รชชํ นิยฺยาทยามิ เต.

^๑ ฉ., เท., ว^๓ หมดอายุ 12/06/2566
 ฉ., เท., อ. อิลฺลียาจาปฺচারิ^๕ ฉ., เท., อ. โสฬสฺสิตฺถิสหฺสฺसानิ^๒ ฉ., เท., อ. สีมฺวาหฺโน^๔ ฉ., เท. วมฺมิภิ อ. วมฺมิหิ^๖ ฉ., เท. วิจิตฺตวตฺถาภรณฺา อ. วิจิตฺตวตฺถาภรณฺา

- [๒๓๗] อชฺเชว ปพฺพชิสฺสามิ, โก ชณฺญา มรณํ สุเว,
 มาหิ กากฺโข ทุมฺเมโธ กามานํ วสมนฺวคิ.
- [๒๓๘] ทหฺรสุเสว เม ตาต มาตา มตาติ เม สุตํ,
 ดยา วินา อหิ ตาต ชีวิตุปิ น อุตฺสเห.
- [๒๓๙] ยถา อารณฺยกํ นาคํ โปโต อเนวติ ปจฺจโต,
 เชสฺสนฺตํ คิริทฺฤเคสุ สเมสุ วิสเมสุ จ.
- [๒๔๐] เอวนฺตํ อนฺนจฺฉามิ ปุตฺตมาทาย^๑ ปจฺจโต,
 สุภโร เต ภวิสฺสามิ น เต เหลสฺสามิ ทฺวพฺภโร.
- [๒๔๑] ยถา สามุทฺธิกํ นาวํ วาณิชาเน ชเนสินิ
 ไวหาโร ตตฺถ คณฺเหยฺย, วาณิชา พุยฺสเน สียา.
- [๒๔๒] เอวเมวายํ ปุตฺตก^๒ อนฺตรายกโร มม.
 อิมํ กุมารํ ปาเปถ ปาสาทํ รติวทฺธมน.
- [๒๔๓] ตตฺถ กมฺพุสฺสทฺธายาโย ยถา สกุกัว อจฺฉรา,
 ตา นํ ตตฺถ รมิสฺสนฺติ^๓ ตาหิ เจโส^๔ รมิสฺสติ.
- [๒๔๔] ตโต กุมารํ ปาเปสิ ปาสาทํ รติวทฺธมน,
 ตํ ทิสฺวา อวจฺจุ กณฺญา ทิฆวํ ฐฏฺฐวทฺธมน.
- [๒๔๕] เทวตา นฺนํ คณฺฐพฺโพ อาทู^๕ สกโก ปุริณฺทโท
 โก วา ตวํ กสฺส วา ปุตฺโต กถิ ชาเนมฺมํ ตํ มย.

^๑ อ. ปุตฺตมาทาย

^๒ หมายเหตุ 12/06/2566
 น.,เท. รมิสฺสนฺติ

^๓ ส.,อ. อาทู น.,เท. อท

^๔ น.,เท.,อ. ปุตฺตก

^๕ อ. เมโส

- [๒๔๖] นมฺหิ เทโว น คนฺธพฺโพ นปิ สกโก ปุริณฺทโท,
 กาสิธมฺโฆ อหํ ปุตุโต ทัชฺชามํ ฐมฺมจฺจทฺตมโน,
 มมํ ภรต, ภทฺทํ वो, อหํ ภตฺตา ภวามิ वो.
- [๒๔๗] ตํ ตตฺถ อวํ จ ญญามิ ทัชฺชามํ ฐมฺมจฺจทฺตมโน
 กุหิ ราชานํ อนุปฺปตฺโต, อิตฺถ ราชานํ กุหิ คโต.
- [๒๔๘] ปงฺกํ ราชานํ อตฺถิ กุณฺโณ ฐมฺมจฺจทฺตมโน
 อกณฺณกํ อคฺคหนํ ปฏฺฐิ ปนฺโน มหาปถํ.
- [๒๔๙] อหญฺจ ปฏฺฐิ ปนฺโน สมิ มคฺคํ ทุคฺคตฺตคามินํ
 สกณฺณกํ สคฺคหนํ เยน คจฺจนฺตํ^๑ ทุคฺคตฺตี.
- [๒๕๐] ตสฺส เต สุวาคตํ ราช สีสฺสเสว คิริพฺพชํ,
 อนุสาส มหาราช ตวํ โน สพฺพาสมฺมิตฺสโรติ.

ปจฺม โสณกชาตกํ.

๒. สงฺกิจฺจชาตกํ (๕๓๐)

- [๒๕๑] ทิสฺวา นิสินฺนํ ราชานํ พุทฺธมฺมทตฺตํ รเถสภํ
 อถสฺส ปฏฺฐิเวทสิ ยสฺสาสิ อนุกมฺปโก.
- [๒๕๒] สงฺกิจฺจายํ อนุปฺปตฺโต อีสินํ สารุสมฺมโต,
 ตรมาณฺรูปํ นิยฺยาหิ ขิปปํ ปสฺส มเหสินฺ.
- [๒๕๓] ตโต จ ราชานํ ตรมาโน ยุตฺตมารุยฺห สนฺทหนํ
 มิตฺตามจฺจปรีพฺพชฺโห^๒ อคฺมาสิ รเถสโก.

- [๒๕๔] นิรุขิปป ปณฺจ กกุชานิ กาสีนํ รมฺมจฺวทฺธโน
 วาลวีชนิมุณฺหีสี^๑ ขคฺคํ จตฺตณฺจฺปาหณํ.
- [๒๕๕] โอริยุห ราชฯ ยานมฺหา จปยิตฺวา ปฏฺิจจทํ
 อาสีนํ ทายปสฺสสฺมี สงกิจจมุปสงฺกมิ.
- [๒๕๖] อุปสงฺกมิตฺวา โส ราชฯ สมฺโมทิ อีสินา สห
 ตํ กถํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ อุปาวิสิ.
- [๒๕๗] เอกมฺนตํ นิสินฺโนว อถ^๒ กาลํ อมณฺณถ,
 ตโต ปาปานิ กมฺมานิ ปุจฺจิตฺุ ปฏฺิจฺชชถ.^๓
- [๒๕๘] อีสี ปุจฺจาม^๔ สงกิจจํ อีสินํ สารุสมฺมตํ
 อาสีนํ ทายปสฺสสฺมี อีสิสงฺฆปุรฺกขตํ.
- [๒๕๙] กํ คตฺติ เปจฺจ จจฺจนฺติ นรา ฐมฺมาติจาริโน,
 อติจฺฉินฺโน มยา ฐมฺโม, ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺจิตฺ.
- [๒๖๐] อีสี อวจ สงกิจฺโจ กาสีนํ รมฺมจฺวทฺธนํ,
 อาสีนํ ทายปสฺสสฺมี มหาราช สุโณหิ เม.
- [๒๖๑] อุปฺปเถน วชนฺตสฺส โย มคฺคมนุสฺสาสติ
 ตสฺส เจ วจันํ กยิรา นาสุส มคฺเคยฺย กณฺณโก.
- [๒๖๒] อฐมฺมํ ปฏฺิจฺพนฺนสฺส โย ฐมฺมมนุสฺสาสติ
 ตสฺส เจ วจันํ กยิรา น โส จจฺเจยฺย ทฺถคฺคตฺติ.
- [๒๖๓] ฐมฺโม ปโถ มหาราช อฐมฺโม ปน อุปฺปโถ,
 อฐมฺโม นิริยํ เนติ ฐมฺโม ปาเปติ สฺสคฺคตฺติ.

^๑ ส.อ. วาลวีชนิมุณฺหีสี จ.,เท. วาลวีชนิมุณฺหีสี

^๓ อ. ปุจฺจปชฺชถ

^๒ อ. ยถา

^๔ ส.อ. ปุจฺจามิ

- [๒๖๔] อธมฺมจาริโน ราช นรา วิสมชวีโน
 ยํ คตํ เปจฺจ จจฺจนฺติ นิริเย เต สุโณหิ เม.
- [๒๖๕] สญฺชิวํ กภาพสฺสโต จ สงฺฆาโฏ^๑ เทว จ โรรฺว
 อถาปโร มหาวีจิ ตาปโน^๒ จ ปตาปโน.
- [๒๖๖] อิจฺเจเต อฏฺฐ นิริยา อกฺขาตา ทูรติกกมา
 อากิณฺณา ลุทฺทมมเมหิ ปจฺเจกา โสพสฺสสทา.
- [๒๖๗] กทริยา ตาปนา^๓ โฆรา อจฺจิมนฺโต^๔ มหพฺภยา,
 โลมหํสนฺรปา จ เกสฺมา ปฏฺภยา ทฺวาทา.
- [๒๖๘] จตฺตกฺกณฺณา^๕ จตฺตทฺวารา วิมตฺตา ภาคโส มิตา
 อโยปการปริยนฺตา อยสา ปฏฺภุชฺชิตา.
- [๒๖๙] เตสํ อโยมยา ภูมิ ชลิตา เตชสา ยุตฺตา
 สมฺมุตตา โยชนสํ ตํ ญฺเฐว ติฏฺฐนฺติ สพฺพทา.
- [๒๗๐] เอเต ปตฺนฺติ นิริเย อุทฺธปาทา^๖ อวิสรา
 อีสํ อติวตฺตาโร สญฺญตํ ตปสฺสํ.
- [๒๗๑] เต ภูนฺธุโน ปจฺจนฺติ มจฺฉา ฟิลกตา^๗ ยถา
 ลํวจฺจเร อสงฺเขยฺเย, นรา กิพฺพิสการิโน.
- [๒๗๒] ทายฺหมาเนน คตฺเตน นิจฺจํ สนฺตรพาหิรํ
 นิริยา นาทิจจฺจนฺติ ทฺวารํ นิกฺขมเนสิโน.

^๑ ฉ., เท., อ. สงฆาโต^๓ ฉ., เท., อ. กทริยตปนา ฉ., เท. กทริยตาปนา

มุตตอายุ 12/06/2566

^๕ ฉ., เท., อ. จตฺตกโกณฺณา^๗ อ. มจฺฉาภีลา^๒ ส., อ. ตปโน^๔ อ. อจฺจิมนฺตา^๖ อ. อุทฺธปาทา

- [๒๗๓] ปุรตฺถิเมน ชาวนฺติ,
 อุตฺตเรนปี ชาวนฺติ,
 ยํ ยญฺหิ ทวารํ^๑ คจฺจนฺติ
 ตโต ชาวนฺติ ปจฺจโต,
 ตโต ชาวนฺติ ทกฺขิณํ
 ตนฺตทเว ปิถียเร.^๒
- [๒๗๔] พหฺุณี สตสฺสหาสนิ^๓
 พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนฺติ
 ชนา นิริยคามิโน^๔
 ปตฺวา ทกฺขํ อนปฺปกํ.
- [๒๗๕] อาสีวิสฺว กุปฺปิโต^๕
 น สาธุรฺูเป อาสีเท
 เตชสี ทูรติกกมํ
 สญฺญตานํ ตปสฺสินํ.
- [๒๗๖] อติกาโย มหิสฺสาโส
 สหสฺสพาหุ อจฺฉินฺโน
 อชฺชุนิ เกกกาธิโป
 อีสิมาสชฺช โคตมํ.
- [๒๗๗] อรชํ ราชสา วจฺฉํ
 ตาโลว มฺูลโต^๖ จินฺโน
 กิสมํ อวกิริย^๗ ทนฺตทกิ,
 ส ราชา วิภวฺจโต.
- [๒๗๘] อูปฺพจฺจ มนํ เมชฺโฌ^๘
 สปาริสชฺโช อจฺฉินฺโน
 มาตงฺคสมิ ยสฺสสิเน
 เมชฺฌารณฺณํ^๙ ตทา อหุ.
- [๒๗๙] กณฺหทีปายนาสชฺช
 อญฺญมณฺณํ มุสเล^{๑๐} หนฺตฺวา
 อีสี อนฺธกเวณฺทโย^{๑๑}
 สมฺปตฺตา ยมสาธนํ.
- [๒๘๐] อถายํ อีสินา สตฺโต
 ปาเวกฺขิ ปจฺวี^{๑๒} เจจฺโจ
 อนฺตลิกฺขจโร ปุเร
 หินฺตโต กาลปริยายํ.^{๑๓}

^๑ อ. ยํ ยํ ทวารํ^๓ จ.,เท.,อ. วสฺสสหาสนิ^๕ จ.,เท. กุปฺปิ^๖ จ.,เท. สมูล^๘ จ.,เท. เมชฺฌารณฺณํ^{๑๑} หมดอายุ 12/06/2566
 จ.,เท. อญฺญมณฺณํ มุสลา^{๑๓} จ.,เท. ปตฺตปริยายํ^๒ ส. ปิถียเร จ.,เท. ปิธีเย^๔ อ. นิริยวาสิโน^๖ จ.,เท. กิสมํ อวกิริย^๘ จ.,เท. เมชฺโฌ^{๑๐} ส.,อ. อนฺธกเวณฺทโย จ.,เท. อนฺธกเวณฺทโย^{๑๒} จ.,เท. ปจฺวี

- [๒๘๑] ตสฺมา หิ จนฺทาคมนํ นปฺปสํสนฺติ ปณฺทิตา,
อทุญฺจจิตฺโต ภาเสยฺย คิริํ สจฺจุปสณฺหิตํ.
- [๒๘๒] มนสา เจ ปทุญฺเจน โย นโร เปกฺขเต มุณี
วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ คนฺตวามฺ^๑ โส นิริยํ อโร.
- [๒๘๓] เย วุฑฺฒเณ ปริภาสณฺติ ผรุสฺสปกฺกมา ชนา,
อนปจฺจา อทายาทา ตาลวตฺถุ^๒ ภาวนฺติ เต.
- [๒๘๔] โย จ ปพฺพชิตํ หนฺติ กตกิจฺจํ มहेสินํ,
ส กापสฺสุเต นิริเย จิริํ รตฺตตาย^๓ ปจฺจติ.
- [๒๘๕] โย จ ราชา อธมฺมญฺโจะ รญฺจวิหฺธสโน มโต^๔
ตาปยิตฺวา ชนปทํ ตาปเน เปจฺจ ปจฺจติ.
- [๒๘๖] โส จ วสฺสสทฺสสนํ^๕ สทํ ทิพฺพยานิ^๖ ปจฺจติ,
อจฺจิสงฺฆปเรโต โส ทุกฺขํ เวเทติ เวทนํ.
- [๒๘๗] ตสฺส อคฺคิสิขา กายา นิจฺจณฺฺติ ปภสฺสรา
เตโชภกฺขสฺส คตฺตานิ โลมคฺเคहि^๗ นเชหิ จ.
- [๒๘๘] ทฺยหฺมาเนน คตฺเตน นิจฺจํ สนฺตรพาหิรํ
ทุกฺขาทิฏฺฐโน นทติ นาโค ตฺถตฺตญฺญิโต^๘ ยถา.
- [๒๘๙] โย โลภา ปิตริํ หนฺติ โทสา วา ปุริสาทโม,
ส กापสฺสุเต นิริเย จิริํ รตฺตตาย ปจฺจติ.

^๑ ฉ., เท. คนฺตา^๒ ฉ., เท. จิริรตฺตตาย, เอวมฺปริปิ.^๓ ฉ., เท., อ. วสฺสสทฺสสนํ^๔ ฉ., เท. โลเมหิ จ^๕ ฉ., เท. ตาลวตฺถุ อ. ตาลาวตฺถุ^๖ ส. จุโต ฉ., เท. มโค^๗ ฉ., เท. ทิพฺพยานิ^๘ ส. ตฺถตฺตทฺทิตโต ฉ., เท. ตฺถตฺตญฺญิโต

[๒๙๐] ส ตาทีโส ปจฺจติ โลหกุมภียํ
 ปกุกณฺจ สตฺตีหิ หนนฺติ นิตฺตจํ,
 อนฺธํ กริตฺวา มุตฺตกรีสภกฺขํ,
 ขาเร นิมุขฺชนฺติ ตถาวีรํ หนฺรํ.

[๒๙๑] ตตฺตํ ปกุกฺกุจฺจิตมโยคุพฺพญ
 ทีฆเ จ ฆาเล จิรฺรตฺตตาปีเต
 วิกฺขมฺภมาทาย วิภชฺช^๑ รชฺชภิ
 วิวณฺเฏ มุเข สํสวณฺติ^๒ รกฺขสา.

[๒๙๒] สามา จ โสณฺา สพฺลา จ คิชฺฌมา
 กาโกลสงฺฆมา จ ทิชา อโยมุขา
 สงฺคมฺม ขาทนฺติ วิณฺฑมฺหานํ
 ชิวฺหํ วิภชฺช วิฆาฬํ สโลหิตํ.

[๒๙๓] ตํ ททฺธตาลํ ปริภินฺนคตฺตํ
 นิปฺโปถยณฺตา อนฺุวิจฺรณฺติ รกฺขสา,
 รตี หิ เตสํ ทฺขิโน ปนฺีตเร,
 เอตาทิสสฺมี นีรเย วสนฺติ
 เย เกจิ โลเก อีร เปตฺติฆาติโน.

[๒๙๔] ปุตุโต จ มาตรํ หนฺตฺวา อีโต คนฺตฺวา ยมกฺขยํ,
 ภุสฺมาปชฺชเต ทฺกฺขํ อตฺตกมฺมผลฺลุปโค.

[๒๙๕] อมฺนุสฺสา อติพาลา^๓ หนฺตารํ ชนฺยณฺติยา,
 อโยมเยหิ วาเลหิ^๔ ปิพฺยณฺติ ปุณฺปฺปฺนํ.

[๓๐๔] เอเต ปชฺชนติ^๑ นิริเย ตตฺเต ติขิณกณฺฐเก,
นาริโย จ อติจาริโน^๒ นรา จ ปรรทญฺ.

[๓๐๕] เต ปตฺนติ อโธกฺขนธา^๓ วิวตฺตา วิหตา ปุณฺ,
สยฺนติ วินิวิทฺธกา ที่ฆํ ชคฺคณฺติ สพฺพทา.^๔

[๓๐๖] ตโต รตฺยา วิวสเน^๕ มหตี ปพฺพตฺตูปมํ,
โลหกฺมฺภี ปวชฺชนติ ตตฺตํ อคฺคิสมฺมทกํ.

[๓๐๗] เอวํ ทิवा จ รตฺโต จ หุสฺสีลา โมหปารุตา,
อนฺุโณนฺติ สกํ กมฺมํ ปุพฺเพ ทุกฺกณฺมตฺตโน.

[๓๐๘] ยา จ ภริยา ธนฺกิตา สามิกํ อติมณฺยติ
สสฺสุ วา สสฺสุ^๖ วาปี เชฏฺฐจํ วาปี นนฺนทณฺ.

[๓๐๙] ตสฺสา วฏฺเณ ชิวฺหคฺคํ นิพฺพหฺนติ สพฺพทฺธํ
ส พฺยามมตฺตํ กิมิํ ชิวฺหํ ปสฺสติ อตฺตโน^๗
วิญฺญาเปตฺตุํ น สกฺโกติ, ตาปเน เปจฺจ ปจฺจติ.

[๓๑๐] โอโรพฺภิกา สุกริกา มจฺฉิกา มิคพฺทฺธกา,^๘
โจรา โคฆาตกา ลุทฺทา อวณฺเณ วณฺณการกา.

[๓๑๑] สตฺตีหิ โลหฺกฺฆฺเหหิ เนตฺตีเสหิ อุสฺสุหิ จ,
หณฺณมานา ขารนฺที ปตฺนติ อวฺสิรา.

^๑ สี.,อี. สชนฺติ ฉ.,เท. วชนฺติ

^๓ อี. อธกฺขนธา

^๕ ฉ.,เท. วิวसानะ

^๗ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ.,เท.,อี. นนฺนทณฺ

^๘ อี. มิคพฺทฺธิกา

^๒ ฉ.,เท. อติจาวา

^๔ สี.,อี. สวรรี

^๖ ฉ.,เท.,อี. สสุ

^๘ ฉ.,เท.,อี. อตฺตนิ

- [๓๑๒] สายํ ปาโต กุฎฏการี อโยกุฎเฑหิ หนฺนติ,
ตโต วนฺตํ ทุรตฺตานํ ปเรสํ ภูณฺชเต^๑ สทา.
- [๓๑๓] ธงฺกา เภรณฺทกา คิซฺฆา กาโกลา จ อโยมุขา
วิปฺพนฺทมานํ ขาทนฺติ นรํ กิพฺพิสการกํ.^๒
- [๓๑๔] เย มิเคน มิคํ หนฺติ ปกฺขี วา ปน ปกฺขินา
อสนฺโต รชสา จนนฺนา คนฺตวา^๓ เต นิริยฺสสทํ.^๔
- [๓๑๕] สนฺโตว^๕ อุทฺธํ คจฺจนฺติ สฺสิจฺฉณฺเณธ กมฺมฺนา,
สฺสิจฺฉณฺสส ผลํ ปสฺส สินฺหา^๖ เทวา สพฺรหฺมกา,
- [๓๑๖] ตนฺตํ พฺรุมิ มหาราช ฌมฺมํ รฏฺฐปตี จร
ตถา ตถา^๗ ราช จราหิ ฌมฺมํ
ยถา ตํ สฺสิจฺฉณํ นานฺตปเปยฺย ปจฺจชาติ.

ทุตฺติยํ สงฺกิจฺจชาตกํ.

ตสฺสขุทฺธานํ

“อถ สฎฺฉินิปาตมฺหิ สุณฺนาถ มม ภาสิตํ,
ชาตกสฺวหฺยโน ปวโร
โสณกอรินฺทมสฺวหฺยโน
ตถา วุตฺตรเถสฺสภสงฺกิจฺจวโรติ.

สฎฺฉินิปาโต นิฎฺฐิตो.

^๑ ฉ., เท. ภูณฺชเร

^๒ ฉ., เท., อ. คนฺตา

^๓ ฉ., เท., อ. สนฺโต จ

^๔ ฉ., เท. อโย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๕ อ. กิพฺพิสการิน

^๖ อ. นิริยํ อโรติ

^๗ ฉ., เท. สอนฺหา อ. สอนฺหาเทวา

๒๐. สตุตตินิปาโต (๕๓๑)

๑. กุสชาตกัม

[๓๑๗] อิทนฺเต รฏฺฐํ สรณํ สโยคํ
สกายูรํ สพฺพกามูปปन्नํ,
อิทนฺเต รชฺชํ อนุสาส อมม
คจฺฉามหํ ยตถ ปิยา ปภาวตี.

[๓๑๘] อนุชฺฌเตน หริ มหนตํ
ทิวา จ รตฺโต จ นิสิตกाले
ปฏฺิคจฺฉ ตวํ ชิปฺเป กุสาวตี,
นิจฺฉามิ ทพฺพณฺณมมํ วสนตํ.

[๓๑๙] นาคํ คมิสฺสามิ อิตฺโต กุสาวตี
ปภาวตี วณฺณปโลภิตฺโต ตว,
รمامิ มทฺทสฺส นิกेतรมเม
หิตวาน รฏฺฐํ ตว ทสฺสเน รโต.

[๓๒๐] ปภาวตี วณฺณปโลภิตฺโต ตว
สมมุพฺพรูปํ วิจรามิ เมทนี^๑
ทิสํ น ชานามิ กุโตมฺหิ อากโต,
ตยิมฺหิ^๒ มตฺโต มิคมนฺทโลจเน.

[๓๒๑] โสวณฺณจีรวสเน ชาตฺรูปสฺสเมขเล,
สุสฺสเณ ตว กามา^๓ หิ นาคํ รชฺเชน มตฺถิโก.

- [๓๒๒] อภุติ ตสฺส โภ โหติ โย อนิจฺจนฺตมิจฺจติ,
 อกามํ ราช กาเมหิ^๑ อกนฺโต^๒ กนฺตมิจฺจสิ.^๒
- [๓๒๓] อกามํ วา สกามํ วา โย นโร ลภเต ปิยํ,
 ลาภเมตฺถ ปสฺสาม, อลาโภ ตตฺถ ปาปโก.
- [๓๒๔] ปาสาณสาริ ขณฺสี กณฺนิการสฺส ทารุณา
 วาตํ ชาเลน พาเชสิ โย อนิจฺจนฺตมิจฺจติ.
- [๓๒๕] ปาสาณํ ญฺน เต หทฺเย โอหิตํ มุทฺลกุขณํ
 โย เต สาทํ น วินฺทามิ ติโรชนปทาโคโต.
- [๓๒๖] ยทา มํ ภกฺขี^๓ กตฺวา ราชปฺตติ^๔ อุทิกฺขติ^๔
 อาพาริโก ตทา โหมิ รณฺโณ มทฺทสฺสนฺเตปฺปเร.^๕
- [๓๒๗] ยทา อุมฺหยมาณา มํ ราชปฺตติ^๔ อุทิกฺขติ^๔
 นาพาริโก ตทา โหมิ ราชา โหมิ ตทา กุโส.
- [๓๒๘] สเจ หิ วจฺนํ สจฺจํ เนมิตฺตานํ ภวิสฺสติ,
 เนว เม ตวํ ปตี อสฺส กามํ จินฺทนฺตํ สุตฺตธา.
- [๓๒๙] สเจ หิ วจฺนํ สจฺจํ อณฺเณสํ ยทิ วา มมํ,
 เนว ตฺยํ ปตี อตฺถิ อณฺโณ สีหสฺสรา กุสา.
- [๓๓๐] เนกฺขํ คีวํ เต กาเรสฺสํ ปตฺวา ขุขฺเช กุสาวตี,
 สเจ มํ นาคนาสฺสุ^๖ โอโลเกยฺย ปภาวตี.^๗

^๑ ฉ., เท. กาเมสิ^๓ ส., อ. ภกฺขี^๕ ส., อ. มทฺทสฺส ติปฺปเร^๗ อ. ปภาวตี, เอมฺปรีปิ.^{๒-๒} ฉ., เท. อกนฺตํ กนฺตมิจฺจสิ^{๔-๔} อ. ราชปฺตติ อุทิกฺขสิ, เอมฺปรีปิ.^๖ ฉ., เท., อ. นาคนาสฺสุ, เอมฺปรีปิ.

- [๓๔๑] มา นํ รูปเณ ปาเมสิ आरोहेन पभावती
 महाराजाति गत्वान क्रससु रुजिरे पियं.
- [๓๔๒] มา นํ รูปเณ ปาเมสิ आरोहेन पभावती
 सीहसुสโรติ गत्वान क्रससु रुजिरे पियं.
- [๓๔๓] มา นํ รูปเณ ปาเมสิ आरोहेन पभावती
 वकुसुसโรति गत्वान क्रससु रुजिरे पियं.
- [๓๔๔] มา นํ รูปเณ ปาเมสิ आरोहेन पभावती
 पिनुसुสโรติ गत्वान क्रससु रुजिरे पियं.
- [๓๔๕] มา นํ รูปเณ ปาเมสิ आरोहेन पभावती
 मण्डसुสโรति गत्वान क्रससु रुजिरे पियं.
- [๓๔๖] มา นํ รูปเณ ปาเมสิ आरोहेन पभावती
 मरुसुสโรति^๑ गत्वान क्रससु रुजिरे पियं.
- [๓๔๗] มา นํ รูปเณ ปาเมสิ आरोहेन पभावती
 सत्तिปปोติ गत्वान क्रससु रुजिरे पियं.
- [๓๔๘] มา นํ รูปเณ ปาเมสิ आरोहेन पभावती
 खट्ठीयोतिปี गत्वान^๒ क्रससु रुजिरे पियं.
- [๓๔๙] มา นํ รูปเณ ปาเมสิ आरोहेन पभावती,
 गुसराजाति गत्वान क्रससु रुजिरे पियं.
- [๓๕๐] เอเต नाका उपตถทथा सपपे दिग्गजन्ति वम्मिका^๓
 புரா மதந்தி பாகார் அனைத்தீ^๔ பாவதீ.^๕

^๑ ฉ.,เท.,อิ. มรุตสโรติ^๓ มุตตาณ 12/06/25๕6
 ฉ.,เท. วมมิกา^๕ อิ. ปภาวตินุติ^๒ สี. กริตวาน^๔ ฉ.,เท. อาเนนเตต

[๓๕๗] ตํ ญฺน โสณํ ปุณฺณํ สุโกฏฺฐิตํ
 นิเสวิตํ กณฺณเมขลาหิ
 ฉินฺนํ วเน ขตฺติเยหิ อวตฺถํ
 สิคาลสงฺฆมา ปริกทฺตมยฺนติ.^๑

[๓๕๘] โสณา ชฺงกา^๒ สิคาลา จ เย จญฺเฌ สนฺติ ทาจิโน
 อชรา ญฺน เหสฺสนฺติ ภกฺขยิตฺวา ปภาวตี.

[๓๕๙] สเจ มํसानิ หรีสุ^๓ ขตฺติยา ทูรคามิโน
 อฏฺฐจฺฉินิ อมฺม ยาจิตฺวา อนุปนฺนเถ^๔ ทหาถ น.

[๓๖๐] เขตฺตานิ อมฺม กาเรตฺวา กณฺิกาเรตฺถ โรปเย,^๕
 ยทา เต ปุปฺพิตา อสฺสุ เหมนฺตานิ หิมจฺจเย
 สเรยฺยาถ มมํ อมฺม เอวํวณฺณา ปภาวตี.

[๓๖๑] ตสฺสา มาตา อุทฺฏฺฐาสิ ขตฺติยา เทววณฺณินิ
 ทิสฺวา อสิญฺจ สฺสนฺนญฺจ รณฺโณ มทฺทสฺสนฺเตปฺปเร.^๖

[๓๖๒] อิมินา ญฺน อสินา สุสญฺญํ ตณฺมชฺฌิมํ
 ธีตรํ มทฺท^๗ หนฺตฺวาน ขตฺติยานํ ปทสฺสสิ.^๘

[๓๖๓] น เม โอกาสิ วจฺนํ อตฺถกามาย ปุตฺติเก,
 สาชฺช โลหิตสญฺจณฺนา คจฺฉสิ^๙ ยมสาชน.

^๑ จ.,เท. ปริกทฺตมยฺนติ อ. คยฺหา วโก คจฺฉติ เยน กามํ

^๒ อ. วกา ^๓ อ. สเจ มํสา หรียฺสุ

^๔ จ.,เท. อนุปนฺน ^๕ จ.,เท. โรปเย

^๖ อ. มทฺทสฺสนฺเตปฺปเร ^๗ ส. มม อ. มทฺโท

^๘ อ. ปทสฺสสิ ^๙ ส.,อ. คจฺฉสิ

- [๓๖๔] เอวมาปชชติ โปโส ปาปิยณจ นิคจจติ
โย เจ^๑ หิตานัน วจนัน น กโรติ^๒ อตถทสฺสินัน.
- [๓๖๕] สเจว อชฺช วาเรสิ^๓ กุมาริ จารุทสฺสนัน
กุเสน ชาตํ ขตฺติยํ สุวณฺณมณิเมขลํ
ปฺปฺพิตฺ^๔ ฌาติสงฺฆเมหิ, น คจฺจนสิ^๕ ยมกฺขยํ
- [๓๖๖] ยตฺถสฺส เภริ นทติ กุณฺชโร จ นิกฺขชติ^๖
ขตฺติยานัน กุเล ภทฺเท ก็ นุ สุขตริ ตโต.
- [๓๖๗] อสฺโส หสิยติ^๗ ทฺวาเร, กุมาริ อฺปโรทติ^๘
ขตฺติยานัน กุเล ภทฺเท ก็ นุ สุขตริ ตโต.
- [๓๖๘] มยฺยโกณฺจาภิรฺุเท โกกิลานิณฺกุชิตะ
ขตฺติยานัน กุเล ภทฺเท ก็ นุ สุขตริ ตโต.
- [๓๖๙] กหิ นุ โส สตฺตุมทฺทโน^๙ ปรรณฺจปฺมทฺทโน
กุโส โสพารปณฺญาโน โย โน ทุกฺขา ปโมจเย.^{๑๐}
- [๓๗๐] อิเชว โส สตฺตุมทฺทโน ปรรณฺจปฺมทฺทโน
กุโส โสพารปณฺญาโน โย เน สพฺเพ วสิสฺสติ.^{๑๑}
- [๓๗๑] อุมฺมตฺติกา นุ ภณฺสิ อนฺธพาลา ปภาสสิ
กุโส เจ อาคโต อสฺส ก็ น^{๑๒} ชาเนมฺมํ ตํ มยฺ.

^๑ ฉ., เท., อ. โย เว^๓ ส. อ. ตํ อชฺช วาเรสิ^๔ อ. น คจฺจนสิ^๗ ส. อสฺโส หสิยติ ฉ., เท. อสฺโส จ สิสติ^๙ อ. กหนฺนุ สตฺตุมทฺทโน^{๑๑} อ. โส โน สพฺเพ วสิสฺสติ^๒ ส. น กริ^๔ อ. ปฺปฺพิตา^๖ อ. นิณฺกุชติ^๘ อ. กุมาริ อฺปโรทติ^{๑๐} อ. โส โน ทุกฺขา ปโมจเยติ^{๑๒} ฉ., เท. กิณฺนุ

- [๓๗๒] เอโส อาพาริโก ไปโส กุมาริปุรมนฺตเร
ทพฺพหิ กตฺวาน สํเวลล^๑ กุมฺภี ไรวติ โอนโต.
- [๓๗๓] เวณิ ตวมสิ จณฺทาลิ อาทูลิ^๒ กุลคนฺธินิ^๓
กถิ มทฺทกฺกุเล ชาตา ทาสิ กยิราสิ กามุกิ.
- [๓๗๔] นมฺหิ เวณิ น จณฺทาลิ น จมฺหิ กุลคนฺธินิ^๓
โอกฺกากปฺตโต, ภาทฺทนฺเต, ตวํ นุ ทาสิติ มณฺณสิ.
- [๓๗๕] โย พฺราหฺมณสฺสหาณิ สทา โภเชติ วิสตี^๔
โอกฺกากปฺตโต, ภาทฺทนฺเต ตวํ นุ ทาสิติ มณฺณสิ.
- [๓๗๖] ยสฺส^๕ นาคสฺสหาณิ สทา โยเชนฺติ วิสตี^๔
โอกฺกากปฺตโต, ภาทฺทนฺเต, ตวํ นุ ทาสิติ มณฺณสิ.
- [๓๗๗] ยสฺส อสฺสสฺสหาณิ สทา โยเชนฺติ วิสตี
โอกฺกากปฺตโต, ภาทฺทนฺเต, ตวํ นุ ทาสิติ มณฺณสิ.
- [๓๗๘] ยสฺส รตฺสสฺสหาณิ สทา โยเชนฺติ วิสตี
โอกฺกากปฺตโต, ภาทฺทนฺเต, ตวํ นุ ทาสิติ มณฺณสิ.
- [๓๗๙] ยสฺส เชนฺสสฺสหาณิ สทา ทฺวณฺติ วิสตี^๖
โอกฺกากปฺตโต, ภาทฺทนฺเต, ตวํ นุ ทาสิติ มณฺณสิ.
- [๓๘๐] ตคฺช เต ทฺวกฺกํ พาลे ยํ ขตฺติยํ มหพฺพลํ
นาคิ มณฺทกฺกวนฺณเณน น^๗ นํ อกฺขาสิ มาคตฺติ^๗

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. สํเวลล^๒ ฉ.,เท.,อิ. อาทูลิ^๓ อิ. กุลคนฺธินิ^๔ ฉ.,เท. วิสตี, เอวมฺปริปิ.^{๕-๕} ส.,อิ. ยสฺส อสฺสสฺสหาณิ สทา โยเชนฺติ วิสตี^๖ ส.,อิ. ๑๓/๐๐/๐๕ ทฺวณฺติ วิสตี ฉ.,เท. ทฺวณฺติ วิสตี^{๗-๗} ฉ.,เท. น นํ อกฺขาสิมาคตฺติ อิ. น ตํ อกฺขาสิ อิทาคตฺติ

- [๓๙๐] ตว กามา หิ สฺสโสณิ พหุทฺทขั^๑ ติตฺติขิสฺ^๒
 พหุทฺททูลึ^๓ หนฺตฺวา นยิตฺถํ ตํ ปภาวตี.
- [๓๙๑] โยชยนฺตฺ รเถ อสฺเส นานาจิตฺเต สมหิตเต
 อถ ทกฺขณ เม เวคํ วิธเมนฺตสฺส^๔ สดตฺวา.
- [๓๙๒] ตณฺจ ตตฺถ อุกฺกขิสฺสุ รมฺโฆ มทฺทสฺสนฺเตปุเร^๕
 วิชฺฌมฺมานํ สีหํ ไปเรณฺตํ ทิกฺขณํ ภูชํ.
- [๓๙๓] หตฺถิกฺขนฺธณฺจ อารุญฺห อโรเปตฺวา ปภาวตี
 สงฺคามํ โอตฺริตฺวาน สีหนาทํ นทํ กุโส.
- [๓๙๔] ตสฺส ตํ นทโต สุตฺวา สีหสฺเสวิตเร มิกา
 ขตฺติยา วิปลายิสฺสุ กุสสทฺทภยภูฏิตา.^๖
- [๓๙๕] หตฺถาโรหา อนิกฺกฺจา รติกา ปตฺติการกา
 อณฺณมณฺณสฺส จินฺทนฺติ^๗ กุสสทฺทภยภูฏิตา.
- [๓๙๖] ตสฺมี สงฺคามสึสฺสมี ปลสฺสิตฺวา ภูจฺมานโส^๘
 กุสสฺส รมฺโฆ เทวินฺโท อทา เวโรจนํ มณี.
- [๓๙๗] โส ตํ วิชิตฺวา สงฺคามํ ลทฺธา เวโรจนํ มณี
 หตฺถิกฺขนฺธคโต ราชา ปาเวกฺขิ นครํ ปฺร.
- [๓๙๘] ชีวคฺคาหิ^๙ คเหตฺวาน พทฺชิตฺวา สดตฺ ขตฺติเย^{๑๐}
 สสฺสรสฺสุปฺนาเมสิ^{๑๑} อิเม เต เทว สดตฺวา.

^๑ ฉ.,เท. ปหุ ทฺทขั อ. พหุ ทฺทขั

^๓ อ. พหุ มทฺททูลึ

^๕ ส.อ. มทฺทสฺส ถิปุเร

^๗ อ. ขนฺทนฺติ

^๙ ส.อ. ชีวคาคิ

^{๑๑} ฉ.,เท.,อ. สสฺสรสฺสุปฺนาเมสิ

^๒ ส.อ. ติตฺติขิสฺส

^๔ ฉ.,เท. วิธเมนฺตสฺส

^๖ อ. กุสสทฺทภยภูฏิตา, เอมฺปริปิ.

^๘ ส. จุจฺมานโส

^{๑๐} อ. สดตฺตขตฺติเย

- [๓๙๙] สพฺเพว เต วสํ คตา อมิตฺตา วิหตา ตว,
 กามํ กโรหิ เต ตยา มุญฺจ วา เต หนสฺสุ วา.
- [๔๐๐] ดุยฺเหว สตฺตวโ เอเต นหิ เต มยฺห สตฺตวโ,
 ตวณฺเณว โน มหาราช มุญฺจ วา เต หนสฺสุ วา.
- [๔๐๑] อีมา เต ชีตโร สตฺต ททาหิ เนสํ เอเกกํ,
 เทวกณฺณปมา^๑ สุภา, โหนฺตุ ชามาตโร ตว.
- [๔๐๒] อมฺหากณฺเณว ตาสณฺจ ตวณฺเณว โน มหาราช
 ตวํ โน สพฺเพสฺมิสฺสโร, เทหิ เนสํ ยทิจฺฉสิ.
- [๔๐๓] เอกเมกสฺส เอเกกํ อทา สีหสฺสโร กุโส
 ขตฺติยานํ ตทา เตสํ รณฺโณ มทฺทสฺส ชีตโร.
- [๔๐๔] ปีนิตา เตน ลาเภณ ตุณฺณา สีหสฺสเร กุเส
 สกรณฺณานิ ปายีสุ ขตฺติยา สตฺต ตาวเท.
- [๔๐๕] ปภาวติณฺจ อาทาย มณี เวโรจนํ สุภ^๒
 กุสาวตี กุโส ราชา อคมาสิ มหพฺพโล.
- [๔๐๖] ดยฺสฺสุ เอกเรถ ยนฺตา ปวิสฺนฺตา กุสาวตี
 สมานา วณฺณรูปเณ นานุณฺมณฺณาติโรจิสฺสุ^๓.
- [๔๐๗] มาตา ปุตฺเตน สงฺคณฺจิ^๔ อุกาโย จ ชยมฺปตี
 สมคฺคา เต ตทา อาสุํ ผีตํ ธรณิมาวสฺนฺติ.

ปจมํ กุสชาตกัม.

^๑ อ. เทวกณฺณสมา

^๓ ส. นานุณฺมณฺณมติโรจยฺ

^๒ อ. ตทา

^๔ ฉ., เท. สงฺคณฺจิ

๒ โสณนันทชาตกัม (๕๓๒)

- [๔๐๘] เทวตา นุสิ คนฺธพฺโพ อาทุ^๑ สกโก ปุรินฺทโท,
มนุสฺสภูโต อิทฺธิมา, กถิ ชาเนมฺมํ ตํ มยฺ.
- [๔๐๙] นมฺหิ^๒ เทโว น คนฺธพฺโพ นมฺหิ^๒ สกโก ปุรินฺทโท,
มนุสฺสภูโต อิทฺธิมา เหวํ ชานาหิ ภารถ.^๓
- [๔๑๐] กตรูปมิตํ โภโต^๔ เวยฺยาวจฺจํ อนปฺปกํ
เทวมฺหิ วสฺสนามมฺหิ อโนวสฺสํ ภวํ อกา.
- [๔๑๑] ตโต วาตาตเป โฆเร สีตจฺฉายํ ภวํ อกา,
ตโต อมิตฺตมชฺฌေสุ^๕ สรตานิ ภวํ อกา.
- [๔๑๒] ตโต ปิตานิ รฏฺฐานิ วสิโน เต ภวํ อกา,
ตโต เอกสํ ตํ ขตฺตเย อนฺนฺนฺเต^๖ ภวํ อกา.
- [๔๑๓] ปติตาสฺสุ มยฺ โภโต วร ตํ^๗ ภาณฺณมิจฺฉสิ,^๘
หตฺถิยานํ อสฺสรถํ นาริโย จ อลงฺกตา,
นิเวสนานิ รมฺมานิ, มยฺ โภโต ททามเส.
- [๔๑๔] อถวํเค^๙ วา มคเช^๙ มยฺ โภโต ททามเส
อถวา อสฺสกาวันฺตี, สุมฺนา ทมฺม เต มยฺ.
- [๔๑๕] อปฺปทฺมํ วาปิ รชฺชสฺส มยฺ โภโต ททามเส,
สเจ เต อตฺถิโย รชฺเชน อนุสาส ยทิจฺฉสิ.

^๑ ส. อาทุ จ., เท. อทุ^๒ จ., เท. ภารธ อ. ภารธา^๓ ส. อมิตตมชฺฌ^๔ จ., เท. วท ตํ^{๕-๙} อ. อถ (วา) อญฺเค วา มคเช (วา)^๖ จ., เท. นาปิ อ. นปิ^๗ ส., อ. โภตา^๘ อ. อนฺนฺนฺเต, เหวมฺปรีป.^๙ ส., อ. ภาณฺณมิจฺฉสิ จ., เท. ภาณฺณมิจฺฉสิ

- [๔๑๖] น เม อตฺถปิ ราชเสน ทนเน วา,
อตฺถปิ ชนปเทน, อตฺถปิ มยหิ น วิชชติ.
- [๔๑๗] โกโตว ฐาเจ วิชิตเ อธมฺเ อตฺถิ อสฺสโม,
ปีตา มยหิ ชเนตฺตี จ อุกฺโก สมฺมณฺติ อสฺสเม.
- [๔๑๘] เตสํ ปุพฺพาวจริเยสุ ปุณฺณํ น ลภามิ กาทเว,
ภวนฺตํ อชฺฌวาร์^๑ กตฺวา โสณํ ยาเจมฺ^๒ สํวรํ.
- [๔๑๙] กโรมิ เต ตํ วจฺจํ, ยํ มํ ภณฺสี พุราหฺมณ,
เอตญฺจ โข โน อกฺขาหิ กิวนฺโต โหณฺตุ ยาจกา.
- [๔๒๐] ปโรสตี ชานปทา, มหาสาลา จ พุราหฺมณา,
อิเม จ ชตฺติยา สพฺเพ อภิชาตา ยสฺสสิโน
ภวญฺจ ราชา มโนโซ, อลํ เหลสนฺติ ยาจกา.
- [๔๒๑] หตฺถิ อสฺเส จ โยเชนฺตุ, รถํ สนฺนยฺห สารถิ,^๓
อาพทฺธนาณิ คณฺหาถ, ปาทาสฺสสารยทฺธเช,^๔
อสฺสมนฺตํ คมิสฺสามิ ยตฺถ สมฺมติ โกสิโย.
- [๔๒๒] ตโต จ ราชา ปายาสิ เสนาย จตฺตฺรํคินิ
อคมาสี^๕ อสฺสมํ รมฺมํ ยตฺถ สมฺมติ โกสิโย.
- [๔๒๓] กสฺส กาทมฺพโย กาโช^๖ เวหาสิ จตฺตฺรํคูลํ
อัสสํ อัสสํ เอติ อุกฺกหารสฺส^๗ คจฺจโต.

^๑ อ. อชฺฌวาร์^๒ อ. โสณํ ยาจาม^๓ อ. นํ รถํ^๔ ส. ปาทาสฺสสารยํ ทเช อ. ปาทาสฺสสารยํ ทเช^๕ จ. เท. อคมา^๖ อ. กาโจ^๗ จ. เท. อุกฺกหาราย

- [๔๒๔] อหิ โสโณ มหาราช ตาปโส สหิตพฺพโต^๑
ภรามิ มาตาปิตโร รตฺติณฺทิวมตฺนฺทิตโต.
- [๔๒๕] วณฺณผลญฺจ มุณฺณญฺจ อาหริตฺวา ทิสฺมปติ
โปเสมิ มาตาปิตโร ปุพฺพเพกตมฺนุสฺสรํ.
- [๔๒๖] อิจฺฉาม อสฺสมํ คนฺตุํ ยตฺถ สมฺมตฺติ โกสิโย,
มคฺคํ โน โสณ อกฺขาหิ เยณ คจฺเจมฺ^๒ อสฺสมํ.
- [๔๒๗] อยํ เอกปที ราช,
โกวิลาเรหิ สยฺมณฺณ,
เยเนตํ เมฆสฺสนฺนิภํ
เอตฺถ สมฺมตฺติ โกสิโย.
- [๔๒๘] อิหํ วตฺวาน ปกฺกามิ ตรมาโน มหาวีโร
เวหาเส อนฺตลิกฺขสฺมี อนุสาเสตฺวาน ขตฺติเย.
- [๔๒๙] อสฺสมํ ปริมฺชชิตฺวา ปญฺญเปตฺวาน^๓ อาสนํ
ปณฺณสาลํ ปวิสิตฺวา ปิตรํ ปฏฺิโพชฺย.
- [๔๓๐] อิมะ อายนฺติ ราชานो
อสฺสมา นิฏฺขมิตฺวาน
อภิชฺาตา ยสฺสสิโน,
นิสฺสีท^๔ ตวํ มหาวีโร.
- [๔๓๑] ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา
อสฺสมา นิฏฺขมิตฺวาน
ตรมาโน มหาวีโร
สทฺวารมฺหิ^๕ อุปาวิส.
- [๔๓๒] ตญฺจ ทิสฺวาน อายนฺตํ
ขตฺตสงฺฆปริพฺพยุพฺหํ^๖ ชลนฺตํริว เตชสา,
โกสิโย เอตทพฺพรวิ.

^๑ อ. สหิตํ วโต^๓ ฌ., เท., อ. ปญฺญาเปตฺวาน^๕ อ. ปณฺณทวารมฺหิ^๒ ส. คจฺฉาม^๔ ส. นิสฺสีทาหิ^๖ ฌ., เท. ขตฺตสงฺฆปริพฺพยุพฺหํ

- [๔๔๒] ราชากิราชา มโนโช อินฺโทว ชยตํ ปติ,
 นนฺทสฺสชฎาวาริ เอติ อสฺสมํ พุรหฺมจารินํ.
- [๔๔๓] ตสฺเสสา มหตี เสนา ปิฎฺฉิโต อหฺวตฺตติ,
 อกฺโขภินิ อปริยนฺตา สาครสฺเสว อุมิโย.
- [๔๔๔] อนฺลิตฺตา จนฺทเนน กาสิกุตฺตมธาริโน^๑
 สพุเพ ปณฺชลิกา หุตฺวา อีสินํ อชฺฌปาคมํ.
- [๔๔๕] กจฺจิ นุ โภโต กุสล์ กจฺจิ โภโต อนามยํ,
 กจฺจิ อญฺเณน ยาเปถ กจฺจิ มฺลผลา พหุ.
- [๔๔๖] กจฺจิ ทํสา มกฺสา จ อปฺปเมว สิริสฺปา^๒
 วเน พาวมิกาภิณฺเณ กจฺจิ หีสา น วิชฺชติ.
- [๔๔๗] กุสฺลญฺเจว โน ราช อโถ ราช อนามยํ
 อโถ อญฺเณน ยาเปม อโถ มฺลผลา พหุ.
- [๔๔๘] อโถ ทํสา มกฺสา จ อปฺปเมว สิริสฺปา
 วเน พาวมิกาภิณฺเณ หีสา มยฺหํ น วิชฺชติ.
- [๔๔๙] พหุณี วสฺสปฺปคานิ อสฺสเม สมฺมตํ^๓ อิท^๓
 นาภิขานามิ อฺปฺปนฺนํ อาพาธํ อมโนรมํ.
- [๔๕๐] สุวาคตฺนฺเต มหาราช, อโถ เต อทฺฐาคตํ,
 อิสฺสโรสิ อนฺุปฺปตฺโต ยํ อิตฺถิ ปเวทย.
- [๔๕๑] ตินฺทกฺกานิ ปิยาลานิ, มธฺเก กาสมาริโย,^๔
 ผลานิ ขุทฺทกปฺปานิ ญฺช ราช วริ วริ.

^๑ อ. กาสิวตฺถธาริโน^๒ ฉ., เท. สิริสฺปา, เอมฺปริปิ.^{๓-๓} ส. วสโต อิท^๔ ฉ., เท. กาสุมาริโย

- [๔๖๑] อุฏฺฐานปาริจริยาย มาตาปิตุสุขาวหิ,
 ตํ มํ ปุณฺณานิ วาเรติ, อริยมคฺคาวโร นโร.
- [๔๖๒] สุณฺหตุ โภณฺโต วจนํ ภาตฺตฺรชฺฌาวรา มม,
 กุลวํสี มหาราช โปราณํ ปรีหาปยํ
 อธมฺมจารี เชฏฺฐเจสุ^๑ นริยํ โส อุปปชฺชติ.^๒
- [๔๖๓] เย จ ธมฺมสฺส กุสลา โปราณสฺส ทิสํปติ
 จาริตฺเตน จ สมฺปนฺนา น เต คจฺฉนฺติ ทฺวคฺคตี.
- [๔๖๔] มาตา ปิตา จ ภาตา จ ภคินี ฌาติพนฺธว
 สพฺเพ เชฏฺฐสฺส เต ภารา, เอวํ ชานาหิ ภารถ.^๓
- [๔๖๕] อาทียิตฺวา ครุํ ภารํ นาวิโก วีย อุตฺตสเห,
 ธมฺมญฺจ นปฺปมชฺชามิ เชฏฺฐโจ จสฺมิ รเถสภ.
- [๔๖๖] อธิคตมฺหา^๔ ตเม, ฌาณํ, ชาลว ชาตเวทโต,
 เอวเมว โน ภวํ ธมฺมํ โกสิโย ปวิทฺสยิ.
- [๔๖๗] ยถา อุทฺยมาทิจฺโจ^๕ วาสฺสเทโว ปภงฺกโร,
 ปาณีนํ ปวิทฺสเสติ รูปํ กลฺยาณปาปกํ,
 เอวเมว โน ภวํ ธมฺมํ โกสิโย ปวิทฺสยิ.
- [๔๖๘] เอวํ เม ยาจมานสฺส อณฺชลี นาวพฺพชฺฌถ,
 ตว ปฏฺฐจโร^๖ เหลสํ วุฏฺฐิจิโต ปรีจารโก.
- [๔๖๙] อทฺธา นนฺท วิชานาสิ สทฺธธมฺมํ สพฺภิเทสิตํ,
 อริโย อริยสมาจาโร, พาพฺพหิ ตวํ มม รุจฺจสิ.

^๑ ส. โย เชฏฺฐโจ^๓ จ., เท. ภารถ อ. ภารตา^๕ อ. อุทฺธิมาทิจฺโจ^๒ จ., เท. โสปปชฺชติ^๔ จ., เท. อธิคมา^๖ จ., เท. ปทฺฐจโร อ. พทฺฐจโร

- [๔๗๐] ภวนตัม วทามิ โภติณฺจ สุณาท วณฺ्हี มม
 นายัม ภารโ ภารมตฺโต^๑ อหุ มยหิ กุทาจนฺ.
- [๔๗๑] ตัม มํ อุปฺภุจิตํ สนตํ มาตาปิตุสฺสขาวหิ,
 นนฺโท อชฺชฌาวริ กตฺวา, อุปฺภุจํนาย ยาจติ.
- [๔๗๒] โย เจ^๒ อิจฺฉติ กาเมน สนฺตานํ พุรหฺมจารินฺ,
 นนฺทํ^๓ โว วรธ เอโก,^๓ กํ นนฺโท อุปฺติฏฺฐตฺ.
- [๔๗๓] ตยา ตาต อญฺญาตา, โสณ ตัม นิสฺสิตา มยํ
 อุปฺฆาตุํ^๔ ลเภ นนฺทํ มุทุชนิ พุรหฺมจารินฺ.
- [๔๗๔] อสฺสตถสฺสเสว ตรุณํ ปวาลํ^๕ มาลฺลเตริตํ
 จิรสฺสํ นนฺทํ ทิสฺวาน หทยํ เม ปเวชติ.
- [๔๗๕] ยทา สุตฺตาปิ สุปฺปนฺเต^๖ นนฺทํ ปสฺสามิ อาคตํ
 อุกฺคคา สุมหา^๗ โหมิ นนฺโท โน อาคโต อยํ.
- [๔๗๖] ยทา จ ปฏฺิพฺพชฺฌิตฺวา, นนฺทํ ปสฺสามิ นาคตํ,
 ภียโย อาวิสติ โสโก, โทมณสฺสญฺจนปฺปกํ.
- [๔๗๗] สาทิ อชฺช จิรสฺสํปิ นนฺทํ ปสฺสามิ อาคตํ,
 ภตฺตํ จ มยฺหญฺจ ปิโย นนฺโท โน ปาวีสี ฌริ.
- [๔๗๘] ปิตุ จ^๘ นนฺโท สุปฺปิโย ยํ นนฺโท นปฺปวเส^๙ ฌริ^{๑๐}
 ลภตฺถ ตาต นนฺโท ตัม มํ นนฺโท อุปฺติฏฺฐตฺ.

^๑ ฉ., เท., อ. ภารมโต^{๓-๓} อ. นนฺทํ โว วรธ เอเก^๕ ฉ., เท., อ. ปวาลํ^๗ อ. สุมหา^๙ อ. ปาวีสี^๒ ฉ., เท., อ. เว^๔ ส. อุปฺฆายิตุ^๖ ฉ., เท. สุปิเน^๘ ฉ., เท., อ. ปิตุปี^{๑๐} ฉ., เท. ฌรา

- [๔๗๙] อนุกรมปกา^๑ ปติฏฐา จ ปุพเพ รสทที จ โน,
มคโค सकसुस लोकसुस มาตา ตํ วรเต อีเส.
- [๔๘๐] ปุพเพ รสทที โคตตี มาตา ปุณฺณปสณฺหิตา,
มคโค सकसुस लोकसुस มาตา ตํ วรเต อีเส.
- [๔๘๑] อากงฺขมานา ปุตฺตผลํ เทวตาย นมสฺสตี,
นภขตฺตานิ จ ปุจฺจติ อุตฺตสํวจฺจรานิ จ.
- [๔๘๒] ตสฺสา อุตฺติ^๒ นฺหาตาย โหติ คพฺภสฺสวทุกโม,^๓
เตน โทหพินิ โหติ, สุหทา เตน วุจฺจติ.
- [๔๘๓] สํวจฺจํ วา อุณํ วา ปรีหริตฺวา วิชายติ,
เตน सा ชนยนฺตฺติติ ชเนตฺติ เตน วุจฺจติ.
- [๔๘๔] ฌนฺกขีเรน คีเตน องฺคปาวูเรน^๔ จ
โรทนต์ ปุตฺตํ^๕ โตเสติ, โตเสนฺตี เตน วุจฺจติ.
- [๔๘๕] ตโต วาตาตเป โฆเร มมํ กตฺวา อุกิขติ,
ทารกํ อปฺปชานนต์, โปเสนฺตี เตน วุจฺจติ.
- [๔๘๖] ยญฺจ มาตุ ชนํ โหติ ยญฺจ โหติ ปิตุทฺชนํ
อุภยมฺเปตสฺส โคเปติ อปิ ปุตฺตสฺส โน ลียา.
- [๔๘๗] เอวํ ปุตฺต อหํ ปุตฺต อิติ มาตา วิหณฺณติ
ปมตฺตํ ปรทาเรสุ นิสฺสิเว^๖ ปตฺตโยพฺพเน
สಾಯํ ปุตฺตํ อนายนต์ อิติ มาตา วิหณฺณติ.

^๑ ฉ., เท. อนุกรมปกา^๓ ฌ., เท. คพฺภสฺสวทุกโม^๕ อ. อทฺทเว^๒ ฉ., เท., อ. อุตฺตมฺหิ^๔ อ. องฺคปาวูเรน^๖ ฉ., เท., อ. นิสฺสิเว

[๔๙๗] พุรหุมาตี^๑ มาตาปิตโร, ปุพฺพพจจิริยาติ วุจฺจเร,
อาหุเนยฺยา จ ปุตุตฺตานํ, ปชาย อนุกมฺปกา.

[๔๙๘] ตสฺมา หิ เต นมสฺเสยฺย สกฺกเรยฺย จ ปณฺธิโต^๒
อนุเนน อโถ ปาเนน วตุเถน สยเนน จ
อุจฺฉาทเนน นุหฺทาเนน^๓ ปาทานํ โชรฺวเนน จ.

[๔๙๙] ตาย นํ ปาริจฺจียาย^๔ มาตาปิตฺตฺตฺส ปณฺธิตา
อิเชว นํ ปสฺสนฺติ, เปจฺจ สคฺเค ปโมทตีติ.

ทุตฺติยํ โสณนนฺทชาตกํ.

ตสฺสทฺทฺทานํ

อถ สดุดติมฺมุหิ นิปาตวเร
สภาวนฺตฺตฺกฺสาวติราชวโร
อถ โสณสฺสุนนฺทวโร จ ปุณ
อภิวาสิต สดุดติมฺมุหิ สฺสฺเต.^๕

สดุดตินิปาโต นิฏฺฐิตो.

^๑ อ. พุรหุมาหิ

^๓ ส. น. เท. อ. นหาปเนน

^๕ น. เท. สฺสฺเตติ

^๒ อ. สกฺกเรยฺยาถ ปณฺธิโต

^๔ อ. ปริจฺจียาย

๒๑. อสัทธิปาโต

๑. จุลลหัสชาตก (๕๓๓)

- [๕๐๐] สุขุม ขณุปจันนตา ปกุกมนฺติ วิหังคมา,
คจฺจ ตูวปี, มา กงฺขิ, นตฺถิ พทฺธ^๑ สหายตา.
- [๕๐๑] คจฺเจ วาหํ น วา คจฺเจ, น เตน อมโร สियํ,
สุขิตนฺตํ อุปาสิตวา ทุกฺขิตนฺตํ กถํ ชเห.
- [๕๐๒] มรณํ วา ตยา สทฺธิ ชีวิตํ วา ตยา วินา,
ตทเว มรณํ เสยฺโย, ยญฺเจ ชีเว ตยา วินา.
- [๕๐๓] เนส ฐมฺโม มหาราช, ยนฺตํ เอวํ คถํ ชเห,
ยา คติ ตฺยหํ सा मय्हं रुजฺเจเต วิหคาสि.
- [๕๐๔] กา ญฺ ปาเสน พทฺธสฺส^๒ คติ อญฺเฆา มหานสา,
สา กถํ เจตยานสฺส มุตฺตสฺส ตว रुजฺเจติ.
- [๕๐๕] กํ วา ตวํ ปสฺสเส อตฺถํ มม ตฺยฺหญฺจ ปกฺขิม
ญาตีนนวาสิฏฺฐานํ อุกฺกิณฺ्हํ ชีวิตกฺขเย.
- [๕๐๖] ยนฺน กญฺจนเทวปิจฺจ,^๓ อนฺนฺเตน ตมสา กถํ^๔
ตาทิสเส สญฺจชํ ปาณํ กิมตฺถมภิชิตเย.^๕
- [๕๐๗] กถํ ญฺ ปตตํ เสฏฺฐ ฐมฺเม อตฺถํ น พุชฺฌสิ,
ฐมฺโม อปจิปโต สนฺโต อตฺถํ ทสฺเสติ ปาณินํ.

^๑ สยา.,ทย. พนฺธ

^๒ จ.,เท. กญฺจนเทปิณฺเณ อ. กญฺจนเทปิจฺจ

^๔ จ.,เท.,อิ. กมตฺถมภิชิตเย

^๒ สยา.,ทย. พนฺธสฺส

^๔ จ.,เท.,อิ. คถํ

- [๕๐๘] โสหิ ฌมม อเปกฺขาโน ฌมา จตถิ สมุจฺจิตํ,
ภตฺติณฺจ ตยิ สมฺปสฺสํ, นาวกฺขามิ ชีวิตํ.
- [๕๐๙] อทฺธา เอโส สตํ ฌมฺโม โย มิตฺโต มิตฺตมาปเท
น จเช ชีวิตสฺสาปิ, เหตุ ฌมฺมมนุสฺสํ.
- [๕๑๐] สุวายํ ฌมฺโม จ เต จิณฺโณ ภตฺติ จ วิทิตา มยิ
กามํ กรสฺสุ มยฺเหตํ, คจฺเจวานุมนโต มยา.
- [๕๑๑] อปี ตเววํ คเต กาเล ยํ ขณฺทํ^๑ ฌาตินํ มยา
ตยา ตํ พุทฺธิสมฺปนฺน^๒ อสฺส ปรมสํวตํ.
- [๕๑๒] อิจฺเจวํ^๓ มนฺตยฺนฺตานํ อริยานํ อริยวฺุตฺตินํ
ปจฺจทิสฺสธ เนสาโท อาตุรณมिवนฺตโก.
- [๕๑๓] เต สตฺตมฺภิสฺสยจิกฺข ตฺถเหี มาสีตฺถ อุกฺโข
ทีฆรตฺตํ หิตา ทิชา น สยฺจเลสฺมาสนา.^๔
- [๕๑๔] ฆตฺตภูเจ จ ทิสฺวาน สมฺมทฺเทนฺเต ตโต ตโต,
อภิกฺกมถ เวเคน ทิชฺสตฺตฺ ทิชฺชาธิเป.
- [๕๑๕] โส จ เวเคนภิกฺกมฺม อาสชฺช ปรมเ ทิเช,
ปจฺจกมฺปิตฺถ^๕ เนสาโท พทฺธา^๖ อิติ วิจินฺตยํ.
- [๕๑๖] เอกญฺจ^๗ พทฺธมาสีนํ^๘ อพทฺธญฺจ ปุณาปรี
อาสชฺช พทฺธมาสีนํ เปกฺขมานมทีนํ.

^๑ ส. พทฺธํ สฺยา., อ. ทย. พนฺธํ, เอมฺปริปิ.^๓ ส. อ. อิจฺเจว^๕ จ., เท. ปจฺจกมิตฺถ^๗ จ., เท. เอกํ^๒ จ., เท., อ. พุทฺธิสมฺปนฺน^๔ ส. อ. น จ สยฺจเลสฺมาสนา^๖ สฺยา., ทย. พนฺธา, เอมฺปริปิ.^๘ สฺยา., อ. ทย. พนฺธมาสีนํ, เอมฺปริปิ.

- [๕๑๗] ตโต โส วิมโตเยว ปณฺทเร อชฺฌภาสธ
ปวทุฏฏกาเย อาสีเน ทิชสงฺฆคณฺหาธิเป.
- [๕๑๘] ยนฺนุ ปาเสน มหตา พทฺธโร^๑ น กุรุเต ทิสฺ
อถ กสฺมา อพทฺธโร ตวํ พลี ปกฺขี น จจฺฉสิ.
- [๕๑๙] กี นุ ตยาโย ทิโช โหติ, มุตฺโต พทฺธํ อุปาสสิ,
โอหาย สกฺกนา ยนฺติ กี เอโก อวหียสิ.
- [๕๒๐] ราชา เม โส ทิชามิตฺต สขา ปาณสโม จ เม
เนว มํ วิชหิสฺสามิ ยาว กาลปริยายํ.^๒
- [๕๒๑] กถํ ปนายํ วิหฺงโค นาทฺทส ปาสโมทฺทิตํ,
ปทํ เหตุํ มหนฺตานํ, โพทฺฐมรหฺนติ อาปทํ.
- [๕๒๒] ยทา ปราภโว โหติ โปโส ชีวิตสงฺขเย
อถ ชาลญฺจ ปาสญฺจ อาสขฺชาปิ น พุชฺฌติ.
- [๕๒๓] อปี เตวว มหาปญฺญ ปาสา พหุวิชา กตา^๓
คฺยุพฺพมาสชฺช^๔ พชฺฌนฺติ อเถวํ ชีวิตกฺขเย.
- [๕๒๔] อปี นายํ ตยา สทฺธิ, สํวาสส^๕ สฺสทฺธโร
อปี โน อนฺุมญฺญาสิ, อปี โน ชีวิตํ ทเท.
- [๕๒๕] น เจว เม ตวํ พนฺโธสิ, นปี อิจฺฉามิ เต วรํ,
กามํ ชีปฺปมิตฺโต คนฺตฺวา ชีว ตวํ อนิเม จิรํ.

^๑ สฺยา.,อิ.,ทย. พนฺโธ, เอวมฺปริปี.^๓ ฌ.,เท.,อิ. ตตา^๕ สี.,อิ. สมฺภาสสฺส^๒ ฌ.,เท.,อิ. กาลสฺส ปริยายํ^๔ สี.,อิ. คฺยุพฺพมาสชฺช

- [๕๒๖] เนวาทเมตมิจฺฉามิ อญฺเฏตฺเรตสฺส ชีวิตา,
สเจ เอเกน ตุฏฺโฆจฺสิ มุญฺเจตํ มญฺจ ภกฺขย.
- [๕๒๗] อาโรหปริณาเหน ตุลฺยสฺมา วยสา อุโภ,
น เต ลาเภน ชินฺตติ^๑ เอเตน นิมินา ตูว.
- [๕๒๘] ตทิงฺฆม สมเปกฺขสฺส^๒ โหตุ คิทฺธิ ตวสฺมสฺส^๓
มํ ปุพฺเพ พนฺธปาเสน ปจฺฉา มุญฺจ ทิชาธิป.
- [๕๒๙] ตาวเทว จ เต ลาโภ กตสฺส^๔ ยาจนาย จ,
มิตฺติ จ ฐตฺรฏฺเฐหิ ยาว ชีวาย เต ลียา.
- [๕๓๐] ปสฺสนตฺถ โน มหาสงฺฆา ตยา มุตฺตํ อิตฺโต คตํ,
มิตฺตามจฺจา จ ภจฺจา จ ปุตฺตทารา จ พนฺธวา.
- [๕๓๑] น จ เต ตาทิสา มิตฺตา พหุณฺ อิทฺ วิชฺชเร,^๕
ยถา ตูว ฐตฺรฏฺเฐสฺส ปาณสาธารเณ สขา.
- [๕๓๒] โส เต สหายํ มุญฺจามิ, โหติ^๖ ราชา ตวานุโค,
กามํ ขิปปมิตฺโต คนฺตวา ญาติมชฺเฌ วิโรจถ.
- [๕๓๓] โส ปตฺติโต ปมุตฺเตน ภตฺตุนา ภตฺตุนว
อชฺฌภาสถ วฏฺกโค^๗ วาจํ กณฺณสฺสํ ภณฺ.
- [๕๓๔] เอวํ ลุทฺทก นนฺทสฺส สห สพฺเพหิ ญาติภิ
ยถาหมชฺช นนฺทามิ, มุตฺตํ ทิสฺวา ทิชาธิป.

^๑ ฉ., เท. ชีวตติ โอนตาทิปี^๒ ฉ., เท. ตวสมสฺส อี. ตวสมสฺส^๓ ฉ., เท. ๑๒ วิชฺชติ^๔ ฉ., เท., อี. วฏฺกโค, เอวมฺปริปี.^๕ ส., อี. สมเวกฺขสฺส^๖ ฉ., เท. กตสฺส อี. กตสฺสา^๗ ฉ., เท., อี. โหตุ

- [๕๓๕] เอहि ตั อนุสิฏฺขามิ ยถา ตวมปิ ลจฺจนเส,
ลามิ ตวายิ^๑ ฐตฺรฏฺโง ปาปํ กิณฺณํ น ทกฺขติ.
- [๕๓๖] ขิปปมนฺเตปฺริ คนฺตวามิ รมฺโฆ ทสฺเสหิ โน อุโม
อพทฺเช ปกตฺติฏฺเฏ กาเช อุภยโต จิตฺ.
- [๕๓๗] ฐตฺรฏฺจา มหาราช หังสาธิปติโน อิมะ,
อัยฺ หิ ราชานํ หังसानํ, อัยฺ เสนาปตฺตีโร.
- [๕๓๘] อสฺสยํ อิมํ ทิสฺวา หังสราชํ นราธิปํ
ปตฺตีโต สุมโน วิตฺโต พหุํ ทสฺสติ เต ธนํ.
- [๕๓๙] ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา กมฺมุณา อุปปาทยิ,
ขิปปมนฺเตปฺริ คนฺตวามิ รมฺโฆ หังเส อทสฺสยิ
อพทฺเช^๒ ปกตฺติฏฺเฏ กาเช อุภยโต จิตฺ.
- [๕๔๐] ฐตฺรฏฺจา มหาราช หังสาธิปติโน อิมะ,
อัยฺ หิ ราชานํ หังसानํ, อัยฺ เสนาปตฺตีโร.
- [๕๔๑] กถํ ปนิเม วิหฺงคา^๓ ตว หตฺถตฺถมาคตา,^๔
กถํ ลุทฺโท มหนฺตานํ อิสฺสเร อิทฺธ อชฺฌคา.
- [๕๔๒] วิหิตา สนฺติเม ปาสา ปลฺลลเสฏฺฐ ชนาธิป
อัยฺ ยทายตฺนํ มณฺเฑ ทิชาณํ ปาณโรธนํ.
- [๕๔๓] ตาทิสํ ปาสมาสซุหํ หังสราชา อพชฺฌถ
ตํ อพทฺโธ อุปาสีโน มมายํ อชฺฌภาสถ.

^๑ สี.,อิ. ยถายํ

หมตฺตายุ 12706/2566

^๒ สุยา.,อิ.,ทย. อพทฺเช, เอมฺปฺริ.^๔ ฉ.,เท. หตฺถตฺถมาคตา^๒ ฉ.,เท. เนตฺวา, เอมฺปฺริ.^๔ สี.,อิ. วิหคา

- [๕๔๔] สุทฺถุการิ อนริเยหิ ทหเต ภาวมุตฺตมํ
ภตฺตฺรตฺเถ ปฺรกกฺกนฺโต ฐมฺมยฺตุโต^๑ วิหฺงคโม.
- [๕๔๕] อตฺตโนยฺ^๒ จจิตฺวาน ชีวิตํ ชีวิตารโห
อนฺตฺถนฺนโต อาสีโน ภตฺตฺ ยาจิตฺถ ชีวิตํ.
- [๕๔๖] ตสฺส ตํ วจันํ สุตฺวา ปสาทมฺหมชฺฌคา
ตโต นํ ปามุจฺจิ^๓ ปาสา อนฺนุญฺจาสิ สฺสฺเชน จ.
- [๕๔๗] โส ปตฺติโต ปมุตฺเตน ภตฺตฺนา ภตฺตฺการโว
อชฺฌภาสถ วงฺกงฺโค วาจํ กณฺณสฺสํ ภาณํ.
- [๕๔๘] เอวํ ลุทฺทก นนฺทสฺส สห สพฺเพหิ ญาติภิ,
ยถาหฺมชฺช นนฺทามิ มุตฺตํ ทิสฺวา ทิชาธิป.
- [๕๔๙] เอหิ ตํ อนฺนฺสิทฺขามิ ยถา ตวฺมปิ ลจฺจเส,
ลามํ ตฺวยายฺ^๔ ฐตฺรฏฺโฐ ปาปํ กิณฺณจํ น ทกฺขติ.
- [๕๕๐] ขิปปมฺนฺเตปฺปรี คนฺตฺวา^๕ รมฺโฆ ทสฺเสหิ โน อุกฺโก
อพฺพเช ปกตฺติฏฺเต กาเช อุกฺกยโต จิตฺเต.
- [๕๕๑] ฐตฺรฏฺฐา มหาราช หํสาธิปตฺติโน อิเม,
อยณฺหิ ราชฯ หํसानํ อยํ เสนาปตฺติโร.
- [๕๕๒] อสํสยํ อิมํ ทิสฺวา หํสราชํ นราธิป
ปตฺติโต สฺสมโน วิตฺโต พหุํ ทสฺสติ เต ฐนํ.

^๑ ส.อ. ฐมฺเม ยฺตุโต^๒ ฉ.,เท. อตฺตนาถ^๓ อ. ปามุจฺจิ^๔ ฉ.,เท. ตวํ อ. ยถายํ^๕ ฉ.,เท. เนตฺวา

- [๕๕๓] เอวเมตสฺส วจนา อานิตาเม อุโภ มยา,
เอตเถว हि อิเม อสฺส^๑ อุโภ อนุมตา มยา.
- [๕๕๔] โสยํ เอวํคโต ปกฺขี ทิโช ปรมชฺชมิโก
มาทิสสฺส हि ลุททสฺส ชนเยยฺยาถ มทฺทว.
- [๕๕๕] อุปฺปายนญจ^๒ เต เทว นานญํ ปสฺสามิ เอทิสํ,
สพฺพสาธุณิกาคาเม^๓ ตํ ปสฺส มนุชาธิป.
- [๕๕๖] ทิสฺวา นิสินฺนํ ราชาํ ปิเจ โสวณฺณเย สุภะ
อชฺฌภาสถ วฏฺกโค วาจํ กณฺณสุขํ ภณ.
- [๕๕๗] กจฺจิ นุ โภโต กุสลํ กจฺจิ โภโต อนามยํ
กจฺจิ รกฺขจฺมิทํ ผิตํ ฐมฺเมน มนุสฺสาสสิ.^๔
- [๕๕๘] กุสลญฺเจว เม หังส อโถ หังส อนามยํ
อโถ รกฺขจฺมิทํ ผิตํ ฐมฺเมน มนุสฺสาสहि.^๕
- [๕๕๙] กจฺจิ นุ เต^๕ อมจฺเจสฺส โทโส โกจิ น วิชฺชติ,
กจฺจิ จ^๖ เต ตวตฺเถสฺส นาวกขฺขนฺติ ชีวิท.
- [๕๖๐] อโถปิ เม อมจฺเจสฺส โทโส โกจิ น วิชฺชติ
อโถปิ เต^๗ มมตฺเถสฺส นาวกขฺขนฺติ ชีวิท.
- [๕๖๑] กจฺจิ เต สาทิสี ภริยา อสฺสวา ปิยภาณินิ
ปุตฺตรูปยสฺสเปตา ตว จนฺทวसानุคา.

^๑ ฉ.,เท. อาลํ

^๒ ฉ.,เท. สพฺพสาธุณิกาคาเม

^๓ ฉ.,เท.,อ. กจฺจิ โภโต

^๔ ส.,อ. อโถปิ เม

^๕ เท. อุปฺปายนญจํ อ. อุปฺปายนํ हि

^๖ ส.,อ. มนุสฺสิสฺสติ

^๗ ส.,อ. กจฺจินฺนุ

- [๕๖๒] อโถ เม สาทิสี ภริยา อสุสวา ปิยภาณินี
 ปุตุตฺรุษยสฺสเปตา มม จนฺทวสานุคา.
- [๕๖๓] ภาวนุ^๑ กจฺจิ ญฺ มหา- สตุตฺตฺหตฺถตฺต^๒ คโต
 ทุกฺขมาปชฺช^๓ วิปล^๔ ตสฺมี ปจฺมมาปเท.
- [๕๖๔] กจฺจิ ยนฺนาปติตฺวาน^๕ ทณฺเฑน สมโปถยิ,
 เอวเมเตสํ ชมฺมาน^๖ ปาติก^๗ ภาวติ ตาวเท.
- [๕๖๕] เขมมาสิ มหาราช เอวมาปรียาสติ^๘
 น จายํ ภิกฺขุจิสฺมาสุ^๙ สตุตฺตฺว สมปชฺชถ.
- [๕๖๖] ปจฺจกมฺปิตฺถ^{๑๐} เนสาโท ปุพฺเพว อชฺฌภาสถ,
 ตทายํ สุมฺโขเยว ปณฺธิโต ปจฺจภาสถ.
- [๕๖๗] ตสฺส ตํ วจันํ สุตฺวา ปสาทมยมชฺฌคา
 ตโต มํ ปามุจิ ปาสา อนฺนุณฺนาสิ สฺสฺเชน จ.
- [๕๖๘] อิทญจ สุมฺเขเนว เอตทตฺถาย จินฺติตํ
 โภโต สกาเส อาคมน^{๑๑} เอตสฺส ชนฺมิจฺจตา.
- [๕๖๙] สุวาคตญฺเจวิทํ ภาวตํ ปตฺตีโต จสฺมิ ทสฺสนา,
 เอโส จาปิ พหุวิตตํ ลภตํ ยาวทิจฺจติ.^{๑๒}
- [๕๗๐] สนฺตปฺปยิตฺวา เนสาทํ โภเคहि มนุชาธิโป,
 อชฺฌภาสถ วฏฺกงฺโค^{๑๓} วาจํ กณฺณสุขํ ภาณิ.

^๑ สี.,อี. ภวตุ จ.,เท. ภาวนตํ^๓ จ.,เท. ทุกฺขมาปชฺช^๕ สี.,อี. ปากติก^๗ สยา. ภิกฺขุจิสฺมาสุ^๙ สี.,อี. ยาวทิจฺจติ^๒ จ.,เท. สตุตฺตฺหตฺถตฺต^๔ จ.,เท. ยนฺนาปติตฺวาน^๖ สี.,อี. เอวมาปที สัสติ จ.,เท. เอวมาปทียา สติ^๘ จ.,เท. ปจฺจกมิตฺถ^{๑๐} จ.,เท.,อี. วฏฺกงฺค

- [๕๗๑] ยัม ขลฺ ชมฺมมาธีนํ วโส วตฺตติ กิณฺจि นํ^๑
 สพฺพตฺถิสฺสรียํ ภวตัม^๒ ปสาสณ^๓ ยทิจฺฉณ.
- [๕๗๒] ทานตฺถํ อุปโภตฺตํ วา ยณฺณณํ อุปกปฺปติ,
 เอตํ ททามิ वो วิตฺตํ อิสฺสรีย^๔ วิสฺสขามิ वो.
- [๕๗๓] ยถา จ มุยาโย สุมุโข อชฺฌภาเสยฺย ปณฺหิโต
 กามสา พุทฺธิสมฺปนฺโน ตมสฺส^๕ ปรมปฺปิย.
- [๕๗๔] อหํ ขลฺ มหาราช นาคราชาวิวนฺตรํ
 ปฏฺิวตฺตํ น สกฺโกมิ น เม โส วินโย สียา.
- [๕๗๕] อมฺหากณฺเฑว โส^๖ เสฏฺโฐ ตวณฺจ อุตฺตมสฺตฺตโว,
 ภูมิปาโล มนุสฺสสินฺโท ปุชา พหฺหิ เหตุภิ.
- [๕๗๖] เตสํ อุภินฺนํ ภณฺตํ วตฺตมานเ วิณิฉฺฉเย
 นนฺตร^๗ ปฏฺิวตฺตพฺพํ เปสฺเสน มนุชาธิป.
- [๕๗๗] ชมฺเมน กิร เนสาโท ปณฺหิโต อณฺทโช อิติ
 น เหว อกตตฺตสฺส นโย เอตาทิสฺ สียา.
- [๕๗๘] เอวํ อคฺคปกฺติมา เอวํ อุตฺตมสฺตฺตโว
 ยาวตฺตติ มยา ทิฏฺฐา,
 นาณณํ ปสฺสามิ เอทิสฺ.
- [๕๗๙] ตุฏฺโฐสฺมิ वो ปกฺติยา วากฺเยน มชฺเรน จ
 เอโส จาปิ มมจฺฉนฺโท จิรํ ปสฺเสยฺย वो อุโป.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. กิณฺจน

^๒ ฉ.,เท. ตว

^๓ ฉ.,เท. ตํ ปสาส

^๔ ส. อิสฺเร

^๕ ฉ.,เท.,อิ. ตํ มยาสฺส

^๖ อ. อมฺหากเมว โย

^๗ ส.,อิ. นานฺตร

- [๕๘๐] ยํ กิจจํ^๑ ปรมะ มิตเตเต กตมสฺมาสุ^๒ ตํ ตยา
ปตฺตา นิสฺสํสยํ ตยมาหา, ภาตฺติรสฺมาสุ ยา ตว.
- [๕๘๑] อทุญฺจ ญฺห สุมหา- ฌาตีสงฺฆสฺสมนฺตรํ
อทสฺสเนน อสฺมากํ ทุกฺขํ พหุสฺส ปกฺขิสฺส.
- [๕๘๒] เตสํ โสกวิฆาตาย ตยา อนฺนตยา มยํ
ตํ ปทกฺขิณโต กตฺวา ฌาตีส^๓ ปสฺสเมวรินฺทม.^๔
- [๕๘๓] อทฺธาหํ วิปฺลํ ปีตํ ภาตํ วินฺทามิ ทสฺสนา,
เอโส วาปี มหาอตฺโธ ฌาตฺวิสฺสาสนา ลียา.
- [๕๘๔] อิทํ วตฺวา ฐตฺรญฺโจ หังสราชา นราธิป
อฺุตตมํ ชวมนฺวาย^๕ ฌาตีสงฺฆมฺมุปากมฺ.
- [๕๘๕] เต อโรเค อนฺนปฺปตฺเต ทิสฺวาน ปรมะ ทิเช
เกกาติมกฺรํ หังสา, ปุณฺณสทฺโท อชายถ.
- [๕๘๖] เต ปตฺติตา ปมฺตฺเตน ภาตฺตุนา ภาตฺตฺคารวา,
สมนฺตา ปริกรีสฺ^๖ อณฺทชา ลทฺธปจฺจยา.
- [๕๘๗] เอวํ มิตฺตวตฺตํ อตฺถา สพฺเพ โหนฺติ ปทกฺขิณา
หังสา ยถา ฐตฺรญฺจา ฌาตีสงฺฆมฺมุปากมฺนฺติ.

ปจฺมํ จุณฺณหังสชาตกํ.

^๑ อ. ยํ กิจจํ

^๒ น., เท. ฌาตีส

^๓ ส., อ. อุตฺตมชวมนฺวาย

^๔ ส., อ. กตมสฺมาสุ

^๕ ส., อ. ปสฺสเมวรินฺทม

^๖ น., เท. ปริกรีสฺ

๒ มหาหังสชาตกัม (๕๓๔)

- [๕๘๘] เอเต หังสา ปกุกมนฺติ วงฺกุงคา^๑ ภายเมริตา,
หริตฺตจ เหมวณฺณ กามํ สุขฺข ปกุกม.
- [๕๘๙] โอหาย มํ ฌาติคณา เอกํ ปาสวสํ คตํ
อนเปกฺขมานา คจฺจนฺติ, กี เอโก อวหียสิ.
- [๕๙๐] ปเตว ปตตํ เสฏฺฐ, นตฺถิ พนฺเช^๒ สหายตา
มา อนิฌาย หาเปสิ กามํ สุขฺข ปกุกม.
- [๕๙๑] นาหํ ทฺกฺขปเรโตปิ ฐตฺรฏฺฐ ตฺวํ ชเห,
ชีวิตํ มรณํ วา เม ตยา สทฺธิ ภาวิสฺสติ.
- [๕๙๒] นาหํ ทฺกฺขปเรโตปิ ฐตฺรฏฺฐ ตฺวํ ชเห,
น มํ อนริยสํยุตฺเต กมฺเม โยเชตฺตมฺรหสิ.
- [๕๙๓] สกฺมาโร สขา ตฺยสฺมิ สจฺจิตฺเตสฺมิ^๓ เต จิโต
ฌาโต เสนาปติ ตฺยาหํ หังसानํ ปวฺรุตฺตม.
- [๕๙๔] กถมํ วิกตฺติสฺส^๔ ฌาติมชฺเฌ อิตฺโต คโต
ตํ หิตฺวา ปตตํ เสฏฺฐ กิณฺเต วกฺขามิโต คโต
อิธ ปาณํ จชิสฺสามิ, นานริยํ กตฺตมฺมุสฺสเห.
- [๕๙๕] เอโส หิ ฐมฺโม สุขฺข ยํ ตฺวํ อริยปเถ จิโต
โย ภตฺตารํ สขารํ มํ น ปริจฺจตฺตมฺมุสฺสเห.
- [๕๙๖] ตณฺหิ เม เปกฺขมานสฺส ภยํ นเตวว ชายติ
อริคจฺจนฺสิ ตฺวํ มยํ เอวํภุตสฺส ชีวิตํ

^๑ ฉ.,เท.,อ. วักกุงคา, เอวมุปริปิ.^๒ สยา.,อ.,ทย. พนฺเช, เอวมุปริปิ.^๓ ฉ.,เท. สจฺจิตฺเต จสฺมิ อ. สมิเต^๔ ฉ.,เท.,อ. วิกตฺติสฺส

- [๕๙๗] อิจฺเจวํ มนุตยนฺตานํ อริยานํ อริยวตฺตินํ
ทณฺฑมาทาย เนสาโท อาปตี ตฺริโต ภูสํ.
- [๕๙๘] ตมาปตฺนํทํ ทิสฺวาน สุมุโข อติพฺรุหิ^๑
อฏฺฐาสิ ปุโรโต รณฺโณ หํโส วิสฺสาสยํ พฺยถํ.
- [๕๙๙] มา ภายิ ปตตํ เสฏฺฐ, น ทิ ภายนฺติ ตาทิสา
อหํ โยคํ ปยุณฺขิสฺสํ ยุตตํ ฐมฺมุปสณฺหิตํ,
เตน ปริยาปทาเนน ขิปเป ปาสา ปโมกฺขสิ.
- [๖๐๐] ตสฺส ตํ วจันํ สุตฺวา สุมฺบสฺส สฺภาสิตํ
ปหฺนฺจโลโม เนสาโท อณฺชลิสฺสฺพนามยิ.^๒
- [๖๐๑] น เม สุตํ วา ทิฏฺฐํ วา ภาสฺนโต มานุสฺสี ทิโข,
อริยํ พฺรุหนฺโต^๓ วงฺกโค จชฺนโต มานุสฺสี คิริ.
- [๖๐๒] กิณฺนุ ตายํ ทิโข โหติ, มุตโต พทฺธํ อุปาสสิ,^๔
โอหาย สกฺกฺหา ยนฺติ, กิ เอโก อวหฺยสิ.
- [๖๐๓] ราชา เม โส ทิชามิตฺต เสนาปจฺจสฺส การยิ
ตมาปเท ปริจฺจตฺตํ นุสฺสเห วิหคาริเป.
- [๖๐๔] มหาคณฺา^๕ ภาตฺตา เม มา เอโก พฺยสนํ อคา,
ยถา ตํ สมฺม เนสาท ภาตฺตายํ อภิตโต รเม.
- [๖๐๕] อริยวตฺติ^๖ วงฺกค โย ปิณฺฑมฺปจายสิ,
จชามิ เต ตํ ภาตฺตาริ คจฺจณฺุโก^๗ ยถาสฺขํ.

^๑ สี.,อิ. อปริพฺรุหิ^๒ ฉ.,เท.,อิ. พฺรุวาโน^๓ ๒๒/๐๖/๒๕๖๖
^๔ ฉ.,เท.,อิ. มหาคณฺา^๕ ฉ.,เท.,อิ. คจฺจณฺุโก^๖ ฉ.,เท.,อิ. อณฺชลิสฺส ปณฺามยิ^๗ อิ. อุปาสยิ^๘ ฉ.,เท.,อิ. อริยวตฺตสิ

- [๖๐๖] สเจ อตตปปโยเคน โอหิโต หังสปกฺขินํ
 ปฏิคฺคณฺหาม เต สมฺม เอตํ อภยทกฺขินํ.
- [๖๐๗] โน เจ อตตปปโยเคน โอหิโต หังสปกฺขินํ
 อนิสฺสโร มุญฺจํ อมฺเห เถยฺยํ กยิราสี ลุทฺทก.
- [๖๐๘] ยสฺส ตวํ ภาตโก รณฺโณ กามํ ตสฺสเสว ปาปย,
 ตสฺส^๑ สัมมโน^๒ ราชา ยถาภิญฺญํ กริสฺสติ.
- [๖๐๙] อิจฺเจวํ วุตฺโต เนสาโท เหมวณฺเณ หริตฺตเจ
 อุโก หตฺถเอหิ ปคฺคยห^๓ ปณฺชเร อชฺฌโวทฺธิ.
- [๖๑๐] เต ปณฺชรรคเต ปกฺขี อุโก ภสฺสรวณฺณนิเน
 สุมุขํ ฐตฺตจฺฉณฺจ ลุทฺโท อาทาย ปกฺกมิ.
- [๖๑๑] หริยมาโน ฐตฺตจฺฉณฺจ สุมุขํ เอตทพฺพริ
 พาพฺพหิ ภายามิ สุมุข สามาย ลกฺขณฺรุธา
 อสฺมกํ วธฺมณฺณาย อถตฺตานํ วธิสฺสติ.
- [๖๑๒] ปากหังสา จ สุมุข สุहेมา เหมสฺสตฺตจา
 โกณฺฑี สมุทฺทตีเรว กปฺณา นฺน รุจฺจติ.
- [๖๑๓] เอวํ มหนฺโต โลกสฺส อปฺปเมยฺโย มหาคณฺี
 เอกิตฺติมฺนุโสเจยฺย นยิทํ ปณฺณวโตมิว.
- [๖๑๔] วาโตว คณฺฐมาเทติ อุภยํ เจกปาปกํ,
 พาโล อามกปฏกัว โลโล อนฺนุโธว อามิสฺ.

^๑ ฉ., เท., อ. ตคฺค^๒ อ. สัมมาโน^๓ ฉ., เท., อ. สงฺคยห

- [๖๑๕] อวินิจฉยณฺณ อตฺถสฺส มนฺโทว ปฏฺฐาสิ มํ,
กิจฺจากิจฺจํ น ชานาสิ สมฺปตฺโต กาลปริยายํ.
- [๖๑๖] อทฺธมฺมตฺโต อุทฺธิเรสิ โย เสยฺโย^๑ มณฺณสิตฺติโย
พหุสาธารณา เหตา โสณฺทานํ สุราธมฺ.
- [๖๑๗] มายา เจตา มรีจิว, โสกา^๒ โรคา จุปฺพุทฺวา^๓
ขราว พนฺธนา เจตา, มจฺจุปาสา^๔ कुหาस्या^๕
ตาสฺ โย วิสฺสเส โปโส โส นเรสุ นราธม.
- [๖๑๘] ยํ วุฑฺฒเหหิ อุปฺภวตํ โก ตํ นิมนฺทิตุมฺรหติ
มหาภฺตติตฺติโย นาม โลกสฺมี อุปฺปชฺชิสฺสุ.^๔
- [๖๑๙] ขิทฺทา ปณฺหิตา ตาสฺ^๕ รติ ตาสฺ ปตฺติจฺจिता
วิชานิ ตาสฺ ฐนฺตติ ยทฺธิํ สตฺตา ปชายเร
ตาสฺ โก นิพฺพิเช^๖ โปโส ปาณมาสชฺช ปาณิกิ.
- [๖๒๐] ตวเมว นาณฺโณ สุขุข ถีนํ อตฺถสฺส ยฺยชฺชสิ
ตสฺส ตยชฺช ภเย ชาเต ภีเตน ชายเต มติ.
- [๖๒๑] สพฺโพ หิ สํสยํ ปตฺโต ภยํ ภีรु ติตฺติกฺขติ
ปณฺหิตา หิ มหนฺตานิ อตฺถे ยฺยชฺชนฺติ ทฺยฺยชฺ.
- [๖๒๒] เอตทตฺถาย ราชานํ สุรมิจฺฉนฺติ มนฺตินํ
ปฏฺฐิพาหติ ยํ สุโร อาปทํ อตฺตปริยายํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. โย เสยฺยา^๓ ฉ.,อิ. มจฺจุปาโส कुหาस्या^๕ ฉ.,เท. ตยาสฺ, เอวมฺปริปิ.^{๒-๓} ฉ.,เท.,อิ. โสโก โรโค จุปฺพุทฺวา^๔ ฉ.,เท. อุปฺปชฺชิสฺสุ^๖ ฉ.,เท.,อิ. นิพฺพิเท

- [๖๒๓] มา โน อชฺช วิกนฺตีสฺสุ รณฺโณ สุทา มหानเส,
ตถาหิ วณฺโณ ปตฺตานํ ผลํ เวฬุํ ตํ วธิ.
- [๖๒๔] มุตฺโตปิ เนจฺจสิ^๑ อชฺชเตตฺตํ^๒ สยํ พนฺธํ อูปาคมิ,
โสปชฺช สํสยํ ปตฺโต อตฺถํ คณฺหาหิ มา มุขํ.
- [๖๒๕] โส ตวํ^๓ โยคํ ปยุณฺวสฺสยํ ยุตฺตํ ฐมฺมุปลสฺสยํ,
ตว ปริยาปทาเนน มม ปาณฺเสนํ จร.
- [๖๒๖] มา ภายิ ปตฺตํ เสฏฺฐํ น หิ ภายนฺติ ตาทิสฺสา,
อหํ โยคํ ปยุณฺวสฺสยํ ยุตฺตํ ฐมฺมุปลสฺสยํ,
มม ปริยาปทาเนน ชิปฺปํ ปาสา ปโมกฺขสิ.
- [๖๒๗] โส ลุทฺโท หังสกาเชน ราชทวารํ อูปาคมิ,
ปฏฺวิเวเทถ มํ รณฺโณ ฐตฺตรญฺจายมาคโต.
- [๖๒๘] เต ทิสฺวา ปุณฺณสงฺกาเส อุกฺโก ลกฺขณฺณสมฺมเต^๔
ขลฺล สณฺณมโน^๕ ราชา อมจฺเจ อชฺชฌภาสธ.
- [๖๒๙] เทถ ลุทฺทสฺส วตฺถานิ อนนํ ปาณญจ โภชนํ,
กามงฺกโร หิรณฺณสฺส ยาวนฺโต เอส อิจฺจติ.
- [๖๓๐] ทิสฺวา ลุทฺทํ ปสนฺนตฺตํ กาสีราเชตทพฺุริ^๖
ยทายํ^๗ สมฺม เขมกํ ปุณฺณา หังเสหิ ติฏฺฐติ.
- [๖๓๑] กถํ รุจิมชฺชคตํ ปาสหตฺโต อูปาคมิ
โอกิณฺณํ ฌาติสงฺเขหิ นิมฺมชฺชมิํ กถํ คหิ.

^๑ ฉ., เท. น อจฺจ^๓ ฉ., เท. ตํ^๕ อ. สณฺณมโน^๗ ฉ., เท. ยทายํ^๒ ส. โอชฺชเตตฺตํ^๔ ส., อ. ลกฺขณฺณสมฺมเต^๖ ฉ., เท. กาสีราชา ตทพฺุริ

- [๖๓๒] อชช เม สดตมา รตติ อาทานานิ^๑ อุปาสโต
 ปทเมตสส อนเวส อปปมตโต ฆฏสสิโต.^๒
- [๖๓๓] อถสส ปทมททกขี จรโต อาทเนสนัน
 ตตถาหิ โอทหิ ปาส เอวนตัม^๓ ทิชมคคหิ.
- [๖๓๔] ลุทท เทว อิเม สกุกา อถ เอโกติ ภาสสิ
 จิตตัม นู เต วิปริยตตัม^๔ อาท^๕ กิณฺณุ ชีคีสสิ.
- [๖๓๕] ยสส โลหิตกา ตาลา ตปเนยยานิภา^๖ สุภา
 อูร์ สหจจ ติฏฺจนฺติ โส เม พนฺธึ อุปาคมิ.
- [๖๓๖] อถายํ ภสฺสโร ปกขี อพนฺธโร^๗ พทฺธมาตุร^๘
 อริยํ พุรฺรหฺนโต^๙ อฏฺฐาสิ วทนฺโต^{๑๐} มานุสี คิริ.
- [๖๓๗] กถนฺนุทานิ^{๑๑} สุขุม หนฺม สหจจ ติฏฺฐสิ
 อาท^๕ เม ปริสํ ปตโต ภายา ภีโต น ภาสสิ.
- [๖๓๘] นาคํ กาสิปติ ภีโต โอคฺคยฺห ปริสํ ตว
 นาคํ ภายา น ภาสสิสํ วากุยํ อตฺถสฺมิ ตาทิเส.
- [๖๓๙] น เต อภิสฺสริ ปสฺเส น รเถ นปิ ปตฺติเก
 นาสฺส จมมํ ว กิณฺณุ วา วมฺมิเน^{๑๒} จ ฐนฺคฺคเห.

^๑ ฉ.,เท. อทานานิ^๓ ส.,อิ. เอเวตัม^๕ ฉ.,เท. อาท, เอวมุปริปิ.^๗ สยา.,อิ.,ทย. อพทฺธ, เอวมุปริปิ.^๙ ฉ.,เท.,อิ. พุรฺรวาโน^{๑๑} ฉ.,เท. อถ ก็ ทานิ อิ. อถ กิณฺณุ ทานิ^๒ อิ. ภาสฺสโต^๔ ส.,อิ. วิปริยตตัม วิปลสฺสทณฺติปิ^๖ ฉ.,เท. ตปนีนิภา^๘ สยา.,อิ.,ทย. พนฺธมาตุร, เอวมุปริปิ.^{๑๐} ฉ.,เท. จชฺนโต^{๑๒} ฉ.,เท. วมฺมิเต

- [๖๔๐] น หิรัณย์ สุวณฺณํ วา นครํ วา สุมาปิตํ
โอกิณฺณปริขํ ทุกฺคํ ทพฺพหมภูฏาลโกฏฺฐกํ
ยตุถ ปวิฏฺฐโจ สุขุข ภายิตพฺพํ น ภายสิ.
- [๖๔๑] น เม อภิสฺสเรนฺตโร นคเรน ฐเนน วา,
อปเถน ปถํ ยาม, อนฺตลิกฺเข จรา มยํ.
- [๖๔๒] สุตา จ ปณฺธิตาตฺตยมหา นิปุณา จตฺถจินฺตกา,^๑
ภาเสมตฺถวตี วาจํ สจฺเจ จสฺส ปติฏฺฐิจิโต.
- [๖๔๓] กิณฺจ ตฺยหํ อสจฺจสฺส อนริยสฺส กริสฺสติ
มุสวาทิสฺส ลุทฺทสฺส ภาณิตํปี สุภาสิตํ.
- [๖๔๔] ตํ พุราหุมนานํ วจนา อิมํ เขมมการยิ^๒
อภยญฺจ ตยา ชฺฌุจํ อิมายो ทสฺสา ทิสฺสา.
- [๖๔๕] โอคฺคยฺห เต ปโกฺขรณิ วิปฺปสนฺโนทกํ สุจี,
ปฺหุตํ ขาหนํ^๓ ตตฺถ อหีสฺสา เจตฺถ ปกฺขินิ.
- [๖๔๖] อิทํ สุตฺวาน นิโคฺฆเสํ อาคตฺมหา ตวณฺติเก,
เต เต พนฺธสฺมา ปาเสน, เอตฺนฺเต ภาสิตํ มุสฺสา.
- [๖๔๗] มุสวาทํ ปุรฺกฺขตฺวา อิจฺฉาโลภญฺจ ปาปกํ
อุโกสฺสนฺธี อติกฺกมฺม อสํตํ อุปฺปชฺชติ.
- [๖๔๘] นาปฺรชฺฌาม สุขุข นปี โลภาว มคฺคหิ
สุตา จ ปณฺธิตาตฺตยตุถ นิปุณา จตฺถจินฺตกา.^๑

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ๑๒/๐๖/๒๖๖ อตฺถจินฺตกา

^๒ ส.,อิ. เขมม การยิ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. จาหน

- [๖๔๙] อปเปตถวตี วาจํ พยาหเรยฺย^๑ อิชาคตา,
ตถาตํ สมม เนสาโท วุตโต สุขุข มคฺคหิ.
- [๖๕๐] เนว ภูตา^๒ กาสิปติ อุปนีตสุมิ ชีวิตะ
ภาเสมตถวตี วาจํ สมปตฺตา กาลปริยายํ.
- [๖๕๑] โย มิเคน มิคํ หนฺติ, ปกฺขีนี^๓ ปน^๓ ปกฺขินา,
สุเตน วา สุตํ กิลฺยา,^๔ กิ อนฺริยตริ ตโต.
- [๖๕๒] โย จาริยรुทํ ภาเส อนฺริยธมฺมวลสฺสิตो^๕
อุโภ โส ธีสเต โลกา อิธ เจว ปฺรตฺถ จ.
- [๖๕๓] น มชฺเชถ ยสํ ปตฺโต, น พยาธ^๖ ปตฺตสํสยํ
วายเมถว กิจฺเจสฺส, สัวเร วิวรานิ จ.
- [๖๕๔] เย วุฑฺฒา อพฺภตฺติกุณฺดา สมปตฺตา กาลปริยายํ
อิธ ธมฺมํ จริตฺวาน เอว เต^๗ ติทฺทวคฺตา.
- [๖๕๕] อิทํ สุตฺวา กาสิปติ ธมฺมมตฺตนิ ปาลย
ชฺตฺรญฺจณฺจ มุญฺจาหิ หัสนํ ปวฺรุตฺตมํ.
- [๖๕๖] ออาหารนฺตฺยทกํ ปชฺชํ อาสนณฺจ มหารหํ,
ปณฺชฺรโต ปโมกฺขามิ ชฺตฺรญฺจํ ยสฺสสินํ.
- [๖๕๗] ตณฺจ เสนาปตี ธีริ นิปฺปณํ อตฺถจินฺตกํ,
โย สุขเข สุขิโต รณฺโณ^๘ ทุกฺขิเต โหติ ทุกฺขิโต.

^๑ สี่,อิ. พยากรเรยฺย^{๓-๓} ฉ.,เท.,อิ. ปกฺขี วา ปน^๕ สี่. อนฺริยธมฺมวลสฺสิตอ^๗ สี่,อิ. อเวเต^๒ ฉ.,เท.,อิ. ภิตา^๔ สี่,อิ. กิเณ กิลฺเย อิตฺปิ ฉ.,เท. กิณฺยา^๖ สี่,อิ. พยเถ^๘ ฉ.,เท. รณฺเณ

- [๖๕๘] เอทิสเ โข อรหติ ปิณฑมสนาตุ ภาตตุโน
 ยถายัม สุมุโข รณเณ ปาณสาธารเณ สขา.
- [๖๕๙] ปิจญจ สพฺพโสวณฺณ อฏฺฐปาทำ มโนรม
 มฏฺฐัง กาสิกวตฺถิน^๑ ฐตรฏฺฐโจ อุปาวิสิ.
- [๖๖๐] โกจฺฉญจ สพฺพโสวณฺณ เวยฺยคฺฆมปริสสิพฺพิตํ
 สุมุโข อชฺฌปาเวกฺขิ^๒ ฐตรฏฺฐจสฺสนนฺตฺรา.
- [๖๖๑] เตสํ กายจฺนปตฺเตหิ ปุณฺณ อาทาย กาสิโย
 หังสาณํ อภิหาเรสฺสุ อคฺคํ รณเณ ปวาสิตํ.
- [๖๖๒] ทิสฺวา อภิหตํ อคฺคํ กาสิราเชน เปสิตํ,
 กุสโล ขตฺตตฺถมฺมานํ ตโต ปุจฺฉิ อนนฺตฺรา.
- [๖๖๓] กจฺจิ นุ โภโต กุสลํ, กจฺจิ โภโต อนามยํ,
 กจฺจิ รฏฺฐมฺมิตํ ผีตํ ฐมฺเมน อนุสาสสิ.^๓
- [๖๖๔] กุสลญฺเจว เม หังส, อโถ หังส อนามยํ
 อโถ รฏฺฐมฺมิตํ ผีตํ ฐมฺเมน อนุสาสหิ.
- [๖๖๕] กจฺจิ โภโต อมจฺเจสฺสุ โทโส โกจิ น วิชฺชติ,
 กจฺจิ จ เต ตวตฺเถสฺสุ นาวกขฺขนฺติ ชีวิทํ.
- [๖๖๖] อโถปิ เม อมจฺเจสฺสุ โทโส โกจิ น วิชฺชติ,
 อโถปิ เต มมตฺเถสฺสุ นาวกขฺขนฺติ ชีวิทํ.
- [๖๖๗] กจฺจิ เต สาทิสี ภริยา อสฺสวา ปิยภาณินิ
 ปตฺตฺรฺอุปยสฺสุเปตา ตว จฺนฺทวसानุคา.

^๑ ส. ทฬธว ๑๒/๐๖/๑๖๖ ฉ.,เท. กาสิกมตฺถนํ

^๓ ฉ.,เท. มนุสาสสิ อ. มนุสฺสสฺติ, เอวมฺปฺริปี.

^๒ ฉ.,เท. อชฺฌปาเวกฺขิ

- [๖๖๘] อโถ เม สาทิสี ภริยา อสฺสวา ปิยภาณินี
ปุตฺตรูปยสุเปตา มม จนฺทวसानุคา.
- [๖๖๙] กจฺจิ รฏฺฐจํ อนุปปีฬํ อกุโตจิอุปททวํ
อสาหเสน ฐมฺเมน สเมน อนุสาสสิ.
- [๖๗๐] อโถ รฏฺฐจํ อนุปปีฬํ อกุโตจิอุปททวํ
อสาหเสน ฐมฺเมน สเมน อนุสาสฬิ.
- [๖๗๑] กจฺจิ สนฺโต อปจिता, อสนฺโต ปริวชฺชิตา,
โน จ^๑ ฐมฺมํ นิรํกตฺวา อฐมฺมมนฺวตฺตสิ.
- [๖๗๒] สนฺโต จ เม อปจिता อสนฺโต ปริวชฺชิตา,
ฐมฺมเมวานฺวตฺตามิ, อฐมฺโม เม นิรํกโต.
- [๖๗๓] กจฺจิ นฺนาคตํ^๒ ที่ฬํ สมเวกฺขสิ ขตฺติย,
กจฺจิ มตฺโต มทนีเย ปรโลกํ น สนฺตสิ.
- [๖๗๔] อหํ^๓ อนาคตํ ที่ฬํ สมเวกฺขามิ ปกฺขิม
จิโต ทสฺสุ ฐมฺเมสุ ปรโลกํ น สนฺตสิ.^๔
- [๖๗๕] ทานํ สีลํ ปริจฺจาคํ อาชฺชวํ มทฺทวํ ตป
อกุโกธํ อวิหีสญฺจ ขนฺติญฺจ อวิโรธนํ.
- [๖๗๖] อิจฺเจเต กุสเล ฐมฺเม จิตฺเต ปสฺสามิ อตฺตนิ,
ตโต เม ชายเต ปีติ โสมนสฺสญฺจนปฺปกํ.
- [๖๗๗] สุขุโข จ อจินฺเตตฺวา วิสขฺชิ^๕ ผรุสํ คิริ,
ภาวโทสมนญฺญา ย อสฺมากายํ วิหงฺคโม.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. เจ^๓ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ.,เท. นาค^๔ ส.,อิ. วิสฺสชิ^๒ ฉ.,เท. นานาคตํ^๕ ฉ.,เท. สนฺตเส

- [๖๗๘] โส กุทุโธ ฌรุตํ วาจํ นิจฺจนาเรสิ อโยนิโส
ยานสฺมาสุ^๑ น วิชฺชนุตติ นยิทํ ปญฺญวตามิว.
- [๖๗๙] อตฺถิ เม ตํ อตฺติสาริ เวเคน มนุชาธิป
ชตฺตญฺเจ จ พนฺธสฺมี ทุกฺขํ เม วิปฺปลํ อหุ.
- [๖๘๐] ตวํ โน ปิตาว^๒ ปุตฺตานํ ภูตานํ ชรณีรว
อสมากํ อธิปญฺหานํ ขมสฺสุ ราชกฺุณฺชร.
- [๖๘๑] เอวนฺเต^๓ อนฺุโมทาม ยํ ภาวํ น นิคฺคหสิ
ขีลํ ปภินฺทสิ ปกฺขิ อฺุชฺโกสิ วิหิงฺกม.
- [๖๘๒] ยงฺกิณฺจิ รตนํ อตฺถิ กาสิราชนิเวสเน
รชตํ ชาตฺรปญฺจ มุตฺตา เวฬุริยา พหุ.
- [๖๘๓] มณฺโโย สงฺขมุตฺตตฺถจ วตฺถิกิ^๔ หริจฺนฺทนํ
อชินํ ทนฺตภณฺตตฺถจ โลหํ กาพายสํ พหุ
เอตํ ททามิ โว วิตฺตํ อิสฺสร^๕ วิสฺสขามิ โว.
- [๖๘๔] อทฺธา อปฺจิตา ตฺยมหา สกฺกตา จ รเถสภ
ธมฺเมสุ วตฺตมานานํ ตวํ โน อางิริโย ภว.
- [๖๘๕] อางิริย สมนฺุญฺญาตา ตยา อนฺุมตา มยํ
ตํ ปทกฺขิณฺโต กตฺวา ญาตี^๖ ปสฺเสมฺุรินฺทม.^๗
- [๖๘๖] สพฺพรตฺตี จินฺตยิตฺวา มนฺตยิตฺวา ยถาตถิ
กาสิราชา อนฺุญฺญาสิ หิสานํ ปวฺรุตฺตม.

^๑ ฉ.,เท. ยานสฺมาสุ

^๒ อ. ตวํ ปิตา วิย

^๓ ฉ.,เท. เอตํ อ. เอตนฺเต

^๔ ฉ.,เท.,อ. วตฺถกํ

^๕ ฌ.,เท. ๑๒๐๖/๒๕๕๖
ฉ.,เท. อิสฺสรีย

^๖ ฉ.,เท. ญาตี

^๗ ส.อ. ปสฺเสมฺรินฺทม

- [๖๙๓] ตัม ตัม วทามิ โกสิย เทหิ ทานานิ ญฺช จ
อริยมคฺคํ^๑ สมารุห^๒ เนกาสี ลภเต สุขํ.
- [๖๙๔] โมจฺญจสฺส หุตํ โหติ โมจฺญจาปิ สมึหิตํ,
อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี เอยโก ญฺชติ โภชนํ.
- [๖๙๕] ตัม ตัม วทามิ โกสิย เทหิ ทานานิ ญฺช จ
อริยมคฺคํ สมารุห เนกาสี ลภเต สุขํ.
- [๖๙๖] สจฺจํ ตสฺส หุตํ โหติ สจฺจจฺญจาปิ สมึหิตํ,
อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี เนโก ญฺชติ โภชนํ.
- [๖๙๗] ตัม ตัม วทามิ โกสิย เทหิ ทานานิ ญฺช จ
อริยมคฺคํ สมารุห เนกาสี ลภเต สุขํ.
- [๖๙๘] สรณฺจ ชฺหติ โปโส พหุกาย คยาย จ,
โทณเ ติมฺพฺรติตฺถสฺมี สึมฺโสเต มหาวเห.
- [๖๙๙] อตฺร จสฺส หุตํ โหติ อตฺร จสฺส สมึหิตํ,
อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี เนโก ญฺชติ โภชนํ.
- [๗๐๐] ตัม ตัม วทามิ โกสิย, เทหิ ทานานิ ญฺช จ
อริยมคฺคํ สมารุห เนกาสี ลภเต สุขํ.
- [๗๐๑] พลิสํ หิ โส นิกิลติ^๓ ที่มฺสฺสตํ สพฺพทฺธํ
อติถิสฺมี โย นิสินฺนสฺมี เอยโก ญฺชติ โภชนํ.
- [๗๐๒] ตัม ตัม วทามิ โกสิย, เทหิ ทานานิ ญฺช จ
อริยมคฺคํ สมารุห, เนกาสี ลภเต สุขํ.

^๑ ส.อ. อริย มคฺคํ, เอมฺปฺริปิ.

^๒ ฉ.,เท. สมารุห, เอมฺปฺริปิ.

^๓ ส.อ. นิกิลติ

[๗๐๓] อุพารวณฺณา วต พุราหฺมณา อิเม,
 อยญจ โว สุนฺโข กิสุส เหตุ,
 อุจฺจาวจํ วณฺณนิภํ วิกุพฺพติ,
 อกฺขาถ โน พุราหฺมณา เก นฺ ตุมฺเห.

[๗๐๔] จนฺโท จ สุริโย จ อุโภ อิธาคตา
 อยํ ปน มาตลิ เทวสารถิ,
 สกฺโกหฺมสมิ ติทฺธานมิโนโท,
 เอโส จ โข ปญฺจสิโขติ วุจฺจติ.

[๗๐๕] ปาณิสฺสรา มุทิงฺกา จ^๑ มุรฺชาลมฺพฺราณี จ
 สุตฺตเมณํ ปโปเชนฺติ, ปฏฺิพฺพุโธ จ นนฺทติ.

[๗๐๖] เย เกจิเม มจฺจรีโน กทริยา,
 ปริภาสกา สมณพุราหฺมณานํ,
 อิเชว นิกุขิปป สรีรเทหํ,
 กายสุส เกทา นิริยํ วชนฺติ.

[๗๐๗] เย เกจิเม สุกฺคติมาสสํ^๒
 ฌมฺเม จิตา สัมเม สัมวิภาเค
 อิเชว นิกุขิปป สรีรเทหํ
 กายสุส เกทา สุกฺคิ วชนฺติ.

[๗๐๘] ตวํ โน^๓ ฌาติ ปุริมาสุ ชาติสฺสุ
 โส มจฺจรี โกสิโย^๔ ปาปฌมฺโม
 ตเวว อตฺถาย อิธาคตฺมฺหา
 มา ปาปฌมฺโม นิริยํ อปตฺถ.^๕

^๑ ส.อ. มุติงกา จ

^๒ ส.อ. สุกคติมาสสํ น.,เท. สุกคติมาสมานา

^๓ น.,เท. โนสิ

^๔ น.,เท. โรสโก

^๕ น.,เท. คมิตถ

[๗๐๙] อทฐา หิ เม เต^๑ หิตกามา ยัม มํ สมณฺสาสณ
โสหํ ตถา กริสฺสามิ สพฺพํ วุตฺตํ หิเตสิภิ.

[๗๑๐] เอโสหฺมชฺเชว อุปารมามิ,
น จาปิหํ กิณฺจิ กเรยฺย ปาปํ,
น จาปิ เม กิณฺจิ อเทยฺยมตฺถิ,
น จาปิทตฺวา อุทกํ ปิวามิ.^๒

[๗๑๑] เอวญฺจ เม ททโต สพฺพกาลํ
โกคาปิ เม^๓ วาสว ขียิสฺสนฺติ,
ตโต อหํ ปพฺพชิสฺสามิ สกฺก
หิตฺวา กามานิ ยถฺธิกานิ.

[๗๑๒] นคฺคตฺตเม คิริวเร คณฺฐมาทเน,
โมทนฺติ ตา เทวราภิปาลิตา
อถาคมา อีสฺวโร สพฺพโลกคฺค
สุปฺปผิตํ ทุมวรสาชมาทีย.

[๗๑๓] สุจี สุคณฺธํ ติทฺเสหิ สกฺกตํ
ปฺปผุตฺตมํ อมรฺวเรภิ เสวิตํ
อลทฺฐมญฺเฒหิ ว ทานเวหิ^๔
อญฺญตฺร เทเวหิ ตทารหํ หิตํ.^๕

^๑ ฉ.,เท.,อิ. มํ โว

^๒ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ.,เท.,อิ. โกคา อิมะ

^๕ ฉ.,เท. หิห

^๒ ส. อุทกมฺปหํ ปิเพ อิ. อุทกมฺปหํ ปิเย

^๔ ฉ.,เท. อลทฺฐ มจฺเจหิ ว ทานเวหิ วา

[๗๑๔] ตโต จตสฺโส กนกตฺตจฺปมา
 อุฏฺฐาย นาริโย ปมฺพาทิปา มฺหึ
 อาสา จ สทฺธา จ ลีรี ตโต หิริ
 อิจฺฉพฺรวิ นารทํ เทวพฺรหฺมณฺ.^๑

[๗๑๕] สเจ อนฺททีฏฺจํ ตยา มหามฺหิ
 ปุปฺผํ อิทํ ปาริฉตฺตสฺส พฺรหฺเม
 ททาหิ โน สพฺพา คติ เต อิชฺฌตฺ
 ตวํปิ โน โหหิ ยถา วาสโว.

[๗๑๖] ตํ ยาจมานาภิสเมกฺข นารโท,
 อิจฺฉาพฺรวิ สงฺกल्หํ อุทฺริยิ,
 น มยฺหมตฺถตฺถิ อิมหิ, โกจิ น,
 ยาเยว โว เสยฺยสิ सा ปิลนฺธตฺ.^๒

[๗๑๗] ตวํ โนตฺตเมวาภิสเมกฺข นารท
 ยสฺสิจฺฉสิ ตสฺสมนฺุปฺปเวจฺฉสฺ,
 ยสฺสา หิ โน นารท ตวํ ปทสฺสสิ
 สาเยว โน เหหิติ^๓ เสฏฺฐสฺมมตา.

[๗๑๘] อกฺลฺลเมตํ วจันํ สุกตฺเต
 โก พฺรหฺมณฺ โน โก กल्หํ^๔ อุทฺริเย
 กนฺตวาน ภูตาธิปเมว ปุจฺฉถ
 สเจ น ชานาถ อิชฺฐตฺตมธมฺ.^๕

^๑ ฉ.,เท. นารทเทวพฺรหฺมณฺ

^๒ อ. โหหิติ

^๔ ฉ.,เท. อิชฺฐตฺตมธมฺ, เอวมฺปริปิ.

^๒ ส.,อ. ปิพฺพท ฉ.,เท. ปิพฺพท

^๔ ฉ.,เท. สํกल्หํ สงฺกल्หํ

- [๗๑๙] ตา นารเทน ปรมปโปโกปีตา
 อุทิตตา วณฺณมเทน มตฺตา
 สกา^๑ คนฺตฺวาน สหสฺสจกฺขุโน
 ปุจฺจิสฺส ภูตาทิป, กา นุ เสยฺยสิ.
- [๗๒๐] ตา ทิสฺวา อายตฺตมนา ปุรินฺทโท
 อิจฺจาพฺรวิ เทวโร กตณฺชลี
 สพฺพาว โว โหถ สฺสกฺเค^๒ สาทิสฺ
 โก เนว ภทฺเท กลหิ อทฺริยิ.^๓
- [๗๒๑] โย สพฺพโลกณฺจรโก^๔ มหามฺนิ
 ฆมฺเม จิตฺโต นารโท สจฺจนิกฺกโม
 โส โน พฺรวิ คิริวเร คนฺธมาทเน,
 คนฺตฺวาน ภูตาทิปเมว ปุจฺจณ,
 สเจ น ชานาถ อธิตฺตมฆมฺม.
- [๗๒๒] อสฺส พุรหารณฺณจโร มหามฺนิ
 นาทตฺวา ภาตฺตํ วรคตฺเต ภูณฺชติ,
 วิเจยฺย ทานานิ ททาติ โกสิโย,
 ยสฺสา หิ โส ทสฺสติ สาว เสยฺยสิ.
- [๗๒๓] อสฺส หิ โส สมฺมตฺติ ทกฺขิณํ ทิสฺ
 กงฺคาย ตีเร หิมวนฺตปสฺสนิ^๕
 ส โกสิโย ทูลลภานโกชนโน
 ตสฺส สฺสํ ปาปย เทวสารถิ.

^๑ ฉ.,เท. สกาเส
 หมายเหตุ 12/06/2566

^๒ ฉ.,เท. อุทิตติ

^๓ ส.,อิ. หิมวนฺตปสฺสนิ ฉ.,เท. หิมวนฺตปสฺสนิ

^๔ ฉ.,เท. สฺสกฺเค

^๕ ส.,อิ. สพฺพโลกํ จรโก ฉ.,เท. สพฺพโลกณฺจรโก

[๗๒๔]

โส มาตลิ เทวเรน เปสิโต
 สหสฺสยุตฺตํ อภิรุยฺห สนฺทนํ
 สฺขิปฺปเมว^๑ อูปคมฺม อสฺสมํ
 อทิสฺสมานโน มุนิโน สฺขํ อทา.

[๗๒๕]

อุทคฺคิหุตฺตํ อุปติฏฺฐโต หิ เม
 ปภงฺกโร โลกตมฺเณหุตฺตมํ
 สพฺพพานิ ภูตานิ อธิจฺจ^๒ วาสโว
 โก เนว เม ปาณิสฺสุ กิํ สุโรทฺทหิ.

[๗๒๖]

สงฺฆูปมํ เสตมตฺตลฺยทสฺสนํ
 สฺขี สฺคนฺธํ ปิยรूपมพฺภุตํ
 อทิจฺจปฺพุพฺพํ มม ชาตจกฺขุภิ^๓
 กา เทวตา ปาณิสฺสุ กิํ สุโรทฺทหิ.

[๗๒๗]

อหํ มหิณฺเฑน มเหสิ เปสิโต
 สุธากิฬาสี ตฺริโต มหามุนิ
 ชานาสิ มํ มาตลิ เทวสารถิ
 ภุณฺชสฺสุ ภตฺตตฺตมํ มาภิวารยิ.^๔

[๗๒๘]

ภุตฺตา จ सा ทฺวาทส หนฺติ ปาปเก
 ขุทฺทํ ปิปาสํ อรตี ทรณํ กิลฺ^๕
 โกรธฺปนาหณฺจ วิวาทเปสฺสณํ
 สีตฺตฺนฺตฺนทฺนทฺนทฺนจ รสฺสฺสฺสฺส อิทํ.

^๑ ส.,อ. สขิปฺปเมว^๓ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ.,เท. ชาตุ จกฺขุภิ^๔ ฉ.,เท. ทรณมํ อ. ทฺรณมํ.^๒ ส.,อ. อติจฺจ^๕ ส.,อ. มา วิจารยิ

“ขมนฺติปิ ปาโ.

- [๗๒๙] น กปฺปติ มาตลฺลิ มยฺห ภูณฺชิตุํ
 ปุพฺเพ อทฺตวา อิติ เม วตฺตตมํ
 น จาปิ เอกาสนมริยปฺปชิตํ^๑
 อสฺวิภาคี จ สุขํ น วินฺทติ.
- [๗๓๐] ถึฆาตกา เย เกจิเม^๒ ปฺรทาริกา
 มิตฺตทฺทโน เย จ สปนฺติ สฺพพฺเต
 สพฺเพว^๓ เต มจฺฉริปญฺจมาธมา
 ตสฺมา อทฺตวา อุกมฺปิ นาสฺมิเย.^๔
- [๗๓๑] โสหิตฺติยา วา ปุริสสฺส วา ปน
 ทสฺสามิ ทานํ วิทฺธสมฺปวณฺณนิตํ
 สทฺธา วทญฺญ อิทฺ วิตมจฺฉรา
 ภวนฺติ เหเต สฺจิสฺสจฺจสมฺมตา.^๕
- [๗๓๒] อโต มตา^๖ เทวเรน เปสิตา
 กญฺญา จตฺสโส กนฺกตฺตจฺจุปมา
 อาสา จ สทฺธา จ สิริ ตโต หิริ
 ตํ อสฺสมํ อาคมุ^๗ ยตฺถ โกสิโย.
- [๗๓๓] ตา ทิสฺวา สพฺพา^๘ ปรมปฺปโมทิตา^๘
 สฺสเกน วณฺเณน สีขาริวดคฺคิโน
 กญฺญา จตฺสโส จตุโร จตฺททิสฺสา
 อิจฺจาพฺรวิ^๙ มาตลฺลิโนว^๙ สมฺมุขา.

^๑ สฺ.,อ. เอกาสนม - อริยปฺปชิต^๓ ฉ.,เท.,อ. สพฺเพ จ^๕ ส. สฺจิสฺสจฺจสมฺมสฺปตา^๗ ส.อ. อาคมุ^{๙-๙} ฉ.,เท.,อ. อิจฺจ พฺรวิ มาตลฺลิโน จ^๒ ฉ.,เท. เยจิเม^๔ ฉ.,เท. นาสฺนียะ^๖ ส.อ. มตา^{๘-๘} ฉ.,เท. สพฺโพ ปรมปฺปโมทิต

- [๗๓๙] ตนฺตํ อสจฺจํ อวิภชฺชเสวินี
 ชานามิ มุพฺพหํ วิทฺฐานุปาตินี,
 น ตาทิสี อรหติ อาสนฺนทกํ,
 กุโตะ สุชา, คจฺฉ, น มยฺห รุจฺฉสิ.
- [๗๔๐] กา สุกฺกทาจฺา ปฏิมุตฺตกฺกณฺฑลฺลา
 จิตฺตงฺคทา กมฺพวิมฺภุจฺจารินี
 โอสิตฺตวณฺณํ ปรีทยฺห โสภติ^๑
 กุสคฺคิรตฺตํ อปฺพิยฺห มณฺชรี.
- [๗๔๑] มิคีว ฆนฺตา สรจฺาปฺจารินา
 วิราธิตา มนฺทมิว อุทิกฺขสิ,
 โก เต ทฺติโย อิทฺ มนฺทโลจเน
 น ภายสิ เอกิกฺกา กานเน วเน.
- [๗๔๒] น เม ทฺติโย อิตฺมตฺถิ โกลิย,
 มสฺกกฺสสารปฺปภวฺมุหิ เทวตา
 อาสา สุชาสาย ตวณฺติมาคตา,
 ตํ มํ สุชาย วรปญฺณ ภาชย.
- [๗๔๓] อาสาย ยนฺติ วณฺิชา ธเนสิโน
 นาวํ สมารุญฺห ปเรณฺติ อณฺณเว,
 เต ตตฺถ สีนฺติ, อโถปิ เอกทา
 ชินาธนา เอนฺติ วินฺนุจปาภตา.

[๗๔๔] อาสาย เขตตานิ กสนฺติ กสฺสกา
วปฺนฺติ พิชานิ, กโรนฺตุปายโส,
อิตฺติปาเตน อวฺภูจิตาย^๑ วา
น กิณฺจิ วินฺทนฺติ ตโต ผลาคมฺ.

[๗๔๕] อถตฺตการานิ กโรนฺติ ภาตฺตฺส
อาสํ ปุรกฺขตฺว นรา สุเขสิโน,
เต ภาตฺตฺรตฺถา อติคาพฺหิตา ปุณ
ทิสา ปนฺสสนฺติ อลฺหฺช กิณฺจิ นฺ.^๒

[๗๔๖] ชหิตฺว^๓ ธมฺมณฺจ ธนณฺจ ฌาตเก
อาสาย สกฺคาธมฺนา สุเขสิโน
ตปฺนฺติ ลฺลํปิ ตปฺ จิรตฺตร^๔
กุมฺมคฺคมารุญฺห ปเรนฺติ ทฺคฺคตี.

[๗๔๗] อาสา วิสฺวาทิกสมฺมตา อิเม
อาเส สุธาย^๕ วินยสฺส อตฺตนิ,
น ตาทิสี อรหฺติ อาสนฺนทกฺ,
กฺโต สุธา, คจฺฉ, น มยฺห รุจฺจสิ.

[๗๔๘] ททฺทลฺลมานา ยสฺสา ยสฺสสินี
ชมฺมณฺณามวฺหยํ ทิสํ ปติ,
ปฺจุณามิ ตํ กณฺจนเวลฺลิวิกฺคเห,
อาจิกฺข เม ตวํ กตฺมาสิ เทวตา.

^๑ ส.,อ. อวฺภูจิกาย

^๓ จ.,เท. ๑๒/๒๕๕๖
จ.,เท. หิตฺวาน

^๕ จ.,เท. สุธาสํ

^๒ จ.,เท. กิณฺจนํ

^๔ จ.,เท. จิรตฺตร

- [๗๔๙] สหุทธาห เทวี มนุเชสุ^๑ ปุชิตา
 อปาปสตตูปนิเสวินี สทา
 สุทธาวิวาเทเน ตวณฺติมาคตา,
 ตํ มํ สุธาย วรปญฺณ ภาชย.
- [๗๕๐] ทานํ ทมํ จาคมโถปิ สัมมํ
 อาทาย สหุทธาย กโรนฺติ เหกทา,
 เถยยํ มุสา กุญฺญมโถปิ เปสฺสณํ
 กโรนฺติ เหเก, ปุณ วิจฺจุตา ตยา.
- [๗๕๑] ภริยาสุ โปโส สทิสฺสสุ เปกฺขวา
 สีสฺสูปปนฺนาสุ ปติพฺพตาสุปิ
 วิเนตฺวา^๒ ฉนฺทํ กุลิตฺติยาสุปิ^๓
 กโรติ สหุชฺชํ ปุณ กุมฺภาทาสิยา.
- [๗๕๒] ตวเมว สหุเช พรทารเสวินี
 ปาปํ กโรสฺสี, กุสลํ^๔ นิริญฺจสิ,^๕
 น ตาทิสฺสี อรหติ อาสนฺนุทกํ,
 กุโต สุธา, คจฺฉ, น มยฺห รุจฺจสิ.
- [๗๕๓] ชิฆณฺณวรตฺตี^๕ อรุณสฺสมิฆฺหเต
 ยา ทิสฺสติ อุตฺตมรूपวณฺณินี
 ตถูปมา มํ ปฏฺฐิภาสิ เทวเต,
 อาจิภฺข เม ตวํ กตมาสิ อจฺฉรา.

^๑ ฉ., เท. มนุเชหิ, เอามุปริปิ.

^๓ ส., อ. กุลิตฺติยาสุปิ

^๕ อ. ชิฆณฺณวรตฺตี

^๒ ฉ., เท. วิเนตฺวาน

^{๔-๕} ฉ., เท., อ. กุสลมฺปิ ริญฺจสิ

[๗๕๔] กาพา นิทาเขริว อคฺคิชาริว^๑
อนิเลริตา โลหิตปตฺตมาลี^๒
กา ติฏฺฐสึ, มนุหฺมิกาว โลกย^๒
ภาเสสมานาว คิริ น มุญฺจสิ.

[๗๕๕] หิราห เทวี มนุเชสุ ปุชิตา,
อปาปสตุตฺตูปนิเสวินี สทา
สุธาวิวาเทน ตวนฺติมาคตา,
สาหํ น สกโกมิ สฺฐปฺปี ยาจิตุ^๓
โกปินรฺฐปา วีย ยาจนิตฺติยา.

[๗๕๖] ฐมฺเมน ฌาเยน สุกตฺเต ลจฺจสิ,
เอโส หิ ฐมฺโม, น หิ ยาจนา สุธา,
ตํ ตํ อยาจนฺติมหํ นิมนฺตये,
สฺฐิ^๓ ยํ ยญฺจิจฺจสิ^๓ ตํปิ ทมฺมิ เต.

[๗๕๗] सा तुवं मया अथ सगमहि असमे
निमन्तिता गयजनवेल्लिविकहे,
तुवण्णि मे सपुप्फเสहि पुชिता,
तं पुชयित्वान सฺฐपि อสฺมิเย.

[๗๕๘] सा गोसियेनानुमता ชุตีมตา
อทุธา หิริ รมมํ ปาวิสฺสียสฺสมํ
อุทกวนฺตํ^๔ ผลมริยปุชิตํ
อปาปสตุตฺตูปนิเสวินี^๕ สทา.

^๑ ส.,อ. อคฺคชาติว^๒ ส.,อ. มนุหฺมิกาวโลกย^{๓-๓} หมายเหตุ 12/06/2566^๓ ฉ.,เท. สุธาย ยญฺจิจฺจสิ อ. สุธาย ยมฺปิจฺจสิ ^๔ ส.,อ. อุทกวนฺตํ^๕ ฉ.,เท.,อ. เสวิตํ

[๗๕๙] รุกขคฺคหนา^๑ พหุเกตุถ ปุปฺพิตา
อมฺพา ปิยาลา ปนฺสา จ กิ์สุกา
โสภณฺชนา โลหุทมโถปิ ปทุมกา
เกตกา^๒ จ ภงฺคา ติลกา จ ปุปฺพิตา.

[๗๖๐] สาลา กเรี พหุเกตุถ ชมฺพุโย
อสุตฺตนิโครธมฺฐกา จ เวทิสา^๓
อุทฺทาลกา ปาตลิ สินฺหุวาริตา^๔
มฺนุญฺญคณฺธา^๕ มุจฺจลินฺทเกตกา.

[๗๖๑] หเรณฺฐกา เวลฺฐกา เวณฺธุติณฺฑกา^๖
สามากนิวารมโถปิ จินฺกา
โมจา กทลี พหุเกตุถ สาลิโย
ปรีหโย อาภุชิโน จ ตณฺฑูลา.

[๗๖๒] ตสฺส จ อุตฺตรปฺสฺเสน^๗ ชาตา โปกฺขรณิ สีวา
อกกฺกสา อปฺพฬารา สาธุ อปฺปฏิกนฺธิกา.

[๗๖๓] ตตฺถ มจฺฉา สนฺนิรตา เขมิโน พหุโกชนา
สิงฺคุสวฺงกา สกฺกลา^๘ สตวฺงกา จ โรหิตา,
อาลิตคฺคฺรกกากิณฺณา ปาฏิษา กากมจฺจกา.

[๗๖๔] ตตฺถ ปกฺขี สนฺนิรตา เขมิโน พหุโกชนา
หังสา โกณฺจา มยฺฐา จ จากวากา^๙ จ กุกฺกุหา
กฺุณาลกา พหุ จิตฺรา สิชฺณฺที ชีวชีวกา.

^๑ ฉ., เท. รุกขคฺคหนา

^๒ ฉ., เท., อิ. นิโครธมฺฐกา

^๓ อิ. สฺปมฺญคณฺธา

หมตอ. ๒ 12/06/2566

^๔ ฉ., เท. ตสฺสอุตฺตรปฺสฺเสน

^๕ ฉ., เท. จกฺกวากา

^๖ ฉ., เท., อิ. เกกา

^๗ ฉ., เท. วารกา

^๘ ฉ., เท. เกณฺธุติณฺฑกา

^๙ ฉ., เท. สกฺกลา

- [๗๖๕] ตตถ ปาณา สมายนติ นานามิคคณา พหุ
สีหา พุยกุมา วราหา จ อจฺจนโกกตรจฺจนโย.
- [๗๖๖] ปลสทา^๑ จ ควชา^๒ มหิสา โรหิตา รุรุ
เอณฺเณยฺยา จ วราหา จ คณฺโณ นีกสุกรา
กทลิมิกา พหุเกตฺถ วิพารา สสกณฺณิกา.^๒
- [๗๖๗] จมาคิริ ปุปฺผวิจิตรสนฺธตา
ทิจาภิชฺฌจา ทิชสงฺฆเสวิตา.
- [๗๖๘] सा सुतज्जा नीलतुमागिलम्पिता
विश्रुम्भामेध्विरवानुपश्रुत,
तसुसा सुसम्पन्नसिरि गुसामयं
सुจี सुकर्णं अचिन्नुपसेवितं
अत्रिज्जโกज्ज^๓ हिरमेतत्तपुरी,
निसिंह गल्यानि, सुखयिथमासन्.
- [๗๖๙] ตสฺสา ตทา โกจฺจนคตฺยา โกสิโย
ยทิจฺจมานาย ชฎาชฺชุตินฺธโร^๔
นเวหิ ปตฺเตหิ สยํ สหฺมทกํ
สุธาภิหาสี ตฺริโต มหามุณี.
- [๗๗๐] सा तं प्रविक्रयह ओगोहि पाणिभि
विज्जापुरी^๕ अतुत्मना च्छात्रं,
हनूताहं ऐतरहि पुञ्जिता दया
कज्जेययं पुरहुमे तिทิवं चित्ताविनी.

^{๑-๒} ฉ., เท. ปลาสทา ควชา จ^๓ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ., เท. อตฺริจฺจ โกจฺจ^๔ ฉ., เท. วิจฺจปุริ^๒ ส. สลากณฺณิกา^๔ ฉ., เท. ชฎาชินนฺธโร

[๗๗๑] สา โกลิเยนนานุมตา ชุติมตา
 อุทริตา วนฺณมเทน มตฺตา
 สกาเส คนฺตวาน สหสฺสจกฺขุโน
 อัย สุชา วาสว, เทหิ เม ชยฺ.

[๗๗๒] ตเมณ^๑ สกโกปิ ตทา อปฺปชยิ,
 สหินฺทเทวา^๒ สุรกณฺณมุตฺตมํ,
 สา ปญฺชลึ เทวมนุสฺสปฺปชิตา
 นวมุหิ โกจฺฉมุหิ ยทา อุปาวิสิ.

[๗๗๓] ตเมว อสฺสึ^๓ ปุณฺเทว มาตลึ
 สหสฺสเนตฺโต ติทฺธานมิโนโต
 คนฺตวาน วากุຍ် มม พฺรุหิ โกลิยํ
 อาสาย สทฺธาย สิริยา จ โกลิย^๔
 หิริ สุธํ เกณมฺลตฺถ เหตุนา.

[๗๗๔] ตํ สฺพลวตฺถ^๕ อุทตารยิ รถํ
 ททฺทลฺลมานํ อุปกัริยสาทิสํ^๖
 ชมฺโพหนทีสํ ตปเนยฺยสนฺนิภํ^๗
 อลงฺกตํ กณฺจณจิตฺตสนฺนตํ.^๘

[๗๗๕] สุวณฺณจณฺเทตฺถ พหุ นิปาติตา
 หตฺถิ ควสฺสา กิปรุสพฺพคฺชฌทีปิโย^๙
 เอณฺเวยฺยกา ลงฺขมฺเมตฺถ ปกฺขิโน^{๑๐}
 มิเคตฺถ เวพฺพริยมยา ยฺยถายฺตา.

^๑ จ.,เท. ตเมน^๒ ส.,อ. สหินฺทา จ เทวา^๓ จ.,เท. สีส^๔ อ. อาสาย สทฺธาสิริยา จ โกลิย^๕ จ.,เท.,อ. สฺพลวต^๖ ส.,อ. อุปกัริยสาทิส จ.,เท. อุปการียสาทิส^๗ ส.,อ. สนฺติภ^๘ จ.,เท. กณฺจณจิตฺตสนฺนิภ อ. สนฺติภ^๙ จ.,เท.,อ. กิปรุสพฺพคฺชฌทีปิโย^{๑๐} ส.,อ. ปกฺขิโย

[๗๗๖]

ตตถสสุรราชหริโย อโยชยฺ
ทสสตานิ สฺสนาคสาทิสเ
อลงฺกเต กณฺจนชาลฺลจฺจนเท
อาเวลิเน^๑ สทฺทคเม อสงฺคิตเ.

[๗๗๗]

ตํ ยานเสฏฺฐจํ อภिरุญฺห มาตลิ
ทส ทิสา อีมา^๒ อภินาทยิตฺถ,
นภณฺจ เสงฺลณฺจ วณฺปปตฺติณฺจ^๓
สสาครํ ปพฺพตยิตฺถ^๔ เมทนี.^๕

[๗๗๘]

ส ขิปปเมว อุปคมฺม อสฺสมํ
ปาวารเมกํสกโต กตณฺชลิ
พหุสฺสํ วุฑฺฒํ วินิตวตฺตํ^๖
อิจฺจพฺรวิ มาตลิ เทวพฺรหฺมณฺ.

[๗๗๙]

อินฺทสฺส วากุญฺ นิสาเมหิ โกสิย
ทฺโตะ อหํ, ปุจฺจติ ตํ ปุริณฺทโท,
อาสาย สทฺธาย สิริยา จ โกสิย
หิริ สฺฐํ เกณมฺลตฺถ เหตุนา.

[๗๘๐]

อทฺธา สิริ มํ ปฏฺฐิภาติ มาตลิ
สทฺธา อนิจฺจา ปน เทวสารถิ
อาสา วิสฺวาทิกสมฺมตา หิ เม,
หิริ จ อริยมฺหิ คฺกุณฺเ ปตฺติฏฺฐิตา.

^๑ ฉ., เท. อาเวพิเน^๓ พุดจฺย 12/06/2566
ส., อ. วนสฺปทินิ จ ฉ., เท. วณฺปปตฺติณฺจ^๕ ฉ., เท., อ. เมทินิ^๒ ฉ., เท. ทิสา อีมาโย^๔ ส., อ. ปพฺพตยิตฺถ ฉ., เท. ปพฺพตยิตฺถ^๖ ฉ., เท. วุฑฺฒํ วินิตวตฺตํ

[๗๘๑] กุมาริโย ยาจิมา โคตตฺตรกฺขิตา
 ชินฺณนา จ ยา จ^๑ สภาตฺตฺตฺติโย
 ตา จนนฺทราคํ ปุริเสสฺสุ อุกฺกตํ
 หิริยา นินฺวาเรณฺติ สจิตฺตมตฺตโน.

[๗๘๒] สงฺคามสีเส สรสฺตฺติสํยุเต
 ปราชิตานํ ปตตํ ปลา Yin
 หิริยา นินฺวตฺตฺนฺติ ชหิตฺวาน^๒ ชีวิตํ
 เต สมฺปฏฺิจจณฺติ ปุณ หิริมนฺนา.

[๗๘๓] เวลา ยถา สาครเวควาริณิ
 อยํ หิริ^๓ ปาปชนํ นินฺวาริณิ,
 ตํ สพฺพโลเก หิริมรียปฺปชิตํ
 อินฺทสฺส ตํ เวทย เทวสารถิ.

[๗๘๔] โก เต อิมํ โกสิย ทิฏฺฐิโมทหิ
 พุรหฺมา มหินฺโท อถวา ปชาปติ,
 หิราย เทเวสฺส^๔ เสฏฺฐสมฺมตฺตา
 ฐิตา มหินฺทสฺส มเหสิ ชายถ.

[๗๘๕] หนฺนเทหิทานิ ติทิวั อปฺกม^๕
 รถํ สมารุญฺห มมายิตํ อิทํ,^๖
 อินฺโท จ ตํ อินฺทสโคตฺต กงฺขติ,
 อชฺเชว ตฺวํ อินฺทสพฺพตํ วช.

^๑ ฉ., เท., อี. ยา ยา จ

^๓ ฉ., เท. หิราย หิ อี. หิราย หิ

^๕ สี., อี. สมกฺกม

^๒ ฉ., เท., อี. ชหิตฺวา

^๔ ฉ., เท. เทเวสฺส หิ อี. หิราย เทเวสฺส

^๖ ฉ., เท., อี. อิมํ

[๗๘๖] เอวํ วิสฺสุตฺตมฺหิตี^๑ อปาปกมฺมิโน,
 อโธ สฺสัจฉิณฺณสุส ผลํ น นสฺสติ,
 เย เกจิ อทฺทกฺขุ^๒ สุชาโฆชน^๓
 สพฺเพว เต อินฺทสทฺทพฺยตํ คตาติ.

[๗๘๗] หิรี อุปลฺลวณฺณาสิ, โกสิโย ทานปติ ภิกฺขุ,
 อนฺรุทฺโท ปญฺจสิโข, อานนฺโท อาสิ มาตลิ.

[๗๘๘] สุริโย กสฺสโป ภิกฺขุ, โมคฺคัลลาโนสิ จนฺทิมา,
 นารโท สารีปฺตฺโตสิ, สมพฺพุทฺโท อาสิ วาสโวติ.

 ตติยํ สุชาโฆชนชาตกํ.

๔. กุณาลชาตกํ (๕๓๖)

[๗๘๙] เอวมกฺขายติ เอวมนุสฺสยฺยติ^๓ สพฺโพสฺสทฺธเร
 เนกปฺปฬมัลลยวิตเต คชควมฺหิสรุจามริปสทฺทคฺคโคกณฺณสีหพฺยคฺช-
 ทิปโปจฺฉโกกตฺรจฺฉนฺนทฺททกฺกทลิมิคิวิพารสสกณฺณิกานฺนจฺริเต^๔ อากิณฺณเนล-
 มณฺทลมหาวราหนาคกฺกุลกเรณฺณสงฺฆาธิวฺตฺเถ^๕ อิสฺสสมิคสาขมิกสฺรภมิกเอณิ-
 มิกวาตมิกปสทฺมิกปฺริสาลูกิปฺริสยกฺขรกฺขสนิเสวิเต^๖ อมชฺชวณฺชริ-
 ทรปหฺนฺจปฺปฬผุสฺสิตคฺคาเนกปาทปคณฺณวิตเต กุรฺรจฺจโกรฺววารณฺมยฺยปรภาวฺต-
 ชีวชีวกเจลาวกภิงฺการกรวิกรมตฺตวิหฺงคสฺตสงฺฆุจฺเจ^๗ อณฺชนมนฺโณสิลา-
 หริตาลหิงฺกุลกเหมรชตกนกาเนกธาตฺตสทฺวินทฺทปฏฺฐิมนฺทิตปฺปเทเส

^๑ ส.,อิ. สมิตฺตมฺหิตี

^๒ ฉ.,เท.,อิ. มทฺทกฺขุ สุชาโย โฆชน

^๓ ฉ.,เท.,อิ. เอวมนุสฺสยฺยติ

^๔ ฉ.,เท. ควมฺหิสรุจามริ-

^๕ ส.,อิ. -สงฺฆาธิวฺตฺเถ

^๖ ส.,อิ. -ปฺริสาลูกิ-

^๗ ฉ.,เท. กุรฺรจฺจโกรฺววารณฺมยฺยปรภาวฺตชีวชีวกเจลาวกภิงฺการกรวิกรมตฺตวิหฺงคสฺตสทฺสมปฏฺฐุจ

ลตาทิ วา รุกฺเขหิ วา สาขาทิ^๑ วา^๒ ฌมฺเภหิ วา ปาสาณฺเหหิ วา
พลวนฺเตหิ วา ปกฺขีหิ สงฺคาเมสฺสิติ.^๒

ปญฺจสตา ทิชกณฺณาย โปจฺจโต โปจฺจโต เทนฺติ^๓ สณฺหาหิ
สขิลาทิ มณฺชฺหิมธฺรฺราหิ วา จาหิ สมฺมาจรนฺติโย “มายํ กุณฺาโล
สกุณฺเ อาสเน ปริยฺกุกณฺฺจฺติ.

ปญฺจสตา ทิชกณฺณาย ทิสฺสทิสฺ เทนฺติ อเนกรุกฺขวิวิธวิกิติ
ผลมาหรนฺติโย “มายํ กุณฺาโล สกุณฺเ ขุทฺทาย ปริกิลมิตฺถาติ.

อถ ขลฺ ภโก ตา^๔ ทิชกณฺณาย ตํ กุณฺาลํ สกุณฺํ อารา
เมเนว อารามํ อฺยฺยานเนเนว อฺยฺยานํ นทิติตฺถเนว นทิติตฺถํ
ปพฺพตฺติขเรเนว ปพฺพตฺติขริ อมฺพวเนเนว อมฺพวนํ ชมฺพวเนเนว
ชมฺพวนํ ลพฺพชวเนเนว ลพฺพชวนํ นาฬิเกรสญฺจาริเยเนว
นาฬิเกรสญฺจาริ^๕ ขิปปเมว อภิสมฺภอนฺติ รตฺติตฺถาย.^๖

อถ ขลฺ ภโก กุณฺาโล สกุณฺเ ตาทิ ทิชกณฺณาทิ ทิวสํ
ปฺริพฺยพฺุโ เอวํ อปฺสาเทติ “นสฺสถ ตุมฺเห วสฺสโย, วินสฺสถ
ตุมฺเห วสฺสโย จิริโย ชฺฐตฺติโย อสฺติโย ลหฺุจิตฺตาทโย กตฺสฺส
อปฺปฏิการิกาโย อนิโล วีย เยนกามงฺคมาโยติ.

[๗๙๐] ตสฺสเสว ขลฺ ภโก หิมวโต ปพฺพตฺตราชฺสฺส ปฺรตฺติม-
ทิสภาเก สฺสขมฺสนิปปณฺคิริปภาวา^๗ หริตฺตฺปนฺติโย.

^{๑-๒} ส.อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๓ จ.ท. อุทาเทนฺติ, เอวมฺปฺริปี.

^๔ หมายเหตุ 12/06/2566

^๕ จ.ท. นาฬิเกรสญฺจาริย

^๖ จ.ท. -คิริปภา

^๒ จ.ท. สงฺกเมสฺสิติ

^๔ ส.อ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสนฺติ.

^๖ ส.อ. รตฺตฺถาย

อุปลปทุมมกมุทหนพินสตปตฺตโสคนฺธิกมนฺทาลกสมฺปติวิรูปุห-
 สฺสจิคณฺธมนฺณณมณนาปกปฺปเทเส,^๑ กุรวกมฺจุลินฺทเกตฺกเวทิสวณฺชุล-
 ปุณฺณาคพกุลตฺลิกปิยภสฺนสาสฺสพจฺมปโกโสภณาคฺคฺกขตฺติรฺกฺกฺกขปตฺตโลทฺท-
 จนฺทโนหฺวเน,^๒ กาลาครูปทุมปิยงฺคฺทเวทาทฺรูกโจจฺจหน, กกฺขกฺกฺกของโกล-
 กจฺจิกการกณิการกณเวโรกรณฺทโกวิพารกีสฺสโยธิกวณฺมลฺลิกมณฺจณฺมณ-
 วชฺชภณฺทิสฺสรุจฺจิกคินิมาลมฺลยธเร,^๓ ชาตีสุมณฺมธฺคณฺธิกชฺนฺตกฺกการิตาลิสต-
 ครอุสฺสโรกฺกจจจวิตเต, อธิมุตฺติกสํกฺกสมิตลตาวิตตปฏฺิณณฺทิตปฺปเทเส,^๔
 หังสปีลวกาทมฺพการณฺทกาทินาติเต^๕ วิชฺชาธรสิทฺธสมณฺตาปสคณฺธาวิจฺจเต,
 นรทเวยฺยกฺขรกฺขสทฺทานวคณฺธพุกินฺนรฺมโหรคานฺุจฺจณฺณปฺปเทเส, เอวรฺฐเป
 ขลฺล โภ รมฺเม วณฺสณฺทเต ปุณฺณมฺขโข นาม ปุสฺสโกกิลโล ปฏฺิณณฺทิต
 อติวิย มธฺรคิโร วิลาสิตนยนมตฺตกฺโข.^๖

ตสฺสเสว ขลฺล โภ ปุณฺณมฺขสฺส ปุสฺสโกกิลลสฺส^๗ อทฺธมฺมทฺธานิ
 อิตฺถีสทฺธานิ ปริจาริกา ทิชกณฺณายโย. อถ ขลฺล โภ เทว ทิชกณฺณายโย
 กกฺกจฺจ มุเขน ทํสิตฺวา ตํ ปุณฺณมฺขํ ปุสฺสโกกิลลํ มชฺเช นิสีทาเปตฺวา
 อุกฺกเทนฺติ “มา นํ ปุณฺณมฺขํ ปุสฺสโกกิลลํ อทฺธานปริยายปเถ
 กิลมโถ อุกฺกพาเหตุธฺธาติ.

ปณฺณาส ทิชกณฺณายโย เหฏฺฐโต เหฏฺฐโต เทนฺติ “สจฺจํ
 ปุณฺณมฺขโข ปุสฺสโกกิลโล อาสฺนา ปริปตฺติสฺสติ, มยํ ตํ ปกฺกเขหิ
 ปฏฺิณณฺทิตเสสฺสามาติ.

^๑ ส.,อิ. -มณฺทาลวสมฺปติวิรูปุหฺสฺสจิคณฺธมนฺณณปาวกปฺปเทเส ฉ.,เท. -มาวกปฺปเทเส

^๒ ส. -เวตมณฺชฺสา- อ. -เจตสาชฺล-

^๓ ฉ.,เท. -กณิการกณฺณการ-

^๔ ฉ.,เท. -อติมุตฺติกกา-

^๕ ฉ.,เท. -การณฺทวาทินาติเต

^๖ ฉ.,เท. วิลาสิตนยน มตฺตกฺโข

^๗ ฉ.,เท.,อิ. พุสฺสโกกิลลสฺส, เอวฺมฺปริปี.

ปณณาส ทิชกณณายโย อุปรูปริ เทนุติ “มา นั ปุณณมุขั
ปุสฺสโกกิลล อาทาโป ปริตาเปสสีติ.

ปณณาส ปณณาส ทิชกณณายโย อุโกโต ปสฺสเสน เทนุติ “มา
นั ปุณณมุขั ปุสฺสโกกิลล สีตัม วา อุณ्हัม วา ติน्हัม วา รโห วา
วาโต วา อุตฺสาโว วา อุปปยุสสีติ.

ปณณาส ทิชกณณายโย ปุโรโต ปุโรโต เทนุติ “มา นั
ปุณณมุขั ปุสฺสโกกิลล โคปาลกา วา ปสฺสปาลกา วา ติน्हารกา
วา กญฺจุหารกา วา วณกมฺมิกา วา กญฺจเณ วา กถลาย” วา
ปาณินา วา (ปาสาเณน วา) เลทฺตุนา วา ทณฺฑเณน วา
สตฺถเณน วา สกฺขราหิ วา ปหารัม อทฺสุม, มายัม ปุณณมุขั
ปุสฺสโกกิลโล คจฺเจหิ วา ลตาหิ วา รุกฺเขหิ วา สาขาหิ วา
ถมฺเภหิ วา ปาสาเณหิ วา พลวณฺเตหิ วา ปกฺขีหิ สงฺคาเมสสีติ.

ปณณาส ทิชกณณายโย ปจฺจโต ปจฺจโต เทนุติ สณฺหาหิ
สขิลลาหิ มณฺชฺฐาหิ มรฺฐาหิ วาจาหิ สมฺมทาจฺรณฺติโย “มายัม ปุณณมุขั
ปุสฺสโกกิลโล อาสเน ปริยูกฺกณฺจสีติ.

ปณณาส ทิชกณณายโย ทิสฺสทิสฺส เทนุติ อเนกรุกฺขวิวิธวิกิติ
ผลมาหฺรณฺติโย “มายัม ปุณณมุขั ปุสฺสโกกิลโล ขุทฺทาย ปริกิลมิตฺถาติ.

อถ ขลฺล โภ ตา^๒ ทิชกณณายโย ตัม ปุณณมุขั ปุสฺสโกกิลล
อาราเมเนว อารามัม อุตฺยาเนเนว อุตฺยานัม นทิติตฺถเนว นทิติตฺถัม
ปพฺพตฺติขเรเนว ปพฺพตฺติขรัม อมฺพวเนเนว อมฺพวณัม ชมฺพวเนเนว^๓
ชมฺพวณัม ลพฺพชวเนเนว ลพฺพชวณัม นาฬิเกรสมฺมจาริเยเนว
นาฬิเกรสมฺมจาริ^๔ ขิปฺปเมว อภิสมฺมโณนฺติ รติตฺถาย.

^๑ อ. กรเลน วา

หมดอายุ 12/06/2566

^๓ ฉ., เท., ชมฺพวเนเนว, เอวมฺปริปิ.

^๔ ฉ., เท. นาฬิเกรสมฺมจาริยัม อ. นาฬิเกรสมฺมจาทิเยเนว นาฬิเกรสมฺมจาทิยัม

^๒ อ. อยฺ ปาโร น ทิสฺสติ.

อถ ขลฺ ภ โป ปุณฺณมุโข ปุสฺสโกกิลโล ตาหิ ทิชกญฺญาหิ ทิวสํ
 ปริพฺยุพฺโพ เหวํ ปสฺสติ “สาธฺมฺ สาธฺมฺ ภคินีโย เอตํ โข ภคินีโย
 ตุมฺหากํ ปฏฺฐีรูปํ กุลธิตานํ ยํ ตุมฺहे ภตฺตารํ ปริจเรยฺยาถาติ.

[๗๙๑] อถ ขลฺ ภ โป ปุณฺณมุโข ปุสฺสโกกิลโล, เยน กุณฺาโล
 สกฺุณฺ, เตนฺอุปสงฺกมิ. อทฺทสํสฺ โข กุณฺาลสฺส สกฺุณฺสฺส ปริจาริกา
 ทิชกญฺญาโย, ตํ ปุณฺณมุขํ ปุสฺสโกกิลํ ทูรโตว อากจฺจนฺตํ
 ทิสฺวาน, เยน ปุณฺณมุโข ปุสฺสโกกิลโล, เตนฺอุปสงฺกมึสฺ; อุปสงฺกมิตฺวา
 ตํ ปุณฺณมุขํ ปุสฺสโกกิลํ เอตทวโจ “อโย สมฺม ปุณฺณมุข กุณฺาโล
 สกฺุณฺ อติวีย ผรุสฺ อติวีย ผรุสฺวาโจ, อปฺเปวณาม ตฺวํปิ อากมฺม
 ปิยวโจ ลภยฺยามาติ. “อปฺเปวณาม ภคินีโยติ วตฺวา, เยน กุณฺาโล
 สกฺุณฺ เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา กุณฺาเลน สกฺุณฺน สทฺธิ
 ปฏฺฐิสฺมโมทิตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิ. เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโน โข ปุณฺณมุโข
 ปุสฺสโกกิลโล ตํ กุณฺาลํ สกฺุณฺ เอตทวโจ “กิสฺส ตฺวํ สมฺม กุณฺาล
 อิตฺถินํ สุชาตานํ กุลธิตานํ สมฺมาปฏฺฐิปนฺนํ มิจฺฉาปฏฺฐิปนฺโนสิ,^๑
 มณฺาปภาณินํปิ กิร สมฺม กุณฺาล อิตฺถินํ มณฺาปภาณินา ภวิตพฺพํ,
 กิมํจํ ปน มณฺาปภาณินนฺติ.

เอวํ วุตฺเต, กุณฺาโล สกฺุณฺ ตํ ปุณฺณมุขํ ปุสฺสโกกิลํ เอวํ
 อปฺสาเทสิ “นสฺส ตฺวํ สมฺม ชมฺม วสฺส, วินสฺส ตฺวํ สมฺม ชมฺม
 วสฺส, โก นฺ ตยา วียตฺโต ชายาชิเนนาติ.^๒ เอวํ อปฺสาทิโต จ
 ปน ปุณฺณมุโข ปุสฺสโกกิลโล ตโตเยว” ปฏฺฐินิวตฺติ.

[๗๙๒] อถ ขลฺ ภ โป ปุณฺณมุขสฺส ปุสฺสโกกิลสฺส อปฺเรน
 สมฺเยน อจิรฺสฺเสว^๔ อจฺจเยน ขโร อาพาโธ อุปฺปชฺชิ.

^๑ อ. มิจฺฉาปฏฺฐิปนฺโน

^๒ อ. ชายาชิเนนาติ

^๓ ส.อ. ตโตเหว

^๔ น.เท. น จิรฺสฺเสว

โลहितปุกขนุทิกา พาพุหา เวทนา วตตุนติ มรณนุติกา. อถ ขลु
 โภ ปุณณมุขสฺส ปุสฺสโกกิลสฺส ปริจาริกานํ ทิชกณฺณานํ เอตทโหสิ
 “อาพาธโก โข อยํ ปุณณมุโข ปุสฺสโกกิโล อปฺเปวนาม อิมมฺหา
 อาพาธา วุฏฺฐเหยฺยาติ. ตํ^๑ เอกกํ^๒ อหุติยํ โอหાય, เยน กุณฺดาโล
 สกุณฺเณ, เตนุปลสงฺกมီสุ. อทฺทสา โข กุณฺดาโล สกุณฺเณ ตา
 ทิชกณฺณาย ทูรโตว อากจฺจนฺติโย, ทิสฺวาน ตา ทิชกณฺณาย
 เอตทโวจ “กหํ ปน ตุมฺหํ วสฺสโย ภตฺตาติ. “อาพาธโก โข”
 สมฺม กุณฺดาโล ปุณณมุโข ปุสฺสโกกิโล, อปฺเปวนาม ตมฺหา อาพาธา
 วุฏฺฐเหยฺยาติ. เอวํ วุตฺเต, กุณฺดาโล สกุณฺเณ ตา ทิชกณฺณาย เอวํ
 อปฺสาเทสิ “นสฺสธ ตุมฺहे วสฺสโย, วินสฺสธ ตุมฺहे วสฺสโย
 จิริโย รุตฺติโย อสฺติโย ลหุจิตฺตโย กตสฺส อปฺปฏิการิกาย
 อนิโล วีย เยนกามงฺคมาโยติ วตฺวา, เยน ปุณณมุโข ปุสฺสโกกิโล,
 เตนุปลสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ปุณณมุขํ ปุสฺสโกกิลํ เอตทโวจ “หํ
 สมฺม ปุณณมุขชาติ. “หํ สมฺม กุณฺดาลาติ.

อถ ขลु โภ กุณฺดาโล สกุณฺเณ ตํ ปุณณมุขํ ปุสฺสโกกิลํ
 ปกฺเขหิ จ มุขตฺถนฺเทน จ ปริคฺคเหตฺวา วุฏฺฐาเปตฺวา นานาภาสชฺชานิ
 ปายาเปสิ. อถ ขลु โภ ปุณณมุขสฺส ปุสฺสโกกิลสฺส โส อาพาโธ
 ปฏิปฺสสมฺภีติ.

[๗๙๓] อถ ขลุ โภ กุณฺดาโล สกุณฺเณ ตํ ปุณณมุขํ ปุสฺสโกกิลํ
 คิลานา วุฏฺฐจิตฺตํ^๔ อจิริวฺวุจิตฺตํ เคลณฺณา เอตทโวจ “ทิวฺจฺจา มยา
 สมฺม ปุณณมุข กณฺหา เทวปิตฺติกา ปณฺจปิตฺติกาย จญฺเฐ ปุริเส
 จิตฺตํ ปฏิพทฺชนฺติยา, ยทิทํ กพฺนฺเช ปิจฺสปฺปิเมหีติ. ภาวติ จ
 ปนฺตตเรตฺถ วากุยํ

^๑ ฌ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ อ. โสทโท น ทิสฺสติ.

^๓ ฌ., เท. เอกํ

^๔ ฌ., เท. คิลานวฺวุจิตฺตํ

[๗๙๔] “อถชฺชโน นกุลโล ภีมเสโน,
 ยุธิญฺจิโล สหเทโว จ ราชา,
 เอเต ปตี ปญฺจมติจฺจ นารี,
 อกาสิ ขุชฺชวามนเกน^๑ ปาปนฺติ.

[๗๙๕] ทิฏฺฐจา มยา สมฺม ปุณฺณมุข ปญฺจตปาวิ^๒ นาม
 สมณี สุสานมชฺเฌ วสนฺตี จตฺตตฺถภตฺตี ปริณามยมานา
 สุราชตฺตเกน^๓ ปาปมกาสิ.

ทิฏฺฐจา มยา สมฺม ปุณฺณมุข กากาตี^๔ นาม เทวี สมฺมทฺมชฺเฌ
 วสนฺตี ภริยา เวเนเตยฺยสฺส นนฺนุเกเวเรน ปาปมกาสิ.

ทิฏฺฐจา มยา สมฺม ปุณฺณมุข กุรุฑฺคเทวี^๕ นาม โลมสุณฺฑรี
 เอพฺภกฺกุมาริ^๖ กามยมานา จพฺพคฺกุมารชนฺนเตवासินา ปาปมกาสิ.

เอวญฺเหตํ มยา ฌาตํ, พุรหฺมทตฺตสฺส มาตฺฐกา^๗ โอหาย
 โกสฺสราชํ ปญฺจาลจณฺเฑน ปาปมกาสิ.

[๗๙๖] เอตา จ อญฺญา จ อํสํ ปาปํ,
 ตสฺมาหํ อิตฺถินํ น วิสฺสเส นปฺปสฺเส,
 มหิ ยถา ชคฺติ สมานรตฺตา
 วสุณฺธรา อิตฺรีตฺรานํ^๘ ปติฏฺฐจา
 สพฺพสฺสหา^๙ อณฺทนา อกฺุปฺปา
 ตถิตฺถิโย ตาโย น วิสฺสเส นโร.

^๑ อ. ขุชฺชวามเนน

^๒ ส.อ. ตฺลาปุตฺตเกน

^๓ ส.อ. กุรุฑฺค

^๔ น.เท.,อ. มาตร

^๕ น.เท.,อ. สพฺพสฺสหา

^๖ ส.อ. สจฺจตปาวิ น.เท. สจฺจตปาปี

^๗ ส. กากาตี น.เท. กากาติ

^๘ ส. เอพฺภการํ น.เท. เอพฺภกฺกุมาริ อ. เอพฺภการ

^๙ น.เท.,อ. อิตฺรีตฺราปติฏฺฐจา

[๗๙๗] สีสโห ยถา โลहितมัสโกชโน
 วาพมิโค ปณฺจาวุโ^๑ สุรฺรทฺโ
 ปสยฺห ขาที ปฺรหีสเน รโต
 ตถิตฺติโย ตาโย น วิสฺสเส นโร.

[๗๙๘] น ขลฺล โภ^๒ สมฺม ปุณฺณมฺข เวสฺสโย นาริโย คมนิโย,
 นเหตา พนฺธกิโย นาม วธิกาโย นาม เอตาโย, ยทิทํ เวสฺสโย
 นาริโย คมนิโยติ.

โจรา^๓ วีย เวณิกตา มทฺิรา^๔ วีย วิสทฺฏฺจา^๕ วาณิไซ^๕ วีย
 วาจาสนฺนุติโย อิสฺสสังคมิว วิปริวตฺตาโย อฺรคมิว ทฺุชิวหาโย.
 โสพฺภามิว ปฏฺิจจณฺฺนา ปาตาลมิว ทฺุปฺปฺรา รกฺขสี วีย ทฺุตฺโตสา
 ยโมเวกนฺตหาริโย, สิทฺธิว สพฺพภกฺขา นทฺิริว สพฺพวาหนี^๖ อนิโล
 วีย เยนกามํจรา เหนฺรุ วีย อวิเสสกรา วิสฺรทฺโช วีย นิจฺจผลิตาโย.^๗
 ภวติ จ ปนฺตฺตเรตฺถ วากฺยํ

[๗๙๙] “ยถา โจโร ยถา ทฺุฏฺโจ^๕ วาณิไซว วิกตฺถนี
 อิสฺสสังคมิว ปริวตฺตา^๕ ทฺุชิวหา อฺรโค ยถา.

[๘๐๐] โสพฺภามิว ปฏฺิจจณฺฺนา ปาตาลมิว ทฺุปฺปฺรา
 รกฺขสี วีย ทฺุตฺโตสา ยโมเวกนฺตหาริโย.

^๑ สีส.อิ. ปณฺจหฺตโก

^๒ ฉ.,เท. โจโร

^๕ อี. วาณิชา

^๗ หมดอายุ 12/06/2566
 ฉ.,เท. นิจฺจผลิตาโยติ

^๘ สีส. มิวาวฏฺฐา อี. มิวาวตฺตา

^๒ ฉ.,เท.,อี. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^{๔-๕} ฉ.,เท. มทฺิรา ว ทิทฺธา อี. มทฺิริว ทิทฺธา

^๖ ฉ.,เท. สพฺพวาหี

^๕ ฉ.,เท.,อี. ทิทฺโ

[๘๐๑] ยถา สีปీ นที วาโห^๑ อนิลो^๒ กามปารวา^๓
 เนรุว อวิเสสา จ, วิสรุกฺโขว^๓ นิจุจผลี,^๓
 นาสยนฺติ อมเร โภคํ รตนานนฺตกริตฺติโยติ.

[๘๐๒] จตฺตาริมาณี สมฺม ปุณฺณมฺข ยานิ ปฺรกุเล น
 วาเสตพฺพานิ, โคณํ เชนฺํ ยานํ ภริยา, จตฺตาริ ธนานิ^๔ ปณฺทิตฺโต
 ยานิ^๕ อมรา น วิปฺปวาสเย.

[๘๐๓] โคณํ เชนฺญจ ยานญจ
 ภริยํ ฌาติกุเล น วาสเย,
 ภุญฺชนฺติ รถํ อยานกา,
 อติวาเหเน หนฺนฺติ ปุํควํ,
 โทเหเน หนฺนฺติ วจฺจกํ,
 ภริยา ฌาติกุเล ปทุสฺสตีติ.

[๘๐๔] จ อิมานิ สมฺม ปุณฺณมฺข ยานิ วตฺถุณี กิจฺजे ชาเต
 อนตฺถจฺรานิ ภวนฺติ

“อคฺุณํ ธนุ ฌาติกุเล จ ภริยา,
 ปาริ นาวา อกฺขภคฺคญจ ยานํ,
 ทูเร มิตฺโต, ปาปสหายโก จ,
 กิจฺजे ชาเต อนตฺถจฺรานิ ภวนฺตีติ.

[๘๐๕] อฏฺฐหิ ขลฺล สมฺม ปุณฺณมฺข จาเนหิ อิตฺถิ สามิกํ
 อวชานาติ; ทลิตฺตตา, อาตฺตฺตา, ชินฺณกตา,^๖ สุราโสณฺทตา,
 มุทฺตตา, ปมตฺตตา, สพฺพกิจฺเจสุ อนฺวตฺตนา, สพฺพชนมนุปฺปาทเนน,

^๑ จ., เท., อ. วาโห

^{๒-๓} จ., เท., อ. เนรนาว สมากตา

^{๓-๓} ๓ จ., เท. วิสรุกฺโข วีย นิจุจผลา อ. ปณฺจธา ^๔ จ., เท., อ. นาสยนฺติ อมเร โหติ

^๕ จ., เท. เอตานิ

^๖ จ., เท. ชินฺณกตา

อิมะหิ ขลฺล สมฺม ปุณฺณมฺข อฏฺฐหิ จาเนหิ อิตฺถิ สามิกํ
อวชานาติ. ภาวติ จ ปนฺตฺตเรตฺถ วากุยฺ

[๘๐๖] “ทลิตฺทํ อาตุรณฺจาปิ ชินฺณกํ สุรโสณฺทกํ,
ปมตฺตํ มุทฺธปตฺตณฺจ ทตฺตํ กิจฺเจสุ^๑ หาปนํ
สพฺพกามปณฺิชาเนน^๒ อวชานาติ^๓ สามิกนฺติ.

[๘๐๗] นวหิ ขลฺล สมฺม ปุณฺณมฺข จาเนหิ อิตฺถิ ปโทสมาทฺรติ;
อารามคฺมนสฺสีลา จ โหติ, อุกฺกยฺนคฺมนสฺสีลา จ โหติ, นทิตฺตฺถคฺมนสฺสีลา จ
โหติ, ฌาติกฺกุลคฺมนสฺสีลา จ โหติ, ปฺรกฺกุลคฺมนสฺสีลา จ โหติ,
อาทาสทฺสสมณฺทนนํโยคฺมนฺยุตฺตสฺสีลา จ โหติ, มชฺชปายินี จ
โหติ, นิลฺโลกนสฺสีลา จ โหติ, ปทฺวารกฺกจายินี^๔ จ โหติ. อิมะหิ ขลฺล
สมฺม ปุณฺณมฺข นวหิ จาเนหิ อิตฺถิ ปโทสมาทฺรติ. ภาวติ จ
ปนฺตฺตเรตฺถ วากุยฺ

[๘๐๘] “อารามคฺมนสฺสีลา^๕ จ อุกฺกยฺน,
นทิตฺ ฌาติปฺรกฺลํ

[๖] ทฺสสมณฺทนนมนฺยุตฺตา
ยา จิตฺถิ มชฺชปายินี
ยา จ นิลฺโลกนสฺสีลา
ยา จ ปทฺวารกฺกจายินี^๖
นวเหเตหิ จาเนหิ
ปโทสมาทฺรนฺติ อิตฺถิโย.^๗

^๑ ส.อ. รัตตํ กิจฺเจสุ ฉ.,เท. สพฺพกิจฺเจสุ

^๒ ส.อ. อวชานนฺติ

^๓ ฉ.,เท. ๑๒/๐๖/๒๕๐๐ อารามสฺสีลา

^๔ ฉ.,เท. สทฺวารจายินี

^๕ ฉ.,เท. สพฺพกามปฺปทาเนน

^๖ ฉ.,เท. สทฺวารจายินี

^๗ ฉ.,เท. อาทาส

^๘ ฉ.,เท. อิตฺถิโยติ

[๘๐๙] จตฺตาลีสาय ขลฺล สมฺม ปุณฺณมุข จาเนหิ อิตฺถิ ปุริสํ
 อจฺจาวทติ,^๑ วิชฺฌมฺภติ, วินมตฺติ, วิลาสติ, วิลชฺชติ, นฺเนน นํ
 ฃมฺภูมฺเหติ, ปาเทน ปาทำ อกฺกมตฺติ, กมฺมฺเจน ปจฺวี วิลชฺชติ,^๒ ทารกํ
 อุลฺลสงฺฆตฺติ, อุลฺลสงฺฆาเปตฺติ, กิพฺพติ กิพฺพาเปตฺติ, จุมฺพตฺติ จุมฺพวาเปตฺติ,
 ภูยฺชติ ภูยฺชาเปตฺติ, ททาติ, ยาจติ, กตมฺนุกโรติ, อจฺจํ ภาสติ,
 นิจฺจํ ภาสติ, อาวิจฺจํ ภาสติ, วิวิจฺจํ ภาสติ, นจฺเจน คีเตน
 วาทีเตน โรทีเตน^๓ วิลาสิตฺเตน วิภูสิตฺเตน ชคฺชตฺติ, เปกฺขตฺติ, กมฺมํ
 จาเลตฺติ, คฺยุหฺภณฺฑกํ สญฺจาเลตฺติ, อฺฐํ วิวรติ, อฺฐํ ปิทฺทตฺติ, ถนํ
 ทสฺเสตฺติ, กจฺจํ ทสฺเสตฺติ นาภี ทสฺเสตฺติ, อกฺขี นิชนตฺติ, ภามฺกํ
 อกฺขิปตฺติ โอฏฺฐจํ ปลิกฺขตฺติ, ชิวฺหํ นิลฺลาลेतฺติ, ทสฺสํ^๔ มฺญจติ ทสฺสํ
 ปฏฺวิพฺนฺชตฺติ, สิริสํ มฺญจติ, สิริสํ พนฺชตฺติ. อิเมหิ ขลฺล สมฺม
 ปุณฺณมุข จตฺตาลีสาय จาเนหิ อิตฺถิ ปุริสํ อจฺจาวทติ.

[๘๑๐] ปญฺจวีสาय ขลฺล สมฺม ปุณฺณมุข จาเนหิ อิตฺถิ
 ปทฺฐจฺจา เวทิตพฺพา ภวตฺติ; สามิกสฺส ปวาสํ วณฺณเณติ, ปวฺตฺถํ น
 สรตฺติ, อาคตํ นาภินนฺทตฺติ, อวณฺณํ ตสฺส ภณฺตี, วณฺณํ ตสฺส น
 ภณฺตี, อนตฺถํ ตสฺส จรตฺติ, อตฺถํ ตสฺส น จรตฺติ, อกิจฺจํ ตสฺส
 กโรติ, กิจฺจํ ตสฺส น กโรติ, ปรีทฺหิตฺวา สยตฺติ, ปรมฺมุขี นิปชฺชติ,
 ปรีวตฺตกชาตา โข ปน โหติ, กุญฺญมฺยชาตา, ทิฆํ อสฺสาสติ,
 ทุกฺขํ เวทยตฺติ, อจฺจารปสฺสาวํ อภินฺทํ คจฺจตฺติ, วิโลมมาจรตฺติ,
 ปรรุสฺสทฺทํ สุตฺวา กณฺณโสถํ วิทฺทติ^๕ นีหตโกคา โข ปน

^๑ ฉ.,เท. อจฺจาวจติ

^๓ ฉ.,เท. โรทีเนน

^๔ ฉ.,เท. วิวรโม ททติ อ. วิวรติ ตโมททติ

^๒ ส.,อ. ลิขติ ฉ.,เท. วิลิชติ

^๕ "สึสนฺติปิ ปาโร.

โหติ, ปฏิวิสสเกหิ สนุถว กโรติ, นิกขนุตปาทา โข ปน โหติ,
 วิสิขานุจารินี, อติจารินี โข ปน โหติ [^๑] สามิเก อคารวา,
 ปทุญฺจมนสงกปฺปา, อภินฺหํ ทฺวาเร ติฏฺฐจติ, กจฺฉานิ อญฺคานิ ถนानิ
 ทสฺเสติ, ทิสฺสทิสํ คนฺตฺวา เปกฺขติ. อิมฺเหิ ขลฺล สมฺม ปุณฺณมฺมุข
 ปญฺจวิสาเย จาเนหิ อิตฺถิ ปทุญฺจา เวทิตพฺพา ภวติ. ภวติ จ
 ปนฺตฺตเรตฺถ วากุยฺ

[๘๑๑] “ปวาสํ ตสฺส วณฺเณติ,
 คตํ ตสฺส น โสจติ^๒
 ทิสฺวาน ปติมาคตํ,
 นากินนฺทติ ภตฺตรํ
 วณฺณํ น กทาจิ ภาสติ,
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา.

[๘๑๒] อนตฺถํ ตสฺส จรติ อสญฺญตา,
 อตฺถญฺจ หาเปติ, อภิจฺจการินี,
 ปรีทิตฺวา สยติ, ปรมฺมุขี,
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา.

[๘๑๓] ปรีวตฺตชาตา จ^๓ ภวติ กุญฺจุมิ,
 ทิฆญฺจ อสฺสาสติ,^๔ ทฺกฺขเวทินี,
 อุจฺจารปสฺสวามภินฺห^๕ คจฺฉติ,
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา.

^๑ ฉ., เท. นิจจํ

^๓ ส. ปราวตฺตกาชาตา จ อ. ปรีวตฺตกาชาตา จ

^๕ ฉ., เท. อุจฺจารปสฺสวามภินฺห

^๒ ส., อ. คตํ นานุโสจติ

^๔ ฉ., เท. อสฺสสติ

[๘๑๔] วิโลมมาจรติ, อกิจจการินี,
 สทฺทํ นิสาเมติ ปรสฺส ภาสโต,
 นีหตโภคา,^๑ จ กโรติ สนฺถวํ,
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา.

[๘๑๕] กิจฺเจเน ลทฺธํ กสิรภตํ ฐนํ,
 วิตฺตํ วินาเสติ ทฺฤเขเน สมภตํ,
 ปฏฺวิสฺสเกहि จ กโรติ สนฺถวํ,
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา.

[๘๑๖] นิกฺขนฺตปาทา, วิสิขานฺุจารินี,
 นิจฺจณฺจ สามิมฺหิ ปทุญฺจมานสา,
 อติจารินี โหติ อเปตการวา,^๒
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา.

[๘๑๗] อภิกฺขณํ ติฏฺฐติ ทฺวารมฺมุเล,
 ถนานิ กจฺฉานิ จ ทสฺสยณฺตี
 ทิสฺสทิสฺส เปกฺขติ ภนฺตจิตฺตตา,
 เอเต ปทุญฺจาย ภวนฺติ ลกฺขณา.

[๘๑๘] สพฺพา นที วฏฺกคฺตี, สพฺเพ กญฺจมยา วนา,
 สพฺพิตฺติโย กเร ปาปํ ลพฺภมาเน^๓ นิवादเก.

[๘๑๙] สเจ ลเภถ ขณํ วา รโห วา
 นิवादกํ วาปี ลเภถ ตาทิสฺ,

^๑ ฉ.,เท.,อิ. นีหตโภคา

^๒ ส.,อิ. ตเถว การวา

^๓ ฉ.,เท. ลภมาเน

สพฺพาว อิตถิ กยฺริ ญฺ ๑ ปาป
อญญํ อลทฺธา^๒ ปิจฺสปปินา สทฺธิ.

[๘๒๐] นรานมารามกราสุ นาริสฺ,
อนนฺกจิตฺตาสฺ อนินฺคหาสุ จ
สพฺพตฺถตา^๓ ปิตฺติกราปิ เจ สียํ^๔
น วิสฺสเส, ติตฺถสฺมา หิ นาริโยติ.

[๘๒๑] ยญจ^๕ ทิสฺวา กิณฺนรกิณฺนรีนํ^๕
สพฺพิตฺติโย น รมนฺติ อคาเร,
ตํ ตาทิสํ มจฺจํ จชิตฺวา ภริยา
อญญํ ทิสฺวา ปรปฺริสํ^๖ ปิจฺสปปิ.

[๘๒๒] พกฺสส จ พาวริยสฺส^๗ รณฺโณ
อจฺจนฺตคามานุกตสฺส ภริยา
อนาจริ^๘ ปฏฺจวसानุกตสฺส
กํ วา อิตถิ นาทิจเร ตทญฺญํ.

[๘๒๓] ปิงฺคิยานิ สพฺพโลกิสฺสรสฺส,
रणฺโณ ปิยา พุรฺหมทตฺตสฺส ภริยา,
อนาจริ^๘ ปฏฺจวसानุกตสฺส
ตํ วาปิ สา นาชฺฌคา กามกามินิ.

^๑ ส. กเรยฺยุโน อ. กเรยฺยุ โน ^๒ ฉ., เท. อลตฺถ

^{๓-๓} ฉ., เท. สพฺพตฺถ นานิตฺติกราปิ เจ สียา อ. สพฺพตฺถนา ปิตฺติกราปิ เว สียา

^๔ ฉ., เท., อ. ยํ เว

^๕ ฉ., เท. กณฺฐรี กิณฺนรานํ อ. กณฺฐรี กิณฺนรานํ

^๖ ฉ., เท., อ. ปริสรํ

^๗ ส., อ. ปาวาริกสฺส ฉ., เท. พาวาริกสฺส

^๘ ฉ., เท., อ. อวาจริ, เอวมุปริปปิ.

^๙ ฉ., เท. อวาจริ

[๘๒๔] ขุทททานิ^๑ ลหุจิตฺตานัน อกตญญุน ทุพฺภินัน
นาเทวสตุโต ปุริโส ถีนํ สทฺธาตุมรหติ.

[๘๒๕] น ตา ปชานนฺติ กตํ น กิจจํ,
น มาตรํ ปิตรํ ภาตรํ वा
อนริยา สมตฺติกกนฺตชฺชมา
สสฺเสว จิตฺตสฺส วสํ วชนฺติ.

[๘๒๖] จิรานุตฺถึปิ ปิยํ มนาปํ,
อนุกมฺปกํ ปาณสมฺปิ สนฺตํ^๒
อาวาสฺ กิจฺเจสฺ จ นํ ชนฺติ,
ตสฺมาหํ อิตฺถินํ น วิสฺสสามิ.

[๘๒๗] ถีนํ หิ จิตฺตํ ยถา วาจรสฺส
กนฺนปฺปกนฺนํ ยถา รุกฺขฉายา,
จลาจลํ หทยํ อิตฺถิยานํ
จกฺกสฺส เนมิ วีย ปริวตฺตติ.

[๘๒๘] ยทา ตา ปสฺสนนฺติ สเมกฺขมานา
อาเทยยรูปํ ปุริสสฺส วิตฺตํ
สณฺหาหิ วาจาหิ นยนฺติเมनํ
กมฺโพชกา ชลเชเนว อสฺส.

[๘๒๙] ยทา น ปสฺสนนฺติ สเมกฺขมานา
อาเทยยรูปํ ปุริสสฺส วิตฺตํ,
สมนฺตโต ตํ ปริวชชยนฺติ
ติณฺโณ นทีปารคโตว กุลลํ.

[๘๓๐] สิเลสุปมา สิขีริว สพฺพภกฺขา
 ติกฺขมายา นทีริว สีมโสตา
 เสวนฺติ เหตา ปิยมปฺปิยญจ
 นาวา ยถา โออรฺกฺลํ ปรณฺจ.

[๘๓๑] น ตา เอกสุส น ทฺวิณฺณํ, อาปโณว ปสาริโต,
 โย ตามยฺหฺนฺติ มณฺเฑยฺย วาทํ ชาเลน พณฺธเย.^๑

[๘๓๒] ยถา นที จ ปนฺโถ จ ปานาคารี สภา ปปา
 เอวํ โลกิตฺติโย นาม, เวลา ตาสํ น วิชฺชติ.

[๘๓๓] ฉตฺตาสนฺสมา เอตา, กณฺหสปฺปสิรูปฺมา,
 คาโว พหิ ติณฺสฺเสว โอมสนฺติ วริ วริ.

[๘๓๔] ฉตฺตาสนํ กุณฺชริ กณฺหสปฺป
 มฺหฺตฺตํ ปมทา จ สพฺพปา
 เอเต นโร^๒ นิจฺจยโต^๓ ภเชถ
 เตสํ หเว ทฺพพิทฺ สจฺจภาโว.^๔

[๘๓๕] นาจฺจนฺตวณฺณา น พหฺน^๕ กนฺตา
 น ทกฺขิณา ปมทา^๖ เสวิตพฺพปา
 น ปรสฺส ภริยา น ชนฺสฺส เหตุ
 เอติตฺติโย ปณฺจ น เสวิตพฺพปา.

[๘๓๖] อถ ขลฺ โก อาณนฺโท คิฑฺฒราชา กุณฺดาสฺส สกุณฺสฺส
 อาทิมชฺฌคาถาปริโยสํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

^๑ ฉ.,เท.,อิ. พารเย

^๓ ส.,อิ. 1206/2566
 นิจฺจยโต

^๕ ฉ.,เท. พหฺน

^๒ อิ. เอเตน โส

^๔ ฉ.,เท.,อิ. สพฺพภาโว

^๖ ฉ.,เท. ปมทา

[๘๓๗] ปุณณมปิ เจมํ ปจวี ฐเนน
ทชฺชิตฺติยา ปุริโส สมมตาย,
ลทฺฐา ขณํ อติมณฺเฑยฺย ตํปิ,
ตาสํ วสํ อสตีนํ น กจฺเจ.

[๘๓๘] อุฏฺฐาหกณฺเฑว^๑ อสีนวุตฺตี
โกमारภตฺตาริ ปิยํ มนาป
อาวาสฺсу กิจฺเจสฺสุ จ นํ ชฺชนฺติ,
ตสฺมาหํ อิตฺถีนํ น วิสฺสสามิ.

[๘๓๙] น วิสฺสเส “อิจฺฉติ มนฺติ โปโส,
น วิสฺสเส “โรทติ เม สกาเส,
เสวนฺติ เหตา ปิยมปฺปิยณฺจ
นาวา ยถา โอรกุลล์^๒ ปรมฺจ.

[๘๔๐] น วิสฺสเส สาขปฺปราณสนฺถตํ,
น วิสฺสเส มิตฺตปฺปราณโจริ,
น วิสฺสเส ราช “สขา” มนฺนฺติ,^๓
น วิสฺสเส อิตฺถิ ทสนฺน มาตริ.

[๘๔๑] น วิสฺสเส รามกฺราสฺสุ นาริสฺสุ
อจฺจนฺตสีลาสฺสุ อสณฺณตาสฺสุ,
อจฺจนฺตเปมานุคตสฺส ภริยา
น วิสฺสเส, ติตฺถสฺมา หิ นาริโย.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566

๑ ฉ.,เท.,อิ. อุฏฺฐาหกํ เจปิ

๓ ส.,อิ. ราช สขา ฉ.,เท. ราชานํ สขา

๒ ฉ.,เท. โอรกุลล์

๔ ฉ.,เท. มมนฺติ

- [๘๔๒] หเนยฺยํปิ, จินฺทเยยฺยํปิ, เจทาเปยฺยํปิ,^๑
 กณฺหํปิ^๒ เจตฺวา รุริริ ปิเวยฺยํ,
 มา ทินฺกามาสุ อสญฺญตาสุ
 ภาวํกเร คงฺคติตฺถุปมาสุ.
- [๘๔๓] มุสา ตาสํ ยถา สจฺจํ, สจฺจํ ตาสํ ยถา มุสา,
 คาโว พหิ ตินฺสเสว โอมสฺนฺติ วริ วริ.
- [๘๔๔] คเตน ตา ปโลเกนฺติ เปกฺขิตฺเตน หสิเตน จ,^๓
 อโถปิ ทุนฺนิวตฺเตน มณฺชฺรนา ภณฺติเตน จ.
- [๘๔๕] โจริโย กจินา^๔ เหตา วาพา จ ลปสฺสขฺรา,
 น ตา กิณฺจิน ชาณฺติ, ยํ มนฺสฺสเสสุ วณฺจํ.
- [๘๔๖] อสา โลกิตฺติโย นาม, เวลา ตาสํ น วิชฺชติ,
 สารตฺตา จ ปคฺคภา จ สีขี สพฺพมโส ยถา.
- [๘๔๗] นตฺถิตฺถินํ ปิโย นาม, อปฺปิโยปิ น วิชฺชติ,
 เสวณฺติ เหตา ปิยมปฺปิยณฺจ
 นาวา ยถา โอโรกุลํ ปรณฺจ.
- [๘๔๘] นตฺถิตฺถินํ ปิโย นาม, อปฺปิโยปิ น วิชฺชติ,
 ธนตฺตา ปฏฺวิเวลฺลนฺติ ลตาว ทุมฺนิสฺสีตา.
- [๘๔๙] หตฺถิพทฺธํ อสฺสพทฺธํ โคปุริสณฺจ จณฺทาลํ^๕
 ฉวทาหํ ปุปฺผณฺททฺธํ สชนํ อนุปตฺนฺติ นาริโย.

^๑ สี่,อี. หเนยฺย จินฺทเยยฺยํ เจทาเปยฺยํ จ.,เท. หเนยฺย จินฺทเยยฺย

^๒ หมดอายุ 12/06/2566
 จ.,เท. กณฺหํ

^๔ จ.,เท. กจินา อี. เหฏฺจินา

^๓ จ.,เท.,อี. มหิตฺเตน จ

^๕ จ.,เท. มณฺทาลํ

[๘๕๐] กุลปุตตัมปิ^๑ ชหฺนติ อภิณฺจัน^๒ ฉวกสม^๓
 สทิสํ อนุปตฺนติ^๓ ชนฺเหตุ จ นาริโยติ.

[๘๕๑] อถ ขลฺล โภ นารโท เทวพฺรหฺมโน อานนฺทสฺส
 คิขฺฌราชสฺส อาทิมชฺฌคาถาปริโยสานํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อีมา
 คาถาโย อภาสิ

[๘๕๒] จตฺตาโรเม น ปุเรนฺติ เต เม สุณฺณถ ภาสโต
 สมฺมทฺโท พฺรหฺมโน ราชา อิตฺถิ จาปิ ทิชมฺปติ.

[๘๕๓] สริตา สาคร์ ยนฺติ ยา กาจิ ปจฺวิสฺสิตา
 ตา สมฺมทฺทํ น ปุเรนฺติ โอนตฺตา^๔ หิ น ปฺรติ.

[๘๕๔] พฺรหฺมโน จ อธิยาน^๕ เวทมกฺขานปณฺจมํ
 ภิชฺยโยปิ สุตฺมิจฺเจยฺย โอนตฺตา หิ น ปฺรติ.

[๘๕๕] ราชา จ ปจฺวี สพฺพํ สสมฺมทฺทํ สปพฺพตํ
 อชฺฌวาสํ วิชินฺติวา อนนฺตรตโนจิตํ
 ปาริ สมฺมทฺทํ ปตฺเถติ โอนตฺตา หิ น ปฺรติ.

[๘๕๖] เอกเมกาย อิตฺถิยา อฏฺฐฏฺฐ ปติโน สियุ^๖
 สุรา จ พลวฺนโต จ สพฺพกามรสาหฺรา
 กเรยฺย นวเม ฉนฺทํ โอนตฺตา หิ น ปฺรติ.

[๘๕๗] สพฺพิตฺถิโย สีขีริว สพฺพภิกฺขา
 สพฺพิตฺถิโย นทีริว สพฺพวาหิณี^๗

^{๑-๑} ฉ.,เท. กุลปุตตัมปิ ชหฺนติ อภิณฺจัน

^๒ ฉ.,เท. ฉวกสมสทิสัมปิ

^๓ ฉ.,เท. อนุคจฺฉนฺติ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. อนุตฺตา, เอวมฺปริปิ.

หมตอายุ 12/05/2566

^๕ ฉ.,เท. อธิยาน อิ. อธิยาน

^๖ ฉ.,เท.,อิ. สียา

^๗ ฉ.,เท.,อิ. สพฺพวาหิ

สพฺพิตฺติโย กณฺฏกานํว สาขา,
 สพฺพิตฺติโย ฐนเหตุ วชนฺติ.

[๘๕๘] วาตญจ ชาเลน นโร ปรามเส
 โอสิญฺจเย^๑ สาครเมกปาณินา
 สเกน หตฺถเณ หเนยฺย^๒ โฆสํ
 โย สพฺพภาวํ ปมทาสฺส โอสุสฺสช.

[๘๕๙] โจรินํ พหุพฺพุตฺthinํ ยาสฺส สจฺจํ สุตฺตลลภํ
 ถีนํ ภาโว ทูราชาโน มจฺจนฺตฺสเสวาทเก คตฺถ.

[๘๖๐] อนลา มุทฺตสมฺภาสา ทุปฺปุรา ตา นทิสฺมา,
 สิทฺตฺติ, นํ วิทิตฺวาน อารกา ปริวชฺชเย.

[๘๖๑] อาวณฺณนี มหามาया พุรฺหมจฺริยวิโกปนา
 สิทฺตฺติ, นํ วิทิตฺวาน อารกา ปริวชฺชเย.

[๘๖๒] ยญฺเจตา อุปฺเสวนฺติ จนฺทสา วา ฐเนน วา
 ชาตเวทฺโธ สณฺจํ ฆิปปํ อนฺทหนฺติ นนฺติ.

[๘๖๓] อถ ขลฺล โภ กุณฺดาลเ สกุณฺเ นารทสฺส เทวพุราหฺมณฺสฺส
 อาทิมชฺฌคาถาปริโยสานํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อีมา คาถาโย อภาสิ

[๘๖๔] “สลฺลเป นิสิตขคฺคปาณินา,
 ปณฺธุติโต อปิ ปิสาจโทสินา,
 อุคฺคเตชฺช อูรคฺปิ อาสิเท,
 เอโก^๓ เอกาย ปมฺทาย นาลเป.”

๑ หมดอายุ 12/06/2566

^๑ สี่,อี. โอสิญฺจียา

^๒ จ.,เท. กเรยฺย โฆสํ อี. สเกน ตาเลน หเนยฺย โฆสนํ

^{๓-๓} จ.,เท. เอโก เอกาย ปมฺทาย นาลเป อี. เอโก เอกปมฺทํ หิ นาลเป

- [๘๖๕] โลกจิตตมถนา หิ นาริโย
 นจจคิตภณิตมฺหิตาวุธา
 พารยนฺติ อนุปฏฺจิตสฺสตี^๑
 ทีเป รกฺขสิคณาว^๒ วาณิเช.
- [๘๖๖] นตฺถิ ตาสํ วินโย น สํวโร
 มชฺชมฺสํนिरตา อสณฺณตา
 ตา คิลนฺติ ปุริสสฺส ปาภตํ
 สาคเรว มกรํ ติมิงฺคโล.^๓
- [๘๖๗] ปญฺจกามคฺุณสาตโคจรา
 อุทฺธตา อนิยตา อสณฺณตา
 โอสรณฺติ ปมฺุทา ปมาทินํ
 โลณโตยวติยํว อาปคา.
- [๘๖๘] ยํ นรํ อุปฺลเปนฺติ^๔ นาริโย
 จนฺทสา วา^๕ รติยา วา^๖ ฐเนน วา
 ชาตเวทสทิสํปี ตาทิสํ
 รากโทสวติโย^๗ ทนฺติ น.
- [๘๖๙] อทฺธํ ฅตฺวา ปุริสํ มหทฺธนํ
 โอสรณฺติ สรณํ^๘ สหตฺตนา
 รตฺตจิตฺตํ อติเวจยนฺติ นํ
 สาลิ^๙ มาลฺวลตาว กานเน.

^๑ อ. อนุปฏฺจิตาสตี^๓ ส.,อ. ติมิงฺคโล^๕ ฉ.,เท. ว^๗ ส.,อ. รากโทสวติโย^๙ ฉ.,เท. สาล^๒ ส. ทีปรกฺขสิคณาว อ. รกฺขสิคณาว^๔ ส.,อ. อุปรมนฺติ^๖ ฉ.,เท. วาสทโท น ทิสฺสติ.^๘ ฉ.,เท. สรนา

[๘๗๐] ตา อุเพนฺติ วิวิเชน จนฺทสา
จิตฺตํพิมฺมุขิโย อลงฺกตา
โอหสนฺติ^๑ ปหสนฺติ นาริโย
สํวโร^๒ สตมายนโกวิทา.

[๘๗๑] ชาตฺตูปมณฺเฑตฺตภูสิตา
สกกฺกตา ปตฺติกุเลสุ นาริโย
รกฺขิตา อติจฺรณฺติ สามิกํ
ทานวํ หทยนฺตรนิสฺสิตา.^๓

[๘๗๒] เตชวาปิ หิ นโร วิจกฺขโณ
สกกฺกโต พหุชนสฺส ปุชฺชิตो
นารินํ วสฺสกโต^๔ น ภาสติ
ราหุณา อุปฺปโตว จนฺทิมมา.

[๘๗๓] ยํ กเรยฺย กุปฺปิตอ ทิสฺส ทิสํ
ทฺฐจฺจิตฺโตว สมากตํ อรี,^๕
เตน ภิชฺชโย พยฺสนํ นิคจฺจติ
นารินํ วสฺสกโต อเปกฺขวา.

[๘๗๔] เกสฺสนนฺนจินฺนตฺตชฺชิตา
ปาทปาณิกสทณฺฑตฺตาพิตา
หีนเมวูปคตา หิ นาริโย
ตา รมนฺติ กุณฺเปว มกฺขิกา.

^๑ สี.,อิ. อุสหนฺติ ฉ.,เท. อุสหนฺติ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. รสฺสิตา

^๕ สี.,อิ. อริ

^๒ ฉ.,เท. สมฺพโร

^๔ ฉ.,เท.,อิ. วสฺสกโต, เอวฺมุปริปี.

[๘๗๕] ตา กุเลสุ วิสิขนุตเรสุ วา
 ราชธานีสุ^๑ นิคเมสุ วา ปน^๒
 โอทุทิตัม นมุจิปาสวาคูร^๓
 จกขุมา ปริวชเชย^๔ สุขตถิโก.

[๘๗๖] โอสสชิตวา กุสลัม ตโปคุณัม
 โย อนริยจริตานิ มาจริ
 เทวตาหิ นิริยัม นิมิสสติ
 เจตคามิมณียัม วาณิโซ.

[๘๗๗] โส อิทฺ ครหิโต ปรัตถ จ
 ทุมมตี อุปหโต^๕ สกมมุนา
 คจฺจติ อนิยโต คลาคล^๕
 ทุฏฺฐจคทรรภาโรว อุปฺปเถ.

[๘๗๘] โส อุเปติ นิริยัม ปตาปนัม
 สตฺตติสิมฺพลินญจ อายสํ
 อาวสิตวาน^๖ ติริจฺฉานโยนิยัม
 เปตราชวิสยํ น มุญฺจติ.

[๘๗๙] ทิพฺพยา^๗ ขิณฑา รติโย^๗ จ นนฺทเน
 จกฺกวตฺติจริตญจ มานุเส
 นาสยนฺติ ปมฺพา ปมาทินํ
 ทุคฺคตฺติญจ ปฏฺวิปาทยนฺติ น.

^{๑-๑} ฉ.,เท.,อิ. ราชธานีนิคเมสุ วา ปน

^๓ ฉ.,เท. ปริวชเช

^๕ หมดอายุ 12/06/2566
 ฉ.,เท. กฬาคฬ

^{๗-๗} ฉ.,เท. ทิพฺพขิณฑารติโย

^๒ ฉ.,เท.,อิ. นมุจิปาสวากร

^๔ ส.,อิ. อุปคโต

^๖ ฉ.,เท. อาวสิตวา

[๘๘๐] ทิพฺยา^๑ ขิฑฺดา รติโย^๒ น ทูลลภา
จกฺวตฺติจริตญฺจ มานุเส
โสวณฺณพฺยมนฺนิลยา จ อจฺจนรา
เย จรณฺติ ปมฺทาหนตฺติกา.^๒

[๘๘๑] กามชาตฺสสมตฺติกฺกมา คติ
รูปฺชาตฺสสมฺภาโว^๓ น ทูลลโก
วิตฺราควิสฺยุปฺปตฺติ ยา
เย จรณฺติ ปมฺทาหนตฺติกา.^๔

[๘๘๒] สพฺพทฺกฺขสมตฺติกฺกมํ สิวํ
อจฺจนฺตํ อจฺลิตํ อสงฺขตํ
นิพฺพุเตหิ สุจฺฉิ^๕ น ทูลลภํ
เย จรณฺติ ปมฺทาหนตฺติกาติ.

[๘๘๓] กุณฺดาโลหํ ตทา อาสี อุกาเย ปุสฺสโกกิโล
อาณนฺโท คิฑฺดราชาสี สารีปฺตฺโต จ นารโท
ปฺริสา พุทฺธปฺริสา เอวํ ธาเรถ ชาตกนฺติ.

จตุตฺถํ กุณฺดาชาตกํ.

^{๑-๑} ฉ., เท. ทิพฺพขิฑฺดารติโย

^๒ ฉ., เท. ปมฺทาหนตฺติกา

^๓ ส. ฐปฺปชาตฺยา ๖๖ ภาโว ฉ., เท., อ. รูปฺชาตฺยา ภาโว ^๔ ฉ., เท. ปมฺทาหนตฺติกา, เอวมฺปฺริ.

^๕ ฉ., เท. สุจฺฉิ

๕. มหาสุตโสมชาตกัม (๕๓๗)

[๘๘๔] กสฺมา ตุํ รสก เอทิสานิ
 กโรสิ กมฺมานิ สุตารุณานิ
 หนาสิ อิตฺถิ ปฺริเส จ มุพฺโพ
 มํสสฺส เหตุ อากุ^๑ ฐนสฺส การณา.

[๘๘๕] น อตฺตเหตุ น ฐนสฺส การณา
 น ปุตฺตทารสฺส สหายณฺณินํ
 ภตฺตา จ เม ภควา ภูมิปาโล
 โส ขาทติ มํสํ ภทฺนเต เอทิสํ.

[๘๘๖] สเจ ตุํ ภตฺตฺรตฺถะ ปยุตฺโต
 กโรสิ กมฺมานิ สุตารุณานิ
 ปาโตว อนฺเตปฺริ ปาปฺณิตฺวา
 ลเปยฺยาสิ เม ราชนิ สมมุเข ตํ.

[๘๘๗] ตถา กริสฺสามิ อหํ ภทฺนเต
 ยถา ตุํ^๒ ภาสสิ กาทฺทตฺถิ
 ปาโตว อนฺเตปฺริ ปาปฺณิตฺวา
 วทฺขามิ เต ราชนิ สมมุเข ตํ.

[๘๘๘] ตโต รตฺยา วิวสเน^๓ สุริยสฺสคฺคมนํ^๔ ปติ
 กาโพะ รสกมาทาย ราชนํ อุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา^๕ ราชนํ อิทํ วจนมพฺพริ.

^๑ ฉ., เท. อท
^๒ ฌ., เท. วิวสเน

^๔ ฉ., เท. อุปสงฺกมม

^๒ ส. ยเมว ตุํ
^๕ ฉ., เท. สุริยคฺคมนํ

- [๘๘๙] สจจํ กิร महाराज रसगो पेसितो दया
 हन्ति अतिप्रिये, तुवं मंसानि खात्सि.
- [๘๙๐] ऐवमेव दद्यात्ताप मया, रसगो पेसितो मया,
 मम अतुलं करोतस्स किमेतं परिभाससि.
- [๘๙๑] आनन्तो सप्पमज्जनं चातिद्वारा रसचित्तमा,
 प्रकिञ्चिन्नाय प्रियाय अतुतानं चात्थिया मโต.
- [๘๙๒] ऐवं प्रमदितो रसकारवे रโต^๑
 पाโล यथी आयत्ति नาวपुชฺฌสิ,^๒
 विष्णुม पुตุเต จञ्चि णाตगे ज
 प्रिवตฺติยา^๓ अतुतानนฺนเวย^๔ खात्ति.
- [๘๙๓] อิह ते सुद्वान วิहेตุ^๕ จन्तो,
 मा ภกฺขยि^๖ राज मनुस्समंस,
 मा तुवं อิมं เกवलं वารिโช
 ทวิปทาธิป^๗ สุนฺณมกาสิ รฏฺเฐ.
- [๘๙๔] सुखाโต नाम नामเน ओरโส तस्स अत्रो
 चम्पुपेสี ओलत्थान मโต सो तस्स สงฺขये.
- [๘๙๕] ऐवमेव ओह ताप भुत्वा भกฺขं रसुत्तमं
 ओलत्था मानุสं मंस मนฺนเวย हेसฺสามิ^๘ चีवित्तं.

^๑ จ.,เท. รโต^{๓-๔} ส.,อ. ปริวตฺติยา อตฺตานนเวย^๕ ส.,อ. ๑๒/๐๖/๒๕๖๖
 ส.,อ. มา ภกฺขสิ^๗ จ.,เท. หิสฺสามิ^๒ จ.,เท.,อ. นาวปุชฺฌติ^๕ ส.,อ. วิहेตุ^๖ ส.,อ. ทิปทาธิป

- [๘๙๖] มาณว อภีรุโปสิ, กุเล ชาโตสิ โสตุถิเย
น ตูว์ อรหสิ ตาต อภกขั ภกขเยตเว.
- [๘๙๗] รसानญตธัมมํ เอตํ, กสุมามิ^๑ มํ ตูว์ นีวารเย
โสหํ ตตฺถ คมิสฺสามิ ยตฺถ ลจฺจามิ เอทิสํ.
- [๘๙๘] โสวาทํ นิปฺปติสฺสามิ, น เต วจฺจามิ สนฺติเก
อสฺส^๒ เม ทสฺสเนน ตูว์ นาภินนฺทสิ พุราหมณ.
- [๘๙๙] อทฺธา อญฺเญปิ ทายาเท ปุตุเต ลจฺจาม มาณว
ตฺวญฺจ ชมฺม วินสฺสสฺส ยตฺถ ปตฺตํ น ตํ สฺสเน.
- [๙๐๐] เอวเมว ตูว์ ราช ทิปทินฺท สฺสโณหิ เม,
ปพฺพาชิสฺสนฺติ^๓ ตํ รฏฺฐา โสณฺทํ มาณวกํ ยถา.
- [๙๐๑] สุชาโต นาม นามเนน ภาวิตตฺตาน สาวโก
อจฺจริ กามยนฺโตว น โส ภฺยชิ น โส ปิวิ.
- [๙๐๒] กุสฺสคฺเคนฺทกมาทาย^๔ สมฺมทฺเท อุกกํ มิเน,
เอวํ มาณฺสิกา กามา ทิพฺพกามา สนฺติเก.
- [๙๐๓] เอวเมว อหิ กาท ภุตฺวา ภกขั รสฺสตุตฺตมํ
อลทฺธา มาณฺสิ มํสิ มญฺเญ เหลสฺสามิ^๕ ชีวิตํ.
- [๙๐๔] ยถาปิ เต ฐตฺตรฏฺฐา หัสสา เวหાયสงฺคมา
อยุตฺตปริโกเคน^๖ สพฺเพ อพฺภตฺตํ คตา.

^๑ ส.อ. ยสุมา^๓ ฉ.,เท. ๑๒/๐๖/๒๕๖๖ ปพฺพาชิสฺสนฺติ^๕ ฉ.,เท. หิสฺสามิ อ. หสฺสามิ^๒ ฉ.,เท. ยสฺส^๔ ส.อ. กุสฺสคฺเค อุกกมาทาย^๖ ส.อ. อยุตฺตปริโกเคน ฉ.,เท. อภุตฺตปริโกเคน

- [๕๐๕] เอวเมว ตูวํ ราช ทิปทินฺท สุโณหิ เม
อภกฺขํ ราช ภกฺเขสิ, ตสฺมา ปพฺพาชิสฺสนฺติ^๑ ตํ.
- [๕๐๖] “ติฏฺฐาหิตี มยา วุตฺโต โส ตูวํ คจฺฉสิ ปมฺมุโข
อภฺจฺจโต ตูวํ “จิโตมฺหิตี ลปฺสิ พุรฺหมจารินิ,
อิทํ เต สมณายุตฺตํ, อสิญฺจ เม มณฺณสิ กงฺขปตฺตํ.^๒
- [๕๐๗] จิโตมฺหสมิ สหฺมเมสุ ราช,
น นามโคตฺตํ ปริวตฺตยามิ,
โจรญฺจ “โลเก อจฺจิตํ” วทนฺติ
อาปายิกํ เนรยิกํ อิตฺโต จุตฺ.
- [๕๐๘] สเจ ตูวํ สทฺทหสิ^๓ ราช, สุตํ คณฺหาหิ ขตฺติยํ,^๔
เตน ยญฺญํ ยชิตฺวาน เอวํ สคฺคํ คมิสฺสสิ.
- [๕๐๙] กิสมิํ นุ รฏฺเฐ ตว ชาตฺถิณฺมิ,^๕
อถ เกน อตฺเถน อิธานุปตฺโต
อกฺขาหิ เม พุรฺาหฺมณฺ เอตมตฺถํ,
กิมิจฺฉสิ เทมิ ตยชฺช ปตฺถิตํ.
- [๕๑๐] คาถา จตฺสฺโส ฐณฺเณมฺหิสฺสร
สุคฺมภีรตฺถวรา สาคฺรูปมา,^๖
ตเวว อตฺถาย อิธาคโตสมิ,
สุโณหิ คาถา ปรมตฺถสญฺหิตา.

^๑ ฉ., เท. ปพฺพาชยฺนฺติ^๓ ส., อ. สเจป สหสิ^๕ ส. ชาตฺถิณฺมิ^๒ ฉ., เท. กงฺกปตฺตํ^๔ ฉ., เท., อ. ขตฺติย^๖ ฉ., เท. สุคฺมภีรตฺถวราสาคฺรูปมา

[๙๑๑] น เว รุทนต์ มติมนโต สปญญา
 พหุสสุตา เย พหุจันจันติโน,
 ทีปํ หิ เอตํ ปรมํ นรานํ
 ยํ ปณฺหิตา โสกนฺทา ภวนฺติ.

[๙๑๒] อตฺตานํ ฌาตี อุกาหุ ปุตฺตทาร์
 ธณฺณํ ฐนํ ราชตํ ชาตฺรูปํ
 กิเมว^๑ ตวํ สุตโสมานุตปฺเป,
 โกรพฺยเสฏฺฐจ วจันํ สุโณม เต.^๒

[๙๑๓] น^๓ จาหฺมตฺตานมนฺตฺถุนามิ,
 น ปุตฺตทาร์, น ฐนํ, น รฏฺฐจํ,
 สทณฺจ ฐมฺโม จริโต ปุราโณ,
 ตํ สงฺครี^๔ พุราหฺมณสฺसानุตปฺเป.

[๙๑๔] กโต มยา สงฺคโร พุราหฺมณฺน
 รฏฺฐเจ สเก อิสฺสริเย จิตฺเต,
 ตํ สงฺครี พุราหฺมณสมฺปทาย
 สจฺจานุรกฺขี ปุณฺราวชิสฺสํ.

[๙๑๕] น^๕ วาหเมตํ อภิสทฺทหามิ,
 สฺวี นโร มจฺจุมุขา ปมุตฺโต
 อมิตฺตหตฺถํ ปุณฺราวเชยฺย,
 โกรพฺยเสฏฺฐจ น หิ มํ อุเปสิ.

^๑ สัพฺป. อ. กิโมนุ 566

^๓ ฉ., เท. เนวาท อ. นวาท

^๕ ฉ., เท. เนวาทเมตํ

^๒ ฉ., เท. เต ตํ อ. อิตฺติสทฺโท ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท. สงฺกรํ, เอวมุปริปิ.

[๙๑๖] มุตโต ตูว โปริสาทสุส หตถา
 คนฺตวา สกั มนฺทิริ กามกามี
 มธฺรึ ปิยํ ชีวิตํ ลทฺธ ราช
 กุโต ตูว เอหิสิ เม สกาสํ.

[๙๑๗] มตํ วเรยฺย ปริสฺสทฺธสีโล
 น ชีวิตํ ครหิตो ปาปธมฺโม
 น หิ ตํ นรํ ตายเต^๑ ทุกฺคตํภิ
 ยสฺสาปิ เหตุ อลิกํ ภาณฺยฺย.

[๙๑๘] สเจปิ วาโต คิริมาวเหยฺย
 จนฺโท จ สุริโย จ จมา ปเตยฺยํ
 สพฺพา จ นชฺโช ปฏฺฐิสฺสํ วเชยฺยํ
 น เตววาหิ ราช มุสา ภาณฺยฺย.

[๙๑๙] นภํ ฬลฺลยฺย อุทฺธิ^๒ วิสฺสุเส^๓
 สํวตฺเตยฺย^๓ ภูตธฺรา วสฺนธฺรา
 สิลฺลจฺโย เมรु สมฺมุลมฺปเตยฺย^๔
 น เตววาหิ ราช มุสา ภาณฺยฺย.

[๙๒๐] อสิณฺจ สตฺติณฺจ ปรามสามิ
 สปถฺปิ เต สมฺม อหํ กโรมิ
 ตยา ปมุตโต อนนฺโณ ภวิตฺวา
 สจฺจานุรฺกฺขี ปุนราวชิสฺส.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566

^๑ น.,เท. ตายติ

^๓ น.,เท. สัมมุลมฺปเต

^{๒-๒} ส.,อ. อยฺ คาถา น ทิสฺสติ. น.,เท. อุทฺธิปฺ วิสฺสุเส

^๔ น.,เท. สัมมุลมฺปเต

[๙๒๑] โย เต กโต สงฺคโร พุราหฺมณฺเณ
 รหฺมฺเจ สเก อีสฺสริเย จิเตน
 ตํ สงฺครํ พุราหฺมณสมฺปทาย
 สจฺจานุรํ ขี ปุณฺราวชฺชสฺสุ.

[๙๒๒] โย เม กโต สงฺคโร พุราหฺมณฺเณ
 รหฺมฺเจ สเก อีสฺสริเย จิเตน
 ตํ สงฺครํ พุราหฺมณสมฺปทาย
 สจฺจานุรํ ขี ปุณฺราวชฺชิสฺสํ.

[๙๒๓] มุตฺโต จ โส โปริสาทสฺส หตฺถา
 คนฺตฺวาน ตํ พุราหฺมณํ เอตทวโจ
 สุโณมิ^๑ คาถาโย สตารหาโย
 ยา เม สุตา อสฺสุ หิตาย พุรหฺเม.

[๙๒๔] สกิทเว สุตโตสม สพฺภิ โหติ^๒ สมากโม
 สา นํ สงฺคติ ปาเลติ นาสพฺภิ พหุ สงฺคโม.

[๙๒๕] สพฺภิเรว สมาสเถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ
 สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑน เสยฺโย โหติ น ปาปิโย.

[๙๒๖] ชีรฺนติ เว ราชธธา สุจิตฺตา
 อโถ สรีรมฺปิ ชรํ อุเปติ
 สตยฺจ ฐมฺโม น ชรํ อุเปติ
 สนฺโต หเว สพฺภิ ปเวทยนฺติ.

[๙๒๗] นภณจ ทูเร ปจวี จ ทูเร,
 ปาริ สมุททสุส ตทาหุ ทูเร
 ตโต หเว ทูรตริ วทนติ
 สตณจ ฌมโม^๑ อสตณจ ราช.

[๙๒๘] สาหสฺสียา^๒ อีมา คากา นยิมา^๓ คากา สตารหา
 จตตาริ ตวั สหสฺसानิ ขิปเป คณฺหาหิ พุราหฺมณ.

[๙๒๙] อาสัติยา นาวุติยา^๔ จ คากา
 สตารหา จาปี ภาเวยฺยุ^๕ คากา,
 ปจฺจตฺตเมว สุตโสเม ชานาหิ
 สาหสฺสียา นาม กา อตฺถิ^๖ คากา.

[๙๓๐] อิจฺฉามิ โวหิ สุตฺตฺตฺตมิตฺตโน,
 สนฺโต มมฺ^๗ สปปริสา ภาเชยฺยุ,
 อหิ สวณฺตีหิ มโหทธีว
 น หิ ตาต ตปฺปามิ สุภาสิเตน.

[๙๓๑] อคฺคิ ยถา ติณฺณภูจํ ทนฺโต
 น ตปฺปติ สาคโรว^๘ นทีหิ
 เอวํปิ เต ปณฺหิตา ราชเสฏฺฐ
 สุตฺวา น ตปฺปนฺติ สุภาสิเตน.

^๑ สั.,อิ. ฌมม

^๓ สั.,อิ. น อีมา ฉ.,เท. น หิมา

^๕ ฌมตอายุ 12/06/2566
 ฉ.,เท. ภาเวย

^๗ สั.,อิ. สนฺโต จ ม ฉ.,เท. สนฺโตติ ม

^๒ สั.,อิ. สหสฺสีย, เอวมุปริป.

^๔ อิ. อสัติยา นาวุติยา

^๖ สั. สหสฺสีย นาม อิตฺถิ อิ. กุฏฺถิ

^๘ สั.,อิ. สาคโร วา

[๙๓๒] สกสฺส ทาสสฺส ยทา สุโณมิ
 คากิ^๑ อหิ อตฺถวตี^๒ ชนินฺท
 ตเมว สกฺกจฺจ นิสามยามิ,
 น หิ ตาต ฐมฺเมสุ มมตฺถิ ติตฺติ.

[๙๓๓] อิทนฺเต รฏฺฐํ สรณํ สโยคํ
 สกายูริ สพฺพกามุปฺปนฺนํ,
 กิ กามเหตุ ปริภาสเส^๒ มํ,
 คจฺฉามหิ โปริสาทสฺส ญนฺเต.^๓

[๙๓๔] อตฺตานุรุกฺขาย ภาวนฺติ เหเต
 หตฺถาโรหา รธิกา ปตฺติกา จ
 อสฺสาโรหา^๔ เย จ ฐนุคฺคหาเส,
 เสนํ ปยุญฺชาม, หนาม สตฺตํ.

[๙๓๕] สุทฺถุการิ โปริสาทอ อกาสิ,
 ชีวํ คเหตุวาน อวสฺสซี มํ,
 ตํ ตาทิสํ ปุพฺพกิจฺจํ สรณฺโต
 ทฺวพฺเภ อหิ ตสฺส กถิ ชนินฺท.

[๙๓๖] วนฺทิตฺวา โส ปิตริ มาตฺรญจ
 อนฺุสาเสตฺวา เนคมญจ พลญจ
 สจฺจวาที สจฺจานุรูกฺขมาโน
 อคมาสิ โส ยตฺถ โปริสาทอ.

หมดอายุ 12/06/2566

^{๑-๑} ส.,อิ. คากา อหิ อตฺถวตี

^๓ ส.,อิ. กนฺเต ฉ.,เท. ญตฺเต

^๒ ฉ.,เท. ปริภาสสิม

^๔ ฉ.,เท. อสฺสาโรหา

- [๙๓๗] กโต มยา สงฺคโร พุราหฺมณฺน
 รหฺมฺเจ สเก อิสฺสริเย จิตฺน
 ตํ สงฺคริ พุราหฺมณสมฺปทาย
 สจฺจานุรํ ขี ปุณฺราคโตสมิ
 ยชฺชสฺส ยณฺณํ ขาท มํ โปริสาท.
- [๙๓๘] น หายเต ขาทิตุํ^๑ มยฺหํ ปจฺจนา
 จิตกา อยํ ตาว สฐุมกา^๒ จ
 นิทฐุมเก ปจิตํ สารุ ปกุกํ
 สุณฺณม^๓ คาทาโย สตารหาโย.
- [๙๓๙] อธมฺมิโก ตวํ ปุริสาทกาสิ^๔
 รหฺมฺจา จ ภวฺวโจ อุทฺรสฺส เหตุ
 ธมฺมณฺจิมมา อภิวทฺทติ คาทา
 ธมฺโม อธมฺโม จ กุหิ สเมติ.
- [๙๔๐] อธมฺมิกสฺส ลุทฺทสฺส นิจฺจํ โลहितปาณิโน
 นตฺถิ สจฺจํ กุโต ธมฺโม ก็ สุเตน กริสฺสสิ.
- [๙๔๑] โย มํสเหตุ มิควํ จเรยฺย
 โย วา หเน ปุริสมตฺตเหตุ
 อุโปปิ เต เปจฺจ สมา ภวนฺติ
 กสฺมา โน อธมฺมิกํ พุรุสํ มํ ตวํ.
- [๙๔๒] ปณฺจ^๕ ปณฺจ นขา^๕ ภกฺขา ขตฺติเยน ปชานตา
 อภกฺขํ ราช ภกฺขสิ ตสฺมา อธมฺมิโก ตวํ.

^๑ น., เท. ขาทิตุํ^๓ ส. สุณฺณมฺ อ. สุณฺนาม^{๕-๕} เท. ปณฺจ ปณฺจนขา^๒ น., เท., อ. สฐุมิกาว^๔ น., เท. โปริสาทกาสิ

- [๙๔๓] มุตโต ตูวํ ไปริสาทสฺส หตฺถา
 คนฺตฺวา สกํ มนฺทิริ กามกามี
 อมิตฺตหตฺถํ ปุณฺราคโตสิ
 น ขตฺยธฺมเม^๑ กุสโลสิ ราช.
- [๙๔๔] เย ขตฺยธฺมเม กุสลา ภวนฺติ
 ปาเยน เต เนรยิกา ภวนฺติ
 ตสฺมา อหํ ขตฺยธฺมมํ ปหาย
 สจฺจานุรํ ขี ปุณฺราคโตสมิ
 ยชฺสสุ ยญฺญํ ขาท มํ ไปริสาท.
- [๙๔๕] ปาสาทวาสา ปจฺวิควสฺสา
 กามิตฺติโย กาสิกจหนฺนญจ
 สพุพฺผํ ตฺหิ ลภสิ^๒ สามิตาย
 สจฺเจน กิํ ปสฺสตี^๓ อานิสฺสํ.
- [๙๔๖] เยเกจิเม อตฺถิ รสา ปจฺพยา
 สจฺจํ เตสํ สารุตรํ รसानํ
 สจฺเจ จิตฺตา สมณพฺรหฺมณา จ
 ตรณฺติ ชาติมรณสฺส ปาริ.
- [๙๔๗] มุตโต ตูวํ ไปริสาทสฺส หตฺถา
 คนฺตฺวา สกํ มนฺทิริ กามกามี
 อมิตฺตหตฺถํ ปุณฺราคโตสิ
 นหิ ญฺน เต มรณภยํ ชนินฺท
 อลีนจิตฺโต จสิ^๔ สจฺจวาที.

^๑ ฉ., เท. ขตฺยธฺมเม, เอมุปริปิ.^๒ อ. ลพฺภติ^๓ ฉ., เท. ปสฺสตี^๔ ฉ., เท. อสิ

[๙๔๘] กตา เม กลยาณา อเนกรูปา,
 ยญญา ยิฏฐา เย วิปูลา ปสตุถา,
 วิโสธิตโต ปรโลกสสุ มคโค,
 ฐมเม จิตโต โก มรณสสุ ภาเย.

[๙๔๙] กตา เม กลยาณา อเนกรูปา,
 ยญญา ยิฏฐา เย วิปูลา ปสตุถา,
 อนานุตปปิ ปรโลกํ คมิสฺสํ,
 ยชฺชสฺสุ ยญญํ, ขาท^๑ มํ โปริสาท.

[๙๕๐] ปิตา จ มาตา จ อูปฏฺฐิตา เม,
 ฐมฺเมน เม อิสฺสรียํ ปสตุถํ,
 วิโสธิตโต ปรโลกสสุ มคโค,
 ฐมฺเม จิตโต โก มรณสสุ ภาเย.

[๙๕๑] ปิตา จ มาตา จ อูปฏฺฐิตา เม,
 ฐมฺเมน เม อิสฺสรียํ ปสตุถํ,
 อนานุตปปิ ปรโลกํ คมิสฺสํ,
 ยชฺชสฺสุ ยญญํ, ขาท มํ โปริสาท.

[๙๕๒] ฌาตีสฺสุ มิตฺเตสฺสุ กตฺตูปกาโร,^๒
 ฐมฺเมน เม อิสฺสรียํ ปสตุถํ,
 วิโสธิตโต ปรโลกสสุ มคโค,
 ฐมฺเม จิตโต โก มรณสสุ ภาเย.

[๙๕๓] ฌาตีสสุ มิตฺเตสฺส กตฺตูปกาโร,
 ฌมฺเมน เม อิสฺสรียํ ปสฺสตุํ,
 อนานุตปฺปํ ปฺรโลกํ คมฺมสฺสํ,
 ยชฺสสฺส ยณฺณํ, ขาท มํ ปฺริสาท.

[๙๕๔] ทินฺนํ เม ทานํ พหุชา พหฺนํ,
 สนฺตปฺปีตา สมณพฺรหฺมณา จ,
 วิสฺสธิตฺโต ปฺรโลกสฺส มคฺโค,
 ฌมฺเม จิตฺโต โก มรณสฺส ภาเย.

[๙๕๕] ทินฺนํ เม ทานํ พหุชา พหฺนํ,
 สนฺตปฺปีตา สมณพฺรหฺมณา จ,
 อนานุตปฺปํ ปฺรโลกํ คมฺมสฺสํ,
 ยชฺสสฺส ยณฺณํ, ขาท มํ ปฺริสาท.

[๙๕๖] วิสํ ปชานํ ปุริสํ อเทยฺย
 อาสีวิสํ ชาติตํ อุกฺคเตชํ,
 มุทฺธาปิ ตสฺส วิมฺลเยยฺย^๑ สตฺตธา
 โย ตาทิสํ สจฺจวาที อเทยฺย.

[๙๕๗] สุตฺวา ฌมฺมํ วิชานนฺติ นรา กลฺยาณปาปกํ
 อปี คาถา สุนฺตีวาน ฌมฺเม เม รมเต^๒ มโน.

[๙๕๘] สกิทเว มหาราช^๓ สพุทฺธิ โหติ สมากโม,
 สา นํ สงฺกตฺติ ปาเลติ, นาสพุทฺธิ พหุ สงฺกโม.

^๑ ส.อ. วิปเคยฺย

^๒ ส.อ. รมตี

^๓ ส.อ. สุตโตสม

- [๙๕๙] สพฺภิรว สมาเสถ, สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺธวํ,
สํ สทฺธมฺมมณฺเฑย เสยโย โหติ น ปาปโย.
- [๙๖๐] ชีรณฺติ เว ราชรรถา สุจิตฺตา,
อโธ สรีร์ปิ ชรํ อุเปติ,
สตญจ ฌมโม น ชรํ อุเปติ,
สนฺโต หเว สพฺภิ ปเวทยนฺติ.
- [๙๖๑] นภญจ ทูเร ปจวี จ ทูเร,
ปารํ สมุทฺตสฺส ตทาหุ ทูเร,
ตโต หเว ทูรตรํ วทนฺติ
สตญจ ฌมโม อสตญจ ราช.
- [๙๖๒] คากา อิมมา อตุถวตี สุพฺพยณฺชนา
สุภาสิตา, ตฺยุห ชนินฺท สุตฺวา
อาณนฺทิ วิตฺโต สุขโน ปตฺติโต,
จตฺตารี เต สมฺม วเร ททามิ.
- [๙๖๓] โย นตฺตโน มรณํ พุชฺฌเส^๗ ตฺวํ
หิตาหิตํ วินิปาตญจ สคฺคํ
กิทฺโธ รเส พุจฺจริเต นิวิฏฺโจะ
กี ตฺวํ วรํ ทสฺสสิ ปापณฺม.
- [๙๖๔] อหญจ ตํ เทहि วรณฺติ วชฺชํ,
ตฺวณฺจาปี ทตฺวาน อวากเรยฺย,
สนฺทิฏฺฐิกํ กลหมิมํ วิวาทํ,
โก ปณฺธิโต ชานมุปฺพุพฺเชยฺย.

[๙๖๕] น ตัม วรี อรหติ ชนฺตุ ทาตุ
 ยัม วาปี ทตฺวาน อวากเรยฺย,
 วรสุสฺส สมฺม อวิกมฺปมาโน,
 ปาณํ จชิตฺวานปี ทสฺสเมว.

[๙๖๖] อริยสฺส อริเยน สเมติ สกฺขิ,^๑
 ปญฺณสฺส ปญฺญาณวตา สเมติ,
 ปสฺเสยฺย ตัม วสฺสสํ อโรคํ,
 เอตํ วรานํ ปจम्มํ วรามิ.

[๙๖๗] อริยสฺส อริเยน สเมติ สกฺขิ,^๑
 ปญฺณสฺส ปญฺญาณวตา สเมติ,
 ปสฺเสสิ มํ วสฺสสํ อโรคํ,
 เอวํ^๒ วรานํ ปจम्มํ ททามิ.

[๙๖๘] เย ขตฺติยาเส อิธ ภูมิปาลา
 มุทฺธาภิสิตฺตา กตฺนามเชยฺยา
 น ตาทิเส ภูมิปตี อเทสิ,
 เอตํ วรานํ ทฺติยํ วรามิ.

[๙๖๙] เย ขตฺติยาเส อิธ ภูมิปาลา
 มุทฺธาภิสิตฺตา กตฺนามเชยฺยา
 น ตาทิเส ภูมิปตี อเทมิ,
 เอตํ วรานํ ทฺติยํ ททามิ.

- [๙๗๐] ปโรสตัด^๑ ขตุติยา เต คหิตา
ตลาอุตา อสสุมุขา รุทนต์ตา,
สเก เต รฏฺเฐ ปฏฺฐิปาทยาหิ,
เอตัง วรณัง ตติยัม วรามี.
- [๙๗๑] ปโรสตัด^๑ ขตุติยา เม คหิตา
ตลาอุตา อสสุมุขา รุทนต์ตา,
สเก^๑ เต รฏฺเฐ ปฏฺฐิปาทยามิ,^๑
เอตัง วรณัง ตติยัม ททามิ.
- [๙๗๒] จิพุทัง เต รฏฺเฐ, พุยถิตา^๒ ภยา หิ
ปุกฺกุ นรา เลณมนุสฺสปฏิจฺฉา,
มนุสฺสสมัสสิ วิรมาหิ^๓ ราช,
เอตัง วรณัง จตุตถัม วรามี.
- [๙๗๓] อทุฐา หิ โส ภกฺโข มมฺ มนาโป,
เอตสฺส เหตุมุหิ วนํ ปวิฏฺฐโจะ,
โสหิ กถํ เอตฺโต อูปารเมยฺย,
อญฺญํ วรณัง จตุตถัม วรสฺสุ.
- [๙๗๔] น เว ปิยํ เมติ ชนินฺท ตาทิโส
อตตํ นิงฺกตว^๔ ปิยานิ เสวติ,
อตตาว เสยฺโย ปรมาว^๕ เสยฺโย,
ลพฺภา ปิยา โอจิตตเตน ปจฺฉา.

^{๑-๑} ส. สเกน รฏฺเฐน ปฏฺฐิปาทยามิ เต^๓ หน.เต.,อ. วิรเมหิ^๕ หน.เต. จ^๒ ส. พุยถิตํ อ. พุยาธิตํ^๔ หน.เต. นิงฺกจฺจ, เอวมุปริปิ.

[๙๗๕] ปิยं เม มานุสํ มंसํ, สุตโตสม วิชานहि,
 นมहि สกโก^๑ นีวาเรตุं, อญญํ तुวํ สมม वरं वरसु.

[๙๗๖] โย เว ปิยं เมติ ปิยานุรกฺขิ^๒
 อตฺตํ นีรํกตฺว^๓ ปิยานิ เสวติ
 โสณฺโฑว ปิตฺวา วิสมิสฺสธาลํ,^๔
 เตเนว โส โหติ ทฺกฺขิ ปรตฺถ.

[๙๗๗] โย จีธ สงฺขาย ปิยานิ หิตฺวา
 กิจฺเจนปิ เสวติ อริยธมฺเม^๕
 ทฺกฺขิโตว ปิตฺวาน ยโถสฺธานิ,
 เตเนว โส โหติ สุขี ปรตฺถ.

[๙๗๘] โอหายหิ ปิตฺรํ มาตฺรญจ
 มนาปิเก กามคฺุณฺเปิ^๖ ปญจ
 เอตฺตสฺส เหตุมฺหิ วนํ ปวิฏฺโฐ,
 ตนฺเต วรํ กิณฺติมฺหิ ททามิ.

[๙๗๙] น ปณฺหิตา ทิคุณฺมาหุ วากุຍံ,
 สจฺจปฺปฏฺิณฺณาว ภวนฺติ สนฺโต,
 วรสฺสุ สมม อิติ มํ อโวจ,
 อิจฺจาพฺุริวํ ตวํ, น हि เต สเมติ.

^๑ ฉ., เท. 12 สกกา^๖
^๓ ฉ., เท. นีรํกจ

^๕ ส., อ. อริยธม

^๒ ส., อ. ปิยานุรกฺขิ

^๔ ฉ., เท. วิสมิสฺสพาน

^๖ ฉ., เท., อ. มนาปิเย กามคฺุณฺ จ

- [๔๘๐] อปฺปญฺญลภํ อยสํ อกิตฺตํ
 ปาปํ พหุํ ทฺวจฺจริตํ กิเลสํ
 มนุสฺสสมํสสฺส ภาวํ^๑ อฺปาคา,
 ตณฺहे วรํ กิณฺติมहि ททฺเขยฺย.
- [๔๘๑] น ตํ วรํ อรหติ ชนฺตฺว ทาทุํ
 ยํ วาปี ทตฺวา น อวากเรยฺย,
 วรสฺสํ สมฺม อวิกมฺปมาโน,
 ปาณํ จชิตฺวานปี^๒ ทสฺสเมว.
- [๔๘๒] ปาณํ จชนฺติ สตาเนส ฐมฺโม^๓
 สจฺจปฺปญฺญาว ภาวนฺติ สนฺโต,
 ทตฺวา วรํ ขิปปมวากโรหิ,
 เอเตน สมฺปชฺช สฺราชเสฏฺฐ.
- [๔๘๓] จเช ฐนํ^๔ องฺควรสฺส เหตุ,^๕
 องฺคํ จเช ชีวิทํ รกฺขมาโน,
 องฺคํ ฐนํ ชีวิทญฺจาปี สพฺพํ
 จเช นโร ฐมฺมมนุสฺสสรนฺโต.
- [๔๘๔] ยสฺมา หิ ฐมํ ปุริโส วิชญฺณา
 เย จสฺส กงฺขํ วินยฺนฺติ สนฺโต,
 ตณฺหิสฺส ทิปญฺจ ปฺรายนญฺจ,
 น เตन เมตฺตํ^๖ ชिरเยถ^๗ ปญฺโณ.

^๑ ฉ., เท. กเต^๓ ฉ., เท. ปาณํ จ ชนฺติ สนฺโต นาปี ฐมํ

หมตอายุ 12/06/2566

^๕ ส., อ. โย ปน องฺคเหตุ^๗ ส., อ. ชรเยถ^๒ ส., อ. ชิตฺวานปี^๔ ส. ฐนํ จเช^๖ ฉ., เท., อ. มิตฺตํ

- [๙๘๕] อุทฺธา หิ โส ภกฺโข มม มนาโป,
 เอตสฺส เหตุํหิ วณํ ปวิฏฺโฐ,
 สเจ จ มํ ยาจสิ เอตมตฺถํ,
 เอตํปิ เต สมฺม วรํ ททามิ.
- [๙๘๖] สตฺถา จ เม โหสิ สขา จ เมสิ,
 วณํปิ เต สมฺม อหํ อกาสี,
 ตฺวํปิ เม สมฺม กโรหิ วากุຍံ,
 อุโปปิ คนฺตฺวาน ปโมจยาม.
- [๙๘๗] สตฺถา จ เต โหมิ สขา จ ตฺยมฺหิ,
 วณํปิ เม สมฺม ตฺวํ อกาสี,
 อหํปิ เต สมฺม กโรมิ วากุຍံ,
 อุโปปิ คนฺตฺวาน ปโมจยาม.
- [๙๘๘] กมฺมาสฺปาเทน วิเหจิตฺตถ
 ตลารุตา อสฺสุมฺขา รุทฺหนฺตา
 น ชาตฺถุ ทฺพฺภเกถ อิมสฺส รณฺโณ,
 สจฺจปฺปฏฺธิณํ เม ปฏฺธิสฺสณฺณ.
- [๙๘๙] กมฺมาสฺปาเทน วิเหจิตฺตมฺหา
 ตลารุตา อสฺสุมฺขา รุทฺหนฺตา
 น ชาตฺถุ ทฺพฺภเกถ อิมสฺส รณฺโณ,
 สจฺจปฺปฏฺธิณํ เต ปฏฺธิสฺสณฺณ.
- [๙๙๐] ยถา ปีตา วา อถวาปี มาตา
 อนุกมฺปกา อตฺถกามา ปชานํ
 เอวมฺปิ โว โหตุ อยฺยจ ราชา
 ตุมฺहे จ โว โหถ ยถา ปฺตฺตา.

- [๙๙๑] ยถา ปีตา วา อถวาปี มาตา
 อนุกรมปกา อตถกามา ปชาน์
 เอวมปิ^๑ โน โหตุ อยณจ ราชา,
 มยมปิ เหลสุสาม ยถา^๒ ปุตตา.
- [๙๙๒] จตุปปทํ สกุนณจาปี มंस
 สฺฐเทหิ รนฺธํ สุกตํ สุนิฏฺฐิตํ
 สฺฐวํ อินฺโท ปริภุญฺชียาโน,^๓
 หิตฺวา กเถโก รมสี อรณฺเณ.
- [๙๙๓] ตา ขตุติยา เวลฺลิวิลากรมชฺฌา
 อลงฺกตา สมฺปรีวารยิตฺวา
 อินฺทวํ เทเวสุ ปโมทยีสุ,
 หิตฺวา กเถโก รมสี อรณฺเณ.
- [๙๙๔] ตมฺพุปฺปชานเ พหุโคณกรมฺหิ
 สฺฐกรมฺหิ^๔ สพฺพสฺสยณมฺหิลงฺกเต^๕
 สยณสฺส^๖ มชฺฌมฺหิ สฺฐํ สยิตฺวา
 หิตฺวา กเถโก รมสี อรณฺเณ.
- [๙๙๕] ปาณิสฺสสรํ กุมฺภฏฺฐนํ นิสีเท^๗
 อโถปิ เว นิปฺปฺริสํปิ ตูริยํ
 พหุํ สุกฺคิตณฺจ สุวาทิตณฺจ,
 หิตฺวา กเถโก รมสี อรณฺเณ.

^๑ น.,เท. เอวเมว อี. เอวเมว โน

^๓ น.,เท. ปริภุญชียาน

^๕ ส.,อี. สพฺพสฺสยณมฺหิ สยณเต น.,เท. สพฺพสฺสยณมฺหิ สงฺเค

^๗ น.,เท.,อี. นิสีเก

^๒ อี. ตเถว

^๔ ส.,อี. สฺฐิมฺหิ

^๖ น.,เท. เสยฺยสฺส

- [๙๙๖] อุยฺยาน สมฺปนฺนปฺหุตมฺลยฺ^๑
 มิกาจิณฺเฏตฺตปฺริ^๒ สุรมฺม
 หเยหิ นาเคหิ รเถหฺมเปตฺติ,
 หิตฺวา กเถโก รมสี อรณฺเณ.
- [๙๙๗] กาฬปฺกฺเช ยถา จนฺโท หายเตว สุเว สุเว
 กาฬปฺกฺชูปโม ราช อสตํ โหติ สมากโม.
- [๙๙๘] ยถาหิ^๓ รสกมฺลคมฺม สุทํ กาปฺริสาธมฺ^๔
 อกาสิ ปาปกํ ฐมฺม^๕ เยน คจฺฉามิ ทฺถคฺคตฺติ.
- [๙๙๙] สฺกฺกปฺกฺเช ยถา จนฺโท วฑฺฒเตว สุเว สุเว
 สฺกฺกปฺกฺชูปโม ราช สตํ โหติ สมากโม.
- [๑๐๐๐] ยถาหิ ตฺวมาคมฺม สุตฺโตสม วิชานหิ
 กาหามิ กุสลํ กมฺม เยน คจฺฉามิ สฺสคฺคตฺติ.
- [๑๐๐๑] ถเล ยถา วาริ ชนินฺท วุฏฺฐิ^๖
 อนทฺธเนยฺยํ น จิรภูจิตฺตํ
 เอวํ^๗ เม โหติ อสตํ สมากโม,
 อนทฺธเนยฺโย อุกํ ถเลว.
- [๑๐๐๒] สเร ยถา วาริ ชนินฺท วุฏฺฐิ
 จิรภูจิตฺตํ นรวิรเสฏฺฐ^๘
 เอวํปิ เม^๙ โหติ สตํ สมากโม
 จิรภูจิตฺตโก อุกํ สเรว.

^๑ ฉ., เท. อุยฺยานสมฺปนฺน ปฺหุตมฺลยฺ^๓ ส. ยถา^๕ ฉ., เท. กมฺม^๗ ฉ., เท. เอวํปิ โหติ อ. เอวํปิ เจ^๙ ฉ., เท. เว อ. เจ^๒ ส., อ. มิกาจิณฺเฏตฺตปฺริ^๔ ส., อ. สุทํ ปฺริสาธมฺ^๖ ส., อ. วุฏฺฐิ, เอวํปฺริ.^๘ ส., อ. นรวิรเสฏฺฐ

[๑๐๐๓] อพฺยายิโก โหติ สตํ สมากโม
 ยาวมปิ ติฏฺเฐยฺย ตเถว โหติ
 ขิปฺเป หิ เวติ อสตํ สมากโม
 ตสฺมา สตํ ฌมฺโม อสพฺภิ อารกา.

[๑๐๐๔] น โส ราชา โย อเชยฺยํ ชินาติ
 น โส สขา โย สขารํ ชินาติ
 น सा ภริยา या ปติโน न^๑ विभेति
 न ते पुतฺता ये न ภรन्ति ชินन्.

[๑๐๐๕] น सा สภา ยตฺถ न สนฺติ สนฺโต
 न ते สนฺโต ये न ภณन्ति ฌมฺมํ
 ราคญจ โทสญจ ปหาย โมหํ
 ฌมฺมํ ภณนฺตาว ภวन्ติ สนฺโต.

[๑๐๐๖] นาสมานํ ชานนฺติ มิสฺสํ พาลेหิ ปณฺทิตํ
 ภาสมานญจ ชานนฺติ เทเสนฺตํ อมตํปทํ.

[๑๐๐๗] ภาสเย โชตเย ฌมฺมํ ปคฺคณฺเห อิสินํ ฐํ
 สุภาสิตทฺฐชา อิสโย ฌมฺโม หิ อิสินํ ฐโชติ

ปญจมํ มหาสุตโสมชาตกํ.^๒

อัสตินิปาโต นิฏฺฐิตो.

ตสฺสอุทฺทหานํ

สมุโข ปน หํสวโร จ มหา
 สุทโฆชนิกโก จ ปโร ปวโร
 สกฺกณาลทิตาธิปติวฺหยนโน
 สุตโสมวรุตฺตมสวฺหยนโน.

๒๒. มหานิปาโต

๑. เตมียชาตก^๑ (๕๓๘)

- [๑๐๐๘] มา ปณฺทิจฺจย^๒ วิภาว, พาลมโต ภว สพฺพปาณิน,
สพฺโพ ตณฺชโน โอจิณายตฺ, เอวํ ตว อตฺถโก ภวิสฺสติ.
- [๑๐๐๙] กโรมิ เต ตํ วจัน ยํ มํ ภณฺสิ เทวเต,
อตฺถกามาสิ เม อมฺม, หิตกามาสิ เทวเต.
- [๑๐๑๐] กิณฺณุ สนฺตรมาโนว กาสฺสุ ขณฺสิ สารถิ,
ปฺปญฺโจ เม สมฺม อกฺขาหิ, กิ กาสฺสุยา กริสฺสสิ.
- [๑๐๑๑] รณฺโณ มฺหิโก จ ปกฺโข จ ปุตฺโต ชาโต อเจตโส
โสเมหิ รณฺณา สมชฺฉิตฺโต ปุตฺตํ เม นิภฺขณฺ^๓ วเน.
- [๑๐๑๒] น พริโร น มฺหิโกสมิ, น ปกฺโข, น จ ปงฺคุโล,^๔
อธมฺมํ สารถิ กยิรา, มณฺเจ ตวํ นิภฺขณฺ วเน.
- [๑๐๑๓] อรุ พาหุ^๕ จ เม ปสฺส, ภาสิตณฺจ สุโณหิ เม,
อธมฺมํ สารถิ กยิรา, มณฺเจ ตวํ นิภฺขณฺ วเน.
- [๑๐๑๔] เทวตา นฺนํสि คณฺธพฺโพ, อาหุ^๖ สกฺโก ปุรินฺทโท,
โก วา ตวํ กสฺส วา ปุตฺโต, กถํ ชาเนมฺมํ ตํ มยํ.
- [๑๐๑๕] นมฺหิ เทโว, น คณฺธพฺโพ, นาปิ สกฺโก ปุรินฺทโท
กาสิรณฺโณ อหํ ปุตฺโต ยํ กาสฺสุยา นิขณฺณสิ.^๗

^๑ ฉ.,เท.,อิ. มุกปฏชาตก

^๓ ฉ.,เท. นิขณฺ, เอวมุปริปิ.

^๕ ฉ.,เท.,อิ. พาหุ

^๗ ส.,อิ. "นิมณฺณสฺติปิ

"นิหณฺณสฺติปิ ปาโ.

^๒ ส. ปณฺทิตฺติยํ อิ. ปณฺทิจฺจย

^๔ ส.,อิ. นปิ ปงฺคุโล ฉ.,เท. น จวีกโล

^๖ ฉ.,เท.,อิ. อหุ

- [๑๐๑๖] ตสฺส รณโณ อหิ ปุตุโต ยํ ตวํ สมมุปชีวสี,^๑
อธมมํ สารถิ กยิรา มณฺเฑ ตวํ นิกุขณํ วเน.
- [๑๐๑๗] ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสีเทยฺย สเยยฺย วา
น ตสฺส สาขํ ภาณฺเชยฺย, มิตฺตทพฺโป^๒ หิ ปาปโก
- [๑๐๑๘] ยถา รุกฺโข ตถา ราชา, ยถา สาขา ตถา อหิ,
ยถา ฉายุปโค โปโส เอรํ ตวมสิ สารถิ,
อธมมํ สารถิ กยิรา มณฺเฑ ตวํ นิกุขณํ วเน.
- [๑๐๑๙] พหุตพฺภกฺโข^๓ ภาวติ, วิปฺปวฺตุโต สกงฺฆรา,^๔
พหุ นํ อุปชีวนฺติ, โย มิตฺตานํ น ทพฺภกฺติ.
- [๑๐๒๐] ยํ ยํ ชนปทํ ยาทิ, นิคเม ราชธานีโย,
สพฺพตฺถ ปุชฺชิตो โหติ โย มิตฺตานํ น ทพฺภกฺติ.
- [๑๐๒๑] นาสฺส โจรา ปสหนฺติ,^๕ นาติมณฺเฑติ^๖ ขตฺติโย,^๖
สพฺเพ อมิตฺเต ตรติ โย มิตฺตานํ น ทพฺภกฺติ.
- [๑๐๒๒] อทุกฺโข สขมํ เอตี สภาย^๗ ปฏินนฺทิตฺโต,
ณาทินํ อุตฺตโม โหติ, โย มิตฺตานํ น ทพฺภกฺติ.
- [๑๐๒๓] สกุกตฺวา สกุกโต โหติ, ครุ โหติ สการโว,
วณฺณกิตฺติมาโต โหติ, โย มิตฺตานํ น ทพฺภกฺติ.
- [๑๐๒๔] ปุชฺชโก ลมาเต ปุชฺชํ, วนฺทโก ปฏีวณฺทณํ,
ยโสภิตฺติมฺหา ปปโปติ, โย มิตฺตานํ น ทพฺภกฺติ.

^๑ ส.อ. สมุปชีวสี^๓ จ.ท.อ. ปหุตภกฺโข^๕ จ.ท. ปสาหนฺติ^๗ จ.ท. สภาย^๒ ส.อ. มิตฺตทพฺโป^๔ ส.อ. สกามรา^{๖-๖} จ.ท. นาติมณฺเฑติ ขตฺติยา

- [๑๐๒๕] อคฺคิ ยถา ปชฺชลติ เทวตาว วิโรจติ,
 สิริยา อชฺชหิโต^๑ โหติ, โย มิตฺตานํ น ทุพฺภติ.
- [๑๐๒๖] คาโว ตสฺส ปชายนฺติ, เขตฺเต วุตฺตํ วิรฺหติ,
 วุตฺตานํ ผลมสนฺนํ, โย มิตฺตานํ น ทุพฺภติ.
- [๑๐๒๗] ทริโต ปพฺพตาโต วา รุกฺขโต ปติโต นโร
 จโต ปติญฺจํ ลภติ โย มิตฺตานํ น ทุพฺภติ.
- [๑๐๒๘] วิรฺพหฺมุลสนฺตานํ นิโครธมिव มาลฺลโต
 อมิตฺตา นปฺปสหนฺติ โย มิตฺตานํ น ทุพฺภติ.
- [๑๐๒๙] เอहि, ตํ ปฏฺิเนสฺสามิ ราชปฺตฺตํ สกํ ฆรํ,
 รชฺชํ กาเรहि, ภทฺทนฺเต, กี อรณฺเณ กริสฺสสิ.
- [๑๐๓๐] อลํ เม เตน รชฺเชน ฌาตเกน^๒ ธเนน วา
 ยํ เม อธมฺมจริยาย รชฺชํ ลพฺเภถ สारถิ.
- [๑๐๓๑] ปุณฺณปตฺตํ มํ ลาเภहि^๓ ราชปฺตฺโต อิตฺโต คโต,
 ปิตา มาตา จ เม ทชฺชํ ราชปฺตฺตํ ตยิ คเต.
- [๑๐๓๒] โอโรธา จ กุมารํ จ เวสิยานา จ พฺราหฺมณา
 เตปิ อตฺตมฺนา ทชฺชํ ราชปฺตฺตํ ตยิ คเต.
- [๑๐๓๓] หตฺถาโรหา^๔ อนิภฺภูจา รติกา ปตฺติการกา
 เตปิ^๕ อตฺตมฺนา ทชฺชํ^๕ ราชปฺตฺตํ ตยิ คเต.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อชฺหิโต^๓ ส.,อิ. ๑๒/๐๖/๒๕๖๖
 ส.,อิ. ปลาทะเล^{๕-๕} ส.,อิ. เตปิ ทชฺชํ ปิตา เม^๒ ฉ.,เท.,อิ. ฌาตเก^๔ ส.,อิ. หตฺถารุหา, เอวมุปริปิ.

- [๑๐๓๔] พหุตตธณฺญา^๑ ชานปทา เนคมา จ สมากตา
 อุปยานานิ^๒ เม ทชฺชํ ราชปุตฺต ตยิ คเต.
- [๑๐๓๕] ปิตุ มาตุ จหํ จตฺโต รฏฺฐสฺส นิคมสฺส จ
 อโก สพฺพกุमारานํ, นตฺถิ มยหํ สกํ ชฺวร.
- [๑๐๓๖] อญฺญมาโต อหํ มตฺยา, สญฺจตฺโต ปิตรา อหํ,
 เอโก อรณฺเณ ปพฺพชิตฺโต น กาเม อภิปตฺถเย.
- [๑๐๓๗] อปี อตรมานานํ ผลาสาว สมิชฺฌติ,
 วิปกฺกพฺรหฺมจริโยสฺมิ, เอวํ ชานาหิ สารถิ.
- [๑๐๓๘] อปี อตรมานานํ สมฺมทตฺโต วิปจฺจติ,
 วิปกฺกพฺรหฺมจริโยสฺมิ, นิกฺขนฺโต อกุโตภโย.
- [๑๐๓๙] เอวํ วคฺคฺกโก สนฺโต วิสสฏฺฐจฺจโน จ โส,^๓
 กสฺมา ปิตุ จ มาตุ จ สนฺติเก น ภณิ ตทา.
- [๑๐๔๐] นาคํ อสนฺธิตา ปกฺโข, น พริโร อโสตฺตา,
 นาคํ อชฺวหฺตา มฺโโค, มา มํ มฺมุคฺมธารยิ.^๔
- [๑๐๔๑] ปุริมํ สรามหํ ชาตี ยตฺถ รชฺชมการยิ,
 การยิตฺวา ตหิ รชฺชํ ปาปตฺถํ นิรยํ ภุสํ.
- [๑๐๔๒] วิสติณฺเจว วสฺसानิ ตหิ รชฺชมการยิ,
 อสิติวสฺสสหฺสฺसानิ นิรยมฺหิ อปจฺจสิ.^๕

^๑ ฉ., เท. พหุธณฺญา อ. พหุชนปทา จณฺเณ^๒ หมดอายุ 12/06/2566^๓ ฉ., เท., อ. จสิ^๔ ฉ., เท. อปจฺจสิ อ. อปจฺจยิ^๕ ฉ., เท., อ. อุปยานานิ^๖ ส. มโค อธารยิ ฉ., เท. มฺมุคฺมธารยิ

- [๑๐๕๒] ยเทว ตฺยาหํ วจนํ อกรํ ภทฺทมตฺถุ เต
ตเทว เม ตฺวํ วจนํ ยาจิโต กตฺตุมรหสิ.
- [๑๐๕๓] อีเชว ตาว อจฺจนสฺสุ ยาว ราชานมานเย,
อปฺเปว เต ปิตา ทิสฺวา ปตีโต สุมโน สียา.
- [๑๐๕๔] กโรมิ เต ตํ วจนํ ยํ มํ ภณฺสี สารถิ,
อหฺมปิ ทฏฺฐกาโมสฺมิ, ปิตริ เม อิธาคตํ.
- [๑๐๕๕] เอहि สมฺม นีวตฺตสฺสุ, กุสลํ วชฺชาสี ฅาตินํ,
มาตริ ปิตริ มยฺหํ วุตฺโต วชฺชาสี วนฺทนํ.
- [๑๐๕๖] ตสฺส ปาเท คเหตุวาน กตฺวา จ นํ ปทกฺขิณํ
สารถิ รถมารุห ราชทวารํ อุปาคมิ.
- [๑๐๕๗] สฺสญฺญํ มาตา รถํ ทิสฺวา เอกํ สารถิมาคตํ
อสฺสุปฺพนฺณฺเหหิ เนตฺเตหิ โรทนต์ิ นํ อุกฺกขติ.
- [๑๐๕๘] อयํ โส สารถิ เอติ นิหนฺตฺวา มม อตฺรชํ,
นิหโต ญฺน เม ปุตฺโต ปจฺพยา ภูมिवทฺสฺสน.
- [๑๐๕๙] อมิตฺตา ญฺน นนฺทนต์ิ, ปตีตา ญฺน เวรินอ
อาคตํ สารถิ ทิสฺวา นิหนฺตฺวา มม อตฺรชํ.
- [๑๐๖๐] สฺสญฺญํ มาตา รถํ ทิสฺวา เอกํ สารถิมาคตํ
อสฺสุปฺพนฺณฺเหหิ เนตฺเตหิ โรทนต์ิ^๑ นํ ปริปฺจุจติ.^๑
- [๑๐๖๑] กิณฺณุ ฌุโค กิณฺณุ ปกฺโข กิณฺณุ โส วิลปี ตทา
นิหณฺณฺมาโน ภูมียา, ตํ เม อกฺขาหิ สารถิ.

- [๑๐๖๒] กถิ หตฺเถหิ ปาเทหิ มฺหโค^๑ ปกฺโข วิวชฺชยิ
 นิหณฺณมานโน ภูมียา ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺโต.
- [๑๐๖๓] อกฺเขยฺยนฺเต^๒ อหิ อยฺเย ทชฺชาลิสฺส อภยํ มม
 ยํ เม สุตํ วา ทิฏฺฐจํ วา ราชปุตฺตสฺส สนฺติเก.
- [๑๐๖๔] อภยํ สมฺม เต ทมฺมิ, อภิตโต ภณฺ สारถิ
 ยนฺเต สุตํ วา ทิฏฺฐจํ วา ราชปุตฺตสฺส สนฺติเก.
- [๑๐๖๕] น โส มฺหโค น โส ปกฺโข, วิสฺสฺสจฺจโน จ โส,
 รชฺชสฺส กิร โส ภิตโต อกราม^๓ อาลเย พหุ.
- [๑๐๖๖] ปุริมํ สรติ โส ชาตี ยตฺถ รชฺชมการยิ,
 การยิตฺวา ตหิ รชฺชํ ปาปตฺถํ นิรยํ ภูสํ.
- [๑๐๖๗] วิสติ เจว วสฺसानิ ตหิ รชฺชมการยิ,
 อสิติวสฺสสหสฺसानิ นิรยมฺหิ อปจฺฉิ โส.
- [๑๐๖๘] ตสฺส รชฺชสฺส โส ภิตโต มา มํ รชฺเชภิสฺเสจฺยํ,
 ตสฺมา ปิตุ จ มาตุ จ สนฺติเก น ภณิ ตทา.
- [๑๐๖๙] องฺคปจฺจงฺคสมฺปนฺโน อารโหปริณฺหาหา
 วิสฺสฺสจฺจโน ปณฺโณ มคฺเค สคฺคสฺส ติฏฺฐจติ.
- [๑๐๗๐] สเจ ตวํ ทฏฺฐกามาสิ ราชปุตฺตํ ตวตฺตรชฺชํ,
 เอหิ ตํ ปาปยิสฺสามิ ยตฺถ สมฺมตติ เตมิโย.
- [๑๐๗๑] โยชยนฺตุ รเถ อสฺเส, กจฺจํ นาคานิ^๔ พนฺธถ,
 อุทึรยนฺตุ สงฺขปณฺทวา, นทนฺตุ เอกโปกฺขรา.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566
 ๑. น.,เท.,อิ. มุคฺคปฺโข

^๓ ส.,อิ. อกริ

^๒ ส.,อิ. อกฺขิสฺส

^๔ น.,เท. นาคาน

- [๑๐๗๒] นทนต์^๑ เภรี สนนทฐา, วคฺฌ นทนต์^๑ ทนฺทฏี,
เนคมา จ มํ อเนวนตฺ, คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโก.^๒
- [๑๐๗๓] โอโรธา จ กุมารา จ เวสิยานา จ พุราหุมนา
ชิปปิ ยานานิ โยเชนตฺ, คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโก.^๒
- [๑๐๗๔] หตฺถาโรหา อนีกฏฐา รธิกา ปตฺติการกา
ชิปปิ ยานานิ โยเชนตฺ, คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโก.
- [๑๐๗๕] สมาคตา ชานปทา เนคมา จ สมาคตา
ชิปปิ ยานานิ โยเชนตฺ, คจฺฉํ ปุตฺตนิวาทโก.
- [๑๐๗๖] อสฺเส จ สารถิ ยุตฺเต
ราชทวาริ อุปาคณฺฉิ,
สินฺธเว สีฆวาทเน
ยุตฺตา เทว อิมะ หยา.
- [๑๐๗๗] ฐุลา ชเวน หายนฺติ,
กีเส ฐุเล วิวชฺชิตฺวา^๓ กีสา หายนฺติ ฅามสา,
 สํสฏฺฐา โยชิตา หยา.
- [๑๐๗๘] ตโต ราชา ตรมาโน ยุตฺตมารุญฺห สนนํ
อิตฺถาคาริ อชฺฌภาสิ,
 สพฺพาว อนฺุยาถ มํ.
- [๑๐๗๙] วาลวิชนิมฺภุหิสี
อุปาสี รธมารุญฺห ขคฺคํ จตฺตยจ ปณฺฑริ,
 สุวณฺเณหิ อลงฺกตา.
- [๑๐๘๐] ตโต จ^๔ ราชา ปายาสิ ปุรฺกขิตฺวาน สารถิ
ชิปปิเมว อุปาคณฺฉิ ยตฺถ สมนฺติ เตมิโย.
- [๑๐๘๑] ตยจ ทิสฺวาน อายนฺติ
ขตฺตสงฺฆปริพฺพพฺหิ ชลนฺตมิว เตชสา
 เตมิโย เอตทพฺรวิ.

- [๑๐๘๒] กจจิ^๑ นุ ตาต กุสลัม กจจิ ตาต อนามยัม
สพฺพา จ ราชกณฺเฑาโย อโรคา มยฺห มาตโร.
- [๑๐๘๓] กุสลณฺเฑว เม ปุตุต อโธ ปุตุต อนามยัม
สพฺพา จ ราชกณฺเฑาโย อโรคา ตฺยฺห มาตโร.
- [๑๐๘๔] กจจิ อมชฺชโป^๒ ตาต กจจิ เต สฺรุมปฺปิยัม
กจจิ สจฺเจ จ ฐมฺเม จ ทาเน เต รมตี มโน.
- [๑๐๘๕] อมชฺชโป อหัม ปุตุต อโธ เม สฺรุมปฺปิยัม
อโธ สจฺเจ จ ฐมฺเม จ ทาเน เม รมตี มโน.
- [๑๐๘๖] กจจิ อโรคัม โยคฺคนฺเต กจจิ วหติ วาหณัม
กจจิ เต พฺยาธิโย^๓ นตฺถิ สรริสฺสุปฺตาปียา.^๔
- [๑๐๘๗] อโธ อโรคัม โยคฺคัม เม อโธ วหติ วาหณัม
อโธ เม พฺยาธิโย^๓ นตฺถิ สรริสฺสุปฺตาปียา.^๔
- [๑๐๘๘] กจจิ อนฺตา จ เต ผีตา มชฺเฌ จ พฺพลา ตว
โกฏฺฐจาการณฺจ โกสณฺจ กจจิ เต ปฏฺฐิสณฺนิจิตฺ.^๕
- [๑๐๘๙] อโธ อนฺตา จ เม ผีตา มชฺเฌ จ พฺพลา มม
โกฏฺฐจาการณฺจ โกสณฺจ สพฺพัม เม ปฏฺฐิสณฺนิจิตฺ.^๕
- [๑๐๙๐] สุวาคตฺนฺเต มหาราช อโธ เต อทฺฐาคตัม
ปติฏฺฐจาเปนฺตุ^๖ ปลลฺลํกัม ยตฺถ ราชานิสฺสํกตฺติ.

^๑ สี.,อี. กจจินฺน^๓ หมดอายุ 12/06/25๕6
ฉ.,เท. พฺยาธิโย^๕ ฉ.,เท.,อี. ปฏฺฐิสณฺนิจิตัม^๒ สี.,อี. กจจิสฺสมชฺชโป^๔ ฉ.,เท.,อี. สรริสฺสุปฺตาปนา^๖ ฉ.,เท. ปติฏฺฐจาเปนฺตุ

- [๑๐๙๑] อิธว เต นิสินฺนสฺส^๑ นียเต ปณฺณสนฺนเร
 เอตฺโต อุกกมาทาย ปาเท ปกฺขาลยสฺส^๒ เต.
- [๑๐๙๒] อิทมฺปิ ปณฺณกํ มยฺหํ รนฺธํ ราช อโลณกํ,
 ปริภุญฺช มหาราช ปาหุโน เมสิ อากโต.^๓
- [๑๐๙๓] น จาหํ ปณฺณกํ ภูญฺเช,^๔ น เหนํ มยฺห โภชนํ,
 สาลีนํ โอทนํ ภูญฺเช สฺจิมฺสฺสฺสฺสฺสฺส.
- [๑๐๙๔] อจฺเจรํ มํ ปฏฺฐิภาติ เอกกมฺปิ รโหคตํ,
 เอทิสํ ภูญฺชมานานํ, เกน วณฺโณ ปสฺสิตติ.
- [๑๐๙๕] เอโก ราช นิปชฺชามิ นียเต ปณฺณสนฺนเร,
 ตาย เม เอกเสยฺยาย ราช วณฺโณ ปสฺสิตติ.
- [๑๐๙๖] น จ เนตฺตีสพฺพธา^๕ เม ราชรฺกฺขา อปฺภุจฺจิตา,
 ตาย เม เอกเสยฺยาย^๖ ราช วณฺโณ ปสฺสิตติ.
- [๑๐๙๗] อตฺตํ นานุโสจามิ, นปฺปชฺชปฺปามนาคตํ,
 ปจฺจุปฺปนฺเนน ยาเปมิ, เตน วณฺโณ ปสฺสิตติ.
- [๑๐๙๘] อนาคตปฺปชฺชปฺปาย อตฺตสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 เอเตน พาลา สฺสฺสฺสฺสฺส นโฬว หริโต ลฺลฺล.
- [๑๐๙๙] หตฺถานิกํ รถานิกํ อสฺเส ปตฺตติญฺจ จมฺมิโน^๗
 นิเวสนานิ รมฺมานิ อหํ ปฺตฺต ททามิ เต.

^๑ ฉ.,เท. นิสินฺนสฺส^๓ ฉ.,เท. เมสิธาคโต^๕ ส.,ฉ.,เท.,อิ. เนตฺตีสพฺพธา^๗ ฉ.,เท.,อิ. ปตฺตติ จ จมฺมิโน, เอวฺมฺปฺริ.^๒ อิ. ปกฺขาลยนฺติ^๔ ฉ.,เท. ปณฺณกํ ภูญฺชามิ^๖ ฉ.,เท.,อิ. สฺยเสยฺยาย

- [๑๑๐๐] อิตถาคารมจ เต ทมมิ สพฺพาลงการภูสิตํ,
ตา ปุตต ปฏิปชชสฺส, ตวํ โน ราชา ภวิสสสิ.
- [๑๑๐๑] กุสลา นจจกิตสฺส สิภิตา จาตุริตฺติโย,
กาเม ตํ รมยิสฺสนฺติ, กิ อรณฺเณ กริสฺสสิ.
- [๑๑๐๒] ปฏฺิราชฺหิ เต กณฺเณ อานยิสฺสํ อลงฺกตา,
ตาสฺส ปุตเต ชเนตฺวาน อถ ปจฺจนา ปพฺพชิสฺสสิ.
- [๑๑๐๓] ยฺวา จ ททโร จาปี^๑ ปจฺมุปฺปตฺติโต^๒ สฺส,
รชฺชํ กาเรหิ, ภทฺทนฺเต, กิ อรณฺเณ กริสฺสสิ.
- [๑๑๐๔] ยฺวา จเร พุรฺหมจริยํ, พุรฺหมจาริ ยฺวา ลียา,
ททฺรสฺส หิ ปพฺพชฺชา เอตํ อีสํภิ วณฺณิตํ.
- [๑๑๐๕] ยฺวา จเร พุรฺหมจริยํ, พุรฺหมจาริ ยฺวา ลียา,
พุรฺหมจริยํ จริสฺสามิ, นาคํ รชฺเชนฺมตฺติโก.
- [๑๑๐๖] ปสฺสามิ โวหํ ททฺริ อมฺมตาต วทนฺนํ
กิจฺจาลทฺธํ ปิยํ ปุตฺตํ อปตฺวาว ชรํ มตํ.
- [๑๑๐๗] ปสฺสามิ โวหํ ททฺริ กุมาริ จารุทสฺสนิ
นวํสกลีรํ ปลฺลุตฺตํ^๓ ชีวิตกฺขยํ.^๔
- [๑๑๐๘] ททฺราปี หิ มียนฺติ นรา จ อถ นาริโย,
ตตฺถ โก วิสฺสเส โปโส ททฺโรมฺหิตี ชีวิต.
- [๑๑๐๙] ยสฺส รตฺยา วิวसानเ อายุ อปฺปตฺริ ลียา
อปฺโปทเกว มจฺจณํ, กิณฺहु โกมารกํ ตเหิ.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566^๑ ฉ.,เท.,อิ. จาสิ^๓ ฉ.,เท.,อิ. ปลุกุค^๒ ฉ.,เท. ปจฺมุปฺปตฺติโก, เอมฺบุปริปี.^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ. ชีวิตกฺขเย

- [๑๑๑๐] นิจุมพุภาหโต โลโก นิจจณฺจ ปริวาริโต,
อโมฆาสฺว วชนฺตีสฺว ก็ มํ รชเชภิสสิญฺจสิ.^๑
- [๑๑๑๑] เกณมพุภาหโต โลโก เกณ จ ปริวาริโต,
กาโย อโมฆา คจฺฉนฺติ ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิโต.
- [๑๑๑๒] มจฺจุณาพุภาหโต โลโก ชราย ปริวาริโต
รตฺโย อโมฆา คจฺฉนฺติ เอวํ ชานาหิ ขตฺติย.
- [๑๑๑๓] ยถาปิ ตนฺเต เวตฺนเต^๒ ยํ ยเทโวปยุยฺหติ^๓
อปฺปกํ โหติ เวตพฺพํ เอวํ มจฺจาน ชีวิตํ.
- [๑๑๑๔] ยถา วาริวโห ปุโร คจฺฉํ น^๔ ปริวตฺตติ
เอวมายุ มนุสฺसानํ คจฺฉํ น ปริวตฺตติ^๕
- [๑๑๑๕] ยถา วาริวโห ปุโร วहे รุกฺเขปฺกุลเช
เอวํ ชราย มรณฺเน^๖ วุยฺหนฺเต สพฺพปาณิโน.
- [๑๑๑๖] หตฺถานิกํ รถานิกํ อสฺเส^๗ ปตฺติญฺจ จมฺมิโน^๘
นิเวสนานิ รมฺมานิ อหํ ปุตฺต ททามิ เต.
- [๑๑๑๗] อิตฺถาคารญฺจ เต ทมฺมิ
ตา ปุตฺต ปฏฺฐิพฺพชฺชสฺส สพฺพาลงฺการญฺสํ,
 ตวํ โน ราชา ภวิสฺสสิ.
- [๑๑๑๘] กุสลา นจฺจกิตฺตสฺส สิग्ฆิตา จาตุริตฺติโย,
กาเม ตํ รมยิสฺสนฺติ, ก็ อรณฺเณ กริสฺสสิ.

^๑ อ. รชเชน สนิญจสิ^๒ ฉ., เท. วิตเต^๓ ส.อ. ยํ ยํ เทวูปวิยติ ฉ., เท. ยํ ยเทวูปวิยติ ^๔ ฉ., เท. นุปนิวตติ อ. นุปนิวตติ^๕ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ., เท. นุปนิวตติ^๖ ฉ., เท. ชรามรณเน^{๗-๘} ฉ., เท. อสเส ปตฺติ จ วมฺมิโน

- [๑๑๑๙] ปฏีราชูหิ เต กณฺเณ อานยิสฺสํ อลงฺกตา,
 ตาสฺ ปุตุเต ชเนตฺวาน อถ ปจฺจํา ปพฺพชิสฺสสิ.
- [๑๑๒๐] ยฺวํ จ ททโร จาปิ ปจฺมุปฺปตฺติโต สฺสํ,
 รชฺชํ กาเรหิ, ภทฺทนฺเต กิ อรมณฺเณ กริสฺสสิ.^๑
- [๑๑๒๑] โกฏฺจาคารณจ โสณฺณจ วาหฺนานิ พลานิ จ
 นิเวสนานิ รมฺมานิ อหํ ปุตุต ททามิ เต.
- [๑๑๒๒] โคมณฺทลปริพฺยุพฺโห ทาสีสงฺฆปฺรภฺชิโต,^๒
 รชฺชํ กาเรหิ, ภทฺทนฺเต, กิ อรมณฺเณ กริสฺสสิ.
- [๑๑๒๓] กิ^๓ มํ ชเนน ชียเยถ^๓ กิ ภரியาย มริสฺสติ
 กิ โยพฺพเนน ชินฺณเณ^๔ ยํ ชรํยาภิภฺยฺยติ.^๕
- [๑๑๒๔] ตตฺถ กา นนฺทิ, กา ชิตฺททา, กา รติ, กา ชเนสนา,
 กิ เม ปุตุเตหิ ทาเรหิ, ราช มฺตุโตสฺมิ พนฺธนา.
- [๑๑๒๕] โยหํ^๖ เอวํ ปชานามิ มจฺจุ เม นปฺปมชฺชติ,
 อนฺตเกนาธิปฺนฺนสฺส กา รติ, กา ชเนสนา.
- [๑๑๒๖] ผลานมिव ปกฺกานํ นิจฺจํ ปตฺนโต^๗ ภยํ
 เอวํ ชาตาน มจฺจํจํ นิจฺจํ มรณโต ภยํ.
- [๑๑๒๗] สายเมเก น ทิสฺสนฺติ ปาโต ทิฏฺฐา พหุ ชนา,
 ปาโต เอเก น ทิสฺสนฺติ สายํ ทิฏฺฐา พหุ ชนา.

^๑ อ. อยํ คาทา น ทิสฺสติ.^๒ ฉ., เท., อ. ทาสีสงฺฆปฺรภฺชิโต^{๓-๓} ส. กิ ชเนน ยํ ชียเยถ ฉ., เท. กิ ชเนน ยํ ชียเยถ อ. กิ ชเนน ยํ ชียเยถ^๔ ส., อ. จินฺณเณ^๕ ส., อ. ยํ ชรา อภิเหสฺสติ^๖ ส., อ. โสฬ^๗ อ. ปตฺนา

- [๑๑๓๖] อธิปปายผล^๑ เอเก อสมิ^๒ โลกสมิ เทวเต
ปโยชยนติ กมฺมานิ ตานิ อิชฺฌนติ วา น วา.
- [๑๑๓๗] สนฺทิฏฺฐิกํ กมฺมผลํ นนุ ปสฺสสิ เทวเต,
สนฺนา อญฺเฆ, ตรามहि ตมฺจ ปสฺสามิ สนฺติเก.
- [๑๑๓๘] โส อหิ วายมิสฺสามิ ยถาสตฺติ ยถาผลํ,
คจฺฉิ ปาริ สมุทฺทสฺส กสฺส^๓ ปุริสการิยํ.
- [๑๑๓๙] โย ตฺวํ เอวํ คเต โอฆะ อปฺปเมยฺเย มหณฺณเว
ธมฺมวายามสมฺปนฺโน กมฺมฺนา นาวสีทติ^๔
โส ตฺวํ ตตฺถเฏว คจฺฉาหิ ยตฺถ เต นิริโต มโน.
- [๑๑๔๐] สุริยฺยคฺคฺมเน^๑ นิธิ อโถ โอคฺคฺมเน นิธิ,
อนฺโต นิธิ พหิ นิธิ น อนฺโต น พหิ นิธิ.
- [๑๑๔๑] อาโรหเน มหานิธิ อโถ โอโรหเน นิธิ,
จตุสฺส มหาสาเลสฺส สมฺนตา โยชเน นิธิ.
- [๑๑๔๒] ทนฺตคฺคฺเคสฺส มหานิธิ พาลคฺคฺเคสฺส จ เกปฺโปเก
รูกฺขคฺคฺเคสฺส มหานิธิ โสฬเสเต มหานิธิ^๒
สหสฺสธาโม ปลฺลงฺโก สีวลาราชเนน จ.^๓
- [๑๑๔๓] อาสีเสเถว ปุริโส, น นิพฺพินฺนํ เทยฺย ปณฺธุติโต,
ปสฺสามิ โวหิ อตฺตาทนํ ยถา อิจฺฉี ตถา อหุ.
- [๑๑๔๔] อาสีเสเถว^๔ ปุริโส, น นิพฺพินฺนํ เทยฺย ปณฺธุติโต,
ปสฺสามิ โวหิ อตฺตาทนํ อุกกา ถลมฺพุทฺธํ.

^๑ ส.อ. กาส
๑๒/๐๖/๒๕๖๖

^{๓-๓} ฉ., เท. อิม่า คาทา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ ฉ., เท. นาวสีทสิ

^๔ ฉ., เท. อาสีเสเถว

[๑๑๔๕] วายเมเถว ปุริโส, น นิพพินฺทยเยย ปณฺหิโต,
ปสฺสามิ โวหิ อตฺตานํ ยถา อิจฺฉี ตถา อหุ.

[๑๑๔๖] วายเมเถว ปุริโส, น นิพพินฺทยเยย ปณฺหิโต,
ปสฺสามิ โวหิ อตฺตานํ อุทกา ถลมุพฺภตํ.

[๑๑๔๗] ทุกฺขุปนฺีโตปิ นโร สปญฺโณ
 อาสํ น จินฺทยเยย สุขาคฺคมาย,
 พหุ หิ ผสฺสา อหิตา หิตา จ,
 อวิตกฺกิตาโร^๑ มจฺจุมฺปฺปชฺชนฺติ.^๒

[๑๑๔๘] อจินฺติตมฺปิ ภาวติ, จินฺติตมฺปิ วินสฺสติ,
 น หิ จินฺตามยา โภคา อิตฺถิยา ปุริสสฺส วา.

[๑๑๔๙] อปฺปราณฺ^๒ วต โภ ราชา สพฺพภฺมโม ทิสฺสํปติ,
 นาชฺช นจฺเจ นิสฺสามติ, น คีเต กุรุเต มโน.

[๑๑๕๐] น มิเค, นปี อฺยุยาเน, นปี หิเส อฺทิกฺขติ,
 มฺุโคว ตฺถนฺหิมาสีโน น อตฺถมฺนุสฺสํสติ.

[๑๑๕๑] สุขกามา รโหสีลา วคฺคพฺนฺธา^๓ อปารุตา^๓
 กสฺส^๔ นุ อชฺช อารามे ทหฺรา วุฑฺฒา จ อจฺจเร.

[๑๑๕๒] อตฺติกฺกนฺตวนถา ธีรา นโม เตสํ มहेสิํ
 เย อฺสฺสฺสฺกมฺหิ โลกมฺหิ วิหรนฺติ อฺนุสฺสฺกา.

- [๑๑๕๓] เต เจตฺวา มจฺจุโน ชาลํ ตนฺตํ^๑ มายาวิโน ทพฺพํ,
 สนฺทาลยนฺตา^๒ จจฺจนฺติ โก เตสํ คติมาปเย.
- [๑๑๕๔] กทาหํ มิถิลํ ผีตํ วิภตฺตํ^๓ ภาคโส มิตํ^๔
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา^๕ สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๕๕] กทาหํ มิถิลํ ผีตํ วิสาลํ สพฺพโต ปภํ
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๕๖] กทาหํ มิถิลํ ผีตํ พหุปาการโตรณํ
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๕๗] กทาหํ มิถิลํ ผีตํ ทพฺพหมฺภูฏาลโกฏฺจกํ
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๕๘] กทาหํ มิถิลํ ผีตํ สุวิภตฺตํ มหาปถํ
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๕๙] กทาหํ มิถิลํ ผีตํ สุวิภตฺตตฺตฺราปณํ
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๖๐] กทาหํ มิถิลํ ผีตํ ควสฺสรถปฺพิตํ
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๖๑] กทาหํ มิถิลํ ผีตํ อารามวนมालินี
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๖๒] กทาหํ มิถิลํ ผีตํ อุกฺกยฺยานวนมालินี
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566^๒ ฉ.,เท. คติ^{๓-๔} อ. วิสาลํ สพฺพโต ปภํ^๕ ฉ.,เท.,อ. ฉินฺนาลยตฺตา^๖ ฉ.,เท.,อ. กุทาสฺสุ, เอวมฺปริปิ.

- [๑๑๖๓] กทาคี มิตถิ์ ฝัดดี ปาสาทวรมาลินี
 ปหาย ปพพชิสฺสามิ, ตัง กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๖๔] กทาคี มิตถิ์ ฝัดดี ติปฺปรี ราชพทฺธนี
 มาปิตฺโต โสมนสฺเสน เวเทเหเน ยสฺสสินา
 ปหาย ปพพชิสฺสามิ, ตัง กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๖๕] กทาคี วิเทเห^๑ ฝัดเต นิจิตเต ฐมฺมรกฺขิตเต
 ปหาย ปพพชิสฺสามิ, ตัง กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๖๖] กทาคี วิเทเห ฝัดเต อเชยฺเย ฐมฺมรกฺขิตเต
 ปหาย ปพพชิสฺสามิ, ตัง กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๖๗] กทาคี อนฺเตปฺปรี^๒ รหมํ วิภตฺตํ ภาคโส มิตฺตํ
 ปหาย ปพพชิสฺสามิ, ตัง กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๖๘] กทาคี อนฺเตปฺปรี รหมํ สุธามตฺตติกลเปนนํ
 ปหาย ปพพชิสฺสามิ, ตัง กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๖๙] กทาคี อนฺเตปฺปรี รหมํ สุจิตฺตํ มโนรมํ
 ปหาย ปพพชิสฺสามิ, ตัง กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๗๐] กทาคี ภูฏาคาเร จ^๓ วิภตฺเต ภาคโส มิตเต
 ปหาย ปพพชิสฺสามิ, ตัง กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๗๑] กทาคี ภูฏาคาเร จ สุธามตฺตติกลเปเน
 ปหาย ปพพชิสฺสามิ, ตัง กทา สุ ภวิสฺสติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. เวเทเห, เอวมฺปิริ.^๒ ส.,อิ. กทา อนฺเตปฺปรี^๓ อิ. จสทฺโท น ทิสฺสติ. เอวมฺปิริ.

- [๑๑๘๑] อารุพฺเห คามนีเยภิ อินฺทียาจาปฐาริกิ^๑
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๘๒] กทาหิ รตฺตเสนียะ สนนฺทฺเช อุตฺตมิตฺตทฺชเช
 ทิปะ อโถปิ เวยฺยคฺเช สพฺพาลงฺการภูสิตะ.
- [๑๑๘๓] อารุพฺเห คามนีเยภิ จาปหตฺถะหิ จมฺมิกิ^๒
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๘๔] กทาหิ โสวณฺณรเถ สนนฺทฺเช อุตฺตมิตฺตทฺชเช
 ทิปะ อโถปิ เวยฺยคฺเช สพฺพาลงฺการภูสิตะ.
- [๑๑๘๕] อารุพฺเห คามนีเยภิ จาปหตฺถะหิ จมฺมิกิ
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๘๖] กทาหิ สขฺฆรเถ จ สนนฺทฺเช อุตฺตมิตฺตทฺชเช
 ทิปะ อโถปิ เวยฺยคฺเช สพฺพาลงฺการภูสิตะ.
- [๑๑๘๗] อารุพฺเห คามนีเยภิ จาปหตฺถะหิ จมฺมิกิ
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๘๘] กทาหิ อสฺสรเถ จ สนนฺทฺเช อุตฺตมิตฺตทฺชเช
 ทิปะ อโถปิ เวยฺยคฺเช สพฺพาลงฺการภูสิตะ.
- [๑๑๘๙] อารุพฺเห คามนีเยภิ จาปหตฺถะหิ จมฺมิกิ
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๙๐] กทาหิ โอฏฺฐรเถ จ สนนฺทฺเช อุตฺตมิตฺตทฺชเช
 ทิปะ อโถปิ เวยฺยคฺเช สพฺพาลงฺการภูสิตะ.

- [๑๑๙๑] อารุพฺเห คามนีเยภี^๑ จาปหตฺเถहि จมฺมิภี
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๙๒] กทาหิ โคณฺรเถ จ สนนฺทฺเช อุตฺติตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยฺยคฺเข สพฺพาลงฺการภฺยฺสึเต.
- [๑๑๙๓] อารุพฺเห คามนีเยภี จาปหตฺเถहि จมฺมิภี
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๙๔] กทาหิ อชรเถ จ สนนฺทฺเช อุตฺติตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยฺยคฺเข สพฺพาลงฺการภฺยฺสึเต.
- [๑๑๙๕] อารุพฺเห คามนีเยภี จาปหตฺเถहि จมฺมิภี
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๙๖] กทาหิ เมณฺฑรเถ จ สนนฺทฺเช อุตฺติตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยฺยคฺเข สพฺพาลงฺการภฺยฺสึเต.
- [๑๑๙๗] อารุพฺเห คามนีเยภี จาปหตฺเถहि จมฺมิภี
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๑๙๘] กทาหิ มิคฺรเถ จ สนนฺทฺเช อุตฺติตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยฺยคฺเข สพฺพาลงฺการภฺยฺสึเต.
- [๑๑๙๙] อารุพฺเห คามนีเยภี จาปหตฺเถहि จมฺมิภี
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๐๐] กทาหิ หตฺถาโรเห จ สพฺพาลงฺการภฺยฺสึเต
นีลจมฺมฺชเร สุเร โตมรํกุสฺปาณิน^๒
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.

- [๑๒๐๑] กทาหัม อสฺสาโรเห จ สพฺพาลงฺการญฺสึเต
 นิลจมฺมฺชเร สุเร อินฺทียาจาปฺฐาริโน^๑
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตัม กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๐๒] กทาหัม รถาโรเห จ สพฺพาลงฺการญฺสึเต
 นิลจมฺมฺชเร สุเร จาปฺหตฺถे กลาปิโน^๒
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตัม กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๐๓] กทาหัม ฌนฺคฺคเห จ สพฺพาลงฺการญฺสึเต
 นิลจมฺมฺชเร สุเร จาปฺหตฺถे กลาปิโน^๒
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตัม กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๐๔] กทาหัม ราชปฺตุเต จ สพฺพาลงฺการญฺสึเต
 จิตฺรจมฺมฺชเร^๓ สุเร กญฺจนาวะพฺฐาริโน^๔
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตัม กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๐๕] กทาหัม อริยคณฺเ จ วตฺถวณฺเต^๕ อลงฺกเต
 หริจฺนฺทณฺลิตฺตงฺเค กาสิกฺกุตฺตมชาริโน^๖
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตัม กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๐๖] กทาหัม^๗ อมจฺจคณฺเ จ สพฺพาลงฺการญฺสึเต
 ปิตจมฺมฺชเร สุเร ปุรโต คจฺจมาลิโน^๘
 ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตัม กทา สุ ภวิสฺสติ.^๙

^๑ ฉ., เท., อิ. อิลฺลียาจาปฺฐาริเน, เอวมฺปฺริปิ.

^๓ ฉ., เท. จิตฺรจมฺมฺชเร
 พิมพ์ 12/06/2566

^๕ ฉ., เท. วตฺถวณฺเต

^{๗-๙} ส., อิ. อิม่า คาถา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ ฉ., เท. กปาลิเน

^๔ ฉ., เท., อิ. กญฺจนาวะพฺฐาริเน

^๖ ฉ., เท. กาสิกฺกุตฺตมชาริเน, เอวมฺปฺริปิ.

^๘ ฉ., เท. กจฺจมาลิเน

- [๑๒๐๗] กทาหิ สตฺตสตา ภริยา สพฺพาลงฺการภูสิตา
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๐๘] กทาหิ สตฺตสตา ภริยา สฺสญฺญา ตนฺนุชฺฌิมา
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๐๙] กทาหิ สตฺตสตา ภริยา อสฺสวา ปิยภาณินิ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๑๐] กทาหิ สตฺปลกัสมิ^๑ โสวณฺณํ สตราชิกํ
ปหาย ปพฺพชิสฺสามิ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๑๑] กทา สุ มํ หตฺถิคุมฺพา สพฺพาลงฺการภูสิตา
สฺวณฺณกจฺฉา มาตงฺกา เหมกปฺปนิวาสสา
- [๑๒๑๒] อารุพฺพา คามนีเยภิ โตมรํกุสฺปาณิภิ
ยนฺตํ มํ นานฺยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๑๓] กทา สุ มํ อสฺสคุมฺพา สพฺพาลงฺการภูสิตา
อาชานียาว ชาติยา สินฺธวา สีฆวาทนา.
- [๑๒๑๔] อารุพฺพา คามนีเยภิ อินฺทียาจาปฺচারิภิ
ยนฺตํ มํ นานฺยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.
- [๑๒๑๕] กทา สุ มํ รตฺเทนิโย^๒ สนฺนทฺธา อุสฺสิตทฺฐา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺฆา สพฺพาลงฺการภูสิตา.
- [๑๒๑๖] อารุพฺพา คามนีเยภิ จาปฺหตฺเทหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานฺยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภวิสฺสติ.

[๑๒๑๗] กทา สุ มํ สุวณฺณรธา สนนทฺธา อุตฺตมทฺธา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺฆา สพฺพาลงฺการภูสิตา.

[๑๒๑๘] อารุพฺพา คามนีเยภิ จาปฺหตฺเถหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานฺยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.

[๑๒๑๙] กทา สุ มํ สขฺฌรธา สนนทฺธา อุตฺตมทฺธา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺฆา สพฺพาลงฺการภูสิตา.

[๑๒๒๐] อารุพฺพา คามนีเยภิ จาปฺหตฺเถหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานฺยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.

[๑๒๒๑] กทา สุ มํ อสฺสรธา สนนทฺธา อุตฺตมทฺธา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺฆา สพฺพาลงฺการภูสิตา.

[๑๒๒๒] อารุพฺพา คามนีเยภิ จาปฺหตฺเถหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานฺยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.

[๑๒๒๓] กทา สุ มํ โอฏฺฐจฺรธา สนนทฺธา อุตฺตมทฺธา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺฆา สพฺพาลงฺการภูสิตา.

[๑๒๒๔] อารุพฺพา คามนีเยภิ จาปฺหตฺเถหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานฺยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.

[๑๒๒๕] กทา สุ มํ โคณฺรธา สนนทฺธา อุตฺตมทฺธา
ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺฆา สพฺพาลงฺการภูสิตา.

[๑๒๒๖] อารุพฺพา คามนีเยภิ จาปฺหตฺเถหิ จมฺมิภิ
ยนฺตํ มํ นานฺยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.

- [๑๒๒๗] กทา สุ มํ อชรธา สนนทฐา อุตฺติตทฐา
 ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺฆา สพฺพาลงฺการภูสิตา.
- [๑๒๒๘] อารุพฺพา คามนีเยภิ จาปหตฺเถहि จมฺมิภิ
 ยนฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.
- [๑๒๒๙] กทา สุ มํ เมณฺฑรธา สนนทฐา อุตฺติตทฐา
 ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺฆา สพฺพาลงฺการภูสิตา.
- [๑๒๓๐] อารุพฺพา คามนีเยภิ จาปหตฺเถहि จมฺมิภิ
 ยนฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.
- [๑๒๓๑] กทา สุ มํ มิครธา สนนทฐา อุตฺติตทฐา
 ทีปา อโถปิ เวยฺยคฺฆา สพฺพาลงฺการภูสิตา.
- [๑๒๓๒] อารุพฺพา คามนีเยภิ จาปหตฺเถहि จมฺมิภิ
 ยนฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.
- [๑๒๓๓] กทา สุ มํ หตฺถาโรหา สพฺพาลงฺการภูสิตา
 นีลจมฺมธฺรา สุรา โตมรํกุสฺปาณิโน
 ยนฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.
- [๑๒๓๔] กทา สุ มํ อสฺสาโรหา สพฺพาลงฺการภูสิตา
 นีลจมฺมธฺรา สุรา อินฺทียาจาปชาโร
 ยนฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.
- [๑๒๓๕] กทา สุ มํ รธาโรหา สพฺพาลงฺการภูสิตา
 นีลจมฺมธฺรา สุรา จาปหตฺถา กลาปิโน
 ยนฺตํ มํ นานฺนุยิสฺสนฺติ, ตํ กทา สุ ภาวิสฺสติ.

- [๑๒๓๖] กทา สุ มํ ฌนุคฺคหา สพฺพาลงฺการภูสิตา
 นีลจมฺมธรา สุรา จาปหตฺถา กลาปิโน
 ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ,
 ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี.
- [๑๒๓๗] กทา สุ มํ ราชปฺตฺตา
 จิตฺรจมฺมธรา สุรา สพฺพาลงฺการภูสิตา
 ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ,
 กญฺจนาเวพฺพาริโน
 ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี.
- [๑๒๓๘] กทา สุ มํ อริยคณฺา
 หริจฺนุทฺถนลิตฺตงฺคา วตฺถวณฺตา^๑ อลงฺกตา
 ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ,
 กาสิกฺกุตฺตมธาริโน
 ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี.
- [๑๒๓๙] กทา^๒ สุ มํ อมจฺจคณฺา
 ปิตจมฺมธรา สุรา สพฺพาลงฺการภูสิตา
 ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ,
 ปฺรโต คจฺจมาลีนี^๓
 ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี.^๒
- [๑๒๔๐] กทา สุ มํ สตฺตสตา ภริยา
 ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ,
 สพฺพาลงฺการภูสิตา
 ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี.
- [๑๒๔๑] กทา สุ มํ สตฺตสตา ภริยา
 ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ,
 สฺสณฺญา ตนฺนุชฺฌิมา
 ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี.
- [๑๒๔๒] กทา สุ มํ สตฺตสตา ภริยา
 ยนฺตํ มํ นานุยิสฺสนฺติ,
 อสฺสวา ปิยภาณินี
 ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี.
- [๑๒๔๓] กทาหิ ปตฺตํ คเหตุวาน
 ปิณฺฑทิกาย จริสฺสามิ,
 มุณฺโฑสงฺฆาฏิปารุโต
 ตํ กทา สุ ภวิสฺสตี.

^๑ จ.,เท.,อ. วัฒนฺตา

^{๒-๒} อ. อีมา คากา น ทิสฺสนฺติ.

^๓ จ.,เท. คจฺจมาลีนี

- [๑๒๕๓] ตา จ สดุดสตา ภริยา สพฺพาลงฺการภูสิตา
หิตฺวา สมฺปทวิ^๑ ราชา ปพฺพชฺชาย ปฺรกุขิโต.
- [๑๒๕๔] ตา จ สดุดสตา ภริยา สฺสญฺญา ตณฺมชฺฌิมา
หิตฺวา สมฺปทวิ^๑ ราชา ปพฺพชฺชาย ปฺรกุขิโต.
- [๑๒๕๕] ตา จ สดุดสตา ภริยา อสฺสวา ปิยภาณินี
หิตฺวา สมฺปทวิ ราชา ปพฺพชฺชาย ปฺรกุขิโต.
- [๑๒๕๖] หิตฺวา สดปฺลลํ^๒ อคฺคหิ มตฺติกาปตฺตํ^๓
โสวณฺณํ สตรราชิกํ
ตํ ทูติยาภิเสกนํ.
- [๑๒๕๗] เกสฺมา^๔ อคฺคิสมา ชาลา โกสา ทยฺหนฺติ ภาคโส
รชตํ ชาตฺรฺปญฺจ มุตฺตา เวฬุริยา พหุ.
- [๑๒๕๘] มณฺโโย สงฺขมุตฺตา จ วตฺถกํ^๕ หริจฺนฺทนํ
อชินํ ทนฺตภณฺทญฺจ โลหํ กาพายสํ พหุ
เอहि ราช นีวตฺตสฺสุ, มา เต ตํ วินสฺสา^๖ ธนํ.
- [๑๒๕๙] สฺสุขํ วต ชีวาม เยสนฺโน นตฺถิ กิณฺจนํ,
มิถิลาย ทยฺหมานาย น เม กิณฺจิ อทยฺหถ.
- [๑๒๖๐] อฏฺวิโย สมฺปปฺนฺนา รฏฺจํ วิทฺธฺสยฺนฺติ เต,
เอहि ราช นีวตฺตสฺสุ, มา รฏฺจํ วินสฺสา อิทํ.
- [๑๒๖๑] สฺสุขํ วต ชีวาม เยสนฺโน นตฺถิ กิณฺจนํ,
รฏฺเจ วิลุมฺปมานมฺหิ น เม กิณฺจิ อหารถ.^๗

^๑ ส. สมฺปททยิ ฉ., เท., อ. สมฺปททวิ, เอมฺปริปิ.

^๒ ฉ., เท. มตฺติกํ ปตฺตํ

^๓ ฉ., เท. วตฺถกํ

^๔ ฉ., เท. อหิรถ อ. อหิรถ

^๕ ฉ., เท. สดปฺลํ กํสํ

^๖ ส. เวสฺมา อ. ภีสา

^๗ ฉ., เท. วินสฺสา, เอมฺปริปิ.

- [๑๒๖๒] สสุขิ วต ชีวาม เยสนุโน นตฺถิ กิณฺจณฺ,
 ปิตฺติภกฺขา ภวิสฺสาม เทวา อาภสฺสรา ยถา.
- [๑๒๖๓] กิเมโส มหโต โสมโส กา ญฺ คาเมว กิพฺปิยา^๑
 สมณ เตวว^๒ ปุจฺฉามิ^๓ กตฺเตโสภิสฺสโณ ชโน.
- [๑๒๖๔] มมฺ โອหาย คจฺจนฺตํ เอตฺเตโสภิสฺสโณ ชโน,
 สีมาทิกฺกมนฺ ยนฺตํ มุณีโมนสฺส ปตฺติยา
 มิสฺสํ นนฺทึหิ คจฺจนฺตํ กิ ชานมฺนุปฺจฺฉสิ.
- [๑๒๖๕] มาสฺสฺ ตินฺโน อมณฺณิตฺโต^๔ สรีริ ธารยํ อิมํ,
 อตฺติเรณฺยมิทํ กมฺม^๕ พหุ หิ ปรีปนฺนโย.
- [๑๒๖๖] โก ญฺ เม ปรีปนฺนสฺส มม เอวํวิหาริโน,
 โย เหนว ทิณฺณเจ นาทิณฺณเจ กามานมฺปิปตฺถเย.
- [๑๒๖๗] นิทฺทา ตนฺทิ วิชฺฌมฺปิตา อรติ ภตฺตสมฺมโท
 อาวสณฺติ สรีรฺฐจา พหุ หิ ปรีปนฺนโย.
- [๑๒๖๘] กลฺยาณํ วต มํ ภวํ พุราหฺมณ เตวว^๖ ปุจฺฉามิ
 พุราหฺมณ อนุสาสสิ^๗ โก ญฺ ตวฺมสิ มาริส.
- [๑๒๖๙] นารโท^๘ อิตฺติ นาเมน^๙ กสฺสโป อิตฺติ มํ วิทฺฐ
 โภโต สงฺกาเส อาคจฺฉิ, 'สาธุ สพฺภิ สมาคโม.
- [๑๒๗๐] ตสฺส เต สพฺโพ อานนฺโท วิหารโ อูปวตฺตตฺตุ
 ยทฺธํ ตํ ปรีปุเรหิ ขนฺติยา อุปสเมน จ.

^๑ ส. คาเม กสิลฺยา^๓ ฉ.,เท. ปุจฺฉาม^๕ หมดอายุ 12/06/2566^๔ ฉ.,เท. อตฺติเรณฺย มิทํ^๖ ส. พุราหฺมณณฺเวย^๒ ส.,อิ. สมณณฺเวย^๔ ฉ.,เท. อมณฺณิตฺต^๖ ฉ.,เท. พุราหฺมณมนุสาสสิ^{๘-๙} ฉ.,เท. นารโท อิตฺติ เม นาม

- [๑๒๗๙] ตูริยतालितसङ्गुजे^๑ สมมतालสมहिเต
 ส มิกาชิน มทุทกขี^๒ ผลี^๓ อมพํ ติโรจจํ
 ตุทमान^๓ มนุสเสहि ผลกาเมहि ชนตุมิ.
- [๑๒๘๐] โส โขหต^๔ ลีรี หิตวา โอโรหิตวา มิกาชิน
 มุลล์ อมพสสุปากณฉี ผลิโน นิปผลสสุ จ.
- [๑๒๘๑] ผลี อมพํ หตํ ทิสวา วิทุสสุตํ วินลิกต^๕
 อเถกํ อิตริ อมพํ นีโลภาสํ มโนรม.
- [๑๒๘๒] เอวเมว นุนมเหปิ อิสฺสเร พหุกณฏเก
 อมิตฺตา โน วธิสฺสนติ ยถา อมโป ผลี หโต.
- [๑๒๘๓] อชินมฺหิ หญฺญเต ทีปิ นาโค ทนฺเตหิ หญฺญติ,
 ฐนฺมฺหิ ฐนฺโน หนฺติ อนิเกตมสนฺถว,
 ผลี อมโป อผลโล จ เต สตฺถาโร อุโภ มม.
- [๑๒๘๔] สพฺโพ ชโน สพฺยาสิตो^๖ “ราชา ปพฺพชิตो อิติ
 หตฺถาโรหา อนิกฺกจา รธิกา ปตฺติการกา.
- [๑๒๘๕] อสฺสาสยิตฺวา ชนตํ จปยิตฺวา ปฏฺิจจํ
 ปุตฺตํ รัชเช จเปตฺวาน อถ ปจฺจนา ปพฺพชิสฺสสิ.
- [๑๒๘๖] จตฺตา มยา ชานปทา มิตฺตามจฺจา จ ฌาตกา
 สนฺติ ปุตฺตา วิเทหानํ ที่ฆาวุ รฏฺฐจวฑฺฒโน,
 เต รัชชํ การยิสฺสนติ มิถิลายํ ปชาปติ.

^๑ จ.,เท. ตูริยतालितसङ्गुजे^๒ ส. ตุชฺชमान จ.,เท. หญฺญมาน อ. ตทฺทมาน^๓ จ.,เท. วินพิทต^๔ ส.,อ. ผล, เอวมุปริปี.^๕ จ.,เท.,อ. โข ห ต^๖ จ.,เท.,อ. ปพฺยาสิต

[๑๒๘๗] เอहि, ตํ อนุสิทฺถามิ ยํ วากุยํ มม รุจฺจติ
 ราชํ ตํวํ การยสี^๑ ปาปํ ทุจฺจริตํ พหุ
 กาเยน วาจา มนสา เยน คจฺฉสิ^๒ ทฺวคฺคตี.

[๑๒๘๘] ปฺรทินฺนเกน ปฺรนิฏฺฐิตเณ
 ปิณฺฑเณ ยาเปมิ^๓ ส ธีรธมฺโม.

[๑๒๘๙] โยปิ จตฺตเถ ภาตฺตกาเล น ภูณฺเช
 อชฺชฏฺฐมารีว^๔ ขุทาย มียเย
 น เตวว ปิณฺฑํ ลฺลิตํ^๕ อนริยํ
 กุลปฺตตฺตโรโป สปฺปริโส น^๖ เสเว
 ตยิทํ น สาธุ, ตยิทํ น สุณฺณํ
 สุนขุจฺฉินฺนํ ชนฺก ภูณฺชเส ตํวํ.

[๑๒๙๐] น จาปิ เม สีวลี โส อภากุโ
 ยํ โหติ จตฺตํ คิหิโน สุนขสฺส วา
 เยเกจิ โภคา อีธ ธมฺมลทฺธา
 สพฺโพ โส ภากุโ อนวโยติ^๗ วุตฺโต.

[๑๒๙๑] กุมาริเก อุปเสนิเย นิจํ นิคฺคผลมณฺฑิเต^๘
 กสฺมา เต เอโก ภูโช ชนฺตี เอโก เต น ชนฺตี ภูโช.

[๑๒๙๒] อิมสฺมิ เม สมณ หตฺเถ ปฏฺฐิมุกฺกา ทฺวินีวรา^๙
 สงฺฆมฺมฏฺฐา^{๑๐} ชายเต สทฺโท ทฺุตฺติยสฺเสว सा คติ

^๑ สฺยา. การยนฺตี

^๓ ฉ.,เท.,อิ. ยาเปหิ

^๕ ฉ.,เท. ลฺลิตํ

^๖ ส.,อิ. อนวชฺโชติ

^๙ ส.,อิ. ทฺวินีวรา

^๒ ส.,อิ. คจฺฉสิ

^๔ ส. อชฺชฏฺฐมารีว ฉ.,เท. อชฺชฏฺฐมารีว อิ. อชฺชฏฺฐมารีว

^๖ ฉ.,เท.,อิ. น

^๘ ฉ.,เท. นิคฺคผลมณฺฑิเต อิ. นิคฺคผลมณฺฑิเก

^{๑๐} ฉ.,เท. สงฺฆาตา

- [๑๒๙๓] อิมสุมิ เม สมณ หตฺเถ ปฏิมุกโก เอกนีวโร,^๑
 โส อหุติโย น ชนติ, มุณีญโตว ติฏฺฐจติ.
- [๑๒๙๔] วิวาทปฺปโตโต^๒ หุติโย, เกเนโก วิวทิสฺสติ,
 ตสฺส เต สคฺคกามสฺส เอกตฺตมฺปโรจติ.
- [๑๒๙๕] สุณฺสี สีวลี คากา กุมาริยา ปเวทิตา,
 เปสียา^๓ มํ ครหิตฺโธ, หุติยสฺเสว सा คติ.
- [๑๒๙๖] อยํ เทวธูปโธ ภทฺเท อนุจिณฺโณ ปถาวีหิ,
 เตสํ ตวํ เอกํ คณฺหาหิ อหเมกํ ปุณาปรํ.
- [๑๒๙๗] มา จ^๔ มํ ตวํ “ปติ เมติ, นาคํ “ภริยาติ ตํ ปุณ^๕
 อิมเมว กถยนฺตา ญฺณํ นครมฺปาคมฺ.
- [๑๒๙๘] โกฏฺฐจเก อสุการสฺส ภตฺตกาเล อุปฏฺฐิจิเต
 ตตฺตร จ โส อสุกาโร เอกกฺก จกฺขุํ นิคฺคยฺห เอกกํ^๖ ทณฺฑํ อชฺฐํ กตฺถ^๖
 อเณจ จกฺขุํ นิคฺคยฺห ชิมฺหเมเกน เปกฺขติ.
- [๑๒๙๙] เอวณฺโน สารุ ปสฺสสิ, อสุการ สุโณหิ เม,
 ยเทกํ จกฺขุํ นิคฺคยฺห ชิมฺหเมเกน เปกฺขสิ.
- [๑๓๐๐] ทวีหิ สมณ จกฺขุหิ วิสาลํ วีย ขายติ,
 อปฺปตฺวา^๗ ปรมํ^๘ ลิงฺคํ นุชฺฐาวาย กปฺปติ.
- [๑๓๐๑] อเณจ จกฺขุํ นิคฺคยฺห ชิมฺหเมเกน เปกฺขโต
 สมฺปตฺวา ปรมํ ลิงฺคํ อชฺฐาวาย กปฺปติ.

^๑ ส.,อิ. เอกนีวโร^๓ ส.,อิ. เปสสิกา

หมตอายุ 12/06/2566

^๔ ฉ.,เท.,อิ. วา ปุณ อ. วา ปุณาคิ^๗ ฉ.,เท.,อิ. อสมปตฺวา^๒ อ. วิวาทมนฺโต^๔ ฉ.,เท. มา วจ^{๖-๖} ส.,อิ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.^๘ ส.,อิ. ปร

- [๑๓๐๒] วิวาทปฺปโต ทุติโย, เกเนโก วิวทิสฺสติ,
 ตสฺส เต สคฺคกามสฺส เอกตฺตมฺปโรจตํ.
- [๑๓๐๓] สุณฺสี สีวลี คาคา อุกฺกาเรน เวทิตา,
 เปลียา มํ ครหิตฺโธ, ทุติยสฺสเวว सा कति.
- [๑๓๐๔] อยํ เทวธูปโธ ภาทฺเท อนฺุจิณฺโณ ปถาวิหิ,
 เตสํ ตวํ เอกํ คณฺหาหิ, อหเมกํ ปุณาปรํ.
- [๑๓๐๕] เนว มํ^๑ ตวํ ปติ เมติ นาหํ “ภริยาติ ตํ ปุณ”^๒
 มุณฺชา อีสกา ปพฺยุพฺพา^๓ เอกา วิหฺร สีวลีติ.

ทุติยं महाचनकचटकं.

๓. สุวณฺณสามชาตกั (๕๔๐)

- [๑๓๐๖] “โก ญ มํ อุกฺกา วิชฺฌิ ปมตฺตํ อุทฺหาริกํ,^๔
 ขตฺติโย พฺราหฺมโณ เวสฺโส โก มํ วิทฺธา นิลียสิ.
- [๑๓๐๗] น เม มํसानิ ขชฺชานิ จมฺเมนตฺโธ น วิชฺชติ,
 อถ เกน ญ วณฺเณน วิทฺเธยฺยํ มํ อมณฺณถ.
- [๑๓๐๘] โก วา ตวํ กสฺส วา ปฺตโต กถํ ชาเนมฺ ตํ มยํ,
 ปุณฺโณ เม สมฺม อกฺขาหิ ก็ มํ วิทฺธา นิลียสิ.
- [๑๓๐๙] ราชามสฺมิ กาสินํ, “ปิลยกฺโขติ”^๕ มํ วิทฺ, มิคเมสํ จรามหํ.

^๑ ฉ., เท. ๑๖/๒๖๖

^๓ ฉ., เท., อ. มุณฺชาเวสีกา ปวาพฺพา

^๕ ฉ., เท. ปิพฺยิกโข

^๒ ฉ., เท. วา ปุณ อ. วา ปุณาติ

^๔ ฉ., เท., อ. อุทฺหารกํ

- [๑๓๑๐] อีสฺสตุเถ จสฺมิ กุสโล “ทพฺพหฺรฺมโมติ วิสฺสุโต,
นาโคปิ เม น มฺญเจยฺย อากโต อฺสุปาทนํ.
- [๑๓๑๑] โก^๑ วา ตวํ กสฺส วา ปฺตฺโต^๒ กถํ ชาเนมฺมํ ตํ มยํ,
ปิตุโน อตฺตโน จาปิ นามโคตตํ ปเวทย.
- [๑๓๑๒] เนสาทปฺตฺโต ภาทฺทนฺเต,
อามนฺตยีสฺส ชีวนตํ สาโม อิติ มํ ฃาตโย,
 สุวาชฺเชวํคโต^๓ สเย.
- [๑๓๑๓] วิทฺโธสฺมิ ปุณฺสฺสเลน
สกมฺหิ โลหิตะ ราช สวิเสน ยถา มิโค,
 ปสฺส เสมิ ปริปลฺโต.
- [๑๓๑๔] ปฏฺวิวามคตํ^๔ สลลํ
อาตุโร ตฺยานุปฺจฺฉามิ,
 ปสฺส ธิมฺหามิ^๕ โลหิตํ,
 “กํ มํ วิทฺธา นิลียสิ.
- [๑๓๑๕] อชินมฺหิ หณฺณเต ทิปี,
อถ เกน นฺ วณฺณเณน นาโคทฺทนฺเตหิ หณฺณเต,
 วิทฺเธยฺยํ มํ อมณฺณถ.
- [๑๓๑๖] มิโค อฺปฏฺจฺจิตฺโต อาสิ
ตํ ทิสฺวา อฺพพิชฺชิ สาม,
 อากโต อฺสุปาทนํ,
 เตน โกโธ มมาวิสิ.
- [๑๓๑๗] ยโต สรามี อตฺตทานํ,
น มํ มิกา อุตฺตฺราสนฺติ^๕ ยโต ปตฺโตสฺมิ วิญญุตํ,
 อรณฺเณ สาปทานิปี.
- [๑๓๑๘] ยโต นิธี ปริหารี
น มํ มิกา อุตฺตฺราสนฺติ ยโต ปตฺโตสฺมิ โยพฺพนํ
 อรณฺเณ สาปทานิปี.

^{๑-๑} ส.,อ. ตวํ จ กสฺส วา ปฺตฺโตติ^๓ ส. ติ. ปฏฺวิวามคตํ^๕ ฉ.,เท.,อ. อุตฺตฺราสนฺติ, เอวมุปริปี.^๒ ฉ.,เท. สุวาชฺเชวํ คโต^๔ ฉ.,เท. ธิมฺหามิ อ. วิหามิ

- [๑๓๑๙] ภีรु กิปริสา ราช ปพพเต คนฺธมาทเน,
สมโมทमानา คจฺฉาม ปพพตานิ วณานิ จ.
- [๑๓๒๐] น มํ มิกา อุตฺราสนฺติ อรณฺเณ สาปทานิปี
อถ เกน นุ วณฺเณน อุตฺราสนฺติ มิกา มมํ.
- [๑๓๒๑] น ตํ ตสฺ^๑ มิโค สาม, กิณฺดาหํ อลิกํ ภาณ
โกธโลภาภิภูตาหํ,^๒ อุตฺเต เต ตํ อวิสฺสซี.^๓
- [๑๓๒๒] กุโต นุ สาม อากมฺม กสฺส วา ปหิโต ตูวํ,
อุทหาโร นหิ คจฺฉ อาคโต มิคสมฺมตํ.
- [๑๓๒๓] อนฺธา มาตาปีตา มยฺหํ, เต ภราหมิ พุรฺหาเว,
เตสาหํ อุทกหาโร อาคโต มิคสมฺมตํ.
- [๑๓๒๔] อตฺถิ เนสํ อฺสามตฺตํ, อถ สาหสฺส ซีวิตํ,
อุทกสฺส อลาเภน มณฺเณ อนฺธา มริสฺสเร.
- [๑๓๒๕] น เม อิทํ ตถา ทุกฺขํ, ลพฺภา หิ ปฺมุณา อิทํ,
ยญฺจ อมฺมํ น ปสฺสามิ ตํ เม ทุกฺขตรํ อิตโต.
- [๑๓๒๖] น เม อิทํ ตถา ทุกฺขํ, ลพฺภา หิ ปฺมุณา อิทํ,
ยญฺจ ตาตํ น ปสฺสามิ ตํ เม ทุกฺขตรํ อิตโต.
- [๑๓๒๗] สา นฺน กปฺภา อมฺมา จิรํ^๔ รตฺตาย รุจฺฉติ
อทุคฺคตฺเตว รตฺเต วา นทิว อวสฺสสฺสติ.^๕

^๑ อ. "น ตทฺทสาติปี ปาโจ.

^๒ อ. โกธโลภาภิภูโตหํ

^๓ น., เท. อวสฺสซี

^๔ น., เท. จิรตฺตาย รุจฺฉติ อ. รุจฺฉติ

^๕ น., เท., อ. อวสฺสจฺฉติ

- [๑๓๒๘] โส หนูน กปโณ ตาโต จิระ^๑ รตตาย รุจจติ
อหุสสรตเตว รตเต วา นทิว อวสุสสุติ.^๒
- [๑๓๒๙] อุฏฐานปาทจริยาย^๓ ราช สมพาทนสสุ^๔ จ
“สาม ตาต วิลปนตา หิณฺทิสฺสนฺติ พุรหาวเน.
- [๑๓๓๐] อิทมปิ ทุตติยํ สลลํ กมฺเปติ หทยํ มม,
ยญจ อนฺเช น ปสฺสามิ, มญฺเญ หิสฺสามิ ชีวิตํ.
- [๑๓๓๑] มา พาทุหํ ปรีเทเวสิ สาม กลฺยาณทสฺสน,
อหํ กมฺมกโร หุตฺวา ภริสฺสนฺเต^๕ พุรหาวเน.
- [๑๓๓๒] อีสฺสตุเถ จสฺมิ กุสโล “ทพฺพทรมโมติ วิสฺสุโต,
อหํ กมฺมกโร หุตฺวา ภริสฺสนฺเต พุรหาวเน.
- [๑๓๓๓] มิคานํ วิฆาสมนฺเวสํ วณฺมุลผลานิ จ,
อหํ กมฺมกโร หุตฺวา ภริสฺสนฺเต พุรหาวเน.
- [๑๓๓๔] กตมฺนตํ วณํ สาม ยตฺถ มาตาปิตา ตว,
อหนฺเต ตถา ภริสฺสํ ยถา เต อภี ติวํ.
- [๑๓๓๕] อยํ เอกปที ราช โยยํ อฺสุสฺสีสเก มม,
อิโต คนฺตฺวา อหุสฺสโม^๖ ตตฺถ เนสํ อการกํ,
ยตฺถ มาตาปิตา มยฺหํ เต ภรฺสฺสุ อิตो คโต.
- [๑๓๓๖] นโม เต กาสิราชตฺถ, นโม เต กาสิวทฺถน,
อนฺธา มาตาปิตา มยฺหํ เต ภรฺสฺสุ พุรหาวเน.

^๑ ฉ., เท. จิรตตาย รุจจติ อ. รุจจติ^๓ ส. อ. ปาริจริยาย^๕ ฉ., เท. ภริสฺสํ เต, เอวมุปริปิ.^๒ ฉ., เท., อ. อวสุจจติ^๔ ฉ., เท., อ. ปาทสมพาทนสสุ จ^๖ ฉ., เท., อ. อหุสฺสโก

- [๑๓๔๖] เอहि, ตัม อนุสิขุขามิ ยถา เต สุกตัม ลียา
 ฐมฺเมนนฺเช วเน โปส, มณฺเฑหิ สุกตัม ลียา.^๑
- [๑๓๔๗] ส ราชา ปรีเทวิตฺวา พหุํ การุณฺณสณฺหิตํ
 อุกกกุมฺภมาทาย ปกุกามิ ทกฺขิณามุโข.
- [๑๓๔๘] กสฺส นุ เอโส ปทสทฺโท, มนุสฺสสฺสเสว อาคโต,
 เนโส สามสฺส นิคฺโขโส, โก นุ ตวฺมสิ มาริส.
- [๑๓๔๙] สนฺตัม หิ สาโม วชติ, สนฺตัม ปาทานิ เนยติ,^๒
 เนโส สามสฺส นิคฺโขโส, โก นุ ตวฺมสิ มาริส.
- [๑๓๕๐] ราชามสฺมิ กาสินฺ, “ปัลลยฺกฺโขติ”^๓ มํ วิทฺ,
 โลภา รฏฺถจํ ปหิตฺวาน มิคเมสํ จรามหิ.
- [๑๓๕๑] อิสฺสตุเถ จสฺมิ กุสโล “ทพฺพทฺธมฺโมติ วิสฺสุโต,
 นาโคปิ เม น มุญฺเจยฺย”^๔ อาคโต อุสฺสฺปาตนิ.
- [๑๓๕๒] สุวาคตฺตเต มหาราช, อโถ เต อทฺุราคตํ,
 อิสฺสโรสิ อนุปฺปตฺโต, ยํ อิตฺตฺติ ปเวทย.
- [๑๓๕๓] ตินฺนทฺูกานิ ปิยาลานิ มธฺเก กาสมาริโย^๕
 ผลานิ ขุทฺทกปฺปานิ ภูณฺช ราช วรํ วรํ.
- [๑๓๕๔] อิทฺมปิ ปานิยํ สีตํ อามตํ คิริคพฺุภรา
 อิตฺโต^๖ ปิว มหาราช, สเจ ตวํ อภิกงฺขสิ.

^๑ ฉ., เท., อิ. ตยา^๓ ฉ., เท., อิ. ปิหิยฺกฺโข^๕ ฉ., เท. กาสมาริโย^๒ ส. อุตฺตติ^๔ ฉ., เท. มุญฺเจยฺย^๖ ฉ., เท., อิ. ตโต

- [๑๓๕๕] นาลิ อนฺธา วเน ทญฺจุ, โก นุ वो ผลมาหริ,
อนนฺธสฺเสวายิ สมมา นิวาโป มยฺห ขายติ.
- [๑๓๕๖] ทหโร युवा नातिपुरहा साโม गल्लयानत्तस्सโน,
ทิมสฺส เกสา อสิตา อโถ สุนคฺคเวลฺลิตา.
- [๑๓๕๗] โส หเว ผลมาหริตฺวา อิตฺโต อาทาย^๑ กมณฺทลฺลํ
นทึ คโต อุทหาโร มณฺเฒะ น ทูรมาคโต.
- [๑๓๕๘] อหนฺตํ อวธี สามํ โย ตฺยํหิ ปริจารโก,
ยํ กุมาริ ปเวเทถ สามํ गल्लयानत्तस्सन्.
- [๑๓๕๙] ทิมสฺส เกสา อสิตา อโถ สุนคฺคเวลฺลิตา,
เตสฺส โลहितลิตฺเตสฺส เสติ สาโม มया หโต.
- [๑๓๖๐] เกน ทฺยกุล มนฺเตสิ “หโต สาโมติ สุตฺวาน,
“หโต สาโมติ สุตฺวาน หทฺยํ เม ปเวตติ.
- [๑๓๖๑] อสฺสตฺถสฺเสว ตฺรณํ ปวาลิ มาลฺลเตริตํ
“หโต สาโมติ สุตฺวาน หทฺยํ เม ปเวตติ.
- [๑๓๖๒] ปาริเก กาสิราชายํ, โส สามํ มิคสมฺมเต
โกธสา อฺสุหา วิชฺฌิ, ตสฺส มา ปาปมิจฺจิมฺหา.
- [๑๓๖๓] กิจฺจนา ลทฺโธ ปิโย ปฺตฺโต โย อนฺเช อภี วเน,
ตเมกปฺตฺตจฺจาทิมฺหิ^๒ กถํ จิตฺตํ น โกปเย.
- [๑๓๖๔] กิจฺจนา ลทฺโธ ปิโย ปฺตฺโต โย อนฺเช อภี วเน,
ตเมกปฺตฺตจฺจาทิมฺหิ อกฺโกธํ อาหุ ปณฺทิตา.

- [๑๓๖๕] มา พาพหุ^๑ ปรีเทเวถ “หโต สาโมติ วาทีนา,
อหิ กมมกโร หุตวา ภริสสามิ พุรหาวเน.
- [๑๓๖๖] อีสสตะเถ จสมิ กุสโล “ทพุหธมโมติ วิสสุโต,
อหิ กมมกโร หุตวา ภริสสามิ พุรหาวเน.
- [๑๓๖๗] มิคานัน วิฆาสมเนวสั วณมูลผลานิ จ
อหิ กมมกโร หุตวา ภริสสามิ พุรหาวเน.
- [๑๓๖๘] เนส ธมโม महाराज, नेतं ओमहेसु कपपति,
राजा तुमसि ओमहाकिं, पाते वनधाम ते मयि.
- [๑๓๖๙] ธมมံ เนสาท ภณถ, กตา อปจิตี ตยา,
ปีตา तुमसि ओमहाकिं, माता तुमसि पारिके.
- [๑๓๗๐] นโม เต กาสีราชตุถุ, นโม เต กาสีวฑฺฒน,
อญฺชลินฺเต ปคฺคณฺหาม, ยาว สามานูปาปย.
- [๑๓๗๑] ตสฺส ปาเท สมชฺชนฺตา^๒ มุขญจ ภูททสฺสนํ
สํสุมภมานา อตฺตานิ กาลมาคมยามเส.
- [๑๓๗๒] พุรหา วาพมิกากิณฺณํ อากาสนฺตํ^๒ ทิสฺสติ,^๒
ยตฺถ สาโม หโต เสติ จนฺโทว ปติโต จมา.
- [๑๓๗๓] พุรหา วาพมิกากิณฺณํ อากาสนฺตํ ทิสฺสติ,
ยตฺถ สาโม หโต เสติ สุริโยว ปติโต จมา.
- [๑๓๗๔] พุรหา วาพมิกากิณฺณํ อากาสนฺตํ ทิสฺสติ,
ยตฺถ สาโม หโต เสติ ปัสฺสนา ปริกฺกณฺจโต.^๓

^๑ ส.,อ. ปวณฺณตา^{๒-๒} อ. อากาสนฺตํ ปทิสฺสติ^๓ จ.,เท.,อ. ปติกฺกณฺจโต

- [๑๓๗๕] พุทธา วาพมิกากิณณํ อากาสนตัม ทิสฺสติ
ยตฺถ สาโม หโต เสติ, อิเชว วสสสฺสเม.
- [๑๓๗๖] ยถิ ตตฺถ สหสฺसानิ สตานิ นหุตานิ^๑ จ,
เนวมฺหากํ ภยํ โกจิ วเน วาเพสฺส วิชฺชติ.
- [๑๓๗๗] ตโต อนฺธานมาทาย กาสีราชา พุทฺทาวเน
หตฺถเก คเหตฺวา ปกฺกามิ ยตฺถ สาโม หโต อหุ.
- [๑๓๗๘] ทิสฺวาน ปตฺติํ สามํ ปุตฺตํ ปัสสฺสณฺณจิตฺ^๒
อปวิทุํ พุทฺทารณฺเย จนฺทวํ ปตฺติํ จมา.
- [๑๓๗๙] ทิสฺวาน ปตฺติํ สามํ ปุตฺตํ ปัสสฺสณฺณจิตํ
อปวิทุํ พุทฺทารณฺเย สฺริยวํ ปตฺติํ จมา.
- [๑๓๘๐] ทิสฺวาน ปตฺติํ สามํ ปุตฺตํ ปัสสฺสณฺณจิตํ
อปวิทุํ พุทฺทารณฺเย กลฺลนฺ^๓ ปริเทวยฺ.
- [๑๓๘๑] ทิสฺวาน ปตฺติํ สามํ ปุตฺตํ ปัสสฺสณฺณจิตํ
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺทํ “อธมฺโม กิร โภ อิติ.
- [๑๓๘๒] พาพฺหํ โข ตวํ ปมตฺโตสิ^๔ สาม กลฺยาณทสฺสน
โย อชฺเชวํคเต กาเล น กิณฺจิมภิกาสสิ.
- [๑๓๘๓] พาพฺหํ โข ตวํ ปทิตฺโตสิ^๕ สาม กลฺยาณทสฺสน
โย อชฺเชวํคเต กาเล น กิณฺจิมภิกาสสิ.
- [๑๓๘๔] พาพฺหํ โข ตวํ ปกฺกทฺโตสิ^๕ สาม กลฺยาณทสฺสน
โย อชฺเชวํคเต กาเล น กิณฺจิมภิกาสสิ.

^๑ จ. เท. นิยุตฺตานิ

พิมพ์ที่ 12/06/2566

^๒ ส. อ. กรุณ^๓ อ. พาพฺหํ กุทฺโธ^๔ จ. อ. ปัสสฺสณฺณจิตํ, เอมฺปริปิ.^๕ อ. พาพฺหํ โขสิ ปมตฺโต

- [๑๓๘๕] พาพหุ^๑ ไบ ตวั ปสฺสโตสิ^๒ สาม กลฺยาณทสฺสน
โย อชฺชเวงฺคเต กาเล น กิณฺณจิมภิกาสสิ.
- [๑๓๘๖] พาพหุ^๑ ไบ ตวั วิมโนสิ สาม กลฺยาณทสฺสน
โย อชฺชเวงฺคเต กาเล น กิณฺณจิมภิกาสสิ.
- [๑๓๘๗] ชฏฺฐิ^๓ วลินํ ปัสฺสคตฺ^๔ โกทานิ สณฺจเปสฺสติ^๕
สาโม อัย กาลกโต อนุชานํ ปริจาริกอ.
- [๑๓๘๘] โก โน^๔ สมฺมชฺชนาทาย สมฺมชฺชิสฺสติ อสฺสมํ,
สาโม อัย กาลกโต อนุชานํ ปริจาริกอ.
- [๑๓๘๙] โกทานิ นุหาปยิสฺสติ สีเตนุญฺโหนฺทเกน จ,
สาโม อัย กาลกโต อนุชานํ ปริจาริกอ.
- [๑๓๙๐] โกทานิ โภชยิสฺสติ วนมฺมูลผลานิ จ,
สาโม อัย กาลกโต อนุชานํ ปริจาริกอ.
- [๑๓๙๑] ทิสฺวาน ปตฺติตํ สามํ ปุตุตฺตํ ปัสฺสกุณฺณจิตํ
อภฺภูตฺตา ปุตุตฺตโสเกน มาตา สจฺจํ อภาสถ.
- [๑๓๙๒] เยน สจฺจเจนยํ สาโม ฐมฺมจารี ปุเร อหุ,
เอเตน สจฺจวชฺเชน วิสํ สามสฺส หณฺณตฺต.
- [๑๓๙๓] เยน สจฺจเจนยํ สาโม พุรหฺมจารี ปุเร อหุ,
เอเตน สจฺจวชฺเชน วิสํ สามสฺส หณฺณตฺต.
- [๑๓๙๔] เยน สจฺจเจนยํ สาโม สจฺจวาทิ ปุเร อหุ,
เอเตน สจฺจวชฺเชน วิสํ สามสฺส หณฺณตฺต.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566

^๑ อ. พาพหุ ทิตฺโต

^๓ ฉ., เท. สนฺตเปสฺสติ

^{๒-๒} ส., อ. ชฏฺฐิ วพานํ ปนฺกคตํ

^๔ ส. เจ ฉ., เท. เม อ. เว

- [๑๔๐๕] เยน สจฺเจนยํ สาโม ปาณา ปิยตโร มม,
เอเตน สจฺจวชฺเชน วิสํ สามสฺส หณฺณตุ.
- [๑๔๐๖] ยงฺกิญฺจิตฺติ กตํ ปุณฺณํ มยฺหณฺเจว มาตุจฺจ เต,
สพฺเพเน เตน กุสเลน วิสํ สามสฺส หณฺณตุ.
- [๑๔๐๗] สา เทวตา อนฺตรหิตา ปพฺพเต คนฺธมาทเน
สามสฺส อนุกมฺปาย อิมํ สจฺจํ อภาสถ.
- [๑๔๐๘] ปพฺพตฺยาหํ คนฺธมาทเน จิรํ รตฺตํ นิवासินี^๑
น เม ปิยตโร โกจิ อญฺเอย สาเมณ^๒ วิชฺชติ,
เอเตน สจฺจวชฺเชน วิสํ สามสฺส หณฺณตุ.
- [๑๔๐๙] สพฺเพ วนา คนฺธมยา ปพฺพเต คนฺธมาทเน,
เอเตน สจฺจวชฺเชน วิสํ สามสฺส หณฺณตุ.
- [๑๔๑๐] เตสํ ลาลปฺมานานํ พหุํ การุณฺณสฺสยฺหิตํ
ชิปฺปี สาโม สมฺภูจาสิ ยฺวา กลฺยาณทสฺสโน.
- [๑๔๑๑] สาโมหฺมสมฺมิ, ภทฺทํ वो, โสตุถินามฺหิ สมฺภูจิโต
มา พาพฺหํ ปริเทเวถ มณฺชุนาภิวเทถ มํ.
- [๑๔๑๒] สุวาคตฺนเต มหาราช, อโถ เต อทฺุราคตํ,
อิสฺสโรสี อนฺุปฺปตฺโต, ยํ อิตฺติ ปเวทย.
- [๑๔๑๓] ตินฺทุทฺกานิ ปิยาลานิ มชฺุเก กาสมาริโย
ผลานิ ขุทฺทกปฺปานิ ภูณฺช ราช วรํ วรํ.
- [๑๔๑๔] อตฺติ เม ปาณียํ สีตํ อากตํ คิริคพฺุภรา,
ตโต ปิว มหาราช, สเจ ตวํ อภิกงฺขสิ.

- [๑๔๑๕] สมมุยฺหามิ, ปมุยฺหามิ, สพฺพา มุยฺหนฺติ เม ทิสฺสา,
เปตฺนํ ตํ สามมทฺทกฺขี โก ญฺ ตวํ สาม ชีวสฺสิ.
- [๑๔๑๖] อปิ ชีวํ มหาราช ปุริสํ คาพฺพหเวทณํ
อุปนีตมนสงฺกปฺป ชีวณฺตํ มณฺณเต มตํ.
- [๑๔๑๗] อปิ ชีวํ มหาราช ปุริสํ คาพฺพหเวทณํ
ตํ นิโรธคตํ สนฺตํ ชีวณฺตํ มณฺณเต มตํ.
- [๑๔๑๘] โย มาตรํ ปิตฺรํ วา มจฺโจ ฐมฺเมเน โปสฺติ,
เทวาปิ นํ ติกิจฺจนฺติ มาตาเปติภรํ นรํ.
- [๑๔๑๙] โย มาตรํ ปิตฺรํ วา มจฺโจ ฐมฺเมเน โปสฺติ,
อิเชว นํ ปสฺสณฺติ, เปจฺจ สคฺเค ปโมทติ.
- [๑๔๒๐] เอส ภียโย ปมุยฺหามิ, สพฺพา มุยฺหนฺติ เม ทิสฺสา,
สรณํ [°] สาม คจฺฉามิ, ตวณฺจ เม สรณํ ภว.
- [๑๔๒๑] ฐมฺมณฺจร^๒ มหาราช มาตาปิตฺุสฺส ขตฺติย,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๔๒๒] ฐมฺมณฺจร มหาราช ปุตฺตทาเรสฺส ขตฺติย,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๔๒๓] ฐมฺมณฺจร มหาราช มิตฺตามจฺเจสฺส ขตฺติย,
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.
- [๑๔๒๔] ฐมฺมณฺจร มหาราช วาหเนสฺส พฺลฺลฺลฺล จ
อิธ ฐมฺมํ จริตฺวาน ราช สคฺคํ คมิสฺสสฺสิ.

- [๑๔๒๕] ฐมมญฺจร มหาราช คาเมสฺส นิคเมสฺส จ
อิธ ฐมมํ จริตฺวาน ราช สคคํ คมิสฺสสึ.
- [๑๔๒๖] ฐมมญฺจร มหาราช รหฺนฺเจสฺส ชนฺปเทสฺส จ
อิธ ฐมมํ จริตฺวาน ราช สคคํ คมิสฺสสึ.
- [๑๔๒๗] ฐมมญฺจร มหาราช สมณฺเ พุราหฺมณฺเสฺส จ
อิธ ฐมมํ จริตฺวาน ราช สคคํ คมิสฺสสึ.
- [๑๔๒๘] ฐมมญฺจร มหาราช มิคปฏฺฐิสฺส ขตฺติย
อิธ ฐมมํ จริตฺวาน ราช สคคํ คมิสฺสสึ.
- [๑๔๒๙] ฐมมญฺจร มหาราช ฐมฺโม จินฺนฺโน สุขาวโ
อิธ ฐมมํ จริตฺวาน ราช สคคํ คมิสฺสสึ.
- [๑๔๓๐] ฐมมญฺจร มหาราช อินฺหา เทวาทฺ สพุรหฺมกา
สุจินฺนฺน ทิวํ ปตฺตา มา ฐมมํ ราช ปามโหติ.

ตติยํ สุวณฺณตามชาตกํ.^๓

๔. เนมิราชชาตกํ^๔ (๕๔๑)

- [๑๔๓๑] อจฺเจรํ วต โลกสฺสมี อุปฺปชฺชนฺติ วิจกฺขณา
ยทา อหุ นิมิราชา ปณฺหิโต กุสลตฺถิโก
- [๑๔๓๒] ราชา สพุพฺวิเทหानํ อทา ทานํ อรินฺทโม
ตสฺส ตํ ททโต ทานํ สงฺกปโป อุปฺปชฺชถ
“ทานํ วา พุรหฺมจริยํ วา กตมํ สุ มหปฺพลํ.

^๑ น.,เท. สมณพุราหฺมณฺเสฺส จ, เอวมุปริปิ.

^๓ ส.,อิ. สามชาตกํ

^๒ น.,เท. สอินฺหา เทวา อิ. สอินฺหาเทวา

^๔ น.,เท.,อิ. นิมิชาตกํ

- [๑๔๓๓] ตสฺส สงฺกปฺปมณฺเฑยาย มชฺวา เทวกุณฺชโร
สทฺสฺสเนตฺโต ปาตุรหุ วณฺณเนน วิหตนฺตมฺ^๑.
- [๑๔๓๔] สโลมหญฺโจ มนุชฺชินฺโท วาสวํ อวจา นิมิ,
เทวตา นุสฺสิ คณฺธพฺโพ อาทุ^๒ สกฺโก ปุรินฺทโท.
- [๑๔๓๕] น จ เม ตาทิโส วณฺโณ ทิฏฺฐโจ วา ยทิวา สุโต
อาจิกฺข^๓ เม ตวํ, ภทฺทนฺเต, กถํ ชาเนมฺมํ ตํ มยฺ^๓.
- [๑๔๓๖] สโลมหญฺจํ ฌตฺวาน วาสโว อวจา นิมิ,
สกฺโกหมสฺมิ เทวินฺโท, อาคโตสฺมิ ตวณฺติกะ,
อโลมหญฺโจ มนุชฺชินฺท ปุจฺฉ ปณฺหํ ยมิจฺฉสิ.
- [๑๔๓๗] โส จ เตน กโตกาโส วาสวํ อวจา นิมิ,
ปุจฺฉามิ ตํ มหาราช^๔ สพฺพภูตานิสมฺม
ทานํ วา พุรหฺมจริยํ วา กตมํ สุ มหปฺพลํ.
- [๑๔๓๘] โส ปุณฺณโจ นรเทเวณ วาสโว อวจา นิมิ,
วิปากํ พุรหฺมจริยสฺส ชานํ อกฺขาสิชานโต.
- [๑๔๓๙] หิเนน พุรหฺมจริเยน ขตฺติเย อุปฺปชฺชติ,
มชฺฌิเมน จ เทวตฺตํ, อุตฺตเมน วิสฺสุตฺติ.
- [๑๔๔๐] น เหเต สุลภา กายา ยาจโยเคน เกณจิ
เย กาเย อุปฺปชฺชนฺติ อนาคารา ตปสฺสิน.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566

^๑ สี.,อี. นิหน ฉ.,เท. วิหน

^{๓-๓} สี.,อี. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ ฉ.,เท. อทุ อี. อาทุ

^๔ สี.,อี. มหาพาหุ

- [๑๔๔๑] ทูทีโป สาคโร เสโล มุจลินโท ภคิรโส
อุสินฺนโร^๑ อตฺถโก^๒ จ อสฺสโก จ ปุณฺณทฺชโน.^๓
- [๑๔๔๒] เอเต จญฺเฌ จ ราชานो ขตฺติยา^๔ พุราหมณา พหุ
ปุณฺณญณฺม ยชิตฺวาน เปตตตํ^๕ นาติวตฺติสุ.^๖
- [๑๔๔๓] เย^๗ อทฺฐิยา น รมนฺติ เอกิกา
วิเวกขฺมฺ ยเ น ลภนฺติ ปีตี
กิญฺจาปี เต อินฺทสมานโมคา
เต เว ปราชินฺสฺสา วรากา.^๗
- [๑๔๔๔] อทฺฐายิเม^๘ อตฺิวตฺติสุ อนาคารา ตปสฺสิโน
สตฺติสโย ยามหนุ โสมยาโค^๙ มโนชโว.
- [๑๔๔๕] สมฺมทฺโท มาโฆ ภรโต^{๑๐} อีสิ กาลปุรฺกฺขิโต^{๑๑}
องฺคิรโส กสฺสโป จ กีสวจฺเฌ อกนฺติ^{๑๒} จ.
- [๑๔๔๖] อุตฺตเรน นที สีทา คมฺภีรา ทฺวาริกุกมา,
นพคฺคิวนฺณา โชตนฺติ สทา กญฺจนปพฺพตา.
- [๑๔๔๗] ปฺรพฺพหจฺจนา ตคฺครา^{๑๓} ปฺรพฺพหจฺจนา^{๑๔} วนา นคา,
ตตฺราสุํ ทสฺสหสฺสา โปราณา อีสโย ปุเร.

^๑ ส.,อิ. อุสินโร จ.,เท. อุสินฺนโร^๓ ส.,จ.,เท.,อิ. ปุณฺณทฺชโน^๕ ส.,อิ. เปตตต^{๗-๗} จ.,เท. อัย คากา น ทิสฺสติ.^๙ จ.,เท. โสมยาโม^{๑๑} ส.,อิ. ๑๒/๐๖๕/๕ กาลิกฺกริขฺโต จ.,เท. กาลปุรฺกฺขโต^{๑๓} จ.,เท. ตคฺครา^๒ จ.,เท. กสฺสโป^๔ สฺยา. ขตฺติยาย^๖ จ.,เท.,อิ. นาติวตฺติสุ^๘ ส.,อิ. อทฺฐา อิเม จ.,เท. อถ อิเม^{๑๐} จ.,เท.,อิ. ภรโต จ^{๑๒} ส.,อิ. อิกตฺติ จ.,เท. อากตฺติ^{๑๔} จ.,เท.,อิ. ปฺรพฺพหจฺจนา

- [๑๔๔๘] อหิ์ เสฏฺฐโจสุมิ ทาเนน สญฺญเมเน ทเมเน จ
อนุตฺตรํ วตํ กตฺวา ปกัรจาริ^๑ สมาหิตะ.
- [๑๔๔๙] ชาติมนฺตํ อชจฺญจ อหฺมุชฺศตํ นริ
อติเวลํ นมสฺสิสฺสํ, กมฺมพทฺฐ หิ มาณวา.^๒
- [๑๔๕๐] สพฺเพ วณฺณา อชฺชมฺภฺจา ปตฺนติ นิรยํ อโร,
สพฺเพ วณฺณา วิสฺสุชฺฌนฺติ จริตฺวา ชมฺมมุตฺตมํ.
- [๑๔๕๑] อิหํ วตฺวาน มาชฺวา เทวราชา สุขมฺปติ
เวเทหมนฺสาสิตฺวา สคฺคกายํ อปกฺกมิ.
- [๑๔๕๒] อิมํ โภณฺโต นิสาเมถ ยาวนฺเตตฺถ สมากตา
ชฺมมิกานํ มนฺุสฺसानํ วณฺณํ อุจฺจาวจํ พหุ.
- [๑๔๕๓] ยถา อยํ นิมิราชา ปณฺหิโต กุสฺลตฺถิโก
ราชา สพฺพิเทหानํ อทา ทานํ อรินฺทโม.
- [๑๔๕๔] ตสฺส ตํ ททฺโต ทานํ สงฺกปฺโป อุปฺปชฺชถ,
“ทานํ วา พุรฺหมจฺริยํ วา กตมํ สุ มหปฺพลํ.
- [๑๔๕๕] อพฺภูโต วต โลกสฺมี อุปฺปชฺชิ โลมหฺสโน,
ทิพฺโพ รโถ ปาตุรฺหุ เวเทหสฺส ยสฺสสิโน.
- [๑๔๕๖] เทวปฺตฺโต มหิทฺธิโก มาตลิ เทวสารถิ
นิมนฺตยิตฺถ ราชานํ เวเทหํ มิถิลคฺคหํ.
- [๑๔๕๗] เอหิมํ รถมารุยฺห ราช เสฏฺฐ ทิสฺมปฺติ,
เทวา ทสฺสนกามา เต ตาวตีสฺสา สอินฺทกา
สรมานา หิ เต เทวา สุขมฺมายํ สมจฺจเร.

- [๑๔๕๘] ตโต ราชา ตรมาโน เวเทโห มิถิลคฺคโห
 อาสนา วุฏฺฐหิตฺวาน ปมุโข รถมารุหิ.
- [๑๔๕๙] อภิรุพฺพหิ รถํ ทิพฺพํ มาตลฺลิ เอตทพฺพริ,
 เกน ตํ เนมิ มคฺเคน ราช เสฏฺฐ ทิสฺมปฺติ
 เยน วา ปาปกมฺมนฺตา ปุณฺณกมฺมา จ เย นรา.
- [๑๔๖๐] อุกฺกเยเนว มํ เนหิ มาตลฺลิ เทวสารถิ
 เยน วา ปาปกมฺมนฺตา ปุณฺณกมฺมา จ เย นรา.
- [๑๔๖๑] เกน ตํ ปจฺมํ เนมิ ราช เสฏฺฐ ทิสฺมปฺติ
 เยน วา ปาปกมฺมนฺตา ปุณฺณกมฺมา จ เย นรา.
- [๑๔๖๒] นิริยํ^๑ ตาว ปสฺสามิ อาวาสํ^๒ ปาปกมฺมินํ
 จานานิ ลุทฺทกมฺมานํ ทุสฺสีลानญจ ยา คติ.
- [๑๔๖๓] ทสฺเสสิ มาตลฺลิ รณโย ทุคฺคํ เวตฺรณิ นทึ
 กุฏฺฐจิตฺตํ ขารสํยุตฺตํ ตตฺตํ อคฺคิสิขุปมํ.
- [๑๔๖๔] เนมิ^๓ หเว มาตลฺลิมชฺฌภาสิ^๔
 ทิสฺวา ชนํ ปตฺมานํ วิทฺตุเค,
 ภยํ หิ มํ วินฺทติ สุตฺต ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อิเม นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ
 เยเม ชนา เวตฺรณิ ปตฺนฺติ.

^๑ ฌ.,เท.,อ. นิริเย^๓ ฌ.,เท.,อ. นิมิ^๒ ฌ.,เท.,อ. อาวาเส^๔ ฌ.,เท.,อ. มาตลฺลิมชฺฌภาส

[๑๔๖๕] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อภฺยาสิตฺตํโต.

[๑๔๖๖] เย ทุพฺพลฺลํ พลวณฺโต ชีวโลเก
หิเสนฺตฺติ โรเสนฺตฺติ^๑ สุปาปคฺคมา
เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ
เตเม ชนา เวตรณิ ปตฺนฺตฺติ.

[๑๔๖๗] สามา จ โสณฺหา สวลา^๒ จ คิซฺฐมา
กาโกลฺลสงฺฆา^๓ จ อเทนฺตฺติ^๓ เภรวา,
ภยํ หิ มํ วินฺทติ สุตฺตํ ทิสฺวา,
ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ,
อิเม นฺตุ มจฺฉา กิเมกํสุ ปาปํ
เยเม ชเน กาโกลฺลสงฺฆา อเทนฺตฺติ.

[๑๔๖๘] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อภฺยาสิตฺตํโต.

[๑๔๖๙] เย เกจิเม มจฺฉริโน กทริยา
ปริภาสกา สมณพฺรหฺมณานํ
หิเสนฺตฺติ โรเสนฺตฺติ สุปาปคฺคมา
เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ
เตเม ชเน กาโกลฺลสงฺฆา อเทนฺตฺติ.

[๑๔๗๐] สยฺชิตฺติฏฺฐตา^๑ ปจฺวี กมนฺติ,
 ตตฺเตหิ ขนฺธเหหิ จ โปถยฺนฺติ,
 ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺสูต ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อีเม นฺุ มจฺจา กิเมกํสุ ปาปํ
 เยเม ชนา ขนฺธหตา สยฺนฺติ.

[๑๔๗๑] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิ เทวสารถิ
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาโนโต.

[๑๔๗๒] เย ชีวโลกสฺมี^๒ สุปาปธมฺมิโน
 นรณฺจ นาริณฺจ อปาปธมฺมํ
 หีเสนฺติ โรเสนฺติ สุปาปธมฺมา
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ
 เตเม ชนา ขนฺธหตา สยฺนฺติ.

[๑๔๗๓] องฺคารกาสุํ อปเร ญฺนนฺติ^๓
 นรา รุทฺทตา ปริทฺทตฺตตฺตา,
 ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺสูต ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อีเม นฺุ มจฺจา กิเมกํสุ ปาปํ
 เยเม ชนา องฺคารกาสุํ ญฺนนฺติ.

[๑๔๗๔] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาโนโต.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566

^๑ ฉ.,เท. สยฺชิตฺติฏฺฐตา, เอมฺปริปิ.

^๓ ฉ.,เท. ญฺนนฺติ อ. ญฺนนฺติ

^๒ ฉ.,เท. ชีวโลกสฺมี, เอมฺปริปิ.

- [๑๔๗๕] เย เกจิ ปุคาย ชนสฺส^๑ เหตุ
 สกฺขี กริตฺวา อิญฺ ชนปฺยนฺติ
 เต ชนปฺยิตฺวา ชนตํ ชนินฺท
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาป
 เตเม ชนา อังคารกาสุํ ญฺหนฺติ.
- [๑๔๗๖] สญฺชโรติฏฺฐตา ชลิตา ปทิตฺตา
 ปทิสฺสตี มหตี โลหกฺุมภี,
 ภยํ หิ มํ วินฺทตี สฺสูท ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลี เทวสารถิ,
 อีเม ญฺ มจฺจา กิมกํสุ ปาป
 เยเม ชนา (อวฺสิรา) โลหกฺุมภี ปตฺนฺติ.
- [๑๔๗๗] ตสฺส ปุฏฺโง วิทยาการิ มาตลี เทวสารถิ,
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชนํ อกฺขาสิชนโต.
- [๑๔๗๘] เย สีลวณฺตํ^๒ สมณํ พฺราหฺมณํ วา
 หีเสนฺติ โรเสนฺติ สฺสุปาปธมฺมา
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาป
 เตเม ชนา (อวฺสิรา) โลหกฺุมภี ปตฺนฺติ.
- [๑๔๗๙] ลุณฺจนฺติ คีวํ อถ เวจยิตฺวา
 อุณฺโหทกสฺมี ปกิโลทยิตฺวา^๓
 ภยํ หิ มํ วินฺทตี สฺสูท ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลี เทวสารถิ,
 อีเม ญฺ มจฺจา กิมกํสุ ปาป
 เยเม ชนา ลุตฺตสฺสิรา สยฺนฺติ.

^๑ ส.อ. ปุคายตนสฺส^๒ อ. สีลว^๓ ฉ.,เท. ปกิโลตยิตฺวา

[๑๔๘๐] ตสฺส ปุณฺณโจ วียากาสี มาตลฺลิตฺเต ทเวสสารถิ,
วิปากัง ปาปกมฺมานัง ชานัง อกฺขาสีชานโต.

[๑๔๘๑] เย ชีวโลกสฺสมี สุปาปธมฺมิโน
ปฏฺฐี คเหตฺวาน วิหะยณฺติ
เต หะยิตฺวา สกฺกนํ ชนินฺท
เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาป
เตเม ชนา ลุตฺตสิรา สยณฺติ.

[๑๔๘๒] พหุตโตยา อนิชาตกุลา^๑
นที อัย สนฺทติ สุปฺปติตฺถา,
ชมฺมาภิตตฺตา มนฺชา ปิวนฺติ,
ปิวตฺตจ^๒ เตสํ ฤส^๓ โหติ ปานิ.

[๑๔๘๓] ภยํ หิ มํ วินฺทติ สุตฺต ทิสฺวา,
ปฺจุณฺณมิตํ มาตลฺลิตฺเต ทเวสสารถิ,
อิเม นุ มจฺจา กิเมกํสุ ปาป,
ปิวตฺตจ เตสํ ฤส^๓ โหติ ปานิ.

[๑๔๘๔] ตสฺส ปุณฺณโจ วียากาสี มาตลฺลิตฺเต ทเวสสารถิ,
วิปากัง ปาปกมฺมานัง ชานัง อกฺขาสีชานโต.

[๑๔๘๕] เย สุทฺตธมฺมํ ปลาเสน มิสฺสํ
อสฺสุทฺตกมฺมา กยิโน ททณฺติ
ชมฺมาภิตตฺตานํ ปิปาสิตานํ,
ปิวตฺตจ เตสํ ฤส โหติ ปานิ.

^๑ น.เท. อนิชาตกุลา

^๒ น.เท. ปิตตจ, เอวมุปริปิ.

^๓ น.เท. ฤส อ. ฤส, เอวมุปริปิ.

- [๑๔๘๖] อุตฺถิ สตฺติหิ จ โตมเรหิ
 อุกฺขานิ ปสฺसानิ ตฺถนฺติ กนฺทตํ,
 ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺสฺส ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อิเม นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาเป
 เยเม ชนา สตฺติหตา สยนฺติ.
- [๑๔๘๗] ตสฺส ปุณฺณโจ วียากาสิ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชนาโต.
- [๑๔๘๘] เย ชีวโลกสฺมี อสารถุกมฺมิโน
 อทินฺนมาทาย กโรนฺติ ชีวิตํ
 ธณฺณํ ธนํ รชตํ ชาตฺรูปํ
 อเชพกญฺจาปิ ปสฺสุ มหีส^๑
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาเป
 เตเม ชนา สตฺติหตา สยนฺติ.
- [๑๔๘๙] คีวาย พทฺธา กิสฺสิเม ปุเนเก,
 อญฺเญ วิกนฺตา^๒ วิลกตา^๓ สยนฺติ,^๔
 ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺสฺส ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อิเม นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาเป
 เยเม ชนา วิลกตา สยนฺติ.

[๑๔๙๐] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ,
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาเนโต.

[๑๔๙๑] โอโรพฏิกิยา สุกริกิยา จ มจฺจุณฺณ
ปสฺสํ มหีสณฺณจ อเชพฺพณฺณ
หนตฺตวาน สฺสเนสฺส ปสฺสารถิสฺส,
เต ลุทฺทกมฺมา ปสฺสเวตฺตว ปาปํ
เตเม ชนา วิลกตา สยเนติ.

[๑๔๙๒] รหโต อโย มุตฺตกริสฺสปุโร
ทฺถคณฺธโรไป อสฺสจฺจิ ปฺปติ วาติ.
ขุทฺทาปเรตา มนุชา อเทเนติ,
ภโย หิ มํ วินุทฺติ สฺสุตฺตํ ทิสฺวา,
ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ,
อิเม น มจฺจุจา กิเมกํสฺส ปาปํ
เยเม ชนา มุตฺตกริสฺสภักขา.

[๑๔๙๓] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ,
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาเนโต.

[๑๔๙๔] เย เกจิเม การณิกิยา วิโรธิกิยา^๑
ปเรสฺส วิหีสาย สทา นิวิญฺจา
เต ลุทฺทกมฺมา ปสฺสเวตฺตว ปาปํ
มิตฺตทฺทโน มิพฺพมเทเนติ พาลา.

[๑๔๙๕] รหโท อัย โลหิตปุพฺพปุโร
 ทุคฺคณฺฐโป อสฺสจि ปฺปติ วาติ,
 ฌมฺมาภิตตฺตา มนฺชา ปิวนฺติ,
 ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺสูท ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อิเม นฺุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ
 เยเม ชนา โลหิตปุพฺพภกฺขา.

[๑๔๙๖] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อภฺขาสิชานโต.

[๑๔๙๗] เย มาตรํ วา ปีตรํ^๑ วา ชีวโลเก^๑
 ปาราชิกา อรหนฺเต หนฺนติ
 เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ
 เตเม ชนา โลหิตปุพฺพภกฺขา.

[๑๔๙๘] ชิวฺหญฺจ ปสฺส พลฺลิเสน วิทฺธํ
 วิหติ ยถา สงฺกฺสเกน^๒ จมฺมํ
 ฌนฺทนต์ติ มจฺฉาว ฌลฺมฺหิ ชิตฺตา
 มุญฺจนฺติ เขฬํ รุทฺมานา กิเมเต.

[๑๔๙๙] ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺสูท ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อิเม นฺุ มจฺจา กิมกํสุ ปาปํ
 เยเม ชนา วฏฺกมฺสฺตา สยณฺติ.

[๑๕๐๐] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสี มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ,
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสีชานโต.

[๑๕๐๑] เย เกจิ สณฺณชานคตา^๑ มนุสฺสสา
อคฺคฺเชน อคฺคฺมํ กยํ หาปยณฺติ
กุณฺเณ กุณฺมํ ชนฺโลภเหตุ
ฉนฺนํ ยถา วาริจจํ วชาย.

[๑๕๐๒] น หิ กุณฺณการิสฺส ภวนฺติ ตาณฺหา
สเกหิ กมฺเมหิ ปุรฺกฺขิตสฺส,^๒
เต ลุทฺทกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ
เตเม ชนา วรฺกษสฺสตา สยณฺติ.

[๑๕๐๓] นาริโย อีมา สมฺปริณฺหนคตฺตา
ปคฺคฺยห กนฺทนฺติ ภูเช ทฺวชฺจา
สมกฺขิตา^๓ โลหิตปฺพฬิตฺตา
คาโว ยถา อาชฺมาตเน วิกนฺตา,^๔
ตา ภูมิกาสฺสมี สทา นิชาตา,
ชนฺธชาติวตฺตนฺติ สชฺชิตฺตีกฺตา.

[๑๕๐๔] ภยํ หิ มํ วินฺทติ สฺสูท ทิสฺวา,
ปฺจุณฺณมิ ตํ มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ,
อีมา นุ นาริโย กิมกํสฺส ปาปํ
ยา ภูมิกาสฺสมี สทา นิชาตา,
ชนฺธชาติวตฺตนฺติ สชฺชิตฺตีกฺตา.

^๑ สี.,อี. สณฺณชานคตา ฉ.,เท. สณฺชานคตา^๒ ฉ.,เท. ปุรฺกฺขิตสฺส, เอวมฺปริปิ.^๓ ฉ.,เท.,อี. สมฺมกฺขิตา^๔ อี. วิกตฺตา

[๑๕๐๕] ตสฺส ปุณฺณโจ วียากาสี มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ,
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อภฺยาสิตฺตํ.

[๑๕๐๖] โกลิตฺตนิยาโย^๑ อิทฺถํ ชีวโลกเก
อสุทฺถกมฺมา อสํ^๒ อจารุํ,
ตา ทิตฺตธฺมฺมา ปตฺติ วิปฺปฬาย
อญฺญํ อจารุํ รติชิตฺตเหตุ,
ตา ชีวโลกสฺมี รมาปยิตฺวา
ขณฺธาติวตฺตณฺติ สชฺโชติภูตา.

[๑๕๐๗] ปาเท คเหตุวา กิสฺสิเม ปุณฺณเก
อวิสิรา นรเก ปาตยณฺติ,
ภยํ หิ มํ วินฺนทิตฺติ สุตฺตํ ทิสฺวา,
ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ,
อิเม นุ มจฺจา กิมกํสุ ปาเป
เยเม ชนา (อวิสิรา) นรเก ปาตยณฺติ.

[๑๕๐๘] ตสฺส ปุณฺณโจ วียากาสี มาตลฺลิตฺตํ เทวสารถิ,
วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อภฺยาสิตฺตํ.

[๑๕๐๙] เย ชีวโลกสฺมี อสากฺกมฺมิโน
ปรสฺส ทารานิ อติกฺกมณฺติ
เต ตาทิสฺสา อุตฺตมภณฺตเถนา
เตเม ชนา (อวิสิรา) นรเก ปาตยณฺติ.

[๑๕๑๐] เต วสสปุคานิ พหุณี ตตถ
 นีรเยสุ ทุกุขิ เวทนํ เวทยนฺติ,
 น หิ ปาปการิสฺส ภวนฺติ ตาณา
 สเกหิ กมฺเมหิ ปุรุชิตสฺส,
 เต ลุททกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ
 เตเม ชนา (อวิสิรา) นรเก ปาตยนฺติ.

[๑๕๑๑] อัจจาวจาเม วิวิธา อุปกุกฺกมา
 นีรเยสุ ทิสฺสนฺติ สุโฆรรูปา,
 ภยํ หิ มํ วินฺทติ สุตฺต ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อีเม นุ มจฺจา กิเมกํสุ ปาปํ
 เยเม ชนา อธิมตฺตา ทุกฺखा ติปปา^๑
 ชรา กญฺจกา เวทนา เวทยนฺติ.

[๑๕๑๒] ตสฺส ปุญฺโজ วิทยาการิ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 วิปากํ ปาปกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาโนโต.

[๑๕๑๓] เย ชีวโลกสฺมี สุปาปทิกฺขิโน
 วิสฺสาสกมฺมานิ กโรนฺติ โมหา
 ปรมฺจ ทิกฺขิณฺสุ สมากเปนฺติ
 เต ปาปทิกฺขิ^๒ ปสเวตฺว ปาปํ
 เตเม ชนา อธิมตฺตา ทุกฺखा ติปปา
 ชรา กญฺจกา เวทนา เวทยนฺติ.

[๑๕๑๔] วิทิตานี^๑ เต มหาราช อาวาส^๒ ปาปกมมิมัน
 จานานิ ลุฑทกมมานัน^๓ ทุสสีลานญจ ยา คติ
 อุกุยาหิทานิ^๓ ราชิสี^๓ เทวราชสส สนฺติเก.

[๑๕๑๕] ปญจญูป^๔ ทิสฺสติทํ วิมานัน
 มาลาปิลนฺธา สยนสฺส มชฺเฌ
 ตตฺถจฺจติ นาริ^๔ มหานุภาวา
 อุกุจาวจํ อิทฺธิ^๕ วิกุพฺพมานา.

[๑๕๑๖] วิตฺติ หิ มํ วินฺทติ สฺสูท ทิสฺวา
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ
 อยํ นุ นาริ^๕ กิมกาสิ สาธุ
 ยา โมทติ สคฺคปฺปตฺตา วิมานเ.

[๑๕๑๗] ตสฺส ปุณฺโณ วิทยาการิ มาตลฺลิ เทวสารถิ
 วิปากํ ปุณฺณกมมานัน^๖ ชานัน อุกุขาสิชาโนโต.

[๑๕๑๘] ยทิ เต สฺสูตา พิริณี^๖ ชีวโลเก
 อามายทาสี อหุ พฺราหฺมณสฺส
 सा ปตฺตกาเล^๗ อติถิ วิทิตฺวา
 มาตาว ปุตฺตํ สกิมานินฺทิ
 สญฺญมา สํวิภาดา จ सा วิมานสฺสุมิ โมทติ.

^๑ ฉ.,เท. วิทิตา

^{๓-๓} ฉ.,เท. อุกุยาหิ ทานิ ราชิสี

^๕ อ. อิทฺธิ

^๗ ฉ.,เท. ปตฺตกาเล

^๒ ฉ.,เท. อาวาส

^๔ ฉ.,เท. นาริ

^๖ ฉ.,เท. พิริณี, "วรุณีติปิ ปาโจ.

[๑๕๑๙] ทททลลมานา อาภณฺติ^๑ วิมานา สดฺต นิมฺมิตา,
 ตตฺถ ยกฺโข มหิทฺธิโก สพฺพปารณญฺสโต
 สมฺนฺตา อนุปริยายนฺติ นาริณฺณปรุกฺขโต.^๒

[๑๕๒๐] วิตฺติ หิ มํ วินฺทติ สฺสท ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ,
 อโย นุ มจฺโจ กิมกาสิ สาธุ,
 โย โมทติ สคฺคปฺปตฺโต วิมานเ.

[๑๕๒๑] ตสฺส ปุญฺโজ วิทยาการสิ มาตลฺลิตฺวา เทวสารถิ,
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาเนโต.

[๑๕๒๒] โสณฺทินฺโน คหปติ เอส ทานปตี อหุ,
 เอส ปพฺพชิตฺตทิสฺส วิหารเ สดฺต การยิ.

[๑๕๒๓] สกฺกจฺจนฺเต อฺปฺภจาสิ ภิกฺขโว ตตฺถ วาสิกเ,
 อจฺฉาทนฺนจ ภาตฺตนฺนจ เสนาสนํ ปทีปยฺ^๓
 อทาสิ อชฺชฏเตสฺส วิปฺปสนฺเนน เจตสา.

[๑๕๒๔] จาตุทฺทสี ปณฺจทสี ยา จ^๔ ปกฺขสฺส อญฺจมี
 ปาฏิหาริยปฺกฺขนฺจ อญฺจจฺจนฺตสฺสมาหิตํ.

[๑๕๒๕] อฺโปสถํ อฺปวสิ สทา สีเลสุ สํวฺโต,
 สณฺณโม สํวิภาโค จ โส วิมานสฺมิ โมทติ.

[๑๕๒๖] ปภาสติมิทํ พุยมหํ ผลิกาสฺสุ สุนิมฺมิตํ
 นาริวรคณากิณฺณํ กุญฺจาการวิโรจิตํ
 อฺเปตํ อนนฺปาเนหิ นจฺจทีเตหิ จฺญายํ.

^๑ พจนานุกรม 12/06/2566

^๓ จ., เท., อ. ปทีปย

^๒ จ., เท. นาริณฺณปรุกฺขโต

^๔ ส., อ. ว

- [๑๕๒๗] วิตติ^๑ หิ มํ วินทติ สุต ทิสฺวา,
 ปฺจุณามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อิมา^๑ นฺ นาริ^๑ กิเมกํสุ สาธุ^๑
 ยา^๒ โมทเร สคฺคปฺปตฺตา วิมานเ.
- [๑๕๒๘] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชานโต.
- [๑๕๒๙] ยา กาจิ นาริ อิทฺ ชีวโลเก
 สีลวณฺติโย อุปาสิกา
 ทาเน รตา นิจฺจปสฺสนจิตฺตา
 สจฺเจ จิตา อุโปสเถ อปฺปมตฺตา
 สณฺณมา สํวิภาคา จ ตา วิมานสุมิ โมทเร.
- [๑๕๓๐] ปภาสติมิทํ พุยมหํ เวฬุริยาสุ นิมฺมิตํ
 อุเปตํ ญฺมิภาเคหิ วิภตฺตํ ภาคโส มิทํ.
- [๑๕๓๑] อาลมฺพรา มุทิงฺคา จ นจฺจคิตา สุวาทิตา
 ทิพฺพา สทฺทา นิจฺจณฺติ สวณียา มโนรมา.
- [๑๕๓๒] นาหํ เอวํ คตํ ชาตุ เอวํ สุรฺจุริ ปุเร
 สทฺทํ สมภิชานามิ ทิฏฺฐํ วา ยทิวา สุตํ.
- [๑๕๓๓] วิตติ^๑ หิ มํ วินทติ สุต ทิสฺวา
 ปฺจุณามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อิเม นฺ มจฺจา กิเมกํสุ สาธุ^๑
 เย โมทเร สคฺคปฺปตฺตา วิมานเ.

- [๑๕๓๔] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสี มาตลฺลิตฺถ เทวสารถิ,
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาโนโต.
- [๑๕๓๕] เย เกจิ มจฺจา อิทฺธ ชีวโลเก สีลวนฺตา^๑ อูปาสกา
 อาราเม อุตฺปาเน จ ปปา สงฺกมฺมานิ จ
 อรหนฺเต สีติญฺเต สกฺกจฺจํ ปฏฺฐิปาทยฺ.
- [๑๕๓๖] จีวรํ ปิณฺฑปาตญฺจ ปจฺจยํ สยนาสนํ
 อทํสุ อชฺชฏฺเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.
- [๑๕๓๗] จาตุทฺทสี ปญฺจทสี ยา จ ปกฺขสฺส อญฺจมี
 ปาฏิหาริยปกฺขญฺจ อญฺจงฺคสฺสมาหิตํ.
- [๑๕๓๘] อูปสํ อูปาสํ สทา สีเลสุ สํวฺตา
 สญฺญมา สํวิภาคา จ เต วิมานสมิ โมทเร.
- [๑๕๓๙] ปภาสติมิทํ พุยมหํ ผลิกาสฺ สุนิมิตํ
 นารีวรคณากิณฺณํ กุญฺณาการวิโรจิตํ.
- [๑๕๔๐] อูปเต อุนฺนปาเนหิ นจฺจคฺเตหิ จฺญายํ,
 นชฺโช อุนฺนปริยายนฺติ^๒ นานาปุปฺผทุมายุตฺตา.
- [๑๕๔๑] วิตฺติํ หิ มํ วินฺทติ สฺสฺส ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺถ เทวสารถิ,
 อयํ น มจฺโจะ กิเมกาสี สาธุ
 โย โมทติ สคฺคปฺปตฺโต วิมานे.
- [๑๕๔๒] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสี มาตลฺลิตฺถ เทวสารถิ,
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาโนโต.

- [๑๕๔๓] มิถิลายั คหปติ เอส ทานปตี อหุ
 อารามะ อุทปาเน จ ปปา สงฺกมณานิ จ
 อรหนเต สิตฺติภูเต สกุกจจํ ปฏิปาทยิ.
- [๑๕๔๔] จีวรํ ปิณฑปาตญจ ปจฺจยํ สยนาสนํ
 อทาสิ อชฺชฏเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.
- [๑๕๔๕] จาตุทฺทสี ปญฺจทสี ยา จ ปกฺขสฺส อญฺจมี
 ปาฏิหาริยปกฺขญจ อญฺจงฺคสฺสมาหิตํ.
- [๑๕๔๖] อุโปสถํ อุปวสิ สทา สีเลสุ สํวโต
 สญฺญโม สํวิภาโค จ โส วิมานสมิ โมหติ.
- [๑๕๔๗] ปภาสติมิทํ พุยมหํ ผลิกาสุ^๑ สุนิมิตฺ^๑
 นารีวรคณากิณฺณํ ญฺญาคารวิโรจิตํ.
- [๑๕๔๘] อุเปตํ อนฺนปาเนหิ นจฺจคิเตหิ จูภยํ,
 นชฺโช อนฺนปริยายนฺติ^๒ นานาปฺปฬทุมายุตฺตา.
- [๑๕๔๙] ราชายตนา กปิฏฺจา จ อมฺพา สาลา จ ชมฺพุโย
 ตินฺนทฺฎกา จ ปิยาลา จ ทุมฺมา นิจฺจผลา พหุ.
- [๑๕๕๐] วิตฺติํ หิ มํ วินฺทติ สุตฺ ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลํ เทวสารถิ,
 อयํ นุ มจฺโจ กิมกาสิ สาธุ
 โย โมหติ สคฺคปฺปตฺโต วิมานे.
- [๑๕๕๑] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลํ เทวสารถิ
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชานโต.

- [๑๕๕๒] มิถิลายํ คหปติ เอส ทานปตี อหุ
 อารามะ อุทปาเน จ ปปา สงฺกมณานิ จ
 อรหนเต สิตฺติภูเต สกุกจจํ ปฏิปาทยิ.
- [๑๕๕๓] จีวรํ ปิณฑปาตญจ ปจฺจยํ สยนาสนํ
 อทาสิ อชฺชภูเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.
- [๑๕๕๔] จาตุทฺทสี ปณฺจทสี ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
 ปาฏิหาริยปกฺขญจ อฏฺฐงฺคสฺสมาหิตํ.
- [๑๕๕๕] อุโปสถํ อุปวสี สทา สีเลสุ สํวโต
 สญฺญโม^๑ สํวิภาโค^๑ จ โส วิมานสมิ โมทติ.
- [๑๕๕๖] ปภาสติมิทํ พุยมหํ เวฬุริยาสุ นิมฺมิต्तํ
 อุเปตํ ภูมิภาเคหิ วิมตฺตํ ภาคโส มิต्तํ.
- [๑๕๕๗] อาลมฺพรา มุทิงฺกา จ นจฺจคิตฺตา สุวาทิตา
 ทิพฺพา สทฺทา นิจฺจรณฺติ สวณียา มโนรมา.
- [๑๕๕๘] นาหํ เอวํ คตํ ชาตุ เอวํ สุรฺรจิริ ปุเร
 สทฺทํ สมภิชานามิ ทิฏฺฐจํ วา ยทิวา สุตํ.
- [๑๕๕๙] วิตฺติํ หิ มํ วินฺทติ สุต ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อयํ นุ มจฺโจ กิมกาสิ สาธุ
 โย โมทติ สคฺคปฺปตฺโต วิมานะ.
- [๑๕๖๐] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อภฺขาสิชานโต.

- [๑๕๗๐] จาตุททสี^๑ ปณฺจทสี ยา จ ปกฺขสุส อฏฺฐมี
ปาฏิหาริยปฏฺขณฺจ อฏฺฐจฺจนฺตสุสมาหิตํ.
- [๑๕๗๑] อุโปสถํ อุปวสี สทา สีเลสุ สํวโต,
สณฺณโม สํวิภาโค จ โส วิมานสมิ โมหติ.
- [๑๕๗๒] เวหายสาเม^๒ พหุกา ชาตฺรฺรูปสุส นิมฺมิตา
ททฺทลฺลมานา อากนฺติ วิชฺชวพฺภณนฺตเร
- [๑๕๗๓] ตตฺถ^๓ ยกฺขา มหิทฺธิกา สพฺพาภรณญฺฐิตา
สมนฺตา อณฺุปริยายนฺติ นาริณฺณปรีวฺตา.^๔
- [๑๕๗๔] วิตฺติ หิ มํ วินฺทติ สฺสูท ทิสฺวา,
ปฺจุณฺนามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
อิเม นฺ มจฺจา กิเมกํสุ สาธุ
เย โมหเร สคฺคปฺปตฺตา วิมานเ.
- [๑๕๗๕] ตสุส ปฺญฺโจ วิทยาการิ มาตลฺลิ เทวสารถิ
วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาโนโต.
- [๑๕๗๖] สทฺธาย สฺนิวิญฺจาย สทฺธมฺเม สุปฺปเวทิตะ
อํกํสุ สตฺถว จณํ สมฺมาสมฺพุทฺธสวกา^๕
เตสํ เอตานิ จานานิ ยานิ ตวํ ราช ปสฺสสิ.
- [๑๕๗๗] วิทิตานิ^๖ เต มหาราช อาวาส^๗ ปาปกมฺมินํ
อโธ กลฺยาณกมฺมานํ จานานิ วิทิตานิ เต,
อฺยุยาหิทานิ ราชสิ เทวราชสุส สนฺติเก.

^๑ จ.,เท. เวหายสา เม^๒ มุมตายุ 12/06/2566^๓ ส.,อ. สมฺมาสมฺพุทฺธสสนํ จ.,เท. สมฺมาสมฺพุทฺธสสนเ^๔ จ.,เท.,อ. วิทิตา^{๕-๖} จ.,เท.,อ. อยํ คากา น ทิสฺสติ.^๗ จ.,เท.,อ. อาวาสา

- [๑๕๗๘] สหสฺสยุดฺตํ หยวาทิ ทิพฺพยานมธิฏฺฐิตอ
 ยายมานโน มหาราชชา อทฺทา สีนฺตเร นเค,
 ทิสฺวานามนฺตยิ สุตํ, “อิมเ เก นาม ปพฺพตา.
 ตสฺส^๑ ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิตฺทวารสฺส
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาโนโต.”
- [๑๕๗๙] สุตสฺสโน กรวิโก อีสฺนโร^๒ ยุกฺนโร
 เนมิโนโร วินตโก อสฺสกณฺโณ คิริพฺรหา.^๓
- [๑๕๘๐] เอเต สีนฺตเร นคา อนุปฺพพสมฺมุคฺคตา,
 มหาราชานมาวาสา, ยานิ ตวํ ราช ปสฺสสิ.
- [๑๕๘๑] อนเกราปํ รุจิริ นานาจิตฺตํ ปกาสติ
 อาภิณฺณํ อินฺทสทิสฺเสหิ พฺยคฺเชหเว สฺรภฺชิตํ.
- [๑๕๘๒] วิตฺติํ หิ มํ วินฺทติ สุต ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิตฺทวารสฺส,
 อิมํ นุ ทวํ ภิมฺภณฺณมาหุ,^๔
 มโนรมํ ทิสฺสติ ทฺวโรโต.
- [๑๕๘๓] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิตฺทวารสฺส,
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชาโนโต.
- [๑๕๘๔] “จิตฺตกุญฺโฏติ ยํ อาหุ ทวาราชปฺปเวสนํ,
 สุตสฺสนสฺส คิริโน ทวํ เหนํ ปกาสติ.

^๑ สฺยา. อยํ คาทา น ทิสฺสติ.^๓ ฉ.,เท. คิริพฺรหา^๒ ฉ.,เท.,อ. อีสฺนโร^๔ ส.,อ. ภิมฺภณฺณมาหุ

[๑๕๘๕] อเนกรูป รุจิร นานาจิตตัม ปกาสติ
 อากิณณัม อินทสทิสเสหิ พุยคฺเชมเหว สุรภูติ,^๑
 ปวิเสเตน ราชิสิ,^๒ อรุช^๓ ภูมิ ปกุกม.

[๑๕๘๖] สหสฺสยุตตัม หยวาทิ ทิพฺพยานมธิฏฺฐิตโต
 ยายมาโน มหาราชา อทฺทา เทวสมํ อิทํ.

[๑๕๘๗] ยถา สรเท อากาโส^๔ นีโลภาโส ปทิสฺสติ^๕
 ตถูปมํ อิทํ พุยมหํ เวฬุริยาสุ นิมฺมิต्तํ.

[๑๕๘๘] วิตฺติ หิ มํ วินฺทติ สุต ทิสฺวา,
 ปุจฺฉามิ ตํ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 อิมํ นุ พุยมหํ กิเมภณฺณมาหุ.^๕
 มโนรม^๖ ทิสฺสติ ทูรโต ว.^๖

[๑๕๘๙] ตสฺส ปุณฺโณ วียากาสิ มาตลฺลิ เทวสารถิ,
 วิปากํ ปุณฺณกมฺมานํ ชานํ อกฺขาสิชานโต.

[๑๕๙๐] “สุธมฺมาอิติ ยํ อาหุ เอเสสา”^๗ ทิสฺสเต สภา,
 เวฬุริยารุจิรา จิตฺรา ธารยณฺติ สุนิรมิตา.

[๑๕๙๑] อฏฺฐจัสสา สุกตา ธมฺภา สพฺเพ เวฬุริยามยา
 ยตฺถ เทวา ตาวตีสสา สพฺเพ อินฺทปฺโปหิตา.

[๑๕๙๒] อตฺถํ เทวมนุสฺसानํ จินฺตยณฺตา สมจฺจเร,
 ปวิเสเตน ราชิสิ เทวานํ อนุโมทณํ.

^๑ ฉ.,เท. ราชิสิ, เอวมุปริปิ.

^๒ ฉ.,เท. อรุช.

^๓ ฉ.,เท. อากาเส

^๔ อ. นีโล จ ปฏิติสฺสติ.

^๕ หมายเหตุ 12/06/2566
 ส.,อ. กิเมภณฺณมาหุ

^{๖-๖} สฺยา. อิม ปาจา น ทิสฺสติ.

^๗ ฉ.,เท.,อ. ปสฺเสสา

- [๑๕๙๓] ตั้ เทวา ปฏินนทิสฺสุ ทิสฺวา ราชานมาคตัม,
 สุวาคตฺตเต มหาราช อโธ เต อทฺฐาคตัม,
 นิสิตฺททานิ ราชสิสิ เทวราชสฺส สนฺติเก.
- [๑๕๙๔] สกโก^๑ ตั้ ปฏินนทิตฺถ เวเทห์ มิตฺถลคฺคหํ
 นิมนฺตยิตฺถ^๒ กาเมหิ อาสเนน จ วาสโว.
- [๑๕๙๕] สาธุ โขสิ อนุปฺปตฺโต อาวาสํ วสวตฺตินํ,
 วส เทเวสฺสุ ราชสิสิ สพฺพกามสมิทฺธิสฺสุ,
 ตาวตีสฺเสสฺสุ เทเวสฺสุ ภูณฺช กาเม อมานุสฺเส.
- [๑๕๙๖] ยถา ยาจิตกัม ยานํ ยถา ยาจิตกัม ฐนํ
 เอวํ สมฺปทเมเวตํ ยํ ปฺรโต ทานปจฺจยา.
- [๑๕๙๗] น จาหเมตมิจฺจามิ ยํ ปฺรโต ทานปจฺจยา,
 สยํ กตานิ ปุณฺณานิ ตัม เม อาเวณียํ^๓ ฐนํ.
- [๑๕๙๘] โสหํ คนฺตฺวา มนุสฺสเสสฺสุ กาหามิ กุสลํ พหุํ
 ทาเนน สมจฺริยาย สญฺญเมเน ทเมเน จ,
 ยํ กตฺวา สุขิตโต โหติ น จ ปจฺจนาตฺตปฺปติ.
- [๑๕๙๙] พหุปกาโร โน ภวํ มาตลฺลิ เทวสารถิ
 โย เม กลฺยาณกมฺมานํ ปาปานํ ปฏฺฐิตสฺสยิ.^๔
- [๑๖๐๐] อิทํ วตฺวา นิมิราชา เวเทโห มิตฺถลคฺคโห
 ปุณฺณญญํ ยชิตฺวาน สญฺญมํ อชฺฌปาคมีติ.

จตุตถํ เนมิราชชาตก.^๕

^๑ จ., เท., อ. ๒/๐6 สกโกปิ

^๓ จ., เท. อาเวณิกํ อ. อาเวณียํ

^๔ จ., เท., อ. นิมิชาตกํ

^๒ ส., อ. นิมนฺตยิ จ

^๕ อ. ปฏฺฐิตสยิติ

๕. มโหสถชาตก^๑ (๕๔๒)

- [๑๖๐๑] ปญจาโล สพฺพเสนาย พุรหมทตฺโตยมาคโต
 สายํ ปญจาลิยา เสนา อปฺปเมยฺยา มโหสฺส.
- [๑๖๐๒] วิทฺธิมตี^๒ ปตฺติมตี สพฺพสงฺคามโกวิทา
 โอิหารินี สทฺทวตี เภริสงฺขปฺโปธนา.
- [๑๖๐๓] โลหวิฑฺฐา อลงฺการา ฐชินี วามโรหินี
 สิปปิเยหิ สฺสมปฺนฺนา สุเรหิ สฺสปฺติฏฺฐิตา.
- [๑๖๐๔] ทเสตฺถ ปณฺธิตา อาหุ ภูริปณฺณา รโหคตา,^๓
 มาตา เอกาทสี รณฺโณ ปญจาลิยํ ปสาสตี.
- [๑๖๐๕] อเถตฺถเกสตี ขตฺยา อนุยฺนฺตา ยสฺสสินโน
 อจฺฉินฺนรณฺฺจา พฺยธิตา ปญจาลิณฺ^๔ วสํ คตา.
- [๑๖๐๖] ยํ วทา ตกฺกรา รณฺโณ อกามา ปิยภาณินโน
 ปญจาลมฺนุยายนฺตี อกามา วสินโน คตา.
- [๑๖๐๗] ตาย เสนาย มิถิลา ติสฺนุธิปริวาริตา
 ราชธานี วิเทหานํ สมฺนฺตา ปรีชณฺณตี.
- [๑๖๐๘] อุทฺธํ ตารกชาตาว สมฺนฺตา ปรีวาริตา
 มโหสฺส วิชานาหิ “กถํ โมกฺโข ภวิสฺสตี.
- [๑๖๐๙] ปาเท เทว ปสาเรหิ, ภูณฺช, กาเม รณฺสฺสุ จ
 หิตฺวา ปญจาลิยํ เสนํ พุรหมทตฺโต ปลายตี.^๕

^๑ ฉ., เท. อมฺกชาตก^๒ ส., อ. ปฏิมตี ฉ., เท. วิธิมตี^๓ ฉ., เท. รโหคมา^๔ ฉ., เท. ปญจาลิยํ อ. ปญจสิน^๕ ฉ., เท. ปลายิตี

- [๑๖๑๐] ราชา สนฺถวกาโม เต รตนานิ ปเวจฺจติ,
 อากจฺฉนฺตฺ อีโต^๑ ทูตา มณฺชฺรกา ปิยภาณิโน.
- [๑๖๑๑] ภาสฺนฺตฺ มุทฺรกา วาจา ยา วาจา ปฏินนฺทิตา,
 ปญฺจาโล จ วิเทโห จ^๒ อุมฺเ อเอกา ภวฺนฺตฺ เต.
- [๑๖๑๒] กถนฺนฺ เกวณฺณฺ มโหสฺเชน
 สมากโม อาสิ, ตทิงฺฆม พุทฺธิ,
 กจฺจิ เต ปฏินิซฺฉตฺโต, กจฺจิ ตุณฺโณ มโหสฺโส.
- [๑๖๑๓] อนริยรูปํ ปุริโส ชนินฺท
 อสมฺมโตโก ฤทฺโธ อสพฺภีรูปํ
 ยถา มฺเโค จ พริโร จ น กิณฺจิตฺถํ อภาสถ.
- [๑๖๑๔] อทฺธา อิทํ มนฺตปทํ สุกฺกทสํ,
 อตฺโถ สุกฺกโธ นรวิเรน ทิณฺโณ,
 ตถา หิ กาโย มม สมฺปเวชฺติ,
 หิตฺวา สยํ โก พรหตฺถเมสฺสติ.
- [๑๖๑๕] ฉนฺนณฺหิ^๓ เอกาว มตี สเมติ
 เย ปณฺทิตา อุตฺตมภฺรึปญฺญา,^๔
 ยานํ อยานํ อถวาปิ จานํ
 มโหสฺส ตวํปี มตี กโรหิ.

[๑๖๑๖] ชานาสี ไช ราช มหานุกาโว
 มหพพล จูพนีพรหมตโต
 ราชชา จ ตัม อิจจติ มารณตถัม^๑
 มิคัม ยถา โอกจเรณ ลุทโท.

[๑๖๑๗] ยถาปิ มจฺเณ พลิสํ วงฺกัม มัสเสน จาทิตัม
 อามคิทฺโธ น ชานาติ มจฺเณ มรณมตฺตโน.

[๑๖๑๘] เอวเมว ตฺวํ ราช จูพเนยฺยสุส ธีตรัม
 กามคิทฺโธ น ชานาสี มจฺเณว มรณมตฺตโน.

[๑๖๑๙] สเจ คจฺจนสิ ปญฺจาลัม ขิปฺปมตฺตัม ชหิสฺสสิ,
 มิคัม ปนฺถานุปนฺนํ^๒ มหนฺตัม ภยเมสฺสสิ.

[๑๖๒๐] มยเมว พาลามุหเส เอลมฺมุคา^๓
 เย อุตฺตมตฺถานิ ตยี้ ลปิมาหา,
 กิเมว ตฺวํ นงฺกฺลโกฏฺฐิตฺโธ
 อตฺถานิ ชานาสี ยถาปิ อญฺเณ.

[๑๖๒๑] อิมํ คเล คเหตุวาน นาเสถ วิชิตา มม
 โย เม รตนลาภสุส อนุตฺตรายาย ภาสติ.

[๑๖๒๒] ตโต จ โส อปฺกุกมฺม เวเทหสุส อุปนฺติกา
 อถ อามนฺตยี้ ทูตัม มารุรฺ^๔ สุวปฺนฺติตัม.

[๑๖๒๓] เอहि สมฺม หริตฺตปฺกฺข^๕ เวยฺยาวจฺจํ กโรหิ เม
 อตฺถิ ปญฺจาลราชสุส สาลิกา สยนปาฬิกา.

^๑ ส.อ. การณตถัม

^๓ น.,เท. เอพมุคา

^๕ ส.อ. หรีปฺกฺข

^๒ ส. ปถานุปนฺนํ ว น.,เท. ปนฺถานุพนฺธัม

^๔ น.,เท. มารุรฺ อ. มารุรฺ

- [๑๖๓๓] สุโว จ สุวี กาเมยฺย สาลิกโก ปน สาลิกํ,
 สุวสฺส สาลิกาเยว^๑ สํวาโส โหติ กิทธิโส.
- [๑๖๓๔] โย ยํ กาเม^๒ กามยติ อปิ จณฺทาลิกามปิ
 สพฺโพ หิ สทิสฺโส โหติ, นตฺถิ กาเม อสาทิสฺโส.
- [๑๖๓๕] อตฺถิ ชมฺพาวตී^๓ นาม มาตา สิวิสฺส ราชินิ
 सा पिยา^๔ वासुเทวสฺส กณฺหสฺส^๕ จ มहेสิยา.^๕
- [๑๖๓๖] รตนวตี^๖ กิปรุสี,
 มนุสฺโส มิตฺติยา สทฺธิ,
 [๑๖๓๗] หนฺท ไชหํ คมิสฺสามิ สาลิกเก มณฺชฺฐภาณิกเก,
 ปจฺจกฺขานุปทํ เหตุ, อติมณฺเฑสิ ญฺน มํ.
- [๑๖๓๘] น สิริ ตรมานสฺส มาธฺฐุ สุวปณฺทิต,
 อิวฺเต ดาว อจฺฉสฺสุ ยาว ราชาน ทกฺขสิ,^๗
 โสสฺสิ สทฺทํ มุกฺกิงฺคานํ อาณฺภาวญฺจ ราชินิ.
- [๑๖๓๙] โย^๘ นุ ขวายํ ติพฺโพ สทฺโท^๙ ติโรชนปเท^๙ สุโต^๙
 ธีตา ปญฺจาลราชสฺส โอสธี วिय วณฺณินิ,
 ตํ ทสฺสติ วิเทหानํ, โส วิวาเห ภวิสฺสติ.
- [๑๖๔๐] เอทิสฺโส เต^{๑๐} อมิตฺตานํ วิวาเห โหตุ มาธฺฐุ
 ยถา ปญฺจาลราชสฺส เวเทเหเน ภวิสฺสติ.

^๑ อ. สาลิกาย จ^๓ ฉ., เท. ชมฺพาวตี^{๕-๕} ฉ., เท., อ. กณฺหสฺส มहेสิ ปิยา^๗ ฉ., เท., อ. ทกฺขสิ^๙ อ. ติโรชนปทํ^๒ ส. อ. ยํ ยํ กามิ^๔ ฉ., เท., อ. ภริยา^๖ ส. อ. รตนวตี ฉ., เท. รทฺทวตี^{๘-๘} สยา. โย นุ ขวายํ ติพฺโพ สทฺโท, ติโรชนปเท สุโต^{๑๐} สยา. เนทิสฺโส เต ฉ., เท., อ. เอทิสฺโส มา

- [๑๖๔๑] อานยิตวาน เวเทหิ ปญจาลานํ รเถสโม
 ตโต นํ ฆาตยิสฺสตี, นาสฺส สขี ภวิสฺสตี.
- [๑๖๔๒] หนฺท โข มํ อญฺชานาหิ รตฺติโย สตฺตมตฺติโย
 ยาวาหิ สีวิราชสฺส อาโรเจมิ มเหสีโน
 ลทฺโธ จ เม อาวสโธ สาลิกาย อุปนฺติกา.^๑
- [๑๖๔๓] หนฺท โข ตํ อญฺชานามิ รตฺติโย สตฺตมตฺติโย,
 สเจ ตวํ สตฺตรตฺเตน นาคจฺฉสี มมนฺติกํ,^๒
 มญฺเฆ โอกนฺตสนฺตํ^๓ มํ มตาย อาคมฺิสฺสสี.
- [๑๖๔๔] ตโต จ โข โส คนฺตวาน มาธูโร สุวปฺนฺติโต
 มโหสฺสสฺส อกฺขาสี สาลิกาย^๔ วจฺนํ อิทํ.
- [๑๖๔๕] ยสฺเสว ฆเร ภูฏเชยฺย โมคฺ
 ตสฺเสว อตฺถํ ปุริโส จเรยฺย.
- [๑๖๔๖] หนฺทาหิ คจฺฉามิ ปุเร ชนินฺท
 ปญฺจาลราชสฺส ปุริ สุมมํ,
 นิเวสนานิ มาเปตฺตุ เวเทหสฺส ยสฺสสีโน.
- [๑๖๔๗] นิเวสนานิ มาเปตฺวา เวเทหสฺส ยสฺสสีโน
 ยทา เต ปหิณฺเณยฺยามิ ตทา เอยฺยาสี ขตฺติย.
- [๑๖๔๘] ตโต จ ปายาสี ปุเร มโหสฺสโ
 ปญฺจาลราชสฺส ปุริ สุมมํ,
 นิเวสนานิ มาเปตฺตุ เวเทหสฺส ยสฺสสีโน.

^๑ ฉ.,เท. อุปนฺติกํ อุปนฺติกนฺติ^๒ ฉ.,เท.,อิ. มมนฺติเก^๓ ฉ.,เท.,อิ. โอกนฺตสนฺตํ^๔ ฉ.,เท. สาลิกาวจฺนํ อิ. สาลิยา

- [๑๖๔๙] นิเวสนานิ มาเปตวา เวเทหสุส ยสสุสิโน
 อถสุส ปาหิณิ ทุตฺต เวเทห์ มิถิลคุด्ह^๑
 เอหิทานิ มหาราช, มาปิตฺ เต นิเวสนิ.
- [๑๖๕๐] ตโต จ ราชา ปายาสี เสนาย จตฺตุงคิยา
 อนนฺตวาหนิ ทฏฺฐิ^๒ ผิตฺ กปฺปิลิย^๓ ปุริ.
- [๑๖๕๑] ตโต จ โข โส คนฺตวาน พุรหฺมทตฺตสุส ปาหิณิ
 อากโตสฺมิ มหาราช ตว ปาทานิ วนฺทิตฺ.
- [๑๖๕๒] ททาหิทานิ ภริยํ นารี สพฺพพงฺคโสภนํ
 สุวณฺณเณน ปฏฺิจจณฺ्हิ ทาสีคณฺปรุกฺขิตฺ.
- [๑๖๕๓] สุวาคตฺนฺเตปิ^๔ เวเทห อโถ เต อทฺุราคตํ
 นกฺขตฺตตฺตยเณว ปริปฺจุจ อหิ กณฺณํ ททามิ เต
 สุวณฺณเณน ปฏฺิจจณฺ्हิ ทาสีคณฺปรุกฺขิตฺ.
- [๑๖๕๔] ตโต จ ราชา เวเทโห นกฺขตฺตํ ปริปฺจุจติ^๕
 นกฺขตฺตํ ปริปฺจุจติวา พุรหฺมทตฺตสุส ปาหิณิ.
- [๑๖๕๕] ททาหิทานิ เม ภริยํ นารี สพฺพพงฺคโสภนํ^๖
 สุวณฺณเณน ปฏฺิจจณฺ्हิ ทาสีคณฺปรุกฺขิตฺ.
- [๑๖๕๖] ททามิทานิ เต ภริยํ นารี สพฺพพงฺคโสภนํ
 สุวณฺณเณน ปฏฺิจจณฺ्हิ ทาสีคณฺปรุกฺขิตฺ.

^๑ ส.อ. อัย คาทาปาโท น ทิสฺสติ.^๒ ส.อ. กมฺปิลฺลสิยํ ฉ., เท. กปิลิย^๓ หมดอายุ 12/06/2566^๔ ส. สุวาคตฺนฺเต ฉ., เท. สุวาคตฺนฺเตว อ. สุวาคตฺนฺเตน^๕ ฉ., เท., อ. ปริปฺจุจ^๖ ฉ., เท. สพฺพพงฺคโสภนํ, เอวมฺปริปิ. อ. สพฺพพงฺคโสภนํ

- [๑๖๕๗] หตฺถิ อสฺสา รถา ปตฺติ เสนา ติฏฺฐจฺนฺติ จมฺมิกา^๑
 อุกฺกา ปทิตฺตา ฌายนฺติ กิณฺณุ มณฺณนฺติ ปณฺทิตา.
- [๑๖๕๘] หตฺถิ อสฺสา รถา ปตฺติ เสนา ติฏฺฐจฺนฺติ จมฺมิกา
 อุกฺกา ปทิตฺตา ฌายนฺติ กิณฺณุ กาหฺนฺติ ปณฺทิต.
- [๑๖๕๙] รกฺขติ ตํ มหาราช จูพเนยฺโย^๒ มหพฺพโล
 ปทฺฐุโจ^๓ เต พุรหฺมทตฺโต^๓ ปาโต ตํ ฆาตยิสฺสตี.
- [๑๖๖๐] อุกฺเพชฺติ เม หทยํ มุขมฺจ ปริสฺสุสฺสตี
 นิพฺพุตฺติ นาทิคจฺฉามิ อคฺคิททฺโฒว อาตเป.
- [๑๖๖๑] กมฺมารานํ ยถา อุกฺกา อนฺโต ฌายติ โน พหิ
 เอวมฺปิ หทยํ มยฺหํ อนฺโต ฌายติ โน พหิ.
- [๑๖๖๒] ปมตฺโต มนฺตนาตฺโต ภิณฺนมนฺโตสิ ขตฺติย
 อิทานิ ไช ตํ ตายนฺตุ ปณฺทิตา มนฺติโน ชนา.
- [๑๖๖๓] อกตฺวามจฺจสฺส วจฺนํ อตฺตปิตฺติรโต ราช
 อตฺตปิตฺติรโต ราช อตฺตปิตฺติรโต ราช
- [๑๖๖๔] ยถาปิ มจฺโจ พลิสํ วงฺกํ มํเสน จาทิตํ
 อามคฺทิทฺโร น ชานาติ มจฺโจ มรณมตฺตโน.
- [๑๖๖๕] เอวเมว ตฺวํ ราช จูพเนยฺยสฺส ธีตรํ
 กามคฺทิทฺโร น ชานาติ มจฺโจว มรณมตฺตโน.
- [๑๖๖๖] สเจ คจฺฉสิ ปญฺจาลํ ขิปฺปมตฺตํ ชหิสฺสสิ
 มิคํ^๔ ปนฺถานุปนฺนํ^๔ มหนฺตํ ภายเมสฺสสิ.

^๑ น.,เท. วมฺมิตา, ๑๒/๐๖/๒๕๖๖
^{๓-๓} น.,เท. ปทฺฐุโจ พุรหฺมทตฺเตน

^๒ อ. จูพเนยฺโย
^{๔-๔} น.,เท. มิคํ ปนฺถานุปนฺนํ ว

[๑๖๖๗] อนริยรูปโป ปุริโส^๑ ชนินท
 อหิว อัจฉกคโต^๒ ทเสยย
 น เตน มิตฺตี กยิราถ ธีโร^๓
 ทุกุโข หเว กาปริเสน สงฺคโม.

[๑๖๖๘] ยํ เตวว^๔ ชณฺเฎา ปุริโส^๕ ชนินท
 สีลวายํ พหุสฺสโต
 เตนเว มิตฺตี กยิราถ ธีโร
 สุกุโข หเว สปปริเสหิ^๖ สงฺคโม.

[๑๖๖๙] พาโล ตุวํ เอลมฺมุโคสิ^๗ ราช
 โย อุตฺตมตฺถานิ มยิ ลปิตฺโต
 กิเมวหํ นงฺคลโกฏฺฐิตฺตํ
 อตฺถานิ ชานิสฺส^๘ ยถาปิ อญฺเญ.

[๑๖๗๐] อิมํ คเล คเหตุวาน นาเสถ วิชิตา มม
 โย เม รตนลามสฺส อนนฺตรายาย ภาสติ.

[๑๖๗๑] มโหสธ อตีเตน นานุวิชฺฌนฺติ ปณฺฑิตา
 กิ มํ อสฺสํว สมพทฺธํ ปโตเทเนว วิชฺฌสิ.

[๑๖๗๒] สเจ ปสฺสสิ โมกฺข^๙ เม เขมํ วา ปน ปสฺสสิ
 เตนเว มํ อนุสาส กิ อตีเตน วิชฺฌสิ.

^๑ ฉ., เท., อี. อัจฉกคโต

^๒ อี. ปณฺโณ

^๓ ฉ., เท., ยเทว
 หมายเหตุ 12/06/2566

^๔ ฉ., เท., อี. ปุริส

^๕ ฉ., เท., อี. สปปริเสน

^๖ ฉ., เท. เอลมฺมุโคสิ

^๗ ฉ., เท. ชานามิ

^๘ ฉ., เท. โมกฺข วา อี. "เมติ ปาโง น ทิสฺสติ.

- [๑๖๗๓] อตีตัม มาณุสํ กมมัม ทุกุกรํ ทุรภิสมภูวํ
น ตัม สกโกมิ โมเจตุ ตวํ^๑ ปชานสสุ^๒ ขตติย.
- [๑๖๗๔] สนฺติ เวหายสา^๒ นาคา อิทธิมนฺโต ยสฺสสินโน
เตปิ อาทาย คจฺเจยฺยํ ยสฺส โหนฺติ ตถาวีธา.
- [๑๖๗๕] สนฺติ เวหายสา อสฺสา อิทธิมนฺโต ยสฺสสินโน
เตปิ อาทาย คจฺเจยฺยํ ยสฺส โหนฺติ ตถาวีธา.
- [๑๖๗๖] สนฺติ เวหายสา ปกฺขี อิทธิมนฺโต ยสฺสสินโน
เตปิ อาทาย คจฺเจยฺยํ ยสฺส โหนฺติ ตถาวีธา.
- [๑๖๗๗] สนฺติ เวหายสา ยกฺขา อิทธิมนฺโต ยสฺสสินโน
เตปิ อาทาย คจฺเจยฺยํ ยสฺส โหนฺติ ตถาวีธา.
- [๑๖๗๘] อตีตัม มาณุสํ กมมัม ทุกุกรํ ทุรภิสมภูวํ
น ตัม สกโกมิ โมเจตุ อนตฺตลิกฺเขน ขตติย.
- [๑๖๗๙] อตีรทสฺสี ปุริโส มหนฺเต อุทกณฺเณว
ยตฺถ โส ลภเต คาริ ตตฺถ โส วินฺทเต สุขํ.
- [๑๖๘๐] เอวํ อมฺหญฺจ รณฺโณ จ ตวํ ปตฺติฏฺฐา มโหสฺถ
ตวํ โนสิ มนฺตึ^๓ เสฏฺโฐ อมฺहे ทุกฺขา ปโมจย.
- [๑๖๘๑] อตีตัม มาณุสํ กมมัม ทุกุกรํ ทุรภิสมภูวํ
น ตัม สกโกมิ โมเจตุ ตวํ ปชานสสุ เสนก.

- [๑๖๘๒] สุโณหิ เมตัง วจนัง ปสฺสเสนัน^๑ มหพฺภายั
 เสนกทานิ^๒ ปุจฺฉามิ ก็ กิจจํ อิต มณฺณสิ.
- [๑๖๘๓] อคฺคิ วา ทวารโต เทม คณฺหามเส วิกนฺตณัน^๓
 อณฺณมณฺณํ วตฺตวาน ขิปปํ หิสฺสาม ชีวิตัง
 มา โน ราชฯ พุรหฺมทตฺโต จิรํ ทุกฺเคน มารยิ.
- [๑๖๘๔] สุโณหิ เมตัง วจนัง ปสฺสเสนัน มหพฺภายั
 ปุกฺกุสทานิ^๔ ปุจฺฉามิ ก็ กิจจํ อิต มณฺณสิ.
- [๑๖๘๕] วิสํ ขาทิตฺวา มียฺยาม ขิปปํ หิสฺสาม ชีวิตัง
 มา โน ราชฯ พุรหฺมทตฺโต จิรํ ทุกฺเคน มารยิ.
- [๑๖๘๖] สุโณหิ เมตัง วจนัง ปสฺสเสนัน มหพฺภายั
 กามินฺททานิ^๕ ปุจฺฉามิ ก็ กิจจํ อิต มณฺณสิ.
- [๑๖๘๗] รชฺชฺยา พชฺฌ มียฺยาม ปปาตา ปปเตมเส^๖
 มา โน ราชฯ พุรหฺมทตฺโต จิรํ ทุกฺเคน มารยิ.
- [๑๖๘๘] สุโณหิ เมตัง วจนัง ปสฺสเสนัน มหพฺภายั
 เทวินฺททานิ^๗ ปุจฺฉามิ ก็ กิจจํ อิต มณฺณสิ.
- [๑๖๘๙] อคฺคิ วา ทวารโต เทม คณฺหามเส วิกนฺตณัน
 อณฺณมณฺณํ วตฺตวาน ขิปปํ หิสฺสาม ชีวิตัง
 น โน สกฺโกติ โมเจตฺตุ สุขฺเขเนว มโหสฺสโร.

^๑ สฺตี,อ. ปสฺสเสตัง, เอวมุปริปิ.^๓ สฺตี,อ. วิกคฺตณัน^๔ จ.,เท. กามินฺททานิ อ. กาวินฺท^๗ จ.,เท. เทวินฺททานิ^๒ จ.,เท.,อ. เสนกทานิ^๔ จ.,เท.,อ. ปุกฺกุสทานิ^๖ จ.,เท. ปปตฺตามเส

- [๑๖๙๐] ยถา กทลโน สารัม อเนวสํ นาธคจจติ
 เอวํ อเนวสมานา นํ ปญหํ นาชุณฺณคมามเส.
- [๑๖๙๑] ยถา สิมฺพลโน สารัม อเนวสํ นาธคจจติ
 เอวํ อเนวสมานา นํ ปญหํ นาชุณฺณคมามเส.
- [๑๖๙๒] อเทเส วต โน วุฏฺฐจํ
 สกาเส ทุมฺมนุสฺसानํ กุณฺณชราณวฺนฺทเก^๑
 พาลานํ อวิชานตํ.
- [๑๖๙๓] อุพฺเพตติ เม หทยํ,
 นิพฺพุตํ นาธคจจามิ มุขญจ ปริสฺสุสฺสติ,
 อคฺคิตทฺทฺโฒว อาตเป.
- [๑๖๙๔] กมฺมารานํ ยถา อุกฺกา
 เอวมฺปิ หทยํ มยฺหํ อนโต ฌายติ โน พหิ
 อนโต ฌายติ โน พหิ.
- [๑๖๙๕] ตโต โส ปณฺทิตโต ธีโร
 เวเทหํ ทุกฺขิตํ ทิสฺวา อตฺถทสฺสี มโหสโร
 อิทํ วจนมพฺรวิ.
- [๑๖๙๖] มา ตวํ ภายิ มหาราช,
 อหนฺตํ โมจยิสฺสามิ มา ตวํ ภายิ รเถสภ,
 ราหุคฺคหิตว^๒ จนฺทิมํ.
- [๑๖๙๗] มา ตวํ ภายิ มหาราช,
 อหนฺตํ โมจยิสฺสามิ มา ตวํ ภายิ รเถสภ,
 ราหุคฺคหิตวํ สฺสรียํ.
- [๑๖๙๘] มา ตวํ ภายิ มหาราช,
 อหนฺตํ โโมจยิสฺสามิ มา ตวํ ภายิ รเถสภ,
 ปงฺเก สนฺนํว กุณฺณชริ.
- [๑๖๙๙] มา ตวํ ภายิ มหาราช,
 อหนฺตํ โโมจยิสฺสามิ มา ตวํ ภายิ รเถสภ,
 เปพฺพนฺธว^๓ ปนฺนคํ.

^๑ ฉ., เท., อ. กุณฺณชราณวโนทเก

^๒ ฉ., เท. ราหุคฺคหิตว, เอวมฺปิ.

^๓ ฉ., เท., อ. ปพพพพ

- [๑๗๐๐] มา^๑ ตุวั ภายิ महाराज, มา ตุวั ภายि रघुसग,
 ओहन्तं मोजयिस्सामि पकुषीं पणुत्तं पणुत्तरे.^๑
- [๑๗๐๑] มา ตุวั ภายิ महाराज, มา ตุวั ภายि रघुसग,
 ओहन्तं मोजयिस्सामि मज्जे चालकेत्तिव.
- [๑๗๐๒] มา ตุวั ภายิ महाराज, มา ตุวั ภายि रघुसग,
 ओहन्तं मोजयिस्सामि सโยकुคपलवान्ह.
- [๑๗๐๓] มา ตุวั ภายิ महाराज, มา ตุวั ภายि रघुसग,
 पणुजालं पाहयिस्सामि काकसेनंว लेत्तुत्तนา.
- [๑๗๐๔] อาहु पणुणा किमत्तिยา ओमज्जे वाปิ तातिโส
 โย तं सम्पाठपकुขนต์^๒ तुक्खा न परिโมजे.
- [๑๗๐๕] เอถ, मानवा อุग्गेเจถ, มุขं सोเธถ สन्ธิโน
 เวเทโห สหมจเจहि อุมมงเคน^๓ คมิสสติ.
- [๑๗๐๖] ตสฺส ตं वज्झं सुत्तवा पणฺत्तिตस्सानุสาริโน
 อุมมงคทวาริ विविसु यन्तยुत्ते ज ओकुคเพ.
- [๑๗๐๗] ปุโรโต सेनโก ยาคิ, ปจฺจนโต จ มโหสฺสโร,
 มชฺฌेम จ ราชา เวเทโห ओมจฺจปรีวาริโต.
- [๑๗๐๘] อุมมงคา นิขมิตฺวาน เวเทโห นาวมารุหิ,
 อภิรุยฺหณจ^๔ णत्तวาน^๔ ओนุสาสิ มโหสฺสโร.

๑-๑ ส.,อ. อยู่ กาถา น ทิสสติ.

๓ ส.,อ. อุมมกเคน ฉ.,เท. อุมงเคน, เอวมุปริปี.

๒ ฉ.,เท. सम्पाठपकुขนท์

๔-๔ ฉ.,เท.,อ. อภิรุยฺหณจ ตं णत्तวาน

- [๑๗๐๙] อยัม เต สสุสุโร^๑ เทว,
ยถา มาตุ ปฏิปตฺติ
- [๑๗๑๐] ยถาปิ นียโก ภاتا
เอวัม ปญฺจาลจนฺโท^๒ เต
- [๑๗๑๑] อยัม ปญฺจาลจนฺที เต
กามัม กโรหิ เต ตาย,
- [๑๗๑๒] อารุญฺห นาวัม ตรมาโน
กิจฺจนา มุตฺตมฺห^๓ ทุกฺขโต^๔
- [๑๗๑๓] เนส ธมฺโม มหาราช
เสนางคัม ปรีหาเปตฺวา
- [๑๗๑๔] นิเวสนมฺหิ เต เทว
ตัม ทินฺนํ พุรฺหมทตฺเตน
- [๑๗๑๕] อปฺปเสโน มหาเสนํ
ทพฺพโล พลวณฺเตน
- [๑๗๑๖] อปฺปเสโนปิ เจ มนฺตี
ชินาติ^๕ ราชา ราชานอ
- [๑๗๑๗] สฺสุขัม วต สํวาโส
ปฏฺฐิขัว ปณฺชเร พทฺธเช^๖
อมิตฺตหตฺถตฺถคเต^๗
- อยัม สสุสุ ชนาธิป,
เอวัม เต โหตุ สสุสุยา.
โสทรียो^๘ เอกมาตุโก
ทยิตพฺโพ รเถสภ.
ราชปฺตฺติ อภิชฺฌิตา,^๙
ภริยา เต รเถสภ.
กิมฺ ญํ ตีรฺมฺหิ ติฏฺฐจฺสิ,
ยามทานิ มโหสฺส.
โยหํ เสนาย นายโก
อตฺตานํ ปรีโมจเย.
เสนางคัม ปรีหาปิตํ
อานยิสฺสํ รเถสภ.
กถํ นิคฺคยห^{๑๐} จสฺสสิ,
วิหฺณฺณิสฺสสิ ปณฺทิต.
มहाเสนํ อมนฺตินํ
อาทิจฺจโจทฺถยณฺตมํ.
ปณฺทิตเตหิตี เสนก,
มจฺเจ ชาลคเตริว
โมจยิ โน มโหสฺสโร.

^๑ ฉ., เท. สสุโร

^๒ อ. ปญฺจาลจนฺโท

^๓ ฌ., เท., อ. มุตฺตมฺห

^๔ ฉ., เท., อ. วิคฺคยห

^๕ ส., สยา., ทย. พนฺธ, เอวมฺปรีปิ.

^๖ ฉ., เท. สอฺทรีย

^๗ ฉ., เท. อภิชฺฌิตา

^๘ อ. ทุกฺขาโต

^๙ สยา. ชานาติ

^{๑๐} ฉ., เท. อมิตฺตหตฺถคเต, เอวมฺปรีปิ.

- [๑๗๑๘] เอวเมว^๑ มหาราช ปณฺธิตา หิ สุขาวหา,
 ปกฺขีว ปณฺชเร พทฺเช มจฺเจ ชาลคเตริว
 อมิตฺตหตฺถตฺถคเต โมจยิ โน มโหสฺสโ.
- [๑๗๑๙] รกฺขิตฺวา กสิณํ รตฺตี จุพฺเพยโย มหพฺพโล
 อุทฺเทนตี อรุณฺณคฺคสมิ อุปการิ อุปาคมิ.
- [๑๗๒๐] อารุหฺ ปวริ นาคํ พลวณฺตี สญฺจิหายนํ
 ราชา อโวจ ปณฺจาโล จุพฺเพยโย มหพฺพโล.
- [๑๗๒๑] สนฺนทฺโส มณฺิจมฺเมเน สรมาทาย ปาณินา
 เปสียะ อชฺฌภาสิตฺถ ปุณฺณคฺคเพ สมากเต.
- [๑๗๒๒] หตฺถาโรเห อนิฏฺฐเ รติเก ปตฺติการเก
 อุปาสนฺมहि กตฺตหตฺถะ วาลเวเช สมากเต.
- [๑๗๒๓] เปสเสถ กุณฺชเร ทนฺตี พลวณฺเต สญฺจิหายเน,
 มทฺทนฺตฺถุ กุณฺชรา นคริ เวเทเหเน สุมาปิตํ.
- [๑๗๒๔] วจฺจทนฺตมฺขา เสตา^๒ ติกฺขคฺคา^๓ อญฺจิเวริโน
 ปนฺณณฺนา ธนฺุเวเคน สมฺปตฺนตฺตริตฺรา.
- [๑๗๒๕] มาณฺวา จมฺมิโน สุรา จิตฺตทณฺฑยฺตาธุรา,
 ปกฺขนฺทิโน มหานาคา หตฺถินํ โหณฺตุ สมฺมุขา.
- [๑๗๒๖] สตฺติโย เตลฺโธตาโย อจฺฉิมนฺโต^๔ ปภสฺสรา
 วิชฺโชตมานา ติฏฺฐนฺตฺถุ สตรํสีว ตารกา.

^๑ หมายเหตุ 12/06/2566

^๑ ฉ.,เท.,อ. เอวเมตํ, เอวมุปริปิ.

^๓ อ. ทิกฺขินฺทกา

^๒ อ. เสนา

^๔ ส. อจฺฉิมนฺตี ฉ.,เท.,อ. อจฺฉิมนฺตา

- [๑๗๓๖] กิณฺณุ สนฺตรมาโนว นาคํ เปสเสสิ กุณฺขรํ,
 ปหฺนุจฺจุโป อาคมสิ,^๑ “ลทฺธตฺโถสฺมีติ”^๒ มณฺณสิ.
- [๑๗๓๗] โอหเรตํ ธนุจาปี ขุรปฺปี ปฏิสํหฺร
 โอหเรตํ สุภํ จมฺมํ เวพฺพริยมณฺนิสนฺนิภํ.^๓
- [๑๗๓๘] ปสนฺนมุขวณฺโณสิ มิตปฺพุพฺพญจ^๔ ภาสสิ,
 โหติ โข มรณกาลे เอทิสี วณฺณสมฺปทา.
- [๑๗๓๙] โมฆนฺเต คชฺชิตํ ราช, ภิณฺนมนฺโตสิ ขตฺติย,
 ทุคฺคณฺโห หิ^๕ ตยา ราชฯ ขลฺงเกเนว สินฺทโว.
- [๑๗๔๐] ตินฺโณ หิโย ราชฯ คงคํ สามจฺโจ สปริชฺชโน
 หังสราชํ ยถา ธงโก อนฺนุชฺชวํ ปติสฺสติ.^๖
- [๑๗๔๑] สีกาลา รตฺติภาเคน ผลลํ ทิสฺวาน กิสุกํ
 “มัสเปสฺสิติ มณฺณนฺตา ปริพฺพยุพฺพา มิคาธมา.
- [๑๗๔๒] วิทิวตฺตาสฺ รตฺติสฺสุ อุกฺคตสฺมี ทิวากเร^๗
 กิสุกํ ผลลิตํ ทิสฺวา อาสาจินฺนา มิคาธมา.
- [๑๗๔๓] เอวเมว ตวํ ราช เวเทหํ ปริวารย^๘
 อาสจฺจินฺโน คมิสฺสสิ สีกาลา กิสุกํ ยถา.
- [๑๗๔๔] อิมสฺส หตฺถปาเท จ กณฺณนาสญจ จินฺทถ
 โย เม อมิตํ หตฺถคตํ เวเทหํ ปริโมจยิ.

^๑ ส.,อิ. นาคชนฺธาติปาติโน จ.,เท. นาคชนฺธะ นิปาติโน

^๒ จ.,เท. สิทฺธตฺโถสฺมีติ

^๔ หมดอายุ 12/06/2566
 จ.,เท. ทุคฺคณฺโหสิ

^๗ จ.,เท. ทิวากเร

^๒ จ.,เท.,อิ. อาปตสิ

^๔ อ. มิตปฺพุพฺพญจ

^๖ จ.,เท. ปติสฺสสิ

^๘ จ.,เท. ปริวารย

- [๑๗๔๕] อิมํ มํสํว ปาตพฺย^๑ สฺวเล กตฺวา ปจฺนตฺถ นํ
โย เม อมิตฺตํ หตฺถคคฺตํ เวเทหิ ปริโมจยิ.
- [๑๗๔๖] ยถาปิ อุสภจมมํ^๒ ปจฺพยา^๓ วิหณียติ^๔
สีหสฺส อโถ พฺยคฺขมสฺส โหติ สงฺกฺขมาหตํ.
- [๑๗๔๗] เอวณฺตํ วิหนิตฺวาน^๕ เวชยิสฺสามิ สตฺติยา
โย เม อมิตฺตํ หตฺถคคฺตํ เวเทหิ ปริโมจยิ.
- [๑๗๔๘] สเจ เม หตฺถปาเท จ กณฺณนาสณฺจ เจทสิ,^๖
เอวํ ปญฺจาลจฺนฺทสฺส เวเทโห เจทยิสฺสติ.
- [๑๗๔๙] สเจ เม หตฺถปาเท จ กณฺณนาสณฺจ เจทสิ,
เอวํ ปญฺจาลจฺนฺทียา เวเทโห เจทยิสฺสติ.
- [๑๗๕๐] สเจ เม หตฺถปาเท จ กณฺณนาสณฺจ เจทสิ,
เอวํ นนฺทาย เทวียา เวเทโห เจทยิสฺสติ.
- [๑๗๕๑] สเจ เม หตฺถปาเท จ กณฺณนาสณฺจ เจทสิ,
เอวณฺเต ปุตฺตทารสฺส เวเทโห เจทยิสฺสติ.
- [๑๗๕๒] สเจ มํสณฺจ ปาตพฺย สฺวเล กตฺวา ปจฺจิสฺสสิ,
เอวํ ปญฺจาลจฺนฺทสฺส เวเทโห ปาจยิสฺสติ.
- [๑๗๕๓] สเจ มํสณฺจ ปาตพฺย สฺวเล กตฺวา ปจฺจิสฺสสิ,
เอวํ ปญฺจาลจฺนฺทียา เวเทโห ปาจยิสฺสติ.

^๑ ส.อิ. ปาตพฬํ จ.,เท. อาตปฺป^๒ จ.,เท. ปาตพฺยา^๕ จ.,เท. วิตฺติวาน, เอวมฺปรีปิ.^๒ จ.,เท.,อิ. อาสภํ จมมํ^๔ สฺยา. วิหณียติ จ.,เท. วิตฺติยติ^๖ จ.,เท.,อิ. เจจฺจสิ, เอวมฺปรีปิ.

- [๑๗๖๓] อิงฺฆ อนฺเตปุริ มยหํ คนฺตฺวาน วิจิณาถ นํ
 ยถา อิมสฺส วจัน สจฺจํ วา ยถิ วา มุสา.
- [๑๗๖๔] เอวเมตํ มหาราช ยถา อาห มโหสฺสโร,
 สฺสณฺณํ อนฺเตปุริ สพฺพํ กากปตฺนํ ยถา.
- [๑๗๖๕] อิตฺโต คตา มหาราช นาริ สพฺพํคโสมฺหา
 โกสุมฺภผลกสฺสฺโสณิ^๑ หํสคคฺครภาณินิ.
- [๑๗๖๖] อิตฺโต นิตา มหาราช นาริ สพฺพํคโสมฺหา
 โกเสยฺยวสนา สามา ชาตฺรฺอุปสฺสเมขลา.
- [๑๗๖๗] สฺรุตฺตปาทา กลฺยาณิ สฺวณฺณมณฺนิเมขลา
 ปาเรวตกฺขิ สฺตฺนุ พิมฺโพนฺจ ตณฺมชฺฌิมา.
- [๑๗๖๘] สฺฐาตา ภูชลฺลจฺฉิ เวทิว^๒ ตณฺมชฺฌิมา
 ทิฆสฺสา เกสา อสิตา อีสกคฺคปเวลฺลิตา.
- [๑๗๖๙] สฺฐาตา มิคฺฉาปาว^๓ เหมนฺตคฺคิสิขาริ
 นทิว คิริทฺตฺเคสฺสุ สยฺจณฺหา ขุทฺทเวพุมิ.
- [๑๗๗๐] นาคนาสฺสุ กลฺยาณิ ปจฺมา^๔ ติมฺพฺรุตฺถนิ
 นาติทิมฺหา นาติรสฺสา นาโลมา นาติโลมกา.^๕
- [๑๗๗๑] นนฺทาย ญฺน มรณฺน นนฺทสิ สิริวาทน,
 อหฺมจ ญฺน นนฺทา จ คจฺฉาม ยมสาธน.

^๑ ฉ.,เท. โกสมพผลกสฺสฺโสณิ

พิมพ์ 12/06/2566

^๓ ฉ.,เท.,อิ. มิคฉาปา^๕ ฉ.,เท. โลมสา อิ. โลมสฺสา^๒ อิ. เวลฺลิว^๔ ฉ.,เท. ปจฺมา

- [๑๗๗๒] ทิพพํ อธิยเส มายํ โอกาสิ จกขุโมहनํ
โย เม อมิตตํ หตถคตํ เวเทหิ ปริโมจยิ.
- [๑๗๗๓] อธิยณฺติ^๑ เว มหาราช ทิพพมายุธ ปณฺทิตา,
เต โมจยณฺติ อตฺตานํ ปณฺทิตา มณฺติโน ชนา.
- [๑๗๗๔] สนฺติ มาณวปฺตฺตา เม กุสลา สนฺธิเจตฺทา,
เยสํ กเตน มคฺเคน เวเทโห มิถิลํ คโต.
- [๑๗๗๕] อิงฺฆ ปสฺส มหาราช อุมฺมงฺคํ สาธุ มาปิตํ^๒
หตฺถินํ อถ อสฺसानํ รณํ อถ ปตฺตินํ
อาโลกภูตํ ติฏฺฐณฺตํ อุมฺมงฺคํ สาธุ, นิฏฺฐจิตํ.
- [๑๗๗๖] ลาภา วต วิเทหณํ, ยสฺสิเม เอทิสา ปณฺทิตา
ฆเร วสนฺติ วิชิตะ ยถา ตวฺมสิ มโหสฺส.
- [๑๗๗๗] วุตฺติณฺจ ปรีหารณฺจ ทิคุณํ ภตฺตเวตฺตณํ
ททามิ วิปฺลเ โภเค, ภูณฺช กาเม รมสฺส จ,
มา วิเทหํ ปจฺจคฺมา, กิ วิเทโห กริสฺสติ.
- [๑๗๗๘] โย จเชถ มหาราช ภตฺตารํ ธนการณา
อุภินฺนํ โหติ คารยฺโห อตฺตโน จ ปรสฺส จ,
ยาว ชีเวยฺย เวเทโห นาณณสฺส ปฺริโส สिय.^๓
- [๑๗๗๙] โย จเชถ มหาราช ภตฺตารํ ธนการณา
อุภินฺนํ โหติ คารยฺโห อตฺตโน จ ปรสฺส จ,
ยาว ติฏฺฐเจยฺย เวเทโห นาณณสฺส วิชิตะ วเส.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ.,เท., อธิยณฺติ^๒ สยา. สาธุมาปิตํ^๓ ฉ.,เท.,อิ. สียา

- [๑๗๘๐] ทมฺมิ นิกุขสหสฺสนฺเต คามาสีตติยจ กาสิสฺ,
ทาสีสตานิ จตฺตาริ ทมฺมิ ภริยาสตยจ เต,
สพฺพํ เสนางฺคมาทาย โสตุถิ คจฺจน มโหสฺส.
- [๑๗๘๑] ยาว ททนต์ุ หตฺถินํ อสฺसानํ ทิคุณํ วิธํ
ตปฺเปนฺตุ อนฺนปาเนน รติเก ปตฺติการเก.
- [๑๗๘๒] หตฺถิ อสฺเส รเถ ปตฺติ คจฺเจวาทาย ปณฺหิต,
ปสฺสตุ ตํ มหาราชฯ เวเทเห มิถิลํ คตํ.
- [๑๗๘๓] หตฺถิ อสฺสา รธา ปตฺติ เสนา สาทิสฺสเต^๑ มหา
จตฺรงฺคินิ ภิสรูปา,^๒ กิณฺุ มณฺณนฺติ^๓ ปณฺหิตา.
- [๑๗๘๔] อานนฺโท เต มหาราช อุตฺตโม ปฏฺฐิสฺสติ,
สพฺพํ เสนางฺคมาทาย โสตุถิปปตฺโต มโหสฺส.
- [๑๗๘๕] ยถา เปตํ สฺसानสฺมิ จทฺเทตฺวา จตฺโร ชนา
เอวํ กปฺปิลิเย^๔ ตฺยมฺหา^๕ จทฺทยิตฺวา อิธาคตา.
- [๑๗๘๖] อถ ตฺวํ เกน วณฺณเนน เกน วา ปน เหตุนา
เกน วา อตฺถชาเตน อตฺตานํ ปริโมจยิ.
- [๑๗๘๗] อตฺถํ อตฺถเนน เวเทเห มนฺตํ มนฺเตน ขตฺติย
ปรีวารยิสฺส^๔ ราชานํ ชมฺพุทฺธิปว^๖ สาคโร.
- [๑๗๘๘] ทินฺนํ นิกุขสหสฺสํ เม คามาสีตติยจ^๗ กาสิสฺ
ทาสีสตานิ จตฺตาริ ทินฺนํ ภริยาสตยจ เม,
สพฺพํ เสนางฺคมาทาย โสตุถินามฺหิ อิธาคโต.

^๑ ฉ., เท., อ. ๐๖/ปทิสฺสเต^๒ ฉ., เท. ภิสรูปา^๓ ฉ., เท. มณฺณนฺติ ปณฺหิต^{๔-๕} ส. กมฺปิลิเย ตฺยมฺหา ฉ., เท. กปิลิเย ตฺยมฺหํ อ. กมฺปิลิยรฏฺเฐ^๔ ฉ., เท. ปรีวารยิ^๖ ฉ., เท. ชมฺพุทฺธิปว^๗ ฉ., เท., อ. คามาสีติ จ

- [๑๗๘๙] สุธัมม วต สัมวาโส ปณฺธิเตหีติ เสนก,
 ปกฺขีว ปญฺชเร พนฺธเร มจฺเจ ชาลคเตริว
 อมิตฺตหตฺถตฺถคเต โมจยิ โน มโหสฺสโร.
- [๑๗๙๐] เอวเมว มหาราช, ปณฺธิตา^๑ หิ สุขาวหา,
 ปกฺขีว ปญฺชเร พนฺธเร มจฺเจ ชาลคเตริว
 อมิตฺตหตฺถตฺถคเต โมจยิ โน มโหสฺสโร.
- [๑๗๙๑] อาหณฺณนฺตุ สพฺพวิณา, เกริโย เทนฺทิมานิ^๒ จ,
 ธมฺมณฺตุ^๓ มาคชา สงฺขา วคฺคฺ นทนฺตุ^๔ ทุนฺทุมฺหิ.
- [๑๗๙๒] โอโรธา จ กุมารา จ เวสิยานา จ พุราหุมนา
 พหฺมํ อนฺนญจ ปานญจ ปณฺธิตสฺสาภิหารยฺม.
- [๑๗๙๓] หตฺถาโรหา อนิกฺกฺจา รติกา ปตฺติการกา
 พหฺมํ อนฺนญจ ปานญจ ปณฺธิตสฺสาภิหารยฺม.
- [๑๗๙๔] สมากตา ชานปทา เนคมา จ สมากตา
 พหฺมํ อนฺนญจ ปานญจ ปณฺธิตสฺสาภิหารยฺม.
- [๑๗๙๕] พหุชฺชโน ปสนฺโนสิ ทิสฺวา ปณฺธิตมาคตํ,
 ปณฺธิตมฺหิ อนฺนปฺปตฺเต เจลฺลกฺเขโป ปวตฺตถาติ.^๕

ปญฺจมํ มโหสฺสชาตกํ.^๖

^๑ ส.,อิ. ปณฺธิตมฺหิ

^๓ ฉ.,เท. ธมฺมณฺตุ อ. นทนฺตุ

^๕ ฉ.,เท. อวตฺตถาติ

^๒ ฉ.,เท. ทินฺทิมานิ อ. เทนฺทิมานินํ จ

^๔ อ. วคฺคฺ วท

^๖ ส.,อิ. มหาอุมฺมคฺคชาตกํ ฉ.,เท. อุมฺมคฺคชาตกํ

๖. ฎริทตฺตชาตกั (๕๔๓)

- [๑๗๙๖] “ยงฺกิณฺณจิ รตนมตฺถิ^๑ ฐตฺรฏฺฐจฺนิเวสเน
สพฺพพานิ เต อูปยนฺตุ, ฐิตริ เทหิ ราชนิโน.
- [๑๗๙๗] น โน วิวาโห นาเคหิ กตปุพฺพโ โพ กุทาจนํ,
ตํ วิวาทํ อสํยุตฺตํ กถํ อมฺเห กโรมเส.
- [๑๗๙๘] ฐีวิตํ ญฺน เต จตฺตํ รฏฺฐจํ วา มนุชาธิป,
น หิ นาเค กุปฺปิ ตมฺหิ จิรํ ฐีวณฺติ ตาทิสสา.
- [๑๗๙๙] โย ตวํ เทว มนุสฺสโสสิ อิหุธิมนฺตํ อนิหุธิมา
วรุณสฺส นียํ ปุตฺตํ ยามุณํ อติมณฺณสิ.
- [๑๘๐๐] นาติมณฺณามิ ราชาณํ ฐตฺรฏฺฐจํ ยสฺสสินํ,
ฐตฺรฏฺฐโจ หิ นาคานํ พหฺนุณมปิ อิสฺสโร.
- [๑๘๐๑] อหิ มหानุภาโวปิ น เม ฐิตฺรमारโห,
ขตฺติโย จ วิเทหानํ อภิชาตา สมฺมุตฺตชา.
- [๑๘๐๒] กมฺพลสฺสตรา อฏฺฐเจนฺตฺตุ สพฺเพ นาเค นิเวทย,
พาราณสี ปวชฺชนฺตฺตุ มา จ กณฺณจิ^๒ วิเหจฺย.
- [๑๘๐๓] นิเวสเนสฺสุ โสพฺเภสฺสุ รถียา จจฺจเรสฺสุ จ
รุกฺขเคสฺสุ จ ลมฺพนฺตฺตุ วิตฺตา ไตรเนสฺสุ จ.
- [๑๘๐๔] อหฺมปิ สพฺพเสเตน มหฺตา สุมหํ ปุริ
ปฺริกฺขิปปิสฺส โภเคหิ กาสีนํ ชนฺยํ ภยํ.

- [๑๘๐๕] ตสฺส ตํ วจันํ สุตฺวา อรรคาเนกาวณฺณิโน
พารานสี ปวชฺซีสุ น จ กญฺจิ วิเหจฺยํ.
- [๑๘๐๖] นิเวสเนสุ โสฬสเกสุ รติยา จจฺจเรสุ จ
รุกฺขคฺเคสุ จ ลมฺพีสุ วิตตา ไตรเนสุ จ.
- [๑๘๐๗] เอเต^๑ ทิสฺวาน ลมฺพนฺเต ปุณฺ^๒ กนฺทีสุ นาริโย
นาเค โสณฺทิกเต ทิสฺวา ปลฺลสสนฺเต มหฺ^๓ มหฺ^๓.
- [๑๘๐๘] พารานสี สพฺยาธิตา^๔ อาตุรา สมปชฺชถ,
พาหา ปคฺคยฺห ปกุกนฺทํ ธีตรํ เทหิ ราชนิ.
- [๑๘๐๙] ปุปฺผาภิหารสฺส วนสฺส มชฺเฌ
โก โลหิตกฺโข วิหตฺนฺตรโส,^๕
กา กมฺพุกายูรธฺรา สุวตฺถา
ติฏฺฐนฺติ นาริโย ทส วนทฺมานา.
- [๑๘๑๐] โก ตวํ พุรหาพาหุ วนสฺส มชฺเฌ
วิโรจสิ จตฺตสิตฺโต ว อคฺคิ,
มฺहेสฺสโก อญฺญตโรสิ ยกฺโข
อุทาทุ นาโคสิ มหานุภาโว.
- [๑๘๑๑] นาโคหฺมสมิ อิทฺธิมา เตชสี^๖ ทฺรติกฺกโม,
ทํเสยฺยํ เตชสา กุทฺโธ ผีตํ ชนปทํ อปี.
- [๑๘๑๒] สมฺมุตฺตา หิ เม มาตา, ฐตรญฺโฆ จ เม ปิตา,
สุทฺตฺสนกนิฏฺโฆสมิ, ฐริทตฺโตติ มํ วิทฺดู.

^๑ ฉ., เท., อ. เอเตสุ
หมตอายุ 12/06/2566

^๓ ฉ., เท. มหฺ^๓ มหฺ^๓

^๕ ฉ., เท. วิตตฺนฺตรโส

^๒ ฉ., เท. ปุณฺ อ. ปุณฺ

^๔ ฉ., เท. ปพฺยาธิตา

^๖ ฉ., เท. เตชสฺสี

- [๑๘๑๓] ยํ คมฏีรํ สทาวฏฏํ รหํ ฆะสมํ^๑ เปกขสิ
เอโส ทิพโย มมาวาโส อเนกสโตปริโส.
- [๑๘๑๔] มยุรโกฏจาภิรुํ नीलोत्तं वनमञ्जुतो
यम्भं प्रविश मा गीतो चम्बं वत्तवत्^๒ सिव.
- [๑๘๑๕] ตตฺถ ปตฺโต สานฺจโร सह ปุตฺเตน พุราหฺมณ,
ปฺปฺติโต มยฺหิ กาเมหิ สุขํ พุราหฺมณ วจฺจสิ.
- [๑๘๑๖] สมา สมฺนตฺปริโต ปหุตตคฺรา^๓ มหิ
อินฺทโคปกสยฺจณฺหา โสภติ หริตฺตตฺมา.
- [๑๘๑๗] รมฺมานิ วนเจตฺยานิ, รมฺมา หํสุปฺกฺชิตา
โอปฺปฺผปฺทฺมา^๔ ติฏฺฐจฺนฺติ โปกฺขรณฺยา^๕ สฺสนิมฺมิตา.
- [๑๘๑๘] อฏฺฐจฺสา สุกฺตา ฅมฺภา สพฺเพ เวฬุริยามยา
สทฺสสฅมฺภา ปาสาทา ปฺปฺรา กณฺณมาหิ โชตเร.
- [๑๘๑๙] วิมานํ อุปฺปนฺโนสิ ทิพฺพํ ปฺญฺญะเหหิ อตฺตโน
อสมฺพาริํ สิวํ รมฺมํ อจฺจนฺตสฺสขสยฺหิตํ.
- [๑๘๒๐] มณฺเฑ สทฺสสเนตฺตสฺส วิมานํ นาภิกงฺขสิ,
อิทฺธิ หิ ตฺยายํ วิปฺลวํ สกฺกสฺเสว ชฺฐีตมโต.
- [๑๘๒๑] มนฺสาปี น ปตฺตพฺโพ อานฺณาโว ชฺฐีตมโต
ปริจาริยมานานํ^๖ อินฺทานํ^๗ วสวตฺตินํ.

^๑ ฉ., เท. ภิสฺมํ เปกฺขสิ อ. ฆะสมํ อเวกฺขสิ

^๒ ส. อ. ฆ. พหฺก. ๒๖๖ ตตฺคฺรา ฉ., เท. ปหุตตคฺรา

^๓ ฉ., เท. โปกฺขรณฺโย

^๔ ฉ., เท. สอนฺทานํ

^๕ ส. ฆ. วตฺตวตี

^๖ ฉ., เท. โอปฺปฺผปฺทฺมา

^๗ ฉ., เท., อ. ปริจารยมานานํ

- [๑๘๒๒] ตํ วิมานํ อภิขุฌาย อมรानํ สุเขสินํ
อุโปสถํ อุปวสนุโต เสมิ วมฺมิกมฺพุทฺธิ.
- [๑๘๒๓] อหญจ มิคเมसानโน สปุตโต ปาวีสี วณํ,
เต^๑ มํ มตํ วา ชีวํ วา นาภิเวเทนฺติ ฌาตกา.
- [๑๘๒๔] อามนฺตเย ฐิริทตฺตํ กาสิปุตฺตํ ยสฺสสินํ,
ตยา โน สมนฺญฌาตา อปี ปสฺสเสมฺ ฌาตเก.
- [๑๘๒๕] เอโส หิ วต เม จนุโท ยํ วเสสิ มมนฺติเก,
น หิ เอตาทิสา กามา สุลภา โหณฺติ มานุเส.
- [๑๘๒๖] สเจ ตวํ นิจฺจนเส วตถุํ, มม กาเมหิ ปุชฺชิตอ,
มยา ตวํ สมนฺญฌาโต โสตุถิ ปสฺสาหิ ฌาตเก.
- [๑๘๒๗] ธารยิมํ มณีํ ทิพฺพํ ปลุํ ปุตฺเต จ วินฺทสิ,
อโรโค สุขิตอ โหหิ^๒ คจฺเจวาทาย พฺราหฺมณ.
- [๑๘๒๘] กุสลํ ปฏินนฺทามิ, ฐิริทตฺต วโจ ตว,
ปพฺพชิสฺสามิ, ชินฺโนสฺมิ, น กาเม อภิปตฺถเย.
- [๑๘๒๙] พุรหฺมจริยสุส เจ ภงฺโก, โหติ โภเคหิ การิยํ,
อวิกปฺปมาโน เอยฺยาสิ, พหุํ ทสฺสามิ เต ธนํ.
- [๑๘๓๐] กุสลํ ปฏินนฺทามิ, ฐิริทตฺต วโจ ตว,
ปฺนปี อาคมฺิสฺสามิ, สเจ อตฺถิโก ภวิสฺสตี.
- [๑๘๓๑] อิทํ วตฺวา ฐิริทตฺโต เปเสสิ จตุโร ชเน
เอถ, คจฺจถ, อุฏฺฐเจถ, ชิปปี ปาเปถ พฺราหฺมณ.

- [๑๘๓๒] ตสฺส ตํ วจันํ สุตฺวา อฏฺฐาย จตุโร ชนา
เปสิตา ฎริทตฺเตน ขิปฺปํ ปาเปสฺสุ พฺรหฺมณํ.
- [๑๘๓๓] มณีํ ปคฺคยฺห มงฺคลยํ สาธุ วิตฺตํ^๑ มโนรมํ
เสลํ พยฺยชนสมฺปนฺนํ โก อิมํ มณิมชฺฌคา.
- [๑๘๓๔] โลหิตกฺขิสหสฺสาหิ^๒ สมฺนฺตา ปริวาริตํ,
อชฺช กาลํ ปถํ^๓ คจฺฉํ อชฺฌคาหํ มณีํ อิมํ.
- [๑๘๓๕] สุปฺปิณฺโณ อยํ เสโล อจฺจิโต มหิโต สทา
สฺฐาริโต สฺสนิกฺขิตโต สพฺพตฺถมภิสาธเย.
- [๑๘๓๖] อุปจารวิปฺนฺนสฺส นิกฺเขเป ธารณาย วา
อยํ เสโล วินาสาย ปรีจิณฺโณ อโยนิโส.
- [๑๘๓๗] นยิมํ อกฺุสโล ทิพฺยํ มณีํ ธาเรตฺถมารโห,
ปฏฺฐิตชฺช สตํ นิกฺขํ, เทหิมํ รตนํ มม.
- [๑๘๓๘] เหนว^๔ มายํ^๕ มณิ เกยฺโย โคหิ วา รตฺเนหิ วา,
เสโล พยฺยชนสมฺปนฺโน เหนว เกยฺโย มณิ^๕ มม.
- [๑๘๓๙] โน เจ ตยา มณิ เกยฺโย โคหิ วา รตฺเนหิ วา,
อถ เกน มณิ เกยฺโย, ตํ เม อกฺุขาหิ ปุจฺฉิตโต.
- [๑๘๔๐] โย เม สํเส มหานาคํ เตชสี ทุรติกฺกมํ
ตสฺส ทชฺชํ อิมํ เสลํ ชลนฺตริว^๖ เตชสา.

^๑ อ. สาทฺธิจฺฉิต^๓ ส. อ. ปท^๕ ฉ., เท., อ. มณิ, เอมฺปริปิ.^๒ ฉ., เท. โลหิตกฺขสหสฺสาหิ^{๔-๕} ฉ., เท. น จ มายํ อ. น วา มาย^๖ ฉ., เท. ชลนฺตริว

- [๑๘๔๑] โก หนู พุราหมณวณฺณเนน สุปณฺโณ ปตตํ วโร
 นาคํ ชีคีสมนฺเวติ^๑ อเนวสํ ภกฺขมตฺตโน.
- [๑๘๔๒] นาคํ ทิชาธิโป โหมิ, น ทิฏฺฐโจ ครุโฬ มยา,
 อาสีวิเสน วิตฺโตสฺมิ^๒ “เวชฺโช” พุราหมณ มํ วิฑู.
- [๑๘๔๓] กิ หนู ตฺยหํ พลํ อตฺถิ, กิ สิปฺเป วิชฺชเต ตว,
 กิสมิ วา ตวํ ปฺรตฺถทฺโธ อฺรคํ นาปจายสิ.
- [๑๘๔๔] อารณฺณิกสฺส อีสิโน จิรํ รตตํ ตปสฺสีโน
 สุปณฺโณ โกสียสสฺสกา วิสฺวิชฺชํ อณฺุตตริ.
- [๑๘๔๕] ตํ ภาวิตตฺตณฺณตริ สมฺมนตํ ปพฺพตฺตนฺตเร
 สกฺกจฺจนตํ อฺปฏฺจาสี รตฺติณฺทิวมตฺตนฺทิตฺโต.
- [๑๘๔๖] โส ตทา ปฺริจฺฉิโน เม วตฺตํ^๓ วา พุรฺหมจฺริยํ^๔
 ทิพฺพํ^๕ ปาตุกฺริ^๕ มนฺตํ กามสา ภควา มม.
- [๑๘๔๗] ตฺยาคํ มนฺเต ปฺรตฺถทฺโธ, นาคํ ภายามิ โภคิณฺ,
 อาจฺริโย วิสฺฆาตานํ, อาลมฺพายโนติ^๕ มํ วิฑู.
- [๑๘๔๘] คณฺหามเส มณฺเิ, ตาต โสเมทตฺต วิชานาหิ
 มา ทณฺฑเณ สิริ ปตฺตํ กามสา ปชฺหามเส.^๖
- [๑๘๔๙] สกํ นิเวสนํ ปตฺตํ โย ตํ พุราหมณ ปุชฺยิ,
 เอวํ กลฺยาณการิสฺส กิ โมะหา ทฺพภิกฺขิมิจฺฉสิ.

^๑ ฉ.,เท. ชีคีสมนฺเวติ^๒ ฉ.,เท.,อิ. “วิตฺโตติปิ “จิตฺโตสฺมีติปิ ปาโง.

๓-๓ ฅมดอัย 12/06/2566

ฉ.,เท.,อิ. วตฺตวา พุรฺหมจฺริยวา

^{๔-๔} ฉ.,เท.,อิ. ทิพฺพํ ปาตุการิ^๕ ส.,อิ. อาลมฺพานฺติ ฉ.,เท. อลฺมฺพานฺติ^๖ ฉ.,เท. ปชฺหิมเส

- [๑๘๕๐] สเจ ตวัม^๑ ธนกาโมสิ, ฐิตตโต ปทิสฺสติ,^๒
 ตเมว คนฺตฺวา ยาจสฺสุ, พหุํ ทสฺสติ เต ธนํ.
- [๑๘๕๑] หตฺถคตํ ปตฺตคตํ นิกกิณฺณณํ^๓ ขาทิตุํ วรํ,
 มา โน สนฺทิกฺกุจิโก อตฺถเโสเมทตฺต อฺปจฺจกา.
- [๑๘๕๒] ปจฺจติ นิริเย โฆเร, มหิมสฺส^๔ วินฺทริยติ^๕
 มิตฺตทฺพุทฺธิ หิตจฺจาตี ชีวเร^๕ วาปี สฺสสฺสติ.^๕
- [๑๘๕๓] สเจ ตวัม^๑ ธนกาโมสิ, ฐิตตโต ปทิสฺสติ,
 มณฺเฎ อตฺตกตํ เวรํ น จิรํ เวทยิสฺสสิ.
- [๑๘๕๔] มหายนฺณํ ยชิตฺวาน เอรํ สุขณฺณติ พฺราหฺมณา,
 มหายนฺณํ ยชิสฺสาม, เอรํ โมกฺขาม ปาปกา.
- [๑๘๕๕] หนฺททานิ อปายามิ, นาหิ อชฺช ตยา สห,
 ปทเมกัม^๖ น คจฺเจยฺย เอรํ กิพฺพิสการินา.
- [๑๘๕๖] อิทํ วตฺวาน ปิตริํ โสเมทตฺโต พหุสฺสโต
 อฺชฺชมาเปตฺวาน ภูตานิ ตมฺหา จานา อปกฺกมิ.
- [๑๘๕๗] คณฺหาเหตํ มหานาคํ อาหเรตํ มณฺเฎ มม,
 อินฺทโคปกวณฺณาภา^๗ ยสฺส โรหิตโก สิโร.
- [๑๘๕๘] กปฺปาสปิจฺราสีว เอโส กาโย ปทิสฺสติ,^๘
 วมฺมิกคฺคโต เสติ, ตํ ตวํ คณฺหาหิ พฺราหฺมณ.

^๑ ส.,อ. สเจ หิ^๓ ฉ.,เท. นิกกิณฺณ

๕-๕ ๑๒/๐๖/๒๕๖๖

^{๕-๕} ส.,อ. ชีวเร จาปี สฺสสฺสเร^๗ ฉ.,เท. อินฺทโคปกวณฺณาโก^๒ ฉ.,เท.,อ. ปทิสฺสติ^{๔-๔} ส.,อ. มหิสฺสมว ทียติ ฉ.,เท. มหิสฺสมปิ วิวรติ^๖ ฉ.,เท.,อ. ปทเมกัม^๘ ส.,อ. กายสฺส ทิสฺสติ

- [๑๘๕๙] อโกลสเชหิ ทิพฺเพหิ ชปป์ มนฺตปทานิ จ
เอวณฺตํ อสภฺชิ ฌฏฺฐิ^๑ กตฺวา ปรีตฺตมตฺตโน.
- [๑๘๖๐] มมํ ทิสฺวาน อายนฺตํ สพฺพกามสมิทฺธินํ
อินฺทริยานิ อหฺมฺจฺจํ, สาวิ^๒ ชาตํ มุขํ ตว.
- [๑๘๖๑] ปทุมํ ยถา หตฺถคตํ ปาณินา ปรีมทฺทิตํ
สาวิ ชาตํ มุขํ ตฺยหํ มมํ ทิสฺวาน เอทิสฺ.
- [๑๘๖๒] กจฺจิ นฺ เต นาภิสฺสสิ^๓ กจฺจิ เต อตฺถิ เวทนา,
เยน สาวิ มุขํ ตฺยหํ มมํ ทิสฺวาน อาคตํ.
- [๑๘๖๓] สฺปิณฺ ๓๓๓ อทฺทกฺขิ อีโต มาสํ อโชคตํ,
ทกฺขิณํ วีย เม พาหุ เจตฺวา รุหิรมกฺขิตํ
ปฺริโส อาทาย ปกฺกามิ มม โรทฺหติยา สติ.
- [๑๘๖๔] ยโตหํ^๔ สฺปิณฺมทฺทกฺขิ สุตฺสสน วิชานาหิ,
ตโต ทิวา วา รตฺตี วา สุขํ เม โนปลพฺภติ.
- [๑๘๖๕] ยํ ปุพฺเพ ปรีวาริสุ^๕ กญฺญา รุจิริวิคฺคหา
เหมชาลปฏฺิจฺจนฺนา ฐิริทตฺโต น ทิสฺสติ.
- [๑๘๖๖] ยํ ปุพฺเพ ปรีวาริสุ เนตฺตีสฺวรชาโร
กณฺณการาว สมฺมุลฺลา ฐิริทตฺโต น ทิสฺสติ.
- [๑๘๖๗] หนฺททานิ คมิสฺสาม^๖ ฐิริทตฺตนิเวสนํ,
ธมฺมฏฺจํ สีลสมฺปนฺนํ ปสฺสาม ตว ภาตริ.

^๑ สี., อ. สฏฺจํ ฉ., เท. สดฺถุ^๓ สี., อ. นาภิสฺสิ ฉ., เท. นาภิสฺสิ^๕ สี., อ. ปรีวาริสุ, เอมฺปริปิ.^๒ สี., อ. สามํ, เอมฺปริปิ.^๔ สี. ยโต^๖ อ. คมิสฺสาม

- [๑๘๖๘] ตยจ ทิสวาน อายนต์^๑ ฎริทตตสฺส มาตรั
พาหา ปคฺคยห ปกฺกนฺทํ ฎริทตตสฺส ภริยาโย.^๒
- [๑๘๖๙] ปุตฺตนฺเตยเย^๓ น ชานาม อิตโต มาสํ อโศคตํ
มตํ วา ยทิ วา ชีว ฎริทตตํ ยสฺสสินํ.
- [๑๘๗๐] สกฺุณิ หตฺตปฺตฺตาว
จิรํ ทฺกฺกฺเขน ฌายิสฺส ฎริทตตํ อปฺสฺสตี.
- [๑๘๗๑] กุรฺรํ หตฺตจฺฉาปาว^๔
จิรํ ทฺกฺกฺเขน ฌายิสฺส ฎริทตตํ อปฺสฺสตี.
- [๑๘๗๒] สา นฺน จกฺกวทฺทว
จิรํ ทฺกฺกฺเขน ฌายิสฺส ฎริทตตํ อปฺสฺสตี.
- [๑๘๗๓] กมฺมารานํ ยถา อุกฺกา
เอว ฌายามิ โสเกน ฎริทตตํ อปฺสฺสตี.
- [๑๘๗๔] สาลาว สมฺปมทฺทิตา^๕
เสนฺติ ปุตฺตา จ ทารา จ ฎริทตตนิเวสเน.
- [๑๘๗๕] เตสํ สุตฺวาน นิคฺโขมฺส
อริฏฺโจะ จ สฺโกโค^๖ จ ฎริทตตนิเวสเน
ปชาวีสุ^๗ อนนฺตฺรา.
- [๑๘๗๖] อมฺม อสฺสาส, มา โสจิ,
จวฺนติ อฺปฺปชฺชนฺติ, เอวํมฺมา ทิ ปาณิโน
เอสาสฺส^๘ ปริณามตา.

^๑ ฉ.,เท. อายนฺติ

^๓ ฉ.,เท. ปุตฺตํ เตยเย น อ. ตยเย น

^๕ ฉ.,เท.,อ. สมฺปมิตฺตา

^๗ ส.อ. อฺปฺปชาวีสุ

^๒ ฉ.,เท. นาริโย

^๔ ฉ.,เท. กุรฺรํ หตฺตจฺฉาปาว

^๖ ส.อ. สฺโกโค

^๘ ฉ.,เท. เอสาสฺส

[๑๘๗๗] อหंपิ ดาด ชานามิ, เอวัมมา हि ปาณโน,
 โสเกน จ ปเรตสุมิ ภूरित्तुत्तं อปสฺสตี

[๑๘๗๘] อชฺช เจ เม อิมี รตฺตี สุตสสน วิชานาหิ
ภฺรวิทตํ อปสสนนํ มณเฑ หิสสามิ ชีวิตํ.

[๑๘๗๙] อมม อสฺสาส, มา โสจิ, อานยิสฺสาม ภาตรํ,
ทิสฺโสทิสํ คมฺมฺสฺสาม ภาตฺตฺปริเยสนํ จรํ.

[๑๘๘๐] ปพฺพเต คิริทุคฺเคสุ คาเมสุ นิคเมสุ จ
 โอเรน สตุตฺรตฺตสฺส^๑ ภาตริ ปสฺส อาคตํ.

[๑๘๘๑] หตฺถา ปมฺมุตฺโต อูรโค ปาเท เต นิปติ ภูสํ,
กจฺจิ ญฺ หํสิโต^๒ ตาต, มา ภายิ, สฺขิตฺโต ภว.

[๑๘๘๒] เหนว มยหิ อัย นาโค อลั ทุกุขาย กายจิ,
ยาวตตถิ อหิคคาโห มยา ภียโย น วิชชติ.

[๑๘๘๓] โโก นุ พุราหมณวณณน ทตโต^๓ ปริสมาคโต
 อวฺหายตุ^๔ สฺยทฺเชน, สฺนาตุ^๔ ปริสา มม.

[๑๘๘๔] ตูมิ มํ นาเคน อาลมพ, อหํ มณฺฑุกฉาปิยา,
โหตุ โน อพฺภุตํ ตตฺถ อา สหสฺเสหิ ปญฺจหิ.

[๑๘๘๕] อหณฺหิ วสุมา อทฺโธ, ตํวํ ทลฺหิโทสิ มาณว,
โก นฺน เต ปาณฺนิโมคตฺถิ, อฺปฺชฺชตมฺภจํ กิํ สียา.

[๑๘๘๖] อุปชุตยจ เม อสฺส ปาฏิโกโค จ ตาทีโส,
โหตุ^๒ โน อพภุ^๓ ตตฺถ อา สหสฺเสหิ ปญฺจหิ.

๑ สี่,เอ. ทสธตตส ^๒สี่. กจจิ ตํ ญุ ํสี่ จ.,เท. กจจิ ญุ ตํ ํสี่ อ. กจจิตานุจสิ

๓. น.ท. ทัดโต, เอมมปริป.

^๔ จ.,เท.,อ. อวหายนุต

๙๕ จ.,เท. สุนทร

୧. ପି. ପଟ୍ଟନାୟକ

- [๑๘๘๗] สุโณหิ เม महाराज वज्जि, गगधमत्तु ते
 पण्णन्नं मे सहस्रानं पाणिโกโค हि गित्तिम.
- [๑๘๘๘] पेत्तिकं वा ओणं होति यं वा होति सयं गत्तं
 किं त्वं ओवं पण्हं मय्हं चนं याजसि पुराहमณ.
- [๑๘๘๙] आलमपायनो^๑ हि नाकेन ममं ओगिच्छिस्सति
 ओहं मण्हुककापिया तंสยिस्सामी पुराहमण.
- [๑๘๙๐] तं त्वं गण्हं महाराज अथ च रण्णजग्गि वत्थน
 चकुत्तसम्मपरिपुप्फु^๒ नीयाहि ओहितस्सन्.^๓
- [๑๘๙๑] नेव तं ओत्तिमण्हामि सिปปवाเทन माणव
 ओत्तिमतตาสि^๔ सिप्पेन อूरคံ नाปจายสิ.
- [๑๘๙๒] ओหมปิ नात्तिमण्हामि सिปปवाเทन पुरาहमण
 ओวิसेन ज नाकेन गूसं वण्हयเส चनं.
- [๑๘๙๓] ओवण्हเจตं ชโน ชณฺเณ ยถา ชานามิ तं ओहं
 न त्वं लภसि आलमพ^๕ อุตฺตมฺมฺจฺจि^๖ กุโต चนं.
- [๑๘๙๔] ชราชิโน ชญี รุम्मี้^๗ ทตฺโต ปริสฺมาคโต
 โย त्वं ओवं कत्तं नाकं ओวิसे ओत्तिमण्हसि
- [๑๘๙๕] อาปชช^๘ โข นं ชณฺเณสสิ ปุณฺณं อุกฺคสฺส เตชสา^๙
 มणฺเณ तं गस्समราสิว ชिप्पमेเส กริสฺสติ.

^๑ ฉ.,เท. อลมปาโน, เอวมุปริปิ.

^๓ ส.,อิ. โอภิตสฺสณ

^๕ ฉ.,เท. อลมป
 ๑๒/๐๖/๒๕๖๖

^๗ ฉ.,เท. ทุम्मี้

^๙ ฉ.,เท. เตชโส, เอวมุปริปิ.

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ชคตฺตสम्मपरิพฺพุพฺโ

^๔ อิ. โอติมตฺตาสิ

^๖ ฉ.,เท. ภูตฺตมฺมฺจฺจิ

^๘ ฉ.,เท.,อิ. อาสชช

[๑๙๐๕] โลกยัม สชนตัม อุทกัม ปยาคสมิ ปติฏฺฐิตัม,
โก มัม อชฺโฌหริ ฎุโต โอคาพหัม ยมฺนํ นที.

[๑๙๐๖] ยเทส โลกาธิปตี ยสสสี
พาราณสี ปกัรหริ^๑ สมฺนตโต
ตสฺสาห ปุตโต อรุณฺสภสฺส,
สุโกโคติ มัม พฺราหฺมณ เวทยนฺติ.

[๑๙๐๗] สเจสิ ปุตโต อรุณฺสภสฺส
กาสิสฺส^๒ รณฺโณ อมฺราธิปสฺส,
มฺhesกฺโข อณฺณตโร ปิตา เต,
มจฺเจสุ มาตา ปน เต อตุลฺยา,
น ตาทีโส อรหฺติ พฺราหฺมณสฺส
ทาสฺปิ โอหาริตุํ^๓ มหฺนฺภาโว.

[๑๙๐๘] รุกขํ นิสฺสาย วิชฺฌิตฺโต เอณฺเวยยํ ปาตุมาคตัม
โส วิทุโช ทูรมจฺริ^๔ สรวเเคน เปกฺขวา.^๕

[๑๙๐๙] ตัม ตวํ ปตฺติตมทฺทกฺขิ อรณฺณสฺมิมิ พฺรหฺวเน,
ส มํสกาชมาทาย สายํ นิโครธฺอุปาคมิ.

[๑๙๑๐] สุวสาลิยสงฺฆฏฺฐิ^๖ ปิงฺคิยัม^๗ สณฺจตายุตฺตัม,
โกกิลารุทํ รณฺมัม, ฐวํ หริตทฺทลัม.

^๑ ส.,อิ. ปกัรปรี ฉ.,เท. ปกรีย

^๒ ส.,อิ. โอหาตุ

^๓ ส.,อิ. เสขวา ฉ.,เท. สีมวา

^๔ ฉ.,เท. ปิงฺคัล

^๕ ส.,อิ. กัสส

^๖ ส.,อิ. ทูรมสฺวา ฉ.,เท. ทูรมจฺริ

^๗ ฉ.,เท. สุวสาลิกสงฺฆฏฺฐิ

- [๑๙๑๑] ตตถ เต โส ปาตุรหุ อิทฺธิยา ยสสา ชลั
มหานุกาโว ภาตา เม กญฺญาหิ ปริวาริโต.
- [๑๙๑๒] โส เตน ปริจิณฺโณ ตวํ สพฺพกาเมหิ ตปฺปิโต,
อหฺมจฺจสฺส^๑ ตวํ ทุพฺภิ,^๒ ตนฺเต เวรํ อิธาคตํ.
- [๑๙๑๓] ขิปปํ คีวํ ปสาเรหิ, น เต ทสฺสามิ ชีวิตํ,
ภาตุ ปริสํ เวรํ เจทยิสฺสามิ เต สิริ.
- [๑๙๑๔] อชฺฌายโก ยาจโยคิ อาหุตฺตคฺคิ จ พุราหฺมโณ,
เอเตหิ ตีหิ จาเนหิ อวชฺโฌ ภวติ^๓ พุราหฺมโณ.
- [๑๙๑๕] ยํ ปุริ ฐตฺรจฺจสฺส โอคาพฺหํ ยมฺนํ นทึ
โชตเต สพฺพสฺสวณฺณํ คิริมาหจฺจ ยามฺนํ.
- [๑๙๑๖] ตตถ เต ปุริสพฺพคฺขมา โสทฺธิยา มม ภาตโร,
ยถา เต ตตถ วกฺขนฺติ ตถา เหลสฺสสิ พุราหฺมณ.
- [๑๙๑๗] อนิตฺตฺตรา อิตฺตฺรสมฺปยุตฺตา
ยญฺญา จ เวทา จ สุโภค โลเก,
ตทคฺครยฺหํ หิ วินินฺทมาโน
ชหาติ วิตฺตญฺจ สตญฺจ ฆมฺมํ.
- [๑๙๑๘] อชฺฌเนนมฺริยา, ปจวี ชนินฺทา,
เวสฺสา กสิ, ปาริจฺริยญฺจ สุทฺทา
อุปาคุ ปจฺเจกํ ยถาปเทสํ,
“กตาหุ เอเต วสินฺหาติ อาหุ.

[๑๙๑๙] ฐาตา วิฐาตา วรุณ กุเวโร
 โสโม ยโม จนุทีมา^๑ วายุ สุริโย
 เอเตปิ ยญญं ปุถุโส ยชิตฺวา
 อชฺฌายกานํ อถ^๒ สพุพกาเม.

[๑๙๒๐] วิกาสิตา จาปสตานิ ปญจ
 โย อชฺชุนิ พลวา ภิมเสโน
 สหสฺสพาหุ อสโม ปจพฺยา
 โสปิ ตทา อาทहि^๓ ชาติเวทํ.

[๑๙๒๑] โย พุราหฺมณเณ โภชยิ ทีฆรตฺตํ
 อนฺเนน ปาเนน ยถาญฺภาวํ
 ปสนฺนจิตฺโต อนฺโมทมาโน
 สุโภค เทวญฺยตโร อโหสิ.

[๑๙๒๒] มหาสนํ เทวมนมวณฺณํ
 โย สปิปีนา อสกุชิ โภเชตฺตุมคฺคี^๔
 โส ยญฺยตนฺตํ วรโต ยชิตฺวา
 ทิพฺพํ คตฺติ มุจฺฉินฺทชฺฌคจฺฉิ.

[๑๙๒๓] มหานุภาโว วสุสฺสสฺสชฺชีวิ
 โย ปพฺพชิ ทสฺสเนยฺโย อุพาโร
 หิตฺวา อปริยนฺตํ รฏฺฐจฺฉ^๕ สเสนํ
 ราชา ทูทีโปปชฺฌคามิ^๖ สคฺคํ.

^๑ หมายเหตุ 12/06/2566

^๑ อ. จนุทีมายาปี

^๓ ฉ., เท. มาทหิ

^๕ ส., อ. รถ

^๒ ฉ., เท. อโถ

^๔ ส., อ. เชตุมคฺคี

^๖ ฉ., เท. ทูทีโปปิ ชคาม อ. ทูทีโปปิ ฌคาเม

[๑๙๒๔]

โย^๑ สาครโร สาครนุต^๒ วิชิตวา^๓
 ยूप^๔ สุภ^๕ โสวณณมย^๖ อุพาร^๗
 อสุเสสิ เวสุสานรมาทหาโน
 สุภอค เทวณณตโร อโหสิ.

[๑๙๒๕]

ยสุสานุภาเวน สุภอค คงคา
 ปวตตติ^๓ ทิสนุสิน^๔ สมุท^๕ทำ
 โส โลมปาโท^๕ ปริจริยมคคิ
 องโค สหสสกุขปรมชฌมคจจิ.

[๑๙๒๖]

มหิทฺธิโก เทวโร ยสสุสิ
 เสนาปติ ติทิเว วาสวสุส
 โส โสมยาเคน มล^๖ วิหนุตวา
 สุภอค เทวณณตโร อโหสิ.

[๑๙๒๗]

อการยิ โลกมิม^๖ ปรมจ
 ภาคิธี หิมวนตณจ วิชฌ^๖
 โย อิทฺธิมา เทวโร ยสสุสิ
 โสปี ตทา อาทหิ ชาตเวท.

[๑๙๒๘]

มาลาคิรี หิมวา โย จ วิชฌา^๗
 สุทสุสโน นิสโก กากเวร^๘
 เอเต จ อญเเย จ นคา มหนตา
 จิตฺยา กตา ยญญกเรมิ มาหุ.

^{๑-๑} ฉ., เท. โย สาครนุตติ สาครโร วิชิตวา

^๓ ฉ., เท., อ. ปวตตต

^๕ ฉ., เท. สโลมปาโท

^๗ ฉ., เท. คิขุโณ

^๒ ฉ., เท., อ. โสวณณมย

^๔ ฉ., เท. ทิสนุสินสิน อ. ทิสนุ

^๖ ฉ., เท. คชฌ

^๘ ส., อ. กากเนรุ ฉ., เท. กุเวรุ, เอวมุปริปิ.

[๑๙๒๙] อชฺฌายกัม มนุสฺสคณฺฐปฺปนํ
ตปฺสฺสินํ “ยาจโยคีติธาทุ,^๑
ดีเร สมฺมทสฺสทกัม สชนฺตํ
ตํ สาครชฺโฆหริ, เตนเปยโย.

[๑๙๓๐] อายาควตฺถุณิ ปุณฺณ ปจฺพยา
สํวิชฺชนฺติ พฺราหฺมณา วาสวสฺส,
ปุริมํ ทิสํ ปจฺฉิมํ ทกฺขิณฺตตฺร
สํวิชฺชมานา ชนฺยณฺติ เวทํ.

[๑๙๓๑] กสิฺหิ ธีราน กตัม มคานํ
ภวนฺติ เวทชฺฌคตา^๒ อริฏฺฐ^๓
มรีจิชฺมมํ อสเมกฺขิตตฺตา
มายาคุณา นาตีวหนฺติ ปญฺญ.

[๑๙๓๒] เวทา น ตาณาย ภวนฺตีสฺส^๓
มิตฺตทฺทฺทโน ภูนฺทฺทโน นรสฺส
น ตายเต ปริจฺฉินฺโนว^๔ อคฺคิ
โทสนฺตฺร มจฺจมนรียกมฺม.

[๑๙๓๓] สพฺพญจ มจฺจา สชนา สโภคา^๕
อาทีปิตํ ทารุ ติณฺณ มิสฺส,
ทหํ น ตปฺเป อสมตฺถเตโช,
โก ตํ สุภิกฺขํ ทิรสนฺญ กยิรา.

หมตอายุ 12/06/2566

^๑ ส.อ. ยาจโยโคติจาห จ.,เท. ยาจโยโคติธาทุ

^๒ จ.,เท.,อ. ภวนฺติ ทสฺส

^๕ จ.,เท. สชนํ สโภค

^{๒-๒} จ.,เท.,อ. เวทชฺฌคตา นริฏฺฐ

^๔ จ.,เท. ปริจฺฉินฺโน

[๑๙๓๔]

ยถาปิ ขีริ วิปริณามธมมัม
ทริ ภวิตฺวา นวนีตํปิ โหติ
เอวํปิ อคฺคิ วิปริณามธมฺโม
เตโช สมารูหติ โยคยฺตโต.

[๑๙๓๕]

น ทิสฺสติ อคฺคิมนุสฺสํวิญฺโ
สฺสกุเขสฺส กฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
นามตฺถมาโน^๑ อรณฺนิเรน
นากมฺมุนา ชายติ ชาตเวโท.

[๑๙๓๖]

สเจ หิ อคฺคิ อนฺตรโต วเสยฺย
สฺสกุเขสฺส กฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
สพฺพพานิ สฺสเสยฺยํ วณานิ โลเก,
สฺสกุขานิ กฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก

[๑๙๓๗]

กโรติ เจ ทารุติณฺณ ปุณฺณํ,
โกชํ นโร ฐมฺสึชชี ปตาปวํ
องฺคาริกา โลณกรรา จ สุทา
สรีรทาหาปิ กเรยฺยํ ปุณฺณํ.

[๑๙๓๘]

อถ เจ หิ เอเตปิ^๒ กโรนฺติ^๒ ปุณฺณํ
อชฺฌณฺนมคฺคิ อิทฺ ตปฺปยิตฺวา,
น โกจิ โลกสฺมี กโรติ ปุณฺณํ
โกชํ นโร ฐมฺสึชชี ปตาปวํ.

[๑๙๓๙]

กถิ หิ โลกาปจิโต สมนา
อมนุญญคณั พหุหนิ อกนุติ,
ยเทว มจจา ปริวชชยนติ
ตทปฺปสญฺจิ ทิรสญฺญ ญญเช.

[๑๙๔๐]

สิขิณฺหิ^๑ เทเวสุ วทนฺติ เอเก,^๒
อาปํ มิลกฺขุ^๓ ปน เทวมาหุ,
สพฺเพว เอเต วิตถิ ฆณนฺติ,
อคฺคิ น เทวญฺจโร น อาโป.^๔

[๑๙๔๑]

อนินฺทริยิ^๕ สนฺตมสญฺญกายิ^๕
เวสุสํนริ กมฺมกัริ ปชานํ
ปริจฺจริยมคฺคิ สุกฺคิ กถิ วชฺเช^๖
ปาปานิ กมฺมานิ ปกฺรพฺพมาโน.^๗

[๑๙๔๒]

สพฺพาภิภูตาหุชฺช ชีวิกตฺตา
อคฺคิสฺส พุรหฺมา ปริจฺจริโกติ,
สพฺพานุภาวิ จ วสี กิमतถิ
อนิมฺมิโต นิมฺมิตํ วนฺทิตสฺส.

[๑๙๔๓]

หาสิ^๘ อนินฺชฌานกฺขมํ อตจฺจํ,
สกฺการเหตุ ปริกฺริสฺส ปุพฺเพ
เต ลาภสฺกกาเร อปาตุญฺญเต^๙
สนฺธาภิตา^{๑๐} ชนฺตฺกิ สนฺติธมฺม.

^๑ ฉ.,เท. สิขิมปิ อ. สิขิ

^๒ ฉ.,เท. เหเก

^๓ ส.,อ. มิลกฺขา

^๔ ฉ.,เท.,อ. จาโป

^{๕-๕} ส.,อ. ๒/๐๐ อนินฺทริยิ สนฺติ สญฺญกายิ

^๕ ฉ.,เท.,อ. อนินฺทริยพทฺธมสญฺญกายิ

^๖ ฉ.,เท. ปกฺรพฺพมาโน

^๗ ฉ.,เท. หสฺส

^๘ ฉ.,เท. อปาตุญฺญเต

^{๑๐} ส.,อ. สนฺธมฺภิตา ฉ.,เท. สนฺธาปิตา

- [๑๙๔๔] อชฌेमมรียา, ปจวี ชนินทา,
 เวสสา กสิ, ปาริจรียญจ สุททา,
 อุปาคุ^๑ ปจเจกั ยถาปเทส,
 “กตาหุ เอเต วสินาติ อาหุ.
- [๑๙๔๕] เอตญจ สจจัม วจัน ภเวย
 ยถา อิทั ภาสิตัม พุราหุเมเนหิ,
 นาขตติโย ชาตุ ลเภถ รชชั,
 นาพุราหุมนเ มนตปทานิ สีกุเข,
 นาญญตฺร เวสสา หิ กสิ กรเยย,
 สุทโท น มุญเจ^๒ ปฺรเปสนาย.^๓
- [๑๙๔๖] ยสฺมา จ เอตัม วจัน อญฺตัม,
 มุสาวิเม^๔ โอทริยา ภณฺนติ,
 ตทปฺปณฺญา อภิสทฺทหนฺติ
 ปสฺสนฺติ ตัม ปณฺธิตา อตฺตนา.
- [๑๙๔๗] ขตฺยา^๕ หิ เวสฺसान์^๕ พลี หรฺนฺติ,
 อาทาย สตฺถานิ จรฺนฺติ พุราหุเมนา,
 ตัม ตาทิสํ สงฺขุภิตัม ปภินนั
 กสฺมา พุรฺหฺมา น อุชฺฐั กโรติ โลกั.

^๑ ฉ., เท. อุปาค

หมตอายุ 12/08/2566

^๓ ส., อ. ปฺรเปสฺสิตาย^{๕-๕} ส., อ. ขตฺตา น เวสฺसान^๒ ฉ., เท. มุญเจ^๔ อ. มุสาจิเม

[๑๙๔๘] สเจ หิ โส อัสสโร สพฺพโลเก
 พุรหฺมาปหฺม^๑ ภูตปตฺตี^๒ ปชานํ
 กิํ สพฺพโลกํ^๓ วิทหิ^๔ อลกฺขี,
 กิํ สพฺพโลกํ น สฺสึ อกาสิ.

[๑๙๔๙] สเจ หิ โส อัสสโร สพฺพโลเก
 พุรหฺมาปหฺม ภูตปตฺตี ปชานํ
 มายา มุสสาวชฺชมแทน จาปิ
 โลกํ อธมฺเมน กิमतฺถการิ.^๓

[๑๙๕๐] สเจ หิ โส อัสสโร สพฺพโลเก
 พุรหฺมาปหฺม ภูตปตฺตี ปชานํ
 อธมฺมิโก ภูตปตฺตี อริฏฺฐ
 ธมฺเม สดี โส วิทหิ อธมฺมํ.

[๑๙๕๑] กิเฏา ปญฺเฏคา อຸรคา จ เภงคา^๔
 หนตฺวา กิมี สฺซุฌติ มกฺขิกา จ,
 เอเต หิ ธมฺมา อนริยรຸปา
 กมฺโปชกานํ วิตถา พหฺนํ.

[๑๙๕๒] สเจ หิ โส สฺซุฌติ โย หนาติ,
 หโตปิ โส สคฺคมฺเปติ จานํ,
 โภวาที โภวาทีนมารเยยฺยํ
 เย วาปี เตสํ อภิสทฺทเหยฺยํ.

^{๑-๑} ฉ.,เท. พุรหฺมา พหฺมภูตปตฺตี, เอวมฺปริปิ.

^๓ สี.,อี. กิमतฺถกาสิ ฉ.,เท. กิमतฺถมาริ

^{๒-๒} อ. สพฺพโลเก วิทหิ

^๔ ฉ.,เท. เภกา

[๑๙๕๓] เนว มิกา น ปสฺสโนปิ คาโว
 อายาจนฺติ อตฺตวธาย เกจิ
 วิปฺพนฺทมานา อิธ ชีวิกตฺถา,
 ยณฺเณสุ ปาณํ ปสฺสमारณฺติ.^๑

[๑๙๕๔] ยูปสฺส เน^๒ ปสฺสปทฺเต จ พาลา
 จิตฺเรहि^๓ วณฺเณहि มุขํ นยฺนฺติ,
 อยฺนฺเต ยูโป กามทฺโท ปรตฺถ
 ภวิสฺสติ สสฺสโต สมฺปฺราเย.

[๑๙๕๕] สเจ จ ยูเป มณิสงฺขมุตฺตํ
 ธณฺณํ ฐนํ รชตํ ชาตฺรูปํ
 สุกฺเขสุ กญฺเญสุ นเวสุ จาปิ,
 สเจ ทฺเห ติทิเว สพฺพกาเม,
 เตวิชฺชสงฺฆาว ปุณฺณ ยเชยฺยํ
 น พุราหฺมณา^๔ กิณฺจิ น ยาชเยยฺยํ.

[๑๙๕๖] กุโต จ ยูเป มณิสงฺขมุตฺตํ
 ธณฺณํ ฐนํ รชตํ ชาตฺรูปํ
 สุกฺเขสุ กญฺเญสุ นเวสุ จาปิ,
 กุโต ทฺเห ติทิเว สพฺพกาเม.

[๑๙๕๗] สจฺจา จ ลุทฺทา จ ปสฺสทฺทพาลา^๕
 จิตฺเรहि วณฺเณहि มุขํ นยฺนฺติ

^๑ สී.,อิ. ปสฺสมาหรณฺติ

^๓ หมดอายุ 12/06/2566
 ฉ.,เท. จิตฺเตहि, เอมฺปริปิ.

^๕ สී.,อิ. อุปฺลทฺทพาลา

^๒ สී. ยูปสฺส เต ฉ.,เท. ยูปสฺสเน

^๔ ฉ.,เท. อพฺราหฺมณํ อิ. น พฺราหฺมณํ

อาทาย อคฺคี มม เทหิ วิตฺตํ
ตโต สุขี โหหิสิ สพฺพกามะ.

[๑๙๕๘] ตมคฺคิหุตฺตํ สรณํ ปวิสฺส
จิตฺตเรหิ วณฺณเณหิ มุขํ นยฺนติ
โอโรปยิตฺวา เกสมสฺสํ นขณฺจ
เวเทหิ วิตฺตํ อติคทาพฺพหฺนติ.

[๑๙๕๙] กากา อุฏฺฐากว รโห ลภิตฺวา
เอกํ สมานํ พหุกา สเมจฺจ
อนฺหานิ ภูตฺวา กุหฺกา กุหิตฺวา
มฺฤตํ กริตฺวา ยณฺณปโถสฺสนฺติ.^๑

[๑๙๖๐] เอวํ หิ โส วณฺณจิตโต พุราหฺมเณหิ
เอโก สมานो, พหุกา สเมจฺจ
เต โยคโยเคน วิลุมฺปมานา
ทิกฺขจํ อทิกฺขเณ ฐนํ หรฺนติ.

[๑๙๖๑] อกาสิยา ราฐฺหิ วาณฺสีญฺจา
ตทสฺส อาทาย ฐนํ หรฺนติ,
เต ตาทิสา โจรสฺมา อสนฺตา
วชฺฌา น หณฺณนฺติ อริญฺจ โลกะ.

[๑๙๖๒] อินฺทสฺส พาหารสิ ทกฺขิณาติ
ยณฺเณสุ จินฺทนฺติ ปลาสยญฺจ,
ตณฺเจปิ สจฺจํ, มชฺวา จินฺนพาหุ,
เกนสฺส อินฺโท อสุเร ชินาติ.

[๑๙๖๓] ตยฺเจว ตุจฺฉิ, มขฺวา สมฺงฺคิ
 หนฺตฺวา อวชฺโฌ ปรโม สุเทโว,^๑
 มนฺตา อิมะ พุราหฺมณา ตุจฺจฺรฺปา
 สนฺทิฏฺฐิจิกา วญฺจนา เอส โลเก.

[๑๙๖๔] มาลาติริ หิมฺวา โย จ วิชฺฌมา^๒
 สุทฺสฺสโน นิสฺโส กากเวรฺ,
 เอเต จ อญฺเฌ จ นคา มหนฺตา
 จิตฺยา กตา ยญฺญกเรภิมานุ.

[๑๙๖๕] ยถาปการานิ หิ อิกฺขจกานิ
 จิตฺยา กตา ยญฺญกเรภิมานุ
 น ปพฺพตา โหนฺติ ตถาปการา
 อญฺญาทิสา อจลา ทิฏฺฐเสลา.

[๑๙๖๖] น อิกฺขจกา โหนฺติ สีลา จิเรณ,^๓
 น ตตฺถ สญฺชายติ อโย น โลหํ
 ยญฺญญจ เอตํ ปริวณฺณยนฺตา
 จิตฺยา กตา ยญฺญกเรภิมานุ.

[๑๙๖๗] อชฺฌายกํ มนฺตคฺคฺชฺฐปฺปนํ
 ตปฺสฺสินํ ยาจโยคิตฺธาหุ,^๔
 ตีเร สมฺมุตฺตสฺสทกํ สชนฺตํ
 ตํ สาครชฺโฌหริ,^๕ เตนเปยโย.

^๑ ฉ., เท. ส เทโว

^๓ ฉ., อ. จิเรณปิ

^๕ ฉ., เท. สาครชฺโฌหริ

^๒ ฉ., เท., อ. คิชฺโฌ

^๔ ฉ., เท. ยาจโยคิตฺธาหุ อ. ยาจโยคิตฺมาหุ

- [๑๙๖๘] ปโรสหัสสัปี สมนุตเวเท
 มนุตูปปนุเน นทียो वन्हति,
 न तेन पयापनुरसुतगानि,^๑
 गसुमा समुत्तो ओतुलो ओपेयो.
- [๑๙๖๙] ये गेजि गुपा इत्त चिवलोเก
 लोณुत्तกา गुप्पघเนहि चाता
 न पुराहमन्नुโหมहरणेन, तेसु
 ओपो ओपेयो तिरสणुणฺมหา.^๒
- [๑๙๗๐] पुरे पुत्तुตา गा गसुส ภரிய,
 मनो मनุสสั ओชเนสิ पुप्पเพ
 เตนาปิ ธมฺเมน, न गोजि हीने,
 ओวมปิ वोस्सคฺควิภงฺคมาหุ.
- [๑๙๗๑] จณฺทาลปฺตโตปิ อธิจฺจ เวเท
 ภาเสยฺย มนฺเต กุสโล มตีมา,^๓
 न तसुस मुत्ता विम्लेय^๔ สत्तตฺตา,
 มนฺตา อิเม ओตฺตวธาย กตา.^๕
- [๑๙๗๒] วาจา กตา คิทฺธิ กตา คหิตา
 ทุมโม่จยา กาพฺยาปถานุปนฺนา,^๖
 พาลาน จิตฺตํ วิสเม นิวิฏฺจ,
 ตทปฺปปณฺณา อภิสทฺทหนฺติ.

^๑ จ.,เท. พยาปนุรสุตกาน อ. พยาปนุรสุตกาน

^๒ จ.,เท.,อ. ทิวีสณฺณมาหุ

^๓ ส.,อ. มุตติมา

^๔ จ.,เท.,อ. มุตฺตปิ ผลเยย

^๕ ส.,อ. กตฺตา

^๖ จ.,เท. กพฺยาปถานุปนฺนา อ. กพฺยาปถานุปนฺนา

[๑๙๗๓] สีสส พุคฺคสมฺม จ ทีปโน จ
 น วิชฺชตี ปิริสียฺพเลน,
 มนุสฺสกาโว จ ควํ เปกฺโข
 ชาติํ หิ เตสํ อสฺมา, สมานํ.^๑

[๑๙๗๔] สเจ จ ราชา ปจวี วิชิตฺวา
 สชีววา อสฺสวา ปาริสฺสชฺช,^๒
 สยเมว โส สตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ตสฺสปฺปชา นิจฺจ สฺสชฺช^๓ ภเวยฺย.

[๑๙๗๕] ขตฺติยมนฺตา จ ตโย จ เวทา
 อตฺถเณ เอเต สมกา ภวนฺติ,
 เตสญฺจ อตฺถํ อวินิจฺฉินฺติว
 น พุทฺธมฺติ โอมปถํ จนนํ.

[๑๙๗๖] ขตฺติยมนฺตา จ ตโย จ เวทา
 อตฺถเณ เอเต สมกา ภวนฺติ,
 ลาโภ อลาโภ ยโส^๔ อยโส จ^๕
 สพฺเพว^๕ เตสํ จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต

[๑๙๗๗] ยถาปี อิปฺภา ธนธญฺญเหตุ
 กมฺมานิ กาเรนฺติ^๖ ปุณฺณ ปจฺพยา
 เตวิชฺชสงฺฆาปี^๗ ตเถว อชฺช
 กมฺมานิ กาเรนฺติ^๖ ปุณฺณ ปจฺพยา.

^๑ ฉ., เท., อ. สมานา

^๒ ฉ., เท. อสฺสรปาริสฺสชฺช อ. อสฺสโว ปาริสฺสชฺช

^๓ อ. นิจฺจสฺสา

^{๔-๕} ฉ., เท., อ. อยโส ยโส จ

^{๕-๕} ฉ., อ. สพฺเพ เต สพฺเพสํ จตฺตฺตฺต

^๖ ฉ., เท. กโรนฺติ, เอวฺมฺปริปี.

^๗ ฉ., เท. เตวิชฺชสงฺฆา จ

[๑๙๗๘] อีพฺเภหิ เอเต สมกา ภวนฺติ,
 นิจุจฺสุสฺสกา กามคฺเณสฺส ยุตฺตา
 กมฺมานิ กาเรณฺติ ปุณฺณ ปจฺพยา,
 ตทปฺปปณฺณา ทิรสนฺณร๑ เต.

[๑๙๗๙] กสฺส เภริ มุทฺติงฺกา จ สงฺขา ปณฺวทินฺทิมมา
 ปุรโต ปฏฺิพนฺหานิ หาสยนฺตา รเถสภิ.

[๑๙๘๐] กสฺส กณฺจนปฏฺเณน ปุณฺนา วิชฺชวณฺณินา
 ยฺวาท กลาปสฺสนฺทโร โก เอติ สิริยา ชล.

[๑๙๘๑] อุกฺกามุเข ปหฺนุจฺจ๒
 มุข๓ จารุริวาทิ๓ โก เอติ สิริยา ชล.

[๑๙๘๒] กสฺส ชมฺโพทนํ จตฺตํ สสลาภํ มโนรม
 อาทิจฺจรัสวารณํ, โก เอติ สิริยา ชล.

[๑๙๘๓] กสฺส องฺคปริคฺคยห๔
 อุกฺโต๕ วรปณฺณสฺส มุทฺธนิ อฺปรุปริ.

[๑๙๘๔] กสฺส เปกฺขณฺหตฺถาณิ๖
 สฺวณฺณมณฺิทณฺฑาณิ๗ จิตฺรานิ๗ จ มุทฺธนิ จ
 จรณฺติ อุกฺโตมุข.

[๑๙๘๕] ขทฺิรฺงการวณฺณาภา อุกฺกามุขปหฺสิตา
 กสฺเสเต กุณฺฑลา วคฺฌ โสภณฺติ อุกฺโตมุข.

๑ อ. ทิรสนฺณร

๓-๓ อ. เท. มุขณจ รุจิรา ภาติ

๕-๕ ส. อ. จรเต วรปณฺณส

๗ อ. วิจิตฺรานิ

๒ ฉ., เท. อุกฺกามุขปหฺนุจ

๔ ส., อ. องคํ ปริคฺคยห ฉ., เท. องคํ ปริคฺคยห

๖ ฉ., เท., อ. เปกฺขณฺหตฺถาณิ

๘ ส., อ. ตปณฺณมณฺิทณฺฑาณิ ฉ., เท. กณฺจนมณฺิทณฺฑาณิ

- [๑๙๘๖] กสฺส วาเตน จุปิตา สนิทฺทคฺคา^๑ ทุมฺ กาทิกกา^๑
 โสภยณฺติ นลาตณฺติ นภา วิชฺชวฺริวคฺคตา.
- [๑๙๘๗] กสฺส เอตานิ อกฺขีนิ อายตานิ ปุณฺนิ จ,
 โก โสภติ วิสาลกฺโข กสฺเสตํ อุณฺณชฺช มฺขิ.
- [๑๙๘๘] กสฺเสเต^๒ ลปนชาตา^๒ สฺพุทฺธา^๓ สงฺขารูปมา
 ภาสमानสฺส โสภณฺติ ทนฺตา กุปฺปิลสาทิสา.
- [๑๙๘๙] กสฺส ลาขารสสมา หตฺถปาทา สุเข จิตา
 โก โส พิมฺโฬฏฺฐสมฺปนฺโน ทิवा สุริโยว^๔ โสภติ.^๔
- [๑๙๙๐] หิมจฺเจเย หิมวโต^๕ พุรหสาโลว^๖ ปุปฺผิโต
 โก โส โอทาตปาวาโร ชยฺ อินฺโทว โสภติ.
- [๑๙๙๑] สุวณฺณปิปฺภากิณฺณ^๗ มณฺิทณฺทวิจิตฺตํ
 โก โส ปริสโมคฺคยฺห อํเส^๘ ขคฺค^๘ ปมฺญจติ.
- [๑๙๙๒] สุวณฺณวิกิตา จิตฺรา^๙ สุกตา จิตฺตสิพฺพิณี^{๑๐}
 โก โส โอมุญฺจเต ปาทา นโม กตฺวา มहेสิโน.
- [๑๙๙๓] ฐตฺตวฺจสฺส^{๑๑} เต นาคา^{๑๑} อิทฺธิมนฺโต ยสฺสสิโน
 สมฺพุทฺทชಾಯ อุปฺปนฺนา เอเต นาคา มหิทฺธิกาติ.

นฏฺฐํ ฐริทคฺคชาตกํ.

^{๑-๑} ฉ.,เท.,อิ. นิตฺทณฺตา มุทฺทาพกา

^๓ อิ. สฺพุทฺธาสฺส

^๕ ฉ.,เท. หิมวติ

^๗ อิ. สุวณฺณปิลกิณฺณ

^๙ ฉ.,เท. จิตฺตา

^{๑๑-๑๑} ฉ.,เท. ฐตฺตวฺจา หิ เต นาคา อิ. ฐตฺตวฺจา หิ นาคา

^{๒-๒} เท.,อิ. กสฺส เต ลปนชา

^{๔-๔} ฉ.,เท. สุริโยว ภาสติ

^๖ ฉ.,เท. มหาสาโลว

^{๘-๘} ส.,อิ. อํโส ขคฺคว ฉ.,เท. อํส

^{๑๐} ฉ.,เท. จิตฺตสิพฺพนา

๗. จันทกุมารชาตกัม^๑ (๕๔๔)

[๑๙๙๔]

ราชาสี ลุฑทกกมโม
 เอกราชา ปุปฺผวติตายิ,^๒
 โส ปุจฺฉิ พุรหมพทฺธั
 ขณฺฑหาลํ ปุโรหิตํ มุพฺพหิ.

[๑๙๙๕]

สคฺคานมคฺคมาจิกฺข^๓
 ตวณฺสี พุราหมณ ฐมฺมวินยกุลโล
 ยถา อิตโต วชนฺติ สุกตึ
 นรา ปุณฺณานิ กตฺวาน.

[๑๙๙๖]

อติทานํ ททตฺวาน^๔
 อวชฺฌเม เทว ฌาเตตฺวา
 เอวํ วชนฺติ สุกตึ
 นรา ปุณฺณานิ กตฺวาน.

[๑๙๙๗]

กึ^๕ ปเนตฺ^๕ อติทานํ,
 เก จ อวชฺฌมา อิมสฺมี โลกสฺมี,
 เอตณฺจ โข โน อกฺขาหิ,
 ยชฺชิสฺสามิ,^๖ ททามิ^๖ ทานานิ.

[๑๙๙๘]

ปฺตฺเตหิ เทว ยชฺชิตพฺพํ
 มเหสีหิ เนคเมหิ จ
 อฺสภะหิ อาชานิเยหิ จตฺตฺหิ
 สพฺพจตฺตฺกฺเคน เทว ยชฺชิตพฺพํ.

^๑ สี.,อี. ขณฺฑาหาลชาตก
 หมายเหตุ 12/06/2566

^๓ สี.,อี. สคฺคมคฺคมาจิกฺข

^{๕-๕} ฉ.,เท. กิ ปน ตํ

^๒ ฉ.,เท. ปุปฺผวติตยา

^๔ ฉ.,เท. ททิตฺวาน

^{๖-๖} สี.,อี. ยชฺชิสฺสามิ ททาม

- [๑๙๙๙] ตํ สุตฺวา อนฺเตปุเร
 กุมารํ มเหสีโย จ หนฺนํ
 เอโก อโหสิ นิคฺโขโส
 เภสุมํ^๑ อจฺจุคฺคโต สทฺโท.
- [๒๐๐๐] คจฺฉณ, วเทถ กุมารํ
 จหนฺตญจ สุริยญจ ภทฺทเสนญจ
 สุรญจ วามโคตตญจ
 ปจฺจรา^๒ กิร โหถ ยญฺมตฺถาย.
- [๒๐๐๑] กุมาริโยปิ วเทถ
 อุปเสนญจ โกกิลญจ
 มุกฺคิตญจ, นนฺทญจปิ กุมาริกํ^๓
 ปจฺจรา กิร โหถ ยญฺมตฺถาย.
- [๒๐๐๒] วิชยมฺปิ มยฺหํ มเหสี
 เอราวตี^๔ เกสินี สุนฺนทญจ
 ลภฺขณวรูปปฺนนา
 ปจฺจรา กิร โหถ ยญฺมตฺถาย.
- [๒๐๐๓] คหปตโยปิ^๕ วเทถ
 ปฺนณฺมขํ ภทฺทิยํ สิงฺคาลญจ
 วฑฺฒญจปิ คหปตี
 ปจฺจรา กิร โหถ ยญฺมตฺถาย.

^๑ ฉ., เท. ภิสมา^๓ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ., เท. กุมาริ^๕ ฉ., เท. คหปตโย จ^๒ ส., อ. ปจฺจรา^๔ อ. เอกปตี

[๒๐๐๔]

เต ตตถ คหปตโย อโวจยีสู
 สมากตา ปุตตทวารปริกัณณา
 สพฺเพ^๑ สีขิโน เทว กโรหิ
 อถวา โน ทาเส สาเวหิ.

[๒๐๐๕] อภยงฺกรมปิ เม หตถิ^๒ นาพาคีรี^๒ อจฺจุคฺคตัม^๒ (วรุณทนต์)
 อาเนถ โข เต^๓ ขิปปํ, ยณฺณตถาย ภวิสฺสตี.^๔

[๒๐๐๖] อสฺสตรนฺมปิ^๕ เม^๖ เกสี สฺรามุขัม^๗ ปุณฺณกัม วัณตกณฺจ
 อาเนถ โข เต ขิปปํ, ยณฺณตถาย ภวิสฺสตี.

[๒๐๐๗]

อุสภมปิ^๘ เม ยฺยตปตี
 อโนชํ นิสกัม คมฺปตี
 เตปิ มยฺหิ อาเนถ, สมฺมุขาม^๙ กโรนฺตุ สพฺพํ,
 ยชิสฺสามิ,^{๑๐} ททามิ ทานานิ.^{๑๑}

[๒๐๐๘]

สพฺพํปิ ปฏฺฐิยาเทถ
 ยณฺณํ ปน อุกฺคตมฺหิ สฺริยมฺหิ,
 อาณาเปถ^{๑๒} จนฺทกุมารเ,^{๑๓}
 อภีรมนฺตุ อิมํ รตฺตี.

^๑ ฉ., เท. สพฺเพว^{๒-๒} สี. นาพาคีรี อจฺจุตํ อี. ราชคิริ อจฺจุตัม^๓ ฉ., เท. เน^๔ ฉ., เท. ภวิสฺสตี, เอวมฺปิ.^๕ สี., อี. อสฺสตรนฺม^๖ สี., ฉ., เท., อี. อโย ปาโจ น ทิสฺสตี.^๗ สี. สฺรามุขัม^{๘-๘} ฉ., เท. อุสภมปิ ยฺยตปตี

อโนชํ นิสกัม คมฺปตี

เตปิ มยฺหิ อาเนถ สมฺมุหิ อาเนถ สมฺมุหิ กโรนฺตุ สพฺพํ

โยชิสฺสามิ ททามิ ทานานิ.

หมดอายุ 12/06/2560

^๙ สี., อี. สมฺปา ฉ., เท. สมฺมุหิ^{๑๐} ฉ., เท. โยชิสฺสามิ^{๑๑-๑๑} ฉ., เท. อาณาเปถ จ กุมารเ

[๒๐๐๙] สพพปี อุฏฐเปถ,
 ยณณํ ปน อุกคตมฺหิ สूरियมฺหิ,
 วเทถทานิ กุมารे,
 อชฺช ไพบ^๑ ปจฺจิมารตติ.

[๒๐๑๐] ตํ ตํ มาตา อโวจ โรทนตี อากตา^๒ วิมานโต^๓
 ยณโณ กิร เต ปุตฺต ภาวิสฺสติ จตฺตฺหิ ปุตฺเตหิ.

[๒๐๑๑] สพเพปิ มยฺหํ ปุตฺตา จตฺตา จนฺทสฺมี หณฺณมานสฺมี,
 ปุตฺเตหิ ยณณํ ยชิตฺวาน สุกตีสํ สคคํ คมิสฺสามิ.

[๒๐๑๒] มา ตํ^๔ ปุตฺต สทฺทฺทฺเฮสิ, สุกตฺติ กิร โหติ ปุตฺตยณฺเณน,
 นิริยานเโส มคฺโค, เเนโส มคฺโค หิ สคฺคานํ.

[๒๐๑๓] ทานานิ เทหิ โภณฺทณฺณ, อหีสํ สพฺพภูตภพฺพานํ,
 เอส มคฺโค สุกตฺติยา, น จ มคฺโค ปุตฺตยณฺเณน.

[๒๐๑๔] อาจริยานํ วจฺหา, ฆาตีสฺส^๕ จนฺทญฺจ สूरियญฺจ
 ปุตฺเตหิ^๖ ยชิตฺวา ทฺวจฺเชหิ^๖ สุกตีสํ สคคํ คมิสฺสามิ.

[๒๐๑๕] ตํ ตํ ปิตาปิ อวจ วสวตฺติ โอรสํ สกํ ปุตฺตํ
 ยณโณ กิร เต ปุตฺต ภาวิสฺสติ จตฺตฺหิ ปุตฺเตหิ.

[๒๐๑๖] สพเพปิ มยฺหํ ปุตฺตา จตฺตา จนฺทสฺมี หณฺณมานสฺมี,
 ปุตฺเตหิ ยณณํ ยชิตฺวาน สุกตีสํ สคคํ คมิสฺสามิ.

^๑ อ. โ
 หมายเหตุ 12/06/2566

^๓ "วิมานโตติปิ ปาโง.

^๕ ฉ., เท. ฆาเตสฺส, เอวมฺปริปิ.

^๒ ฉ., เท. อากนฺตฺวา

^๔ ส. อ. มา

^{๖-๖} ฉ., เท. ปุตฺเตหิ ยณณํ ยชิตฺวาน, เอวมฺปริปิ.

[๒๐๒๖] ปุพฺเพว ไชสิ เม วุตฺโต ทุกฺกัรํ ทุรภิสมฺภวํ เจตํ,
 อถ โน อุปฺกขตสฺส^๑ ยณฺณสฺส กสฺมา กโรสิ วิกุเขเป.

[๒๐๒๗] สพฺเพ วชนฺติ สุกตฺตี เย ยชนฺติ เยปิ^๒ เจว ยชาเปณฺติ^๓
 เย จาปิ อนฺนโมทนฺติ ยชนฺตานํ เอทิสํ มหายนฺณํ.

[๒๐๒๘] อถ กิสฺส จ โน^๔ ปุพฺเพ โสตุถานํ พุราหฺมณฺเ อวาเจสิ,
 อถ โน อการณฺสฺมา ยณฺณตฺถาย เทว ฌาเตสิ.

[๒๐๒๙] ปุพฺเพว โน ทหฺรกาเล^๕ น หเนสิ^๕ น ฌาเตสิ,
 ทหฺรมหา โยพฺพนปฺปตฺตา อทฺฐกา ตาต หณฺณาม.

[๒๐๓๐] หตฺถิคเต อสฺสคเต สนนฺทฺเช ปสฺส โน มหาราช
 ยฺกฺเช วา ยฺกฺชฺมาเน วา, น หิ มาทิสา^๖ โหณฺติ ยณฺณตฺถาย.

[๒๐๓๑] ปจฺจนฺเต วา^๗ กุปฺปิเต^๗ อฏฺฐวีสุ วา มาทิสเ นโยเชนฺติ,
 อถ โน อการณฺสฺมา อฏฺฐมียํ ตาต หณฺณาม.

[๒๐๓๒] ยา^๘ กาจิ สกฺกณิกาโย^๘ วสนฺติ ตินฺนชฺรานิ กตฺวาน,
 ตาสํปิ ปิยา ปฺตฺตา, อถ โน ตวํ เทว ฌาเตสิ.

[๒๐๓๓] มา ขวสฺส^๙ สทฺทฺทฺหสิ, น มํ ขณฺทฺทฺหาโล ฌาเตยฺย,
 มมณฺหิ^{๑๐} โส ฌาเตตฺวาน อนนฺตรา ตมฺปิ เทว ฌาเตยฺย.

[๒๐๓๔] คามวริํ นิคมวริํ ททฺหนฺติ โภคํปิสฺส มหาราช,
 อถคฺคปิณฺทิกากิ กุเล กุเล เหตุ ภูณฺชนฺติ.

^๑ ฉ., เท. อุปฺกขตฺส, เอวมุปริปิ.

^๓ ฉ., เท. ชโน

^๕ ส., อ. มาเรสิ

^{๗-๗} ฉ., เท. วาปิ กุปิเต

^๙ ฉ., เท. ตสฺส

^{๒-๒} ฉ., เท. เยปิ ยาเชนฺติ

^๔ ส., อ. ทหฺรเกสฺมาเน

^๖ ฉ., เท. น หิ มาทิสา สุรา

^{๘-๘} ฉ., เท. ยาปิ หิ ตา สกฺกณิโย

^{๑๐} ฉ., เท., อ. มมํ หิ

- [๒๐๓๕] เตสัปี ตาทิสานัน อิจฺฉนฺติ ทุพฺภิตฺตํ มหาราช,
 เยภุยุเยน หิ เอเต อกตมฺญโน พุราหมณา เทว.
- [๒๐๓๖] มา โน เทว อวชิ, ทาเส โน เทหิ ขณฺฑทฺทาลสฺส,
 อปี นิคพพนฺธกาปี หตฺถิ อสฺเส จ ปาเลม.
- [๒๐๓๗] มา โน เทว อวชิ, ทาเส โน เทหิ ขณฺฑทฺทาลสฺส,
 อปี นิคพพนฺธกาปี หตฺถิจกณฺณานิ อุชฺฌेम.
- [๒๐๓๘] มา โน เทว อวชิ, ทาเส โน เทหิ ขณฺฑทฺทาลสฺส,
 อปี นิคพพนฺธกาปี อสฺสจกณฺณานิ อุชฺฌेम.
- [๒๐๓๙] มา โน เทว อวชิ, ทาเส โน เทหิ ขณฺฑทฺทาลสฺส,
 ยสฺส โหนฺติ ตว กามา, อปี รณฺเฏจ ปพฺพาชิตา
 ภิกฺขวาจริยํ จริสฺสาม.
- [๒๐๔๐] ทุกฺขํ โข เม ชนยิตถ^๑ วิลปนฺตา ชีวิตสฺส กามา หิ,
 มุญฺจถทานิ^๒ กุมारे, อลฺปิ เม โหติ^๓ ปุตฺตยญฺเณน.
- [๒๐๔๑] ปุพฺเพว โขสิ เม วุตฺโต ทุกฺกรํ ทุรภิสฺสมภวํ เจตํ,
 อถ โน อุปฺกขตสฺส ยญฺญสฺส กสฺมา กโรสิ วิกฺเขเป.
- [๒๐๔๒] สพฺเพว วชฺนฺติ สุกตฺติ เย ยชฺนฺติ เยปิ^๔ เจว ยชาเปนฺติ^๕
 เย จาปี อนฺนโมทนฺติ ยชฺนฺตานํ เอทิสํ มหાયญฺญํ.
- [๒๐๔๓] ยทิ กิร ยชิตฺวา ปุตฺเตหิ เทวโลกํ อิตฺโต จุตฺตา ยนฺติ,
 พุราหมโณ ตาว ยชตุ, ปจฺฉาปี^๕ ยชิสฺสสิ ราช.^๕

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ชนยถ

^๒ ฉ.,เท. มุญฺจถ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. โหติ

^{๔-๕} ฉ.,เท. เยปิ ยชาเชนฺติ อิ. เยปิ เจว ยชาเชนฺติ, เอวมุปริปิ.

^{๕-๕} ส. ปจฺฉาปี ยชิสฺสเต ราชชา ฉ.,เท. ปจฺฉาปี ยชสิ ตว ราชชา

[๒๐๔๔] ยทิ กิร ยชิตวา ปุตฺเตหิ เทวโลกํ อิตฺ จูตา ยนฺติ,
เอเสว^๑ ขณฺฑหาโล ยชตุ^๒ สเกหิ ปุตฺเตหิ.

[๒๐๔๕] เอวํ ชานัน^๓ เจ ขณฺฑหาโล ก็ ปุตฺตเก น ฆาเตสิ
สพฺพญจ ญาติชนํ อตฺตानญจ น ฆาเตสิ.

[๒๐๔๖] สพฺเพ วชนฺติ นิริยํ เย ยชนฺติ เยปิ เจว ยชาเปนฺติ
เย จาปิ อนฺุโมทนฺติ ยชนฺตานํ เอทิสํ มหายญฺญํ.

[๔]

[๒๐๔๗] กถญจ กิร ปุตฺตกามาโย
คหปตโย ฆรณฺนิโย จ
นกรรมฺหิ น อุปวทนฺติ ราชานํ,
มา ฆาตยิ โอรัสสํ ปุตฺตํ.

[๒๐๔๘] กถญจ กิร ปุตฺตกามาโย
คหปตโย ฆรณฺนิโย จ
นกรรมฺหิ น อุปวทนฺติ^๔ ราชานํ,
มา ฆาตยิ อตฺตรชํ ปุตฺตํ.

[๒๐๔๙] รณฺโณ จมฺหิ อตฺถกาโม
หิโต จ สพฺพชนปทสฺส^๕
น โกจิ อสฺส ปฏฺฐิฆํ มยา,
ชนปโท น ปเวเทติ.

^๑ ฉ., เท. เอเสว

^๒ ฉ., เท. ยชตุ

^๓ ฉ., เท. ชานนฺโต

^๔ ฉ., เท. สเจ หิ โส สุขุมฺติ โย หนาคิ
หโตปิ โส สกฺคมฺเปติ จานํ
โกวาทิ โกวาทิน มารเยยฺย
เย จาปิ เตสํ อภิสทฺทเหยฺย

^๕ ฉ., เท. อุปวทนฺติ

^๖ ส., อ. สพฺพทา ชนปทสฺส

[๒๐๕๐] คจฺจนฺต โว ฌรณฺนิโย ตาตณฺจ วเทถ ขณฺฑทฺทาลณฺจ
มา ฌาเตถ กุมาเร อทฺฐสเก สีหสงฺกาเส

[๒๐๕๑] คจฺจนฺต โว ฌรณฺนิโย
ตาตณฺจ วเทถ ขณฺฑทฺทาลณฺจ
มา ฌาเตถ กุมาเร
อเปกฺขิเต สพฺพโลกสฺส.

[๒๐๕๒] ยนฺนุหนํหาหิ ชาเยยฺยํ รกฺการกุเล^๑ วา
ปุกฺกุสกุเล^๒ วา เวสฺสเสสุ วา ชาเยยฺยํ
น หชฺช มํ ราชา^๓ ยญฺเฌ^๔ ฌาเตยฺย.

[๒๐๕๓] สพฺพปาปิ^๕ มนฺตินิโย คจฺจนฺต, อยฺยสฺส ขณฺฑทฺทาลสฺส
ปาเทสุ นิปตถ อปฺราธาหิ น ปสฺสามิ.

[๒๐๕๔] สพฺพปาปิ^๕ ฌรณฺนิโย^๖ คจฺจนฺต อยฺยสฺส ขณฺฑทฺทาลสฺส
ปาเทสุ นิปตถ กิณฺเต ฆณฺเต มยฺยํ อทฺฐเสม.

[๒๐๕๕] กปฺภา^๗ วิลปติ เสลา ทิสฺวาน ภาตโร^๘ อุปฺนิตตฺเต
ยญฺเฌ กิร เม อุกฺขิปีโต ตาเตน สคฺคกามาเน.

[๒๐๕๖] อาวตฺติ จ^๙ ปรีวตฺติ จ วสุโล สมฺมุขา รณฺเฌ
มา^{๑๐} โน เทว ปิตโร^{๑๑} อวธิ ทหฺรมาหา อโยพฺพนปฺปตฺตา.^{๑๒}

^๑ จ.,เท. รกการกุเลสฺ

^๓ จ. ราช

^๕ จ.,เท. สพฺพปา

^๗ ส.,อิ. กปณฺ

^๙ จ.,เท. จสทโท น ทิสฺสติ.

^{๑๑} จ.,เท. โยพพนํ ปตฺตา.

^๒ จ.,เท. ปุกฺกุสกุเลสฺ

^๔ ส.,อิ. ยญฺเฌตฺถาย

^๖ จ.,เท. มนฺตินิโย

^๘ จ.,เท. ภาตเร

^{๑๐-๑๑} จ.,เท. มา โน ปิตโร

- [๒๐๕๗] เอโส เต วสุล ปิตา, สเมหิ ปิตรา สห,
 ทุกขं โข เม ชนยสิ วิลปนโต อนุนเตปรสมี,
 มุญจถทานิ กุมारे, อลंपิ เม โหตุ ปุตตยญเณน.
- [๒๐๕๘] ปุพเพว โขสิ เม วุตโต “ทุกกริ ทุรภิสมภวํ เจตํ,
 อถ โน อุปกขตสส ยญญสส กสฺมา กโรสิ วิกุเขป.
- [๒๐๕๙] สพเพ วชนฺติ สุกตํ ยะ ยชนฺติ ยะปิ เจว ยชาเปนฺติ
 ยะ จาปิ อนฺนโมทนฺติ ยชนฺตานํ เอทิสํ มหાયญญํ.
- [๒๐๖๐] สพฺพรตฺนสฺส ยญฺญเ อูปกขโต เอกราช ตว ปฏฺยตโต,
 อภินิกฺขมสฺสุ เทว, สคคํ คโต ตวํ ปโมทิสฺสสิ.
- [๒๐๖๑] ทหฺรา สตฺตสตา เอตา จนฺทกุมารสฺส ภริยาโย
 เกเส วิกิริตฺวาน^๑ โรทฺหติโย มคฺคมนุยายนฺติ.^๒
- [๒๐๖๒] อปรา ปน โสเกน นิกฺขนฺตา นนฺทเน วีย เทวา
 เกสา วิกิริตฺวาน^๓ โรทฺหติโย มคฺคมนุยายนฺติ.^๒
- [๒๐๖๓] กาสิกสฺสจิวตฺถรฺรา กุณฺทลฺลิโน อคฺคฺลฺลจฺนฺทนฺทวิลิตฺตา^๔
 นียนฺติ^๕ จนฺทสฺสุริยา ยญฺญตฺถาย เอกราชสฺส.
- [๒๐๖๔] กาสิกสฺสจิวตฺถรฺรา กุณฺทลฺลิโน อคฺคฺลฺลจฺนฺทนฺทวิลิตฺตา
 นียนฺติ จนฺทสฺสุริยา มาตุ กตฺวา หทยโสภํ.
- [๒๐๖๕] กาสิกสฺสจิวตฺถรฺรา กุณฺทลฺลิโน อคฺคฺลฺลจฺนฺทนฺทวิลิตฺตา
 นียนฺติ จนฺทสฺสุริยา ชนสฺส กตฺวา หทยโสภํ.

^๑ ส.อ. ปรีติริตฺวาน ฉ.,เท. ปกิริตฺวาน^๓ ส.อ. ปรีติริตฺวาน ฉ.,เท. ปกิริตฺวาน^๕ ฉ.,เท. นียนฺติ, เอวมุปริปิ.^๒ ส.อ. มคฺคมนุยนฺติ ฉ.,เท. มคฺคมนุยายิสฺ^๔ ฉ.,เท. อคฺคฺลฺลจฺนฺทนฺทวิลิตฺตา, เอวมุปริปิ.

- [๒๐๖๖] มังสรสโกชนา นุหุปกสนุหาคา^๑ กุณฺหฺลโน อคฺคฺลฺลจฺจนฺทนิลิตฺตา
 นียนฺติ จนฺทสุริยา ยณฺณตฺถาย เอกฺราชสฺส.
- [๒๐๖๗] มังสรสโกชนา นุหุปกสนุหาคา กุณฺหฺลโน อคฺคฺลฺลจฺจนฺทนิลิตฺตา
 นียนฺติ จนฺทสุริยา มาตุ กตฺวา หทยโสภํ.
- [๒๐๖๘] มังสรสโกชนา นุหุปกสนุหาคา กุณฺหฺลโน อคฺคฺลฺลจฺจนฺทนิลิตฺตา
 นียนฺติ จนฺทสุริยา ชนฺสฺส กตฺวา หทยโสภํ.
- [๒๐๖๙] ยสฺส ปุพฺเพ หตฺถิวนฺตรคเต หตฺถิกา^๒ อนฺวชฺนฺติ
 ตฺยชฺช จนฺทสุริยา อุโฆว ปตฺติกา ยนฺติ.
- [๒๐๗๐] ยสฺส ปุพฺเพ อสฺสวณฺตรคเต อสฺสกา^๓ อนฺวชฺนฺติ,
 ตฺยชฺช จนฺทสุริยา อุโฆว ปตฺติกา ยนฺติ.
- [๒๐๗๑] ยสฺส ปุพฺเพ รถวณฺตรคเต รถิกา^๔ อนฺวชฺนฺติ,
 ตฺยชฺช จนฺทสุริยา อุโฆว ปตฺติกา ยนฺติ.
- [๒๐๗๒] เย หิสฺส ปุพฺเพ นียิสฺส^๕ ตปฺนียกปฺปนฺเหติ ตฺรฺงฺเคหิ
 ตฺยชฺช จนฺทสุริยา อุโฆว ปตฺติกา ยนฺติ.
- [๒๐๗๓] ยถิ สกฺุณิ มํสมิจฺจสิ, อฺยฺยสฺส ปุพฺเพน ปุพฺพวติยาโย,^๖
 ยชเตตฺถ เอกฺราชา สมฺมุพฺโห จตฺุหิ ปฺตฺเตหิ.
- [๒๐๗๔] ยถิ สกฺุณิ มํสมิจฺจสิ, อฺยฺยสฺส ปุพฺเพน ปุพฺพวติยาโย,
 ยชเตตฺถ เอกฺราชา สมฺมุพฺโห จตฺุหิ กณฺณภาหิ.

^๑ ฉ., เท. สุนหาปิตา, เอมุปริปิ.^๓ ฉ., เท. อสเสหิ อ. ปตติกา^๕ ส., อ. นียยิส^๕ ส., อ. นียยิส^๖ ฉ., เท. ปุพฺพวติยา, เอมุปริปิ.^๒ ฉ., เท. หตฺถิ อ. ปตติกา, เอมุปริปิ.^๔ ฉ., เท. รถหิ อ. ปตติกา^๖ ฉ., เท. หยสฺส, เอมุปริปิ.

- [๒๐๗๕] ยทิ สกฺกฺนิ มํสมิจฺฉลฺสิ,
ยชเตตฺถ เอกฺราชา อฺยฺยสฺส ปุพฺเพน ปุพฺผวติยาํ,
สมฺมุพฺโห จตฺตฺหิ มหฺเสหิ.
- [๒๐๗๖] ยทิ สกฺกฺนิ มํสมิจฺฉลฺสิ,
ยชเตตฺถ เอกฺราชา อฺยฺยสฺส ปุพฺเพน ปุพฺผวติยาํ,
สมฺมุพฺโห จตฺตฺหิ คหปตฺตีหิ.
- [๒๐๗๗] ยทิ สกฺกฺนิ มํสมิจฺฉลฺสิ,
ยชเตตฺถ เอกฺราชา อฺยฺยสฺส ปุพฺเพน ปุพฺผวติยาํ,
สมฺมุพฺโห จตฺตฺหิ หตฺถีหิ.
- [๒๐๗๘] ยทิ สกฺกฺนิ มํสมิจฺฉลฺสิ,
ยชเตตฺถ เอกฺราชา อฺยฺยสฺส ปุพฺเพน ปุพฺผวติยาํ,
สมฺมุพฺโห จตฺตฺหิ อสฺเสหิ.
- [๒๐๗๙] ยทิ สกฺกฺนิ มํสมิจฺฉลฺสิ,
ยชเตตฺถ เอกฺราชา อฺยฺยสฺส ปุพฺเพน ปุพฺผวติยาํ,
สมฺมุพฺโห จตฺตฺหิ อฺสภฺเหหิ.
- [๒๐๘๐] ยทิ สกฺกฺนิ มํสมิจฺฉลฺสิ,
ยชเตตฺถ เอกฺราชา อฺยฺยสฺส ปุพฺเพน ปุพฺผวติยาํ,
สมฺมุพฺโห สพฺพจตฺตฺกฺเคน.
- [๒๐๘๑] อฺยฺยสฺส ปาสาโท
เตทานิ อฺยฺยปฺตฺตา โสวณฺณํ^๑ ปุพฺผมาลฺยาภิกิณฺณํ,^๑
จตฺตาโร วธาย นินฺนิตา.
- [๒๐๘๒] อฺยฺยสฺส กุฏฺฐาคาริ
เตทานิ อฺยฺยปฺตฺตา โสวณฺณํ ปุพฺผมาลฺยาภิกิณฺณํ,^๒
จตฺตาโร วธาย นินฺนิตา.
- [๒๐๘๓] อฺยฺยสฺส อฺยฺยานํ
เตทานิ อฺยฺยปฺตฺตา สฺสฺสฺสํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ,
จตฺตาโร วธาย นินฺนิตา.
- [๒๐๘๔] อฺยฺยสฺส อโสภณํ
เตทานิ อฺยฺยปฺตฺตา สฺสฺสฺสํ สพฺพกาลิกํ รมฺมํ,
จตฺตาโร วธาย นินฺนิตา.

- [๒๐๘๕] อิทมสฺส กณิการวณํ สุปฺปิติ สพฺพกาลิกํ รมํ,
เตทานิ อยฺยปฺตฺตา จตฺตารอ วธาย นินฺนิตา.
- [๒๐๘๖] อิทมสฺส ปาฏลิวณํ สุปฺปิติ สพฺพกาลิกํ รมํ,
เตทานิ อยฺยปฺตฺตา จตฺตารอ วธาย นินฺนิตา.
- [๒๐๘๗] อิทมสฺส อมฺพวณํ สุปฺปิติ สพฺพกาลิกํ รมํ,
เตทานิ อยฺยปฺตฺตา จตฺตารอ วธาย นินฺนิตา.
- [๒๐๘๘] อยฺมสฺส โปกฺขรณิ สยฺจณฺหา ปทุมปฺณฺทรีเกหิ,
นาวา จ โสวณฺณวิกิตา ปุปฺผวลฺลียา^๑ จิตฺตา สฺรมฺมณียา,
เตทานิ อยฺยปฺตฺตา จตฺตารอ วธาย นินฺนิตา.
- [๒๐๘๙] อิทมสฺส หตฺถิรตนํ เอราวโณ คฺโช พลี ทนฺตี,
เตทานิ อยฺยปฺตฺตา จตฺตารอ วธาย นินฺนิตา.
- [๒๐๙๐] อิทมสฺส อสฺสรตนํ เอกขุโร^๒ เวโค อสฺโส,
เตทานิ อยฺยปฺตฺตา จตฺตารอ วธาย นินฺนิตา.
- [๒๐๙๑] อยฺมสฺส อสฺสรโถ สาลียา^๓ วีย นิคฺโขโส
สุโก รตนวิจิตฺโต ยตฺถสฺสุ อยฺยปฺตฺตา โสภีสุ นนฺทเน วีย เทวา,
เตทานิ อยฺยปฺตฺตา จตฺตารอ วธาย นินฺนิตา.
- [๒๐๙๒] กณฺหนาม สามสมฺมสนฺทเรหิ จนฺทนมฺทุกคตฺเตหิ^๔
ราชา ยชิสฺสเต ยญฺญํ สมฺมุพฺโพ จตฺตฺติ ปฺตฺเตหิ.
- [๒๐๙๓] กณฺหนาม สามสมฺมสนฺทราหิ จนฺทนมฺทุกคตฺตาทิ
ราชา ยชิสฺสเต ยญฺญํ สมฺมุพฺโพ จตฺตฺติ กณฺณาทิ.

^๑ ส.,อ. ปุปฺผวลฺลียา

^๓ ฉ.,เท. สาลิย

^๒ ฉ.,เท. เอกขุโร

^๔ ส.,อ. จนฺทนมรคตคตฺเตหิ, เอวฺมฺปริปิ.

- [๒๐๙๔] กณฺหนาม สามสมฺมสนฺทราหิ จนฺทนมฺทุกคตฺตาทิ
 ราชฯ ยชิสฺสเต ยณฺณํ สมฺมพฺโห จตฺตฺติ มเหสีหิ.
- [๒๐๙๕] กณฺหนาม สามสมฺมสนฺทเรหิ จนฺทนมฺทุกคตฺเตหิ
 ราชฯ ยชิสฺสเต ยณฺณํ สมฺมพฺโห จตฺตฺติ คหปตฺตีหิ.
- [๒๐๙๖] ยถา โหนฺติ คามนิคมา, สฺสญฺญา อมนฺุสฺสกา พุรหารญฺญา
 ตถา หะสฺสติ ปุปฺผวติยา ยิฏฺฐเจสฺสุ จนฺทสฺสุริเยสฺสุ.
- [๒๐๙๗] อุมฺมตฺตติกา ภวิสฺสามิ ญฺญนฺตา ปัสฺสนาว^๑ ปรีกัณฺณา,
 สเจ จนฺทกุมาริ^๒ หนฺติ, ปาณา เม เทว ภิชฺชนฺติ.^๓
- [๒๐๙๘] อุมฺมตฺตติกา ภวิสฺสามิ ญฺญนฺตา ปัสฺสนาว^๑ ปรีกัณฺณา,
 สเจ สฺสุริยกุมาริ หนฺติ, ปาณา เม เทว ภิชฺชนฺติ.^๓
- [๒๐๙๙] กิณฺุมา น รมาเปยฺยํ อญฺญมณฺณํ ปิยฺวทา
 ฌญฺญิกกา^๔ อปรฺกฺขี จ โปกฺขรณฺนี จ คายิกกา^๕
 จนฺทสฺสุริเยสฺสุ นจจฺนฺติโย, สมา ตาสํ น วิชฺชติ.
- [๒๑๐๐] อิมํ มยฺหํ หทยโสภํ ปฏฺฏิมุญฺจตุ ขณฺฑทฺทาล ตว มาตา
 โย มยฺหํ หทยโสโก จนฺทสฺมี วธาย นินฺนีเต.
- [๒๑๐๑] อิมํ มยฺหํ หทยโสภํ ปฏฺฏิมุญฺจตุ ขณฺฑทฺทาล ตว มาตา
 โย มยฺหํ หทยโสโก สฺสุริยสฺมี วธาย นินฺนีเต.
- [๒๑๐๒] อิมํ มยฺหํ หทยโสภํ ปฏฺฏิมุญฺจตุ ขณฺฑทฺทาล ตว ชายา
 โย มยฺหํ หทยโสโก จนฺทสฺมี วธาย นินฺนีเต.

^๑ ฉ., เท. ปัสสนา จ, เอวมุปริปิ.^๒ ฉ., เท., อ. จนฺทวาริ^๓ ส., อ. นิสฺสนนฺติ ฉ., เท. รุชฺฌนฺติ, เอวมุปริปิ.^{๔-๕} ส. ฌญฺญิกกา โอปฺรฺกฺขี จ โปกฺขรณฺนี จ นાયิกา ฉ., เท. ฌเปยฺย ภาริกา

- [๒๑๐๓] อิมิ มยหิ หทยโสภัง ปฏิมุญจตุ ขณฺทหาล ตว ชายา
โย มยหิ หทยโสโก สุริยสุมิ วธาย นิมนฺเต.
- [๒๑๐๔] มา จ ปุตฺเต มา จ ปตี อหุทกฺขิ ขณฺทหาล ตว มาตา
โย ฆาเตสิ กุมारे อทฺฐเก สีหสงฺกาเส.
- [๒๑๐๕] มา จ ปุตฺเต มา จ ปตี อหุทกฺขิ ขณฺทหาล ตว มาตา
โย ฆาเตสิ กุมारे อเปกฺขิตे สพฺพโลกสฺส.
- [๒๑๐๖] มา จ ปุตฺเต มา จ ปตี อหุทกฺขิ ขณฺทหาล ตว ชายา
โย ฆาเตสิ กุมारे อทฺฐเก สีหสงฺกาเส.
- [๒๑๐๗] มา จ ปุตฺเต มา จ ปตี อหุทกฺขิ ขณฺทหาล ตว ชายา
โย ฆาเตสิ กุมारे อเปกฺขิตे สพฺพโลกสฺส.
- [๒๑๐๘] มา โน เทว อวชิ ทาเส โน เทหิ ขณฺทหาลสฺส,
อปี นิคพพนฺธกาปี หตฺถิ อสฺเส จ ปาเลม.
- [๒๑๐๙] มา โน เทว อวชิ ทาเส โน เทหิ ขณฺทหาลสฺส,
อปี นิคพพนฺธกาปี หตฺถิจกณฺณานิ อชฺฌेमม.
- [๒๑๑๐] มา โน เทว อวชิ ทาเส โน เทหิ ขณฺทหาลสฺส,
อปี นิคพพนฺธกาปี อสฺสจกณฺณานิ อชฺฌेमม.
- [๒๑๑๑] มา โน เทว อวชิ ทาเส โน เทหิ ขณฺทหาลสฺส,
ยสฺส โหนฺติ ตว กามา, อปี รฏฺฐา ปพฺพาชิตา
ภิกฺขาจริยํ จริสฺสาม.
- [๒๑๑๒] ทิพฺพิ^๑ เทว อุปฺยาจนฺติ ปุตฺตตฺติกา ทลิตฺทาปี,^๒
ปฏฺฐิภาณานิปี หิตฺวา ปุตฺเต น ลภนฺติ เอกจฺจา.

หมดอายุ 12/06/2566

- [๒๑๑๓] อาสาสิกานิ^๑ กโรนติ “ปุตตะนา ไชยนตฺตํ ตโต ปปุตตะนา,^๒
 อถ โน อการณสฺมา ยณฺณตฺถาย เทว อมาเตสิ.
- [๒๑๑๔] อุปฺยาจิตเกน ปุตฺตํ ลภนฺติ, มา ตาต โน อมาเตสิ,
 มา กิจฺจลทฺฐเกหิ ปุตฺเตหิ ยชิตฺถอ อิมํ ยณฺณํ.
- [๒๑๑๕] อุปฺยาจิตเกน ปุตฺตํ ลภนฺติ, มา ตาต โน อมาเตสิ,
 มา กปณฺณทฺฐเกหิ ปุตฺเตหิ อมฺมาย โน วิปฺปวาเสสิ.
- [๒๑๑๖] พหุทฺทขิ^๓ โปสิยา^๓ จนฺทํ อมฺมํ ตฺวํ ชียเส ปุตฺตํ,
 วนฺทามิ โข เต ปาเท, ลภตํ ตาโต ปรโลกํ.
- [๒๑๑๗] หนฺท จ มํ อุปฺคฺขห^๔ ปาเท เต อมฺมํ วนฺทิตฺตํ เทหิ,
 คจฺฉามิทานิ ปวาสํ ยณฺณตฺถาย เอกราชสฺส.
- [๒๑๑๘] หนฺท จ มํ อุปฺคฺขห ปาเท เต อมฺมํ วนฺทิตฺตํ เทหิ,
 คจฺฉามิทานิ ปวาสํ มาตฺถ กตฺวา หทยโสภํ.
- [๒๑๑๙] หนฺท จ มํ อุปฺคฺขห ปาเท เต อมฺมํ วนฺทิตฺตํ เทหิ,
 คจฺฉามิทานิ ปวาสํ ชนฺสฺส กตฺวา หทยโสภํ.
- [๒๑๒๐] หนฺท จ ปทฺธมฺปุตฺตานํ โมลีส^๕ พทฺธสฺส โคตมิปุตฺต,
 จมฺปกทลมิสฺสาโย,^๖ เอสา เต โปราณิกา ปกตติ.
- [๒๑๒๑] หนฺท จ วิเลปนฺนเต ปจฺฉิมกํ จนฺทณํ วิลิเมปฺสฺส
 เยหิ จ สุวิลิตฺโต โสภสิ ราชปริสายํ.
- [๒๑๒๒] หนฺท จ มุทฺทกานิ วตฺถานิ ปจฺฉิมํ กาสิกํ นินฺวาเสหิ
 เยหิ จ สุนิวตฺถอ โสภสิ ราชปริสายํ.

^๑ ส.อ. อสสาสิกานิ จ.เท. อาสีสิกานิ

^{๓-๓} จ.เท. พหุทฺทขา โปสิย

^๔ จ.เท. โมฬี

^๒ ส.อ. ปุตตะนา

^๔ จ.เท. อุปคฺขห, เอมฺมปริปิ.

^๖ ส.อ. จมฺปกทลปิติ มิสฺสาโย

- [๒๑๓๑] น หิ ญฺนิมฺมสฺส รณฺโณ ฌาติมิตฺตา จ วิชฺชเร
 สุหทา เยน วทนต์ิ ราชานํ มา ฆาตยิ อตฺตรเช ปฺตฺเต.
- [๒๑๓๒] อิมเ เตปิ มยฺหํ ปฺตฺตา คุณฺโณ กายูรธาริโน,
 ราชานํ เทหิปี ยชฺชสฺส ยญฺญํ, อถ มุญฺจตุ โคตมิปฺตฺเต.
- [๒๑๓๓] วิสสตมฺปิ^๑ มํ กตฺวา^๒ ยชฺชสฺส สตฺตธา มหาราช,
 มา เขมฺมจฺปฺตฺตํ อวริ อทฺฐกํ สีหสงฺกาสํ.
- [๒๑๓๔] วิสสตมฺปิ มํ กตฺวา ยชฺชสฺส สตฺตธา มหาราช,
 มา^๓ เขมฺมจฺปฺตฺตํ อวริ^๔ อเปกฺขิตํ สพฺพโลกสฺส.
- [๒๑๓๕] พหุกา ทว ทินฺนา อภรรณา^๕ อจฺจาวจา สุภณิตมฺหิ
 มตฺตา มณิ เวพฺพริยา เอตฺนเต ปจฺฉิมกํ ทานํ.
- [๒๑๓๖] เยสํ ปุพฺเพ ขนฺธेषฺส ฌลฺลา มาลาคุณา วิวตฺตีสฺส
 เตสชฺชปี สฺนินฺสีโต^๕ เนตฺตีสฺส วิวตฺตีสฺสติ ขนฺธेषฺส.
- [๒๑๓๗] เยสํ ปุพฺเพ ขนฺธेषฺส จิตฺตา มาลาคุณา วิวตฺตีสฺส
 เตสชฺชปี สฺนินฺสีโต เนตฺตีสฺส วิวตฺตีสฺสติ ขนฺธेषฺส.
- [๒๑๓๘] อจิรา^๖ วต เนตฺตีสฺส วิวตฺตีสฺสติ ราชปฺตฺตานํ ขนฺธेषฺส,
 อถ มม ททยํ น ผลติ, ตาว ทพฺพททฺชนญจ^๗ เม อาสิ.
- [๒๑๓๙] กาสิกสฺสจิวตฺถธา คุณฺฑลฺลิโน อคฺคฺลจฺนทฺทวิลิตฺตา
 นิยฺยาถ จนฺทสฺสุริยา ยญฺญตฺถาย เอกราชสฺส.

^๑ ฉ., เท. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.^{๓-๓} ฉ., เท. มา เขมฺมจฺปฺตฺตมวริพุดธาย 12/06/2566
^๕ ส., อ. ปิตนฺสีโต, เอมฺปริปี.^๗ ฉ., เท. ทพฺพททฺชนญจ^{๒-๒} ฉ., เท. ทิลสฺตํ มํ กตฺวาน, เอมฺปริปี.^๔ ฉ., เท. ทินฺนาภรรณา^๖ ฉ., เท. อจิรี

- [๒๑๔๐] กาสิกสัจจัตถธรา กุณฑลโน อคฺคฺลฺลจฺจนฺทนิลิตฺตา
 นิยุยาถ จนฺทสุริยา มาตุ กตฺวา หทยโสภํ.
- [๒๑๔๑] กาสิกสัจจัตถธรา กุณฑลโน อคฺคฺลฺลจฺจนฺทนิลิตฺตา
 นิยุยาถ จนฺทสุริยา ชนฺสฺส กตฺวา หทยโสภํ.
- [๒๑๔๒] มํสฺรสโกชฺณา นุหาปกฺสฺนฺหาตา^๑ กุณฑลโน อคฺคฺลฺลจฺจนฺทนิลิตฺตา
 นิยุยาถ จนฺทสุริยา ยณฺณตฺถาย เอกฺราชสฺส.
- [๒๑๔๓] มํสฺรสโกชฺณา นุหาปกฺสฺนฺหาตา กุณฑลโน อคฺคฺลฺลจฺจนฺทนิลิตฺตา
 นิยุยาถ จนฺทสุริยา มาตุ กตฺวา หทยโสภํ.
- [๒๑๔๔] มํสฺรสโกชฺณา นุหาปกฺสฺนฺหาตา กุณฑลโน อคฺคฺลฺลจฺจนฺทนิลิตฺตา
 นิยุยาถ จนฺทสุริยา ชนฺสฺส กตฺวา หทยโสภํ.
- [๒๑๔๕] สพฺพสฺมี อุกฺกตสฺมี นิสฺสีติเต จนฺทสุริยสฺมี^๒ ยณฺณตฺถาย
 ปญฺจาลราชธิตา ปญฺชลิกา สพฺพปฺริสนฺตรมนุปรียาสี.^๓
- [๒๑๔๖] “เยน สจฺเจน ขณฺฑหาโล ปาปกมฺมํ กโรติ ทุมฺเมโธ,
 เอเตน สจฺจวชฺเชน สมฺมจฺฉินิ สามิเกน โหมิ.
- [๒๑๔๗] เย อิตฺตฺติ อมนุสฺสา ยานิ จ ยกฺขภูตภพฺยานิ
 กโรนฺตุ เม เวยฺยาวฏฺฐิํ, สมฺมจฺฉินิ สามิเกน โหมิ.
- [๒๑๔๘] ยา เทวตา อิทฺถตา ยานิ จ สพฺพภูตภพฺยานิ^๔
 สรณฺณสฺสินิ อนาถํ ตายถ มํ, ยาจามิ โว ปติมาหํ อเชยฺย.^๕

^๑ จ.,เท. นุหาปกฺสฺนฺหาปิตา, เอมุปริปิ..^๒ ส.,อิ. จนฺทียสฺมี จ.,เท. จนฺทสฺมี^๓ ส.,อิ. สพฺพปฺริสนฺตรมนุปรียาสี จ.,เท. สพฺพปฺริสาย สมฺมปฺริยายิ^๔ จ.,เท. ยกฺขภูตภพฺยานิ^๕ ส. อชฺย จ.,เท. อเชย

- [๒๑๔๙] ตํ สุตฺวา อมนุสฺโส อโยกุญฺญํ ปริพฺภมิตฺวาน
ภยมสฺส ชนยนฺโต ราชานํ อิทมวโจ.
- [๒๑๕๐] พุชฺฌสฺส โข ราชกลิ, มา เตหํ^๑ มตฺถกํ นิตาเพสฺสี,^๒
มา เขฏฺฐจปฺตตํ อวชิ อทฺฐกํ สีหสงฺกาสํ.
- [๒๑๕๑] โก เต ทิฏฺฐโจ ราชกลิ, ปฺตตภริยาโย หณฺณมานาโย
เสฏฺฐจี จ คหปตโย อทฺฐกา สคฺคกามา หิ.
- [๒๑๕๒] ตํ สุตฺวา ขณฺฑหาโล ราชา จ อพฺภุตฺตมิทํ ทิสฺวาน
สพฺเพสฺส พทฺธนาณิ โมเจสฺสุ ยถา ตํ อนุปฺมาตํ.^๓
- [๒๑๕๓] สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส เย ตตฺถ สฺมาคตา ตทา อาสํ
สพฺเพ เอเกกเลทฺทุมทํสฺส, เอส วโห ขณฺฑหาฬสฺส.
- [๒๑๕๔] สพฺเพ ปวิฏฺฐจา^๔ นิริยํ ยถา ตํ ปาปกมฺมํ กริตฺวาน
น หิ ปาปกมฺมํ กตฺวา ลพฺภา สุกฺติ^๕ อิตฺโต คนฺตํ.
- [๒๑๕๕] สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส เย ตตฺถ สฺมาคตา ตทา อาสํ
จนฺทํ อภิสินฺทิจิสุ สฺมาคตา ราชปฺริสา^๖ จ.
- [๒๑๕๖] สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส ยา^๗ ตตฺถ สฺมาคตา ตทา อาสํ
จนฺทํ อภิสินฺทิจิสุ สฺมาคตา ราชกณฺณาโย [^๘].
- [๒๑๕๗] สพฺเพสฺส วิปฺปมฺตเตสฺส เย ตตฺถ สฺมาคตา ตทา อาสํ
จนฺทํ อภิสินฺทิจิสุ สฺมาคตา เทวปฺริสา^๘ จ.

^๑ น., เท. ตาหํ^๒ ส., อ. นิตาเพมิ^๓ ส., อ. อปาปาน^๔ ส. ปตีสฺส อ. ปติตฺวา^๕ น., เท. สุกฺติ²⁵⁶⁶^๖ น., เท. ราชปฺริสา^๗ น., เท. เย^๘ น., เท., อ. จสทโท ทิสฺสติ. เอวฺมฺปฺริปิ.^๘ น., เท. เทวปฺริสา

- [๒๑๕๘] สพฺเพสุ วิปฺปมุตฺเตสุ ยา^๑ ตตฺถ สมากตา ตทา อาสํ
 จนฺทํ อภิสินฺจิสฺสุ สมากตา เทวกณฺญาโย [^๒].
- [๒๑๕๙] สพฺเพสุ วิปฺปมุตฺเตสุ เย ตตฺถ สมากตา ตทา อาสํ
 เจลฺลกฺเขปมกรํ สมากตา ราชปฺริสา จ.
- [๒๑๖๐] สพฺเพสุ วิปฺปมุตฺเตสุ ยา ตตฺถ สมากตา ตทา อาสํ
 เจลฺลกฺเขปมกรํ สมากตา ราชกณฺญาโย.
- [๒๑๖๑] สพฺเพสุ วิปฺปมุตฺเตสุ เย ตตฺถ สมากตา ตทา อาสํ
 เจลฺลกฺเขปมกรํ สมากตา เทวปฺริสา^๓ จ.
- [๒๑๖๒] สพฺเพสุ วิปฺปมุตฺเตสุ ยา ตตฺถ สมากตา ตทา อาสํ
 เจลฺลกฺเขปมกรํ สมากตา เทวกณฺญาโย.
- [๒๑๖๓] สพฺเพสุ วิปฺปมุตฺเตสุ พหุ อานนฺทินิ อหุ,^๔
 วาทิสฺสุ นนฺทิปฺปเวสนครี^๕ พนฺธนา โมกฺโข อโฆสิตฺถาติ.

สตฺตมํ จนฺตกฺขมาชาตกั.^๖

๘. มหานารทกสฺสปชาตกั (๕๔๕)

- [๒๑๖๔] อหุ ราชา วิเทหानํ องฺคติ^๗ นาม ขตฺติโย
 ปหฺนุตโยคฺโค ธนินา อนนฺตพลปฺริโส.

^๑ ฉ., เท. เย

^๓ ฉ., เท. เทวปฺริสา

^๕ ฉ., เท. นนฺทิปฺปเวสิ นคร

^๗ ส. องฺคติ, เอวฺมฺปฺริปี.

^๒ ฉ., เท., อ. จ, เอวฺมฺปฺริปี.

^๔ ฉ., เท. พหุ อานนฺทิตา อหุ

^๖ ส., อ. ขณฺททาลชาตกั

- [๒๑๖๕] โส จ ปณฺณรเส^๑ รตฺตี ปุริเม ยามะ อนาคเต
จาตุมาสา^๒ โกมุทียา มจฺเจ สนนฺปิตายิ.
- [๒๑๖๖] ปณฺทิตะ สุตสมฺปนฺเน มิตฺตปุพฺเพ^๓ วิจกฺขณเ
วิชยญฺจ สุนามญฺจ เสนาปตี อลาตกั.
- [๒๑๖๗] ตมนุปฺปจฺฉิ เวเทโห ปจฺเจกั พุรฺธ สํ รุจฺฉิ,
จาตุมาสา โกมุทชฺช ชุณฺหํ, พุยฺยปทํ^๔ ตมํ,
กายชฺช รติยา รตฺตี วิหเรมฺห อิมํ อุตฺตํ.
- [๒๑๖๘] ตโต เสนาปตี รณฺโณ อลาโต เอตทพฺุริ
หญฺจ โยคคํ พลํ สพฺพํ เสนํ สนนฺนาหยามเส.
- [๒๑๖๙] นียฺยาม เทว ยุตฺถาย อนนฺตพลโปริสา
เย เต วสํ น อายนฺติ วสํ อุปนียามเส,^๕
เอสา มยฺหํ สกา ทิฏฺฐิ, อชิตํ โอชียามเส^๖
รมสฺสุ^๗ เทว ยุตฺถาย, เอตํ จิตฺตมตํ มม.^๘
- [๒๑๗๐] อลาตสฺส วโจ สุตฺวา สุนาโม เอตทพฺุริ
สพฺเพ ตฺยฺหํ มหาราช อมิตฺตา วสมาคตา.
- [๒๑๗๑] นิภิตฺตสฺสตา ปจฺจตฺตา^๙ นีวาตมนฺวตฺตเร,
อุตฺตโม อุตฺสวํ อชฺช, น ยุตฺถํ มม รุจฺฉติ.
- [๒๑๗๒] อนนฺปานญฺจ ขชฺชญฺจ ขิปฺปํ อภิหรนฺตุ เต,
รมสฺสุ เทว กาเมหิ นจฺจคฺเคเตสฺสุ วาทิเต.

^๑ ฉ.,เท. ปณฺณรสี^๓ ส.,อิ. มิตฺตปุพฺเพ^๕ มตฺตอายุ 12/06/2568^๕ ฉ.,เท. อุปนียามเส^{๗-๗} ฉ.,เท.,อิ. อิทํ คาทาปาททวํ น ทิสฺสติ.^๒ ส.,อิ. จาตุมสฺส^๔ ส.,อิ. พุยฺยปคตํ^๖ ฉ.,เท. โอชินามเส^๘ ฉ.,เท. ปจฺจตฺตา

- [๒๑๗๓] สุนามสฺส วโจ สุตฺวา วิชโย เอตทพฺรวิ,
สพฺเพ กามา มหาราช นิจุจํ ตว อฺปฏฺจิตา.
- [๒๑๗๔] น เหเต ทูลฺลภา เทว ตว กาเมหิ โมทิตุํ,
สทาปี กามา ลพฺภนฺติ,^๑ เนตํ จิตฺตมตํ มม.
- [๒๑๗๕] สมณํ พฺราหฺมณํ วาปี อฺปาเสมุ พหุสฺสุตํ
โย นชฺช วินเย กงฺขํ อตฺถธมฺมวิฑู อิสฺเส.
- [๒๑๗๖] วิชยสฺส วโจ สุตฺวา ราชา องฺคติมพฺรวิ
ยถา วิชโย ภณฺติ มยฺหํ เปตํว รุจฺจติ.
- [๒๑๗๗] สมณํ พฺราหฺมณํ วาปี อฺปาเสมุ พหุสฺสุตํ
โย นชฺช วินเย กงฺขํ อตฺถธมฺมวิฑู อิสฺเส.
- [๒๑๗๘] สพฺเพว สนฺตา กโรธ มตฺตี กํ อฺปาเสมุ ปณฺทิตํ,
โย^๒ นชฺช วินเย กงฺขํ อตฺถธมฺมวิฑู อิสฺเส.
- [๒๑๗๙] เวเทหสฺส วโจ สุตฺวา อลาโต เอตทพฺรวิ
อตฺถายํ มิคทายสฺมี อเจโล ธีรสมฺมโต.
- [๒๑๘๐] कुโณ กสฺสปโคตฺตายํ สฺสโต จิตฺรเกถิ คณิ,
ตํ เทว ปยิริปาเสมุ^๓ โส โน กงฺขํ วิเนสฺสติ.
- [๒๑๘๑] อลาตสฺส วโจ สุตฺวา ราชา โจเทสิ สารถิ
มิคทายํ คมิสฺสาม, ยุตฺตํ ยานํ อิธานย.
- [๒๑๘๒] ตสฺส ยานํ อโยเชสฺสุ ทนฺตํ รุปียปทฺขรํ
สูกุมฺมฏฺจปรีวาริ ปณฺทริ โทสิหา มุขํ.^๔

- [๒๑๘๓] ตตฺราสุํ กุมฺภายุตฺตา จตฺตาโร สินฺหา หยา
อนิฉฺฐปมสมฺปปาตา สุทนต์ตา สุวณฺณมาลีโน.
- [๒๑๘๔] เสตจฺจนฺตํ, เสตฺรโธ, เสตสฺสา เสตวิชนิ,
เวเทโห สหฺมจฺเจหิ นียํ^๑ จนฺโทว โสภติ.
- [๒๑๘๕] ตมนุยายีสุ พหฺวโ อินฺทฺธิขคฺคฺชรา^๒ พลี
อสุสฺปิฏฺฐจิกฺตา วีรา นรา นรฺวราธิป.
- [๒๑๘๖] โส มุหฺตตํว ยายิตฺวา ยานา โอริยุห ขตฺติโย
เวเทโห สหฺมจฺเจหิ ปตฺติ คฺคณฺมุปาคมิ.
- [๒๑๘๗] เยปิ ตตฺถ ตทา อาสุํ พุราหฺมณิพฺภา สมากฺตา
น เต อปฺนยิ ราชา อกตํ ภูมิมาคเต.
- [๒๑๘๘] ตโต โส มุทฺทกา ภิสฺสียา มุทฺทจิตฺตกสนฺถเต^๓
มุทฺทปจฺจตฺถเต ราชา เอกมฺนตํ อุปาวิสิ.
- [๒๑๘๙] นิสฺซช ราชา สมฺโมทฺธิ กถฺมิ สาราณียํ ตโต
กจฺจิ ยาปนียํ ภนฺเต, วาตานิวิยตฺตตา.
- [๒๑๙๐] กจฺจิ อกสิรา วุตฺติ, ลภสิ^๔ ปิณฺฑิยาปนํ,^๕
อปฺปาพาโช^๖ จสิ^๗ กจฺจิ, จกฺขุ^๘ น ปริหายติ.
- [๒๑๙๑] ตํ คฺคฺโณ ปฏฺฐิสฺมโมทฺธิ เวเทหิ วินฺเย รตํ
ยาปนียํ มหาราช, สพฺพเมตํ ตทฺฐายิ.

^๑ ฉ.,เท. นียํ^๒ ส.,อิ. มุทฺทจิตฺตกาพฺทก

พิมพ์อายุ 18/06/2560

^๔ ฉ.,เท. ปิณฺฑิยาปนํ^๕ อ. ว^๖ ส. อินฺทฺทขคฺคฺชรา อ. อมฺมิขคฺคฺชรา^๗ ส.,อิ. ลพฺภติ^๘ ฉ.,เท. อปฺปาพาโช^๙ ฉ.,เท. จกฺขุ

- [๒๑๙๒] กจฺจิ ตฺยหํปิ เวเทห ปจฺจนฺตา น พลฺลียเร,
 กจฺจิ อโรคฺ^๑ โยคฺคฺนฺเต กจฺจิ วหติ วาหฺนํ,
 กจฺจิ เต พฺยาธิโย^๒ นตฺถิ สรีรสฺสฺสปตาปฺยา.^๓
- [๒๑๙๓] ปฏฺฐิสฺมโมทิตโต ราชา ตโต ปุจฺฉิ อนนฺตฺรา
 อตฺถํ ฐมฺมญฺจ ฌายญฺจ ฐมฺมกาโม รเถสฺสโก.
- [๒๑๙๔] กถํ ฐมฺมญฺจเร มจฺใจ มาตาปิตฺตฺสฺส กสฺสโป,
 กถญฺจเร อากฺขริเย, ปุตฺตทาเร กถญฺจเร.
- [๒๑๙๕] กถญฺจเรยฺย วุฑฺฒสฺส, กถํ สมณพฺรหฺมณฺเ,
 กถญฺจ พลกายสฺมึ, กถํ ชนปเท จเร.
- [๒๑๙๖] กถํ ฐมฺมญฺจจิริตฺวาน เปจฺจ^๔ คจฺจนฺติ สฺสคฺคตี,
 กถญฺจเก อฐมฺมญฺจา ปตฺนฺติ นิริยํ อโร.^๕
- [๒๑๙๗] เวเทหสฺส วโจ สุตฺวา กสฺสโป เอตทพฺุริ
 สฺสโณหิ เม มหาราช สจฺจํ อวิตถํ ปทํ.
- [๒๑๙๘] นตฺถิ ฐมฺมจิริตฺสฺส^๖ ผลํ กลฺยาณปาปกํ,
 นตฺถิ เทว ปโรโลโก,^๗ โก ตโต หิ อิธาคโต.
- [๒๑๙๙] นตฺถิ เทว ปิตโร วา, กุโต มาตา กุโต ปิตา,
 นตฺถิ อากฺขริโย นาม, อทฺนตํ โก ทเมสฺสติ.

^๑ อ. อโรคํ

^๓ ส.อ. สรีรสฺสฺสปตาปิกา

^๕ น.,เท. อโก

^๗ น.,เท. ปโร โลโก

^๒ น.,เท. พฺยาธิโย

^๔ ส.อ. เปจฺจ คจฺจนฺติ น.,เท. มจฺจา

^๖ ส. ฐมฺมสฺส จินฺนสฺส

- [๒๒๐๐] สมตูลยานิ ภูตานิ นตฺถิ เชฏฺฐาปจายิกา,
 นตฺถิ พลล์^๑ วิริยํ วา, กุโต อุมฺมจฺจนปฺริโส.^๒
 นียตานิ หิ ภูตานิ ยถา โคณฺวิโส ตถา.
- [๒๒๐๑] ลทฺธเชยฺยํ ลภเต มจฺโจ, ตตฺถ ทานผลํ กุโต,
 นตฺถิ ทานผลํ เทว, อวโส เทววิริโย.
- [๒๒๐๒] พาเลหิ ทานํ ปญฺญตตํ, ปณฺฑิตฺเตหิ ปฏิจฺฉิตํ,
 อวสา เทนฺติ ธีรานํ พาลา ปณฺฑิตมานิโน.
- [๒๒๐๓] สตฺติเม สสฺสตา กายา อจฺเจชฺชา อวิโกปิโน
 เตโช ปจฺวี อาโป จ วาโย สุขทฺทุกฺขณฺจิเม^๓
 ซีเว จ สตฺติเม กายา เยสํ เจตฺตา น วิชฺชติ.
- [๒๒๐๔] นตฺถิ หนฺตา ว เจตฺตา วา หณฺณเร^๔ วาปิ โกจิ น^๕
 อนฺตเรเยว^๕ กายานํ สตฺถานิ วิตีวตฺตเร.
- [๒๒๐๕] โย จายิ^๖ สิริมาทาย ปเรสํ นิสิตาสินา
 น โส จินฺทติ เต กาเย, ตตฺถ ปาปผลํ กุโต.
- [๒๒๐๖] จุลฺลาสีติมหากปฺเป สพฺเพ สุขฺฆณฺติ สํสรํ,
 อนาคเต ตมฺหิ กาเล สญฺญโตปิ น สุขฺฆติ.
- [๒๒๐๗] จริตฺวาปิ พหุํ ภทฺรํ เนว สุขฺฆณฺติ นาคเต,^๗
 ปาปญฺเจปิ พหุํ กตฺวา ตํ ขณํ นาตีวตฺตเร.

^๑ อ. พลล์ วา^๓ ฉ.,เท. สุขํ ทฺทุกฺขณฺจิเม อ. สุขทฺทุกฺขณฺจิเม^๕ ฃ.,เท. อนฺตเรเนว^๗ ฉ.,เท. สุขฺฆณฺตินาคเต^๒ ฉ.,เท.,อ. อุมฺมจฺจนปฺริส^{๔-๕} ฉ.,เท. หณฺณเร วาปิ โกจิ น^๖ ส.,อ. ปายํ สิริ มาทาย ฉ.,เท. จายิ

- [๒๒๐๘] อนุปุพเพน โน สุทฺธิ กปฺปานิ จุลลาสีตียา,
 นิยตี นาทิวตฺตาม เวลนฺตมिव สาคโร.
- [๒๒๐๙] กสฺสปสฺส วโจ สุตฺวา อลาโต เอตทพฺพริ
 ยถา ภทฺนโต ภณฺติ มยฺหเมตฺว รุจฺจติ.
- [๒๒๑๐] อหํปิ ปุริมํ ชาตี สเร สํสริตตฺตโน,
 ปิงฺคโล นามหํ อาสี ลุทฺโท โคฆาตโก ปุเร.
- [๒๒๑๑] พาราณสียํ ผิตายํ พหุํ ปาปํ กตํ มยา,
 พหุ มยา^๑ หตา ปาณา มหีสา สุกรา อชา.
- [๒๒๑๒] ตโต จุตํหํ อิธ ชาโต อิทฺธะ เสนาปติกุเล,
 นตฺถิ นฺน ผลํ ปาเป,^๒ โยหํ^๓ น นิริยํ คโต.
- [๒๒๑๓] อเถตฺถ วิชโก นาม ทาโส อาสี ปฏฺวชฺชรี,^๔
 อุโปสถํ อุปวสนฺโต คุณสนฺติกุปาคมิ.
- [๒๒๑๔] กสฺสปสฺส วโจ สุตฺวา อลาตสฺส จ ภาสีตํ
 ปสฺสสนฺโต มุหุํ อุณฺหํ รุทํ อสฺสฺสนิ วตฺตยิ.
- [๒๒๑๕] ตมนุปุจฺฉิ เวเทโห กิमतฺถํ สมฺม โรทสิ,
 กิณฺเต สุตํ วา ทิฏฺฐํ วา, กิ มํ เวเทสิ เวทนํ.
- [๒๒๑๖] เวเทหสฺส วโจ สุตฺวา วิชโก เอตทพฺพริ
 นตฺถิ เม เวทนา ทุกฺขา, มหาราช สุโณหิ เม.
- [๒๒๑๗] อหํปิ ปุริมํ ชาตี สรามิ สุขมตฺตโน
 สาเกตาหํ^๕ ปุเร อาสี ภาวเสฏฺฐี คุณฺเ รโต.

^๑ อ. มยฺห^๓ ส.อ. โสฬ^๕ อ. สาเกตาย^๒ ฉ.,เท. ปาป^๔ ส.อ. ปพฺพจรี ฉ.,เท. ปฏฺวจรี

- [๒๒๑๘] สมมโต พุราหุณิพุภานัน สัมภาครโต สัจ,
น จาปิ ปาปกัม กัมมัม สรามิ กตมตฺตโน.
- [๒๒๑๙] ตโต จุตาคัม เวเทห อิทฺ ชาโต ทุริตฺติยา
คพฺภมฺหิ กุมฺภทาสิยา ยโต ชาโต สุกฺคโต.
- [๒๒๒๐] เอวมฺปิ ทุกฺคโต สนฺโต สมจริยมธิฏฺฐิตो
อุปทฺตมฺภาคัม ภตฺตสฺส ททามิ โย เม อิจฺจติ.
- [๒๒๒๑] จาตุทฺทสี ปณฺจทสี สทา อุปวสามหํ,
น จาปิ ปาณฺ^๑ หีสามิ เถยฺยญฺจาปิ วิวชฺชยิ.
- [๒๒๒๒] สพฺพเมว หิ นฺนุเนตํ สจฺจिณฺณํ ภวติ นิปฺพลํ,
นिरตฺถํ มณฺณิหํ สีลํ อลาโต ภาสตี ยถา.
- [๒๒๒๓] กลิเมว นฺนุณ คณฺหามิ อสิปโป ชฺชุตฺตโก ยถา,
กมฺมํ อลาโต คณฺหาติ กิตฺโวลี กิฏฺฐิตो ยถา.
- [๒๒๒๔] ทวารํ นปฺปฏฺิปสฺสามิ เยน คจฺฉามิ สุกฺคตี,
ตสฺมา ราช ปโรทามิ สุตฺวา กสฺสปภาสิตํ.
- [๒๒๒๕] วิชกสฺส วโจ สุตฺวา ราชา องฺคติมพฺรวิ
นตฺถิ ทวารํ สุกฺคติยา, นียตํ^๒ กงฺข วิชก.
- [๒๒๒๖] สุขํ วา ยถิ วา ทุกฺขํ นียตํ^๓ กิร ลพฺภติ,
สํสารสฺสทฺธิ สพฺเพสฺส, มา ตฺริโต^๔ อนาคเต.
- [๒๒๒๗] อหฺมฺปิ ปุพฺเพ กลฺยาณํ พุราหุณิพฺภเกสุ ปาวโฏ^๕
โวหารมฺนุสฺสสนฺโต รติหิโน ตทนฺตฺรา.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ภูเต^๓ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ.,เท. นียติยา^๕ ฉ.,เท. พุยาวโฏ, เอวมฺปริปิ.^๒ ฉ.,เท.,อิ. นียตี^๔ ฉ.,เท. ตฺริตฺโต

- [๒๒๒๘] ปุณปี ภานเต ทกฺเขมุ, สงฺคติ เจ ภวิสฺสติ
 อิํ วัตฺวาน เวเทโห ปจฺจคา สนนฺนิเวสนํ.
- [๒๒๒๙] ตโต รตฺยา วิสเน อุปฏฺฐาณมปิ อํคติ
 อมจฺเจ สนนฺนิปาเตตฺวา อิํ วจนฺมพฺรวิ.
- [๒๒๓๐] จนฺทเก เม วิมานสฺมี สทา กาเม วิเชนฺตุ เม
 มา^๑ มุปกจฺจุ^๑ อตฺเตสุ คฺยุหฺปปกาสิเยสุ จ.
- [๒๒๓๑] วิชโย จ สุนาโม จ เสนาปติ อลาตโก
 เอเต อตฺเต นิสฺสทนต์ โวหารกฺุสลา ตโย.
- [๒๒๓๒] อิํ วัตฺวาน เวเทโห กาเมว พหุ มณฺณถ
 น จาปี พฺราหฺมณฺิพฺเภสุ อตฺเต กิสฺมิณฺจิ ปาวโฏ.^๒
- [๒๒๓๓] ตโต เทวสฺตฺตรตฺตสฺส เวเทหสฺสตรชา ปิยา
 ราชกณฺเฎา รุจา^๓ นาม ชาติมาตฺรพฺรวิ.
- [๒๒๓๔] อลงฺกโรถ มํ อมฺม^๔ สขิโย จ อลงฺกโรนฺตุ เม
 สุเว ปณฺณรโส ทิพฺโย คจฺจุํ ปิตุสฺส สนนฺติเก.^๕
- [๒๒๓๕] ตสฺสา มาลย์ อภิหฺริสุ จนฺทณฺญจ มหารหํ
 มณฺิสงฺขมฺุตตารตนํ นานารตฺเต จ อมฺพเร.
- [๒๒๓๖] ตณฺจ โสวณฺณมเย ปีเจ นิสฺสนํ พหุภิกฺตฺติโย
 ปริกิรีย อโสภิสฺสุ รุจํ รุจิริวณฺณินิ.
- [๒๒๓๗] सा ज सखिम्भुम्भकता सपुषाग्रण्णुसिता
 सत्तरिता^๖ अपुष्मिव जनฺทกํ ปาวิสี รุจา.

^{๑-๑} จ. เท. มา อุปคจฺจณ อ. มา มุปกจฺจุ

^๓ ส. อ. รุชา, เอวมฺปฺริปี.

^๕ จ. เท. อ. อิสฺสรสฺสนฺติเก

^๒ จ. เท. พุยวโฏ

^๔ จ. เท. อ. ขิปป

^๖ จ. เท. อ. สเตรธา

- [๒๒๓๘] อุปสงกมิตฺวา เวเทหิ วนทิตฺวา วินเย รตํ
 สุวณฺณขจิตฺ๑ ปิเญ เอกมณฺตํ อุปาวิสิ.
- [๒๒๓๙] ตณฺจ ทิสฺวาน เวเทโห อจฺจนํว สงฺคมํ
 รุจํ สขิมชฺฌคตํ อิทํ วจนมพฺรวิ.
- [๒๒๔๐] กจฺจิ รมสิ ปาสาทะ, อนโตโปกฺขรณิ ปติ
 กจฺจิ พหุวิธํ ขชฺชํ สทา อภิหรณฺติ เต.
- [๒๒๔๑] กจฺจิ พหุวิธํ มาลยํ โอจิณิตฺวา กุมาริโย
 ฆรเก กโรถ ปจฺเจกํ ขิตฺตทา รติรตา อหุ.๒
- [๒๒๔๒] เกน วา วิกลํ ตฺยหิ, ก็ ขิปปํ อหารนฺตุ เต,
 มโน กรสฺสุ กุญฺญมุขี,๓ อปิ จนฺทสมํ๔ หิ เต.
- [๒๒๔๓] เวเทหฺสฺส วโจ สุตฺวา รุจา ปิตรมพฺรวิ
 สพฺพเมตํ มหาราช ลพฺภติสฺสรสนฺติเก.
- [๒๒๔๔] สุเว ปณฺณรโส ทิพฺโย, สหสฺสํ อหารนฺตุ เม,
 ยถา ทินฺนญจ ทสฺสามิ ทานํ สพฺพวณฺิสฺวหิ.
- [๒๒๔๕] รุจาย วจันํ สุตฺวา ราชา อํคติมพฺรวิ
 พหุํ วินาสิตํ วิตตํ นิริตฺถํ อผลํ ตยา.
- [๒๒๔๖] อุโปสเถ วสํ นิจฺจํ อนนฺปานํ น ภฺยชฺชิ,
 นียเตตํ อภฺตฺตพฺพิ, นตฺถิ ปญฺญํ อภฺยชฺโต.
- [๒๒๔๗] วิชโกปิ หิ สุตฺวาน ตทา กสฺสปภาสิตํ
 ปสฺสสนฺโต มุหุํ อุณฺหิ รุทํ อสฺสุนิ วตฺตยิ.

๑ ส.,อิ. สุวณฺณวิกิตะ

๒ ส.,อิ. สุวณฺณวิกิตะ

๓ ส.,อิ. สุวณฺณวิกิตะ

๔ ส.,อิ. สุวณฺณวิกิตะ

๕ ส.,อิ. สุวณฺณวิกิตะ

- [๒๒๔๘] ยาว รุเจ ชีวมานา^๑ มา ภตฺตมปนามยิ
นตฺถิ ภทฺเท ปโร โลโก ก็ นีรตฺถํ วิหณฺณสิ.
- [๒๒๔๙] เวเทหสฺส วโจ สุตฺวา รุจา รุจิริวณฺณินิ
ชานํ ปุพฺพปาปํ ฌมฺมํ ปีตรํ เอตทพฺรวิ.
- [๒๒๕๐] สุตฺเมว ปุเร อาสิ,
พาลุปเสวี โย โหติ ปจฺจกฺข^๒ ทิฏฺฐมฺหิ มยา
พาโลว สมปชฺชถ.
- [๒๒๕๑] มุพฺพโห หิ มุพฺพหมาคฺคม
ปฏฺฐูปิ อลาเตน ภียโย โมหํ นิคฺคจฺจติ,
วิชฺเคน จ มฺยฺหิตฺตุ.
- [๒๒๕๒] ตวณฺจ เทวาสิ สปฺปณฺโณ ธีโร อตฺถสฺส โกวิโท
กถํ พาลเอหิ สทฺธิโส^๓ หีนทิฏฺฐิมุปาคมิ.
- [๒๒๕๓] สเจ หิ สํสารปณฺเณ สุขุณฺตติ,
นีรตฺถิยา ปพฺพชฺชา คฺคณฺสฺส,
กิโณว อคฺคิ ชลิตํ อปาปตํ
อาปชฺชติ^๔ โมหมุพฺพโห^๕ นคฺคภาวํ.
- [๒๒๕๔] สํสารสฺสทฺธิติ ปุเร นิวิฏฺฐา
กมฺมํ วิทฺธุเสนฺติ พหุ อชานํ
ปุพฺเพ กलि ทฺถคฺคหิโตว อตฺถโ^๖
ทฺถมฺโฆโย พลิสสา อมฺพุชฺว.

^๑ ส.อ. ชีวสินโน

^๒ หมายเหตุ 12/06/2566
ฉ.,เท.,อ. สทฺธิ

^๓ ส.อ. โมมุโห

^๔ ฉ.,เท.,อ. สกฺขิ

^๕ ฉ.,เท. อุปปชฺชติ

^๖ ฉ.,เท.,อ. อตฺถา กสิ ทฺถคฺคหิโตวณฺตภาติปิ

- [๒๒๖๕] ยัม ยัม หิ ราช^๑ ภาชติ สนฺตัม^๒ วา ยทิวา อสั
 สีสวณฺตัม วิสีลํ วา วสํ ตสฺสเสว กจฺจติ.
- [๒๒๖๖] ยาทิสํ กุรุเต มิตฺตัม ยาทิสณฺจูปเสวติ
 โสปี ตาทิสโก โหติ, สหวาโส หิ ตาทิโส.
- [๒๒๖๗] เสวมาโน เสวมานํ สัมมุจฺโจะ สัมมุสํ ปรี
 สโร ทุฏฺฐโจะ^๓ กลาปว อลิตฺตมฺพฺลิมฺปติ,
 อุปเลปภยา ธีโร เนว ปาปสขา ลียา.
- [๒๒๖๘] ปุติมจฺฉํ กุสคฺเคน โย นโร อุปนยฺหติ
 กุสาปี ปุตี^๔ วายนฺติ เอวํ พาลูปเสวนา.
- [๒๒๖๙] ตครณฺจ ปลาเสน โย นโร อุปนยฺหติ
 ปตฺตาปี สุรกี^๕ วายนฺติ, เอวํ ธีรูปเสวนา.
- [๒๒๗๐] ตสฺมา ปตฺตปฺปฏฺสเสว^๖ ญตฺวา สมฺปากมตฺตโน
 อสนฺเต นฺนูปเสเวยฺย^๗ สนฺเต เสเวยฺย ปณฺทิตฺโต,
 อสนฺโต นิริยํ เนนฺติ สนฺโต ปาเปนฺติ สุคตී.
- [๒๒๗๑] อหฺมปิ ชาตฺติโย สตฺต สเร สัสมิตตฺตโน
 อนาคเตปี^๘ สตฺเตว ยา คมฺิสฺสํ อิตฺโต จุตฺตา.
- [๒๒๗๒] ยา เม सा สตฺตมฺมี ชาตฺติ อหุ ปุพฺเพ ชนาธิป
 กมฺมารปฺตฺโต มคฺเชสุ อหุ ราชคฺเห ปุเร.

^๑ อ. ราชา^๓ จ., เท. ทิทฺโธ^๔ จ., เท. สุรกี^๗ จ., เท. โนปเสเวยฺย^๒ อ. สดํ^๔ จ., เท. ปุติ^๖ ส., อ. ผลปฺปฏฺสเสว^๘ จ., เท. อนาคตา

- [๒๒๗๓] ปาป^๑ สหายมาคมม พหุ^๑ ปาป กตัมยา
ปรทาสสุส เหาเจนนตา จริมหา อมรา วีย.
- [๒๒๗๔] ตัม กมัม นิหิตัม อฏฐา ภสฺมาจจฺจนโนว ปาวโก
อถ อญฺเฌหิ กมฺเมหิ อชาयी วสฺสุมิย.
- [๒๒๗๕] โกสมฺพิยํ เสฏฺฐิภูเล อิทฺเต ฝิเต มหทฺธเน
เอกปฺตโต มหาราช นิจฺจํ สกุกตปฺปฺชิตโต.
- [๒๒๗๖] ตตฺถ มิตฺตัม อเสวิสสํ สหายํ สาทเว รตํ
ปณฺทิตํ สุตสมฺปนฺนํ โส มํ อตฺถเ นิเวสยิ.
- [๒๒๗๗] จาตุทฺทสี ปญฺจทฺสี พหุํ รตฺติมุปาวิสี^๒
ตัม กมัม นิหิตัม อฏฐา นิธีว อุทกนฺติเก.
- [๒๒๗๘] อถ ปาปานิ^๓ กมฺมานิ ยเมตํ มคเช กตัม
ผลํ ปริยาคตํ^๔ ปจฺจนา ภูตฺวา ทฺวฏฺฐวิสํ ยถา.
- [๒๒๗๙] ตโต จุตานิ เวเทห โรธฺวเว นิรเย จิรํ
สกมฺมฺนา อปฺจิสสํ ตํ สรํ น สฺขํ ลเภ.
- [๒๒๘๐] พหุสฺสคณฺเ ตตฺถ เขปยิตฺวา พหุํ ทฺวขํ
ภินฺนาคเต^๕ อหุ^๖ ราช ฉกฺโล^๗ อุทฺตตปฺพลอ.
- [๒๒๘๑] สาทปฺตฺตา มยา วุพฺหา^๘ ปิฏฺฐิยา จ รเถน จ
ตสฺส กมฺมสฺส นิสฺสนฺโท ปรทาสมนสฺส เม.

^๑ ฉ., เท. พหุ^๓ ฉ., เท. ปาปานิ^๕ ส., อ. ๑๒/๐๖/๒๕๖๖
^๕ ส., อ. เกณณากฏ^๗ ส., อ. ฉกฺโล อุทฺตตปฺพลอ ฉ., เท. ฉกฺโล^๒ ฉ., เท. รตฺติ อุปาวิสี^๔ ฉ., เท. ปริยาคม^๖ ฉ., เท., อ. อหุ^๘ ฉ., เท. วุพฺหา

- [๒๒๘๒] ตโต จูตาหิ เวเทห กปิ อาสี พุทธาเวเน
 นิลุญจิตลโลเยว^๑ ยุตเพน ปคพภินา,
 ตสฺส กมฺมสฺส นิสฺสนฺโท ปรทารคมฺนสฺส เม.
- [๒๒๘๓] ตโต จูตาหิ เวเทห ทสนฺเนสฺส^๒ ปสฺส^๓ อหฺ,
 นิลุญจิตโต ชโว ภทฺโร, โยคคํ วุพฺพหิ จิรํ มยา,
 ตสฺส กมฺมสฺส นิสฺสนฺโท ปรทารคมฺนสฺส เม.
- [๒๒๘๔] ตโต จูตาหิ เวเทห วชฺชีสฺส กุลมาคมา
 เนวิตถิ น ปุมา อาสี มนุสฺสตเต สุกฺกุลลเก,
 ตสฺส กมฺมสฺส นิสฺสนฺโท ปรทารคมฺนสฺส เม.
- [๒๒๘๕] ตโต จูตาหิ เวเทห อชาयी นนฺทเน วเน
 ภวเน ตาวตีสํหา อจฺจรา กามวณฺณินี.
- [๒๒๘๖] วิจิตฺตวตฺถาภรณา อามุตฺตมณิกฺกุณฺฑลลา
 กุสลา นจฺจคิตฺตสฺส สกฺกสฺส ปรีจาริกา.
- [๒๒๘๗] ตตฺถ จิตาหิ เวเทห สรามิ ชาตโย อีมา
 อนาคเตปิ สตฺเต ว ยา คมิสฺสํ อิตโต จูตา.
- [๒๒๘๘] ปรียาคตฺตํ กุสลํ ยํ เม โกสมฺพิยํ กตํ,
 เทเว เจว มนุสฺสเส จ สนฺชาวิสฺสํ อิตโต จูตา.
- [๒๒๘๙] สตฺต ชจฺจา^๔ มหาราช นิจฺจํ สกฺกตปฺปชิตา
 อิตฺถิภาวา^๕ น มุจฺจิสฺสํ จฺญจาว คตฺติโย^๖ อีมา.

^๑ ส.,อ. นิลุญจิตโต ชโว

พิมพ์ 12/06/2560

^๓ ฉ.,เท. ปสฺส

^๕ ฉ.,เท. ติภาวา

^๒ ส.,อ. วชฺชีสฺส ฉ.,เท. ทสนฺเนสฺส

^๔ ฉ.,เท. ชจฺโจ.

^๖ ฉ.,เท. จฺญจาว นิคตฺติโย

- [๒๒๙๐] สตุตมี จ คติ เทว เทวปุตโต มหิทธิโก
ปุมมา เทโว ภวิสสามิ เทวกายสมิมุตตโม.
- [๒๒๙๑] อชฺชาปิ สนฺตานมยํ มาลํ คนฺถนฺติ นนฺทเน
เทวปุตโต ชโว นาม โย เม มาลํ ปฏิจฺจติ.
- [๒๒๙๒] มุหุตโต วีย โส ทิพฺโย อิธ วสฺसानิ โสพส,
รตฺติณฺทิว จ โส ทิพฺโย มานุสฺสี สรโทสตํ.
- [๒๒๙๓] อิติ กมฺมานิ อเนวนฺติ อสงฺเขยฺยาปิ ชาติโย,
กลฺยาณํ ยทิ วา ปาปํ น हि กมฺมํ วินสฺสตี.^๑
- [๒๒๙๔] โย อิจฺเฉ ปุริโส โหตุํ ชาตี ชาตี^๒ ปฺนปฺปฺนํ
ปรทาร์ วิวชฺเชยฺย ไรตปาโทว กทฺทมํ.
- [๒๒๙๕] ยา อิจฺเฉ ปุริโส โหตุํ ชาตี ชาตี ปฺนปฺปฺนํ
สามิกํ อปฺจาเยยฺย อินฺทวํ ปรีจาริกา.
- [๒๒๙๖] โย อิจฺเฉ ทิพฺพโกคณฺจ ทิพฺพมายํ ยสํ สุขํ
ปาปานิ ปรีวชฺเชตฺวา ติวริํ ฌมฺมมาจเร.
- [๒๒๙๗] กาเยน วาจา มนฺสา อปฺปมตฺโต วิจกฺขณ
อตฺตโน โหติ อตฺถาย อิตฺถี วา ยทิวา ปุมมา.
- [๒๒๙๘] ยะ เกจิเม มนุชา ชีวโลเก
ยสฺสสิโน สพฺพสมนฺตโกคา
อัสสยํ เตหิ ปุเร สุจิณฺณํ,
กมฺมสฺสกาเส ปุณฺณํ สพฺพสตฺตา.

- [๒๒๙๙] อิงฺฆานุจฺฉินฺเตสิ สยมฺปิ เทว,
 กุโตนินทานา เต อีมา ชนินฺท
 ยา เต อีมา อจฺจรสนฺนิกาสา
 อลงฺกตา กาณฺจณชาลฉนฺนา.
- [๒๓๐๐] อิจฺเจวํ ปิตรํ กณฺญา รุจา โตเสสิ องฺคตี,
 มุพฺพหสฺส มคฺคมาจิกฺขิ ฐมฺมมกฺขาสิ สฺสพฺพตา.
- [๒๓๐๑] อถาคมา พุรฺหมโลกา นารโท มานุสฺสี ปถิ^๑
 ชมฺพุทฺธิเป อเวกฺขณโต อทฺทส^๒ ราชาณมฺงคตี.
- [๒๓๐๒] ตโต ปติฏฺฐ ปาสาเท เวเทหสฺส ปุรฺกฺขโต,^๓
 ตณฺจ ทิสฺวา อนฺุปฺปตฺตํ รุจา อีสิมวณฺทถ.
- [๒๓๐๓] อถาสนฺมฺหา โอริยุห ราชา พฺยุมฺหิตมานโส^๔
 นารทํ ปริปฺจุฉณฺโต อิทํ วจณฺมพฺรวิ.
- [๒๓๐๔] กุโต ญฺ อากจฺฉสิ เทววณฺณิ
 โอภาสยํ สพฺพทิสฺสา^๕ จณฺทิมาว,
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิตโต นามโคตฺตํ,
 กถณฺญุ^๖ ชานนฺติ มนุสฺสสโลเก.
- [๒๓๐๕] อหณฺหิ เทวโต อิทานิ เอมิ
 โอภาสยํ สพฺพทิสฺสา^๕ จณฺทิมาว,
 อกฺขามิ เต ปุจฺฉิตโต นามโคตฺตํ,
 ชานนฺติ มํ นารโท กสฺสโป จาติ.

^๑ จ.พ.เท.อ. ๒/๐๑๒๖๖^๓ จ.,เท.,อ. ปุรตถโต^๕ ส.,อ. สวรรี, เอวมุปริปิ.^๒ จ.,เท. อทฺทา อ. อทฺท^๔ จ.,เท. พฺยิตฺตมานโส^๖ จ.,เท.,อ. กถํ ตํ

- [๒๓๐๖] อจฺฉริยรูป^๑ ตว ยาทิสญฺจ
 เวหายสํ คจฺฉนฺติ ติฏฺฐจฺสี จ,
 ปุจฺฉามิ ตํ นารท เอตมตฺถํ,
 อถ เกน วณฺณเนน ตวามิทฺธิ.
- [๒๓๐๗] สจฺจญฺจ ฐมโม จ ทโม จ จาโค
 คุณา มเมเต ปกตา ปุราณา,
 เตเหว ฐมฺเมหิ สุเสวิตฺเทหิ
 มโนชโว เยนกามํ คโตสฺมิ.
- [๒๓๐๘] อจฺฉริยมาจิกฺขสฺสี^๒ ปุณฺณสิทฺธิ
 สเจ^๓ หิ เอวํ ยถา ตวํ วเทสฺสี,^๓
 ปุจฺฉามิ ตํ นารท เอตมตฺถํ,
 ปุณฺโณ จ เม สาธุ วียากโรหิ.
- [๒๓๐๙] ปุจฺฉนฺตฺส มํ ราช ตเวส อตฺถโถ
 ยํ สํสยํ กุรุเต ภูมิปาล,
 อหนตํ นิสฺสํสยตํ คเมมิ
 นเยหิ ญาเยหิ จ เหตุภี จ.
- [๒๓๑๐] ปุจฺฉามิ ตํ นารท เอตมตฺถํ,
 ปุณฺโณ จ เม นารท มา มุสา ภณิ,
 อตฺถิ นุ เทวา ปิตโร นุ อตฺถิ
 โลโก ปโร อตฺถิ ชโน ยมาห.^๔

^๑ ฉ., เท. อจฺฉริยรูป อ. อจฺฉริยรูป วต

๓-๓ ๓๒๐/๒๕๖๖

๓-๓ ส.อ. สเจ หิ เอเต ตวํ ยถา วเทสฺสี ฉ., เท. สเจ หิ เอเตหิ ยถา วเทสฺสี

^๔ ฉ., เท. ยมาหุ, เอวมฺปริปี.^๒ ฉ., เท. อจฺฉริยมาจิกฺขสฺสี

[๒๓๑๑] อดุเถว เทวา, ปีตโร จ อดุถิ,
โลโก ปโร อดุถิ, ชโน ยมาห
กาเมสุ คิทฺธา จ นรา ปมฺพหา
โลกํ ปริ น วิทฺฐ โมหยฺตฺตา.

[๒๓๑๒] อดุถิตฺติ เจ นารท สทฺทหาสิ,
นิเวสนํ ปฺรโลเก มตานํ,
อิเชว เม ปญฺจสตานิ เทหิ,
ทสฺสามิ เต ปฺรโลเก สหสฺสํ.

[๒๓๑๓] ทชฺเชมุ โข ปญฺจสตานิ โภโต
ชญฺญามุ เจ สีลวนฺตํ วทญฺญํ,
ลฺลทฺทนฺตํ โภนฺตํ นิรเย วสนฺตํ
โก โจทเย ปฺรโลเก สหสฺสํ.

[๒๓๑๔] อิเชว โย โหติ อธมฺมสีโล^๑
ปาปาจาโร อลฺโส ลฺลทฺทกมฺโม,
น ปณฺธิตา ตสฺมี อีณํ ททนฺติ,
น หิ อากมฺโห โหติ ตถาวิชฺมา.

[๒๓๑๕] ทกฺขณฺจ โปสํ มนฺุชา วิทิตฺวา
อฺภูจํ^๒ สีลวนฺตํ วทญฺญํ
สยเมว โภเคหิ นิมนฺตยนฺติ
กมฺมํ กริตฺวา ปุณฺมาหเรสิ.

[๒๓๑๖] อิตโต จุโต^๑ ทกฺขลิสฺส ตตฺถ ราช
 กาโกลสงฺฆเมหิ^๒ วิกฺขุสฺमानัน^๓
 ตํ ขชฺชมานัน นิริเย วสนนฺตํ,
 กาเกหิ คิซฺฆเมหิ จ โสณฺณเกหิ^๔
 สญฺฉินฺนคตฺตํ รุหิรํ สวณฺตํ
 โก โจทเย ปรรโลเก สหสฺสํ.

[๒๓๑๗] อนนฺตมํ ตตฺถ น จนฺทสฺสุริยา,
 นิริโย สทา ตุมฺภุโล โฆรรุโป,
 สา เหนว รตฺติ น ทิवा ปญฺญาติ,
 ตถาวิเช โก วิจเร ฐนตฺถิโก.

[๒๓๑๘] สวโล^๕ จ สาโม จ ทฺวเว สุวณฺา^๕
 ปวทฺธมฺกายา พลินฺโ มหฺนฺตา
 ขาทนฺติ ทนฺเตหิ อโยมเยหิ
 อิตโต ปนฺณณฺ ปรรโลเก ปตฺนตํ.^๖

[๒๓๑๙] ตํ ขชฺชมานัน นิริเย วสนนฺตํ
 ลฺกฺขเทหิ วาเพหิ อฆมฺมิเคหิ^๗
 สญฺฉินฺนคตฺตํ รุหิรํ สวณฺตํ
 โก โจทเย ปรรโลเก สหสฺสํ.

^๑ ส.,อ. คโต

^๓ ฉ.,เท.,อ. เสนเกหิ

^๕ ฌ.,เท.,อ. สุวณฺา

^๗ ฉ.,เท. อฆมฺมิเคหิ จ

^{๒-๓} ส.,อ. กาโกฬสงฆเมหิปี กทฺธมมานัน

^๔ ฉ.,เท.,อ. สพล

^๖ ฉ.,เท.,อ. ปรรโลกปตฺตํ

[๒๓๒๐]

อุสุหิ สตุตฺตีหิ [°] สฺนึสฺสิตาหิ
 หนนฺติ วิชฺฌนฺติ จ ปจฺจามิตฺตา
 กาฬุปกาลา^๒ นึรยมฺหิ โฆเร
 ปุพฺเพ นรึ ทุกฺกฏกมฺมการี.

[๒๓๒๑]

ตํ หนฺนมานํ นึรเย วชฺนตํ
 กุจฺฉิสฺมี ปสฺสสฺมี วิปฺพาลิตฺตฺหาริ
 สยฺฉินฺนคตฺตํ รุหิรํ สวณฺตํ
 โก โจทเย ปฺรโลเก สหสฺสํ.

[๒๓๒๒]

สตุตฺตี อุสุ โตมรภินฺธุทิวาลา
 วิวิธาวุธฺ^๓ วสฺสติ ตตฺถ เทโว^๓
 ปตฺนฺติ องฺการมิวจฺฉิมฺนโต,
 สีลาสนี^๔ วสฺสติ ลุทฺทกมฺเม.

[๒๓๒๓]

อุณฺโห จ วาโต นึรยมฺหิ ทุสฺสโห,
 น ตมฺหิ สฺขํ ลภติ^๕ อิตฺตฺรปิ,
 ตนฺตํ วิธาวนฺตมเลณฺมาตุรํ
 โก โจทเย ปฺรโลเก สหสฺสํ.

[๒๓๒๔]

สนฺธาวมานํปิ^๖ รเถสุ ยุตฺตํ
 สยฺชิตฺติฏฺฏํ ปจฺวี กมฺนตํ
 ปโตทลฏฺฐิหิ สฺจโยทยนฺตํ^๗
 โก โจทเย ปฺรโลเก สหสฺสํ.

° ฉ., เท. จ

๓-๓ ฉ., เท., อ. วิวิธาวุธา ๗เปฯ เทวา

๕ ฉ., เท., อ. ลพฺภติ

๗ ส., อ. สฺจโยทยนฺตํ

๒ ฉ., เท. กาฬุปกาลา

๔ ฉ., เท. สีลาสนี

๖ ส., อ. สนฺธาวมานํ ตํ

[๒๓๒๕] ตมารุหนุตํ ขุรสณฺณจิตํ คีรี
 วิภีสนํ ปชฺชลิตํ ภายานกํ
 สณฺณินฺนคตฺตํ รุหิรํ สวณฺตํ
 โก โจทเย ปรรโลเก สหสฺสํ.

[๒๓๒๖] ตมารุหนุตํ ปพฺพตสณฺณิกาสํ
 อังคารราสี ชลิตํ ภายานกํ
 สนฺททฺธคตฺตํ^๑ กปณฺํ รุทฺหนุตํ
 โก โจทเย ปรรโลเก สหสฺสํ.

[๒๓๒๗] อพฺภากฺกสฺมา อุจฺจา กณฺณกาหิ จิตา^๒ ทฺมา
 อโยมเยหิ ติกฺขเหหิ นรโลहितปาณิ.

[๒๓๒๘] ตมารุหนุตํ นาริโย นรา จ ปรรทรรุ
 โจทิตา สตฺติหตฺเตหิ ยมนิทฺเทสการิ.

[๒๓๒๙] ตมารุหนุตํ นีรเย^๓ สิมฺพลี รุหิรมกฺขิตํ
 วิททฺธกาย^๔ วิตจํ อาตุรํ คาทฺพหเวทนํ.

[๒๓๓๐] ปสฺสสณฺตํ มุหุํ อุณฺหํ ปุพฺพกมฺมาปราชิกํ
 ทุมฺมคฺเค วิตจํ คตฺตํ^๕ โก ตํ ยาเจยฺย ตํ ฐนํ.

[๒๓๓๑] อพฺภากฺกสฺมา อุจฺจา อสิปตฺตจิตา ทฺมา
 อโยมเยหิ ติกฺขเหหิ นรโลहितปาณิ.

^๑ ส.อิ. สททคตฺตํ

^๓ จ.,เท. นีรยํ

^๕ ส. ทุมคฺค วิฎฺฐคคตํ จ.,เท. ทุมคฺเค อิ. วิตจคตฺตํ

^๒ จ.,เท. กณฺณกนิจิตา อิ. กณฺณกาปจิตา

^๔ จ.,เท.,อิ. วิททคฺคกายํ

[๒๓๓๒]

ตมารุหนุตัม^๑ อสิปตตปาทป
อสีหิ ติกุเขหิ จ จิซุชมานัน
สญฉินฺนคตตัม รุหิรํ สวณุตัม
โก โจทเย ปรโลเก สหสฺสํ.

[๒๓๓๓]

ตโต นิกฺขนฺตมตฺตุนตัม อสิปตตนิรยา^๒ ทูมา^๓
สมฺปติตัม เวตรณิ โก ตัม ยาเจยฺย ตัม ฐนํ.

[๒๓๓๔]

ขรา ขาโรทกา^๔ ตตฺตา ทุกฺคา เวตรณิ นทึ
อโยโปกฺขรสญฉนฺนา ติกฺขปตฺเตหิ สนฺทติ.

[๒๓๓๕]

ตตฺถ สญฉินฺนคตฺตุนตัม วุยฺหนุตัม รุหิรมกฺขิตัม
เวตรณฺเณ อนาลมฺเพ โก ตัม ยาเจยฺย ตัม ฐนํ.

[๒๓๓๖]

เวธามิ รุกฺโข วีย จิซุชมานโน,
ทิสํ น ชานามิ ปมฺพหฺสญโย,^๕
ภยานุตฺตปฺปามิ มหาว^๖ เม ภยา
สุตฺวาน คาทา^๗ ตว ภาสิตา อีเส.

[๒๓๓๗]

อาทิตฺเต วาริมชฺฉํ ว ทิปฺโปเวเหวินฺณเว^๘
อนฺธกาเรว ปชฺโชโต ตวนฺโนสิ สรณํ อีเส.

[๒๓๓๘]

อตุถญฺจ ฐมฺมญฺจ อนฺุสาส มํ อีเส,
อตีตมทฺธา อปราริตํ มยา,

^๑ อ. ตมานุปตตัม

^๓ อ. ทฺวา

^๕ ส. ปมฺพหฺสญณิ

^๗ ฉ., เท., อ. กทา

^๒ ฉ., เท. อสิปตฺตาจิตา

^๔ ส. ขาโรทิกา ฉ., เท. ขโรทกา อ. ขโรทิกา

^๖ ฉ., เท., อ. มหา จ

^๘ ฉ., เท., อ. ทิปโปเว มหณฺณเว

อาจิข เม นารท สุทฺธิมคฺคํ
ยถา อหํ โน นิริยํ^๑ ปเตยฺย.

- [๒๓๓๙] ยถา อหุ ฐตรฏฺโஜ เวสฺสามิตฺโต จ อฏฺฐโก
ยมทตฺติ^๒ อฺสินฺโรวโร (สิริราชา)^๓ ปริจาริก^๔ สมณพฺราหฺมณานํ.
- [๒๓๔๐] เอเต จณฺเณ จ ราชานो เย สคฺควิสยํ^๕ คตา.
อธมมํ ปริวชเชตฺวา ฐมฺมมยฺจร มหิปปติ.
- [๒๓๔๑] อนนฺนหตฺถา จ เต พฺยุมฺเห โฆสยนฺตฺตุ ปุเร ตว
โก ฉาโต โก จ ตสฺสโต โก มาลํ โก วิเลปนํ
นารตฺตานํ วตฺถานํ โก นคฺโค ปรีทหิสฺสติ.
- [๒๓๔๒] โก ปนฺเถ จตฺตมาเทติ^๖ ปาทูกา จ มุฑฺธุ สุภา,
อิติ สายณฺจ ปาโต จ โฆสยนฺตฺตุ ปุเร ตว.
- [๒๓๔๓] ชินฺณํ โปสํ ควสฺสณฺจ มาสฺสุ ยฺยช^๗ ยถา ปุเร,
ปรีหารณฺจ ทชฺชาสิ, อธิการกโต พลี.
- [๒๓๔๔] กาโย เต รตฺสณฺญาโต มโนสารถิโก ลหุ
อวิหีสาสาริตกฺโข สํวิภาคปฏฺิจจโก.
- [๒๓๔๕] ปาทสณฺณมณฺเณมิโย หตฺถสณฺณมปฺกฺขโร
กฺขจิสณฺณมณฺพฺภนฺโต วาจาสณฺณมกฺขโน.
- [๒๓๔๖] สจฺจวากฺยสมตฺตงฺโก อเปสฺสณฺณสฺสณฺณโต
คิราสขิลเนลฺงโค มิตฺถาณิสฺสเลสฺสโต.^๘

^๑ อ. นิริเย

^๓ ฉ., เท., อ. อสินฺโรวโร จาปี สิริ จ ราช

^๔ ส. อ. สกฺควิสยํ

^๕ อ. ยฺยช

^๖ ส. ยมตคฺคิ ฉ., เท., อ. ยามตคฺคิ

^๗ ฉ., เท., อ. ปริจารกา

^๘ ฉ., เท. จตฺตมานนฺติ

^๙ อ. มิตฺถาณิสฺสเลสฺสโต

[๒๓๕๖] อรุเวลกสฺสโป ราชา ปาปทิฏฺฐิ ตทา อหุ,
มหาพฺรหฺมา โพธิสฺสโต, เอวํ ธาเรถ ชาตกนฺติ.

อฏฺฐมํ มหानารทกสฺสปชาตกํ.

๕. วิธูรชาตกํ (๕๔๖)

โทหพกณฺท์

[๒๓๕๗] ปณฺฑุ กิสิยาสิ ทุพฺพลา,
วณฺณรูปํ น ตเวทิสํ ปุเร,
วิมเล อกฺขาหิ ปุจฺจिता,
“กิตฺติสึ ตฺยหํ สิริเวทนา.

[๒๓๕๘] ฐมฺโม มนุเชสฺส มาตীন^๑
โทหโพ นาม ชนินฺท วุจฺจติ,
ฐมฺมาหตฺติ นาคกฺุณฺชร
วิธูรสฺส หทยาภิปตฺถเย.

[๒๓๕๙] จนฺทํ โข ตวํ วิมเล^๒ โทหพายสิ
สุริยํ วา อถวาปิ มาลุตํ
ทูลลภ^๓ หิ วิธูรสฺส ทสฺสน^๔,
โก วิธูริ อธิมานยิสฺสติ.

^๑ ส.อ. ชาติน

^๓ ส.อ. ทูลลภ

^๒ ฉ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ ส.อ. ทสฺสน

[๒๓๖๐] กิณฺहु ตาต ตฺวํ ปชฺฌายสิ,
 ปทุมํ หตฺถคตํ เต มุขํ,
 กิณฺहु ทุมฺมนฺรโปสิ อิสฺสร
 มา ตฺวํ โสจิ อมิตฺตตาปน.

[๒๓๖๑] มาตา หิ ตว อีรฺนุหติ^๑
 วิรุทฺธสฺส หทฺยํ ธนียฺยติ,^๒
 ทูลลภํ หิ วิรุทฺธสฺส ทสฺสนํ
 โก วิรุฑฺธํ อิทฺมานยิสฺสติ.

[๒๓๖๒] ตํ ภตฺตาริ^๓ ปริเยสนํ จร
 โย วิรุฑฺธํ อิทฺมานยิสฺสติ,
 ปิตุโน จ सा सुตฺวาน วากฺยํ
 รตฺตี นิทฺทมฺม อวสฺสตี จริ.

[๒๓๖๓] เก คณฺฐพฺเพ เก^๔ รกฺขเส จ นาเค
 เก ก็ ปฺริเส อถวาปี มาณฺเส
 เก ปณฺธิเต สพฺพกามทเท^๕
 ที่มฺรตฺตํ ภตฺตา เม ภวิสฺสติ.

[๒๓๖๔] อสฺสาส, เหลฺสสามิ เต ปติ,
 ภตฺตา เต เหลฺสสามิ อนินฺทโลจเน,
 ปญฺญา หิ มม ตถาวิชาหิ,^๖
 อสฺสาส, เหลฺสสฺสิ ภริยา มม.

^๑ ฉ.,เท. อีรฺนุหติ, เอวฺมุปริปิ.

^๒ ฉ.,เท. ธนียติ

^๓ ส.,อิ. ภตฺตปริเยสนํ ฉ.,เท. ตสฺส ภตฺตปริเยสนํ

^๔ ฉ.,เท. ๑๒/๐๖/๒๕๖๖ เก คณฺฐพฺเพ รกฺขเส จ นาเค อิ. เก คณฺฐพฺเพ จ รกฺขเส

^๕ ส.,อิ. สพฺพกามเท

^๖ ฉ.,เท. ตถาวิชา

- [๒๓๖๕] อวจาสิ^๑ ปุณณกัม อिरนุทตี
 ปุพฺพปถานุกเตน เจตสา
 เอहि, คจฺฉาม ปิตุ มมนฺติเก,
 เอเสว เต เอตมตฺถํ ปวกฺขติ.
- [๒๓๖๖] อลงฺกตา สุวสนา มาลินี จนฺทนุสฺสทา
 ยกฺขํ หตฺถे คเหตฺวาน ปิตุ สนฺติกมุปาคมิ.
- [๒๓๖๗] นาควร วโจ สุณฺหาหิ เม
 ปฏฺฐูป ปฏฺฐปชฺช สุงฺกียํ
 ปตฺถेमฺหิ อหํ อिरนุทตี,^๒
 ตาย สมงฺคิ กโรหิ มํ ตูว.
- [๒๓๖๘] สตํ หตฺถิ สตํ อสุสา สตํ อสฺสตริ รธา
 สตํ วลภิโย ปุณฺณา นานารตนฺสฺส เกวลา
 เต นาค ปฏฺฐปชฺชสฺสุ, ธีตรํ เทหิรนุทตี.
- [๒๓๖๙] ยาว อามนฺตเย ฅาตี มิตุเต จ สุหทชฺชเน,^๓
 อนามนฺตกตกมฺม^๔ ตํ ปจฺฉา อนุตฺตปฺปติ.
- [๒๓๗๐] ตโต โส วรุโณ นาโค ปวิสิตฺวา นิเวสนํ
 ภริยํ อามนฺตยิตฺวาน อิํ วจนมพฺรวิ.
- [๒๓๗๑] อยํ โส ปุณฺณโก ยกฺโข ยาจตี มํ อिरนุทตี,
 พหุณา วิตฺตลาเภน ตสฺส เทม ปิยํ มม.

^๑ อ.อายุ 13/06/2566 อวจาสิ^๒ ฉ.,เท. อिरนุทตี, เอมุปริปิ.^๓ ส.,อิ. สุทํ ชนํ^๔ ฉ.,เท. อนามนฺตกตํ กมฺม

[๒๓๗๒] น ชเนน น วิตุเตน ลพฺภา อมฺหิ อีรณฺหติ,
 สเจ จ โข ททํ ปณฺทิตสฺส
 ฌมฺเมน ลทฺธา อิทฺ มาหเรยฺย
 เอเตน วิตุเตน กุมาริ ลพฺภา,
 นาณญํ ฌนํ อุตฺตริ ปตฺถยาม.

[๒๓๗๓] ตโต โส วรุณฺเ นาโค นิกุมฺมิตฺวา นิเวสนา
 ปุณฺณกามนฺตยิตฺวาน อิํ วจนมพฺรวิ.

[๒๓๗๔] น ชเนน น วิตุเตน ลพฺภา อมฺหิ อีรณฺหติ,
 สเจ ตฺวํ ททํ ปณฺทิตสฺส
 ฌมฺเมน ลทฺธา อิทฺมาหเรสิ
 เอเตน วิตุเตน กุมาริ ลพฺภา,
 นาณญํ ฌนํ อุตฺตริ ปตฺถยาม.

[๒๓๗๕] ยํ “ปณฺทิตโตตฺตเยเก วทณฺติ โลเก
 ตเมว พาโลติ ปุณฺหา อญฺเ,
 อกฺขาหิ เม, วิปฺปวทณฺติ เอตถ,
 กํ ปณฺทิตํ นาค ตฺวํ วเทสิ.

[๒๓๗๖] โกรพฺยราชสฺส ฌนญฺชยสฺส^๑
 ยถิ เต สฺสโต วิรุโร นาม กตฺตา
 อาเนหิ, ตํ ปณฺทิตํ ฌมฺมลทฺธา
 อีรณฺหติ ปฏฺจจราว^๒ เต โหตุ.

[๒๓๗๗] อิทญจ สุตฺวา วรุณฺสฺส วากุยํ
 อฏฺฐาย ยกฺโข ปรมปฺปตีโต

ตตเถว สนฺโต ปุริสํ อสฺสิ
อาเนหิ อาชณฺณมิเชว ยุตฺตํ.

[๒๓๗๘] ชาตฺรฐปมยา กณฺณา, กาจมฺหิจมยา^๑ ขุรา,
ชมฺโพนทสฺส ปากสฺส สุวณฺณสฺส อฺรจฺจโท.

[๒๓๗๙] เทววาหฬิ ยานํ อสฺสมารุยฺห ปุณฺณโก
อลงฺกโต กปฺปิตเกสมสฺสุ
ปฏฺกามิ เวหายสมนฺตลิกฺเข.

[๒๓๘๐] โส ปุณฺณโก กามราเคน^๒ คิทฺโธ
อิรณฺทตี นาคกณฺณํ ชีคิสี^๓
คนฺตวาน ตํ ภูตปตี ยสฺสสี
อิจฺจพฺรวิ^๔ เวสฺสวณฺํ กุเวรี.

[๒๓๘๑] โภควตี นาม มนฺทิเร
วาสา หิริณฺณวดีติ วุจฺจติ
นคเร นิมฺมิเต กาญจนมเย
มณฺฑลสฺส อฺรคสฺส นิฏฺฐิตํ.

[๒๓๘๒] อฏฺฐาลกา โอฏฺฐคิวิโย
โลหิตงฺคสฺส มसारคฺคฺคฺลิโน,
ปาสาเทตฺถ สีลามยา
โสวณฺณรตเนน^๕ ฉาทิตา.

^๑ ส. กาจมฺหยา อ. กาจมฺภยา

^๓ ฉ., เท. ชีคิสี

^๕ ฉ., เท. โสวณฺณรตเน

^๒ ส., อ. กามเวเคน

^๔ ฉ., เท. อิจฺจพฺรวิ

[๒๓๘๓] อมฺพา ติลกา จ ชมฺพุโย
 สตฺตปณฺณา มุจฺฉินฺทเกตกา
 ปิยงฺคุกา^๑ อุทฺทาลกา สหา
 ปาริภทฺทกา^๒ สินฺหุวาริตา.^๓

[๒๓๘๔] จมฺเปยฺยกา นาคมลฺลิกา
 ภคินีมาลา อเถตฺถ^๔ โกเลีย
 เอเต ทูมา ปริณามิตา
 โสภยนฺติ อฺรคสฺส มนฺทิเร.^๕

[๒๓๘๕] ขชฺชเรตฺถ สิลามยา โสวณฺณธวปฺปํผิตา พหุ
 ยตฺถ วสโตปปาติโก
 นาคราชา วรฺุณ มหิทฺธิโก.

[๒๓๘๖] ตสฺส โกมาริกา ภริยา
 วิมลา กาณฺจนเวลฺลิวิคฺคหา
 กาพา ตรฺุณาว อุคฺคตา
 ปุจิมนฺทตฺถนี^๖ จารุทสฺสนา.

[๒๓๘๗] ลาขารสฺสตฺตสฺสจฺฉวี
 กณฺโณการาว นิวาตปฺปํผิตา^๗
 ติทฺธิวอกฺกจราว อจฺฉรา
 วิชฺชวพฺภณฺนาว นิสฺสฎฺฐา.

^๑ ส.อ. ปิยกา จ.ท. ปิยงฺคุ

^๓ จ.ท. สินฺหุวาริกา

^๕ จ.ท.อ. มนฺทิเร

^{๗-๗} อ. กณฺโณการาว นิวาตปฺปํผิตา

^๒ จ.ท.อ. อุปริภทฺทกา

^๔ จ.ท.อ. อถ เมตฺถ

^๖ “ปุจิมนฺทตฺถนีติปิ ปาโจ.

[๒๓๘๘]

สา โทหพินิ สุวิมิตตา
 วิธูรสสุ หทยัม ธนียยติ,^๑
 ตัม เนสํ ททามิ อิสฺสร,
 เตเน เต เทนฺติ อिरฺนุทตี มม.

[๒๓๘๙]

โส ปุณฺณโก ภูตปตี ยสฺสสี
 อามนฺติย^๒ เวสฺสวณํ กุเวรี
 ตตฺถเภา สนฺโต^๓ ปริสํ อสฺสิ
 อาเนหิ อาชณฺณมิเชว ยุตฺตัม.

[๒๓๙๐]

ชาตฺรฐปมยา กณฺณา, กาจมฺหิจมยา ขุรา,
 ชมฺโพเนทสฺส ปากสฺส สุวณฺณสฺส อฺรจฺจโท.

[๒๓๙๑]

เทววาหฺวหํ ยานํ อสฺสมารุยฺห ปุณฺณโก
 อลงฺกโต กปฺปิตเกสฺมสฺสุ
 ปกุกามิ เวหายสมนฺตลิกฺเข.

[๒๓๙๒]

โส อคฺมา ราชคหํ สุรมมํ
 องฺคสฺส รณฺโณ นครํ ทูราสทํ^๔
 พหฺุตภกฺขํ พหฺอนนฺปานํ
 มสฺกสาร์ วีย วาสวสฺส.

[๒๓๙๓]

มยฺยูรโกณฺจกณฺสงฺฆุญฺจ^๕
 ทิชาภิญฺญจํ ทิชสงฺฆมเสวิตํ

^๑ ฉ., เท. ธนียติ อ. วณียติ^๒ หมายเหตุ 12/06/2566^๓ อ. สนฺตัม^๒ ฉ., เท., อ. อามนฺตย^๔ ส., ฉ., เท., อ. ทูรายุตัม^๕ ฉ., เท. มยฺยูรโกณฺจาณสมปญฺญจํ อ. มยฺยูรโกณฺจาณสมปญฺญจํ

นानาสกุนาภิรุท^๑ สุวงคณ^๒
 ปุปผากิณฺณํ หิมวํ ปพฺพตํ.

[๒๓๙๔]

โส ปุณฺณโก เวปุลลมารูยฺห^๓
 สิลฺลจฺจยํ กีปฺริสาณฺจณฺณํ
 อนฺนเวสมาโน มณฺธิรตนํ อุพารํ,
 ตมททส ปพฺพตญฺญมชฺเฌ.

[๒๓๙๕]

ทิสฺวา มณฺธิ ปภสฺสริ ชาตีวณฺตํ^๔
 ธนาหริ^๕ มณฺธิรตนํ อุพารํ
 ทททลฺลมานํ ยสสา ยสสฺสินํ
 โอภาสตี วิชฺชริวณฺตลิกฺข.

[๒๓๙๖]

ตมคฺคหิ เวพฺฐริยํ มหคฺฆํ
 มโนหริ นาม มหานุภาวํ
 อาชณฺณมารูยฺห อโนมวณฺโณ
 ปกฺกามิ เวหายสมณฺตลิกฺข.

[๒๓๙๗]

โส อคมา^๖ นครํ อินฺทปตฺตํ^๗
 โอริยุหฺพาคณฺฉิ สภํ กุรุณํ
 สมากเต เอกสตี สมคฺเค
 อวฺเหตฺถ ยกฺโข อวิกมฺปมาโน.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. นานาสกุนตาภิรุท

^๓ ส.,อิ. เวปุลลมารูยฺห ฉ.,เท. เวปุลลมา ภิรุหิ

^๕ ฉ.,เท. มโนหริ

^๗ ฉ.,เท. นครอินฺทปตฺตํ

^๒ ส.,อิ. สุวงคณ

^๔ ฉ.,เท. ชาตีวณฺตํ

^๖ ฉ.,เท. อคมา

[๒๓๙๘]

โกนัธ รมณั วรมาภิเชติ,
กมาภิเชยยาม วรทุชเนน,
กมนุตตริ รตนวรี ชินาม,
โก วาปิ โน เชติ วรทุชเนน.

[๒๓๙๙]

กุกี นุ รณเจ ตว ชาติภูมิ,
น โกรพยสเสว วโจ ตเวท,
อภิตัสสิ^๑ โน วณณนิภาย สพเพ
อกุขาหิ เม นามญจ พนุชเว จ.

[๒๔๐๐]

กจฺจายโน มาณวโกสุมิ ราช,
อนฺนนาโม อิติ มวฺหยนฺติ,
องฺเคสุ เม ฅาตโย พทฺธวา จ,
อกุเขน เทวสุมิ อิทานุปตฺโต.

[๒๔๐๑]

กั มาณวสุลล รตนานิ อตฺถิ
เย ตํ ชินฺนโต หเร อกฺขชฺตฺโต
พหฺนุ นิ รมฺโถ รตนานิ อตฺถิ,
เต ตวํ ทลิตฺโต กถมวฺหเยสิ.

[๒๔๐๒]

ชนาหโร^๒ นาม มณิ มมายํ,
ชนาหริ^๓ มณิรตนํ อุพาริ
อิมญจ อาชณฺณํ อมิตตตฺตาปนํ
เอตํ เม ชินิตฺวา หเร อกฺขชฺตฺโต.

[๒๔๐๓] เอโก มณิ มาณว ก็ กริสฺสติ,
 อาชานิเยโก ปน ก็ กริสฺสติ,
 พหุณี รณโณ รตนานิ อตฺถิ,
 อาชานิยา วาตชวา อนปฺปกา.

โทหพกณฺท์ นาม.

มณิกานุท

[๒๔๐๔]	อิทญจ เม มณिरตนํ อิตถีนํ วิคฺคหา เจตฺถ	ปสฺส ตวํ ทฺวิปทฺตตม, ปฺริสํณญจ วิคฺคหา.
[๒๔๐๕]	มิกานํ วิคฺคหา เจตฺถ นาคฺราเช ^๑ สฺสฺสณฺเณ จ ^๑	สกฺกณานญจ วิคฺคหา, มณฺมิหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
[๒๔๐๖]	หตฺถาณีกํ รถาณีกํ จตฺตฺรจฺฉินิมํ เสนํ	อสฺสเส ปตฺตํ จ วมฺมิเน ^๒ มณฺมิหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
[๒๔๐๗]	หตฺถาโรเห อนีกญฺเจ พลคฺคานิ วิยฺฆานิ ^๓	รติเก ปตฺตติการเก มณฺมิหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
[๒๔๐๘]	ปฺริ อญฺเฏสสมฺปนฺนํ ^๔ สิงฺฆาญฺเเก สฺสฺสุมิโย	พหุปาการโตรณํ มณฺมิหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
[๒๔๐๙]	เอสิกา ปรีชาโย จ อญฺเฏสสญฺเเก จ ทฺวาเร จ	ปลีฆํ อคฺคพานิ จ มณฺมิหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.

๑-๑ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ.,เท. นาคราชา สุปณณา

๒ ส.อ. ธานี จ

^๓ จ.,เท.,อ. วิยพุทานิ^๔ ส.อ. อุทกปสมปนฺนํ จ.เท. อุทกปสมปนฺนํ

- [๒๔๑๐] ปสฺส ไตรณมคฺเคสุ นานาทิชคณา พหุ
หิสา โภญจา มยฺหฺรา จ จกฺกวากา จ กุกฺกฺหา.
- [๒๔๑๑] กุณาลกา พหุ จิตฺรา สีขณฺที ชีวชีวกา,
นานาทิชคณากิณฺณ มณิมุหิ ปสฺส นิมุมิตํ.
- [๒๔๑๒] ปสฺส นครํ สุปาการํ อพฺภุตํ โลมหิสนํ
สมุสฺสิตทุชฺชํ รมํ สฺวณฺณวาลุกสนฺถตํ.^๑
- [๒๔๑๓] ปสฺสเสตถ^๒ ปณฺณสาลาโย วิภตฺตา ภาคโส มิตา
นิเวสเน นิเวเส จ สนฺธิพฺยุहे ปถตฺติโย.^๓
- [๒๔๑๔] ปานาคาเร จ โสณฺฑเท จ สุทฺทา^๔ โอทนิยา ฆฺรา
เวสี จ คณิกายो จ มณิมุหิ ปสฺส นิมุมิตํ.
- [๒๔๑๕] มาลากาเร จ รชเก คนฺธิเก อถ ทุสฺสีเก
สฺวณฺณกาเร มณิกारे มณิมุหิ ปสฺส นิมุมิตํ.
- [๒๔๑๖] อาพาริเก จ สุเท จ นฺณนฺณฏฺฏกคายิเน^๕
ปาณิสฺสเร กุมฺภฏฺฐนิเก มณิมุหิ ปสฺส นิมุมิตํ.
- [๒๔๑๗] ปสฺส เภริมุทิงฺคา จ สงฺขา ปณฺวเทนุทิมา
สพฺพญจ ตาลาวจริ มณิมุหิ ปสฺส นิมุมิตํ.
- [๒๔๑๘] สมฺมตาลญจ วิณญจ นจฺจคิตฺตํ สุวาทิตํ
ตฺริยตาลิตสงฺฆฏฺฐจ มณิมุหิ ปสฺส นิมุมิตํ.

^๑ ฉ., เท. โสณฺณวาลุกสนฺถตํ^๒ ฉ., เท. ปถทฺติโย อ. ปถตฺติโย^๕ ฉ., เท. นฺณนฺณฏฺฏกคายิโน^๒ ส.อ. ปสฺส ตว^๔ ส.อ. สุณา ฉ., เท. สุณา

- [๒๔๑๙] ลงฺฆิกา มุฏฺฐิกา เจตฺถ มายาการ่า จ โสภิยา,
เวตาลิกเก จ ชลฺเล จ มณฺโหมหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ.
- [๒๔๒๐] สมชฺชา เจตฺถ วตฺตนฺติ อากิณฺณา นรนาภิ,
มณฺจาติมณฺเจ ภูมฺิโย มณฺโหมหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ.
- [๒๔๒๑] ปสฺส มลฺเล สมชฺชสฺมี โปเถนฺเต^๑ ทิคุณฺ ภูชฺ
นิหเต นิหตมาเน จ มณฺโหมหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ.
- [๒๔๒๒] ปสฺส ปพฺพตปาเทสุ นานามิคคณา พหุ
สีหา พุยคฺฆา วราหา จ อจฺจโกกตรจฺจโย.
- [๒๔๒๓] ปลสตา^๒ ควชา จ มหฺีสา โรหิตา รุฏฺ
เอณฺเญยา^๓ สรภา เจว^๓ คณฺโโน นิกฺกสฺสุกรา.^๔
- [๒๔๒๔] กทลิมิกา พหุ จิตฺรา วิพาร่า สสกณฺณกา,
นานามิคคณากิณฺณํ มณฺโหมหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ.
- [๒๔๒๕] นชฺชาโย สุปฺติตฺถาโย โสวณฺณวาลูกสนฺถตา
อจฺจา สวณฺติ อมฺพุนิ มจฺจคฺคฺมพฺนิเวสิตา.
- [๒๔๒๖] กุมฺภิล่า มกรา เจตฺถ สํสุมาร่า จ กจฺจปา
ปาจีนา พหุสา^๕ มจฺจา พลชา^๖ มุณฺชโรหิตา.
- [๒๔๒๗] นานาทิชคณากิณฺณา นานาทุมคณายูตา
เวพุริยผลกโรทาโย^๗ มณฺโหมหิ ปสฺส นิมฺมิตฺ.

^๑ ฉ.,เท. โผเถนฺเต

^{๓-๓} ฉ.,เท.,อิ. เอณฺเญยา จ วราหา จ

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อิ. ปาวุสา

^๗ ฉ.,เท.,อิ. เวพุริยโรทาโย

^๒ ฉ.,เท. ปลาสทา

^๔ ส.,อิ. นิกฺกสฺสุกรา ฉ.,เท. นีกสฺสุกรา

^๖ ส. วลชา อิ. วาลชา

- [๒๔๒๘] ปสเสตถ โปกุขรณโย สุวิมตฺตา จตฺตทิสสา
 นานาทิชคณากิณฺณา ปุณฺณโลมจฺจนเสวิตา.^๑
- [๒๔๒๙] สมฺมุตฺตทกสมฺปนฺน^๒ มหิ สาครกฺกณฺฑลํ
 อุเปตํ วนฺราเชหิ^๓ มณฺนิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
- [๒๔๓๐] ปุรฺโต วิเทเห ปสฺส โคยานิเย จ ปจฺจนโต
 กุรุโย ชมฺพุกิปปญฺจ, มณฺนิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
- [๒๔๓๑] ปสฺส จนฺทญฺจ สุริยญฺจ โอภาเสนฺตเต จตฺตทิสสา
 สีเนรุ อนุปริยายนฺเต,^๔ มณฺนิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
- [๒๔๓๒] สีเนรุ หิมนฺตญฺจ สาครญฺจ มหิทฺธิ^๕
 จตฺตาโร จ มหाराเช มณฺนิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
- [๒๔๓๓] อาราเม วนฺคฺมฺเพ จ ปาฏิเย จ สีลฺลจฺจเย
 รฺมฺเม กิปปุริสาภิณฺเณ มณฺนิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
- [๒๔๓๔] ปารุสํ^๖ จิตฺตลตํ มิสฺสํ นนฺทนํ วนํ
 เวชยนฺตญฺจ ปาสาทํ มณฺนิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
- [๒๔๓๕] สุทฺธมฺมํ ตาวตีสญฺจ ปาริฉตฺตญฺจ ปุปฺผิตํ
 เอราวณํ นาคราชํ มณฺนิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
- [๒๔๓๖] ปสฺเสตถ เทวกณฺญาโย นภา วิชฺชริวฺวคฺคตา
 นนฺทเน วิจฺรนฺติโย มณฺนิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.

^๑ ฉ., เท., อ. ปุณฺณโลมนิเสวิตา^๓ ฉ., เท., อ. วนฺราเชหิ^๕ ส., อ. มหิทฺธิกํ ฉ., เท. มหิตลํ^๒ อ. สมฺมุตฺตทกสมฺปนฺน^๔ ฉ., เท., อ. อนุปริยญฺเต^๖ ฉ., เท. ฬารุสํ

- [๒๔๓๗] ปสเสตถ เทวกณฺญาโย เทวปุตฺตปโลภินี
เทวปุตฺเต รุมมานะ^๑ มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
- [๒๔๓๘] ปโรสฺสสํ^๒ ปาสาเท เวพฺพริยผลกสนฺนุเต^๓
ปชฺชลนฺเต^๔ วณฺณเนน มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
- [๒๔๓๙] ตาวตีสเ จ ยามะ จ ตฺสึเต จาปิ นิมฺมิตฺเต
ปรนิมฺมิตวสวตฺติโน^๕ มณิมฺหิ ปสฺส นิมฺมิตฺตํ.
- [๒๔๔๐] ปสเสตถ โปกฺขรณฺนิโย วิปฺปสนฺโนทกา สฺจ
มณฺฑาลเกหิ สยฺจณฺหา ปทุมฺปฺพลเกหิ จ.
- [๒๔๔๑] ทเสตถ ราชฺโย เสตา ทสฺสนียา^๖ มโนรมา
ฉ ปิงฺคลา ปณฺณรสา หลิทฺทา จ จตฺตทส.
- [๒๔๔๒] วิสฺติ ตตฺถ โสวณฺณา วิสฺติ รชตามยา
อินฺทโคปกวณฺณาภา ตาว ทิสฺสนฺติ ตีสฺติ.
- [๒๔๔๓] ทเสตถ กาฬิโย ฉ จ^๗ มณฺเชฏฺฐา ปณฺจวิสฺติ^๘
มิสฺสา พนฺธุกฺปฺเปหิ นิลฺปฺปลวิจิตฺตกา.
- [๒๔๔๔] เอวํ สพฺพพคสมฺปนฺนํ อจฺจิมนฺตํ ปภสฺสรํ
โอธฺสิฏฺกํ มหาราช ปสฺส ตวํ ทฺวิปทฺตตม.

มณิกณฺท์ นาม.

^๑ สี.,อี. จรมานะ

^๓ ฉ.,เท.,อี. เวพฺพริยผลกสนฺนุเต

^๕ สี.,อี. ปรนิมฺมิตวสวตฺติโน

^๗ ฉ.,เท. ฉจจ อี. ฉา จ

^๒ ฉ.,เท.,อี. ปโรสฺสสปาสาเท

^๔ ฉ.,เท. ปชฺชลนฺเต

^๖ ฉ.,เท.,อี. ทสฺสนีลา

^๘ ฉ.,เท.,อี. ปณฺจวิสฺติ

อกุชกณฺท์

- [๒๔๔๕] อุปากตํ ราช อุเปหิ ลกขํ,
เนตาทิสํ มณिरตนํ ตวตฺถิ,
ธมฺเมเน ชียฺยาม^๑ อสาทเสน,
ชิตฺโต จ โน ขิปฺปมวากโรหิ.
- [๒๔๔๖] ปญฺจาล ปจฺจุคฺคต สฺสรเสน
มจฺฉา จ มทฺทา สห เกกเกมิ
ปสฺสนนฺตุ โน เต อสเถน^๒ ยฺยุทฺธํ
น โน สภายํ น กโรนฺติ กิณฺณจิ.
- [๒๔๔๗] เต ปาวิสุํ อกุชฺหมเทเน มตฺตา
ราชา กุรุณํ ปุณฺณโก จาปิ ยกฺโข,
ราชา กลี วิจฺจินมคฺคเหสี,
กฏฺหมคฺคหิ^๓ ปุณฺณโก นาม ยกฺโข
- [๒๔๔๘] เต ตตฺถ ชฺชเต อุภเย^๔ สมากเต
รณฺณํ สกาเส สชินนฺจ มชฺฌเ,
อเชสี ยกฺโข นรวิรเสณฺณจํ,
ตตฺถปฺปนาโท ตุมฺโหล พงฺวา.
- [๒๔๔๙] ชโย มหาราช ปราชโย จ
อายุหตํ อญฺญตรสฺส โหติ,
ชนินฺท ชินฺโนสี^๕ วรณฺธเนน^๖
ชิตฺโต จ เม ขิปฺปมวากโรหิ.

^๑ ฉ., เท. ชิสสาม^๓ ฉ., เท. กฏฺหมคฺคหิ^๕ ฉ., เท. ชโนสี อ. ชิตฺติ^๒ ฉ., เท., อ. อสเจน^๔ อ. อุภโย^๖ ฉ., เท. วรณฺธเนน อ. วรณฺธเนน

[๒๔๕๐] หตฺถิ ควสฺสา มณิกุณฺฑลลา จ
 ยญจาปิ มยฺหิ รตนํ ปจฺพยา
 คณฺหาหิ กจฺจํ วรํ ฌนํ,
 อาทาย เยนิจฺฉสิ เตน คจฺฉ.

[๒๔๕๑] หตฺถิ ควสฺสา มณิกุณฺฑลลา จ
 ยญจาปิ ตฺยฺหิ รตนํ ปจฺพยา
 เตสํ วโร วิรุโรวํ นาม กตฺตา,
 โส เม ชิตฺโต ตํ เม อวากโรหิ.

[๒๔๕๒] อตฺตา จ เม โส สรณํ คตี จ
 ทิโป จ เลเณ จ ปฺรายนฺ จ,
 อสนฺตุเลยฺโย มม โส ฌเนน,
 ปาเนน เม สทิสฺโส เอส กตฺตา.

[๒๔๕๓] จิรํ วิวาโท มม ตฺยฺหมสฺส,^๑
 กามญฺจ ปุจฺฉาม ตเมว คนฺตฺวา,
 เอเสว โน วิวรตุ เอตมตฺถิ,
 ยํ วกฺขติ^๒ โหตุ ตถา^๓ อุภินฺนํ.

[๒๔๕๔] อทฺธา หิ สจฺจํ ภาณสิ น จ มาณว สาหสํ,
 ตเมว คนฺตฺวา ปุจฺฉาม, เตน ตฺสฺสามุโก ฌนา.

[๒๔๕๕] สจฺจํ นุ เทวา วิทฺธุ กุณฺนํ
 ฌมฺเม จิตฺตํ วิรุทธํ นามมจฺจํ,^๔

หมตอายุ 12/06/2566

^๑ ฉ.,เท. ตฺยฺหญจสฺส

^๓ ฉ.,เท.,อิ. กถา

^๒ ฉ.,เท. วกฺขติ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. วิรุ

ทาโสสิ รณโณ อุท วาสิ ฌาติ
วิรุโรติ สงฺขยา^๑ กตโมสิ^๒ โลก.

[๒๔๕๖]

อามายทาสาปี ภวนฺติ เหเก
ธเนน กิตาปี ภวนฺติ ทาสา
สยฺปิ^๓ ทาสา อุปยฺนฺติ เหเก^๔
ภยา ปนฺนุณฺนาปี^๕ ภวนฺติ ทาสา.

[๒๔๕๗]

เอเต นรานํ จตุโรว ทาสา
อทฺธา หิ โยนิโต อหฺมปิ ชาโต,
ภโว จ รณโณ อภโว จ รณโณ,
ทาโสหิ เทวสุส ปรีปิ คนฺตฺวา,
ธมฺเมเน มํ มาณว ตฺยฺห ทชฺชา.

[๒๔๕๘]

อยฺปิ^๕ ทฺติโย วิชโย มมชฺช,
ปฺปฺภุโจ หิ กตฺตา วิวริตฺถ^๖ ปญฺหิ
อธมฺมรूपํ วต ราชเสฏฺฐโจ
สุภาสิตํ นานฺชานาสิ มยฺหิ.

[๒๔๕๙]

เอวญฺเจ โน โส วิวริตฺถ^๗ ปญฺหิ
ทาโสหฺมสมฺมิ, น จ ไชสมฺมิ ฌาติ,
คณฺหาหิ กจฺจาน วริ ธนํ,
อาทาย เยนิจฺฉสิ เตเน คจฺฉ.

อกุชกณฺท์ นาม.

^๑ ฉ., เท., อี. สงฺขยา

^{๓-๓} ฉ., เท. สยฺมปิ เหเก อุปยฺนฺติ ทาสา

^๕ ฉ., เท. อย

^๗ ฉ., เท. วิวเรตฺถ

^๒ ฉ., เท., อี. กตมาสิ

^๔ ฉ., เท. ปนฺนุณฺนาปี

^๖ ฉ., เท. อย

ฃราวาสปญหา

- [๒๔๖๐] วิรุฐ วสมานส^๑ คหฏฐสฺส สกั ฃรึ
เขมา วุตฺติ กถั อสฺส, กถนฺนุ อสฺส สงฺคโห.
- [๒๔๖๑] อพฺยาปชฺฌ^๒ กถั อสฺส สจฺจวาที จ มาณโว
อสมฺมา โลกา ปรี โลกั กถั เปจฺจ น โสจติ.
- [๒๔๖๒] ตั ตตฺถ คติมา ธิติมา มติมา อตฺถทสฺสีมา
สงฺขาตา สพฺพทมนฺนํ วิรุโร เอตทพฺรวิ.
- [๒๔๖๓] น สาธารณทารสฺส น ญฺเยเช สาธุเมกโก,^๓
น เสเว โลกายติกั เนตติ ปญฺญา ย วทฺธมนิ.
- [๒๔๖๔] สีลวา วตฺตสมฺปนฺโน อปฺปมตฺโต วิจกฺขโณ
นิวาตวุตฺติ อตฺถทฺโร สฺสรโต สขีโล มุฑุ.
- [๒๔๖๕] สงฺคเหตา จ มิตฺตานํ สํวิภาคี วิชานวา
ตปฺเปยฺย อนฺนปาเนน สทา สมณพฺรหฺมณ.
- [๒๔๖๖] ฃมฺมกาโม สุตาทาโร ภาเวยฺย ปรีปฺจุจโก
สกกจฺจ^๔ ปยิริปาเสยฺย สีลวนฺเต พหุสฺสุเต.
- [๒๔๖๗] ฃรมาวสมานสฺส คหฏฐสฺส สกั ฃรึ
เขมา วุตฺติ^๕ สียา เอวํ เอวํ นุ อสฺส สงฺคโห.
- [๒๔๖๘] อพฺยาปชฺฌ^๖ สียา เอวํ สจฺจวาที จ มาณโว
อสมฺมา โลกา ปรี โลกั เอวํ เปจฺจ น โสจติ.

ฃราวาสปญหา นาม.

^๑ ฉ.,เท. วสมานสฺส

หมตอายุ 12/06/2566

^๓ ฉ.,เท. สาธุเมกโก อี. สาธุเมกโต.

^๕ อี. วุตติ

^๒ ฉ.,เท. อพฺยาปชฺฌ

^๔ อี. สกกจฺจ

^๖ ฉ.,เท. อพฺยาปชฺฌ

ลกฺขณกณฺท์

[๒๔๖๙] เอहि ทานิ คมิสฺสาม, ทินฺโน โน อีสฺสเรน เม,
มเมวตถิ^๑ ปฏฺฐิพฺพชฺช, เอส ฐมฺโม สนนฺตโน.

[๒๔๗๐] ชานามิ มาณว ตยาหฺมสฺมิ,
ทินฺโนหฺมสฺมิ ตว อีสฺสเรน,
ตีหฺนฺจ ตํ วาสเยมฺ อคฺคาเร
เยนทฺฐนา อหฺมฺสาเสมฺ ปุตฺเต.

[๒๔๗๑] ตมฺเม ตถา โหตุ, วเสมฺ ติหฺ,
กฺขุตํ ภวํ อชฺช ชฺเวสฺส กิจฺจํ,
อหฺมฺสาสํ ปุตฺตทาเร ภวชฺช
ยถา ตยิ เปจฺจ^๒ สฺสึ ภเวยฺย.

[๒๔๗๒] สาธุติ วตฺวาน ปหฺมุตกาโม
ปฏฺฐามิ ยกฺโข วิธฺเรน สทฺธิ,
ตํ กุณฺชราชญฺญหฺยานุจิณฺณํ
ปาเวกฺขิ อหฺมฺเตปฺรมริยเสฏฺฐโจ.

[๒๔๗๓] โกณฺจํ มยฺยูณฺจ ปิยณฺจ เกตํ
อุปาคมิ ตตฺถ สฺสรหมฺมรูปํ
ปหฺมุตภกฺขํ พหฺมอหฺนฺพานํ
มสฺสกุสาร์ วิย วาสวสฺส.

[๒๔๗๔] ตตฺถ นจฺจนฺติ คายนฺติ อวฺหยนฺติ วราริ
อจฺจรา วิย เทเวสฺส นาริโย สมลฺกตา.

[๒๔๗๕] สมงคิกตวา ปมทาหิ ยกขั
อนฺเนน ปาเนน จ ฐมฺมปาโล
อตุตฺตถเมวานุวิจฺจิตฺยนฺโต^๑
ปาเวกฺขิ ภริยาย ตทา สกาเส.

[๒๔๗๖] ตํ จนฺทณคณฺฐรสาณฺลิตตํ
สฺวณฺณชมฺโพทนิกฺขสาทิสํ
ภริยํ อวจ^๒ เอหิ, สฺสฺโณหิ โภติ
ปฺุตฺตานิ อามนฺตย ตมฺพเนตฺเต.

[๒๔๗๗] สุตฺวาน วากฺยํ ปติโน อนฺโชา^๓
สฺสฺนิสํ อวจ ตมฺพนํ^๔ สฺสฺเนตฺตํ
อามนฺตย จมฺมธราณี^๕ เจเต
ปฺุตฺตานิ อิณฺทิวรปฺุผลสาเม.

[๒๔๗๘] เต อากเต มุทฺธนิ ฐมฺมปาโล
จุมฺพิตฺวา ปฺุตฺเต อวิกมฺปมาโน
อามนฺตยิตฺวาน อโวจ วากฺยํ
ทินฺโนหํ รณฺญา อิทฺ มาณวสฺส.

[๒๔๗๙] ตสฺสชฺชหํ อตุตฺตสฺสึ^๑ วิเชยฺโย,
อาทาย เยนิจฺจติ เตน คจฺจติ,
อหฺมจ โว อนฺุสาสิตุ^๒ อากโตสฺมิ
กถํ อหํ อปฺริตฺตาย คจฺเจ.

^๑ ฉ., เท., อิ. อตุตฺตถ-

^๓ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ., เท., อิ. อนฺุชชา

^๕ ฉ., เท. สาสิตุมาคโตสฺมิ อิ. สสิตุ

^๒ ฉ., เท., อิ. วจา

^๔ ฉ., เท., อิ. วมฺมธราณี

[๒๔๘๐]

สเจ โว ราชา กุรุฏฐวาสิ^๑
 ชนสนุโธ ปุจฺเจยฺย ปหุตกาโม
 กิมาภิชานาถ ปุเร ปุราณ,
 กี โว ปิตา อนุสาเส ปุรตถา.

[๒๔๘๑]

สมานาสนา^๒ โหถ มยา จ^๓ สพฺเพ,
 โก นีธ รณโม อพฺภติโก มนุสฺโส,
 ตมณฺชลิ กิริย วเทถ เอว
 มา เหว เทว, น หิ เอส ธมฺโม,
 วยคฺชมราชสุส นิหีนชจโจ
 สมานาสโน^๔ เทว กถํ ภเวยฺย.

ลกฺขณกมฺพ^๕ นาม.

ราชวสตี

[๒๔๘๒]

โส จ ปุตุเต^๖ อมจฺเจ จ ฌาตโย สุททชฺชเน
 อลีนมนสงกปโป วิธูโร เอตทพฺพวิ.

[๒๔๘๓]

เอถยฺยา^๗ ราชวสตี นิสิตฺติวาท สุณาท เม
 ยถา ราชกุลํ ปตฺโต ยสํ โปโส นิคจฺจติ.

[๒๔๘๔]

น หิ ราชกุลํ ปตฺโต อญฺญาโต ลภเต ยสํ
 นาติสฺสุโร, นาติทุมฺเมโธ,^๘ นปฺปมตฺโต กุทาจนํ.

^๑ ส.,อิ. กุรุเขตฺตวาสิ

^๓ จ.,เท.,อิ. มยว

^๕ ส. เปกฺขณกมฺพ

^๗ จ.,เท.,อิ. เอถยโย

^๒ จ.,เท.,อิ. สมานา

^๔ จ.,เท.,อิ. สมานโน

^๖ ส.,อิ. มิตฺเต

^๘ จ.,เท. นาสฺสุโร นปิ ทุมฺเมโธ อิ. นาสฺสุโร นปิ ทุมฺเมโธ

- [๒๔๘๕] ยทาสส สีลํ ปณณญจ โสเจยฺยญจาทิคจฺจติ
 อถ วิสุตาสเต ตมฺหิ^๑ คฺยุหญจสฺส น รกฺขติ.
- [๒๔๘๖] ตຸລາ ยถา ปคฺคหิตา สมทณฺหา สุชาริตา
 อชฺฌมฺโห น วิกรมเปยฺย, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๔๘๗] ตຸລາ ยถา ปคฺคหิตา สมทณฺหา สุชาริตา
 สพฺพานิ อภิสมฺโหนโต, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๔๘๘] ทิवा वा यति वा रत्ती राชกিজेषु पन्थितो
 अशम्भो न विग्रहपेय, स राजवसदी वसे.
- [๒๔๘๙] ทิवा वा यति वा रत्ती राชกিজेषु पन्थितो
 สพฺพานิ อภิสมฺโหนโต, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๔๙๐] โย จสฺส สุกโต มคฺโค รณฺโณ สุปฺปียาทิโต
 น เตन วุตฺโต คจฺเจยฺย, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๔๙๑] น รณฺโณ สมกํ ภูณฺเช กามโมเค กุทาจนํ
 สพฺพตฺถ ปจฺจโต คจฺเจ, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๔๙๒] น รณฺโณ สทิสํ วตฺถํ, น มालํ, น วิเลปนํ,
 อากปฺปํ สรกฺขตํ วา น รณฺโณ สทิสมาจเร,
 อญฺญํ กเรยฺย อากปฺปํ, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๔๙๓] กิเพ ราชา อมจฺเจหิ ภริยาหิ ปริวาริตอ,
 นามจฺโจ ราชภริยาสุ ภาวํ กุพฺเพถ ปณฺธิโต.

- [๒๔๙๔] อนุทฺธโต อจปโล นิปโก สํวตฺติทฺธิโย
มโนปณฺธิสสมฺปนฺโน, ส ราชวสตี วเส.
- [๒๔๙๕] นาสฺส ภริยาหิ กิเพยฺย, น มนฺเตยฺย รโหคโต
นาสฺส โกสา ธนํ คณฺเห, ส ราชวสตี วเส.
- [๒๔๙๖] น นิทฺทํ พหุ มณฺเฑยฺย^๑ น มทาย สุริ ปิเว
นาสฺส ทาเย มิเค หณฺเฑ, ส ราชวสตี วเส.
- [๒๔๙๗] นาสฺส ปิจฺจํ, น ปลลฺลํกํ น โกจฺฉํ, น นาวั^๒ รถํ
สมฺมโตมฺหิตี อารุญฺเห, ส ราชวสตี วเส.
- [๒๔๙๘] นาติทฺฐเร ภเช^๓ รณฺโณ, นาจฺจาสนฺเน วิจกฺขโณ
สมกฺขณฺจสฺส^๔ ติฏฺฐเจยฺย สนฺทิสฺสนฺโต สภาตฺตโน.
- [๒๔๙๙] น เม^๕ ราชฯ สขา โหติ, น ราชฯ โหติ เมถุนो
ชิปฺปี กุชฺฌนฺติ ราชานो สุเกนฺกขีว ฆฏฺฐิตํ.
- [๒๕๐๐] น ปุชฺชิตो มณฺณมาโน เมธาวิ ปณฺทิตो นโร
ผรุสํ ปฏฺวิมณฺเตยฺย ราชานํ ปริสํ คตํ.
- [๒๕๐๑] ลทฺธทฺวารो ลภฯ ทฺวาริ^๖ เนว ราชฺสุ วิสฺสเส
อคฺคิวิ สํยโต^๗ ติฏฺฐเจ,^๘ ส ราชวสตี วเส.
- [๒๕๐๒] ปฺตตํ วา ภาตฺริ^๘ สํ วา^๙ สมฺปคฺคณฺหาติ ขตฺติโย
คาเมหิ นิคเมหิ วา รณฺเจหิ ชนฺปเทหิ วา
ตุณฺหิฏฺฐโต อุเปกฺเขยฺย, น ภณฺเณ ฉกฺกปาปกํ.

^๑ อ. พหุ มณฺเฑ^๓ ส. อ. ภเว

พม๒๒๑ 12/06/2566

^๕ ฉ., เท., อ. เว^{๗-๘} ส., อ. ยโต ติฏฺฐเจยฺย^๒ อ. นาค^๔ ฉ., เท. สมฺมุขณฺจสฺส อ. สมฺมุขณฺจสฺส^๖ อ. ลทฺธทฺวารอ ลภฯ ทวาริ^{๘-๘} ฉ., เท. ภาตฺริ วา สํ

- [๒๕๐๓] หตถาโรหา^๑ อนีกฏจา รติกา ปตติการกา^๑
 เตสํ กมฺมาปทาเนน^๒ ราชา วทฺเตติ เวตฺตณํ
 น เตสํ อนุตฺตรา คจฺजे, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๐๔] จาโปว โอนเม^๓ ธีโร วโส วาปิ ปกมฺปเย
 ปฏฺวิโลมํ น วตฺเตยฺย, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๐๕] จาโปวฺนุทโร อสฺส, มจฺฉินฺวสฺส อชฺชวหา^๔
 อปฺปาสี นิปโก สุโร ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๐๖] น พาพฺพํ อิตฺถิ คจฺเจยฺย สมฺพสฺสํ เตชสงฺขยํ,
 กาสํ สาสํ ทํ พาลยํ^๕ ขีณเมโห นิคจฺจติ.
- [๒๕๐๗] นาติเวลํ ปภาเสยฺย, น ตฺถุเหี สพฺพทา ลียา,
 อวิกิณฺณํ มิตํ, วาจํ ปตฺเต กาเล อุทฺติรเย.^๖
- [๒๕๐๘] อกฺโกธโน อสงฺฆฏฺโฏ สจฺใจ สณฺโห อเปสฺสุณ, สจฺใจ
 สมฺผํ คิริ น ภาเสยฺย, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๐๙] มาตาเปตฺติภโร^๗ อสฺส กุเล เขฏฺฐจาปจายิก
 สณฺโห สขิลสมฺภาโส^๘ ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๑๐] วินีโต สิปปวา ทนฺโต กตฺตโต นียโต มุทุ
 อปฺปมตฺตโต สุจิ ทกฺโข, ส ราชวสดี วเส.

^{๑-๑} จ.,เท. หตถาโรเห อนีกฏเจ รติเก ปตติการเก^๓ จ.,เท.,อิ. จาโปวฺนุทโร^๕ จ.,เท.,อิ. พลยํ^๗ จ.,เท. มาตาเปตฺติภโร^๒ จ.,เท.,อิ. กมฺมาวทาเนน^๔ จ.,เท.,อิ. อชฺชวหา^๖ จ.,เท. อุทฺติรเย^๘ ส. หิริโอดตฺตปฺปสมฺปนฺโน

- [๒๕๑๑] นิวาตวุตติ วุฑฒเสสุ สปปติสโส สการโว
 สุโรโต สุขสวาโส, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๑๒] อารกา ปริวชเชยฺย สญหิตุ^๑ ปหิตัง ชนํ,
 ภตตารณญเณวทิกุเขยฺย, น จ อญญสุส ราชนิโน.
- [๒๕๑๓] สมณ พุราหุมนเณ จาปิ สีลวนุเต พหุสสุเต
 สกุกจํ ปยิริปาเสยฺย, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๑๔] สมณ พุราหุมนเณ จาปิ สีลวนุเต พหุสสุเต
 สกุกจํ อนฺนวาเสยฺย, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๑๕] สมณ พุราหุมนเณ จาปิ สีลวนุเต พหุสสุเต
 ตปเปยฺย อนฺนปาเนน, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๑๖] สมณ พุราหุมนเณ จาปิ สีลวนุเต พหุสสุเต
 อาสชฺช ปญฺเณ เสเวถ อากงฺขํ วุฑฒิมตฺตโน.
- [๒๕๑๗] ทินฺนปฺพุพฺมํ น หาเปยฺย ทานํ สมณพุราหุมนเณ,
 น จ กิณฺณจํ นิวาเรยฺย ทานกาเล วนิพฺพเก.
- [๒๕๑๘] ปญฺญวา พุทฺธิสมฺปนฺโน วิชานวิธิโกวิโท
 กาลญฺญ สมยญฺญ จ, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๑๙] อุกฺกจาตา กมฺมเชยฺเยสุ อปฺปมตฺโต วิจกฺขณ
 สุสํวิหิตกมฺมนฺโต, ส ราชวสดี วเส.
- [๒๕๒๐] ขลํ สาลํ ปสฺสุ เขตฺตํ คนฺตฺวา จสฺส อภิกฺขณํ
 มิตํ ฐณฺณํ นิชาเปยฺย, มิตํ จ^๒ ปาจเย จเร.

- [๒๕๒๑] ปุตฺตํ^๑ วา ภาตฺรํ^๒ สํ วา สึเลสุ อสมาหิตํ
 อนนฺทวาทิ^๓ เต พาลา ยถา เปตา ตเถว เต,
 โจพญจ เนสํ ปิณฑญจ อาสีนानํ ปทาปเย.
- [๒๕๒๒] ทาเส กมฺมกเร โปเส^๔ สึเลสุ สุตฺตมาหิตเต
 ทกฺขเ อญฺจานสมฺปนฺเน อาชิปปจฺจสฺมิ จาปเย.
- [๒๕๒๓] สึลวา จ อโลโม^๕ จ อนฺวตฺโต^๖ จ ราชิน
 อาวึ รโห หิโต ตสฺส, ส ราชวสตี วเส.
- [๒๕๒๔] จนฺตญญู ราชิน จสฺส จิตฺตญฺโจ จสฺส^๗ ราชิน
 อสงฺกุสกวตฺติสฺส, ส ราชวสตี วเส.
- [๒๕๒๕] อจฺฉาทเน^๘ จ นหาปเน^๙ โหเว ปาเท อโหสิริ
 อาหโตปิ น กุปฺเปยฺย, ส ราชวสตี วเส.
- [๒๕๒๖] กุมฺภิณฺหิ^{๑๐} ปณฺชลึ กยิรา^{๑๑} จาตํ^{๑๒} จาปิ ปทกฺขิณํ
 กิเมว สพฺพกามาณํ ทาทาริ ธีรมตฺตมํ.
- [๒๕๒๗] โย เทติ สยนํ วตฺถํ ยานํ อาวสถํ ฆริ
 ปชฺชุนฺโนริว ภูตานํ^{๑๓} โมเคหิ อภิวสฺสติ.
- [๒๕๒๘] เอเสยฺยา ราชวสตี วตฺตมาโน ยถา นโร
 อาราธยติ ราชานํ ปุชฺชํ ลภติ ภตฺตํ.

ราชวสตี นาม.

^๑ ฉ., เท., อิ. อนนฺทวาทิ^๒ ฉ., เท., อิ. อโลโม จ^๓ ฉ., เท., อิ. อสฺส

พิมพ์อายุ 12/06/2566

^{๔-๗} ฉ., เท., อิ. กุมฺภิณฺหิ ปณฺชลึ กยิรา^๘ ฉ., เท. ภูตานํ^{๑๐} ฉ., เท., อิ. เปสฺเส^{๑๑} ส., อิ. อนฺวตฺโต ฉ., เท. อนฺวทฺโ^{๑๒-๑๓} ฉ., เท. อจฺฉาทเน จ นหาปเย^{๑๔} ส., อิ. วายสํ วา

อนฺตรเปยฺยาลํ

- [๒๕๒๙] เอวํ สมฺนุสาสิตฺวา ฌาติสงฺฆํ วิจกฺขโณ
 ปรีกัณฺโณ สฺหชฺเชหิ^๑ ราชานมฺปสงฺกมि.
- [๒๕๓๐] วณฺหิตฺวา สิริสา ปาเท กตฺวา จ นํ ปทกฺขิณํ
 วิธูโร อวจ ราชานํ ปคฺคเหตุวาน อณฺชลี.
- [๒๕๓๑] อยํ มํ มาณโว เนติ กตฺตฺกาโม ยถามตี,
 ฌาตীনฺตํ ปวกฺขามิ, ตํ สฺสโณหิ อรินฺทม.
- [๒๕๓๒] ปุตุเต จ เม อุกฺกิเบสิ ยณฺจมณฺณํ ฌเร ฐนํ
 ยถา ปจฺฉา^๒ น หาเยถ ฌาติสงฺโฆ มयी คเต
- [๒๕๓๓] ยถาว ขลติ ญมฺยํ ญมฺยาเยว ปติฏฺฐติ,
 เอเวตํ ขลิตํ มยฺหํ เอตํ ปสฺสามิ อจฺจยํ.
- [๒๕๓๔] สกฺกา น คนฺตุํ อิติ มยฺหํ โหติ,
 เจตฺวา^๓ วรฺติวฺวา อิธ กาทิยานํ,
 อิธเว โหหิ อิติ มยฺหํ รุจฺจติ,
 มา ตวํ อคา อุตฺตมญฺฐิปปณฺณ.
- [๒๕๓๕] มา เหวธมฺเมสฺส^๔ มนํ ปณฺีทหิ,
 อตฺเถ จ ธมฺเม จ ยุตฺโต ภวสฺส,
 ธีรตฺถุ กมฺมํ อกฺุสลํ อนริยํ
 ยํ กตฺวา ปจฺฉา นิริยํ วเชยฺย.

^๑ตามดอญ 12/06/2566
 ๑. น., เท. สฺหเทหิ

^๒“สมฺตฺวาติปิ ปาโจ.

^๓น., เท. เปจฺจ

^๔น., เท. เหวธมฺเมสฺส

[๒๕๓๖] เนเวส ฐมโม, น ปุณฺติ^๑ กิจจํ,
 อยิโร หิ ทาสสฺส ชนินฺท อิสฺสโร
 ฌาเตตุ ฌาเปตุ^๒ อโถปิ หนฺตํ,
 น จ มยฺหํ โกชตฺถิ วชามิ จาหํ.

[๒๕๓๗] เขมฺมจปฺตํ อุกฺกุห วิเนยฺย หทฺเย ทริ
 อสฺสํ อนุເນಹි ເນຕເຕಹີ ปາວີສີ ໂສ ມຸກາຊຣີ.

[๒๕๓๘] สาลาว สมปมทฤติตา^๓ มาลุเตน ปมทฤติตา
เสนติ ปุตตะ จ ทารา จ วิหฺรุตสส นิเวสเน.

[๒๕๓๙] อิตฺถีสหสฺสํ ภரியานํ ทาสีสตุตสตานิ จ
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺทํ วิชฺฐสฺส นีเวสเน.

[๒๕๔๐] โอโรธา จ กุมารา จ เวสิยานา จ พุราหมณา
พาหา ปคฺคยห ปกฺกนฺทํ วิชรุสส นิเวสเน.

[๒๕๔๑] หตถาโรหา อนิกงฺจา รติกา ปตฺติการกา
พาหา ปคฺคยห ปกฺกนํหํ วิชฺฐรสฺส นิเวสเน.

[๒๕๔๒] สมาคตา ชานปทา เนคมา จ สมาคตา
พาหา ปคฺคยห ปกฺกนํ วิชรุสฺส นิเวสเน.

[๒๕๔๓] อิตฺถีสหสฺสํ ภริยานํ ทาสีสตุตสตานิ จ
พาหา ปคฺคยห ปกฺกนํทํ กสฺมา โน วิชหิสฺสตี.

[๒๕๔๔] โอโรธา จ กุมารา จ เวสียานา จ พุราหุมน
พาหา ปคคยห ปกุกนทุ กสฺมา โน วิชหิสฺสสิ.

หมดอายุ 12/06/2566

๑ จ.,ท. ปุเนด

๓ ฉ.,เท. สมมปติตา

^๒ ฉ.,เท. ฆาเตตุं ฌาเปตุं

๔ จ.,เท. ทาสิตตตตานิ

- [๒๕๔๕] หตฺถาโรหา อนีกฏฺจา รติกา ปตฺติการกา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺทํ กสฺมา โน วิชฺหิสฺสสิ.
- [๒๕๔๖] สมาคตา ชานปทา เนคมา จ สมาคตา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺทํ กสฺมา โน วิชฺหิสฺสสิ.
- [๒๕๔๗] กตฺวา ฆเรสุ กิจฺจํนิ อนฺุสาสิตฺวา สกํ ชนํ
มิตฺตามจฺเจ จ ภจฺเจ^๑ จ ปุตฺตทาเร จ พนฺธเว.
- [๒๕๔๘] กมฺมมฺมํ สํวิเชตฺวาน อาจิกฺขิตฺวา ฆเร ชนํ
นิธิญฺจ อิทฺธานญฺจ ปุณฺณกํ เอตทพฺรวิ.
- [๒๕๔๙] อวสี ตฺวํ มยฺห ตีหํ อคาเร,
 กตานิ กิจฺจํนิ ฆเรสุ มยฺหํ,
 อนฺุสาสิตา ปุตฺตทารา มยา จ,
 กโรมิ กิจฺจํนิ^๒ ยถามดินฺเต.
- [๒๕๕๐] สเจ หิ กตฺเต อนฺุสาสิตา เต
 ปุตฺตา จ ทารา อนฺุชฺชิวโน จ
 หนฺเทหิทานิ ตรมานฺุโป,
 ทีโฆ หิ อทฺฐาปิ อโย ปฺรตฺถา.
- [๒๕๕๑] อสมฺภิโตว^๓ คณฺหาหิ อาชานียสฺส^๔ วาลธี,
 อิทํ ปจฺฉิมกํ ตฺยหํ ชีวโลกสฺส ทสฺสนํ.
- [๒๕๕๒] โสหํ กิสฺसानุภายิสฺส^๕ ยสฺส เม นตฺถิ ทฺกฺกมฺ
 กาเยน วาจา มนฺสา เยน คจฺเจยฺย ทฺกฺกตฺถิ.

^๑ อ. สุทฺธเช^๓ ฉ., เท. อจฺมฺภิโตว^๕ ฉ., เท. กิสฺส นุ ภายิสฺส^๒ ฉ., เท. กโรมิ กจฺจํนิ^๔ ฉ., เท. อาชานเยยฺยสฺส

[๒๕๕๓] โส อสุสราชา วิรุฑฺ วหนโต
 ปกุกามิ เวหายสมนตฺติกุเข^๑
 สาชาสุ เสเลสุ อสชฺชมานโน
 กาพาคิริ ขิปปมุปาคมาสิ.

[๒๕๕๔] อิตฺถิสหสฺสํ ภริยานํ ทาสีสตุตตตานิ จ
 พาหา ปคฺคยฺห ปกุกนฺทํ,
 ยกุโข พุราหฺมณวณฺณเณน วิรุฑฺ อาทาย คจฺจติ.

[๒๕๕๕] โอโรธา^๒ จ กุมารา จ เวสิยานา จ พุราหฺมณา
 พาหา ปคฺคยฺห ปกุกนฺทํ
 ยกุโข พุราหฺมณวณฺณเณน วิรุฑฺ อาทาย คจฺจติ.

[๒๕๕๖] หตฺถาโรหา อนิกฺกฺจา รธิกา ปตฺติการกา
 พาหา ปคฺคยฺห ปกุกนฺทํ
 ยกุโข พุราหฺมณวณฺณเณน วิรุฑฺ อาทาย คจฺจติ.

[๒๕๕๗] สมาคตา ชานปทา เนคมา จ สมาคตา
 พาหา ปคฺคยฺห ปกุกนฺทํ
 ยกุโข พุราหฺมณวณฺณเณน วิรุฑฺ อาทาย คจฺจติ.

[๒๕๕๘] อิตฺถิสหสฺสํ ภริยานํ ทาสีสตุตตตานิ จ
 พาหา ปคฺคยฺห ปกุกนฺทํ ปณฺหิโต โส กุหิ คโต.^๒

[๒๕๕๙] โอโรธา^๓ จ กุมารา จ เวสิยานา จ พุราหฺมณา
 พาหา ปคฺคยฺห ปกุกนฺทํ ปณฺหิโต โส กุหิ คโต.

[๒๕๖๐] หตฺถาโรหา อนิกฺกฺจา รธิกา ปตฺติการกา
 พาหา ปคฺคยฺห ปกุกนฺทํ ปณฺหิโต โส กุหิ คโต.^๓

- [๒๕๖๑] สมาคตา ชานปทา เนคมา จ สมาคตา
พาหา ปคฺคยห ปกฺกนฺทํ ปณฺหิโต โส กุหิ คโต.
- [๒๕๖๒] สเจ โส สตฺตรตฺเตน ปณฺหิโต นาคมิสฺสติ,^๑
สพฺเพ อคฺคิ ปวิสฺสาม,^๒ นตฺถตฺโต ชีวิตฺเตน โน.
- [๒๕๖๓] ปณฺหิโต จ วียตฺโต จ วิภาวี จ วิจฺขุโน
ชิปฺป^๓ โมเจสิ^๔ อตฺตานํ, มา ภายิตฺถาคมิสฺสติ.^๕

อนฺตรเปยฺยาลํ นาม.

สาธฺนรทฺมมกณฺฑ

- [๒๕๖๔] โส ตตฺถ คณฺตุวาน วิจฺินฺตยนฺโต,
อุจฺจาวจา เจตฺนกา ภวนฺติ,
นยิมสฺส ชีเวน มมตฺติ กิณฺจิ,^๑
หนฺตุวานิมํ หทฺยํ อานยิสฺส.^๒
- [๒๕๖๕] โส ตตฺถ คณฺตุวา ปพฺพตฺมนฺตรสฺมี^๓
อนฺโต ปวิสฺตฺวาน ปทฺฐจฺจิตฺโต
อัสฺสุตฺสมี^๔ ชคฺติปฺปเทเส
อโรสิรํ ธารยิ กาทิยาโน.

^๑ ฉ., เท. นาคจฺนิสฺสติ ปณฺหิโต ^๒ ฉ., เท., อ. ปเวกฺขาม

^{๓-๕} ส., อ. ชิปฺป โมเจสฺสตฺตานํ มา ภายิตฺถาคมิสฺสติ ^๔ ฉ., เท. โมจฺย

^{๕-๕} อ., อ. อิมสฺส ชเวน น หตฺติ กิณฺจิ ^๖ ส., อ. อาทิสฺส

^๗ ฉ., เท. ปพฺพตฺมนฺตรสฺมี ^๘ “อสมฺมุตฺสสมินฺติปิ ปาโร.

[๒๕๖๖] โส ลมพมานโน นรเก ปปาเต
 มหพภายเ โลมหังเส วิฑุคเค
 อสนตสนโต กุณฺณ กตตุเสฏฺฐโจ
 อิจฺจพรวี ปุณฺณกั นาม ยกฺข.

[๒๕๖๗] อริยาวกาโสสิ อนริยรูป
 อสณฺณโต สณฺณตสนฺนิกาโส
 อจฺจาหิตํ กมฺมํ กโรสิ ลุฑฺฑ,^๑
 ภาเว จ เต กุสลํ นตฺถิ กิณฺจิ.

[๒๕๖๘] ยํ มํ ปปาตสฺมี ปปาตุมิจฺจสิ
 โก หนุ ตวตฺโต มรณฺเนน มยฺหํ,
 อมานุสฺสเสว ตวชฺช วณฺโณ,
 อาจิกฺข เม ตวํ, กตมาสิ เทวตา.

[๒๕๖๙] ยถิ เต สุโต ปุณฺณโก นาม ยกฺโข
 รณฺโณ กุเวรสุส หิ โส สขิพฺโพ,^๒
 ภูมินฺธโร วรฺุณ นาม นาโค
 พุรหา สุจฺฉิ วณฺณพลฺลุปฺปนโน.

[๒๕๗๐] ตสฺसानุชฺชํ ธีตรํ กามยามิ
 อिरฺนฺทตี^๓ นาม सा नाटकญฺญา,
 ตสฺสา สุมชฺฌาย ปิยาย เหตุ
 ปตารยิ ตฺยํ วิชาเย ธีร.

[๒๕๗๑] มาเหว เต^๑ ยกฺข อโหสิ โมโห^๒
 นญฺจา พหุ ทุคฺคหิตฺเตน โลกา,^๓
 กิณฺเต สุมชฺฌาย ปิยาย กิจฺจํ,
 มรณฺเน เม, อิงฺฆ สฺสโณมิ^๔ สพฺพ.

[๒๕๗๒] มหานุภาวสฺส มโหรรคสฺส
 ธีตฺถกาโม, ฌาติภโตหฺมสฺมิ,^๕
 ตํ ยาจมานํ สสุโร อโวจ
 ยถามมณฺเณสิ สฺสูกามนีตํ.

[๒๕๗๓] ทชฺเชมุ โข เต สุตฺนํ สฺสเนตฺตํ
 สฺสุมิหิตํ^๖ จนฺทณฺณลิตฺตคตฺตํ,
 สเจ ตฺวํ ทหฺยํ ปณฺณทิตสฺส
 ฐมฺเมเน ลทฺฐา อิทฺมาหเรสิ,
 เอเตน วิตฺเตน กุมาริ ลพฺภา,
 นาณญํ ฐนํ อุตฺตริ ปตฺถยาม

[๒๕๗๔] เอวํ น มุพฺโหสฺมิ, สฺสโณหิ กตฺเต,
 น จาปิ เม ทุคฺคหิตตฺถิ กิณฺจิ
 ททเยน เต ฐมฺมลทฺฐเณ นาคา
 อีรณฺหตี^๗ นาคกณฺเณ ททณฺติ.

^๑ ฉ., เท. ตฺวํ

^๓ ฉ., เท. โลเก อ. โลโก

^๕ อ. ฌาติคโต

^๗ ฉ., เท. อีรณฺหตี

^๒ ฉ., เท., อ. มุพฺโห

^๔ ส., อ. สฺสโณม

^๖ ฉ., เท. สฺสุมิหิตํ

[๒๕๗๕] ตสฺมา อหิ ตฺยหิ วชาย ยุตฺโต,
 เอวํ มมตฺโต มรณฺน ตฺยหิ,
 อิเชว ตํ นรเก ปาตยิตฺวา
 หนฺตฺวาน ตํ หทฺยิ อานยิสฺส.

[๒๕๗๖] ขิปฺปํ มมํ อุทฺธร, กาดิยาน
 หทฺเยน เม ยทิ เต อตฺถิ กิจฺจํ,
 เย เกจิ เม สาธุรสุส ธมฺมา
 สพฺเพว เต ปาตุกโรมิ อชฺช.

[๒๕๗๗] โส ปุณฺณโก กุรฺนํ กตฺตฺเสฏฺฐํ
 นคฺมฺพุทฺธิ ขิปฺปํ ปติฏฺฐเปตฺวา,
 อสุสฺสฺสฺมาสีนํ สเมกฺขิยาน
 ปริปุจฺฉิ กตฺตารมโนมปณฺณํ.

[๒๕๗๘] สมฺพุทฺโต เมสิ ตฺวํ ปปาตา,
 หทฺเยน เต อชฺช มมตฺถิ กิจฺจํ,
 เย เกจิ เต^๑ สาธุรสุส ธมฺมา
 สพฺเพว เม ปาตุกโรหิ อชฺช.

[๒๕๗๙] สมฺพุทฺโต ตฺยสฺมิ อหิ ปปาตา,
 หทฺเยน เม ยทิ เต อตฺถิ กิจฺจํ,
 เย เกจิ เม สาธุรสุส ธมฺมา
 สพฺเพว เต ปาตุกโรมิ อชฺช.

- [๒๕๘๐] ยาดานุยายี จ ภวาหิ มาณว,
 อลุลลจ ปาณิ ปริวชชยสสุ,
 มา จสสุ มิตฺเตสฺส กทาจิ ทุพฺภี,
 มา จ วสํ อสตีนํ นิคจฺजे.
- [๒๕๘๑] กถํ นุ ยาทํ อานุยายี โหติ,
 อลุลลจ ปาณิ ทหเต กถํ โส,
 อสตี จ กา โก ปน มิตฺตทุพฺโภ,
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิตฺโต เอตมตฺถํ.
- [๒๕๘๒] อสฺสตถตํ^๑ โนปิจ ทิฏฺฐปฺพุพฺ
 โย อาสเนนาปิ นิมนฺตเยยฺย,
 ตสฺสเสว อตฺถํ ปุริโส กเรยฺย,
 “ยาดานุยายีติ ตมาหุ ปณฺธิตา.
- [๒๕๘๓] ยสฺเสกรตฺติมฺปิ ฌเร วเสยฺย
 ยตฺถนฺนปानํ ปุริโส ลเภถ^๒
 น ตสฺส ปาปํ มนสาปิ จินฺตये,
 อลุลลจ^๓ ปาณิ ทหเต มิตฺตทุพฺโภ.
- [๒๕๘๔] ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสีเทยฺย สเยยฺย วา
 น ตสฺส สาขํ ภาณฺเชยฺย, มิตฺตทุพฺโภ หิ ปาปโก.
- [๒๕๘๕] ปุณฺณมฺปิ เจมํ ปจฺวี ฐเนน
 ทชฺชิตฺติยา ปุริโส สมฺมตาย
 ลทฺธา ขณฺโณ อติมณฺเฑยฺย ตมฺปิ,
 ตาสํ วสํ อสตีนํ น คจฺजे.

[๒๕๘๖] เอวํ โข ยาทํ อนุยายี โหติ,
 อลลญจ ปาณึ ทหเต ปุเนวํ,
 อสตี จ सा सो पन मित्तत्तुप्पो,
 सो ऋमिโก होहि,^๑ चहसुसु अरम्म.

สาधुनरธมมกण्हं नाम.

กาถาภิรிகण्हं

[๒๕๘๗] อวสี อหิ ตุยหิ तीहि อคาเร,
 อนุเนน ปาเนน อุปปจฺจิตฺตสฺมิ,
 मितฺโต มมาสิ, วิสซุชามหิ ตํ,
 กามํ ฆริ อุตฺตมปญฺญ คจฺฉ.

[๒๕๘๘] อปี หายตุ นาคกุลสฺส^๒ อตฺโถ,
 อลมปิ मे नาคकण्ठाय हेतु,^๓
 सो त्वं सगेनैव सुभासितेन
 มุตฺโตสิ मे अथ वरय पญฺญ.

[๒๕๘๙] हनฺท त्वं यกฺข มมปิ เนहि
 ससฺสุริं नु ते,^๔ อตฺถิं มयी ज़रसฺสุ,
 अहฺมปิ^๕ नाकारिपตีวิमानं^๕
 ทกฺเขมิ^๖ นาคสฺส อทิจฺจปฺพุพฺผ.

^๑ ฉ.,เท. โหติ

^๓ ฉ.,เท. โหตุ

^{๕-๕} ฉ.,เท.,อิ. มยํ จ นาकारिपตี วิमान

^๒ ฉ.,เท. นาคกุลา

^๔ "สฺสฺสนฺติเกติปิ ปาโจ. ฉ.,เท. สฺสุริ เต

^๖ ฉ.,เท. ทกฺเขมุ

[๒๕๙๐] ยํ เว นรสุส อหิตาย อสุส
 น ตํ ปญฺเอย อรหติ ทสฺสนาย,
 อถ เกน วณฺเณน อมิตฺตคามํ
 ตฺวามิจฺฉสิ อุตฺตมปญฺณ คนฺตุํ.

[๒๕๙๑] อทฺธา ปชานามิ อหฺมปิ เอตํ
 น ตํ ปญฺเอย อรหติ ทสฺสนาย,
 ปาปญฺจ เม นตฺถิ กตํ กุหิณฺจิ,
 ตสฺมา น สงฺเก มรณาคมาย.

[๒๕๙๒] หนฺนท จ จานํ อตุลानุภาวํ
 มยา สห ทกฺขสิ เอหิ กตฺเต
 ยถจฺฉติ^๑ นจฺจคฺเตหิ นาโค
 ราชฯ ยถา เวสฺสวโน นิพฺพินฺ^๒.

[๒๕๙๓] ตํ นาคกญฺญา จริตํ คณฺเณ
 นิกิพิตํ นิจฺจมโห จ รตฺตี
 ปหุตฺตาลยํ พหุပ္ฺปผณฺณํ
 โอภาสตี วิชฺฐิรวนฺตลิกฺเข.

[๒๕๙๔] อนนฺเนน ปาเนน อุเปตฺรูปํ
 นจฺเจหิ คฺเตหิ จ วาทิเตหิ
 ปริปฺปूरํ กญฺญาหิ อลงฺกตาหิ
 อุปโสภติ วตฺถปิณฺธเนน.

- [๒๕๙๕] โส ปุณฺณโก กุณฺโณ กตตุเสฏฺฐิ
 นิสิตฺยิ^๑ ปจฺจโต อาสนสฺมี,
 อาทาย กตตารมโนมปณฺณํ
 อุปานยิ^๒ ภวนํ นาคธมฺโณ.
- [๒๕๙๖] ปตฺวาน จานํ อตุลानุภาวํ
 อฏฺฐจาสิ กตฺตา ปจฺจโต ปุณฺณกสฺส,
 สามคฺคิเปกฺขิ^๓ ปน นาคราชา
 ปุพฺเพว ชามาตรมชฺฌภาสธ.
- [๒๕๙๗] ยํ นุ ตวํ อคมา มนุสฺสโลกํ^๔
 อเนวสมานโห หทยํ ปณฺทิตสฺส
 กจฺจิ สมิตฺุเชน อิทานุปตฺโต
 อาทาย กตตารมโนมปณฺณํ.
- [๒๕๙๘] อยํ หิ โส อาคโต ยํ ตวมิจฺจสิ,
 ฐมฺเมเน ลทฺโธ มม ฐมฺมปาโล,
 ตํ ปสฺสธ สมฺมุขา ภาสमानํ,
 สุโข หเว^๕ สปปฺริเสหิ สงฺคโม.

กาลาสิริกณฺท์ นาม.

- [๒๕๙๙] อทิฏฺฐปุพฺพํ ทิสฺวาน มจฺโจ มจฺจุภยภูฏิตุ^๖
 พฺยุมฺหิตุ นาทิวาเทสิ, น อิทํ ปณฺณวตามิว.

^๑ ฉ.,เท. นิสิตฺยิ
 หมดอายุ 12/06/2566

^๓ ฉ.,เท. สามคฺคิ เปกฺขมานโ

^๕ อ. ภเว

^๒ ฉ.,เท. อุปานยิ

^๔ ฉ.,เท. มจฺจโลกํ

^๖ ส.,อ. มจฺจุภยทฺทิตุ, เอวฺมฺปริปิ.

- [๒๖๐๐] น จมฺหิ พฺยมฺหิโต นาค น จ มจฺจุภยฆฺฏิโต,
น วชฺโณ อภิวาเทยฺย วชฺณํ वा นาภิวาทเย.
- [๒๖๐๑] กถํ ญฺ อภิวาเทยฺย อภิวาทาปเยถ เว
ยํ นโร หนฺตุมิจฺเจยฺย ตํ กมฺมํ ญฺปฺปชฺชติ.
- [๒๖๐๒] เอวเมตํ ยถา พุสฺสิ สจฺจํ ภาสฺสิ ปณฺทิต
น วชฺโณ อภิวาเทยฺย วชฺณํ वा นาภิวาทเย.
- [๒๖๐๓] กถํ ญฺ อภิวาเทยฺย อภิวาทาปเยถ เว
ยํ นโร หนฺตุมิจฺเจยฺย ตํ กมฺมํ ญฺปฺปชฺชติ.
- [๒๖๐๔] อสฺสสฺสํ สสฺสํ ญฺ ตวฺยิทํ วิมานํ^๑
อิทฺธิ ชฺฐี พฺลวฺริยฺยูปฺปตฺติ
ปฺจุณฺณํ ตํ นาคฺราเชตมตฺถํ
กถํ ญฺ เต ลทฺฐมิตํ วิมานํ.
- [๒๖๐๕] อธิจฺจุลทฺธํ ปริณามชฺนเต^๒
สยํ กถํ อุกาหุ เทเวหิ ทินฺนํ
อกุขาหิ เม นาคฺราเชตมตฺถํ
ยถเว เต ลทฺฐมิตํ วิมานํ.
- [๒๖๐๖] นาธิจฺจุลทฺธํ น ปริณามชฺมเม
น สยํ กถํ นาปิ เทเวหิ ทินฺนํ
สเกหิ กมฺเมหิ อปาปเกหิ
ปฺญฺญเณหิ เม ลทฺฐมิตํ วิมานํ.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ.,เท.,อิ. โน^๒ ฉ.,เท.,อิ. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.^๓ ฉ.,เท. ปริณามชฺ เต, เอวมุปริปิ.

[๒๖๐๗] กิณเต วตัม, กิมฺปน พุรหมจริยัม,
 กิสฺส สฺสัจฉินฺณสฺส อยัม วิปาโก
 อิทฺธี ชฺฐตี พลวิริยฺยูปปตฺติ
 อิทฺถจ เต นาค มหาวิมานัม.

[๒๖๐๘] อหฺมจ ภริยา จ มนุสฺสโลเก
 สทฺธา อุโป ทานปตี อหฺมฺหา,
 โอปานภฺตัม เม ชฺวรํ ตทาสิ,
 สนฺตปฺปีตา สมณพฺรหฺมณา จ.

[๒๖๐๙] มาลญฺจ คนฺธญฺจ วิเลปนญฺจ
 ปทีปียํ เสยฺยมุปฺสฺสยญฺจ
 อจฺฉาทณฺ์ สายนมนฺนปานํ
 สกฺกจฺจ ทานานิ อทฺมฺห ตตฺถ.

[๒๖๑๐] ตัม เม วตัม, ตมฺปน พุรหมจริยัม,
 ตสฺส สฺสัจฉินฺณสฺส อยัม วิปาโก
 อิทฺธี ชฺฐตี พลวิริยฺยูปปตฺติ
 อิทฺถจ เม ธีร มหาวิมานัม.

[๒๖๑๑] เอวญฺจ^๑ เต ลทฺธมฺมิกํ วิมานัม,
 ชานาสิ ปุณฺณาน ฆลฺลุปฺปตฺตี,
 ตสฺมา หิ ฐมฺมญฺจร^๒ อปฺปมตฺโต
 ยถา วิมานัม ปุณ มาวเสสิ.

[๒๖๑๒] นยิธ สนฺติ สมณพราหมณา จ
 เยสนนปานานิ ทเทมุ กตฺเต,
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิโต เอตมตฺถํ
 ยถา วิมานํ ปุณ มาวเสม.

[๒๖๑๓] โมคฺชี หิ เต สนฺติ อธิฐปฺปนา
 ปฺปตฺตา จ ทารา อนุชิวโน จ,
 เตลฺลํ ตุวํ วจฺสา กมฺมฺนา จ
 อสมปทฺฐโร จ ภวาทิ นิจฺจํ.

[๒๖๑๔] เอวํ ตุวํ นาค อสมปทิสํ
 อนุปาลย วจฺสา กมฺมฺนา จ,
 จตฺวา อิธ ยาวตายุกํ วิมานเ
 อุทฺธํ อิตฺโต คจฺฉสิ เทวโลกํ.

[๒๖๑๕] อุทฺธา หิ โส โสจติ ราชเสฏฺโฐ
 ตยา วินา ยสฺส ตุวํ สขิพฺโพ,
 ทฺถุชฺฌปฺนิโตปิ ตยา สเมจฺจ
 วินฺททยฺย โปโส สุขมาตุโรปิ.

[๒๖๑๖] อุทฺธา สตํ ภาสสิ นาค ฌมฺมํ
 อนุตฺตรํ อตฺถปทํ สุจิณฺณํ,
 เอตาทิสียาสฺ หิ อาปทาสฺ
 ปญฺญายเต มาทิสานํ วิเสโส.

[๒๖๑๗] อกฺขาหิ โน, ตายํ มุชา นุ ลทฺโธ,
 อกฺเขหิ โน ตายํ อเชสิ ชฺชเต
 ฌมฺเมน ลทฺโธ อิติมายมาห,^๑
 กถํ [๒] ตํวํ หตฺถมิมสฺสมากโต.

[๒๖๑๘] โย มิสฺสโร ตตฺถ อโหสิ ราชา
 ตมายมกฺเขหิ อเชสิ ชฺชเต,
 โส มํ ชิตฺโต ราชา อิมสฺสทาสิ,
 ฌมฺเมน ลทฺโธสฺมิ อสาหเสน.

[๒๖๑๙] มโหโรโค อตฺตมโน อุทฺถโค
 สุตฺวาน ธีรสฺส สฺสภาสิตานิ
 หตฺถเณ คเหตุวาน อโนมปญฺญํ
 ปาเวกฺขิ ภริยาย ตทา สกาเส.

[๒๖๒๐] เยน ตํวํ วิมเล ปณฺฑุ, เยน ภตฺตํ น รุจฺจติ,
 น จ เม ตาทิโส วณฺโณ อยเมโส ตโมนุโท.

[๒๖๒๑] ยสฺส เต หทฺเยนตฺถโย อากโตยํ ปภงฺกโร,
 ตสฺส วากุยํ นิสาเมหิ, ทุลฺลภํ ทสฺสนํ ปุณ.

[๒๖๒๒] ทิสฺวาน ตํ วิมลา ภูริปญฺญํ
 ทสงฺคุลํ อณฺชลํ ปคฺคเหตุวา
 หญฺเจน ภาเวน ปตฺติตรูปา
 อิจฺจพฺรวิ กุณฺณํ กตฺตฺสเฏจํ.

- [๒๖๒๓] อธิฏฐปุพฺพํ ทิสฺวาน มจฺโจ มจฺจุภยณฺเฑโธ
พฺยมุหิโต นาภิวาเทสิ^๑ น อิทํ ปณฺณวตามิว.
- [๒๖๒๔] น จมุหิ พฺยมุหิโต นาติ^๒ น จ มจฺจุภยณฺเฑโธ,
น วชฺโณ อภิวาเทยฺย วชฺณํ วา นาภิวาทเย.
- [๒๖๒๕] กถํ นุ^๓ อภิวาเทยฺย อภิวาทาปเยถ เว
ยํ นโร หนฺตุมิจฺเจยฺย, ตํ กมฺมํ นุปฺปชฺชติ.
- [๒๖๒๖] เอวเมตํ ยถา พุรฺุสฺสิ, สจฺจํ ภาสฺสิ ปณฺเฑติ,
น วชฺโณ อภิวาเทยฺย วชฺณํ วา นาภิวาทเย.
- [๒๖๒๗] กถํ นุ^๓ อภิวาเทยฺย อภิวาทาปเยถ เว
ยํ นโร หนฺตุมิจฺเจยฺย, ตํ กมฺมํ นุปฺปชฺชติ.
- [๒๖๒๘] อสฺสสฺสํ สสฺสํ นุ ตวฺยิทํ วิมานํ,
อิทฺธิ ชฺฐตี พฺลวิริยฺยุปฺปตฺติ,
ปฺจุฉามิ ตํ นาคกณฺเฑตมตฺถํ,
กถํ นุ เต ลทฺฐมิทํ วิมานํ.
- [๒๖๒๙] อธิจฺจลทฺฐํ ปริณามชนฺเต,
สยํ กตํ อุททาหุ เทเวหิ ทินฺนํ,
อกุขาหิ เม นาคกณฺเฑตมตฺถํ
ยเถว เต ลทฺฐมิทํ วิมานํ.

[๒๖๓๐] นาธิจจุลทฐิ, น ปริณามชมุเม,
 น สยัม กตัม, นาปิ เทเวหิ ทิณฺณ,
 สเกหิ กมุเมหิ อปาปเกหิ
 ปฺญฺเยหิ เม ลทฺทมํหํ วิมานํ.

[๒๖๓๑] กิณฺเต วตฺตํ, กิณฺปน พุรหฺมจริยํ,
 กิสฺส สฺสัจฉินฺณสฺส อयํ วิปาโก
 อิทฺธี ชฺฐตี พลวิริยฺยุปปตฺติ
 อิทฺถจ เต นาติ มหาวิมานํ.

[๒๖๓๒] อหฺมจ โข สามิโก จาปิ มยฺหํ
 สทฺธา อุโก ทานปตี อหฺมฺหา,
 โอปานภฺตํ เม ชฺวรํ ตทาสิ,
 สนฺตปฺปีตา สมณพฺรหฺมณา จ.

[๒๖๓๓] มालญฺจ คนฺธญฺจ วิเลปนญฺจ
 ปทีปียํ เสยฺยมุปฺสฺสยญฺจ
 อจฺฉาทนํ สายนมนฺนปानํ
 สกุกฺกจฺจ ทานานิ อทฺมฺห ตตฺถ.

[๒๖๓๔] ตํ เม วตฺตํ, ตมฺปน พุรหฺมจริยํ,
 ตสฺส สฺสัจฉินฺณสฺส อयํ วิปาโก
 อิทฺธี ชฺฐตี พลวิริยฺยุปปตฺติ
 อิทฺถจ เม ธีร มหาวิมานํ.

[๒๖๓๕] เอวณจ เต ลหุทธิทำ วิมานัน,
 ชานาสี ปุณฺณาน ผลุปปตฺตี,
 ตสฺมา หิ ฐมฺมณฺจร อปฺปมตฺตา^๑
 ยถา วิมานัน ปุณฺ มาวเสสิ.

[๒๖๓๖] นยิธ สนฺติ สมณพฺรหฺมณา จ
 เยสนฺนปานานิ ทเทมฺ กตฺเต,
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิตฺโต เอตมตฺถํ
 ยถา วิมานัน ปุณฺ มาวเสม.

[๒๖๓๗] โกตี หิ เต สนฺติ อิชฺฐปฺปนฺนา
 ปฺตฺตา จ สามิ^๒ อนฺุชชีวินฺ จ,
 เตสุ ตฺวํ วจฺสา กมฺมฺนา จ
 อสมฺปทฺฐฺจา จ ภวาทิ นิจฺจํ.

[๒๖๓๘] เอวํ ตฺวํ นาคิ อสมฺปทิสฺ
 อนฺุपालย วจฺสา กมฺมฺนา จ,
 จตฺวา อิธ ยาวตายุกํ วิมานเ
 อุทฺธํ อิตฺโต คจฺฉสิ เทวโลกํ.

[๒๖๓๙] อทฺธา หิ โส โสจติ ราชเสฏฺฐโจ
 ตยา วินา ยสฺส ตฺวํ สชฺพิพฺ,
 ทฺกฺขุปฺนิตฺตปิ ตยา สเมจฺจ
 วินฺทเยยฺ โปโส สุขมาตุโรปิ.

[๒๖๔๐] อทฐา สत्ถิ ภาสสิ นาคิ ฐมม
 อนุตตรํ อตฺถปทํ สฺจิจฺฉณํ,
 เอตาทิสียาสฺ หิ อาปทาสฺ
 ปญฺญายเต มาทิสานํ วิเสโส.

[๒๖๔๑] อกฺขาหิ โน ตายํ มุชา นุ ลทฺโร,
 อกฺเขหิ โน ตายํ อเชสิ ชฺชเต,
 ฐมฺเมน ลทฺโร อิติมายมาห,^๑
 กถํ [^๒] ตฺวํ หตฺถมิมสฺสมากโต.

[๒๖๔๒] โย มิสฺสโร ตตฺถ อโหสิ ราชา
 ตมายมกฺเขหิ อเชสิ ชฺชเต,
 โส มํ ชฺชโต ราชา อิมสฺสทาสิ,
 ฐมฺเมน ลทฺโรสฺสุมิ อสาหเสน.

[๒๖๔๓] ยเถว วรฺุณ นาคโค ปญฺหํ ปุจฺฉิตฺถ ปณฺทิตํ
 ตเถว นาคกณฺณปิ ปญฺหํ ปุจฺฉิตฺถ ปณฺทิตํ.

[๒๖๔๔] ยเถว วรฺุณ นาคํ ธีโร โตเสสิ ปุจฺฉิตโต
 ตเถว นาคกณฺณมฺปิ ธีโร โตเสสิ ปุจฺฉิตโต.

[๒๖๔๕] อุโปปิ เต อตฺตมเน วิทิตฺวา
 มโหรรคํ นาคกณฺณมฺจ ธีโร
 อจฺฉมฺภี อพฺภีโต อโลมหญฺโจ
 อิจฺฉพฺรวิ วรฺุณ นาคราชํ.

[๒๖๔๖] มา โรธยิ^๑ นาค อายาหมสมิ
 เยน ตว อตฺถิ อิทํ สิริ^๒
 หทฺเยน มํเสน กโรหิ กิจจํ,
 สยํ กริสฺสามิ ยถามตินฺเต.

[๒๖๔๗] ปญฺญา หเว หทฺยํ ปณฺทิตานํ,
 เต ตฺยเมห ปญฺญาย มยํ สุตฺตฺตฺตา,
 อนฺนนาโม ลภตฺตฺตา ทาริ
 อชฺเชว ตํ กุรฺุโย ปาปยาตุ.

[๒๖๔๘] ส ปุณฺณโก อตฺตมโน อุกฺคโค
 อิรินฺทตี^๓ นาคกณฺโณ ลภิตฺวา
 หฏฺฐเณ ภาเวน ปตฺติธฺรโป
 อิจฺจพฺรวิ กุรฺุณํ กตฺตฺตฺเต.

[๒๖๔๙] ภริยาย มํ ตฺวํ อกริ สมนฺตี,
 อหฺมจ เต วิธฺร กโรมิ กิจจํ,
 อิทฺมจ เต มณฺรตฺนํ ททามิ
 อชฺเชว ตํ กุรฺุโย ปาปยามิ.

[๒๖๕๐] อเชยฺยเมสา ตว โหตุ มิตฺตี^๔
 ภริยาย กจฺจาน ปิยาย สทฺธิ,
 อานนฺทจิตฺโต^๕ สุมโน ปตฺติโต
 ทตฺวา มณฺเณ มณฺจ นยฺนฺทปตฺตํ.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566
 ส.อ. มา เหยย

^๓ น.,เท. เมตติ

^๒ น.,เท. อิรินฺทตี

^๔ น.,เท. อนนฺท วิตโต

[๒๖๕๑] ส ปุณฺณโก กุรุณํ กตฺตฺเสฏฺฐํ
 นิสิตฺยิ ปุรโต อาสนสฺมี,
 อาชณฺณมารุยฺห อโนมวณฺณํ
 ปกุกามิ เวหายสมนฺตลิกฺเข.^๑

[๒๖๕๒] มโน มนุสฺสสฺส ยถาปิ คจฺजे
 ตโตปิสฺส ขิปปตฺรํ^๒ อโหสิ,
 ส ปุณฺณโก กุรุณํ กตฺตฺเสฏฺฐํ
 อุปานยิ นครํ อินฺทปตฺตํ.

[๒๖๕๓] เอตฺนฺทปตฺตํ นครํ ปทิสฺสติ,
 รมฺมานิ จ อมฺพวนานิ ภาคฺโส,
 อหฺมจ ภริยาย สมงฺคิฏฺโฏโต,
 ตฺวณฺจ ปตฺโตสิ สกํ นิเกตํ.

[๒๖๕๔] ส ปุณฺณโก กุรุณํ กตฺตฺเสฏฺฐํ
 โอโรปยิตฺวา^๓ ฐมฺมสภาย มชฺเฌ
 อาชณฺณมารุยฺห อโนมวณฺโณ
 ปกุกามิ เวหายสมนฺตลิกฺเข.

[๒๖๕๕] ตํ ทิสฺวา ราชฯ ปรมปฺปตีโต
 อุกฺกจาย พาหาหิ ปลิสฺสชิตฺวา
 อวิกมฺปยํ ฐมฺมสภาย มชฺเฌ
 นิสิตฺยิ ปมฺขํ อาสนสฺมี.

^๑ ส., ฉ., เท., อ. อิหํ คาทาปาททวํ น ทิสฺสติ. ตตฺถ ปน “อาทาย กตฺตารมโนมปณฺณํ
 อุปานยิ นครํ อินฺทปตฺตนฺติ อิหํ คาทาปาททวํ ทิสฺสติ.

^๒ อ. สงฺขิปฺปตฺรํ

^๓ ฉ., เท. โอโรปยิ อ. โอโรปย

[๒๖๕๖]

ตฺวํ โน วิเนตาสิ รถํว นฺนุจํ^๑
 นนฺทนต์ติ ตํ กุรุโย ทสฺสเนน,
 อกฺขาหิ เม ปุจฺฉิโต เอตมตฺถํ,
 กถํ ปโมกฺโข อหุ มาณวสฺส.

[๒๖๕๗]

ยํ มาณโวตฺยาภิวทํ ชนินฺท
 น โส มนุสฺสโส นรวิรเสฏฺฐ,
 ยทํ เต สฺสโต ปุณฺณโก นาม ยกฺโข
 รณฺโณ กุเวรสฺส หิ โส สชฺพิพ.^๒

[๒๖๕๘]

ภุมิหนฺตรโร วรุโณ นาม นาโค
 พุรหา สฺสจํ วณฺณพลฺลุปฺปนโน,
 ตสฺसानุชํ ธีตรํ กามยาโน
 อिरนฺทตี นาม सा नाटकญฺญา.

[๒๖๕๙]

ตสฺสาสุมชฺฌายปิยายเหตุ
 ปตารยิตฺถ มรณาย มยฺหํ,
 โส เจว ภริยาย สมงฺคิฏฺฐโต
 อหฺนฺจานุญฺญาโต มณิ จ ลทฺโธ.

[๒๖๖๐]

รูกฺโข หิ มยฺหํ ฃรทฺวาเร^๓ ชาโต,^๓
 ปณฺณากฺขนฺโธ สีลมยสฺส สาขา,
 อตฺถเถ จ ฃมฺเม จ จิโต นิปาโก
 ควปฺพลโธ หตฺถิควสฺสจฺจนโน.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566

ฉ.,เท. นนฺท

^๒ อ. สชฺโว^{๓-๓} ฉ.,เท. ปทฺวาเร สฺสาโต

- [๒๖๖๑] นจฺจคิตฺตฺตริยาภินาทีเต
 อฺจุฉิขฺช เสนํ^๑ ปุริโส อโหสิ,
 โส โน อยํ อาคโต สนนิกเต,
 รุกฺขสฺสิมสฺสาปจิติ กโรถ.
- [๒๖๖๒] เย เกจิ วิตุตา มม ปจฺจเยน
 สพฺเพว เต ปาตุกโรนฺตุ อชฺช,
 ติพฺพานิ กตฺวาน อฺปายนานิ
 รุกฺขสฺสิมสฺสาปจิติ กโรถ.
- [๒๖๖๓] เย เกจิ พนฺธา^๒ มม อตฺถิ รฏฺเฐ
 สพฺเพว เต พนฺธนา โมจยฺนฺตุ
 ยเถวํ พนฺธนสฺมา ปมฺุตโต
 เอวเมเต มฺุญฺจเร พทฺธนสฺมา.
- [๒๖๖๔] อุนฺนงฺคลา มาสมิมํ กโรนฺตุ,
 มํโสทนํ พฺราหฺมณา ภกฺขยฺนฺตุ,
 อมชฺชปา มชฺชรหา ปิวนฺตุ
 ปุณฺณานิ ธาเลหิ ปลิสฺสุตาหิ.
- [๒๖๖๕] มหาปถํ นิจฺจ สมวฺหยฺนฺตุ,
 ติพฺพญฺจ รุกฺขํ วิทฺถนฺตุ รฏฺเฐ
 ยถาญญมญฺญํ น วิเหจเยยฺยํ,
 รุกฺขสฺสิมสฺสาปจิติ กโรถ.

[๒๖๖๖] โอโรธา จ กุมารา จ เวสิยานา จ พฺราหฺมณา
 พหุํ อนฺนญฺจ ปานญฺจ ปณฺทิตสฺสาภิหารยฺ.

- [๒๖๖๗] หตฺถาโรหา อนิกฺกจา รติกา ปตฺติการกา
พหุ อนุญจ ปานญจ ปณฺธิตสฺสาภิหารยฺ.
- [๒๖๖๘] สมาคตา ชานปทา เนคมา จ สมาคตา
พหุ อนุญจ ปานญจ ปณฺธิตสฺสาภิหารยฺ.
- [๒๖๖๙] พหุชฺชโน ปสนฺโนสิ ทิสฺวา ปณฺธิตมาคเต
ปณฺธิตมฺหิ อนุปฺปตฺเต เจลฺลฺกฺเขโป ปวตฺตถาติ.

นวมํ วิธฺรชาตกํ.

๑๐. เวสฺสสนฺตรชาตกํ (๕๔๗)

ทสฺวรคาถา

- [๒๖๗๐] ผุสฺสตี^๑ วรฺวณฺณาเก วรฺสฺสุ ทสฺสา วเร
ปจฺพยา จารุปฺพพฺงคิ ยํ ตฺยํ มนฺโส ปิยํ.
- [๒๖๗๑] เทวราช นโม ตฺยตฺถ, ก็ ปาปํ ปกตํ มยา,
รฺมมา จาเวสิ มํ จานา วาโตว ธรณิรฺรหํ.
- [๒๖๗๒] น เจว เต กตํ ปาปํ น จ เม ตฺวมฺสิ อปฺปิยา
ปฺญญญจ เต ปริกฺขิณํ, เยน เตวํ วทามิหํ.^๒
- [๒๖๗๓] สนฺติเก มรณํ ตฺยํ, วินาภาโว ภวิสฺสตี,
ปฏิกฺคณฺหาหิ เม เอเต วเร ทส ปเวจฺจโต.
- [๒๖๗๔] วรฺมเจ เม อโท สกฺก สพฺพภูตानมิสฺสร,
สิวิราชสฺส ภทฺทนฺเต ตตฺถ อสฺสํ นิเวสเน.

- [๒๖๗๕] นิลเนตุนา นิลภมู นิลกุขี ว^๑ ยถา มิตี
 ผุสฺสตี นาม นามเน ตตฺถ อสฺส^๒ ปฺริทุทท.
- [๒๖๗๖] ปุตฺตํ ลภเถ วรทํ ยาจโยคํ อมจฺจรี
 ปุชิตํ ปฏฺิราชูภิ กิตฺติมนฺตํ ยสฺสสินํ.
- [๒๖๗๗] คพฺภํ เม ธารยนฺติยา มชฺฌิมงฺคํ อนฺุณฺณตํ
 กุจฺฉิ อนฺุณฺณโต อสฺส จาปว ลิขิตํ สมํ.
- [๒๖๗๘] ธนา เม นปฺปวตฺเตยฺยํ, ปลิตา นสฺสนฺตฺ^๓ วาสว,
 กาเย รโห น ลิมฺเปถ, วชฺฌญจาปิ ปโมจเย.
- [๒๖๗๙] มยฺหุโกฏฺจาภิรุเท นารีวรคณายูเต
 ขุชฺชเจลาวกากิณฺเณ^๔ สุทฺถมาคทวณฺเณเต.
- [๒๖๘๐] จิตฺรคฺคเพรฺชฺชสฺสิตะ สุรามํสปปโปทเน
 ลีวราชสฺส ภาทฺทนฺเต ตตฺถสฺส มเหสี ปิยา.
- [๒๖๘๑] เย เต ทส วรา ทินฺนา มยา สพฺพงฺคโสภเน
 ลีวราชสฺส วิชิตะ สพฺเพ เต ลจฺฉสี วเร.
- [๒๖๘๒] อิทํ วตฺวาน มชฺวา เทวราชา สุขมฺปติ
 ผุสฺสตียา วรํ ทตฺวา อนฺุโมทิตฺถ วาสโว.

ทสวรกถา^๕ นิฏฺฐิตา.^๖

^๑ ฉ.,เท. นิลกฺขี จ

^๓ หมายเหตุ 12/06/2566

ฉ.,เท. นสฺสนฺตฺ

^๕ ฉ.,เท.,อิ. ทสวรกถา

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ตตฺถปสฺส

^๔ ฉ.,เท. ขุชฺชเจลาปกาภิณฺเณ

^๖ สฺยา. นาม

หิมวัต

- [๒๖๘๓] ตโต^๑ จุตตา सा सुसुती
 เชตตตตรมฺหิ นคเร
 ทส มาเส ธารยิตฺวา
 เวสฺसानํ วิธिया มชฺเฌ
 น มยฺหํ มตฺตํ นามํ,
 ชาโตมฺหิ เวสฺสวิธिया,
 ยทาหํ ทารโก โหมิ
 ตทา นิสชฺช ปาสาทะ
 หทยํ ทเพยฺยํ จกฺขุ,
 ทเพยฺยํ กายํ สาเวตฺวา
 สภาวํ จินฺตยนฺตสฺส
 อกมฺปิ ตตฺถ ปจฺวี
- [๒๖๘๔] ปรุพฺพหจฺจนฺขโลมา
 ปคฺคยฺห ทกฺขิณํ พาทุํ
- [๒๖๘๕] รตนํ เทว ยาจาม
 ททาหิ ปวริ นาคํ
- [๒๖๘๖] ททามิ น วิกมฺปามิ
 ปภินฺนํ กุณฺนชฺริ ทนฺตี
- [๒๖๘๗] หตฺถิกฺขนฺธโต โอริยฺห
 พุราหุมนานํ อทา ทานํ
- ขตฺติเย อุปปชฺชถ,
 สณฺขเยน สมากมิ.
 กโรนฺตี ปุร ปทกฺขิณํ
 ชเนสิ สุสฺสตี มม.
 นปิ เปตฺกสมฺภวํ,
 ตสฺมา เวสฺสนฺตโร อหุ.
 ชาติยา อฏฺฐจวสฺสโก,
 ทานํ ทาตุํ วิจินฺตยิ.
 มํสมฺปิ, รุทฺธิรมฺปิ,
 ยทิ โกจิ ยาจโก มม.
 อกมฺปิ ตมสณฺจิตํ,
 สินฺเนรวนฺนวฏฺฐิกา.^๒
- ปงฺกทนฺตา รชสฺสิรา
 ก็ มํ ยาจนฺติ พุราหุมนา.
 สิวินํ รฏฺฐจวทฺธนํ,
 อีสาทนฺตํ อรุพฺพหว.
 ยํ มํ ยาจนฺติ พุราหุมนา
 โอปคฺคยฺหิ^๒ คชฺชตฺตมํ.
 ราชา จาคาธิมานโส
 สิวินํ รฏฺฐจวทฺธโน.

- [๒๖๘๘] ตทาสี ยํ ภีสนกํ, ตทาสี โลมหंसํ,
หตฺถินาเค ปทินฺนมฺหิ เมทนี สมกมฺปถ.
- [๒๖๘๙] ตทาสี ยํ ภีสนกํ ตทาสี โลมหंसํ
หตฺถินาเค ปทินฺนมฺหิ ขุพฺภิตฺถ นครํ ตทา.
- [๒๖๙๐] สมากุลํ ปุริ อาสิ, โฆโส จ วิปฺโล มหา
หตฺถินาเค ปทินฺนมฺหิ สีวินํ รมฺมจวฑฺฒเน.
- [๒๖๙๑] อเถตฺถ วตฺตติ สทฺโท ตุมฺโล เภรวโ มหา
หตฺถินาเค ปทินฺนมฺหิ, ขุพฺภิตฺถ นครํ ตทา.
- [๒๖๙๒] อเถตฺถ วตฺตติ สทฺโท ตุมฺโล เภรวโ มหา
หตฺถินาเค ปทินฺนมฺหิ สีวินํ รมฺมจวฑฺฒเน.
- [๒๖๙๓] อุคฺคา จ ราชปฺตฺตา จ เวสียนา จ พฺราหฺมณา
หตฺถาโรหา อนิฏฺฐา รธิกา ปตฺติการกา
- [๒๖๙๔] เกวโล จาปิ นิคโม สีวโย จาปิ^๑ สมาคตา,
ทิสฺวา นาคํ นิยมมานํ เต รณโย ปฏฺวิเวทฺยํ.
- [๒๖๙๕] วิธมํ เทว เต รมฺมจํ, ปฺตฺโต เวสฺสนฺตโร ตว
กถํ โน หตฺถินํ ทชฺชา นาคํ รมฺมจสฺส ปุชฺติ.
- [๒๖๙๖] กถํ โน กุณฺชรํ ทชฺชา อีสาทนฺตํ อรุพฺพหวิ
เขตฺตณฺณํ สพฺพยฺยฺชานํ สพฺพเสตํ คชฺชุดฺตมํ.
- [๒๖๙๗] ปณฺทกฺกมฺพลสยฺจณฺนํ ปกฺกนํ สตฺตุมทฺทนํ
ทนฺตี สวาลวีชนี เสตํ เกลาสสาทิสํ.

- [๒๖๙๘] สเสตจจตตํ สุปตฺถะยํ^๑ สาถพุพณํ สหตฺถิปิ
 อคฺคยานํ ราชวาทิ พุราหุมนานํ อทา ทานํ.^๒
- [๒๖๙๙] อนนํ ปานญจ โส^๓ ทชฺชา วตฺถเสนาสนานิ จ,
 เอตํ โข ทานปฏฺฐูป, เอตํ โข พุราหุมนารหิ.
- [๒๗๐๐] อยํ เต วสฺสราชา โน สิวินํ รมฺมจวทฺธโน^๔
 กถํ เวสฺสสนฺตโร ปุตฺโต คชํ ภาเชติ สญฺชย.
- [๒๗๐๑] สเจ ตวํ น กริสฺสสิ สิวินํ วจนํ อิทํ,
 มญฺเษ เต สห ปุตฺเตน สิวินฺตฺเถ^๕ กริสฺสเร.
- [๒๗๐๒] กามํ ชนปโท มาสิ,
 นาคํ สิวินํ วจนา
 ปพฺพาเชยฺยํ สกา รมฺมจา,
 รมฺมจญฺจาปิ วินสฺสตุ,
 ราชปุตฺตํ อทฺฐกํ
 ปุตฺโต หิ มม โอรโส.
- [๒๗๐๓] กามํ ชนปโท มาสิ,
 นาคํ สิวินํ วจนา
 ปพฺพาเชยฺยํ สกา รมฺมจา,
 รมฺมจญฺจาปิ วินสฺสตุ,
 ราชปุตฺตํ อทฺฐกํ
 ปุตฺโต หิ มม อตฺตรโ.
- [๒๗๐๔] น จาหิ ตสฺมี ทฺพภะยํ,
 อสิโลโกปิ เม อสฺส,
 กถํ เวสฺสสนฺตรํ ปุตฺตํ อริยสีลวโต หิ โส,
 ปาปญฺจ ปสเว พหุ,
 สตฺเถน ฆาตยามเส.
- [๒๗๐๕] มา นํ ทณฺเฑน สตฺเถน, น หิ โส พทฺธนารโ,
 ปพฺพาเชหิ จ นํ รมฺมจา, วงฺเก วสตุ ปพฺพเต.

^๑ จ., เท., อ. 1. สอุปตฺถะยํ^๒ สิวิน. ๒. น. จ., เท. คช^๓ จ., เท., อ. โส^๔ สิวิน. รมฺมจวทฺธโน^๕ จ., เท., อ. สิวินฺตฺเถ

- [๒๗๐๖] เอโส เจ สีวีนํ จนุโท, จนุทํ น ปนุทามเส,
อิมํ โส วสตุ รตฺตี กาเม จ ปรีกฺขชตุ.
- [๒๗๐๗] ตโต รตฺยา วิวสเน สุริยสฺสคฺคมนํ^๑ ปติ
สมคฺคา สีวโย^๒ หุตฺวา รกฺขา ปพฺพาชยนตุ น.
- [๒๗๐๘] อุฏฺเฐหิ กตฺเต ตรมาโน, คนฺตฺวา เวสฺสนฺตรํ วท
สีวโย เทว เต กุทฺธา เนคมา จ สมากตา.
- [๒๗๐๙] อุคฺคา จ ราชปฺตฺตา จ เวสียานา จ พุราหฺมณา.
หตฺถาโรหา อนิกฺกฺกา รัชิกา ปตฺติการกา
เกวโล จาปิ นิคโม สีวโย จาปิ สมากตา.
- [๒๗๑๐] อสฺมา รตฺยา วิวสเน^๓ สุริยสฺสคฺคมนํ ปติ,
สมคฺคา สีวโย หุตฺวา รกฺขา ปพฺพาชยนติ ต.
- [๒๗๑๑] ส กตฺตา ตรมาโนว สีวราเชน เปสฺสโต
อามุตฺตหตฺถาภรโณ สุวตฺโต จนฺทนปฺเปสฺสโต.^๔
- [๒๗๑๒] สีสํ นฺหาโต อุทเก โส อามุตฺตมณิกฺกฺกฺทโล
อุปาคมิ ปุริ รมมํ เวสฺสนฺตรนิเวสน.
- [๒๗๑๓] ตตฺถทฺทส กุมารํ โส รมมานํ สเก ปุเร
ปรีกฺกณฺณํ อมจฺเจหิ ติทฺธานํ ว วาสว.
- [๒๗๑๔] โส ตตฺถ คนฺตฺวา ตรมาโน กตฺตา เวสฺสนฺตรํ พุริ
ทฺกฺชนฺเต เวทยิสฺสามิ, มา เม กุชฺฌ รเถสภ.

๑ หมดอายุ 12/06/2566

๑ จ.,เท. สุริยสฺสคฺคมนํ, เอวมุปริปิ.

๓ จ.,เท. วิวसान

๒ จ.,เท. สีวโย, เอวมุปริปิ.

๔ จ.,เท.,อิ. จนฺทนปฺเปสฺสโต

- [๒๗๑๕] วณฺหิตฺวา โรทมาโน โส กตฺตา ราชานมพฺรวิ
ภตฺตา เมสิ มหาราช สพฺพกามรสาหโร
- [๒๗๑๖] ทุกฺขนฺเต เวทยิสฺสามิ, ตตฺถ อสฺสาสนนฺตุ มํ,
สิวิโย เทว เต กุทฺธา เนคมา จ สมาคตา.
- [๒๗๑๗] อุกฺคา จ ราชปฺตฺตา จ เวสิยานา จ พฺราหฺมณา
หตฺถาโรหา อนิกฺกฺจา รติกา ปตฺติการกา
เกวโล จาปิ นิคโม สิวิโย จาปิ สมาคตา.
- [๒๗๑๘] อสฺมา รตฺยา วิวสเน สุริยสฺสคฺคมนํ ปติ,
สมคฺคา สิวิโย หุตฺวา รกฺขา ปพฺพาชยนฺติ ตํ.
- [๒๗๑๙] กิสฺมี เม สิวิโย กุทฺธา โย น ปสฺสามิ ทุกฺกํ
ตํ เม กตฺเต วียาจิกฺข, กสฺมา ปพฺพาชยนฺติ มํ.
- [๒๗๒๐] อุกฺคา จ ราชปฺตฺตา จ เวสิยานา จ พฺราหฺมณา
หตฺถาโรหา อนิกฺกฺจา รติกา ปตฺติการกา
นาคทาเนน ขียนฺติ, ตสฺมา ปพฺพาชยนฺติ ตํ.
- [๒๗๒๑] ททํ จกฺขุมฺปหํ ทชฺชํ กิ เม พาทิรํ ฐนํ
หิรณฺณํ वा สุวณฺณํ वा มุตฺตา เวพฺพริยา มณิ.
- [๒๗๒๒] ทกฺขิณํ วามหํ^๑ พาหุํ ทิสฺวา ยาจกมาคเต
ทเทยํ น วิกมฺเปยํ, ทาเน เม รมตี^๒ มโน.
- [๒๗๒๓] กามํ มํ สิวิโย สพฺเพ ปพฺพาเชนฺตุ หนฺนฺตุ वा,
เนว ทานา วิรมิสฺสํ, กามํ จินฺทนฺตุ สตฺตธา.

- [๒๗๒๔] เอวนุตม์ ลีวิโย อาหุ เนคมา จ สมาคตา
โกนุติมาราย ตีเรน คิริमारณฺชรี ปติ
เยน ปพพาชิตา ยนฺติ เตน คจฺจตุ สฺพพโต.
- [๒๗๒๕] โสหิ เตน คมิสฺสามิ เยน คจฺจนฺติ ทุสกา,
รตฺตินทิวํ เม ขมถ ยาว ทานํ ททามิหิ.
- [๒๗๒๖] อามนฺตยิตฺถ ราชานํ มหฺที สพฺพงฺคโสภนํ
ยํ เต กิณฺจิ มยา ทินฺนํ ชนํ ฌณฺณญจ วิชฺชติ
- [๒๗๒๗] หิรณฺณํ วา สุวณฺณํ วา มุตฺตา เวพฺพริยา พหุ
สพฺพนฺตํ นิทเหยยาสิ ยญฺจ เต เปตฺติกํ ชนํ.
- [๒๗๒๘] ตมพฺรวิ ราชปฺตฺติ
กุหิ เทว นิทหามิ,
[๒๗๒๙] สีลวนฺเตสฺส ทชฺเชสิ^๑ ทานํ มหฺที ยถารหํ,
น หิ ทานา ปรี อตฺถิ ปติฏฺฐา สพฺพปาณินํ.
- [๒๗๓๐] ปฺตฺเตสฺส มหฺที ทเยสิ^๒ สสฺสุยา สสฺสุรมฺหิ จ,
โย จ ตํ ภตฺตา มณฺเวยฺย สกฺกจฺจนฺตํ อุปฏฺฐเห.
- [๒๗๓๑] โน เจ ตํ ภตฺตา มณฺเวยฺย มยา วิปฺปวเสน เต,
อณฺณํ ภตฺตารํ ปรีเยส,
[๒๗๓๒] อหิ หิ วนํ คจฺฉามิ โฆริ วาพฺมิคายุตํ,
สํสโย ชีวิตํ มยฺหิ เอกกสฺส พุรฺหาเวน.

๑ หมดอายุ 12/06/2566

๑ ฉ., เท., อ. ทชฺชาสิ

๒ อ. ทยฺยาสิ

๓ ฉ., เท. กิลิตฺโต

- [๒๗๔๓] อีเม กุมारे ปสฺสนุโต มาลชาวี^๑ อลงฺกเต
 อสฺสเม รมนิยมฺหิ น รชฺชสฺส สิริสฺสสิ.
- [๒๗๔๔] อีเม กุมारे ปสฺสนุโต มาลชาวี อลงฺกเต
 กิพฺพนฺเต อสฺสเม รมฺเม น รชฺชสฺส สิริสฺสสิ.
- [๒๗๔๕] ยทา ทกฺขสิ นจฺจนฺเต กุมारे มาลชารินเ
 อสฺสเม รมนิยมฺหิ น รชฺชสฺส สิริสฺสสิ.
- [๒๗๔๖] ยทา ทกฺขสิ นจฺจนฺเต กุมारे มาลชารินเ
 กิพฺพนฺเต อสฺสเม รมฺเม น รชฺชสฺส สิริสฺสสิ.
- [๒๗๔๗] ยทา ทกฺขสิ มาตงฺคิ กุญฺชรํ สญฺจิหายนํ
 เอกํ อรณฺเณ วิจฺรณฺตํ^๒ น รชฺชสฺส สิริสฺสสิ.
- [๒๗๔๘] ยทา ทกฺขสิ มาตงฺคิ กุญฺชรํ สญฺจิหายนํ
 สายํ ปาโต วิจฺรณฺตํ น รชฺชสฺส สิริสฺสสิ.
- [๒๗๔๙] ยทา กเรณฺสํขมฺสฺส^๓ ยฺยสฺส ปุโรโต วชํ
 โกญฺจํ กาหติ มาตงฺโค กุญฺชโร สญฺจิหายโน,
 ตสฺส ตํ นทโต สุตฺวา น รชฺชสฺส สิริสฺสสิ.
- [๒๗๕๐] อุกฺกโต^๔ วณฺวิกาเส ยทา ทกฺขสิ กามทํ^๕
 วเน วาพมิกาภิณฺเณ น รชฺชสฺส สิริสฺสสิ.
- [๒๗๕๑] มิคํ ทิสฺวาน สายณฺหิ ปญฺจมาลินินิมาคตํ^๖
 กีปริเส จ นจฺจนฺเต น รชฺชสฺส สิริสฺสสิ.

^๑ อี. มาลชาวี

^๒ ฉ.,เท. จรณฺตํ

^๓ อี. กเรณฺสํขมฺสฺส

^๔ ฉ.,เท.,อี. ทุกฺกโต

^๕ ฉ.,เท. กามโท

^๖ ฉ.,เท. ปญฺจมาลินินิมาคตํ อี. ปญฺจมาลินิ อากตํ

- [๒๗๕๒] ยทา สุสฺสสี^๑ นิคฺโขมฺสํ - สนฺทมานาย สินฺธุยา
คิตํ กิปรุสฺสานญจ น รชฺชสฺส สวิสฺสสี.
- [๒๗๕๓] ยทา สุสฺสสี นิคฺโขมฺสํ - คิริคพฺภรจารโน
วสฺสमानสฺสสุกฺกสฺส น รชฺชสฺส สวิสฺสสี.
- [๒๗๕๔] ยทา สีหสฺส พุคฺคสมฺส ขคฺคสฺส ควยสฺส จ
วเน สุสฺสสี วาพานํ น รชฺชสฺส สวิสฺสสี.
- [๒๗๕๕] ยทา โมรีหิ ปริกิณฺณํ - วรหิณฺ^๒ มตฺถกาสินํ
โมรํ ทกฺขสิ^๓ นจฺจนฺตํ น รชฺชสฺส สวิสฺสสี.
- [๒๗๕๖] ยทา โมรีหิ ปริกิณฺณํ - อณฺฑชฺชํ จิตฺรเปกฺขนํ^๔
โมรํ ทกฺขสิ นจฺจนฺตํ น รชฺชสฺส สวิสฺสสี.
- [๒๗๕๗] ยทา โมรีหิ ปริกิณฺณํ - นิลคิ่วํ สีขณฺฑินํ
โมรํ ทกฺขสิ นจฺจนฺตํ น รชฺชสฺส สวิสฺสสี.
- [๒๗๕๘] ยทา ทกฺขสิ เหมนฺเต - ปุปฺผิตเต ฐณฺเฑรฺรุเห
สุรภิสฺมปฺวายนฺเต^๕ น รชฺชสฺส สวิสฺสสี.
- [๒๗๕๙] ยทา เหมนฺติเก มาเส - หริตํ ทกฺขสิ เมทนี^๖
อินฺทโคปกสฺสณฺณํ น รชฺชสฺส สวิสฺสสี.
- [๒๗๖๐] ยทา ทกฺขสิ เหมนฺเต - ปุปฺผิตเต ฐณฺเฑรฺรุเห
กุณฺฐํ พิมฺพชาลญจ ปุปฺผิตํ โลทฺทปทฺมกํ^๗
สุรภิสฺมปฺวายนฺเต น รชฺชสฺส สวิสฺสสี.

^๑ ฉ.,เท. โสสฺสสี, เอวมฺปริปิ.^๓ ฉ.,เท.,อิ. ทกฺขสิ, เอวมฺปริปิ.^๕ ฉ.,เท. สุวภี^๗ สี.,อิ. โลมปทฺมกํ^๒ ฉ.,เท. พรหิณ^๔ ฉ.,เท. จิตฺรปฏฺขิน^๖ สี.,อิ. เมทินี

[๒๗๖๑] ยทา เหมนุติเก มาเส วนํ ทกขสิ ปุပ္ผิตํ
โอปปุผานิ จ ปทุมานิ น รชชสฺส สริสฺสสิ.

หิมาวันตํ^๑ นิฏฺฐิตํ.

ทานกณฺท์

[๒๗๖๒] เตสํ ลาลปีตํ^๒ สุตฺวา ปุตฺตสฺส สุนิสาย จ
กณฺท์^๓ ปริเทเวสิ ราชปุตฺตี ยสฺสสินี.

[๒๗๖๓] เสยฺโย วิสํ เม ขายิตํ, ปปาตา ปปเตยฺยหํ,
รชชฺยา พชฺฌมียาหํ^๔
กสฺมา เวสฺสนฺตรํ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺติ อทฺฐกํ.

[๒๗๖๔] อชฺฌายกํ ทานปฺตี ยาจโยคํ อมจฺฉรี
กสฺมา^๕ เวสฺสนฺตรํ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺติ อทฺฐกํ.^๕
ปฺฐิตํ ปฏฺิราชฺหิ กิตฺติมนฺตํ ยสฺสสินํ
กสฺมา เวสฺสนฺตรํ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺติ อทฺฐกํ.

[๒๗๖๕] มาตาเปติภารํ ชนฺตํ กุเล เชฏฺฐจาปจายินิ^๖
กสฺมา เวสฺสนฺตรํ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺติ อทฺฐกํ.

[๒๗๖๖] รณฺโณ หิตํ เทวหิตํ^๗ ฌาตีนิ สชินํ หิตํ
หิตํ สพฺพสฺส รณฺจสฺส กสฺมา เวสฺสนฺตรํ ปุตฺตํ
ปพฺพาเชนฺติ อทฺฐกํ.

^๑ ฉ.,เท. เหมวันตํ

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ. กรุณ

^{๕-๕} มตอายุ 12/06/2566
^{๕-๕} ฉ.,เท.,อิ. อิทํ คาทาปาททวํ น ทิสฺสติ.

^๗ ฉ.,เท. เทวหิตํ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ลาลปีตํ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. พชฺฌมียาหํ

^๖ ฉ.,เท.,อิ. เชฏฺฐจาปจายิกํ

- [๒๗๗๗] กถิ จนนทลิตตงโค นจจคิตปปโพชน,
ขุราชินิ ผรสุญจ ขาริกาชญจ หาริตติ.^๑
- [๒๗๗๘] กสุมมา นากิหริยนุติ^๒ กาสาวา^๓ อชินานิ จ,
ปวิสนนติ พุทธหารณณิ กสุมมา จิรि น พชฌเร.
- [๒๗๗๙] กถิ นุ จิริ ธาเรณติ ราชปพพชิตา ชนา,
กถิ กุสมยิ จิริ มหุที ปริทเทสสุติ.^๔
- [๒๗๘๐] กาสิยานิ จ ธาเรตวา ไชมโกทุมพรานิ^๕ จ
กุสจिरานิ ธาเรณติ กถิ มหุที กริสสุติ.
- [๒๗๘๑] วยหาหิ ปริยายิตวา สิริกาย รณน จ
สา กถชช อนุจจจติ^๖ ปถิ คจจติ ปตติกา.
- [๒๗๘๒] ยสฺสา มุทุตลา หตฺถา จลนา^๗ จ สฺเช จิตา
สา กถชช อนุจจจติ ปถิ คจจติ ปตติกา.
- [๒๗๘๓] ยสฺสา มุทุตลา ปาทา จลนา^๗ จ สฺเช จิตา
ปาทุกาหิ สฺวณฺณหาหิ ปิพมานาว คจจติ,
สา กถชช อนุจจจติ ปถิ คจจติ ปตติกา.
- [๒๗๘๔] ยสฺสุ^๘ อิตฺถิสหสฺสสุ^๙ ปุรโต คจจติ มาลินิ,
สา กถชช อนุจจจติ วนํ คจจติ เอกิกา.

^๑ ฉ.,เท. หาคิตติ อ. ว หาคิตติ^๓ ฉ.,เท. กาสาว^๕ ฉ.,เท. ไชมโกทุมพรานิ^๗ ส.,ฉ.,เท.,อ. จรนา, เอมปริปี.^{๙-๙} ฉ.,เท. ยาสฺสุ อิตฺถิสหสฺสสุ^๒ ฉ.,เท. นากิหริยนุติ^๔ ฉ.,เท. ปริทเทสสุติ^๖ ฉ.,เท. อนุจจจติ^๘ ส.,ฉ.,เท. จรนา

- [๒๗๘๕] ยาสา^๑ สีวาย สุตฺวาน มุหุ อุตฺตสเต ปุเร
 สา กถชฺช อนุจฺจํคิ วนํ คจฺจติ ภิรฺกกา.
- [๒๗๘๖] ยาสา อินฺทสโคตฺตสฺส อุลฺลกสฺส ปวสฺสโต
 สุตฺวาน นทโต ภิตา วารุณิว ปเวตฺติ,
 สา กถชฺช อนุจฺจํคิ วนํ คจฺจติ ภิรฺกกา.
- [๒๗๘๗] สกฺกณิ หตฺตปฺตฺตาว สุกฺกณิ ทิสฺวา กุลาวกํ
 จิรํ ทุกฺกฺเขน ฌายิสฺสํ สุกฺกณิ อากมฺมิมํ ปุริ.
- [๒๗๘๘] สกฺกณิ หตฺตปฺตฺตาว สุกฺกณิ ทิสฺวา กุลาวกํ
 กิสา ปณฺฑุ ภาวิสฺสามิ ปิเย ปฺตฺเต อปสฺสตี.
- [๒๗๘๙] สกฺกณิ หตฺตปฺตฺตาว สุกฺกณิ ทิสฺวา กุลาวกํ
 เตน เตน ปชาวิสฺสํ ปิเย ปฺตฺเต อปสฺสตี.
- [๒๗๙๐] กุรฺรึ^๒ หตฺตจฺฉาปา ว สุกฺกณิ ทิสฺวา กุลาวกํ
 จิรํ ทุกฺกฺเขน ฌายิสฺสํ สุกฺกณิ อากมฺมิมํ ปุริ.
- [๒๗๙๑] กุรฺรึ หตฺตจฺฉาปา ว สุกฺกณิ ทิสฺวา กุลาวกํ
 กิสา ปณฺฑุ ภาวิสฺสามิ ปิเย ปฺตฺเต อปสฺสตี.
- [๒๗๙๒] กุรฺรึ หตฺตจฺฉาปา ว สุกฺกณิ ทิสฺวา กุลาวกํ
 เตน เตน ปชาวิสฺสํ ปิเย ปฺตฺเต อปสฺสตี.
- [๒๗๙๓] ยาสา ญฺหน จกฺกวากิ^๓ ว ปลฺลลสฺสํ อนุทเก
 จิรํ ทุกฺกฺเขน ฌายิสฺสํ สุกฺกณิ อากมฺมิมํ ปุริ.

๑ ฌ., เท. ๑๒/๐๖/๒๕๖๖

๑ ฌ., เท. ยาสฺส, เอวมฺปริปิ.

๒ ฌ., เท., อ. กุรฺรึ, เอวมฺปริปิ.

๓ ฌ., เท. จกฺกวากิ, เอวมฺปริปิ.

- [๒๘๐๔] อเถตถ^๑ วตตตี สหุโท ตุมฺโหล เภรโว มหา
ทาเนน ตํ นีหฺรนฺติ, ปุณฺ ทานํ อทา ตุว^๑.
- [๒๘๐๕] เต สฺสุ มตฺตา กิลนฺตาว สมฺปตฺนฺติ วณฺิพฺพกา
นิกฺขมฺนฺเต มหาราเช สีวีนํ ฐฏฺฐวทฺธเน.
- [๒๘๐๖] อจฺเจจฺจุํ วต โภ รุกฺขํ นานาผลททำ^๒ ทุมฺ
ยถา เวสฺสนฺตรํ ฐฏฺฐา ปพฺพาเชนฺติ อทฺฐกํ.
- [๒๘๐๗] อจฺเจจฺจุํ วต โภ รุกฺขํ นานาผลธรรํ ทุมฺ
ยถา เวสฺสนฺตรํ ฐฏฺฐา ปพฺพาเชนฺติ อทฺฐกํ.
- [๒๘๐๘] อจฺเจจฺจุํ วต โภ รุกฺขํ สพฺพกามททำ^๒ ทุมฺ
ยถา เวสฺสนฺตรํ ฐฏฺฐา ปพฺพาเชนฺติ อทฺฐกํ.
- [๒๘๐๙] อจฺเจจฺจุํ วต โภ รุกฺขํ สพฺพกามรสาหฺร
ยถา เวสฺสนฺตรํ ฐฏฺฐา ปพฺพาเชนฺติ อทฺฐกํ.
- [๒๘๑๐] เย วุทฺธมา เย จ ทฺทรา เย จ มชฺฌิมปฺริสา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺทํ สีวีนํ ฐฏฺฐวทฺธเน.
นิกฺขมฺนฺเต มหาราเช
- [๒๘๑๑] อติยฺกฺขา เวสฺสวรา^๓ อิตฺถาคารา จ ราชนิ
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺทํ สีวีนํ ฐฏฺฐวทฺธเน.
นิกฺขมฺนฺเต มหาราเช
- [๒๘๑๒] ติโยปิ ตตฺถ ปกฺกนฺทํ ยา ตมฺหิ นคเร อหุ
นิกฺขมฺนฺเต มหาราเช สีวีนํ ฐฏฺฐวทฺธเน.

๑-๑ ๑๒/๐๖/๒๕๖๖

๑-๑ ส.อ. ยอ คากา น ทิสฺสติ.

๒ ๑๒.๓. นานาผลททำ

๓ ๑๒.๓. วสฺสวรา

- [๒๘๑๓] เย พุราหมณา เย จ สมณา อญเญ วาปี วนิพุพกา
พาหา ปคฺคยฺห ปกฺกนฺทํ “อธฺโม กิร โภ อิติ.
- [๒๘๑๔] ยถา เวสสันตโร ราชา ยชฺมาโน สเก ปุเร
สีวีนํ วจนฺตเถน สมฺหา รฏฺฐา นิริชฺชติ.
- [๒๘๑๕] สตฺต หตฺถิสเต ทตฺวา สพฺพาลงฺการภูสิตเต
สฺวณฺณกจฺเจ มาตงฺเค เหมกปฺปนฺवासเส.^๑
- [๒๘๑๖] อารุพฺเห คามณฺเฑภิกิ โทมรํกุสฺปาณิกิ
เอส เวสสันตโร ราชา สมฺหา รฏฺฐา นิริชฺชติ.
- [๒๘๑๗] สตฺต อสฺสสเต ทตฺวา สพฺพาลงฺการภูสิตเต
อาชานิเยว ชาติยา สินฺชเว สีฆวาทเน
- [๒๘๑๘] อารุพฺเห คามณฺเฑภิกิ อินฺทียาจาปธาริกิ^๒
เอส เวสสันตโร ราชา สมฺหา รฏฺฐา นิริชฺชติ.
- [๒๘๑๙] สตฺต รตฺสเต ทตฺวา สนนทฺเช อุสฺสิตทฺชเช
ทีเป อโถปิ เวยฺยคฺเช สพฺพาลงฺการภูสิตเต
- [๒๘๒๐] อารุพฺเห คามณฺเฑภิกิ จาปหตฺถेहि จมฺมิภิกิ^๓
เอส เวสสันตโร ราชา สมฺหา รฏฺฐา นิริชฺชติ.
- [๒๘๒๑] สตฺต อิตฺถีสเต ทตฺวา เอกเมกา รเถ จิตา
สนนทฺชา นิกฺขรชฺชฺหิ สฺวณฺณเหหิ อลงฺกตา

^๑ จ.,เท.,อ. เหมกปฺปนฺवासเส^๒ จ.,เท.,อ. อินฺทียาจาปธาริกิ^๓ จ.,เท. วมฺมิภิกิ อ. วมฺมิหิ

- [๒๘๓๙] กาสิยานิ^๑ ปชาเรตวา^๑ กุสจีริ อธารยิ,
 ทุกุโข วาโส อรณฺณสมิ, มา หิ ตวั ลกฺขณเ คมิ.
- [๒๘๔๐] ตมพฺรวิ ราชปฺตติ มทฺที สพฺพงฺคโสภนา
 นาหนตฺติ สุขมิจฺเจยฺย ยํ เม เวสฺสนตฺริ วินา.
- [๒๘๔๑] ตมพฺรวิ มหาราชา สิวินํ รมฺมจฺวทฺธโน
 อิงฺฆ มทฺที นิสาเมหิ วเน เย โหนฺติ ทุสฺสหา.
- [๒๘๔๒] พหุ กิฏฺฐา ปฏฺงฺคา จ มกฺสา มรฺมกฺขิกา
 เตปิ ตํ ตตฺถ หีเสยฺยํ, ตนฺเต ทุกฺขตฺริ สียา.
- [๒๘๔๓] อปเร ปสฺส สนฺตาเส นทีนฺูปนฺิเสวิเต
 สปฺปา อชฺครา นาม อวิสา เต มหพฺพลา.
- [๒๘๔๔] เต มนุสฺสํ มิคํ วาปิ อปิจาสนนฺมาคตํ
 ปริกฺขิปปิตฺวา โภเคหิ วสฺมาเนนฺติ อตฺตโน.
- [๒๘๔๕] อณฺเณปิ กณฺหา ชฎิโน^๒ อจฺฉา นาม อหฺมมิกา
 น เตหิ ปุริโส ทิฏฺฐโจ รุกฺขมารุยฺห มุจฺจติ.
- [๒๘๔๖] สงฺฆมฺมฺญยนฺตา สิงฺคานิ ติกฺขคฺคานิ ปหาริโน^๓
 มหิสา^๔ วิจฺรนฺเตตฺถ นที โสตุมฺพรํ ปติ.
- [๒๘๔๗] ทิสฺวา มิคานํ ยฺยถานํ ควํ สณฺจริตํ^๕ วเน
 เชนฺว วจฺจคิทฺธาว กถํ มทฺที กริสฺสสิ.

^{๑-๑} ฉ., เท., อ. มา กาสิยานิ ธาริตวา

หมตอัย 12/06/2566

^๓ ฉ., เท., อ. ติกฺขคฺคาคติปหาริโน^๕ ฉ., เท. สณฺจริตํ อ. ทิสฺวา มิคานํ ยฺยถานิ^๒ ฉ., เท., อ. กณฺหชฎิโน^๔ ฉ., เท. มหิสา

- [๒๘๔๘] ทิสฺวา สมฺปติเต โฆเร ทุมฺมคฺเคสุ ปลวํคเม
อเชตฺตณฺณาย เต มหฺทึ ภวิสฺสเต มหฺพภยํ.
- [๒๘๔๙] ยา ตวํ สีวาย สุตฺวาน มุหุํ อุตฺตสฺเต^๑ ปุเร
สา ตวํ วํกํ อนุปฺปตฺตา กถํ มหฺทึ กริสฺสสิ.
- [๒๘๕๐] จิตฺเต มชฺฌนฺติเก กาเล สนนฺนินฺเนสุ ปกฺขิสฺสุ
สฺสณฺเตว^๒ พุรฺหารณฺณํ ตตฺถ กิํ คณฺตุมิจฺจสิ.
- [๒๘๕๑] ตมฺพุริว ราชปฺตฺตี มหฺทึ สพฺพงฺคโสมฺนา
ยานิ เอตานิ อกฺขาสิ วเน ปฏฺิภยานิ เม,
สพฺพพานิ อภิสมฺโฆสฺสํ, คจฺฉณฺณเวยว รเถสภ.
- [๒๘๕๒] กาสํ กุสํ โปตกิลํ อฺสิริ มุณฺชปฺพพชํ
อฺรสา ปนฺนุทฺทิสฺสามิ นาสฺส เhesฺสามิ ทฺนฺนยา.
- [๒๘๕๓] พหฺุทฺธิ วตฺตจิริยาหิ กุมาริ วินฺทเต ปตี
อฺทรสฺสฺสปโรเชน โคหนฺนเวฏฺจเนน จ
- [๒๘๕๔] อคฺคิสฺส ปาริจิริยาย อฺทกฺกมฺมุชฺชเนน จ
เวธพฺยํ^๓ กฏฺกํ โลเก คจฺฉณฺณเวยว รเถสภ.
- [๒๘๕๕] อปฺปิสฺสา โหติ อปฺปตฺโต อจฺฉณฺณจํ^๔ ปรีภฺยชิตฺตํ
โย นํ หตฺถे คเหตุวาน อกามํ ปรีกทฺตฺติ
เวธพฺยํ กฏฺกํ โลเก คจฺฉณฺณเวยว รเถสภ.

^๑ น.,เท.,อ. อุตฺตสย

^๒ น.,เท. สณฺเตว

^๓ ส.,อ. เวธพฺย, เวยมฺปริป.

^๔ น.,เท.,อ. อจฺฉณฺณจมฺปิ ภฺยชิตฺตํ

- [๒๘๕๖] เกสคคหณมุกุเขปา ภูมยา จ ปริสมุภนา
 ทตฺวา จ โน ปกุกมติ พหุํ ทุกุขํ อนปฺปกํ
 เวทพฺยํ กฏฺฏกํ โลเก, คจฺฉณฺณเวย รเถสภ.
- [๒๘๕๗] สุกุกจฺฉวี เวทเวรา ทตฺวา สุกคฺคมาณีโน
 อกามํ ปริกทฺฒนฺติ อุลฺลุกณฺณเวย วายสา,
 เวทพฺยํ กฏฺฏกํ โลเก, คจฺฉณฺณเวย รเถสภ.
- [๒๘๕๘] อปี ฌาติกุเล ผีเต กํสฺสปฺปชฺโชตเน วสํ
 เหนวติวากุยํ น ลเภ ภาตฺตุหิ สขินีหิ^๑ จ
 เวทพฺยํ กฏฺฏกํ โลเก, คจฺฉณฺณเวย รเถสภ.
- [๒๘๕๙] นคฺคา นที อนุทกา นคฺคํ รฏฺฐจํ อราชิกํ^๒
 อิตฺถีปํ วิทฺวา นคฺคา ยสฺสาปํ ทส ภาตโร,
 เวทพฺยํ กฏฺฏกํ โลเก, คจฺฉณฺณเวย รเถสภ.
- [๒๘๖๐] ธโช รตฺสส ปณฺณณํ, ฐโม ปณฺณณมคฺคิโน,
 ราชา รฏฺฐจฺสส ปณฺณณํ, ภาตฺตา ปณฺณณมิตฺติยา,
 เวทพฺยํ กฏฺฏกํ โลเก, คจฺฉณฺณเวย รเถสภ.
- [๒๘๖๑] ยา ทลิตฺทํ ทลิตฺทสฺส, อทฺธมา อทฺธมสฺส กิตฺติมา,^๓
 ตํ เว เทวา ปสฺสณฺติ, ทุกุกรํ หิ กโรติ सा.
- [๒๘๖๒] สามิกํ อนุพนฺธิสฺส สทา กาสายวาสินี,
 ปจฺพยาปี อภิชฺชนฺตฺยา^๔ เวทพฺยํ กฏฺฏกิตฺติยา.

^๑ ส.อ. สขิกาหิ จ น.,เท. สขินีหิ^๓ น.,เท. กิตฺติม^๒ น.,เท. อราชก^๔ อ. อภิชฺชนฺตฺยา

- [๒๘๖๓] อปี สาครปริยงค์ พหุวิตตธรี มहीं
 นานารตนปริปุรี นิจุเช เวสสันดร วินา.
- [๒๘๖๔] กถนุ ตาส์ หทย, สุขรา วต อิตถิโย,
 ยา สามิเก ทุกขิตมहि สุขมิจฉนติ อตตโน.
- [๒๘๖๕] นิกุมมนเต महाराजे सिर्विं रघुज्वलमे
 तमहिं अनुपनृषिस्स सपुपकामतो हि मे.
- [๒๘๖๖] तमपुर्वी महाराजा मत्तुहि सपुपकसोमनि
 अमे ते तहरा पुतता चाली कण्हाशिना जुगो,
 निगुपिप लखणे, कज्ज, मयनते पोसयामसे.^๑
- [๒๘๖๗] तमपुर्वी राजपुत्तिये मत्तुहि सपुपकसोमना,
 पिया मे पुततगा तेव चाली कण्हाशिना जुगो
 दयमहिं दत्त रमिस्सन्ति अरण्या चिविसिनि.
- [๒๘๖๘] तमपुर्वी महाराजा सिर्विं रघुज्वलमे,
 सालिन्मोहनं गुत्वा सुजिमंसुपเสजัน^๒
 रुक्खफलानि गुण्णन्ता कถिं काहन्ति ทารกา.
- [๒๘๖๙] गुत्वा สတปเล กัมเส โสวณฺเณ สตราชิกะ
 रुक्खปตฺเตสุ गुณฺณन्ता กถิं काหन्ति ทารกา.
- [๒๘๗๐] กาสियานิ จ ชาเรตวา โขมโกทุมฺพรานิ จ
 กุสจिरานิ ชาเรन्ตา กถิं काहन्ति ทารกา.
- [๒๘๗๑] วยฺหาหิ ปริยายิตวา สิริกาย รणेณ จ
 ปตฺติกา ปริชาวन्ตา กถิं काहन्ति ทารกา.

- [๒๘๗๒] กุฎาการะ สยิตวาน นิวาเต ผุสิตคฺคเพ
สยนฺตา รุกฺขมฺมูลสมิ กถิ กานฺหติ ทารกา.
- [๒๘๗๓] ปลลฺลเกสุ สยิตวาน โคนเก จิตฺรสนฺถเต
สยนฺตา ตินฺสนฺถาเร กถิ กานฺหติ ทารกา.
- [๒๘๗๔] คนฺธเกน วิลิมฺปิตฺวา อคฺคฺลจฺนฺทเนน^๑ จ
รโฆชฺชลฺลานิ ธาเรนฺตา กถิ กานฺหติ ทารกา.
- [๒๘๗๕] จามรีโมรหตฺถะ^๒ วิชิตฺตงฺกา^๓ สุเข จิตา^๔
ผุฏฺฐา^๕ ทํเสหิ มกฺเสหิ กถิ กานฺหติ ทารกา.
- [๒๘๗๖] ตมพฺรวิ ราชปฺตฺติ
มา เทว ปรีเทวสิ
ยถา มยิ ภวิสฺสาม มทฺที สพฺพงฺคโสภนา
มา จ ตฺวํ วิมโน อหุ,
ตถา เหสฺสนฺติ ทารกา.
- [๒๘๗๗] อิทํ วตฺวาน ปกฺกามิ
สิวิมคฺเคน อนฺเวยสิ มทฺที สพฺพงฺคโสภนา,
ปฺตฺเต อาทาย ลกฺขณา.
- [๒๘๗๘] ตโต เวสฺสนฺตโร ราชา
ปิตุ มาตฺตฺยจ วนฺทิตฺวา ทานํ ทตฺวาน ขตฺติโย
กตฺวา จ นํ ปทกฺขิณ.
- [๒๘๗๙] จตฺวาหิ รถิ ยุตฺติ
อาทาย ปฺตฺตทารญฺจ สีมฺมารุยฺห สนฺทนํ
วงฺกํ ปายาสิ ปพฺพต.
- [๒๘๘๐] ตโต เวสฺสนฺตโร ราชา
อามนฺต โข ตํ คจฺฉาม เยนาสิ พหุโก ชโน
อโรคา โหนฺตุ ฌาตโย.

^๑ น.,เท.,อิ. อคฺคฺจฺนฺทเนน จ^{๓-๔} น.,เท. พิชิตฺตงฺกา สุเขจิตา^๒ น.,เท.,อิ. จามรโมรหตฺถะ^๕ อิ. ทฏฺฐา

- [๒๘๘๑] นิกุมิตวาน นครา นิวตติตวา วิโลเกเต
 ตทาปิ ปจวี กมฺปิ สีนฺรฺวนวภูสกา.
- [๒๘๘๒] อิงฺฆ มหฺทิ นิสาเมหิ, รมฺมรูปว ทิสฺสติ
 อาวาโส สิวิสฺสฺสจฺส, เปตฺติกํ ภาวนํ มม.
- [๒๘๘๓] ตํ พฺราหฺมณา อนฺวคฺมฺ, เต ตํ อสฺเส อยาจิสฺสุ
 ยาจิตฺ ปฏฺิปาเทสิ จตฺนํ จตฺโร หเย.
- [๒๘๘๔] อิงฺฆ มหฺทิ นิสาเมหิ, จิตฺตรูป^๑ น ทิสฺสติ,
 มิกา โรหิจฺจวณฺเณน ทกฺขินฺสสา วหนฺติ มํ.
- [๒๘๘๕] อเถตฺถ ปณฺจโม อาคา โส ตํ รถมยาจถ,
 ตสฺส^๒ ตํ ปฏฺิยาทาสิ,^๒ น จสฺสุ ปหโต มโน.
- [๒๘๘๖] ตโต เวสฺสนฺตโร ราชา โอโรเปตฺวา สกํ ชนํ
 อสฺสาสยิ อสฺสรถํ พฺราหฺมณสฺส ธเนสิโน.
- [๒๘๘๗] ตวํ มหฺทิ กณฺหํ คณฺหาหิ, ลหฺกา เอสา กนิฏฺจกา,^๓
 อหํ ชาลี คเหสฺสามิ, ครุโก ภาติโก หิ โส.
- [๒๘๘๘] ราชา กุมารมาทาย ราชปฺตฺตี จ ทาริกํ
 สมฺโมทมาณา ปกฺกามฺ, อณฺณมณฺณํ ปิยฺวทา.

ทานกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ.

^๑ ฉ.,เท.,อ. จิตฺตรูป ว

^{๒-๒} ฉ.,เท.,อ. ตสฺส ตํ ยาจิตฺ ทาสิ

^๓ ฉ.,เท.,อ. กนิฏฺจิกา

วนปปเวสน

- [๒๘๘๙] ยทิ เกจิ มนุชา เอนติ อนุมคเค ปฏิปเถ
มคฺคนฺเต ปฏิจฺจาม กุหิ วฏกตปพฺพโต.
- [๒๘๙๐] เต ตตฺถ อมฺเห ปสฺสิตฺวา กลฺลํ ปรีเทวฺยํ,
ทฺทฺขณฺเต ปฏฺวิเวทฺนฺติ,
ทฺทฺเร วฏกตปพฺพโต.
- [๒๘๙๑] ยทิ ปสฺสนฺติ ปวเน ทารกา ผลิเต^๑ ทฺมเ,
เตสํ ผลานํ เหตุมฺหิ อฺปโรทฺนฺติ ทารกา.
- [๒๘๙๒] โรทฺนฺเต ทารเก ทิสฺวา อฺพพิคฺคา^๒ วิปฺลา ทฺมา
สยเมวณฺมิตฺวาน อฺปคจฺฉนฺติ ทารเก.
- [๒๘๙๓] อิทํ อจฺเจรํ ทิสฺวา อพฺภูตํ โลมหํสนํ
สากฺกา^๓ ปวตฺเตสิ มทฺทํ สพฺพงฺคโสภนา.
- [๒๘๙๔] อจฺเจรํ วต โลกสฺมิ อพฺภูตํ โลมหํสนํ
เวสฺสนฺตรสฺส เตเชน สยเมวณฺตา ทฺมา.
- [๒๘๙๕] สงฺขิปีสุ ปถิ ยกฺขา อนุกมฺปาย ทารเก,
นิกฺขนฺตทิวเสเนว เจตรญฺจมฺปาถมฺ.
- [๒๘๙๖] เต คณฺตฺวา ทิฆมทฺธานํ เจตรญฺจมฺปาถมฺ
อิทฺธํ ผิถํ ชนปทํ พหุํสฺสโรทกํ.^๔
- [๒๘๙๗] เจติโย ปริกฺริสุ^๕ ทิสฺวา ลกฺขณฺมาคตํ
สุขฺมาลี วตายยฺยา^๕ ปตฺติกา ปรีชาวติ.

^๑ ฉ., เท. ผลิเน
หมตอายุ 12/06/2566

^๓ ฉ., เท., อ. พหุํสฺสโรทกํ.

^๕ ฉ., เท., อ. วต อยฺยา

^๒ ฉ., เท. อฺพพิทฺธา

^๔ ฉ., เท. ปรีวาริสุ

- [๒๙๐๖] สุวาคตฺตเต มหาราช, อโถ เต อทฺฐาคตฺ,
อิสฺสโรสี อนุปฺปตฺโต ยํ อิธตฺถิ ปเวทย.
- [๒๙๐๗] สากํ ภิสี^๑ มธฺ มํสํ
ปริภุญช มหาราช, สุทฺธํ สาลีนโมทนํ
ปาหุโน โนสี อาคโต.
- [๒๙๐๘] ปฏิกคฺคหิตํ ยํ ทินฺนํ
อวฺรทฺธสี มํ ราชา,
โอภาสํ สมฺมา ชานาถ สพฺพสฺส อคฺคฺขิยํ กตํ,
วงฺกํ คจฺฉามิ ปพฺพตํ
วเน ยตฺถ วเสมฺหเส.
- [๒๙๐๙] อิเชว ตาว อจฺฉสฺสุ
ยาว เจตา คมิสฺสนฺติ เจตรมฺมฺเจ รเถสภ
รณฺโณ สนฺติก ยาจิตฺตุ.
- [๒๙๑๐] นิชฺฌาเปตฺตุ มหาราชํ
ตํ ตํ เจตา ปฺรภุชิตฺวา^๒ สีวินํ รณฺจวทฺธนํ
ปรีวาเรตฺวาน คจฺฉนฺติ,
เอวํ ชานาหิ ขตฺติย.
- [๒๙๑๑] มา โว รุจิตฺถ คมนํ
นิชฺฌาเปตฺตุ มหาราชํ, รณฺโณ สนฺติก ยาจิตฺตุ
ราชาปิ ตตฺถ นิสฺสโร.
- [๒๙๑๒] อจฺจุคฺคตา หิ สีวิโย
เต ปธฺเสตฺถมิจฺฉนฺติ^๓ พลคฺคา เนคมา จ เย
ราชานํ มม การณา.
- [๒๙๑๓] สเจ เอสา ปวตฺเตตฺถ
อิเชว รชฺชํ กาเรหิ รณฺจสฺมี รณฺจวทฺธน,
เจเตหิ ปรีวาริโต.
- [๒๙๑๔] อิทฺธํ ผิตฺถจิทํ รณฺจํ,
มตี กโรหิ ตวํ เทว อิทฺธํ ชนปฺโท มหา,
รชฺชสฺสมนฺุสาสิตฺตุ.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566
ฉ.,เท.,อิ. ภิสี^๒ ฉ.,เท. ปฺรภุชิตฺวา^๓ ฉ.,เท. เต วิธฺเสตฺถมิจฺฉนฺติ

- [๒๙๑๕] น เม ฌนุโท มติ อตฺถิ ราชสสมนุสาสิตุ,
 ปพฺพาชิตสฺส รฏฺฐสฺมา เจตปฺตฺตา สฺสฺนาถ เม.
- [๒๙๑๖] อตฺถุจฺจา ลีวียเ อสฺสุ^๑ พลคฺคา เนคมา จ เย,
 ปพฺพาชิตสฺส รฏฺฐสฺมา เจตา ราชเชภิสฺสเย.
- [๒๙๑๗] อสมฺโมทียปิ โว อสฺส อจฺจนฺตํ มม การณา,
 ลีวียิ ภณฺทณฺญจาปิ, วิคฺคโห เม น รุจฺจติ.
- [๒๙๑๘] อถสฺส ภณฺทนํ โฆรํ, สมฺปหาโร อนปฺปโก,
 เอกสฺส การณา มยฺหิ หีเสยฺย^๒ พหุโก ชโน.^๒
- [๒๙๑๙] ปฏฺวิคฺคหิตํ ยํ ทินฺนํ สพฺพสฺส อคฺขมียํ กตํ,
 อวรุทฺธสิ มํ ราชา, วงฺกํ คจฺฉามิ ปพฺพตํ,
 โอภาสํ สมฺมา ชานาถ วเน ยตฺถ วเสมฺหเส.
- [๒๙๒๐] ตคฺชม เต มยฺมกฺขาม ยถาปิ กุสลา ตถา
 ราชิสี ยตฺถ สมฺมนฺติ อาหุตคฺคิ สฺมาหิตา.
- [๒๙๒๑] เอส เสโล มหาราช ปพฺพโต คณฺฐมาทโน
 ยตฺถ ตวํ สห ปฺตฺเตหิ สห ภริยาย จจฺฉสิ.
- [๒๙๒๒] ตํ เจตา อนุสาสิสุ อสฺสเนตฺตา รุทฺทมฺมุขา,
 อิตฺโต คจฺฉ มหาราช อุชฺฐํ เยนฺตฺตฺรามุโข.
- [๒๙๒๓] อถ ทกฺขสิ ภทฺทนฺเต เวปุลลํ นาม ปพฺพตํ
 นานาทุมคณฺาภิณฺณํ สีตจฺฉายํ มโนรมิ.

[๒๙๓๓] ตสฺสา อุตฺตรปฺพุเพน ปณฺณสาลํ อมาปย
 ปณฺณสาลํ อมาเปตฺวา อญฺญาจริยาย อีหถ.

วนปฺปเวสนํ นิฏฺฐิตํ.

ชูชกปพฺพํ

[๒๙๓๔] อหุ วาสี กลิงฺเกสุ ชูชโก นาม พุราหฺมโณ,
 ตสฺสาปิ ทหฺรา ภริยา นาเมนามิตฺตตาปนา.

[๒๙๓๕] ตา นํ ตตฺถ คตาไวจุมฺ
 ธิโย นํ ปริภาสีสุ นทีอุทกหาริยา^๑
 สมากนฺตฺวา กุตุหฺลา.

[๒๙๓๖] อมิตฺตา ญฺน เต มาตา อมิตฺโต ญฺน เต ปิตา
 เย ตํ ชินฺณสฺส ปาทำสุ เอวํ ทหฺริยํ สตี.^๒

[๒๙๓๗] อหิตํ วต เต ฌาตี มนฺตยีสฺสุ รโหคตา
 เย ตํ ชินฺณสฺส ปาทำสุ เอวํ ทหฺริยํ สตี.
 อมิตฺตา^๓ วต เต ฌาตี มนฺตยีสฺสุ รโหคตา
 เย ตํ ชินฺณสฺส ปาทำสุ เอวํ ทหฺริยํ สตี.^๓

[๒๙๓๘] ทุกฺกุฏํ วต, เต ฌาตี มนฺตยีสฺสุ รโหคตา
 เย ตํ ชินฺณสฺส ปาทำสุ เอวํ ทหฺริยํ สตี.

[๒๙๓๙] ปาปกํ วต, เต ฌาตี มนฺตยีสฺสุ รโหคตา
 เย ตํ ชินฺณสฺส ปาทำสุ เอวํ ทหฺริยํ สตี.

^๑ อ. นทีอุทกหาริกา

^๒ อ. สตี

^{๓-๓} สฺยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

[๒๙๔๐] อมณาป วต, เต ฌาตี มนุตยีสุ รโหคตา
เย ตัม ชินฺณสฺส ปาทำสุ เอวํ ทหริยํ สดี.

[๒๙๔๑] อมณาปวาสํ วสิ ชินฺณเณน ปติณา สห
ยา ตวํ วสสิ ชินฺณสฺส มตฺนเต ชีวิตา วรี.

[๒๙๔๒] น หิ ญฺหฺน ตฺยํหิ กลฺยาณี ปิตา มาตา จ โสภเน
อญฺญํ ภาตฺตาริ วินทิสฺสุ
เย ตัม ชินฺณสฺส ปาทำสุ เอวํ ทหริยํ สดี.

[๒๙๔๓] ทฺยิฏฺฐนฺเต นวมียํ อกตํ อคฺคิหฺตฺตํ
เย ตัม ชินฺณสฺส ปาทำสุ เอวํ ทหริยํ สดี
สมเณ พฺรหฺมเณ ญฺหฺน พฺรหฺมจริยปรายเณ.

[๒๙๔๔] สภา ตวํ โลเก อภิสฺสสิ^๑ สีลวณฺเต พหุสฺสฺสฺเต
ยา ตวํ วสสิ ชินฺณสฺส เอวํ ทหริยํ^๒ สดี.^๒

[๒๙๔๕] น ทฺยํ อหิณา ทฏฺฐํ น ทฺยํ สตฺติยา หตฺ
ตญฺจ ทฺยขญฺจ ติปปญฺจ^๓ ยํ ปสฺเส ชินฺณกํ ปดี.

[๒๙๔๖] นตฺถิ ขิฑฺฐา นตฺถิ รติ ชินฺณเณน ปติณา สห
นตฺถิ อลฺลาปสลฺลาโป ชคฺคิตมฺปิ^๔ น โสภติ.

[๒๙๔๗] ยทา จ^๕ ทหโร ทหรา มนุตยีสุ^๖ รโหคตา
สพฺเพ^๗ โสกา วินสฺสนฺติ^๗ เย เกจิ หทยสฺสิตา.

^๑ ฉ.,เท. อภิสปิ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. ติพฺพญจ

^๕ อ. ยทา ทหโร ทหรา จ

^{๗-๗} ฉ.,เท. สพฺเพโส โสกา นสฺสนฺติ

^{๒-๒} ฉ.,เท. ทหริยา สดี อ. ทหริยา สติ

^๔ ฉ.,เท. ชคฺคิตมฺปิ

^๖ ฉ.,เท.,อิ. มนุตยฺนติ

อ. สพฺพาสํ โสกา นสฺสนฺติ

[๒๙๔๘]	ทหฺรา ตฺวํ รูปวดี
คจฺฉ, ฌาตีกุเล อจฺฉ,	ปฺริสํณํภิปตฺติตา,
กัิ ชินฺโน รมยิสฺสติ.
[๒๙๔๙]	น เต พุราหฺมณ คจฺฉามิ
ถิโย มํ ปรีภาสนฺติ	นทึ อุกฺกหาเรีย,
ตยา ชินฺเนน พุราหฺมณ.
[๒๙๕๐]	มา เม ตฺวํ อกรา กมฺมํ,
อหํ อุกฺกมาหิสฺสํ,	มา เม อุกฺกมาหริ,
มา โภที กุปฺปีตา อหุ.
[๒๙๕๑]	นาหิ ตมฺหิ กุเล ชาตา
เอวํ พุราหฺมณ ชานาหิ	ยํ ตฺวํ อุกฺกมาหเร,
น เต วจฺฉามิหํ ฌเร.
[๒๙๕๒]	สเจ เม ทาสํ ทาสี วา
เอวํ พุราหฺมณ ชานาหิ	นํณยิสฺสสิ พุราหฺมณ,
น เต วจฺฉามิ สนฺติเก.
[๒๙๕๓]	นตฺถิ เม สิปปญฺ्ञาณํ วา
กุโตะหํ ทาสํ ทาสี วา
อหํ โภที อฺปฺญจิสฺสํ,	ธนํ ธนฺณญจ พุราหฺมณิ,
อํณยิสฺสามิ โภติยา
มา โภที ^๑ กุปฺปีตา อหุ.
[๒๙๕๔]	เอหิ เต อหฺมกฺขิสฺสํ
เอส เวสฺสนตโร ราชา	ยถา เม วจฺจํ สุตํ,
วฏฺเฏ วสฺติ ปพฺพเต.
[๒๙๕๕]	ตํ ตฺวํ คนฺตวาน ยาจสฺสุ
โส เต ทสฺสติ ยาจิโต	ทาสํ ทาสิญจ พุราหฺมณ,
ทาสํ ทาสิญจ ขตฺติโย.
[๒๙๕๖]	ชินฺโนหฺมสมิ ทฺพพโล, ^๒
มา โภที ปรีเทเวสิ,
อหํ โภที อฺปฺญจิสฺสํ,	ทีโฆ จทฺธา สุกฺคโม
มา โภที ^๓ วิมฺนา อหุ,
มา โภที กุปฺปีตา อห.

๑. หมดอายุ 12/06/2566
จ.ท.อ. โภติ

๒ สี.อี. อพโล

^m จ.,เท.,อ. มา เจ ตัว

- [๒๕๗๕] โย ยาจตํ คตํ อาสิ สวณฺตีณํ สาครโร,
อุทฺธูปมํ^๑ มหาราชํ โก เม เวสฺสณฺตรํ วิฑู.
- [๒๕๗๖] กลฺยาณตฺติตถํ สุปฺปิ^๒ สีตฺตทกํ มโนรมํ
ปฺปณฺทรีเกหิ สญฺจนนํ ยุตฺตํ กิณฺชกฺขเรณฺนา,
รหฺนูปมํ มหาราชํ โก เม เวสฺสณฺตรํ วิฑู.
- [๒๕๗๗] อสฺสตุถํ ปเถ ชาตํ สีตจฺฉายํ มโนรมํ
สมนฺตานํ วิสเมตารํ^๓ กิลนฺตานํ ปฏฺิคฺคหํ
ตฺถูปมํ มหาราชํ โก เม เวสฺสณฺตรํ วิฑู.
- [๒๕๗๘] นิโครธํ ปเถ ชาตํ สีตจฺฉายํ มโนรมํ
สนฺตานํ วิสเมตารํ กิลนฺตานํ ปฏฺิคฺคหํ
ตฺถูปมํ มหาราชํ โก เม เวสฺสณฺตรํ วิฑู.
- [๒๕๗๙] อมฺพํ อิว ปเถ ชาตํ สีตจฺฉายํ มโนรมํ
สนฺตานํ วิสเมตารํ กิลนฺตานํ ปฏฺิคฺคหํ
ตฺถูปมํ มหาราชํ โก เม เวสฺสณฺตรํ วิฑู.
- [๒๕๘๐] สาลํ อิว ปเถ ชาตํ สีตจฺฉายํ มโนรมํ
สนฺตานํ วิสเมตารํ กิลนฺตานํ ปฏฺิคฺคหํ
ตฺถูปมํ มหาราชํ โก เม เวสฺสณฺตรํ วิฑู.
- [๒๕๘๑] ทุมํ อิว ปเถ ชาตํ สีตจฺฉายํ มโนรมํ
สนฺตานํ วิสเมตารํ กิลนฺตานํ ปฏฺิคฺคหํ
ตฺถูปมํ มหาราชํ โก เม เวสฺสณฺตรํ วิฑู.

- [๒๙๘๒] เอวญจ เม วิลปโต ปวิญจสฺส พุรหาวเน
 อหิ ชานนฺติ โย วชฺชา นนฺทึ โส ชนเย มม.
- [๒๙๘๓] เอวญจ เม วิลปโต ปวิญจสฺส พุรหาวเน
 อหิ ชานนฺติ โย วชฺชา เวสสันดรนิवासณฺ^๑
 ตาย โส เอกวาจาย ปสเว ปุณฺณํ อนุปฺปกํ.
- [๒๙๘๔] ตสฺส เจโต ปฏิสฺโสสิ อรณฺณ^๒ ลุทฺทโก จโร^๒
 ตุมฺहेหิ พุรหฺเม ปกโต อติทาเนน ขตฺติโย,
 ปพฺพาชิตो สกา รฏฺฐา วงฺเก วสตี ปพฺพเต.
- [๒๙๘๕] ตุมฺहेหิ พุรหฺเม ปกโต อติทาเนน ขตฺติโย,
 อาทาย ปุตฺตทารญฺจ วงฺเก วสตี ปพฺพเต.
- [๒๙๘๖] อกิจฺจการี ทุมฺเมโธ รฏฺฐา วิวนมากโต^๓
 ราชปุตฺตํ คเวสนฺโต พโก มจฺฉมิไวทเก.
- [๒๙๘๗] ตสฺส ตฺยาหิ น ทสฺสามิ ชีวิตํ อิธ พุราหฺมณ,
 อยฺหิ เต มยา นฺนโน สโร ปาสฺสตี^๔ โลหิตํ.
- [๒๙๘๘] สิโร เต วชฺฌยิตฺวาน หทฺยํ เจตฺวา สพฺพณฺ
 ปนฺถสฺสกุณฺํ ยชิสฺสามิ ตฺยหิ มํเสน พุราหฺมณ.
- [๒๙๘๙] ตฺยหิ มํเสน เมเทน มตฺถเกน จ พุราหฺมณ
 อาหุตี ปคฺคเหสฺสามิ เจตฺวาน หทฺยํ ตว.
- [๒๙๙๐] ตํ เม สฺยิฏฺจํ สฺหุตํ ตฺยหิ มํเสน พุราหฺมณ,
 น จ ตฺวํ ราชปุตฺตสฺส ภาริยํ ปุตฺเต จ เนสฺสสิ.

^๑ ฉ.,เท. อยิ คากาปาโท น ทิสฺสตี.^๓ ฉ.,เท. ปวนมากโต^{๒-๒} ฉ.,เท.,อิ. อรณฺณเย ลุทฺทโก จโร^๔ ฉ.,เท. ปิสฺสตี

- [๒๙๙๑] อวชโณ พุราหมโณ ทูโต เจตปุตต สุโณหิ เม,
ตสฺมา หิ ทูตํ น หนฺติ, เอส ฐมโณ สนนฺตโน.
- [๒๙๙๒] นิชฺฌตฺตา ลิวโย สพฺเพ, ปีตา นํ ทฏฺฐมิจฺฉติ,
มาตา จ ทพฺพลา ตสฺส, อจิรา จกฺขุณี ชีเยเร.
- [๒๙๙๓] เตสํ ปหิโต ทูโต, เจตปุตต สุโณหิ เม,
ราชปุตฺตํ นยิสฺสามิ, ยถิ ชานาสิ, สํส เม.
- [๒๙๙๔] ปิยสฺส เม ปิโย ทูโต, ปุณฺณปตฺตํ ททามิ เต,
อิมญจ มธฺโน ตุมฺหิ มิคสฺตฺถิญจ พุราหมณ,
ตญฺจ เต เทสมกฺขิสฺสํ ยตฺถ สมฺมติ กามโท.

ชุกกปพฺพํ นิฏฺฐิตํ.

อูปวณฺณนา

- [๒๙๙๕] เอส เสโล มหาพฺรหฺเม ปพฺพโต คณฺฐมาทโน
ยตฺถ เวสฺสหนฺตโร ราชา สห ปุตฺเตหิ สมฺมติ.
- [๒๙๙๖] ฐาเรนฺโต พุราหมณฺวณฺณํ อาสทญฺจ มสฺสชฏฺฐิ
จมฺมวลาสี จมา เสติ ชาตเวทํ นมสฺสติ.
- [๒๙๙๗] เอเต นีลา ปทิสฺสนฺติ นานาผลธฺรา ทูมา
อูกฺคตา อพฺภกฺกาว นีลา อญฺชนปพฺพตา.
- [๒๙๙๘] ฐวสฺสกณฺณนา ขทิรา สาลา ผนฺทหนฺมาลฺลว
สมฺปเวเรนฺติ^๑ วาเตน สกึ ปีตาว มาณวา.

- [๒๙๙๙] อุปริ ทุมปรียาเยสุ สงคีติโยว สุขุยเร,
 นชฺชุหา โกกิลา สงฆา^๑ สมฺปตฺนติ ทุมมา ทุมม.
- [๓๐๐๐] อวฺหยนฺเตว คจฺจนฺตํ สาขาปตฺตสมฺมิตา^๒
 รมยนฺเตว อาคนฺตุ โมทยนฺติ นิवासนฺ.^๓
 ยตถ เวสฺสนฺตโร ราชชา สห ปฺตฺเตหิ สมฺมติ.
- [๓๐๐๑] ฐาเรนฺโต พุราหมณฺวณฺณํ อาสทญฺจ มสฺสชฏฺฐิ,
 จมฺมวาสี จมา เสติ ชาตเวทํ นมฺสสฺติ.
- [๓๐๐๒] อมฺพา กปิตฺถา ปนฺสา สาลา ชมฺพุ วิภาทกา^๔
 หริตฺถิ อามลกา อสฺสตฺถา พทฺธานิ จ.
- [๓๐๐๓] จารุติมฺพรฺกฺขา เจตฺถ นิโครธา จ กปิตฺถนา
 มฐฺมฐฺกา เถวณฺติ นีเจ ปกฺกา จุทฺมพฺรา
- [๓๐๐๔] ปาเรวตา ภเวยฺยา จ มุทฺทิกา จ มฐฺตฺติกา
 มฐฺ อเนลกํ ตตฺถ สกมาทาย ภูฏชเร.
- [๓๐๐๕] อญฺเฆตฺถ ปุปฺพิตา อมฺพา อญฺเฆ ติฏฺฐนฺติ โทวิลา
 อญฺเฆ อามา จ ปกฺกา จ ภิงฺควณฺณา^๕ ตทฺฐายิ.
- [๓๐๐๖] อเถตฺถ เหมจฺจา ปุริโส อมฺพปกฺกานิ คณฺหติ
 อามานิ เจว ปกฺกานิ วณฺณคณฺธรสฺสฺตฺตมา.^๖
- [๓๐๐๗] อเตว เม อจฺฉริยํ, หิงฺกาโร ปฏฺฐิภาติ มํ
 เทวานมिव อาวาโส โสภติ นนฺทนฺูปโม.

^๑ ฉ., เท. โกกิลสงฆา^๒ อ. สาขาปตฺตสมฺมิตา^๓ ฉ., เท., อ. นิवासิน^๔ ฉ., เท., อ. วิภาทกา^๕ ฉ., เท., อ. เกทวณฺณา^๖ ฉ., เท., อ. วณฺณคณฺธรสฺสฺตฺตมา

- [๓๐๐๘] วิเภทกา นาพิเกรา ขชชรีนํ พุทธาวเน
 มालาว คณฺธิตา จนฺติ ธชคฺคาเนว ทิสฺสเร
 นานาวณฺเณหิ ปุปฺเพหิ นภํ ตาราว จิตามิว.
- [๓๐๐๙] กุฏฺฐี กุฏฺฐจตคฺครา ปาณฺณลิโย จ ปุปฺพิตา
 ปุณฺณาคา คิริปุณฺณาคา โกวิพาราว จ ปุปฺพิตา.
- [๓๐๑๐] อุทฺธาลกา โสມรฺกฺขาว อครุผลฺลียา^๑ พหุ
 ปตฺตชฺชิวา จ กุกฺกุฏา^๒ อสนา เจตฺถ ปุปฺพิตา.
- [๓๐๑๑] กุฏฺฐา สลพา นีปา โกสมฺพลพฺพชา^๓ ธว
 สาลา จ ปุปฺพิตา ตตฺถ ปลาลขลสนฺนิภา.
- [๓๐๑๒] ตสฺสาวิฑฺฐเร โปกฺขรณฺเณ ภูมิกาคเ มโนรมเ
 ปทุมฺปฺปลสณฺณนา เทวานมิว นนฺทเน.
- [๓๐๑๓] อเถตฺถ ปุปฺพรสมตฺตา โกกิลาว มณฺชฺฐภาณิกา
 อภินาเทนฺติ ตํ วณฺ^๔ อุตฺตสมฺปฺปิตเ ทฺเม.
- [๓๐๑๔] ภสฺสสนฺติ มกรนฺเทหิ โปกฺขเร โปกฺขเร มฐฺ,
 อเถตฺถ วาตา วายนฺติ ทกฺขิณาว อถ ปจฺจิมาว,
 ปทุมฺกิลฺลชกฺขเรณฺหิ โอกิลฺลเ โหติ อสฺสโม.
- [๓๐๑๕] ญฺลา สิงฺฆาญฺจกา เจตฺถ สสาทียา^๕ ปสาทียา^๕
 มจฺจนฺจณฺปพฺยาวิธา^๖ พหุ เจตฺถ มุปฺยานกา,
 มฐฺ ภิเสหิ^๗ สวติ, ขีรํ สปปิ มุพฺพาลิกิ.

^๑ ฉ.,เท. อครุผลฺลียา อ. อครุผลฺลียา^๓ ฉ.,เท. โสມพาว ลพฺพชา^{๕-๕} ฉ.,เท.,อ. สํสาทียา ปสาทียา, "สํสารียา ปสาร์ยาตีปิ ปาโจ.^๖ ฉ.,เท. มจฺจนฺจณฺปพฺยาวิธา^๒ ส.,ฉ.,เท. กุกฺกุฏา^๔ ฉ.,เท. ปวณฺ^๗ ฉ.,เท. ภิเสหิ

- [๓๐๑๖] สุธมิ ตํ วนํ วาติ นานาคณฺธสมเรตํ,^๑
 สมฺไมทิเตว^๒ คณฺเชน ปุปฺผสาขาหิ ตํ วนํ,
 ภมรา ปุปฺผคณฺเชน สมฺนตามภินาทิตา.
- [๓๐๑๗] อเถตถ สกฺุณา สนฺติ นานาวณฺณา พหุ ทิชา,
 โมทนฺติ สห ภริยาหิ อณฺณมณฺณํ ปกฺุชิโน.
- [๓๐๑๘] นนฺทิกา ชีวปฺตฺตา จ ชีวปฺตฺตา ปิยา จ โน
 ปิยา ปฺตฺตา ปิยา นนฺทา ทิชา โปกฺุขรณฺเฑมรา.
- [๓๐๑๙] มาลาว คณฺธิตา จนฺติ, ราชคฺคาเนว ทิสฺสเร
 นานาวณฺเณหิ ปุปฺผเเหหิ กุสเลหิ^๓ สฺกนฺธิตา.
- [๓๐๒๐] ยตถ เวสฺสณฺดรโร ราชฯ สห ปฺตฺเตหิ สมฺมตฺติ
 ธารณฺโต พุราหฺมณวณฺณํ อาสทญฺจ มสฺสชฏฺ์
 จมฺมวลาสี จมา เสติ ชาติเวทํ นมสฺสติ.
- [๓๐๒๑] อิทญฺจ เม สตฺตฺภตฺตํ มรฺุณา ปฏฺิสํยฺตํ
 มรฺุปิณฺฑทิกา จ สฺกตาโย สตฺตฺภตฺตํ ททามิ เต.
- [๓๐๒๒] ตฺยฺเหว สมฺพลํ โหตุ, นาทํ อิจฺฉามิ สมฺพลํ,
 อิตฺปิ พุรหฺเม คณฺหาหิ, คจฺฉ พุรหฺเม ยถาสฺขํ.
- [๓๐๒๓] อยํ เอกปที เอติ, อุชฺ์ คจฺฉติ อสฺสมํ,
 อีสึปิ อจฺจุโต ตตถ ปงฺกทนฺโต ราชสฺสิโร
 ธารณฺโต พุราหฺมณวณฺณํ อาสทญฺจ มสฺสชฏฺ์.

^๑ น.,เท. นานาคณฺธสมเรตํ

^๒ น.,เท. สมฺมทุกฺเตว

^๓ น.,เท.,อ. กุสเลเหว

[๓๐๒๔] จมฺมวาสี จมา เสติ, ชาตเวทํ นมสฺสติ,
 ตํ ตวํ คนฺตวาน ปุจฺจนสฺสุ, โส เต มคฺคํ ปวกฺขติ.

[๓๐๒๕] อิทํ สุตฺวา พุรฺหมพนฺธุ เจตํ กตฺวา ปทกฺขิณํ
 อุกฺคจิตฺโต ปกฺกามิ เยนาสิ อจฺจุโต อีสิ.

จุลฺลวณฺณนา^๑ นิฏฺฐิตา.

มหาวณฺณนา

[๓๐๒๖] คจฺจนฺโต โส ภารทฺวาโช อทฺทส อจฺจุตํ อีสิ
 ทิสฺวาน ตํ ภารทฺวาโช สมฺโมติ อีสินา สห.

[๓๐๒๗] กจฺจิ หนู โภโต กุสฺลํ กจฺจิ โภโต อนามยํ
 กจฺจิ อญฺเณน ยาเปถ^๒ กจฺจิ มฺลผลา พหุ.

[๓๐๒๘] กจฺจิ ทํสา มกฺสา จ อปฺปเมว สิริสฺปา^๓
 วเน วาพมิตากิณฺเณ กจฺจิ หีสํ น วิชฺชติ.

[๓๐๒๙] กุสฺลญฺเจว เม พุรฺหฺเม อโถ พุรฺหฺเม อนามยํ,
 อโถ อญฺเณน ยาเปมิ อโถ มฺลผลา พหุ.

[๓๐๓๐] อโถ ทํสา มกฺสา จ อปฺปเมว สิริสฺปา,
 วเน วาพมิตากิณฺเณ หีสํ มยฺหํ น วิชฺชติ.

[๓๐๓๑] พหุณี วสฺสปุคานิ อสฺสเม สมฺมโต^๔ มม,
 นาภิขานามิ อฺปฺปนฺนํ อาพาธํ อมโนรมํ.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566
 ๑. เต. จุฬวณฺณนา

^๓ ๑. เต. สิริสฺปา, เอมฺปริปี.

^๒ ๑. เต. ยาเปสิ

^๔ ๑. เต. อ. วสโต

- [๓๐๓๒] สุวาคตฺตเต มหาพฺรหฺเม อโถ เต อทฺราคตํ,
อนฺโต ปวิส ภทฺทหนฺเต, ปาเท ปกฺขาลยสฺสุ เต.
- [๓๐๓๓] ตินฺนทฺฏกานิ^๑ ปิยาลานิ มชฺชเก กาสมาริโย
ผลานิ ขุทฺทกปฺปานิ ภูณฺช พฺรหฺเม วรํ วรํ.
- [๓๐๓๔] อิทํปิ ปานียํ^๒ สีตํ อามตํ คิริคพฺภรา,
ตโต ปิว มหาพฺรหฺเม สเจ ตวํ อภิกงฺขสิ.
- [๓๐๓๕] ปฏฺิคฺคหิตํ ยํ ทินฺนํ สพฺพสฺส อคฺฉิยํ กตํ,
สณฺชยสฺส สกํ ปุตฺตํ สีวีหิ วิปฺปวาสิตํ
ตมํ ทสฺสนมาคโต, ยถิ ชานาสิ, สํส เม.
- [๓๐๓๖] น ภวํ เอติ ปุณฺณตฺถํ สีวิราชสฺส ทสฺสนํ,
มณฺเฑ ภวํ ปตฺถยติ รณฺโณ ภริยํ ปติพฺพตํ,
มณฺเฑ กณฺหาชินํ ทาสี ชาลี ทาสญฺจ อิจฺฉสิ
- [๓๐๓๗] อถวา ตโย มาตาปุตฺเต อรณฺญา เนตฺตมาคโต,
น ตสฺส โภคา วิชฺชนฺติ ฐนํ ฐณฺณญฺจ พฺรหฺมณ.
- [๓๐๓๘] อกฺุทฺฐโปหํ^๓ โภโต,^๓ นานํ ยาจิตฺตมาคโต,
สาธุ ทสฺสนมรียานํ สนนฺิวาโส สทา สุโข.
- [๓๐๓๙] อทฺิฏฺจปฺพุโป สีวิราชา สีวีหิ วิปฺปวาสิโต
ตมํ ทสฺสนมาคโต ยถิ ชานาสิ สํส เม.
- [๓๐๔๐] เอส เสโล มหาพฺรหฺเม ปพฺพโต คนฺธมาทโน
ยตฺถ เวสฺสนฺตโร ราชฯ สห ปุตฺเตหิ สมฺมติ.

^๑ น.,เท. ตินฺนทฺฏกานิ^๒ น.,เท. ปานียํ^{๓-๓} สี.,อ. อกฺุทฺฐโปหํ โภคา

- [๓๐๔๑] ชาเรนโต พุราหมณฺวณฺณํ อาสทญฺจ มสฺสชฏฺฏี,
จมฺมวาสี จมา เสติ, ชาตเวทํ นมสฺสติ.
- [๓๐๔๒] เอเต นีลา ปทิสฺสนฺติ นานาผลธฺรา ทูมา
อุคฺคตา อพฺภกฺกฺวาว นีลา อณฺชนปพฺพตา.
- [๓๐๔๓] ธวสฺสกณฺณา ขทฺริรา สาลา ผนฺทนมมาลฺลา
สมฺปเวเชนฺติ วาเตน สกึ ปิตาว มาณวา.
- [๓๐๔๔] อุปริ ทุมปฺริยาเยสุ สงฺคีติโยว สฺยุยเร
นชฺชฺหา โกกิลา สงฺฆา สมฺปตฺนฺติ ทูมา ทุม.
- [๓๐๔๕] อวฺหยฺนฺเตว คจฺจนฺตํ สาขापตฺตสมฺมิตฺตา
รมยฺนฺเตว อาคณฺตํ โมทยนฺติ นิवासิน.
- [๓๐๔๕] ยตฺถ เวสฺสนฺตโร ราชา สห ปฺตฺเตहि สมฺมติ.
- [๓๐๔๖] ชาเรนโต พุราหมณฺวณฺณํ อาสทญฺจ มสฺสชฏฺฏี,
จมฺมวาสี จมา เสติ, ชาตเวทํ นมสฺสติ.
- [๓๐๔๗] กิเรีมาลา^๑ วิตฺตา ภูมิภาเค มโนรมเ
สทฺทลา หริตา ภูมิ, น ตตฺถทฺธฺสเต รโช.
- [๓๐๔๘] มยฺยูรคฺิวสงฺกาสา ตูลผสฺสสมฺปมา
ติณฺหานิ นาติวตฺตนฺติ สมฺนฺตา จตฺตฺรํคฺุลา.
- [๓๐๔๙] อมฺพา ชมฺพุ กปฺปิฏฺจา จ นีเจ ปกฺกา จุทฺมฺพรา
ปฺริโกเคहि รุกฺเขहि วนฺนตํ รติวทฺตมฺ.
- [๓๐๕๐] เวพฺพฺริยวณฺณสนฺนิภํ มจฺจคฺุมฺพนฺิเสวิตํ
สฺจ ิสฺกนฺธํ สลิลํ อาโป ตตฺถปิ สนฺทติ.

- [๓๐๕๑] ตสฺสวาทูเร ปกฺขรณิ ภูมิภาเค มโนรเม
ปทุมุปฺพลสยจฺจนฺนา เทวานมिव นนฺทเน.
- [๓๐๕๒] ตีณิ อุปฺพลชาตานิ ตสฺมี สรสิ พุราหฺมณ
วิจิตฺรนีลาเนกานิ^๑ เสตา โลहितกานิ จ.
- [๓๐๕๓] โขมาว ตตฺถ ปทุมมา เสตโสคนฺธิเยหิ จ^๒
กลมฺพเกหิ สยจฺจนฺโน มุจลินฺโท นาม โส สโร.
- [๓๐๕๔] อเถตฺถ ปทุมมา ผุสฺสลา อปฺริยนฺตาว ทิสฺสเร
คิมฺหา เหมนฺติกา ผุสฺสลา ชนฺณตฺตคฺขมา อุปตฺถรา.
- [๓๐๕๕] สຸຣກີ ສມປວຍນຸຕີ วิจิตฺรา^๓ ปຸປຸຜສນຸຄຕາ,
ภมฺรา ปຸປຸຜຄນຸເຣນ ສມນຸຕາມກິນາທິຕາ.
- [๓๐๕๖] อเถตฺถ อຸທกนຸຕສຸມີ รຸກฺขา ตິฏฺฐจฺนຕີ พุราหฺมณ
กทມຸພາ ปາຼືສີ ຜູສຸລາ ໂກວິພາຣາ ຈ ປຸປຸຜິຕາ.
- [๓๐๕๗] องุโกลา กจฺจิการา จ ปาริชฌณฺยา จ ปຸປຸຜິຕາ
วารณา วຸຍຸໜາ^๔ รຸກฺขา มຸຈລິນຸທມຸກໂຕ^๕ ສຣີ.
- [๓๐๕๘] ลีริสา เสตปาริสา^๖ สาธຸ วายນຸຕີ ปทุมกา,
นิกคฺคณฺທີ^๗ สรณິคฺคณฺທີ^๘ อສນາ ເຈຕຸຖ ປຸປຸຜິຕາ.
- [๓๐๕๙] ปງุຣາ^๙ พหุลา เสลา^{๑๐} โสภณฺชนา จ ปຸປຸຜິຕາ
ເກຕກາ ກຸນິการາ ຈ ກຸນເວຣາ ຈ ປຸປຸຜິຕາ.

^๑ ฉ., เท., อ. วิจิตฺ^๒ ฉ., เท. เสตโสคนฺธิเกหิ จ

อ. เสตโสคนฺธิเคหิ จ

^๓ ฉ., เท. วิจิตฺตປຸປຸຜສນຸຄຕາ

อ. วิจิตฺตา

^๔ ส., อ. สายนา ฉ., เท. วยนา^๕ ส., อ. มุจลินฺทมຸກໂຕ^๖ ส., อ. เสตอาริสา^๗ ฅ., เท., อ. นິคฺคณฺທີ^๘ ฉ., เท., อ. ปງุຣາ^๙ อ. วຸລາ ສາລາ

- [๓๐๖๐] อชชุนา อชชุกณฺณา จ มหานามา จ ปุปฺพิตา
สมปุปฺพิตคฺคา ติฏฺฐจฺนฺติ ปชฺชนฺเตว กิสุกา.
- [๓๐๖๑] เสตปณฺณิ สุตฺตปณฺณา กทลียํ กุสุมฺภรา
ธนฺตกุการิ ปุปฺเพหิ สีสฺปาวรณานิ จ.^๑
- [๓๐๖๒] อจฺฉิปา สิมฺพลีรฺกฺขา^๒ สลฺลกียํ จ ปุปฺพิตา
เสตเครุตฺตริกา^๓ มํสิโกฏฺฐกฺกุลาวรา.^๔
- [๓๐๖๓] ทหฺรา รฺกฺขา วุฑฺฒา จ อกฺกุฬิลา เจตฺถ ปุปฺพิตา
อสฺสम्मํ อุมฺโต จฺนฺติ อคฺยาคาริ สมฺนตฺโต.
- [๓๐๖๔] อเถตฺถ อุกฺกนฺตสฺมิ พหุ ชาตา ผณิขฺชกา^๕
มุกฺคตียํ กรตียํ เสวาลํ สีสํ พหุ.^๖
- [๓๐๖๕] อุกฺกทาปวตฺตํ^๗ อุลฺลพิตํ, มกฺขิกา หิงฺคุชาลิกา
ทาสิมกฺกจโก^๘ เจตฺถ พหุ นิจฺจํ กลมฺพกา.
- [๓๐๖๖] เอพฺพพเกหิ สณฺณนฺนา^๙ รฺกฺขา ติฏฺฐจฺนฺติ พฺราหฺมณ
สตุตฺตาหิ ธาริยมานานํ คนฺโธ เตสํ น จิขฺชติ.
- [๓๐๖๗] อุมฺโต สรณฺจ^{๑๐} มุจฺฉินฺทํ ปุปฺผา ติฏฺฐจฺนฺติ ภาคฺโส,^{๑๑}
อินฺทิวเรหิ สณฺณนฺนํ วณฺณตมฺปโสภติ.^{๑๒}

^๑ อ. สีสฺปาวรณานิ จ ^๒ ส. สิมฺพลี สพฺลา ฉ.,เท. อจฺฉิวา สลฺลวา อ. สิมฺพลี สพฺลา

^๓ ฉ.,เท. เสตเครฺ จ ตฺตริกา

^๔ ฉ.,เท. มํสิ กุฏฺฐา กุละวรา

^๕ ฉ.,เท.,อ. พหฺชาโต ผณิขฺชโก

^๖ ฉ.,เท. เสวาลสีสกา พหุ

^๗ ฉ.,เท. อุกฺกทาปวตฺตํ

^๘ ฉ.,เท. ทาสิมกฺกจโก

^๙ ฉ.,เท. เอลมฺพฺรกสณฺณนฺนา

^{๑๐} ฉ.,เท.,อ. จสฺสทโท น ทิสฺสติ.

^{๑๑} ฉ.,เท. โสภณา

^{๑๒} อ. อุปโลภิตํ

- [๓๐๗๗] อถสสา ไปกฺขรณียา พหุกา วาริโคจรา
โรหิตา นลเปสังฺคุ^๑ กุมภิลลา มกรา สฺสุ.
- [๓๐๗๘] มธฺ จ มธฺลลฺลิจิ จ ตาลียา จ ปิยงฺคฺคา
กฺกฺททชา^๒ ภทฺทมฺมฺจฺจา^๓ จ สตตปฺปมา^๔ จ โลลฺลฺปา.
- [๓๐๗๙] สฺสุภิมรุตฺตรา^๕ พหุกา ตฺวงควลฺลียะ^๕
ปทฺมกา นารทา โกฏฺจฺจา^๖ ฌามกา จ หเรณฺฏกา.
- [๓๐๘๐] หลิทฺทกา คณฺธเสลา^๗ หริเวรา จ คฺคฺคฺคฺลา
วิภาทกา^๘ โจรโกฏฺจฺจา^๘ กปฺปฺรา จ กลิงฺคฺคา.
- [๓๐๘๑] อเถตฺถ สีหา^๙ พฺยคฺขมา จ ปฺริสาลฺล จ หตฺถียะ
เอณฺเญยา ปสทา เจว โรหิตา^{๑๐} สรภา มิคา.
- [๓๐๘๒] โกฏฺจฺสุณา สฺสโนปิ จ ตฺลียา นพฺสนฺนิภา
จามรี จลนี ลงฺขี ฌาปีตา มกฺกฺกฺกา ปิจฺ.
- [๓๐๘๓] กกฺกฺกฺกา กตมายา จ อิกฺกา โคณฺสิรา พหุ
ขคฺคา วราหา นกฺลา กาพเกตฺถ พหฺตโส.
- [๓๐๘๔] มหิสา^{๑๑} โสณา สีคาลา^{๑๑} จปฺปกา^{๑๒} จ สมนฺตโต
อากฺกฺจฺจา ปจลาภา จ จิตฺรกา จาปี ทิปฺโย.

^๑ ฉ., เท. นพปี สังคุ^{๒-๓} ฉ., เท. กุฏฏทชา ภทฺทมฺมฺจฺจา อ. อุณฺณกา ภทฺทมฺมฺจฺจา^๔ ฉ., เท. เสตปฺปมา, "สตปฺปมาติปิ ปาโจ.^๕ ฉ., เท., อ. สฺสุภี จ รุกฺขา ตตรา^๕ ฉ., เท., อ. ตฺวงควณฺฏกา^๖ ฉ., เท., อ. นรทา กุฏฺจฺจา^๗ ฉ., เท. คณฺธสิลา^{๘-๘} ฉ., เท. วิภาทิกา โจรกา กุฏฺจฺจา^๙ ฉ., เท., อ. สีหพฺยคฺขมา^{๑๐} ฉ., เท. โรหิจฺจา อ. โรหิจฺจ สรภา^{๑๑-๑๑} ฉ., เท. มหีสสา โสณสีคาลา^{๑๒} ฉ., เท., อ. ปมฺปกา

- [๓๐๘๕] เปลกา จ วิมาสาทา สีหา โกกนิสาตกา^๑
 อฏฐปาทา จ โมรา จ ภสฺสรา จ กุกฺกุฏจกา.
- [๓๐๘๖] จงฺโกรา กุกฺกุฏา นาคา อญฺญมญฺญํ ปกุชฺชิโน
 พกา พลากา นชฺชฺหา ทินฺทิกา โทณฺจวาทิกา.^๒
- [๓๐๘๗] พุยคณินสา โลหปิฏฺฐา จปฺปกา^๓ ชีวชีวกา
 กปิณฺชรา ติตฺติราโย กุลาวา ปฏฺิฏฺฐจกา.
- [๓๐๘๘] มณฺฑาลกา เจลเกพุ ภาณฺฑตฺติตฺติรนามกา
 เจลาวกา ปิงฺคุลาโย โคธกา องฺคเหตุกา.
- [๓๐๘๙] กรวิกา^๔ จ สคฺคา จ อุหฺงการา จ กุกฺกุหา,
 นานาทิฆคณากิณฺณํ นานาสรณิกุชฺติ^๕.
- [๓๐๙๐] อเถตฺถ สกฺกนา สนฺติ นีลกา^๕ มณฺฑุภาณิกา
 โมทนฺติ สห ภริยาหิ อญฺญมญฺญํ ปกุชฺชิโน.
- [๓๐๙๑] อเถตฺถ สกฺกนา สนฺติ ทิชา มณฺฑุสฺสราสิตา
 เสตกฺขิฏฺฐา ภาทรกฺขา อณฺฑชา จิตฺรเปกฺขณา.^๖
- [๓๐๙๒] อเถตฺถ สกฺกนา สนฺติ ทิชา มณฺฑุสฺสราสิตา
 สิขณฺที นีลคฺีวาหิ อญฺญมญฺญํ ปกุชฺชิโน.
- [๓๐๙๓] กุกฺกุฏจกา กุฬีรกา โกฏฺฐา ปุทฺธรสาตกา
 กาพเวยฺยา^๗ พลฺลียกฺขา กทมฺพา สุวสาธิกา.

^๑ ฉ.,เท. โคกนิสาทกา^๒ สี.,อิ. กุณฺชาวทิกา ฉ.,เท. กุณฺชาวทิกา^๓ สี.,อิ. ปมฺปกา ฉ.,เท. ปมฺมกา^๔ ฉ.,เท.,อิ. กรวียา^๕ หมายเหตุ 12/06/2566
 ฉ.,เท. สาลิกา^๖ ฉ.,เท.,อิ. จิตฺรเปกฺขณา^๗ อิ. กาพาเมยฺยา

- [๓๐๙๔] หลีทุทา โลหิตา เสตา อเถตถ นพกา พหุ
 วารณา ฆิงคราชา จ กทมพา สุวโกกิลา.
- [๓๐๙๕] อุกกุสา กุรุรา หังสา อาฆา ปริวเทนุติกา
 จากหังสา^๑ อติพลา นชชุหา ชีวชีวกา.
- [๓๐๙๖] ปาเรวตา รวิหังสา จากวากา^๒ นทีจรา
 วารณาภีรุธา รมมา อุโม กาลูปกุชิโน.^๓
- [๓๐๙๗] อเถตถ สกุกา สนฺติ นานาวณฺณา พหุ ทิชา
 โมทนฺติ สห ภริยาหิ อญฺญมญฺญํ ปกุชิโน.
- [๓๐๙๘] อเถตถ สกุกา สนฺติ นานาวณฺณา พหุ ทิชา
 สพฺเพ มญฺช นิกฺขนฺติ มุจฺฉินฺทมฺภโต สรฺ.
- [๓๐๙๙] อเถตถ สกุกา สนฺติ กรวีกา^๔ นาม เต ทิชา
 โมทนฺติ สห ภริยาหิ อญฺญมญฺญํ ปกุชิโน.
- [๓๑๐๐] อเถตถ สกุกา สนฺติ กรวีกา^๔ นาม เต ทิชา
 สพฺเพ มญฺช นิกฺขนฺติ มุจฺฉินฺทมฺภโต สรฺ.
- [๓๑๐๑] เอณฺเวยยา ปสทากิณฺณํ นาคสํเสวิตํ วนํ
 นานาลตาหิ สญฺจนฺนํ กทลิมิตเสวิตํ.^๕
- [๓๑๐๒] อเถตถ สามา^๖ พหุกา^๖ นีวาโร^๗ วรโก พหุ
 สาลิ อกฺกฏปาโก จ อุจฺจุ ตตฺถ อนปฺปโก.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปากหังสา^๒ ฉ.,เท. จกุกวากา^๓ ฉ.,เท. กาลูปกุชิโน^๔ ฉ.,เท. กรวียา นาม อิ. กรวี, เอวมุปริปี.^๕ ฉ.,เท. ๑๒/๐๖ กทลิมิตเสวิตํ^{๖-๖} ฉ.,เท.,อิ. สาสโป พหุโก^๗ ฉ.,เท. นีวาโร

- [๓๑๐๓] อัย เอกปที เอติ,
 ขุฑุทำ^๑ ปีปาส อรตี
 ยตถ เวสสันดรโร ราชา
 อุฑุ คจจติ อสสมิ,
 ตตถ ปตโต น วินทติ,
 สห ปุตเตหิ สมมติ.
- [๓๑๐๔] ธาเรนโต พุราหมณวณณํ
 จมฺवासี จมา เสติ
 อาสทญจ มสยชฏํ
 ชาตเวทํ นมสฺสติ.
- [๓๑๐๕] อิทํ สุตฺวา พุรหุมนนฺธ
 อุทคฺคจิตฺโต ปกฺกามิ
 อีสึ กตฺวา ปทกฺขิณํ
 ยตถ เวสสันดรโร อุ.

มหาวนณฺณา นิฏฺฐิตา.

การกปพพ

- [๓๑๐๖] อุฏฺเฐหิ ชาลิ ปติฏฺฐ,
 พุราหมณํ วิย ปสฺสามิ,
 โปราณํ วิย ทิสฺสติ,
 นนฺทียो มาภิกีเร.
- [๓๑๐๗] อหิปี ตาต ปสฺสามิ
 อทฺธิโก^๒ วิย อายาติ,
 โย โส พุรหุมาว ทิสฺสติ,
 อติถิ โน ภวิสฺสติ.
- [๓๑๐๘] กจฺจิ นุ โภโต กุสลํ,
 กจฺจิ อุฏฺเฐน ยาเปถ,
 กจฺจิ โภโต อนามยํ,
 กจฺจิ มฺูลผลา พหุ.
- [๓๑๐๙] กจฺจิ ทํสา มกฺสา จ
 วเน วาพมิกากิณฺเณ
 อปฺปเมว สิริสฺปา,
 กจฺจิ หีสา น วิชฺชติ.
- [๓๑๑๐] กุสลญฺเจะว โน พุรหุเม,
 อโถ อุฏฺเฐน ยาเปม,
 อโถ พุรหุเม อนามยํ,
 อโถ มฺูลผลา พหุ.

[๓๑๑๑]	อโธ ทสสา มกสา จ
วเน วาพมิตากิณฺเณ	อปฺปเมว สิริสฺปา,
หิสา มยฺหิ ^๑ น วิชฺชติ.
[๓๑๑๒]	สตฺต โน มาเส วสฺตํ
อิทฺปิ ปจฺมํ ปสฺสสามิ ^๒
อาทาย เวฬุวํ ทณฺฑํ	อธฺมเย ชีวิโสกินิ ^๓
พฺรหฺมณํ เทวณฺฺณินํ
อคฺคิหฺตฺตํ กมณฺฺทลํ.
[๓๑๑๓]	สฺวาคตฺตํเต มหาพฺรหฺเม,
อนฺโต ปวิส ภาทฺตํเต,	อโธ เต อทฺราคตํ
ปาเท ปกฺขาลยสฺส เต.
[๓๑๑๔]	ติณฺฑกฺกานิ ^๔ ปิยาลานิ
ผลานิ ชุทฺทกปฺปานิ	มชฺชเก กาสมาโร ^๕
ภฺยช พฺรหฺเม วรี วรี.
[๓๑๑๕]	อิทฺปิ ปานิยํ สีตํ
ตโต ปิว มหาพฺรหฺเม	อาภตํ คิริคพฺภรา,
สเจ ตฺวํ อภิกงฺขสิ.
[๓๑๑๖]	อถ ตฺวํ เกน วณฺเณน
อนฺุปฺปตโต พฺรหฺมณฺณํ	เกน วา ปน เหตุนา
ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตो.
[๓๑๑๗]	ยถา วาริวโห ปุโร
เอวณฺฺตํ ^๖ ยาจิตาณฺฺจ	สพฺพกาลํ น ชียติ
ปฺุตเต เม เทหิ ยาจิตो.
[๓๑๑๘]	ททามิ, น วิกมฺปามิ
ปาโต คตา ราชปฺุตฺตี	อิสฺสโร นย พฺรหฺมณ,
สายํ อุณฺฺฉาโต เอหิติ.
[๓๑๑๙]	เอกรตฺตี วสิตฺวาน
ตสฺสา ^๗ นฺหาโต อุปคฺมาเต ^๘	ปาโต คจฺฉสิ พฺรหฺมณ
อถ เน มาลชาริเน.

^๑ จ.,เท. อมู่หิ

^๓ จ.,เท.,อี. ปสฺสาม

หมดอายุ 12/06/2566

๔ จ.,เท.,อี. กาสุมาริโอ

๗-๗ ฉ.,เท.,อี. ตสฺสา นฺหาเต อุปฺมาเต

^๒ จ.,เท.,อ. ชิวโสकिन

๔ จ.,เท. ดินทุกานิ

^๖ จ.,เท. เอวံ ตํ ยาจิตาคจฺฉิ

- [๓๑๒๐] เอกกรตตี วสิตวาน ปาโต คจฺจสิ พุราหฺมณ
 นานาปฺปฺเภหิ สญฺจนฺเน นานาคนฺธเหหิ ภูสิตะ
 นานามูลผลากิณฺเณ คจฺจ สุวาทาย พุราหฺมณ.
- [๓๑๒๑] น วาสมภิโรจามิ, คมนํ มยฺหํปิ^๑ รุจฺจติ,
 อนฺตรายปิ เม อสฺส, คจฺจณฺเวยว รเถสภ.
- [๓๑๒๒] น เหตา ยาจโยคิ นํ อนฺตรายสฺส การิยา,
 อิตฺติกา^๒ มนฺตํ ชานนฺติ สพฺพํ คณฺหนฺติ วามโต.
- [๓๑๒๓] สทฺธาย ทานํ ททโต มา^๓ สมทกฺขิ มาตรํ,^๓
 อนฺตรายปิ สา กยิรา, คจฺจณฺเวยว รเถสภ.
- [๓๑๒๔] อามนฺตยสฺสุ เต ปฺตฺเต, มา เต มาตรมทฺทสฺสุ,
 สทฺธาย ทานํ ททโต เอวํ ปุณฺณํ ปวทฺตติ.
- [๓๑๒๕] อามนฺตยสฺสุ เต ปฺตฺเต, มา เต มาตรมทฺทสฺสุ,
 มาทิสสฺส ฐนํ ทตฺวา ราช สคฺคํ คมิสฺสสิ.
- [๓๑๒๖] สเจ ตวํ นิจฺจเส ทฏฺฐํ มม ภริยํ ปติพฺพตํ,
 อยฺยกสฺสปีเม^๔ เทหิ^๔ ชาลํ กณฺหาชินํ จุโก.
- [๓๑๒๗] อีเม กุมาเร ทิสฺวาน มณฺชฺเร ปิยภาณิเน
 ปตีโต สุมโน วิตโต พหุํ ทสฺสติ เต ฐนํ.
- [๓๑๒๘] อจฺเจทนสฺส ภายามิ ราชปฺตฺต สฺสโนหิ เม,
 ราชทณฺฑาย มํ ทชฺชา วิกกิเณยฺย หเนยฺย วา,
 จินฺโน^๕ ฐนญฺจ ทาสเ จ คารยฺหสฺส พุรหฺมพนฺธฺยา.

^๑ จ.,เท.,อ. มยฺหํ^{๓-๓} จ.,เท.,อ. มาสํ อทกฺขิ มาตรํ^๕ จ.,เท.,อ. ชิน^๒ จ.,เท.,อ. อิตฺติโย^{๔-๔} จ.,เท.,อ. อยฺยกสฺสปี ทสฺเสหิ

- [๓๑๒๙] อิมะ กุมาระ ทิสฺวาน มณฺชฺเฏ ปิยภาณินเ
ธมฺเม จิตฺโต มหาราชาสีวีนํ รมฺมจฺจทฺตโน
ลทฺธา ปิตฺติโสมนสฺส พหุํ ทสฺสติ เต ธนํ.
- [๓๑๓๐] นาหนตฺปิ กริสฺสามิ ยํ มํ ตวํ อนุสาสสิ,
ทวารเกว อหํ เนสฺสํ พุราหฺมณียา ปรีจาริกะ.
- [๓๑๓๑] ตโต กุมารา พฺยตฺติตา^๑ สุตฺวา ลุทฺทสฺส ภาสิตํ,
เตน เตน ปชาวีสุ ชาลีสํ กณฺหาชินา จุโภ.
- [๓๑๓๒] เอहि ตาต ปิยปฺตฺต, ปุเรถ มม ปารมี,
หทยํ เมภิสฺสียเจถ กโรถ วจัน มม.
- [๓๑๓๓] ยานนาวา^๒ เม โหถ อจลา ภวสาคระ,
ชาติปาริ ตริสฺสามิ, สนฺดาเรสฺสํ สเทวกํ.
- [๓๑๓๔] เอहि อมฺม, ปิยา ธีตา^๓ ปิยา^๔ เม ทานปารมี^๕
หทยํ เมภิสฺสียเจถ กโรถ วจัน มม.
- [๓๑๓๕] ยานนาวา^๒ เม โหถ อจลา ภวสาคระ,
ชาติปาริ ตริสฺสามิ, อุตฺตริสฺสํ สเทวกํ.
- [๓๑๓๖] ตโต กุมาระ อาทาย ชาลีสํ กณฺหาชินํ จุโภ
พุราหฺมณสฺส อทา ทานํ สีวีนํ รมฺมจฺจทฺตโน.
- [๓๑๓๗] ตโต กุมาระ อาทาย ชาลีสํ กณฺหาชินํ จุโภ
พุราหฺมณสฺส อทา จิตฺโต^๕ ปฺตฺตเก ทานมุตฺตมํ.

^๑ ส.อ. พยธิตา ฉ., เท. พยธิตา^๓ ฉ., เท., อ. ปิยธิตี^๕ "จิตฺโตติปิ ปาโจะ.^๒ ฉ., เท., อ. ยานา นาวา จ อ. ยานนาวา จ^{๔-๕} ฉ., เท., อ. ปุเรถ มม ปารมี

[๓๑๓๘]	ตทาสี ยี่ ภีสนกั
ยี่ กุมาเร ปทินนมฺหิ	ตทาสี โลมหัสนั
เมทนี สมกมุปถ. ^๙
[๓๑๓๙]	ตทาสี ยี่ ภีสนกั
ยี่ ปณฺชลิกโต ราชา
พฺราหมณสฺส อทา ทานั	ตทาสี โลมหัสนั,
กุมาเร สุขวจฺฉิตะ
สิวีเน รฏฺฐวฑฺฒโน.
[๓๑๔๐]	ตโต โส พฺราหมเณ ลุทโท
ลตาย หตุเถ พนฺธิตวา	ลตํ ทนฺเตหิ จินฺทีย
ลตาย อนุปชฺชถ. ^๒
[๓๑๔๑]	ตโต โส รชฺชุนาทาย
อาโกภฺยณฺโต เต เนติ	ทณฺฑญฺจาทาย พฺราหมเณ
สิวิราชสฺส เปกฺขโต.
[๓๑๔๒]	ตโต กุมารา ปกุกามุ
อสฺสุปนฺนเณหิ เนตฺเตหิ	พฺราหมณสฺส ปมฺฤจฺฉิ,
ปิตรํ โส อุทิกฺขติ.
[๓๑๔๓]	เวธมสฺสตถปตฺตํว ปิตุ
ปิตุ ปาทานิ วนฺทิตวา,	ปาทานิ วนฺทติ,
อิทํ วจนมพฺรวิ.
[๓๑๔๔]	อมฺมา จ ตาต นิกฺขนตา
ยาว อมฺมิปี ปสฺเสมุ	ตวญฺจ โน ตาต ทสฺสสิ,
อถ โน ตาต ทสฺสสิ.
[๓๑๔๕]	อมฺมา จ ตาต นิกฺขนตา
มา โน ตวั ตาต อททา
ตทายํ พฺราหมเณ กามั	ตวญฺจ โน ตาต ทสฺสสิ,
ยาว อมฺมาปี เอตี ^๓ โน,
วิกฺกีณาตุ หนาคู วา.

๑ จ.ท. ๑๒ สมบูรณ์

^๒ จ.,ท.,อ. อนุมชชถ

၈ ခု., ကေ. ခေတ်

- [๓๑๕๕] สา นฺน กปณา อมฺมา จิรํ รตฺตาย^๑ รุจฺจติ
กณฺหาชินํ อปสฺสนฺตี กุมารี จารุทสฺสนี.
- [๓๑๕๖] โส นฺน กปโณ ตาโต จิรํ รตฺตาย รุจฺจติ
กณฺหาชินํ อปสฺสนฺโต กุมารี จารุทสฺสนี.
- [๓๑๕๗] สา นฺน กปณา อมฺมา จิรํ รุจฺจติ^๒ อสฺสเม
กณฺหาชินํ อปสฺสนฺตี กุมารี จารุทสฺสนี.
- [๓๑๕๘] โส นฺน กปโณ ตาโต จิรํ รุจฺจติ อสฺสเม
กณฺหาชินํ อปสฺสนฺโต กุมารี จารุทสฺสนี.
- [๓๑๕๙] สา นฺน กปณา อมฺมา จิรํ รตฺตาย รุจฺจติ
อทฺธมรตฺเต ว รตฺเต ว นทิว อวสฺสสฺติ.^๓
- [๓๑๖๐] โส นฺน กปโณ ตาโต จิรํ รตฺตาย รุจฺจติ
อทฺธมรตฺเต ว รตฺเต ว นทิว อวสฺสสฺติ.
- [๓๑๖๑] อีเม เต ชมฺพุกา รุกฺขา เวทิสสา สินฺธุวารีตา^๔
วิวิธานิ รุกฺขชาตานิ, ตานิ อชฺช ชหามเส.
- [๓๑๖๒] อสฺสตุถา ปนสา เจเม นิโครธา จ กปิตฺถนา
วิวิธานิ ผลชาตานิ ตานิ อชฺช ชหามเส.
- [๓๑๖๓] อีเม ติฏฺฐจฺหฺติ อารามา อยํ สีตฺตุทกา^๕ นที
ยตฺถสฺส ปุพฺเพ กิพาม ตานิ อชฺช ชหามเส.
- [๓๑๖๔] วิวิธานิ ปุพฺผชาตานิ อสฺมี อุปริ ปพฺพเต,
ยานสฺส ปุพฺเพ ชาเรม ตานิ อชฺช ชหามเส.

^๑ ฉ., เท., อี. จิรตตฺตาย, เอมฺปริปิ.

หมดอายุ 12/06/2566

^๓ ฉ., เท., อี. อวสฺสจฺจติ, เอมฺปริปิ.^๕ สี., อี. สีตฺติกา^๒ ฉ., เท. รุจฺจติ อี. รุจฺจติ, เอมฺปริปิ.^๔ ฉ., เท. สินฺธุวารีกา, เอมฺปริปิ.

- [๓๑๖๕] วิวิชานิ ผลชาตานิ อสมิ อุปริ ปพฺพเต
ยานสฺส ปุพฺเพ ภูณฺชาม ตานิ อชฺช ชหามเส.
- [๓๑๖๖] อิเม โน หตฺติกา อสฺสา พลฺลิพฺพทฺธา จ โน อิเม
เยหิสฺส ปุพฺเพ กิฬาม ตานิ อชฺช ชหามเส.
- [๓๑๖๗] นียมานา กุมารํ เต ปิตฺรํ เอตทพฺพรู
อมมํ อารุคฺยํ วชฺชาสิ ตวญฺจ ตาต สฺขี ภาว.
- [๓๑๖๘] อิเม โน หตฺติกา อสฺสา พลฺลิพฺพทฺธา จ โน อิเม
ตานิ อมฺมาย ทชฺชาสิ^๑ โสกนฺเตหิ วิเนสฺสติ.
- [๓๑๖๙] อิเม โน หตฺติกา อสฺสา พลฺลิพฺพทฺธา จ โน อิเม
ตานิ อมฺมา อุกฺกขณฺตี โสกํ ปฏฺวิเนสฺสติ.
- [๓๑๗๐] ตโต เวสฺสณฺตโร ราชํ ทานํ ทตฺวาน ชตฺติโย
ปณฺณสาลํ ปวิสิตฺวา กลฺลํ ปรีเทวยิ.
- [๓๑๗๑] กนฺวชฺชจฺฉาตา^๒ ตสิตา อปรุจฺฉเนติ^๓ ทารกา,
สายํ สํเวสนากาเล โก เน ทสฺสติ โภชนํ.
- [๓๑๗๒] กนฺวชฺชจฺฉาตา ตสิตา อปรุจฺฉเนติ ทารกา,
สายํ สํเวสนากาเล อมฺม จาตมฺห เทถ โน.
- [๓๑๗๓] กถนฺนํ ปถํ คจฺฉนฺติ ปตฺติกา อญฺปาหฺนา,
สนฺตา สฺสเนหิ ปาเทหิ, โก เน หตฺเต คเหสฺสติ.
- [๓๑๗๔] กถนฺนํ โส น ลชฺเชยฺย สมฺมุขา ปหฺริ มม
อทฺฐกานํ ปุตฺตานํ อลชฺชํ วต พฺราหฺมणे.

^๑ ฉ.เท. ๑๒/๑ ทชฺชเชติ^๒ ฉ.เท. กํ นวชฺช ฉาตา^๓ ฉ.เท. อปรุจฺฉนฺติ

- [๓๑๗๕] โยปีเม ทาสีทาสสุส อญโธ วาปน เปสโย
ตสุสาปิ สุวิหีนสุส โก ลชชี ปหริสสติ.
- [๓๑๗๖] วาริชสุเสว เม สโต พทุชสุส^๑ กุมินามุเข
อกโกสติ ปหริติ ปิเย ปุตเต อปสุสโต.
- [๓๑๗๗] อาหุ^๒ จาปี คเหตุวาน ขคัม พนุชีย วามโต
อานิสสามิ^๓ สเก ปุตเต ปุตตานัม หิ วโ ทูชโย.^๔
- [๓๑๗๘] อญฺจณเมตัม^๕ ทุกฺขรูป ยัม กุมารา วิหณฺณเร,
สตมฺจ ฌมฺมมณฺณาย โก ทตฺวา อนฺตปฺปติ.
- [๓๑๗๙] สจฺจํ กิเรวมาหํสุ นรา เอกจฺจียา อิช
ยสุส นตฺถิ สกา มาตา ยถา นตฺถิ ตเถว โส.
- [๓๑๘๐] เอหิ กณฺเห, มริสฺสาม นตฺถตฺถโย ชีวิตฺเตน โน
ทินฺนมหาปิ^๖ ชนินฺเทน พุราหฺมณฺสสุ ชเนสิโน
อจฺจายิกสุส ลุทฺทสุส โย โน คาโวว สุมภติ.
- [๓๑๘๑] อิเม เต ชมฺพุกา รุกฺขา เวทิสสา สินฺธุวาริตา
วิวิธานิ รุกฺขชาตานิ ตานิ กณฺเห ชหามเส.
- [๓๑๘๒] อสฺสตุถา ปนฺสา เจเม นิโครธา จ กปิตฺถนา,
วิวิธานิ ผลชาตานิ ตานิ กณฺเห ชหามเส.
- [๓๑๘๓] อิเม ติฏฺฐนฺติ อารามา, อยํ สีตฺตุทกา นที
ยตฺถสฺสุ ปุพฺเพ กิพาม, ตานิ กณฺเห ชหามเส.

^๑ ส.,สุยา.,อิ.,ทย. พนุชสุส

^๒ จ.,เท. อาเนสสามิ อ. อานยามิ

^๓ อ. อทฺธา หิ เมตัม

^๔ จ.,เท.,อิ. อทฺ

^๕ จ.,เท.,อิ. ทูชโย

^๖ จ.,เท. ทินฺนมหาติ

- [๓๑๘๔] วิวิธานิ ปุพฺผชาตานิ อสฺมี อุปริ ปพฺพเต
ยานสฺสุ ปุพฺเพ ชาเรม, ตานิ กณฺเห ชหามเส.
- [๓๑๘๕] วิวิธานิ ผลชาตานิ อสฺมี อุปริ ปพฺพเต
ยานสฺสุ ปุพฺเพ ภูฏชาม ตานิ กณฺเห ชหามเส.
- [๓๑๘๖] อิเม โน หตฺถิกา อสฺสา พลิปฺพทฺชา จ โน อิเม
เยหิสฺสุ ปุพฺเพ กิฬาม, ตานิ กณฺเห ชหามเส.
- [๓๑๘๗] นียมานา กุมารํ เต พุราหฺมณสฺส ปมฺญจีย
เตน เตน ปชาวีสุ ชาลึ กณฺหาชินา จูโก.
- [๓๑๘๘] ตโต โส รชฺชุนาทาย ทณฺฑณฺจาทาย พุราหฺมโณ
อาโกฏฺยนฺโต เต เนติ สิวราชสฺส เปกฺขโต.
- [๓๑๘๙] ตํ ตํ กณฺหาชินาโวจ อยํ มํ ตาต พุราหฺมโณ
ลญฺจียา ปฏิกิณฺเฑติ ฌเร ชาตํว ทาสียํ.
- [๓๑๙๐] น จายํ พุราหฺมโณ ตาต ฌมฺมิกา โหนฺติ พุราหฺมณา,
ยกฺโข พุราหฺมณวณฺณเนน ขาทิตฺถํ ตาต เนติ โน,
นียมาเน ปิสาजेณ กิณฺโณ ตาต อุทิกฺขสิ.
- [๓๑๙๑] อิเม โน ปาทุกา ทุกฺขา, ทีโฆ จทฺธา สุกฺคโม,
นีเจ โวลมฺพเก^๑ สุริเย^๒ พุราหฺมโณว ตเรติ^๓ โน.
- [๓๑๙๒] โอกนฺทามฺหเส^๓ ภูตานิ ปพฺพตานิ วณานิ จ
สรสฺส สิริสา วณฺทาม สุปฺติตฺเต จ อาปเก.

^{๑-๒} น.,เท.,อ. โวลมฺพเต สุริโย

^๒ น.,เท. พุราหฺมโณ จ ชารติ

^๓ น.,เท. โอกนฺทามเส อ. โอกนฺทามสิ

- [๓๑๙๓] ตินลตานิ โอสหโย ปพพตานิ วนานิ จ
อมมํ อารุคยํ วชฺชาถ, อยํ โน เนติ พุราหุมนเณ.
- [๓๑๙๔] วชฺชนตฺถุ โภณโต อมฺมณฺจ มทฺที อสฺมาก มาตฺรํ
สเจ อนฺุปฺปติตฺถกามา^๑ ขิปปํ อนฺุปฺปเตยฺย^๒ โน.
- [๓๑๙๕] อยํ เอกปที เอติ, อุขฺํ คจฺจติ อสฺสมํ
ตเมวานฺุปฺปเตยฺยาสิ,^๓ อปิ ปสฺเสสิ โน^๔ ลหฺุ.
- [๓๑๙๖] อโห วต เร ชฺวินิ วนมฺูลผลหาริยา^๕
สฺยุณํ ทิสฺวาน อสฺสมํ ตนฺเต ทุกฺขํ ภวิสฺสติ.
- [๓๑๙๗] อติเวลํ น อมฺมาย อุณฺฉาลทฺธ^๖ อนฺุปฺปก^๖
ยา โน พนฺเช^๗ น ชานาติ^๗ พุราหุมนเณ ชเนสินา.
- [๓๑๙๘] อจฺจายิเกน ลฺุทฺเทน โย โน คาโวว สฺมุภติ
อปชฺช อมฺมํ ปสฺเสมุ สายํ อุณฺฉาโต อาคตํ.
- [๓๑๙๙] ทชฺชา อมฺมา พุราหุมนฺสส ผลํ ขุทฺเทน มิสฺสิตํ,
ตทายํ อสิโต ฉาโต^๘ น พาพฺหํ ตรเยยฺย^๙ โน.
- [๓๒๐๐] สฺฐนา จ วต โน ปาทา, พาพฺหํ ตาเรติ^{๑๐} พุราหุมนเณ,
อิติ ตตฺถ วิลปัสสุ กุมารา มาตฺตฺติทฺธิโน.

การกปพพํ นิฏฺฐิตํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อนฺุปฺปติตฺถกามาสิ

^๓ อี. ตเมว อนฺุปฺปติยาสิ

^๕ ฉ.,เท.,อิ. วนมฺูลผลหาริเก

^{๗-๗} ฉ.,เท. พนฺเช น ชานาสิ

^๙ ฉ.,เท. ตาเรยฺย

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อนฺุปฺปติยาสิ

^๔ ฉ.,เท. เน

^{๖-๖} ฉ.,เท.,อิ. อุณฺฉา ลฺุทฺโธ อนฺุปฺปโก

^๘ ฉ.,เท. ฐาโต

^{๑๐} ฉ.,เท. ฐาเรติ

มทฺธิปพฺพ

- [๓๒๐๑] เตสํ ลาลปีตํ^๑ สุตฺวา ตโย วาพา วเน มิกา
สีโห พุคฺโข จ ทิปิ จ อิทํ วจนมพฺรํ.
- [๓๒๐๒] มา เหว โน ราชปฺตตี สายํ อุณฺณาโต อาคมา,
มา เหวมหาก นิพฺโงเค เหยยิตฺถ วเน มิกา.
- [๓๒๐๓] สีโห จ นํ วิเหเจยฺย พุคฺโข ทิปิ จ ลกฺขณํ,
เนว ชาลิกุมารสฺส^๒ กุโต กณฺหาชิโน สียา,
อุภเยเนว ชียเยถ^๓ ปติปฺตเต^๔ จ ลกฺขณา.
- [๓๒๐๔] ขณฺติตฺติกํ เม ปติตํ ทกฺขิณกฺขิ จ ผนฺทติ,
อผลา ผลิโน รุกฺขา สพฺพา มุยฺหนฺติ เม ทิสา.
- [๓๒๐๕] ตสฺสา สายณฺหกาลมฺหิ อสฺสมาคมํ ปติ,
อตฺถงฺกตมฺหิ สุริเย วาพา ปนฺเถ อุปฺภฺจหุ.
- [๓๒๐๖] นีเจ โวลมฺพเก^๕ สุริเย^๕ ทฺวเร จ วต อสฺสโม,
ยญฺจ เนสํ อิตฺโต หิสํส^๖ ตนฺเต ภูณฺเชยฺยุ โภชนํ.
- [๓๒๐๗] โส ญฺหน ขตฺติโย เอโก ปณฺณสาลาย อจฺจติ,
โตเสนฺโต ทารเก ฉาเต มมํ ทิสฺวา อนายตี.
- [๓๒๐๘] เต ญฺหน ปฺตฺตกา มยฺหํ กปณาย วรากิยา
สายํ สํเวสนากาเล ชีรปิตา ว อจฺจเร.

^๑ ฉ., เท., อี. ลาลปีตํ^๓ ฉ., เท. ชียเย^{๕-๕} ฉ., เท., อี. โวลมฺพเต สุริเย^๒ ฉ., เท. ชาลิกุมารสฺส อี. ชาติกุมารสฺส^๔ ฉ., เท., อี. ปติ ปฺตเต^๖ ฉ., เท., อี. หสฺส

- [๓๒๐๙] เต หนูน ปุตตกา มยห์ กปณาย วรากิยา
 สายั สัเวสนากาเล วาริปีตา ว อจฺจนเร.
- [๓๒๑๐] เต หนูน ปุตตกา มยห์ กปณาย วรากิยา
 ปจฺจุคฺคตา มํ ติฏฺฐจฺนติ วจฺฉา พาลาว มาตรํ.
- [๓๒๑๑] เต หนูน ปุตตกา มยห์ กปณาย วรากิยา,
 ปจฺจุคฺคตา มํ ติฏฺฐจฺนติ หัสสาธุปริปลุลล.
- [๓๒๑๒] เต หนูน ปุตตกา มยห์ กปณาย วรากิยา
 ปจฺจุคฺคตา มํ ติฏฺฐจฺนติ อสฺสสมสฺสชาติวฑฺฒโต.
- [๓๒๑๓] เอกายโน เอกปโย สรา โสฬสกา จ ปสฺสโต,
 อญฺญํ มคฺคํ น ปสฺสสามิ เยน คจฺฉเยยฺย อสฺสมํ.
- [๓๒๑๔] มิกา นมตฺถ ราชานो กานนสฺสมี มหพฺพลา,
 ฌมฺเมเน ภาตโร โหถ, มคฺคํ เม เทถ ยาจิตา.
- [๓๒๑๕] อวรุทฺธสฺสหาสิ ภริยา ราชปุตฺตสฺส สิริมโต,
 ตญฺจาหิ นาติมญฺญามิ รามํ สีตาวนุพฺพตา.
- [๓๒๑๖] ตุมฺเห จ ปุตฺเต ปสฺสเสถ^๑ สายั สัเวสนํ ปติ,
 อหญฺจ ปุตฺเต ปสฺสเสยฺย ชาลี กณฺหาชินํ จุโก.
- [๓๒๑๗] พหุญฺจิทํ มฺลฬลํ, ภกฺโข จายํ อนปฺปโก,
 ตโต อปฺพทฺมํ ทสฺสามิ, มคฺคํ เม เทถ ยาจิตา.
- [๓๒๑๘] ราชปุตฺติ จ โน มาตา ราชปุตฺโต จ โน ปิตา
 ฌมฺเมเน ภาตโร โหถ, มคฺคํ เม เทถ ยาจิตา.

- [๓๒๑๙] ตสสา ลาลปฺปมานาย พหุ การุณฺณสญฺหิตํ
 สุตฺวา เนลปตี วาจํ วาพา ปนฺธา อปฺกมฺมํ.
- [๓๒๒๐] อิมมฺหิ นํ ปเทสฺมฺหิ ปุตฺตกา ปัสฺสกุณฺณจิตา
 ปจฺจุคฺคตา มํ ติฏฺฐจฺนฺติ วจฺจา พาลาว มาตรํ.
- [๓๒๒๑] อิมมฺหิ นํ ปเทสฺมฺหิ ปุตฺตกา ปัสฺสกุณฺณจิตา
 ปจฺจุคฺคตา มํ ติฏฺฐจฺนฺติ หํสวํปริปลฺลเล.
- [๓๒๒๒] อิมมฺหิ นํ ปเทสฺมฺหิ ปุตฺตกา ปัสฺสกุณฺณจิตา
 ปจฺจุคฺคตา มํ ติฏฺฐจฺนฺติ อสฺสมสฺสาวิหฺรโต.
- [๓๒๒๓] เต^๑ มิกา วีย อุกฺกณฺณา สมฺนฺตามภิชาวิโน
 อาณฺหฺติโน ปมฺภิตา วคฺคมานาว กมฺปเร,
 ตฺยชฺช ปุตฺเต น ปสฺสามิ ชาลీ กณฺหาชินํ จุโ.
- [๓๒๒๔] ฉคิลีว^๒ มิตี ฉาปี ปกฺขี มุตฺตา ว ปณฺชรา
 โอหาย ปุตฺเต นิกฺขมฺม^๓ สีหิวามิสฺสคฺทฺธิ
 ตฺยชฺช ปุตฺเต น ปสฺสามิ ชาลీ กณฺหาชินํ จุโ.
- [๓๒๒๕] อิทํ เนลํ ปฺรกฺกนฺตํ^๔ นาคานมิว ปพฺพเต,
 จิตฺกา ปฺริกณฺณาโย อสฺสมสฺสาวิหฺรโต,
 ตฺยชฺช ปุตฺเต น ปสฺสามิ ชาลీ กณฺหาชินํ จุโ.
- [๓๒๒๖] วาลูกายปี โอภิณฺณา ปุตฺตกา ปัสฺสกุณฺณจิตา
 สมฺนฺตามภิชาวณฺติ, น เต ปสฺสามิ ทารเก.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566^๑ ฉ.,เท. เทว^๓ ฉ.,เท.,อ. นิกฺขม^๒ ฉ.,เท. ฉคิลีว^๔ ฉ.,เท. ปทกฺกนฺต

- [๓๒๒๗] เย มํ ปุเร ปจฺจุเทนฺติ^๑ อรญฺเณ ทูรมายตี,
 ดยชฺช ปุตุเต น ปสฺสามิ ชาลี กณฺหาชินฺ จุโก.
- [๓๒๒๘] จกฺลิว^๒ มิคี^๒ ฉาปา ปจฺจุคฺคณฺตฺวาน มาตรํ
 ทูเร มํ ปฏฺวิโลเกนฺติ^๓ เต น ปสฺสามิ ทารเก.
- [๓๒๒๙] อิทฺถจ^๔ เนสํ กิพฺพนํ^๔ ปติตํ ปณฺทฺวุเลวํ,
 ดยชฺช ปุตุเต น ปสฺสามิ ชาลี กณฺหาชินฺ จุโก.
- [๓๒๓๐] ฌนา จ มยฺหเม^๕ ปุรา, อุโร จ สมฺปทาเลติ,
 ดยชฺช ปุตุเต น ปสฺสามิ ชาลี กณฺหาชินฺ จุโก.
- [๓๒๓๑] อุจฺจฺเก^๖ เม โก วิจินฺติ^๖ ฌนา เมกาว ลมฺพติ,
 ดยชฺช ปุตุเต น ปสฺสามิ ชาลี กณฺหาชินฺ จุโก.
- [๓๒๓๒] ยสฺสา^๗ สายณฺหสมยํ ปุตุตฺตา ปสฺสุณฺจิตา
 อุจฺจฺเก^๗ เม วิวตฺตณฺติ, เต น ปสฺสามิ ทารเก.
- [๓๒๓๓] อยํ โส อสฺสโม ปุพฺเพ สมชฺโช ปฏฺฐิภาติ มํ,
 ดยชฺช ปุตุเต อปสฺสนฺตฺยา ภมเต วิย อสฺสโม.
- [๓๒๓๔] กิมิทํ อปฺปสทฺโทว อสฺสโม ปฏฺฐิภาติ มํ,
 กาโกเลปิ น วสฺสนฺติ, มตา เม ฌุน ทารกา.
- [๓๒๓๕] กิมิทํ อปฺปสทฺโทว อสฺสโม ปฏฺฐิภาติ มํ,
 สกฺุณฺาปิ น วสฺสนฺติ, มตา เม ฌุน ทารกา.

^๑ น.,เท. ปจฺจุเทนฺติ

^๓ น.,เท. ปวฺโลเกนฺติ

^๕ น.,เท. มยฺหเม

^๗ น.,เท. ยสฺสา

^{๒-๒} น.,เท. จกฺลิว มิคี

^{๔-๔} น.,เท. อิทํ เนสํ กิพฺพนํ

^{๖-๖} น.,เท. อุจฺจฺเก โก วิจินฺติ

^๘ น.,เท. อุจฺจฺเก

- [๓๒๓๖] กิมิทำ ตุณหิฏโตสิ, อปี รตเตว เม มโน,
กาโกลาปี น วสสนติ, มตา เม ญฺญ ทารกา.
- [๓๒๓๗] กิมิทำ ตุณหิฏโตสิ, อปี รตเตว เม มโน,
สกุณาปี น วสสนติ, มตา เม ญฺญ ทารกา.
- [๓๒๓๘] กจฺจิ ญฺ เม อยฺยปุตฺต มิกา ขาทีสุ ทารเก
อธฺมเย อีริเณ วิวเน, เกน นีตา เม ทารกา.
- [๓๒๓๙] อาหุ เต ปหิตา พุตา อาหุ สุตฺตา ปิยฺวทา
อาหุ พหิ โน นิทฺขนฺตา ขิทฺทาสฺ ปสฺสตา ญฺ เต.
- [๓๒๔๐] เนวาสํ เกสา ทิสฺสนฺติ หตฺถปาทา จ ชาลิโน,
สกุณานญจ โอปาโต, เกน นีตา เม ทารกา.
- [๓๒๔๑] อิทำ ตโต ทุทฺตํ สลฺลวิทฺโธ ยถา วโณ
ตฺยชฺช ปุตฺเต น ปสฺสามิ ชาลี กณฺหาชินฺ จุโฆ.
- [๓๒๔๒] อิทำปี ทฺติยํ สลฺลํ กมฺเปติ ททํ มม
ยญจ ปุตฺเต น ปสฺสามิ ตฺวญจ มํ นาภิภาสสิ.
- [๓๒๔๓] อชฺช^๑ เจ^๑ เม อิมํ รตฺตี
มญฺเย โอกฺกนฺตสฺส^๒ มํ ราชปุตฺต น สํสสิ,
ปาโต ททฺชสิ โน มตํ.
- [๓๒๔๔] นนฺ^๓ มทฺที วราโรหา ราชปุตฺตี ยสฺสสินี
ปาโต คตาสิ อญฺฉาย กิมิทำ สายมาคตา.
- [๓๒๔๕] นนฺ ตวํ สทฺทมสฺโสสิ เย สรํ ปาตุมาคตา
สีหสฺส วินทนฺตสฺส^๔ พฺยคฺขมสฺส จ นิฏฺฐิตํ.

^๑ จ.ท. ๐๖/๕๕๗^๓ จ.ท. ญน^๒ ส.อ. อุกฺกนฺตสฺส, "โอฏฺกนฺตสฺส ตบิฎกเก ปาโฏ."^๔ จ.ท. สีหสฺสปี นทนฺตสฺส

- [๓๒๔๖] อหุ ปุพฺพนิมิตตํ เม วิจฺรณฺตยา พุรฺหาเว
ขณฺติโต เม หตฺถา ปติโต อุกฺคิวนฺจปิ อสโต.
- [๓๒๔๗] ตทาหิ พุยฺยติตา ภิตา ปุณฺณํ กตฺวาน อณฺชลี
สพฺพา ทิสฺสา นมสฺสิสฺสํ, อปิ โสตฺถิ อิตฺโต สียา.
- [๓๒๔๘] มา เหว โน ราชปฺตฺโต หโต สีเหเน ทิปินา
ทารกา วา ปรามญฺจา อจฺจโกกตรจฺฉิภิ.
- [๓๒๔๙] สีโห พุยฺยคฺโข จ ทิปิ จ ตโย วาพา วเน มิดา
เต มํ ปริยารุํ มคฺคํ, เตเน สายมฺหิ อาคตา.
- [๓๒๕๐] อหิ ปติญฺจ ปฺตฺเต จ อาจฺริยมิว^๑ มาณโว,
อนฺนุจิตา ทิวารตฺตี ชฏฺฐิเน พุรฺหมจฺฉริเน.
- [๓๒๕๑] อชินานิ ปริทฺหิตฺวา วณฺมุลผลหารียา
วิจฺรามี ทิวารตฺตี, ตุมฺหิ กามา หิ ปฺตฺตกา.
- [๓๒๕๒] อิทํ^๒ สุวณฺณหาลิทํ อาภตํ ปณฺฑุเวฬุวํ^๓
รุกฺขปฏฺกานิ จาหาสี, อิเม โว ปฺตฺตกิปฺพนา.
- [๓๒๕๓] อิทํ^๔ มุพฺพาลิตตํ สาธุกํ ชยฺชโรทกํ^๕
ภุญฺช ขุทฺเทน^๖ สยฺยตฺตํ สห ปฺตฺเตหิ ขตฺติย.
- [๓๒๕๔] ปทุมํ ชาลิโน เทหิ กุมฺภํ ปน^๗ กุมารียา
มาลิเน ปสฺส นจฺจนฺเต สิวปฺตฺตานิ อวฺหย.

^๑ ฉ., เท. อาเจรมิว^๓ ฉ., เท., อ. ปณฺฑุเพฬุวํ^๕ ฉ., เท. จิตฺตเกทกํ อ. ปิตฺตโรทกํ^๗ ฉ., เท. จ^๒ ฉ., เท. อหิ สุวณฺณหาลิทํ อ. อหิ สุวณฺณหาลิทํ^๔ ฉ., เท. อิมํ อ. อิมํ มุพฺพาลิตกํ^๖ ฉ., เท., อ. ขุทฺเทหิ

- [๓๒๕๕] ตโต กณฺหาชินา^๑ ยาทิ, นิสาเมหิ รเถสภ
มณฺชสฺสราย วคฺคฺยา อสฺสมํ อุปคจฺจนฺติยา.^๒
- [๓๒๕๖] สมานสฺสทฺกขมฺหา รฏฺฐา ปพฺพาชิตา อุโก,
อปี สีวิปฺตเต ปสฺเสสิ ชาลี กณฺหาชินํ จุโก.
- [๓๒๕๗] สมณฺเ พฺราหฺมณฺเ นฺน พฺรหฺมจริยปรายเน
อหํ โลเก อภิสสี^๓ สีลวเนเต พหุสฺสฺสฺเต,
ตฺยชฺช ปฺตเต น ปสฺสามิ ชาลี กณฺหาชินํ จุโก.
- [๓๒๕๘] อิมเ เต ชมฺพุกา รุกฺขา เวทิสฺสา สินฺธุวารีตา
วิวิทฺยานิ รุกฺขชาตานิ, เต กุมารานํ ทิสฺสเร.
- [๓๒๕๙] อสฺสสตฺถา ปนฺสา เจเม นิโครธา จ กปิตฺถนา
วิวิทฺยานิ ผลชาตานิ เต กุมารานํ ทิสฺสเร.
- [๓๒๖๐] อิมเ ติฏฺฐนฺติ อารามา อयํ สีตฺถทกา นที
ยตฺถสฺส ปฺพเพ กิฬฺสิ, เต กุมารานํ ทิสฺสเร.
- [๓๒๖๑] วิวิทฺยานิ ปฺปผชาตานิ อสฺมี อุปริ ปพฺพเต
ยานสฺส ปฺพเพ ธารีสุ, เต กุมารานํ ทิสฺสเร.
- [๓๒๖๒] วิวิทฺยานิ ผลชาตานิ อสฺมี อุปริ ปพฺพเต
ยานสฺส ปฺพเพ ภูฏชีสุ, เต กุมารานํ ทิสฺสเร.
- [๓๒๖๓] อิมเ เต หตฺถิกา อสฺสา พลีพฺพฺธา จ โน^๔ อิมเ
เยหิสฺส ปฺพเพ กิฬฺสิ, เต กุมารานํ ทิสฺสเร.

^๑ จ., เท., อ. กณฺหาชินายปิ^๒ จ., เท., อ. อุปยฺนติยา^๓ จ., เท. อภิสสี^๔ จ., เท. เต

- [๓๒๖๔] อีเม สามา สโสลูกา พหุกา กทลิมิกา
เยหิสฺสุ ปุพฺเพ กิฬฺสิ, เต กุมารา น ทิสฺสเร.
- [๓๒๖๕] อีเม หังสา จ โกญจา จ มยฺหรา จิตฺรเปชฺฐา
เยหิสฺสุ ปุพฺเพ กิฬฺสิ, เต กุมารา น ทิสฺสเร.
- [๓๒๖๖] อีมา ตา วณฺณคุมฺพาโย ปุปฺผิตา สพฺพกาลิกา
ยตฺถสฺสุ ปุพฺเพ กิฬฺสิ, เต กุมารา น ทิสฺสเร.
- [๓๒๖๗] อีมา ตา ปุทฺธชเรณิ รมฺมา จกฺกวาภูปฺภุชิตา
มณฺฑาลเกหิ^๑ สยฺจนฺนา ปทุมฺปฺปลเกหิ จ
ยตฺถสฺสุ ปุพฺเพ กิฬฺสิ, เต กุมารา น ทิสฺสเร.
- [๓๒๖๘] น เต กญฺจานิ ฆิณฺณานิ, น เต อุทกมาภตฺ^๒
อคฺคิปี เต น หาปีโต, กิณฺณ มนฺโทว ฌายสิ.
- [๓๒๖๙] ปีโย ปีเยน สงฺกมฺม สโมหฺ^๓ พฺยปฺพหฺมยติ,
ตฺยชฺช ปุตฺเต น ปสฺสามิ ชาลី กณฺหาชินฺ จุโ.
- [๓๒๗๐] น โข โน เทว ปสฺสามิ เยน เต นีหฺฐา มตา,
กาโกลาปี น วสฺสณฺติ, มตา^๔ เม นฺน ทารกา.
- [๓๒๗๑] น โข โน เทว ปสฺสามิ เยน เต นีหฺฐา มตา,
สกุณาปี น วสฺสณฺติ, มตา เม นฺน ทารกา.
- [๓๒๗๒] सा तदुत्त परिवेदिता पपुपतानि वनानि ज
पुनत्वेवसुम्भं कन्दुवा सामिकसुसुदि^๕ रोति.^๕

^๑ ฉ., เท. มณฑลเกหิ

^๒ ฉ., เท. อุทกมาหต

^๓ ฉ., เท. สโม เม

^๔ อ. หตา

^{๕-๕} ฉ., เท. โรติ สามิกสฺสณฺติเก, "สามิกสฺสณฺติเก โรตีติปิ ปาโ."

- [๓๒๗๓] น โข โน เทว ปสฺสามิ เยน เต นีหฺงฺวา มตา,
กาโกลาปี น วสฺสนฺติ, มตา เม ญฺหฺน ทารกา.
- [๓๒๗๔] น โข โน เทว ปสฺสามิ เยน เต นีหฺงฺวา มตา,
สกุณาปี น วสฺสนฺติ, มตา เม ญฺหฺน ทารกา.
- [๓๒๗๕] น โข โน เทว ปสฺสามิ เยน เต นีหฺงฺวา มตา
วิจฺรณฺตี รุกฺขมฺมุเลสุ ปพฺพเตสุ คฺกุหาสุ จ.
- [๓๒๗๖] อิติ มหฺทึ วราโรหา ราชปฺตฺตี ยสฺสสินี
พาหา ปคฺคยฺห กนฺทิตฺวา ตตฺถเวย ปตฺติตา จมา.
- [๓๒๗๗] ตมชฺฌปตฺตํ ราชปฺตฺตี อุกฺกเณนาภิสินฺจถ,
อสฺสตฺถํ นํ วิทิตฺวาน อถ นํ เอตทพฺพริ.
- [๓๒๗๘] อาทียเณว เต มหฺทึ ทุกฺขํ นกฺขาตฺตุมิจฺฉิสิ,
ทลิตฺทโท ยาจโก วุฑฺโฒ พฺุราหฺมเณ ชฺรมาคโต.
- [๓๒๗๙] ตสฺส ทินฺนา มยา ปฺตฺตา, มหฺทึ มา ภายิ, อสฺสส,
มํ ปสฺส มหฺทึ, มา ปฺตฺเต, มา พาพฺหํ ปริเทวยิ.^๑
ลจฺฉาม ปฺตฺเต ชีวนฺตา อโรคา จ ภวามเส.
- [๓๒๘๐] ปฺตฺเต ปสฺสจ ฌณฺณจ ยญฺจ อญฺญํ ชฺเร ฐนํ
ทชฺชา สปฺปริโส ทานํ ทิสฺวา ยาจกมาคเต,^๒
อนฺโฆทาหิ เม มหฺทึ ปฺตฺตเก ทานมฺตฺตมํ.
- [๓๒๘๑] อนฺโฆทามิ เต เทว ปฺตฺตเก ทานมฺตฺตมํ,
ทตฺวา จิตฺตํ ปสาเทหิ, ภียโย ทานํ ทโท ภว.

- [๓๒๘๒] โย ตวํ มจฺเจรญฺเตสุ มนุสฺเสสุ ชนาธิป
พฺราหฺมณฺสฺส อทา ทานํ สีวีนํ รมฺมจฺวทฺธโน.
- [๓๒๘๓] นิพฺนาทิตา เต ปจฺวี สทฺโท เต ติทิวํคโต,
สมนฺตา วิชฺชุตฺตา อาคฺฐ^๑ คีรีนํ ปฏฺิสุตฺตา.
- [๓๒๘๔] ตสฺส เต อนุโมทนฺติ อุกฺโก นารทปพฺพตา
อินฺโท จ พฺรหฺมา จ ปชาปตี จ
โสโม ยโม เวสฺสวโน จ ราชา
สพฺเพ เทวานุโมทนฺติ ตาวตีสฺสา สอินฺทกา.
- [๓๒๘๕] อิติ มทฺที วราโรหา ราชปฺตฺติ ยสฺสสินี
เวสฺสสันฺตรสฺส อนุโมทิตี ปฺตฺตเก ทานมฺตฺตมํ.

มทฺทีปพฺพํ นิฏฺฐิตํ.

สกุภปพฺพํ

- [๓๒๘๖] ตโต รตฺยา วิวสเน^๒ สุริยสฺสคฺคฺคฺมนํ ปติ
สกุโก พฺราหฺมณวณฺณเนน ปาโต เนสํ อทิสฺสณ.
- [๓๒๘๗] กจฺจิ นุ โภโต กุสลํ, กจฺจิ โภโต อนามยํ,
กจฺจิ อญฺเณน ยาเปถ, กจฺจิ มฺลผลา พหุ.

- [๓๒๘๘] กจฺจิ ทํสา มกสา จ อปฺปเมว สิริสปา^๑
 วเน วาพมิกากิณฺเณ กจฺจิ หีสา น วิชฺชติ.
- [๓๒๘๙] กุสลญฺเจว โน พุรหฺเม, อโถ พุรหฺเม อนามยฺ,
 อโถ อญฺเชน ยาเปม, อโถ มุลผลา พหุ.
- [๓๒๙๐] อโถ ทํสา มกสา จ อปฺปเมว สิริสปา^๑
 วเน วาพมิกากิณฺเณ หีสา มยฺหํ น วิชฺชติ.
- [๓๒๙๑] สตฺต โน มาเส วสฺตํ อรณฺเณ ชีวโสกินฺ,^๒
 อิทํปิ ทฺติยํ ปสฺสาม พุราหฺมณํ เทวณฺณินํ
 อาทาย เวลฺลวํ ทณฺทํ ธาเรนฺตํ อชินกฺขิปี.
- [๓๒๙๒] สุวาคตฺตเต มหาพุรหฺเม, อโถ เต อทฺราคตํ,
 อนฺโต ปวิส ภทฺทเต, ปาทะ ปกฺขาลยสฺสุ เต.
- [๓๒๙๓] ตินฺนํทูกานิ ปิยาลานิ มชฺฌเก กาสมาริโย
 ผลานิ ขุทฺทกปฺปานิ, ภูณฺเช พุรหฺเม วรี วรี.
- [๓๒๙๔] อิทํปิ ปานิยํ สีตํ อาภตํ คิริคพฺภรา,
 ตโต ปิว มหาพุรหฺเม, สเจ ตวํ อภิกงฺขสิ.
- [๓๒๙๕] อถ ตวํ เกณ วณฺเณน เกณ วา ปน เหตุณา
 อนฺนปฺปตฺโตสิ^๓ พุรหารณฺณํ ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺโต.
- [๓๒๙๖] ยถา วาริวโห ปุโร สพฺพกालํ น ขียติ
 เอวณฺตํ ยาจิตาคจฺฉิ ภริยํ เม เทหิ ยาจิตฺโต.

^๑ ฉ., เท. สิริสปา, เอวมปริปิ.^๒ ฉ., เท. ชีวโสกิน^๓ ฉ., เท. อนฺนปฺปตฺโต

- [๓๒๙๗] ททามิ น วิกรมปามิ ยัม มัม ยาจสิ พุราหมณ,
 สนตัม นปฺปฏิกุหามิ^๑ ทาเน เม รมเต มโน.
- [๓๒๙๘] มทฺที หตฺถे คเหตุวาน อุทกสฺส กมณฺหฺลํ
 พุราหมณสฺส อทา ทานํ สีวัน รฏฺฐจวฑฺฒโน.
- [๓๒๙๙] ตทาสิ ยัม ภีสนกัม ตทาสิ โลมหฺสนํ
 มทฺที ปริจฺจชนตสฺส เมทนี สมกมฺปถ.^๒
- [๓๓๐๐] เนวสฺส^๓ มทฺที ภากุฏี^๔ น สนฺธิยติ น โรทติ,
 เปกฺขเตวสฺส^๕ ตฺถุณฺหิยา เอส^๕ ชานาติ ยัม วรี.
- [๓๓๐๑] ชาลี^๕ กณฺหาชินํ ธีตัม มทฺที เทวี ปติพฺพตํ
 จชมาโน น จินฺเตสึ โฟธิยาเยว การณา.
- [๓๓๐๒] น เม เทสฺสา อุโภ ปุตฺตา มทฺที เทวี น อปฺปิยา
 สพฺพญญตัม ปิยัม มยฺหํ ตสฺมา ปิเย อทาสหฺ.^๖
- [๓๓๐๓] โกมารี ยสฺสาหํ ภริยา, สามิโก มม อิสฺสโร
 ยสฺสิจฺजे ตสฺส มัม ทชฺชา วิกฺกิเณยฺย หเนยฺย วา.
- [๓๓๐๔] เตสํ สงฺกปฺปมญฺญาเย เทวินฺโท เอตทพฺุริ
 สพฺเพ ชิตา เต ปจฺจุหา^๗ เย ทิพฺพา เย จ มาณฺสา.
- [๓๓๐๕] นิมนฺนาทิตา เต ปจฺวี สทฺโท เต ติทิวํคโต,
 สมนฺตา วิชฺชุตฺตา อาคฺู คีรีนํว ปฏฺิสสฺสุตา.

^๑ จ.,เท. นปฺปฏิกุหามิ^{๓-๔} จ.,เท. เนว สา มทฺที ภากุฏี^๕ จ.,เท. อยัม คาทา น ทิสฺสติ.^๗ จ.,เท.,อิ. ปจฺจุหา^๒ จ.,เท. สมกมฺปถ^{๕-๕} จ.,เท.,อิ. เปกฺขเตวสฺส ตฺถุณฺหิ สา เอส^๖ จ.,เท. อีมา เทว คาทา น ทิสฺสนฺติ.

- [๓๓๐๖] ตสฺส เต อนฺนโมทนต์ อุโป นารทปพฺพตา
อินฺโท^๑ จ พุรหฺมา จ ปชาปตี^๒ จ
โสโม^๓ ยโม เวสฺสวโน จ^๔ ราชา,
สพฺเพ เทวานฺนโมทนต์ ทุกฺกริ หิ กโรติ โส.
- [๓๓๐๗] ทุทฺททำ ททมานัน, ทุกฺกริ กมฺมกฺุพฺพตํ
อสฺนโต นานฺนกุพฺพนติ สํ ฐมฺโม ทูรฺนโย.^๕
- [๓๓๐๘] ตสฺมา สตยจ อสตยจ^๔ นानา โหติ อิตฺถ คติ,
อสฺนโต นิริยํ ยนฺติ สฺนโต สคฺคปรายนา.
- [๓๓๐๙] ยเมตํ กุมาเร อททา^๕ ภริยํ อททา^๕ วเน วสํ
พุรหฺมยานมโนกฺกมฺม สคฺเค เต ตํ วิปจฺจตุ.
- [๓๓๑๐] ททามิ โภโต ภริยํ มทฺธิ สพฺพงฺคโสภนี^๖
ตวญฺเจว มทฺธิยา จนฺโน มทฺธิ จ ปตินา สห.
- [๓๓๑๑] ยถา ปโย จ สงฺโข จ อุโป สมานวณฺณโน
เอวํ ตวญฺจ มทฺธิ จ สมานมนเจตสา.
- [๓๓๑๒] อวฺรุทฺเชตฺถ อรณฺณสฺมี อุโป สมฺมถ อสฺสเม
ขตฺติยา โคตฺตสมฺปนฺนา สุชาตา มาตุเปตฺติโต
ยถา ปุณฺณานิ กยิราถ ททนต์ตา อปฺราปรํ.
- [๓๓๑๓] สกฺโกหฺมสฺมิ เทวินฺโท อาคโตสฺมิ ตวณฺติเก,
วรํ วรฺสฺสุ ราชิสฺส, วเร อญฺจ ททามิ เต.

^{๑-๑} ฉ.,เท. อินฺทา จ พุรหฺมา ปชาปตี^๓ ๓๓๐๗ ๑๒/๐๖/๒๕๖๖
ฉ.,เท. ทูรฺนโย^๔ ฉ.,เท. อทา^{๒-๒} ฉ.,เท. โสโม ยโม เวสฺสวโน^๔ ฉ.,เท. อสํ^๖ ฉ.,เท.,อิ. สพฺพงฺคโสภนี

- [๓๓๑๔] วรณเจ เม อโท สกุก สพฺพภูตานิสมฺสร
 ปิตา มํ อนุโมเทยฺย อิตฺโต ปตฺตํ สกํ ฆรํ,
 อาสเนน นิมนฺเตยฺย,
 ปจฺเมตํ วรํ วเร.
- [๓๓๑๕] ปุริสสฺส วรํ น โรเจยฺย,
 วรฺหํ วรฺมฺหา โมเจยฺย,
 อปิ กิพฺพิสการกํ
 ทฺตฺติเยตํ วรํ วเร.
- [๓๓๑๖] เย วุฑฺฒา เย จ ทฺหฺรา
 มเมว อฺปชฺชีเวยฺย,
 เย จ มชฺฌิมปฺริสา
 ตตฺติเยตํ วรํ วเร.
- [๓๓๑๗] ปฺรทาร์ น คจฺเจยฺย,
 ถีนํ วสํ น คจฺเจยฺย,
 สทฺทปสฺสโต สฺยํ,
 จตฺตฺเถตํ วรํ วเร.
- [๓๓๑๘] ปฺตฺโต เม สกุก ชาเยถ
 ฐมฺเมเน ชินฺเน ปจฺวี,
 โส จ ทีฆายุกํ ลฺยา,
 ปญฺจเมตํ วรํ วเร.
- [๓๓๑๙] ตโต รตฺยา วิวสเน
 ทิพฺยา^๑ ภกฺขา ปาตุภเวยฺย,
 สุริยสฺสคฺคฺมนํ ปติ,
 อญฺจเมตํ วรํ วเร.
- [๓๓๒๐] ททโต เม น ชีเยถ,
 ททํ จิตฺตํ ปสาเทยฺย,
 ทตฺวา นานฺตเปยฺยหํ,
 สตฺตเมตํ วรํ วเร.
- [๓๓๒๑] อิตฺโต วิมฺจุจฺมานาหํ
 อนิพฺพตฺตี^๒ ตโต อสฺสํ,
 สคฺคคามิ วิเสสฺสุ,
 อญฺจเมตํ วรํ วเร.
- [๓๓๒๒] ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา
 อจิรํ วต เต ตาโต
 เทวินฺโท เอตทฺพฺรวิ
 ปิตา ตํ ทญฺจุเมสฺสติ.

[๓๓๒๓] อิทํ วตฺวาน มชฺวา เทวราชา สุขุมฺปติ
เวสฺสนฺตเร วรํ ทตฺวา สคฺคกายํ อปฺกมฺมิ.

สกุปฺพํ นิฏฺฐิตํ.

มหाराชปฺพํ

[๓๓๒๔] กสฺเสตํ มุขมาภาติ เหมํ วุตฺตตฺตมคฺคินา
นิฏฺฐํ ชาตฺรูปสฺส อุกฺกามุชฺปหํสิตํ.

[๓๓๒๕] อุโภ สทิสปจฺจงฺกา, อุโภ สทิสลภฺชณา,
ชาลิสฺส สทิสฺโส เอโก, เอกา กณฺหาชฺฉินา ยถา.

[๓๓๒๖] สีหา วิลาว นิฏฺชนฺตา อุโภ สมฺปตฺติรูปกา,
ชาตฺรูปมยาเยว อิเม ทิสฺสนฺติ ทารกา.

[๓๓๒๗] กุโต นุ ตวํ ภารทฺวาช อิเม อาเนสิ ทารเก,
อชฺช รณฺณมณฺุปฺตโต กุโต อาคจฺฉสิ^๑ พฺราหฺมณ.

[๓๓๒๘] มยฺหนฺเต ทารกา เทว ทินฺนา วิตฺเตน สณฺชย,
อชฺช ปณฺณรสา รตฺติ ยโต ลทฺธา^๒ เม ทารกา.

[๓๓๒๙] เกณ^๓ วาจาเย เปยฺเยน^๓ สมฺมา ฅาเยน สทฺทเห,
โก เต ตํ ทานมททา ปฺตฺตเก ทานมฺตฺตมํ.

[๓๓๓๐] โย ยาจติ ปติฏฺฐาสิ ภูตานํ ฅรณฺีรว
โส เม เวสฺสนฺตโร ราชา ปฺตฺเตทาสิ วเน วสํ.

^๑ หมายเหตุ 12/06/2566
ฉ.,เท. กุหิ คจฺฉสิ

^๒ ส.,อ. ทินฺนา

^{๓-๓} ฉ.,เท.,อ. เกณ วา วาจาเยน

- [๓๓๓๑] โย ยาจติ คติ อาสิ สวณดีนัว สาคโร
 โส เม เวสสันดรโร ราชา ปุตเตทาสี วเน วสิ.
- [๓๓๓๒] ทุกุกฏี วต โภ รณณา สทฺเชน ฌรเมสินา
 กถิ นุ ปุตตเก ทชฺชา อรณฺเณ อวรุทฺชโก.^๑
- [๓๓๓๓] อิมิ โภนุโต นิสามเถ ยาวนุเตตฺถ สมากตา,
 กถิ เวสสันดรโร ราชา ปุตเตทาสี วเน วสิ.
- [๓๓๓๔] ทาสี ทาสินฺจ โส ทชฺชา อสฺสึ จสฺสตรีรถิ,
 หตฺถินฺจ กุณฺชรํ ทชฺชา, กถิ โส ทชฺช ทารเก.
- [๓๓๓๕] ยสฺส นาสฺส^๒ ฌเร ทาโส อสฺโส จสฺสตรีรโถ
 หตฺถิ จ กุณฺชโร นาโค กิ โส ทชฺชา ปิตามห.
- [๓๓๓๖] ทานมสฺส ปลํสาม, นาวนินฺทาม^๓ ไปตก^๓
 กถิ นุ หทฺยํ อาสิ ตุมฺहे ทตฺวา วนิพฺพเก.
- [๓๓๓๗] ปิตา^๔ มยฺหิ มหาราช อมฺहे ทตฺวา วนิพฺพเก
 สุตฺวาน กณฺฐํ วาจิ อจฺจนฺนํ หาย ภาสิตํ.^๕
- [๓๓๓๘] ทุกฺขสฺส หทฺยํ อาสิ อโถ อุนฺหํปิ อสฺสสิ^๕
 โรหณิ^๖ เหว ตามพกฺขิ,^๖ ปิตา อสฺสฺสนิ วตฺตยิ.
- [๓๓๓๙] ยนฺตํ กณฺหาชฺฉินาโวจ อยํ มํ ตาต พฺราหฺมโณ
 ลมฺภจฺฉิยา ปฏฺฐิโกณฺเณติ ฌเร ชาตํว ทาสียํ.

^๑ อิดาอาวรุทฺชเก^{๓-๓} ฉ.,เท.,อิ. น จ นินฺทาม ปุตตกา^๕ ฉ.,เท.,อิ. ปลสฺสสิ^๒ ส.,อิ. ยสฺส นตฺถิ^{๔-๔} ฉ.,เท.,อิ. อยํ คาถา น ทิสฺสติ.^{๖-๖} ฉ.,เท.,อิ. โรหณิ เหว ตมพกฺขิ

- [๓๓๔๐] น จายํ พุราหฺมโณ ตาต, ฌมฺมิกา โหนฺติ พุราหฺมณา
 ยกฺโข พุราหฺมณวณฺณเนน ขาทิตฺตํ ตาต เนติ โน,
 นียมาเน ปิสาजेन กิณฺณํ ตาต อุทิกฺขสิ.
- [๓๓๔๑] ราชปุตฺติ จ โว มาตา ราชปุตฺโต จ โว ปิตา,
 ปุพฺเพ เม อํกรมารุหฺม กิณฺณํ ติฏฺฐจฺจ อารกา.
- [๓๓๔๒] ราชปุตฺติ จ โน มาตา ราชปุตฺโต จ โน ปิตา,
 ทาสา มยํ พุราหฺมณสฺส, ตสฺมา ติฏฺฐจาม อารกา.
- [๓๓๔๓] มา สมฺเมวํ อวจฺจุตฺถ, ทยฺหเต หทยํ มม,
 จิตกายํว เม กาโย, อาสเน น สฺขํ ลเภ.
- [๓๓๔๔] มา สมฺเมวํ อวจฺจุตฺถ ภิกฺขุโย โสกํ ชเนถ มํ,
 นิกฺกิณฺนิสฺสามิ^๑ ทพฺเพน,^๒ น โว ทาสา ภวิสฺสถ.
- [๓๓๔๕] กิมคฺฉิยํ หิ โว ตาต พุราหฺมณสฺส ปิตา อทา,
 ยถาภฺตํ เม อกฺขาถ, ปฏิปาเทนฺตุ พุราหฺมณํ.
- [๓๓๔๖] สหสฺสคฺคํ หิ มํ ตาต พุราหฺมณสฺส ปิตา อทา,
 อจฺฉํ^๓ กณฺหาชินํ กณฺณํ หตฺถิอาทิสเตน^๔ จ.^๕
- [๓๓๔๗] อญฺเจหิ กตฺเต ตรมาโน, พุราหฺมณสฺส อวากร,
 ทาสีสํ ทาสสํ ควํ หตฺถุสภํ สํ,
 ชาตฺรุปสฺสสญฺจ โปตานํ^๔ เทหิ นิกฺกย.

^{๑-๑} ติ. นิกฺกิณฺนิสฺสาม ทพฺเพน^{๓-๓} จ., เท., อ. หตฺถินา จ สเตน จ^๒ จ., เท. อถ^๔ จ., เท., อ. ปุตตานํ

- [๓๓๔๘] ตโต กตฺตา ตรมาโน พฺราหฺมณฺสฺส อวากริ
ทาสีสํ ทาสสํ คํ หตฺถฺสํ สํ
ชาตฺรฺอุปสฺสสญฺจ โปตานํทาสิ นิกฺกยํ.
- [๓๓๔๙] ทาสีสํ^๑ ทาสสํ คํ หตฺถฺสํ สํ
อสุตฺตริธญฺเจว สพฺพโกเค สํ สํ
ชาตฺรฺอุปสฺสสญฺจ พฺราหฺมณฺสฺส ธเนสิโน
อจฺจายิกสฺส ลุทฺทสฺส โปตานํทาสิ นิกฺกยํ.^๑
- [๓๓๕๐] นิกฺกิณฺติวฺหา จ นฺหาเปวฺหา โภชยิตฺวาน ทารเก
สมลฺงฺกริตฺวา ภาณฺเทหิ^๒ อจฺจงฺเก อุปเวสยฺ.
- [๓๓๕๑] สีสํ นฺหาเต สฺจิวตฺเต สพฺพภากรณญฺสึเต
ราชา องฺเก กริตฺวาน อยฺยโก ปริปฺจฺจณ.
- [๓๓๕๒] กุณฺทเล ฌฺสึเต มาเล สพฺพาลงฺการญฺสึเต
ราชา องฺเก กริตฺวาน อิํ วจฺนมฺพรว.
- [๓๓๕๓] กจฺจิ อฺโก อโรคา เต ชาลิ มาตาปิตา ตว
กจฺจิ อฺญฺเชน ยาเปนฺติ กจฺจิ มฺลผลา พหุ.
- [๓๓๕๔] กจฺจิ ํสา มกฺสา จ อปฺปเมว สีริสฺปา
วเน วาพฺมิกาภิณฺเณ กจฺจิ หีสา น วิชฺชติ.
- [๓๓๕๕] อโถ อฺโก อโรคา เต เทว มาตาปิตา มม
อโถ อฺญฺเชน ยาเปนฺติ อโถ มฺลผลา พหุ.

- [๓๓๕๖] อโธ ทังสา มกสา จ อปฺปเมว สิริสฺปา,
วเน วาพมิกาภิณฺเณ หีสา เนสํ น วิชฺชติ.
- [๓๓๕๗] ขณฺเณตาลุกุลมฺพานิ วิพานิ ตกฺกฺกลานิ จ
โกลํ ภลฺลตํ เพลล์^๑ สา โน อาหจฺจ โปสฺติ.
- [๓๓๕๘] ยญฺเจว สา อหฺรติ วนมฺลผลหฺรียา
ตํ โน สพฺเพ สมากฺขตฺวา รตฺตี ภูฏาฆม โน ทิवा.
- [๓๓๕๙] อมฺมา จ โน กิสา ปญฺฑุ อหฺรตฺตี ทุมปฺพลํ
วาทาตเปณ สุขุมาลี ปทุมํ หตฺถคคตฺมิว.^๒
- [๓๓๖๐] อมฺมาย ปตฺนฺเกสา วิจฺรตฺตฺยา พุรหาวเน
วเน วาพมิกาภิณฺเณ ขคฺคทีปนิเสวิเต.
- [๓๓๖๑] เกเสสุ ชฏฺฐิ พทฺธิตฺวา กจฺเจ ชลฺลมชารยิ
(ชาเรนฺโต^๓ พุราหฺมณวณฺณํ อาสทญฺจมสฺสชฏฺฐิ^๔)
จมฺมวาลี จมา เสติ ชาตเวทํ นมสฺสติ.
- [๓๓๖๒] ปุตุตา ปิยา มนุสฺसानํ โลกสฺมี อุปฺปชฺชิสฺสุ,
น หิ ญฺหนฺมฺหากํ อยฺยสฺส ปุตุเต สีเนโห อชายถ.
- [๓๓๖๓] ทุกฺกฏญฺจ หิ โน โปต^๕ ญฺหนฺจจํ กตํ มยา
โยหํ สีวินํ วจนา ปพฺพาเชสี อทฺฐกํ.
- [๓๓๖๔] ยํ เม กิณฺจิ อธิ อตฺถิ ธนํ ฐณฺณญฺจ วิชฺชติ
เอตฺถ เวสฺสหนฺตโร ราชา สีวิรฺฎฺฐเจ ปสาสตุ.

^๑ หมดอายุ 12/06/2566^๒ ฉ.,เท. เพลล์^{๓-๓} ฉ.,เท.,อิ. อัย อุปฺปชฺชคภาถา น ทิสฺสติ.^๔ ฉ.,เท. หตฺถคคตฺมิว^๕ ฉ.,เท. ปุตุต

- [๓๓๖๕] น เทว มยหิ วจนา ऐहिती सिविसुतुतमो
 สยเมว เทโว คนฺตวาน^๑ सिम्व गोकेहि ओदरञ्च.
- [๓๓๖๖] ตโต เสนาปตี ราชา समुचयो अशुभमास
 อตุถิ อสุสา रथा पतुति सेना सन्नाहयन्तु न
 เนคมา ज मं ओन्वान्तु पुराहम्णा ज पुरोहिता.
- [๓๓๖๗] ตโต สมฺมจि सहसฺसानิ योचिโน जारुत्तसฺसानา
 ขิปปมายนฺตु สนนทฺธา नानावण्णेहिลงกता.
- [๓๓๖๘] นิลวตฺถธราเนเก^๒ पीतानेगे निवासिता
 อญฺเฆ โลहितอญฺเฆสีสา सुत्तธราเนगे निवासिता
 ขิปปมายนฺตु สนนทฺธา नानาवण्णेहिลงกता.
- [๓๓๖๙] หิมวา ยถา คนฺธโร पपुफटो कन्धमातनो
 นานารุกฺเขहि สญฺจนฺโน महागुत्तकणालयो.
- [๓๓๗๐] โอสธเห จ ทิพฺเพहि तिसा माति प्वाति ज
 ขิปปมายนฺตु สนนทฺธา तिसा^๓ णन्तु प्वन्तु ज.^๓
- [๓๓๗๑] ตโต नाकसहसฺसानิ योชयन्तु जตุत्तส
 สุวณฺณกจฺเจ^๔ มาตงฺเค हेमकप्पनिवासเส.^๔
- [๓๓๗๒] อารุพฺเห^๕ คามณฺเฑภิ तोमรํกุสपाณิภิ
 ขิปปมายนฺตु สนนทฺธา हट्टิกขन्धेहि तसฺसिता.

^๑ ฉ., เท. คนฺตวา^{๓-๓} อ. ทิสา ภาติ ปวาติ จ^๕ ฉ., เท. อารุพฺหา, เอวมฺปริปิ.^๒ ส., อ. นิลวณฺณธรา^{๔-๔} ฉ., เท. สุวณฺณกจฺจา มาตงฺกา हेमकप्पनिवास

- [๓๓๗๓] ตโต อสฺสสหสฺसानิ โยชยนฺตุ จตฺตทุทส
 อาชานิเยว^๑ ชาติยา สินฺหเว สีมฺวาหเน.^๒
- [๓๓๗๔] อารุพฺเห คามณฺเฑภิ อินฺทียาจาปชาริกิ
 ขิปปมายนฺตุ สนนทฺธา อสฺสปิฏฺเฐ อลงฺกตา.
- [๓๓๗๕] ตโต รตฺสสหสฺसानิ โยชยนฺตุ จตฺตทุทส
 อโยสฺสกตเนมิโย สุวณฺณจิตฺรโปกฺขเร.
- [๓๓๗๖] อาโรเปนฺตุ ธเช ตตฺถ จมฺมานิ กวจานิ จ
 วิปฺพาเลนฺตุ^๓ จ จาปานิ ทพฺพทฺธมา ปหาริโน
 ขิปปมายนฺตุ สนนทฺธา รเถสุ รตฺธีวินิ.
- [๓๓๗๗] ลาชา โอโลเกีย ปุปฺพา มาลาคนฺธวิเลปนา
 อคฺคฺมฺยานิ จ ติฏฺฐจฺนฺตุ เยน มคฺเคน เเอหิตฺติ.
- [๓๓๗๘] คาเม คาเม สตฺถิ กุมฺภา เมรยฺสฺส สุราย จ
 มคฺคฺมฺหิ ปติตา จฺนฺตุ^๔ เยน มคฺเคน เเอหิตฺติ.
- [๓๓๗๙] มฺสา^๕ ปฺวา จ สงฺกฺลฺยา^๕ กุมฺมาสา มจฺจสํยฺตา
 มคฺคฺมฺหิ ปติตา จฺนฺตุ เยน มคฺเคน เเอหิตฺติ.
- [๓๓๘๐] สปิปี เตลฺลํ ทธิ ขีรํ กงฺคุปิฏฺฐา^๖ พฺหุ สุรา
 มคฺคฺมฺหิ ปติตา จฺนฺตุ เยน มคฺเคน เเอหิตฺติ.
- [๓๓๘๑] อาพาริกา จ สุทา จ นณฺณณฺณกคฺคายิโน
 ปาณิสฺสรธา กุมฺภฏฺฐนิโย มุทฺทิกาทฺ^๗ โสภชฺฌายิกา.

^๑ ฉ., เท., อ. อาชานิยาว^๓ ฉ., เท. วิปฺปาเลนฺตุ^๕ ฉ., เท., อ. มฺสา ปฺวา สงฺกฺลฺโย^๗ ฉ., เท. มณฺฑกกา^๒ ฉ., เท. สินฺทวา สีมฺวาหนา^๔ ฉ., เท. ปติตฺถจฺนฺตุ, เอวมฺปริปี.^๖ ฉ., เท. กงฺคุพิชา อ. กงฺคุวิ

- [๓๓๘๒] อาหณณนตุ สพพวีณา เภริโย ทินทิมานิ จ,
ขรมุขานิ ฌมนนตุ^๑ นทนต์ เอกโปกขรา.
- [๓๓๘๓] มุกังคา ปณทวา สงฺขา โคธา ปรีวทนตีกา^๒
ทินทิมานิ จ หณณนตุ กุญฺมพา ทินทิมานิ^๓ จ.
- [๓๓๘๔] สา เสนา มหตี อาสิ อุยฺยตฺตา สีววาหิณี,
ชาลินา มคฺคณาเยน วงฺกํ ปายาสี ปพฺพตํ.
- [๓๓๘๕] โกญจํ นทติ มาตงฺโค กุญฺชโร สญฺจิหายโน
กจฺฉาย พชฺฌมานาย โกญจํ นทติ วารโณ.
- [๓๓๘๖] อาชานียา หสียนฺติ,^๔ เณมิโฆโส อชายถ,
นภํ^๕ รโช อจฺฉาเทสิ^๕ อุยฺยตฺตา สีววาหิณี.
- [๓๓๘๗] สา เสนา มหตี อาสิ อุยฺยตฺตา หาริหาริณี,
ชาลินา มคฺคณาเยน วงฺกํ ปายาสี ปพฺพตํ.
- [๓๓๘๘] เต ปาวีสุ พุรหารณฺณํ พหุสาขํ มโหทกํ^๖
ปฺปผรฺกฺเขหิ สยฺจณฺณํ ผลรฺกฺเขหิ จฺญายํ.
- [๓๓๘๙] ตตฺถ วิญฺญสฺสรา วคฺฌ นานาวณฺณา พหุ ทิชา
กฺขณฺตมฺปฏฺชนฺติ อุตฺตสฺปฺปิเต ทฺวเม.
- [๓๓๙๐] เต คณฺตุวา ทิชมมทฺธานํ อโหรรตฺตานมจฺจเย
ปเทสนตํ อฺปาคณฺจํ ยตฺถ เวสฺสณฺตโร อหุ.

มหาราชปพพํ นิฏฺฐิตํ.

^๑ ส.อ. วทจํ จ.,เท. ฌมนนตุ

^๒ จ.,เท. กตฺตมฺปทินทิมานิ อ. ทินทิมานิ

^{๔-๕} จ.,เท.,อ. อพภํ รโช อจฺฉาเทสิ

^๒ จ.,เท. ปรีวทนตีกา

^๔ ส.,อ. หสิสฺสสุ

^๖ อ. พหุทิจ

ฉกตติยปพพ์^๑

- [๓๓๙๑] เตสํ สุตฺวาน นิคฺโขสํ ภีโต เวสฺสนฺตโร อหุ,
ปพฺพตํ อภิรุหิตฺวา ภีโต เสนํ อุทิกฺขติ.
- [๓๓๙๒] อิงฺฆ มหฺทิ นิสამเหิ, นิคฺโขสโ ยาทิสฺส วเน,
อาชานิยา หสิยนฺติ, ฐชคฺคาเนว^๒ ทิสฺสเร.
- [๓๓๙๓] อิเม นฺน อรณฺณมฺหิ มิคฺสงฺฆานิ ลุทฺทกา
วาคฺสุราหิ ปริกฺขิปฺป โสพฺพะ^๓ ปาเตตฺวา ตาวเท
วิกฺโกสมานา ติปฺปาหิ หนฺติ เนสํ วรํ วรํ.
- [๓๓๙๔] ตถา มยํ อทฺฐกา อรณฺเญ อวฺรุทฺธกา
อมิตฺตหตฺตตฺถคฺตา^๔ ปสฺส ทฺพพฺพลฆาตกํ.
- [๓๓๙๕] อมิตฺตา นปฺปสฺสเหยฺยํ อคฺคิวิ อุทกณฺณเว
ตเทว ตวํ วิจิณฺเตหิ, อปิ โสตฺถิ อีโต สียา.
- [๓๓๙๖] ตโต เวสฺสนฺตโร ราชา โอโรหิตฺวาน ปพฺพตา
นีสิติ ปณฺณสาลายํ ทพฺพํ กตฺวาน มานสํ.
- [๓๓๙๗] นีวตฺตยิตฺวาน รถํ วุฏฺฐาเปตฺวาน เสนิโย
เอกํ อรณฺเญ วิหรนฺตํ ปิตา ปุตฺตํ อุปาคมิ.
- [๓๓๙๘] หตฺถิกฺขนฺตโต โอริยุหฺ อเอกํโส ปณฺชลิกโต
ปริกฺกณฺเณ^๕ อมจฺเจหิ ปุตฺตํ สิมฺจิตฺตฺวาคมิ.

^๑ ฉ.เต. ๑๒ ฉกตติยกมม^๒ ฉ.เต. ฐชคฺคานิ จ^๓ ฉ.เต. อ. โสพฺพ^๔ ฉ.เต. อมิตฺตหตฺตตฺตํ คตา^๕ ส.อ. ปริชิตโต

- [๓๓๙๙] ตตถทุทส กุมาริ โส รมมรูปี สมหิตติ
 นิสินันิ ปณฺณสาลายิ ฌายนฺตํ อกุโตนํ.
- [๓๔๐๐] ตณฺจ ทิสฺวาน อายนฺตํ ปิตริ ปุตฺตคิทฺธินํ
 เวสฺสนฺตโร จ มหฺที จ ปจฺจุคฺคณฺตฺวา อวณฺทิสฺสุ.
- [๓๔๐๑] มหฺที จ สิริสา ปาเท สสฺสุรฺสสาภิวาทยิ
 มหฺที อหฺยฺหิ เต เทว ปาเท วณฺทามิ, เต หุสา^๑
 เตสุ ตตฺถ ปลิสฺชช ปาณินา ปริมฺชชถ.
- [๓๔๐๒] กจฺจิ โว กุสฺลํ ปุตฺต, กจฺจิ ปุตฺต อนามยํ,
 กจฺจิ อญฺเณน ยาเปถ, กจฺจิ มุลผลา พหฺ.
- [๓๔๐๓] กจฺจิ ทํสา มกฺสา จ อปฺปเมว สิริสฺปา,
 วเน วาพมิกาภิณฺเณ กจฺจิ หีสา น วิชฺชติ.
- [๓๔๐๔] อตฺถิ โน ชีวิกา เทว สา จ ยาทิสฺสีกีทิสฺสา,
 กสิรา ชีวิกา โหม, อญฺฉาจริยาย ชีวิตํ.
- [๓๔๐๕] อนิทฺธินํ มหาราช ทเมตฺยสฺสํ^๒ สารถิ
 ตฺยมหา อนิทฺธิกา ทนฺตา, อสมิทฺธิ ทเมติ โน.
- [๓๔๐๖] อปิ โน กีสานิ มํसानิ ปิตุ มาตุ อทสฺสนา,
 อวรุทฺธานํ มหาราช อรณฺเณ ชีวิสฺสกินํ.
- [๓๔๐๗] เยปิ เต สิวิสฺสฺสจฺจสฺส ทายาทปฺปุตฺตมานสา
 ชาลีสฺส กณฺหาชฺชินา จุโฆ พุราหฺมณสฺส วसानุคา
 อจฺจายิกสฺส ลุทฺทสฺส โย เน คาไวว สุมฺภติ.

- [๓๔๐๘] เต ราชปุตติยา ปุตเต ยทิ ชานาถ สัสถ,
 ปริยาปุณาถ โน ขิปปิ สปปทญฺจว มาณว.
- [๓๔๐๙] เอเต^๑ กุมารา นิกกิตา ชาลี กณฺหาชिนา จุโภ
 พุราหุมนสฺส ธนํ ทตฺวา ปุตฺต มา ภายิ อสฺสส.
- [๓๔๑๐] กจฺจิ นุ ตาต กุสลํ, กจฺจิ ตาต อนามยํ,
 กจฺจิ นุ ตาต เม มาตุ จกฺขุ น ปริหายติ.
- [๓๔๑๑] กุสลญฺเจว เม ปุตฺต, อโถ ปุตฺต อนามยํ,
 อโถ จ ปุตฺต เต มาตุ จกฺขุ น ปริหายติ.
- [๓๔๑๒] กจฺจิ อโรคํ โยคฺคณฺเต, กจฺจิ วหติ วาหนํ,
 กจฺจิ ฝิโต ชนปโท, กจฺจิ วุญฺจิ น จิขฺชติ.
- [๓๔๑๓] อโถ อโรคํ โยคฺคมฺเม, อโถ วหติ วาหนํ,
 อโถ ฝิโต ชนปโท, อโถ วุญฺจิ น จิขฺชติ.
- [๓๔๑๔] อิจฺเจวํ มนฺตยนฺตานํ มาตา เนสํ อทิสฺสถ
 ราชปุตฺติ คิริทฺวาเร ปตฺติกา อนฺุปาหนา.
- [๓๔๑๕] ตญฺจ ทิสฺวาน อายนฺตี มาตริ ปุตฺตคิทฺธิ^๒
 เวสฺสนฺตโร จ มหฺที จ ปจฺจุคฺคณฺตฺวา อวณฺทิสฺสุ.
- [๓๔๑๖] มหฺที จ สิริสา ปาเท สสฺสุยา อภิวาทย
 มหฺที อหฺนฺหิ เต อยฺเย ปาเท วณฺทามิ เต หุสา.^๒
- [๓๔๑๗] มหฺทิจฺจ ปุตฺตกา ทิสฺวา ทูรโต โสตุถิมาคตา
 กนฺทนฺตา อภิชาวิสุ วจฺฉา พาลาว มาตริ.

- [๓๔๑๘] มหุที จ ปุตตเก ทิสวา ทูรโต โสตุถิมาคเต
วารุณิว ปเวเชนติ,^๑ ถนธาราภิสินจถ.
- [๓๔๑๙] สมากตาน ญาติัน มหาโฆโส อชายถ,
ปพพตา สมนาทิสฺสุ, มหี อากมปิตา อหุ.
- [๓๔๒๐] วุฏฺฐิจิธาริ ปวตฺเตนุโต เทโว ปาวสฺสสิ ตาวเท,
อถ เวสฺสนฺตโร ราชา ญาติีหิ สมคจฺจถ.
- [๓๔๒๑] นตฺตารอ สุนิสสา ปุตฺโต ราชา เทวี จ เอกโต.
ยทา สมากตา อาสุํ ตทาสิ โลมหํสนํ.
- [๓๔๒๒] ปณฺชลิกา ตสฺส ยาจนฺติ โรทนต์ตา เภรเว วเน
เวสฺสนฺตรณฺจ มหุทีณฺจ สพฺเพ รฏฺฐจา สมากตา
ตฺวํ โนสิ อิสฺสโร ราชา, รชฺชํ กาเรถ โน อุโก.

ฉชตฺติยปพพ^๒ นิฏฺฐิตํ.

นกรกณฺท์

- [๓๔๒๓] ฐมฺเมเน รชฺชํ กาเรนฺตํ รฏฺฐจา ปพฺพาชยิตถ มํ
ตฺวณฺจ ชานปทา เจว เนคมา จ สมากตา.
- [๓๔๒๔] ทฺวักกณฺณจ หิ โน ปุตฺต ญฺหนจจํ กตํ มยา
โยหํ สิวินํ วจนา ปพฺพาเชสฺสี อทฺฐสํ.

- [๓๔๒๕] เยน เกณจิ วนฺณเนน ปิตุ ทุกฺขํ อุทพฺพเห
 มาตุยา^๑ ภคินิยาปิ^๒ อปิ ปาณฺเหติ อตฺตโน.
 นุหฺนกาโล^๓ มหาราช รโฆชลลํ ปวาหย.^๔
- [๓๔๒๖] ตโต เวสฺสณฺตโร ราชา รโฆชลลํ ปวาหยิ
 รโฆชลลํ ปวาเหตฺวา สงฺขํ วนฺณํ อธารยิ.
- [๓๔๒๗] สีสฺนหาโต สุจิวัตฺโธ สพฺพปารณญฺสโต
 ปจฺจุยฺมํ นาคมารุญฺห ขคฺคํ พนฺธิ ปรนฺตเป.
- [๓๔๒๘] ตโต สญฺจิ สหสฺसानิ โยธินो จารุทสฺสนา
 สหชาตา ปรีกัรฺสู^๕ นนฺทยนฺตนา รเถสภํ.
- [๓๔๒๙] ตโต มหฺทีปํ นุหฺนเปสฺสุ สิวิกญฺญา สมาคตา
 เวสฺสณฺตโร ตํ ปาเลตุ ชาลีสํ กณฺหาชินา จุโภ,
 อโถปิ ตํ มหาราช สณฺขโย อภีรกฺขตุ.
- [๓๔๓๐] อิทญฺจ ปจฺจุยฺมํ ลทฺธา ปุพฺพเพ กิเลสมตฺตโน^๖
 อานนฺทียํ อจาร์สี^๗ รมณียะ คิริพฺพเช.
- [๓๔๓๑] อิทญฺจ ปจฺจุยฺมํ ลทฺธา ปุพฺพเพ กิเลสมตฺตโน
 อานนฺทจิตฺตา^๘ สุมฺนา ปุตุเต สงฺคมฺมํ ลกฺขณา.
- [๓๔๓๒] อิทญฺจ ปจฺจุยฺมํ ลทฺธา ปุพฺพเพ กิเลสมตฺตโน
 อานนฺทจิตฺตา ปตฺติตา สห ปุตุเตหิ ลกฺขณา.

^{๑-๑} ฉ., เท., อ. มาตุ ภคินิยา จาปิ

^{๒-๒} กตฺถจิ ปโตถเก "สพฺพํ วตฺตํ จเชตฺวาน ราชวเสมธารยิตฺติ อิมะ ปาจา ทิสฺสนฺติ.

^๓ ฉ., เท. ปรีกัรฺสู

^๔ ฉ., เท. สํเกสสมตฺตโน, เอวมฺปรีปิ.

^๕ ฉ., เท., อ. อจาร์สี

^๖ ฉ., เท. อานนฺทจิตฺตา, เอวมฺปรีปิ.

- [๓๔๓๓] เอกภตตี^๑ ปุเร อาสี นิจุจំ ถณฺทิลสายนี,
 อิติ เมตํ วตํ อาสี ตุมฺหํ กามา หิ ปุตฺตกา.
- [๓๔๓๔] ตํ เม วตํ สมิทฺธชฺช ตุมฺहे สงฺคมฺม ปุตฺตกา,
 มาตฺตฺวํปิ ตํ ปาเลตฺตํ ปิตฺตฺวํปิ จ ปุตฺตกา,
 อโถปิ ตํ มหาราชา สณฺชโย อภิริกฺขตฺต.
- [๓๔๓๕] ยงฺกิญฺจิจิตฺติ กตํ ปุณฺณํ มยฺหณฺเจว ปิตฺตฺวํ เต,
 สพฺเพน^๒ เตน กุสเลน อชโร ตวํ^๓ อมโร ภว.
- [๓๔๓๖] กปฺปาสิกญฺจ โกเสยฺยํ โขมโกทุมฺพรานิ จ
 สสฺสุ สฺสฺนฺหาเย ปาเหสิ เยหิ มทฺที อโสภณ.
- [๓๔๓๗] ตโต โขมญฺจ กายูรํ คีเวยฺยํ รตนามยํ
 สสฺสุ สฺสฺนฺหาเย ปาเหสิ เยหิ มทฺที อโสภณ.
- [๓๔๓๘] ตโต โขมญฺจ กายูรํ องฺคทํ มณฺนิเมขลํ
 สสฺสุ สฺสฺนฺหาเย ปาเหสิ เยหิ มทฺที อโสภณ.
- [๓๔๓๙] อุณฺณตํ มุขมฺลลญฺจ นานารตฺเต จ มาณิเย^๔
 สสฺสุ สฺสฺนฺหาเย ปาเหสิ เยหิ มทฺที อโสภณ.
- [๓๔๔๐] อุคฺคตฺถนํ คิงฺคมกํ เมขลํ ปฏฺฐิปาทกํ^๕
 สสฺสุ สฺสฺนฺหาเย ปาเหสิ เยหิ มทฺที อโสภณ.
- [๓๔๔๑] สุตฺตญฺจ สุตฺตวชฺชญฺจ, อุปนิชฺฌาย เสยฺยสิ
 อโสภณ ราชปฺตฺตี เทวกญฺจาว นนฺทเน.

^๑ ฉ. เท. ๑. เอกภตตี

^๒ ฉ. เท. อยํ ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๔ ฉ. เท. ปฏฺฐิปาทกํ อ. ปาลิปาทกํ

^๒ อ. สจฺเจน

^๔ ฉ. เท. มาณิกะ

- [๓๔๕๘] กโรฎฐิยา จมฺมธรา อินฺทิตฺตธา สุวมฺมิกา^๑
 ปุโรโต ปฏิปชฺชิสฺสุ
 เวสฺสณฺตเร ปยาตมฺหิ สิวินํ รมฺมจวทฺธเน.
- [๓๔๕๙] เต ปาวีสฺสุ^๒ ปุริ รมฺมํ พหุปาการโตรณํ,^๓
 อุเปตํ อนฺนปาเนหิ นจฺจทีเตหิ จฺญายํ.
- [๓๔๖๐] วิตฺตธา ชานปทา อาสุํ เนคมา จ สมากตา
 อนฺนปฺปตฺเต กุมารมฺหิ สิวินํ รมฺมจวทฺธเน.
- [๓๔๖๑] เจลฺลฺกฺเขโป ปวตฺติตฺต^๔ อาคเต ธนทายเก
 นนฺทึปฺปเวสี^๕ นคเร พนฺธนา โมกฺโข อโฆสฺส.
- [๓๔๖๒] ชาตฺรฺฐปมยํ วสฺสํ เทโว ปาวสฺสสิ ดาวเท
 เวสฺสณฺตเร ปวิฏฺฐมฺหิ สิวินํ รมฺมจวทฺธเน.
- [๓๔๖๓] ตโต เวสฺสณฺตโร ราชา ทานํ ทตฺวาน ขตฺติโย
 กายสฺส เกทา สปฺปณฺโณ สคฺคํ โส อุปฺปชฺชธาดิ.

นคฺรณฺท^๖ นิฏฺฐิตํ.

ทสมํ เวสฺสณฺตรชาตํ.

มหานิปาโต นิฏฺฐิตो.

ชาตกปาลี นิฏฺฐิตา.

^๑ ส.,อิ. ขคฺคหตฺถา ฉ.,เท. อิลฺลิตฺตธา สุวมฺมิโน

^๓ ฉ.,เท. ๑๒/๐๖/๒๕๐๖ มหาปาการโตรณ

^๕ ฉ.,เท. นนฺทึ ปเวสี

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ปาวีสฺสุ

^๔ ฉ.,เท. อวตฺติตฺต

^๖ ฉ.,เท. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

สุตตานุตปิฎก ขุททกนิกายสุต

ชาตกปาติยา

ปทานุกุโม

ปทานุกุโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกุโม	ปพฺพ/องฺก
[อ]		อคุคลจฺจนฺทนนฺวลิตฺตทา	๒๐๖๓/๒๘๘
อกฺกุกสํ	๓๙/๘	อคุคลจฺจนฺทนนฺ	๒๘๗๔/๓๙๘
อกฺกุกสา	๗๖๒/๑๐๓	อคุคฺพานิ	๒๔๐๙/๓๓๓
อกฺโกธนนฺนุคฺขมฺมึ	๒๓๔๘/๓๒๓	อคุคฺพิตฺ	๓๙/๘
อกฺขรฺรุตฺโต	๒๔๐๑/๓๓๒	อคุคฺเพ	๑๗๐๖/๒๔๐
อกฺขมฺภคํ ยานํ	๘๐๔/๑๑๗	อคุคฺขมฺยํ	๔๕๓/๖๓
อกฺขมฺยํ	๑๐๖๓/๑๖๒	อเหตุวาทฺ	๑๕๗/๒๖
อกฺโขภินิ	๔๔๑/๖๑	อพารปฺมฺเหหิ	๖๓/๑๓
อกฺกฺจปาโก	๓๑๐๒/๔๒๔		
อกฺกฺกํ	๒๔๘/๓๘	[อา]	
อกตตฺตสฺส	๕๗๗/๗๗	อาภปฺ	๒๔๙๒/๓๔๕
อกลลํ	๗๑๘/๙๔	อาภินฺนา	๒๖๖/๔๐
อการณณียสฺมึ	๑๓๙/๒๔	อาภุจฺจา	๓๐๘๔/๔๒๒
อการิยา	๑๙๖๑/๒๗๓	อาภุจฺจนิ	๒๓๕๒/๓๒๓
อกฺกฺโตมฺยา	๒๐๕/๓๓	อการิภุจฺจนฺโต	๓๑๔๑/๔๒๙
อชฺลิกานิ	๓๓/๖	อาคฺ	๑๓๔๕/๑๙๓
อคุคฺมิเห	๓๖/๗	อาฆาตเน	๑๕๐๓/๒๑๔
อคุคฺปกฺติมา	๕๗๘/๗๗	อาชฺชวํ	๖๗๕/๘๘
อคุคฺปิณฺฑิกิ	๒๐๓๔/๒๘๔	อาภฺ	๓๐๘๕/๔๒๔

ปทานุกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกโม	ปพเพ/องเก
อาณิ	๔๙๔/๖๗	[อี]	
อาณนุโท	๔๙๒/๖๗	อีตีนีปาเตน	๗๔๔/๑๐๐
อายตน์	๕๕๒	อีรีเณ	๓๒๓๘/๔๔๐
อาหุติ	๒๙๘๙/๔๑๑	อีสกคฺคปเวลลิตา	๑๗๖๘/๒๔๗
อาหุเนยฺยา	๔๙๗/๖๘	อีสาทนต์	๒๖๘๕/๓๗๖
อาพารปฺปมฺหา	๒๘๒๒/๓๙๒	อีหถ	๒๙๓๓/๔๐๕
อาพาริโก	๓๒๖/๔๘		

[อุ]

[อี]

		อุกุกณฺณา	๓๒๒๓/๔๓๘
อิฏฺกา	๓๐๘๓/๔๒๒	อุกุกามุขปฬฺหจฺ	๔๓๕/๖๑
อิจฺฉาโลภํ	๖๔๗/๘๕	อุกุกุฏฺฐิกปฺปธานํ	๑๖๐/๒๗
อิทฺธี	๑๔๒/๒๕	อุกุกุสา	๓๐๙๕/๔๒๔
อิทฺโธ	๖๐/๑๒	อุคฺคตฺถนํ	๓๔๔๐/๔๖๓
อินฺทโคปกสมฺมจฺจนา	๑๘๑๖/๒๕๓	อุคฺคเตชํ	๘๖๔/๑๒๘
อินฺทสโคตฺต	๗๘๕/๑๐๗	อุคฺคโต	๑๑๑/๒๑
อินฺทิขคฺคธรา	๒๑๘๕/๓๐๒	อุคฺคา	๒๖๙๓/๓๗๗
อินฺทียาจาปฐาริภิ	๒๒๙/๓๖	อุคฺคิวั	๓๒๔๖/๔๔๑
อินฺทิวรา	๓๐๗๑/๔๒๑	อุจฺจงฺกคโต	๑๖๖๗/๒๓๖
อินฺทิวรปฺปผฺสาเม	๒๔๗๗/๓๔๓	อุจฺฉาทเนน	๔๙๘/๖๘
อิพฺภา	๑๙๗๗/๒๗๖	อุจฺฉินฺโน	๒๗๖/๔๑
อิสฺกา	๑๓๐๕/๑๘๙	อุจฺเจที	๑๕๗/๒๖
อิสฺสตุเถ	๑๓๑๐/๑๙๐	อุทฺทาลยิตฺวาน	๒๗๓๖/๓๘๒
อิสฺสรกฺขติโก	๑๕๗/๒๖	อุทฺทคา	๔๗๕/๖๕
อิสฺสสิงฺก	๗๙๘/๑๑๖	อุสฺสีสเก	๑๓๓๕/๑๙๒
อิสฺสงฺฆปฺปรกฺขตํ	๒๕๘/๓๙	อุสฺเสสิ	๑๙๒๔/๒๖๖

ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเพ/องฺเก
อุสามตฺตํ	๑๓๒๔/๑๙๑	โอคฺคยฺห	๖๓๘/๘๔
อุสิริ	๒๘๕๓/๓๙๘	โอคาพฺพหํ	๑๙๐๕/๒๖๓
อุสุหิ	๓๑๑/๔๕	โอฌปถํ	๑๙๗๕/๒๗๖
อุหฺงการา	๓๐๘๙/๔๒๓	โอจิตฺตเตน	๙๗๔/๑๔๘
อุพารวณฺณา	๗๐๓/๙๓	โอจินายตฺ	๑๐๐๘/๑๕๖
		โอชทานพลีการ	๑๗๗/๒๙
[อุ]		โอชยามเส	๒๑๖๙/๓๐๐
อุมิโย	๔๔๑/๖๑	โอฏฺฐคิวิโย	๒๓๘๒/๓๒๘
อุหเต	๗๕๓/๑๐๑	โอทฺทํ	๕๒๑/๗๑
		โอตรณิ	๒๑๐/๓๔
[เ]		โอทนิยา	๒๔๑๔/๓๓๔
เอกขุโร	๒๐๙๐/๒๙๑	โอทริยา	๑๙๔๖/๒๗๐
เอกจฺจวสนา	๖๔/๑๓		
เอกนฺตหาริโย	๗๙๘/๑๑๖	[ก]	
เอกปที	๔๒๗/๖๐	กฏกฏา	๓๐๘๓/๔๒๒
เอกาสี	๖๙๓/๙๑	กฏการุชาตานิ	๓๐๗๐/๔๒๑
เอกฺกุสุนา	๑๓๔๕/๑๙๓	กฏกฺกุปนิเสวิตํ	๓๕๓/๕๑
เอเกกนิจฺจิตา	๑๗๒๘/๒๔๓	กฏฺฐานิ	๒๕๔/๓๙
เอโกทิภาวาวธิตตา	๒๐๕/๓๓	กฏฺขิ	๕๐๐/๖๙
		กฏฺคฺปิฏฺจา	๓๓๘๐/๔๕๖
[โ]		กณิกการา	๓๐๕๙/๔๑๙
โอกจเรน	๑๖๑๖/๒๓๐	กณฺจณจิตฺตสนฺถตํ	๗๗๔/๑๐๕
โอกนฺตสนฺตํ	๑๖๔๓/๒๓๓	กณฺจณชาลฺลฺลจฺจนเท	๗๗๖/๑๐๖
โอกนฺทามฺหเส	๓๑๙๒/๔๓๔	กณฺจณทฺวารปิจฺจน	๕๐๖/๖๙
โอภิณฺณปรีกฺขิ	๖๔๐/๘๕	กณฺจณปฏฺฏเณ	๔๓๔/๖๑

ปทานุกรโม	ปพฺพเลข	ปทานุกรโม	ปพฺพเลข
กณฺจนเมขลาหิ	๓๕๗/๕๒	กทลิตฺตชปณฺณาโณ	๕/๑
กณฺจนเวลลิวคฺคเห	๗๓๔/๙๘	กทลิมิกา	๗๖๖/๑๐๔
กณฺจนาวะพฺพฐาริโน	๑๒๐๔/๑๗๗	กนฺกตฺตจฺจุปมา	๗๑๔/๙๔
กณฺฐิ	๒๔๔๗/๓๓๘	กนฺนปฺปกนฺนํ	๘๒๗/๑๒๓
กณฺฐิสโมหิตานิ	๓๓/๖	กปฺป	๑๒๗๖/๑๘๕
กณฺฐกฺขุทโย	๑๕๘/๒๖	กปฺปาสโกเสยฺยํ	๑๑๗๖/๑๗๔
กณฺฐรฺหา	๓๐๗๔/๔๒๑	กปฺปาสปิจฺจราสี	๑๘๕๘/๒๕๗
กจิณา	๘๔๕/๑๒๖		
กณฺฐโก	๒๖๑/๓๙	[ข]	
กณฺฑวฺวายติ	๑๕/๓	ขคฺคํ	๒๕๔/๓๙
กณฺฑํ	๑๗/๓	ขชฺชติ	๑๕/๓
กณฺเวรา	๓๐๕๙/๔๑๙	ขชฺชนฺตํ	๑๒๗๕/๑๘๕
กณฺหทีปายนํ	๒๗๙/๔๑	ขชฺชฺรา	๒๓๘๕/๓๒๙
กณฺหสปลสิฐปมา	๘๓๓/๑๒๔	ขชฺชฺรีนํ	๓๐๐๘/๔๑๔
กณฺนิการะ	๓๖๐/๕๒	ขณฺติตฺติกํ	๓๒๐๔/๔๓๖
กตณฺขลํ	๗๒๐/๙๕	ขตฺตตฺถมฺมานํ	๖๖๒/๘๗
กตตฺโต	๒๕๑๐/๓๔๗	ขตฺตตฺวิธา	๑๕๒/๒๖
กตตฺตปฺปตฺต	๙๘/๑๙	ขตฺตตฺสงฺฆปริพฺพยุพฺหํ	๑๐๘๑/๑๖๓
กตเต	๘๘/๑๗	ขทิจฺจการสนฺนิภา	๔๓๕/๖๑
กตนิสฺสเม	๑๗๘/๒๙	ขนฺธหตา	๑๔๗๐/๒๐๘
กตมายา	๓๐๘๓/๔๒๒	ขรปตฺตตฺสนฺนิภา	๔๑/๘
กตหตฺถะ	๑๗๒๒/๒๔๒	ขรมฺขานิ	๓๓๘๒/๔๕๗
กถลาย	๗๘๙/๑๐๙	ขรา	๖๑๗/๘๒
กทมฺพา	๓๐๕๖/๔๑๙	ขราชิโน	๑๘๙๔/๒๖๑
กทริยา	๒๖๗/๔๐	ขราปติจฺจนํ	๑๐๔๔/๑๖๐

ปทานุกรกโม	ปพฺพเฏอญฺเฏ	ปทานุกรกโม	ปพฺพเฏอญฺเฏ
ขโร	๓๑๔๘/๔๓๐	คิริ	๒๘๑/๔๒
ขล	๒๕๒๐/๓๔๘	คิราสขิลเนลงโค	๒๓๔๖/๓๒๒
ขลฺลฺกน	๑๗๓๙/๒๔๔	คิริคพฺภรา	๔๕๒/๖๓
ขตา	๑๙๖๙/๒๗๕	คิริทฺกฺเคสุ	๒๓๔๖/๓๒๒
ขารนที	๓๑๑/๔๕	คิริปฺนฺนาคา	๓๐๐๙/๔๑๔
		คิริพฺพช	๒๕๐/๓๘

[ก]

คจฺจมาลีโน	๑๒๐๖/๑๗๗
คชฺชิต	๑๗๓๙/๒๔๔
คณฺหา	๒๙/๕
คติมา	๒๔๖๒/๓๔๑
คณฺเณตฺติ	๒๒๙๑/๓๑๔
คณฺทพฺพทวารจฺจรสงฺฆเสวิตะ	๕๑/๑๐
คณฺทเสลา	๓๐๘๐/๔๒๒
คณฺธิเก	๒๔๑๕/๓๓๔
กลาคล	๘๗๗/๑๓๑
กวชา	๗๖๖/๑๐๕
กวสฺสรณปีฬิต	๑๑๖๐/๑๗๒
กวปฺพล	๒๖๖๐/๓๗๒
การ์	๑๖๗๙/๒๓๗
คามณฺเณยิกิ	๒๒๖/๓๕
การโยห	๑๗๗๘/๒๔๘
คิงฺกมก	๓๔๔๐/๔๖๓
คิทฺธิ	๕๒๘/๗๒
คิทฺโธ	๒๐๒/๓๓

[ข]

ขมฺมุฏิก	๒๐๙๙/๒๙๒
ขมฺมุฏ	๑๗/๓
ขมฺมุสฺสิต	๖๓๒/๘๔
ขมฺมตาสนสม	๘๓๓/๑๒๔
ขมฺมมาภิตตฺตา	๑๔๘๒/๒๑๐
ขมฺมุจ	๖๔๔/๘๕
ขมฺมุสฺสิต	๓๓๕๒/๔๕๓
ขมฺมรา	๒๖๗/๔๐

[จ]

จกฺกาวก	๑๘๗๒/๒๕๙
จกฺโกรา	๓๐๘๖/๔๒๓
จจฺจเรสุ	๑๘๐๓/๒๕๑
จตฺโต	๑๐๓๕/๑๕๙
จตฺตวาทิ	๒๘๗๙/๓๙๘
จหนฺทนโผลิต	๑๑๗๓/๑๗๔
จหนฺทนมฺทุกคตฺเตหิ	๒๐๙๒/๒๙๑

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก
ฅาติวิสุสาสนา	๕๕๓/๗๘	[ฅ]	
ฅาเยน	๗๕๖/๑๐๒		๑๖๐/๒๗
[ฅ]			๕๘๔/๖๖
		ฅนทุทิลเสยยกา	๑๓๑๔/๑๙๐
		ฅนทุทิลเรน	๗๓๐/๙๗
ฅิตติฅิตตมฺปาธิโย	๒๓๔๘/๓๒๓	ฅิมุหามิ	๑๔๗๓/๒๐๘
[ฅ]		ฅิฆาตกา	๑๘๙๓/๒๖๑
		ฅุนนุติ	๑๔๘๓/๒๑๐
		ฅุสมุฏฺฐิ	๗๕๐/๑๐๑
เทนุติ	๗๘๙/๑๐๙	ฅุสฺ	๓๐๐๓/๔๑๓
[ฅ]		ฅยยํ	
		ฅวานุติ	
		[ฅ]	
ตคฺคฺรา	๑๔๔๗/๒๐๔		
ตคฺคฺเต	๑๑๑๓/๑๖๗		
ตคฺคฺทิ	๑๒๖๗/๑๘๔	ทคฺคฺมตาลํ	๒๙๓/๔๓
ตคฺคฺโฆ	๓๕๖/๕๑	ทคฺคฺทกั	๒๗๗/๔๑
ตคฺคฺตาคฺคฺ	๑๗๖๐/๒๔๖	ทคฺคฺโต	๑๘๘๓/๒๖๐
ตคฺคฺมคฺคฺมิ	๓๖๒/๕๒	ทคฺคฺทลฺลมานํ	๗๗๔/๑๐๕
ตคฺคฺ	๖๗๕/๘๘	ทคฺคฺสนฺนินฺนินฺ	๑๙๒๕/๒๖๖
ตคฺคฺนิ	๒๖/๕	ทคฺคฺตคฺคฺ	๑๑๔๒/๑๗๐
ตคฺคฺนียกคฺคฺ	๒๐๗๒/๒๘๙	ทคฺคฺตคฺคฺ	๑๗๑๐/๒๔๑
ตคฺคฺนียคฺคฺ	๖๓๕/๘๔	ทคฺคฺ	๒๗๓๐/๓๘๑
ตคฺคฺคฺ	๕๕/๑๑	ทคฺคฺ	๒๕๐๖/๓๔๗
ตคฺคฺคฺ	๖๕/๑๓	ทคฺคฺ	๗๒๘/๙๖
ตคฺคฺคฺคฺ	๒๔๗๖/๓๔๓	ทคฺคฺ	๑๐๒๗/๑๕๘
ตคฺคฺคฺคฺคฺ	๙๙๔/๑๕๒	ทคฺคฺ	๕๕๔/๗๔
ตคฺคฺคฺคฺคฺคฺ	๑๒๔/๒๓	ทคฺคฺ	๓๕๙/๕๒
ตคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺ	๙๗๐/๑๔๘	ทคฺคฺคฺคฺคฺ	๓๓๗๖/๔๕๖

ปทานุกรกโม	ปพฺพเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพฺพเพ/องฺเก
[ฐ]		ธัมม	๗๒/๑๔
ธงฺกา	๓๑๓/๔๖	ธาดา	๙๗/๑๙
ธชฺฉิ	๑๖๐๓/๒๒๘	ธิตฺติมา	๒๔๖๒/๓๔๑
ธตฺตทฺฐเจ	๕๑๔/๗๐	ธมฺมสิปฺปี	๑๙๓๗/๒๖๘
ธนฺกุกิตา	๓๐๘/๔๕	[น]	
ธนิมา	๒๑๖๔/๒๙๙	นกุลลา	๓๐๘๓/๔๒๒
ธนียฺยติ	๒๓๖๑/๓๒๕	นคฺมฺพุทฺธิ	๒๕๗๗/๒๕๗
ธนฺคฺคเห	๖๓๙/๘๔	นคา	๑๔๔๗/๒๐๔
ธนฺจาป	๑๗๓๗/๒๔๔	นคฺคฺตฺตเม	๗๑๒/๙๓
ธนฺตกฺการิ ปุพฺเพหิ	๓๐๖๑/๔๒๐	นงฺคฺลโกฏฺฐิทฺโฆ	๑๖๒๐/๒๓๐
ธเนสนา	๑๑๒๔/๑๖๘	นจฺจกิตฺตฺตริยาภินาทีเต	๒๖๖๑/๓๗๓
ธมฺนตฺ	๑๗๙๑/๒๕๐	นจฺจกตฺตภาณิตมฺหิตาวุธา	๘๖๕/๑๒๙
ธมฺมกาโม	๒๔๖๖/๓๔๑	นทฺฐุหา	๒๙๙๙/๔๑๓
ธมฺมกฺ	๙๙/๒๐	นฏฺฏเวเรน	๗๙๕/๑๑๕
ธมฺมปณฺฑิตจตฺตโก	๒๓๔๘/๓๒๓	นฏฺฏนฏฺฏกฺกายิเน	๒๔๑๖/๓๓๔
ธมฺมมาธิน	๕๗๑/๗๗	นทฺติ	๑๒๖/๒๓
ธมฺมรุจิ	๑๐๑/๒๐	นนฺทสฺสุ	๕๓๔/๗๒
ธมฺมวิฑู	๙๙/๒๐	นนฺททฺ	๓๐๘/๔๕
ธมฺมาติจาริโน	๒๕๙/๓๙	นปฺปชฺชปฺ	๑๐๙๗/๑๖๕
ธมฺมาติสาร์	๙๑/๑๘	นปฺปฏฺฐิกฺคามิ	๓๒๙๗/๔๔๗
ธมฺมุปสฺสยฺหิต	๕๙๙/๘๐	[ป]	
ธรณฺนิมฺหิสฺสร	๙๑๐/๑๓๖	ปกฺขาลยสฺสุ	๑๐๙๑/๑๖๕
ธรณฺนิรฺ	๒๖๗๑/๓๗๔	ปกฺขิม	๕๐๕/๖๙
ธวสฺสสกณฺเณ	๒๙๙๘/๔๑๒	ปกฺโข	๑๐๑๑/๑๕๖
ธวา	๓๐๑๑/๔๑๔		

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
ปกโต	๒๙๖๗/๔๐๙	ปญจ นขา	๙๔๒/๑๔๒
ปกมฺปเย	๒๕๐๔/๓๔๗	ปญจปติกาย	๗๙๓/๑๑๔
ปกาสิตานิ	๘/๒	ปญจาลิยา	๑๖๐๑/๒๒๘
ปกริตี	๓๕/๗	ปญชลิกา	๔๔๔/๖๒
ปกิโณยิตฺวา	๑๔๗๙/๒๐๙	ปญญาณ	๒๘๖๐/๓๙๖
ปกีรจารี	๑๔๔๘/๒๐๕	ปญห	๑๖๙๐/๒๓๙
ปกุลเช	๑๑๑๕/๑๖๗	ปญฺงคา	๑๙๕๑/๒๗๑
ปคิทฺธา	๒๙๘/๔๔	ปญฺชวรี	๒๒๑๓/๓๐๕
ปกพฺภินา	๒๒๘๒/๓๑๓	ปญฺจจโร	๔๖๘/๖๔
ปงฺกทนต์ตา	๒๖๘๔/๓๗๖	ปญฺจวสถานฺคสุส	๘๒๒/๑๒๒
ปงฺกุรา	๓๐๕๙/๔๑๙	ปญฺญิภฺตฺติกา	๒๖๘/๔๐
ปจฺจกฺขานุปท	๑๖๓๗/๒๓๒	ปญฺญิกฺกจกา	๓๐๘๗/๔๒๓
ปจฺจกมฺปิตฺถ	๕๑๕/๗๐	ปญฺญิกคห	๒๙๗๗/๔๑๐
ปจฺจทิสฺสธ	๕๑๒/๗๐	ปญฺญิจนท	๒๕๕/๓๙
ปจฺจเทนฺติ	๓๒๒๗/๔๓๙	ปญฺญินฺชฌตฺโต	๑๖๑๒/๒๒๙
ปจฺจุหา	๓๓๐๔/๔๔๗	ปญฺญิปฺชชฺส	๒๒๓/๓๕
ปจลาภา	๓๐๘๔/๔๒๒	ปญฺญิโพธิ	๔๒๙/๖๐
ปจฺรา	๒๐๐๐/๒๘๐	ปญฺญิภาสิ	๖๑๕/๘๒
ปชฺช	๑๒/๒	ปญฺญิมนฺเตติ	๑๓๔๐/๑๙๓
ปชฺชุนฺโน	๒๕๒๗/๓๔๙	ปญฺญิมุกกา	๑๒๙๒/๑๘๗
ปชฺชฌายสิ	๒๓๖๐/๓๒๕	ปญฺญิมุตฺตกฺกณฺฑล	๗๔๐/๙๙
ปชายนฺติ	๑๐๒๖/๑๕๘	ปญฺญิวตฺต	๕๗๔/๗๗
ปญฺจกามคฺคณฺสาตโคจรา	๘๖๗/๑๒๙	ปญฺญิวามคต	๑๓๑๔/๑๙๐
ปญฺจจฺจุพโก	๑๘๔/๓๑	ปญฺญิเวเทสิ	๒๕๑/๓๘
ปญฺจตปาวิ	๗๙๕/๑๑๕	ปญฺญิเวลฺลนฺติ	๘๔๘/๑๒๖

ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺเก	ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺเก
ปฏิสัหฺร	๑๗๓๗/๒๔๔	ปทวารฎฺฐายินี	๘๐๗/๑๑๘
ปฏินุตเว	๑๗๖๐/๒๔๖		
ปณฺทเร	๕๑๗/๗๑	[พ]	
ปณฺทิตมานิโน	๑๕๒/๒๖	ผณิขุชกา	๓๐๖๔/๔๒๐
ปณฺทุมเยน	๕๗/๑๑	ผนฺทนมมาลฺลว	๒๙๙๘/๔๑๒
ปณฺทฺวุเลวํ	๓๒๒๙/๔๓๙	ผรฺฐปฏฺกมา	๒๘๓/๔๒
ปณฺธฉาทณฺ	๗/๒	ผลาสา	๑๐๓๗/๑๕๙
ปณฺวทินุทิม	๔๓๓/๖๑	ผสฺสยํ	๑๙๑/๓๒
ปณฺธิตา	๖๑๙/๘๒	ผาเล	๒๙๑/๔๓
ปณฺธิท	๒๕๓๕/๓๕๐	ผิํ	๓/๑
ปตฺตโยพฺพน	๔๘๗/๖๖	ผุฏา	๒๖๙/๔๐
ปตฺตสํสยํ	๖๕๓/๘๖	ผุลฺลา	๒๐/๔
ปตฺตํ	๕๐๗/๖๙	ผุสฺตคฺคฺเพ	๒๘๗๒/๓๙๘
ปตฺตติการกา	๓๙๕/๕๖		
ปตฺตติมตี	๑๖๐๒/๒๒๘	[พ]	
ปตฺตโถทโน	๖๙๑/๙๐	พกาสุ	๑๕๙/๒๗
ปตฺนฺเกสา	๓๓๖๐/๔๕๔	พทฺธนฺติ	๕๒๓/๗๑
ปตาปโน	๒๖๕/๔๐	พทฺธานิ	๓๐๐๒/๔๑๓
ปตาปวํ	๑๙๓๗/๒๖๘	พนฺทกิโย	๗๙๘/๑๑๖
ปติพฺพตาสุ	๗๕๑/๑๐๑	พนฺทกฺปฺเปหิ	๒๔๔๓/๓๓๗
ปตีตา	๔๑๓/๕๘	พนฺเ	๕๙๐/๗๙
ปถกา	๑๗๓๔/๒๔๓	พญฺเว	๑๔๔๘/๓๔๒
ปถตฺถิโย	๒๔๑๓/๓๓๔	พฺยคฺชินฺสา	๓๐๘๗/๔๒๓
ปถาวิหิ	๑๒๙๖/๑๘๘	พฺยถิ	๕๙๘/๘๐
ปทุมกา	๗๕๙/๑๐๓	พฺยถิตา	๙๗๒/๑๔๘

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก
พยุปหญญติ	๓๒๖๙/๔๔๓	[ม]	
พยุปหัต	๒๑๖๗/๓๐๐	มกรนุเทหิ	๓๐๑๔/๔๑๔
พยุมเห	๑๕๓๐/๒๑๙	มกรา	๒๑๓/๓๔
พยุมเหิตมานโส	๒๓๐๓/๓๑๕	มฤเคย	๒๖๑/๓๙
พยุมเห	๒๓๔๑/๓๒๒	มคาน	๑๙๓๑/๒๖๗
พยุสนภาว	๑๔๒/๒๕	มจฺลย	๑๘๓๓/๒๕๕
พยุปนุสรฐทกาน	๑๙๖๘/๒๗๕	มจฺจุปาสา	๖๑๗/๙๒
พยุามมตติ	๓๐๙/๔๕	มจฺจกมุพนิเวสิตา	๒๔๒๕/๓๓๕
พยุวริธา	๓๐๑๕/๔๑๔	มจฺจริปญจมาธมา	๗๓๐/๙๗
พยุหเรยฺย	๖๔๙/๘๖	มชฺชมฺสนิรตา	๘๖๖/๑๒๙
พุรหตี	๖๔/๑๓	มชฺชมิมฺจ	๒๖๗/๗/๓๗๕
[ก]		มณฺชรี	๗๔๐/๙๙
ภกฺขปริกฺขิโน	๒๑๑/๓๔	มณฺชฺรนา	๑๔๑๑/๒๐๐
ภกฺก	๓๒๖/๔๘	มณฺชฺรสโร	๓๔๕/๕๐
ภกฺคณาสโก	๓๑๔๖/๔๓๐	มณฺชฺรหิ	๗๘๙/๑๑๐
ภกฺคปิฏฺจี	๓๑๔๗/๔๓๐	มณฺชฺรจฺจา	๒๔๔๓/๓๓๗
ภกฺคินีมาลา	๒๓๘๔/๓๒๙	มณฺจ	๖๕๙/๘๗
ภกฺคา	๗๕๙/๑๐๓	มณฺฑาลเกหิ	๑๑๗๗/๑๗๔
ภกฺกโจ	๙๓๙/๑๔๒	มณฺฑกฺวณฺณ	๓๘๐/๕๔
ภกฺกที	๓๐๗๔/๔๒๑	มตฺตติมฺ	๒๙๖/๔๔
ภกฺกตฺตติตรนามกา	๓๐๘๘/๔๒๓	มตฺตกาสิน	๒๗๕๕/๓๘๔
ภกฺโก	๖๐๘/๘๑	มตา	๒๓๘/๓๗
ภกฺกติ	๕๑๐/๗๐	มติมา	๒๔๖๒/๓๔๑
ภกฺกตฺตกาสมส	๔๕๘/๖๓	มทฺทว	๕๕๔/๗๕
ภกฺกตฺตการโว	๕๓๓/๗๒	มทฺนีเย	๖๗๓/๘๘

ปทานุกรโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรโม	ปพเพ/องเก
[ย]			
ยโธธิกานิ	๗๑๑/๙๓	รฏฐวิทุฐสีโน	๒๘๕/๔๒
ยนุตยุตเต	๑๗๐๖/๒๔๐	รตนานนตกรา	๘๐๑/๑๑๗
ยนุตานิ	๑๖๕/๒๘	รติขิตุทเหตุ	๑๕๐๖/๒๑๕
ยมกขย	๓๖๕/๕๓	รณสญญาโต	๒๓๔๔/๓๒๒
ยมนิทุเทศการิกิ	๒๓๒๘/๓๒๐	รณิกา	๓๙๕/๕๖
ยมสธน	๒๗๙/๔๑	รณสภ	๒๕๑/๓๘
ยมา	๒๙/๕	รณฐ	๙๙๒/๑๕๒
ยาจโยเคน	๑๔๔๐/๒๐๓	รวิหิสา	๓๐๙๖/๔๒๔
ยาตานุยายี	๒๕๘๒/๓๕๘	รสก	๘๘๔/๑๓๓
ยามุน	๑๗๙๙/๒๕๑	รสกิทฐิมา	๘๙๑/๑๓๔
ยายโต	๔๙๔/๖๗	รสทที	๔๘๐/๖๖
ยูถเปน	๒๒๘๒/๓๑๓	รหทำ	๑๓๑/๒๓
ยูถายูตา	๗๗๕/๑๐๕	ราชกตุดาโร	๒๑๘/๓๕
ยูปัสสน	๑๙๕๗/๒๗๒	ราชพนุฐนี	๑๑๖๔/๑๗๓
โยคค	๑๐๘๗/๑๖๔	ราชวสดี	๒๔๘๓/๓๔๔
โยธิกา	๓๐๗๔/๔๒๑	ราชาภิราชา	๔๔๒/๖๒
		ราชายตนา	๑๕๔๙/๒๒๑
		ราชโย	๒๔๔๑/๓๓๗
[ร]		[ล]	
รทสา	๒๙๑/๔๓	ลกขณสมมเต	๖๒๘/๘๓
รทเก	๒๔๑๕/๓๓๔	ลกขณรุธยา	๖๑๑/๘๑
รทสิโร	๓๐๒๓/๔๑๕	ลกขี	๙๐/๑๘
รทสา	๒๗๗/๔๑	ลกขมยา	๗๗๕/๑๐๕
รทชลล	๒๘๓๘/๓๙๓	ลกขมิกา	๒๔๑๙/๓๓๕

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก
ลฺงฺมี	๓๐๘๒/๔๒๒	วฺงฺกฺโค	๕๓๓/๗๒
ลปฺนชาตา	๑๙๘๘/๒๗๘	วคฺคพฺนธา	๑๑๕๑/๑๗๑
ลปสฺกขรา	๘๔๕/๑๒๖	วคฺคมานา	๓๒๒๓/๔๓๘
ลพฺพชนํ	๗๘๙/๑๑๐	วคฺคกฺโก	๑๐๓๙/๑๕๙
ลมฺพนฺติ	๓๐/๖	วคฺคกฺกิ	๖๓/๑๓
ลาขาสรตฺตสฺสจฺฉวี	๖๗/๑๓	วคฺคสฺสโร	๓๔๓/๕๐
ลาลปฺปมานานํ	๑๔๑๐/๒๐๐	วจฺฉกฺกิทฺธา	๒๘๔๗/๓๙๔
ลิตฺเต	๑๑๗๓/๑๔๗	วจฺฉทฺนตฺมฺหา	๑๗๒๔/๒๔๒
ลิมฺปติ	๑๓๙/๒๔	วจฺฉํ	๒๗๗/๔๑
ลฺยจฺฉนฺติ	๑๔๗๙/๒๐๙	วชฺชาสิ	๑๓๓๗/๑๙๓
ลฺยตฺตสิรา	๑๔๗๙/๒๐๙	วชฺชํ	๙๕/๑๙
ลฺยโต	๑๐๙๘/๑๖๕	วชฺฉยิตฺวาน	๒๙๘๘/๔๑๑
ลฺยทฺทกฺมเมหิ	๒๖๖/๔๐	วชนฺตสฺส	๒๖๑/๓๙
ลฺยลิตํ	๑๒๘๙/๑๘๗	วชนฺตีสฺส	๑๑๑๐/๑๖๗
โลกจิตฺตมณฺหา	๘๖๕/๑๒๙	วชามิ	๑๒๙/๒๓
โลกตโมนฺนทฺตตฺมํ	๗๒๕/๙๖	วญฺจํ	๘๔๕/๑๒๖
โลกทโท	๔๕๙/๖๓	วญฺจยฺนฺติ	๑๖๐/๒๗
โลกยํ	๗๕๔/๑๐๒	วญฺจยฺนฺติ	๖๕/๑๓
โลกายติกํ	๒๔๖๓/๓๔๑	วณฺณกิตฺติโกโต	๑๐๒๓/๑๕๗
โลณฺนรา	๑๙๓๗/๒๖๘	วณฺณนิภํ	๗๐๓/๙๒
โลณฺนโตยวตฺติยํ	๘๖๗/๑๒๙	วณฺณปโลภิตโต	๓๑๙/๔๗
โลทฺทปทฺมกํ	๒๗๖๐/๓๘๔	วณฺณรฺูปเณ	๔/๑
โลทฺทํ	๗๕๙/๑๐๓	วตฺตํ	๑๑๓๑/๑๖๙
ลฺยจฺฉนฺติ	๑๔๙๙/๒๑๓	ลฺยจฺฉนฺติ	๔๙๘/๖๘

ปทานุฏโกโม	ปพเพ/องุเก	ปทานุฏโกโม	ปพเพ/องุเก
สกุขิ	๙๖๖/๑๔๗	หตถาโรหา	๓๙๕/๕๖
สกุณญัก	๒๔๙/๓๘	หตถิคุมเพ	๑๑๗๘/๑๗๔
สกายูริ	๙๓๓/๑๔๑	หตถิจกณานิ	๒๐๒๒/๒๘๓
สกาเส	๒๔/๕	หตถิวัรรุทธเต	๒๐๖๙/๒๘๙
สกุมาโร	๕๙๓/๗๙	หทยงุม	๓๙/๘
สกุลา	๗๖๓/๑๐๓	หนุตาริ	๒๙๕/๔๓
สขิลahi	๗๘๙/๑๑๐	หยาหิ	๑๕๗๘/๒๒๕
สคคา	๓๐๘๙/๔๒๓	หริจหนนลิตตงุเก	๑๒๐๕/๑๗๗
สคคาติมาโน	๒๒๖๒/๓๑๐	หริตเกโส	๓๑๔๗/๔๓๐
สคคาธิมนา	๗๔๖/๑๐๐	หริตตจ	๕๘๘/๗๙
สคन्ह	๒๔๙/๓๘	หริตปกุโ	๑๖๒๕/๒๓๑
สงุมนานิ	๑๕๓๕/๒๒๐	หริตทุทล	๑๙๑๐/๒๖๓
สงุกลหิ	๗๑๖/๙๔	หริตายุโต	๓๐๗๑/๔๒๑
สงุกลุยา	๓๓๗๙/๔๕๖	หริตตตมา	๑๘๑๖/๒๕๓
สงุกลา	๒๙๖๒/๔๐๘	หริตูปยนติโย	๗๙๐/๑๑๐
สงุขวรูปปนุนา	๓๘/๗	หริเวรา	๓๐๘๐/๔๒๒
สงุขูปม	๗๒๖/๙๖	หริตกี	๓๐๐๒/๔๑๓
สงุคตยา	๑๓๙/๒๔	หริเรณุกา	๗๖๑/๑๐๓
สงุคติ	๙๒๔/๑๓๙	หริททา	๒๔๔๑/๓๓๗
สงุคโร	๙๑๔/๑๓๗	หริสคคกรภานินิ	๑๗๖๕/๒๔๗
สงุคิตติโย	๒๙๙๙/๔๑๓	หริตกีพิต	๔๙๒/๖๗
[ห]		หริยติ	๓๖๗/๕๓
หตจฉาปา	๑๘๗๑/๒๕๙	หริสกุชิตา	๑๘๑๗/๒๕๓
หตถตถิ	๕๔๑/๗๓	หริสุลา	๒๘๒๒/๓๙๒
หตถสณณมปทขโร	๒๓๔๕/๓๒๒	หาเปติ	๖/๒

ปทานุกรกโม	ปพฺพเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพฺพเพ/องฺเก
หาริหาริณี	๓๓๘๗/๔๕๗	หิริ	๗๑๔/๙๕๔
หาสนุนตา	๔๓๓/๖๑	หิสา	๔๔๘/๖๒
หาปีโต	๒๕/๕	หีนตุโต	๒๘๐/๔๑
หิงฺกาโร	๓๐๐๗/๔๑๓	หุโต	๒๖/๕
หิงฺคุชาลิกา	๓๐๖๕/๔๒๐	เหมกปฺปนาวาสสา	๒๒๕/๓๕
หิณฺทุสฺสนฺติ	๑๓๒๗/๑๙๒	เหมชาลปฏิจฺจนฺนา	๑๘๖๕/๒๕๘
หิมจฺเย	๓๖๐/๕๒	เหมนฺตคฺคิสิขา	๑๗๖๙/๒๔๗
หิมวณฺตปสฺสินิ	๗๒๓/๙๕	เหมวณฺณ	๕๘๘/๗๙
หิรณฺยวตี	๒๓๘๑/๓๒๘	เหมสฺตฺตจา	๖๑๒/๘๑

สุตตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุต

ชาตกปาติยา

กาลานํ ปรมปาทา

กาลานํ ปรมปาทา	ปพฺพเพ/องฺก	กาลานํ ปรมปาทา	ปพฺพเพ/องฺก
อคุณฺ ฐนุ ฌาติกุเล จ ภริยา	๘๐๔/๑๑๗	กสฺเสตํ มุขมาภาติ	๓๓๒๔/๔๕๐
อจฺเจรํ วต โลกสฺมี	๑๔๓๑/๒๐๒	กินฺนุ ทนฺนํ กิมาชินํ	๑๒๔/๒๓
อถชฺชุนฺ นกฺโข ภิมฺเสโน	๗๙๔/๑๑๕	โก นุ มํ อสฺสุมา วิชฺฌิ	๑๓๐๖/๑๘๙
อทิฏฺจปฺพฬํ ทิสฺวาน	๒๕๙๙/๓๖๑	โกยํ มชฺฌเม สมฺมุตฺตสฺมี	๑๑๓๐/๑๖๙
อวสี อหํ ตฺยหํ ตีหํ อคาเร	๒๕๙๗/๓๕๙	ขุทฺททานํ ลหุจิตฺตานํ	๘๒๔/๑๒๓
อหุ ราชา วิเทหานํ	๒๑๖๔/๒๙๙	กจฺจนฺโต โส ภารทฺวาไซ	๓๐๒๖/๔๑๖
อหุ วาสี กลิงฺเกสุ	๒๙๓๔/๔๐๕	โคณํ เชนฺณจ ยานณฺจ	๘๐๓/๑๑๗
อารามคฺคณสีลา จ อฺยุยานํ	๘๐๘/๑๑๘	จตฺตาโรเม น ปุเรนฺติ	๘๕๒/๑๒๗
อิทฺถจ เม มณฺธิรตฺนํ	๒๔๐๔/๓๓๓	ตโต จุตฺตา सा ผุสฺสตี	๒๖๘๓/๓๗๖
อิทฺถเต รกฺขํ สฺวณํ สโยคํ	๓๑๗/๔๗	ตโต รตฺยา วิวสเน	๓๒๘๖/๔๔๕
อุฏฺฐเหติ ชาลิ ปติฏฺจ	๓๑๐๖/๔๒๕	เตสํ ลาลปิตํ สุตฺวา	๓๒๐๑/๔๓๖
อุทฺทพฺพหเต ชนฺปโท	๑/๑	เตสํ สุตฺวาน นิคฺโขมฺสํ	๓๓๙๑/๔๕๘
อุปากตํ ราช อฺเปहि ลกฺขํ	๒๔๔๕/๓๓๘	ทลิตฺทํ อาตุรณฺจาปิ	๘๐๖/๑๑๘
เอตา จ อณฺณ จ อกํสุ ปาปี	๗๙๖/๑๑๕	ทิสฺวา นิสินฺนํ ราชานํ	๒๕๑/๓๘
เอเต หํสา ปกฺกมณฺติ	๕๘๘/๗๙	เทวตา นฺนํ คณฺฐพฺโพ	๔๐๘/๕๘
เอวํ สมฺนุสาสิตฺวา	๒๕๒๙/๓๕๐	ธมฺเมเน รชฺชํ กาเรนฺตํ	๓๔๒๓/๔๖๑
เอส เสโล มหาพฺพรหฺเม	๒๙๙๕/๔๑๒	นิเวสนํ กสฺส นฺนํ สุนฺนํ	๕๙/๑๒
เอहि ทานํ คมิสฺสาม	๒๔๖๙/๓๔๒	เนว กิณฺนามิ น วิกฺกิณฺนามิ	๖๙๑/๙๐
กสฺมา ตฺวํ รสฺก เอทิสานิ	๘๘๔/๑๓๓	ปญฺจาโล สพฺพเสนาย	๑๖๐๑/๒๒๘
กสฺส สุตฺวา สตํ ทมฺมิ	๑๘๓/๓๑	ปญฺทํ กิสิยาสิ ทฺวพฺพลา	๒๓๕๗/๓๒๔

คานาน ปมปาหา	ปพเพ/องเก	คานาน ปมปาหา	ปพเพ/องเก
ปรุพหุกจจนขโลมา	๒๖๘๔/๓๗๖	ราชาสิ ลุททกมโม	๑๙๙๔/๒๗๙
ปวาส ตสส วณณติ	๘๑๑/๑๒๐	วิฐฐ วสमानสส	๒๔๖๐/๓๔๑
ปณณมปิ เจม ปจวิ ฐเนน	๘๓๗/๑๒๕	สพพา นที วงกคตี	๘๑๘/๑๒๑
ผุสสตี วรณณนาเก	๒๖๗๐/๓๗๔	สลุเป นิสิตขคปาณินา	๘๖๔/๑๒๘
มา ปณทิจจย วิภาว	๑๐๐๘/๑๕๖	สมุข อนุปจันนตา	๕๐๐/๖๙
ยงกิกจ รัตน อตติ	๖๘๒/๘๙	โส จ ปุตเต อมจเจ จ	๒๔๘๒/๓๔๔
ยถา โจโร ยถา ทฎโจ	๗๙๙/๑๑๖	โส ตตถ คนตุวาน วิจันตยนโต	
ยทิ เกจิ มนุชา เอนติ	๒๘๘๙/๔๐๐		๒๕๖๔/๓๕๔

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎก*

๑. สมเด็จพระพุฒาจารย์	วัดสระเกศ	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมมุนี	วัดบวรนิเวศวิหาร	รองประธานกรรมการ
๓. พระพรหมเวที	วัดไตรมิตรวิทยาราม	รองประธานกรรมการ
๔. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	กรรมการ
๕. พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	กรรมการ
๖. พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๗. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๘. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	กรรมการ
๙. พระธรรมปัญญาภรณ์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๑๐. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	กรรมการ
๑๑. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	กรรมการ
๑๒. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๑๓. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	กรรมการ
๑๔. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	กรรมการ
๑๕. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	กรรมการ
๑๖. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	กรรมการ
๑๗. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	กรรมการ
๑๘. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	กรรมการ
๑๙. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	กรรมการ
๒๐. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	กรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๓/๒๕๔๘ มติที่ ๕๐๙/๒๕๔๘ เรื่อง ขอความเห็นชอบรายนาม คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๔๕ มติที่ ๓๕๗/๒๕๔๕ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ แทน กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง

๒๑.	พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	กรรมการ
๒๒.	พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	กรรมการ
๒๓.	พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๒๔.	พระราชเมธี	วัดราชนัฏดาราม	กรรมการ
๒๕.	พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	กรรมการ
๒๖.	พระราชวรมนี	วัดดุสิตาราม	กรรมการ
๒๗.	พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	กรรมการ
๒๘.	พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	กรรมการ
๒๙.	พระราชสุธี	วัดเทวราชกุญชร	กรรมการและเลขานุการ
๓๐.	พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	กรรมการ
๓๑.	พระราชปฎิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๓๒.	พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๓๓.	พระศรีรัชมงคลเมธี	วัดอาวุธวิกสิตาราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๔.	พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕.	พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	กรรมการ
๓๖.	พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิวาส	กรรมการ
๓๗.	พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๓๘.	พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	กรรมการ
๓๙.	พระมหาไฉน จิตตสุโท	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๔๐.	พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	กรรมการ
๔๑.	พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	กรรมการ
๔๒.	นายวิชัย ธรรมเจริญ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓.	นายบุญสืบ อินสาร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔.	นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๕.	นายแก้ว ชิตตะขบ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง พิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎก*

๑. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	ประธานอนุกรรมการ
๒. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	อนุกรรมการ
๓. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	อนุกรรมการ
๔. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	อนุกรรมการ
๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	อนุกรรมการ
๖. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	อนุกรรมการ
๗. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	อนุกรรมการ
๘. พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิวาส	อนุกรรมการ
๙. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ
๑๐. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	อนุกรรมการ
๑๑. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	อนุกรรมการ
๑๒. พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	อนุกรรมการ
๑๓. พระมหาไฉน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก*

๑. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	ที่ปรึกษา
๒. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	ประธานคณะกรรมการ
๓. พระธรรมปริยัติเวที	วัดพระปฐมเจดีย์	รองประธานคณะกรรมการ
๔. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	รองประธานคณะกรรมการ
๕. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	รองประธานคณะกรรมการ
๖. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	รองประธานคณะกรรมการ
๗. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	คณะกรรมการ
๘. พระราชเมธี	วัดราชนัฏดาราม	คณะกรรมการ
๙. พระราชวรมนี	วัดดุสิตาราม	คณะกรรมการ
๑๐. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ
๑๑. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	คณะกรรมการ
๑๒. พระราชวิสุทธิดิลก	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๓. พระเมธีธรรมานันท์	วัดไร่ขิง	คณะกรรมการ
๑๔. พระเมธีปริยัติวิบูล	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	คณะกรรมการ
๑๖. พระสุธีรัตนภรณ์	วัดสุทัศนเทพวราราม	คณะกรรมการ
๑๗. พระศรีปริยัติโมลี	วัดราชนัฏดาราม	คณะกรรมการ
๑๘. พระกิตติสารเมธี	วัดดาวดึงษาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

๑๙. พระมหาอิทธิยาวัธ ธีรวโร ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. พระมหาวัชระ จิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พระมหาชลอ ปิยาจาโร ป.ธ. ๙ วัดชนะสงคราม คณะทำงาน
๒๒. พระมหาปราโมทย์ วิริยธมฺโม ป.ธ. ๙ วัดดุสิตาราม คณะทำงาน
๒๓. พระมหาอุดม สารเมธี ป.ธ. ๙ วัดทองนพคุณ คณะทำงาน
๒๔. นายประสิทธิ์ แสงทับ นักวิชาการภาษาโบราณ ๔ คณะทำงาน
๒๕. นายสำรวย นักการเรือน นักวรรณศิลป์ ๗ คณะทำงาน

๒๑.	พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	กรรมการ
๒๒.	พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	กรรมการ
๒๓.	พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๒๔.	พระราชเมธี	วัดราชนัสดาราม	กรรมการ
๒๕.	พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	กรรมการ
๒๖.	พระราชวรมณี	วัดดุสิตาราม	กรรมการ
๒๗.	พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	กรรมการ
๒๘.	พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	กรรมการ
๒๙.	พระราชสุธี	วัดเทวราชกุญชร	กรรมการและเลขานุการ
๓๐.	พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	กรรมการ
๓๑.	พระราชปฏิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๓๒.	พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๓๓.	พระศรีรัชมงคลเมธี	วัดอาวุธวิกสิตาราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๔.	พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕.	พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	กรรมการ
๓๖.	พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิवास	กรรมการ
๓๗.	พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๓๘.	พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	กรรมการ
๓๙.	พระมหาไฉน จิตตสุโท	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๔๐.	พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	กรรมการ
๔๑.	พระมหาวินัย ถิรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	กรรมการ
๔๒.	นายวิชัย ธรรมเจริญ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓.	นายบุญสืบ อินสาร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔.	นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๕.	นายแก้ว ชิตตะขบ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง พิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎก*

๑. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	ประธานอนุกรรมการ
๒. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	อนุกรรมการ
๓. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	อนุกรรมการ
๔. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	อนุกรรมการ
๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	อนุกรรมการ
๖. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	อนุกรรมการ
๗. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	อนุกรรมการ
๘. พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิวาส	อนุกรรมการ
๙. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ
๑๐. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	อนุกรรมการ
๑๑. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	อนุกรรมการ
๑๒. พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	อนุกรรมการ
๑๓. พระมหาไฉน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการตรวจค้นฉบับพระวินัยปิฎก*

๑. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตถาราม	ที่ปรึกษา
๒. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	ประธานคณะกรรมการ
๓. พระธรรมปริยัติเวที	วัดพระปฐมเจดีย์	รองประธานคณะกรรมการ
๔. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	รองประธานคณะกรรมการ
๕. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	รองประธานคณะกรรมการ
๖. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	รองประธานคณะกรรมการ
๗. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	คณะกรรมการ
๘. พระราชเมธี	วัดราชนัคดาราม	คณะกรรมการ
๙. พระราชวรมนู	วัดดุสิตาราม	คณะกรรมการ
๑๐. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ
๑๑. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	คณะกรรมการ
๑๒. พระราชวิสุทธิดิลก	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๓. พระเมธีธรรมานันท์	วัดไร่ขิง	คณะกรรมการ
๑๔. พระเมธีปริยัติวิบูล	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	คณะกรรมการ
๑๖. พระสุธีรัตนภรณ์	วัดสุทัศนเทพวราราม	คณะกรรมการ
๑๗. พระศรีปริยัติโมลี	วัดราชนัคดาราม	คณะกรรมการ
๑๘. พระกิตติสารเมธี	วัดดาวดึงษาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจค้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

๑๙. พระมหาอิทธิยาวัธ อีรวโร ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. พระมหาวัชระ จิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พระมหาชโล ปิยาจาโร ป.ธ. ๙ วัดชนะสงคราม คณะทำงาน
๒๒. พระมหาปราโมทย์ วิริยธมฺโม ป.ธ. ๙ วัดดุสิตาราม คณะทำงาน
๒๓. พระมหาอุดม สารเมธี ป.ธ. ๙ วัดทองนพคุณ คณะทำงาน
๒๔. นายประสิทธิ์ แสงทับ นักวิชาการภาษาโบราณ ๔ คณะทำงาน
๒๕. นายสำรวย นักการเรือน นักวรรณศิลป์ ๗ คณะทำงาน

คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก*

๑.	พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	ประธานคณะทำงาน	
๒.	พระธรรมปัญญามรณ	วัดปากน้ำ	รองประธานคณะทำงาน	
๓.	พระราชวริยาลังการ	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน	
๔.	พระราชสุตมรณ	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน	
๕.	พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน	
๖.	พระปิฎกโกศล	วัดปากน้ำ	คณะทำงานและเลขานุการ	
๗.	พระวิเชียรทวี	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน	
๘.	พระมหามนตรี	ขุนตีสาร์	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๙.	พระมหาประนอม	กิตติปัญโญ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๐.	พระมหาสมจินต์	สมมาปัญโญ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๑.	พระมหาบุญชู	กิตติโชติโก	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๒.	พระมหาจรัญ	วิจารณ์เมธี	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๓.	พระมหาทองดี	ปณณาวชิโร	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๔.	พระมหาเสนาะ	กิตติเสโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๕.	พระมหาครรชิต	สุจิตคนฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๖.	พระมหาวัฒน์พร	อภิวฑฒโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๗.	พระมหาชำนาญ	มหาชาโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๘.	พระมหาหวน	ยสาโส	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๙.	พระมหาสมาน	มโนพนฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะทำงาน

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๕ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก*

๑.	พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	ประธานคณะทำงาน	
๒.	พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	รองประธานคณะทำงาน	
๓.	พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	รองประธานคณะทำงาน	
๔.	พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	คณะทำงาน	
๕.	พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	คณะทำงาน	
๖.	พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	คณะทำงาน	
๗.	พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	คณะทำงาน	
๘.	พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	คณะทำงาน	
๙.	พระราชเวที	วัดพระเชตุพนฯ	คณะทำงาน	
๑๐.	พระราชปฏิญาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	คณะทำงานและเลขานุการ	
๑๑.	พระราชสิทธิมุนี	วัดมหาธาตุฯ	คณะทำงาน	
๑๒.	พระสุธีธรรมนุวัตร	วัดพระเชตุพนฯ	คณะทำงาน	
๑๓.	พระศรีวิสุทธิโกศล	วัดเพชรสมุทร	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๔.	พระวิสุทธิธีรพงศ์	วัดพิชยญาติการาม	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๕.	พระศรีศาสนวงศ์	วัดอรุณราชวราราม	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๖.	พระมหาบุญเทียม	ญาณินุโธ ป.ธ. ๘	วัดพิชยญาติการาม คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๗.	พระมหาสมลักษณ์	คนธสาโร ป.ธ. ๘	วัดท่ามะโอ	คณะทำงาน
๑๘.	พระมหาประนอม	ธมฺมาลงกาโร ป.ธ. ๖	วัดจากแดง	คณะทำงาน
๑๙.	พระครูธรรมธรสุนนต์	นันทิโก	วัดจากแดง	คณะทำงาน
๒๐.	นายนิมิตร	โพธิพัฒน์		คณะทำงาน
๒๑.	ผศ. เวทย์	บรรณกรกุล		คณะทำงาน

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พระไตรปิฎกฉบับเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๕

เจ้าของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ผู้จัดทำ คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก
คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง

ที่ปรึกษา พระพรหมสุธี วัดสระเกศ
พระธรรมกิตติเมธี วัดสัมพันธวงศาราม
พระธรรมวรเมธี วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

บรรณาธิการ พระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙)

คณะบรรณาธิการ/ประสานงาน

พระศรีรัชมมงคลเมธี (ประนต กิตติวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)

พระปริยัติกวี (สุบิน ธีรวโส ป.ธ. ๙)

นายวิชัย ธรรมเจริญ ป.ธ. ๙

นายบุญสืบ อินสาร ป.ธ. ๙

นายบุญเชิด กิตติธรางกูร ป.ธ. ๙

นายแก้ว ชิตตะขบ ป.ธ. ๙

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๖๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๓๐
โทร. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐

โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๔๕

รัฐบาลจัดพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล
ในพิธีพระราชทานเพลิงศพ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ)

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

